

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНІЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

ДОЛЯ ЗАХІДНЬОЇ УКРАЇНИ.
(Рис В. Пурія.)

1. Січня 1930.

Ч. 1.

Ціна 10 центів

НОВА УКРАЇНСЬКА РОБІТНИЧО-ФАРМЕРСЬКА КНИГАРНЯ

МАЄ НА СКЛАДІ

НОВІ КНИЖКИ Й ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ Й ГАЛИЧИНИ

ЦІННІ ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ: робітничі, селянські, літературні, наукові, політичні, економічні, дитячі з науковими й прекрасними оповіданнями.

КНИЖКИ з Радянської України, Галичини й Німеччини по різних галузях науки: з історії, природознавства, економіки, соціології й ин.

ДУЖЕ ЦІКАВІ оповідання, романи, повісті, поезії, збірки творів найкращих старих і сучасних українських письменників.

НАЙНОВІША дитяча література, діточі казки, дуже дешеві, прекрасно ілюстровані.

ШКІЛЬНІ ПРИЛАДИ — тетрадки, олівці, пера і взагалі все, що потрібне дітям до школи.

ЧЕРЕЗ НАШУ КНИГАРНЮ можна замовляти всілякі такі книжки, яких нема в книгарнях, можна передплачувати старокраєві — з Радянської України й Галичини — часописи й журнали.

МАЛЬОВНИЧІ КОЛЬОРОВІ ПОСТКАРТИ, ноти для хорів, поодиноких голосів і музика для українських народних танків на пляно, скрипку, клярнет і корнет.

ГРАМОФОННІ РЕКОРДИ Колумбія і Віктор — різні українських співаків, музикантів, як на водевільні голоси так і хоральні.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР українських драматичних творів на американському континенті.

ПИШІТЬ ДО НАС і виберіть собі й своїм дітям для читання гарних книжок і журналів! Не марнуйте вечорами часу надаремно, читайте корисні книжки, журнали й газети.

ПИШІТЬ до нашої Робітничо-Фармерської Книгарні, яка є власністю організації. Купуючи в Робітничо-Фармерській Книгарні — Ви підтримуєте робітничо-фармерську організацію. Вже вийшов перший короткий каталог, за яким можете писати зараз.

КНИГАРНЯ МІСТИТЬСЯ ПІД ЧИСЛОМ:

600 SELKIRK AVENUE — — — — WINNIPEG, MANITOBA

ІНФОРМАЦІЙНЕ І ФІНАНСОВЕ БЮРО

ОДИНОКЕ УКРАЇНСЬКЕ РОБІТНИЧО-ФАРМЕРСЬКЕ БЮРО В КАНАДІ, ЯКЕ:

ПРАЦЮЄ в повній згоді з українськими робітничо-фармерськими організаціями в Канаді.

УДІЛЯЄ поради і дає моральну допомогу прибувшим до Канади українським імігрантам.

ДОПОМАГАЄ імігрантам з Буковини дістатися на лісту горожанства Румунії, щоби не втратили свого майна на підставі недавнього нового закону тої держави.

ПЕРЕСИЛАЄ гроші до всіх частей світа в американських доларах скоро, дешево і безпечно.

ПРОДАЄ шифкарти з краю і до краю на найліпші кораблі океану.

СТАРАЄТЬСЯ о пашпорти для подорожуючих в чужих країнах, о афідейвіти й перміти.

ПОЛАГОДЖУЄ всякі іміграційні справи та уділяє поради совісно і вчасно.

INFORMATION AND FINANCIAL BUREAU

600 SELKIRK AVENUE — — — — — WINNIPEG, MAN., CANADA.

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орган Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськiм Робітничiм Домі, на розі вулиць Прічард і МекГрегор у Вінніпегу.

Передплата вносить: на рік \$1.50, на піврік 80 ц.
Поодинокі число 10 ц.

Авторизовано міністром пошт дня 1. грудня 1925
на поштову оплату другої класи.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

PRINTED AND PUBLISHED BY THE WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF MANITOBA, AT ITS HEAD OFFICE AND PLACE OF BUSINESS, AT THE CORNER OF PRITCHARD AVENUE AND MCGREGOR STREET IN THE CITY OF WINNIPEG, MANITOBA.

SUBSCRIPTION: PER YEAR \$1.50; PER SIX MONTHS 80c.
SINGLE COPY 10c.

AUTHORIZED BY THE POSTMASTER GENERAL, DECEMBER 1, 1925,
AS SECOND CLASS MATTER.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII.

Вінніпег, 1. січня 1930.

Ч. 1.

Приготовляйтесь до III. Конференції Жіночої Секції ТУРФДім

За місяць і кілька днів відбудеться III. Все-краєва Конференція Жіночої Секції ТУРФДім. Щоби приготувитись як слід до неї всі наші членкині мусять зробити отаких три річі: 1) оглянутись на шлях, який ми пройшли і витягнути з него досвід для дальшої праці; 2.) всебічно перевірити теперішній стан організації, щоби знати, які ділянки праці треба зміцнити, а які недостачі усунути; 3.) проаналізувати положення працюючих в Канаді і в цілому світі та, виходячи з того положення і зі стану нашої організації, намітити пляни праці на майбутнє.

Оглянувшись на пройдений шлях, ми можемо сміло сказати, що ми багато зробили. З комітетів для несення помочі голодуючим в Радянському Союзі ми зорганізували жіночі відділи, які становлять нині міцну організацію, зі своїм органом "Робітницею". Добились ми цього відданою витревалою працею, що назавжди лишиться нам приміром того, як то спільними силами при непохитній вірі в перемогу можна одночасно перемагати труднощі і набувати досвід та будувати організацію. Цей непохитної віри і витревалости в праці повинні повчитись

в перших піонерів Жіночої Секції багато теперішніх наших членкинь, що з різних причин збайдужніли і занедбують організаційні обов'язки. Це відноситься не лише до нових членкинь але і до старих, які належуть до організації від перших днів її заснування. Бо коли ми всебічно розглянемо теперішній стан нашої організації, то мусимо визнати, що ми досить важко застрягли від якогось часу на одному місці. Освітня праця по відділах приупала, боротьба проти буржуазних організацій ведеться дуже слабо, праця між неорганізованими робітницями завмерла, зріст членства зупинився.

Що такий стан не сміє довше тревати — це ясне. Отже нам треба винайти причини приупадку нашої праці та найти шляхи і способи для оздоровлення організації.

За причинами застою в нашій організації нам треба шукати в оточенні серед якого живемо і в самім таки організмі Жіночої Секції.

Таким оточенням, що різнородно впливає на нашу організацію є все суспільне життя Канади, суспільне життя Західньої і Радянської України та цілого світу.

Що ж діється в тому нашому оточенні?

В Канаді ми бачимо постійно зростаючий визиск працюючих велике безробіття і зріст бойового підйому серед працюючих мас, що виявляється в страйковій боротьбі, в масовому відгукові робітництва на поклики комуністичної партії в часі різних кампаній, в боротьбі за свободу слова в Торонто тощо. На Західній Україні маємо теж саме тільки багатояскравіше виявлене. Той же революційний підйом, що росте в парі зі зростом капіталістичного визиску й поневолення, ми бачимо в цілому світі.

На Радянській Україні і в цілому Радянському Союзі розгортається знову велитенське соціалістичне будівництво, яке дає революційне натхнення працюючим цілого світу.

З наведеного виходить, що в нашому оточенні немає такого стану, що спричинював би застій в нашій організації. Навпаки ми бачимо в ньому загострення класової боротьби, а де є загострення класової боротьби, там повинен бути скорий зріст а не застій в організації. І коли ми за таких умовин маємо застій в Жінсекції а не підйом, то це свідчить, що причина лиха сидить в нас самих, сидить в тілі нашої організації.

Що ж ми повинні зробити, щоби оздоровити її? Знайти слабкі сторони нашого життя і зміцнити їх. Перегляньмо для того ділянки нашої праці.

Возьмім вперед основну ділянку нашої праці, себто освітню. В ній слабкі сторони виявляються в тому, що ми дуже мало виховуємо своїх членкинь на коженденній класовій боротьбі, на біжучих суспільних подіях, що ми замало даємо їм дійсного політичного виховання.

Коли ви переглянете квестіонарі жінвідділів за перше півріччя 1929 р., то побачите, що відділи влаштовували лекції на різні теми: про гігієну, про мораль, про виховання дітей і т. д., але між ними дуже мало знайдете лекцій про біжучі події, про нинішню класову боротьбу як в Канаді, так в цілому світі.

Теж саме мається і зі спільними читаннями. Відділи читають різні — більш і менш цінні книжки і статті з нашої та радянської преси, але вибирають для тих читань майже лише популярно-науковий матеріал, а дуже мало чита-

ють книжки і статті по суспільно-політичних питаннях. А це є великою недостою, бо організація, що кладе собі за ціль боротьбу проти капіталізму не сміє занедбувати політичного виховання. Бо якже вона може впливати на розвиток суспільних подій, коли її членство не вивчає їх.

Ще гірше справа мається з нашим робкорством. Наші робкорки висвітлюють і описують в своїх дописах майже лише внутрішньо-організаційне життя. А коженденного життя працюючих, їх страждань, їх боротьби проти капіталістичного визиску й поневолення наші робкорки майже не описують зовсім. А цього не повинно бути. Треба відбивати життя працюючих в "Робітниці", бо так найскорше приєднаємо їх до організації і виведемо на фронт класової боротьби.

Такі важні ділянки нашої праці, як праця між неорганізованими робітницями і боротьба проти буржуазних організацій стоять в нас на мертвій точці. Головна діяльність ведеться в наших відділах по лінії влаштовування підприємств. Організаційним вихованням молоді наші членкині зацікавлені дуже мало, словом в котру нашу ділянку не заглянете, то в ній є багато слабих місць.

Пляни оздоровлення нашої організації ми мусимо виробити на III. Конференції Жінсекції. Але вона зможе їх виробити лише тоді, коли всі наші відділи відповідно пригтовляться до конференції. Тому всі наші відділи повинні влаштовувати передконференційні спеціальні збори і на них всебічно обговорити стан нашої організації та виробити добрі пропозиції до конференції. Необхідним також є, щоби членкині розвинули широку. передконференційну дискусію в нашій пресі.

Коли наші відділи переведуть належну підготовку до конференції, то це буде запевненням, що III. Конференція Жінсекції не лише виробить пляни для оздоровлення нашої організації, але й що ті пляни будуть переведені в життя, що організація дійсно буде оздоровлена. То ж беріться, товаришки, до праці!

ТОВАРИШКО! Чи ваші знайомі є читачками "Робітниці"? Як ні, то приєднайте їх в наші ряди!

“РОБІТНИЧИЙ” УРЯД ВБИВАЄ ЖІНОК В НІГЕРІЇ

Так званий “робітничий” уряд Англії є при владі недовго — всього лише 7 місяців. Але за той короткий час він більше прислужився капіталізму, як багато інших буржуазних урядів. Він втопив у крові визвольні змагання арабів у Палестині, тюрмами і розстрілами почастував працюючих Індії, зміцнив капіталістичне гноблення в Єгипті й інших колоніях, віддав повністю в руки буржуазії працюючих Англії, разом з капіталістами Зл. Держав пхнув китайських генералів на виступ проти Радянського Союзу, а зараз газети доносять вістки про його нові “подвиги” в Нігерії.

Війська цього “робітничого” уряду здавлюють зараз кулями і багнетами визвольний рух нігерійських працюючих.

Нігерія — це англійська колонія в західній Африці. Англійський імперіялізм панує там при допомозі зброї та немилосердно гнобить і визискує нігерійських працюючих.

Визиск той англійські капіталісти постійно збільшують раз через свою ненажерливість, а друге через те, що американський імперіялізм витискає їх зі світових ринків, що потягає за собою збільшення зисків і збільшення видатків на війсьні приготування. А все це англійські капіталісти відбивають на своїх і колоніальних працюючих, до яких належить і Нігерія.

В грудні м. р. нігерійські працюючі почали повстання проти англійського імперіялізму.

Визвольний рух нігерійців оказався настільки сильний, що англійські імперіялісти мусли кількакратно зміцнювати свої військові сили в Нігерії новим військом з Англії.

В боротьбі нігерійців проти англійського імперіялізму беруть велику участь жінки. Про це ясно свідчить той факт, що в першій сутичці між повстанцями а військом, англійські

жовніри вбили 18 нігерійських жінок і ні одного мушину.

Губернатор Нігерії, зміцнивши зараз свої військові сили, хвалиться, що він має досить війська, щоби справитись зі всяким положенням.

Що ж, що він справиться з положенням в Нігерії нині, це правда. Але що він не справиться з ним в майбутньому — це зовсім певне.

ДОЛЯ ЗАХІДНЬОЇ УКРАЇНИ.

(Рис В. Пурія.)

Жіноча праця в індустріях Злучених Держав Америки

В місячній журналі 'The Boilermakers Journal' з місяця листопада 1929 року, була поміщена стаття п. н.: "Why women earn money". (Чому жінки заробляють гроші), яку написала Мері Андерсон, директорка Жіночого Бюра при департаменті праці в Злучених Державах. Авторка статті Мері Андерсон є буржуйка, але для читачок, а тим більше для членкинь Жіночої Секції буде цікаво дізнатися про працю своїх товаришок в індустріях Злучених Держав.

Після статистики з 1920 року, в різних галузях індустрії Злучених Держав, працювало поперх 8,500,000 жінок. З цього числа працювало поперх два мільйони замужних жінок, а поперх шість мільйонів дівчат. Так справа малася з жіночою працею в індустріях Злучених Держав десять років тому назад. Хоч з 1929 року ще нема статистики про жіночу працю в індустріях Злучених Держав, то все-ж можна бути певним, що жіноча праця значно збільшилася своїм числом протягом останніх дев'яти років, що признає сама Мері Андерсон, яка має до діла з жіночою працею.

Рационалізація в індустріях капіталістичних держав витискає добре плачених механіків, а на їхнє місце приходять звичайні робітники, побільшій часті, робітниці й нанимаються за половину тої платні, яку попередно треба було платити професіоналістам та вишкolenим механікам. Сьогодні

удосконалена машинерія відіграє головну роль в продукції, а людина являється лише додатком до неї. З рационалізацією в індустрії збільшується жіноча праця, бо підприємцям вигідніше платити меншу платню робітницям, як робітникам. Робітниці не лише, що працюють за багато меншу платню від своїх товаришів робітників, але вони й спокійно видержують всякі умовини праці, які накидають їм капіталісти.

Розуміється, що Мері Андерсон цього не описує в своїй статті. Вона цілковито не клопочеться тим, що цих жінок-робітниць, — пролетарок, треба конечно організувати в трейд-юнії, в політичну партію та повчати їх, як їм треба виступати організованою силою до боротьби проти немилосердної експлоатації, за кращі умовини праці для себе й своїх дітей, за переміну старого світа на новий. Не клопочуть собі голов цим питанням і бюрократи з Американської Федерації Праці, які мають під своєю контролею лише около три мільйони членства і в імені цього членства заключили недавно "мирову" угоду між фабрикантами і робітниками. Замість того, щоби організувати ще десятки мільйонів незорганізованих робітників й робітниць, то бюрократи з Американської Федерації Праці заводять мирне співділання між капіталом і працею. Яке ж може бути мирне співділання між капіталом і працею, як мо-

дерна машинерія подвоює доходи підприємцям й подвійно знижує заробітну платню робітникам і робітницям, як модерна машинерія викидає на вулиці десятки мільйонів робітників? Ця теорія співділання між капіталом і працею є засобом для поневолення працюючих.

Але ми завернемо до жіночої праці. Багато робітників нарікають, що жінки (замужні жінки) забирають роботу в чоловіків й це, після їхньої думки, є головною причиною безробіття. Такі дешевенькі думки багатьох робітників можна вчитати кожного дня в щоденній капіталістичній пресі. А пишуть і думають так ті робітники тому, що не розуміють дійсного стану справи.

Мері Андерсон признає в своїй статті, що поперх два мільйони замужних жінок працюють тому, "що життя заставляє їх, що їхні чоловіки заробляють дуже мало й не взмозі вдержати родинного життя". Багато працюють також й тому, що їхні чоловіки не можуть дістати праці. Жінки скорше находять покупців на свою робочу силу, як чоловіки, бо жіноча робоча сила дешевша. Ось головні причини, чому мільйони замужних жінок продають свою робочу силу.

Ми не є проти жіночої праці. Жінки повинні мати таке саме право працювати, як мають чоловіки. Але ми є проти безмилосердної експлоатації жіночої праці. Жінки повинні по-

берати таку саму платню, як побирають чоловіки. Жінки можуть досягнути ці права лише тоді, коли вони разом із чоловіками зорганізуються в класові трейд-юнії, в боеву політичну організацію і спіль-

но будуть боротися за скорочення робочого дня праці, за підвишку платні, за знесення визиску людини людиною та за кращий лад на землі.

Не боротися нам проти жіночої праці, а організувати де-

сятки мільйонів цих жінок та дівчат до лав класово-боевих робітничих організацій, які провадять неупинну боротьбу за краще завтра для робітничої класи.

М. С.

Обурена червона радянська столиця

Одного дня вся радянська преса принесла вістку про викриття контр-революційної організації на Україні, що на її чолі стояли бувші петлюрівські міністри, а на другий день телеграми з Польщі повідомили про хуліганський напад ундо-фашистських студентів на радянське консульство у Львові. Від одного і другого повідомлення вся робітничо-селянська Україна сколихнулася. Велика держава працюючих заворушилася, вулиці міст і містечок а навіть сіл вкрилися робітниками й селянами, що вийшли на демонстрації, фабричні подвір'я і майдани міст та сіл заповнилися тисячами працюючих. Ці тисячі, десятки і сьогодні тисяч вийшли впершу чергу висловити своє глибоке обурення з приводу замірів петлюрівських недобитків і висловити як найглибшу подяку органам радянської влади за викриття зрадницької організації, що існувала за допомогою закордонного капіталу. З другого боку ці незлічимі маси працюючих вийшли висловити як найрішучіший протест проти нападу українських фашистів на радянське консульство у Львові і проти провокаційної політики Польщі у відношен-

ню до Радянського Союзу.

Читачі вже знають, що на Україні викрито контр-революційну організацію, що звалася "Спілка Визволення України". Проводирами цієї "Спілки", що працювала одночасно на користь одної з сусідніх з Україною буржуазних держав, були колишні міністри Петлюри, як Сергій Єфремов, А. Ніковський, автокефальний єпископ, що колись був соціал-демократом і петлюрівським прем'єром-міністрів Чехівський та ще декілька. Оця тепла кумпанія прикриваючись то "науковою" працею, то автокефальною церквою, плянувала повернути Україну в буржуазну державу, звичайно, під опікою (а в дійсності як кольонію!) закордонних капіталістів. Словом — продовження ганебної і низької політики злопам'ятного Петлюри, про якого на Україні ніхто й не згадає.

"Спілку Визволення України" (звичайно "визволення" від революції!) викрито і ліквідовано в належний час і в недалекому часі відбудеться над зрадниками вільного українського народу — суд. Особливо бурливі були демонстрації обурення з приводу існування єфремовсько-автокефальної

контр-революційної організації в червоній українській столиці місті Харкові. Всі фабрики, всі установи обговорювали цю справу. Дня 23. листопада всі харківські школи вийшли самовільно на вулиці. Десятки тисяч учнів, студентства, попрямували враз з своїми вчителями і професорами перед польський консулят в Харкові. Непроглядні маси молоді облягли всі вулиці і площі близько консуляту. В руках червоні прапори, гасла, написи, малюнки. І з великим трудом вдалося великому загоні червоної кінноти та озброєної піхоти здержати демонстрантів. До самого будинку консуляту їх не допущено, за це молодь виголосила ряд промов, в яких клялася стояти на сторожі здобутків революції і боротися як з доморослими, так і чужими ворогами Радянської України. Тут же й було спалено перед польським консулятом соломяні опудала автокефального єпископа Чехівського, та його собрата по контр-революційній авантурі Єфремова. Десятки тисяч української молоді середніх і вищих шкіл Харкова з великим обуренням плямували погромницький напад купки ундо-фашистських студентів на

радянське консульство у Львові. Відтиснені міліцією і кіннотою від польського консульства, студенти поплили неповдержною живою рікою перед будинок ДПУ (Державного Політичного Управління, що викрило змову Єфремова). Тут на домагання демонстрантів появився начальник ДПУ і народній комісар внутрішніх справ Радянської України т. Балицький, якому молодь влаштувала довготривалу, бурхливу овацію. Описати все це надто тяжко. Такого великанського піднесення, такої віри в кінцеву перемогу соціалізму — не в силі описати ніхто. Все це треба бачити власними очима. І які глупі всі ті закордонні “пророки”, які вважають Радянську Україну за якусь штучну державу! Я проїхав чимало країн і на американській і європейській землі, але ніде не відчував такого тісного, просто нерозривного зв'язку широких мас з урядом країни, як в Радянському Союзі. Оце й є та велика непоборна сила, якою може гордитися сьогодні хіба радянська земля. Факт це безперечний.

Цілий день столиця України буквально кипіла. Обурення проти єфремовщини і хуліганського нападу ундо-фашистів у Львові, що поважилися зневажити червоний прапор, потрясло цілу столицю. Десятки тисяч молодих демонстрантів від будинку ДПУ пішли перед будинок Всеукраїнського Виконавчого Комітету Рад, де саме відбувалася сесія. Представники уряду, зокрема т. Петровський, промовляли до демонстрантів з балкона будинку під овацією великанської

юрби молоді. А вся преса переповнена висловами обурення українських вчених, письменників, робітників. Подібно кипіли в той день й інші міста України, особливо тремтіло перед гнівом українського студентства польське консульство в Києві, яке теж з трудом довелося оборонити великим відділам міліції.

Слід ще додати, що як уряд Радянської України, так і органи ДПУ одержали тисячі телеграм з цілої України від робітничих та селянських організацій, фабрик, сел і установ з висловами подяки за припинення єфремівсько-фашистської авантури і з протестами проти провокацій польської поліції й ундо-фашистів у Львові.

Ні, товариші! Тисячам Єфремових з усією автокефаль-

ною братією світа не знищити ніколи великих здобутків Жовтня! Їхні спроби, це мерехтіння хворої уяви догниваючих трупів.

М. Ірчан.

Харків 24. XI 1929.

ГОДУЮТЬ БЕЗРОБІТНИХ КУЛЯМИ.

В Німеччині панує зараз велике безробіття. Обчислення показують, що воно на 20 відсотків більше, як було рік тому назад. В цілій Німеччині нараховують тепер 2,200,000 безробітних. Вони живуть в страшній нужді, бо багато з них зовсім не отримують урядової допомоги.

Нужда голод і холод заставляють безробітних виходити на вулиці і домагатися допомоги. Але капіталісти замість допомоги частують їх кулями і тюрмами.

В другій половині грудня в чотирох містах Німеччини: в Франкфурті, Фрідланді, Льойденшайді і Алені прийшло між безробітними а поліцією до серйозних сутичок. В тих сутичках в Франкфурті поліція поранила близько 50 безробітних, а безробітні поранили 3 поліцаїв. В інших містах обійшлося без жертв.

В усіх чотирох містах поліція перевела цілий ряд арештів між безробітними.

Безробіття в Німеччині, як і в усіх капіталістичних країнах породжує нинішня капіталістична господарка. Воно є нероздільною частиною капіталістичного ладу і без повалення того ладу не можна усунути безробіття.

Т. Хоменко, до Жовтневої революції неписьменна наймика, зараз голова сільради.

Допоможім поневоленим працюючим на Буковині

(Відозва Центрального Комітету допомоги робітничо-селянській пресі Буковини.)

Десять років минає з того часу, як румунські генерали по наказам антантських імперіялістів напали на українські землі Буковини, загарбали її збройною силою, вимордовуючи й запроторюючи в тюрми найкращих боеків працюючого фронту.

Десять років панування румунської боярщини на Буковині, це 10 років немилосердного гноблення українських працюючих. Українські робітники й селяне Буковини перенесли на собі озвіріле катування розюшеної салдатеки карательних загонів генерала Цадика, витримують збройні напади гранічерських банд, зносять мордерчі побої й туртури здичілої сігуранци.

За десять років свого панування на Буковині румунські бояри встигли знищити усі українські освітні установи, зруйнувати щодо одної української школи, загальмувати увесь український освітньо-культурний рух і працю. Через усі десять років румунська боярщина зі своєю оскаженою сігуранцею йшла на українські села й містечка вогнем і мечем. Вона організувала погроми на визвольний робітничий рух, арештувала українську робітничу пресу, розбивала мітинги й демонстрації українських працюючих мас, заповнювала тюремні мури найбоеківшими робітниками й селянами, заморюючи їх голодовою смертю у підземних льохах.

Повних десять років ота боярська Румунія була вірним жандармом найчорнішої реакції на сході Європи, спрямовуючи своє вістря проти Радянської України й визвольного робітничого руху. Свою жандармську службу проти Радянського Союзу повнить боярська Румунія й зараз. Вона на державному жолді втримує усю петлюрівську контрреволюційну зграю, організовує з них розвідчі дефензивні бюро, яких завданням є слідити за визвольним рухом українських працюючих мас й доносити румунській владі. У тій чорній роботі допомагають петлюрівським сігуранчикам українські цараністи під проводом продажних служальців усяких Кракалій, Залозецьких і Андріяшуків. Вони то за юдину плату, що її отримують від уряду Маніу, повняють яничарську службу між українськими працюючими Буковини, видають найзавзятіших робітничо-селянських боеків на катування румунській сігуранці, організують погроми на мітинги й демонстрації українських селян і робітників. Вони запроторили в тюрми тисячі працюючих а між ними і товаришів Стасюка й Галицького, провідників визвольного руху на Буковині, які тижнями голодували в льохах боярської Румунії, тортувані озвірілою сігуранцею.

Та працюючі маси боярської Румунії й уярмлені українські робітники й селяни пішли боротьбою проти наступу румун-

ГУРТОК ПРОЛЄТАРСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ ЗАХІДНЬОЇ УКРАЇНИ.

Сидять (з права на ліво): В. Бобинський, С. Тудор, М. Сопілка, М. Калинчук, В. Мизинець, О. Карашкевич. — Стоять (у I. ряді): А. Іванчук, П. Козланюк, К. Яран, С. Маківка, Н. Матулівна, В. Довганик (адміністратор "Вікон"), В. Шаян. — (у II. ряді): І. Михайлюк, Р. Сказинський, І. Ковалишин.

ського уряду Маніу на фронт визвольного руху. Плече - в плече з пролетаріатом Румунії українські працюючі виходять на вулиці, встроюють демонстрації проти боярського гнету й визиску, уряджують мітинги, хоч їх розбиває сігуранца, організуються, щоб дати гідну відсіч у слушний час румунським окупантам. Таксамо українські працюючі Буковини відкрито заявляють на своїх мітингах і в пресі, що вони готові кожночасно стати на оборону Радянського Союзу, коли тільки отой імперіялістський жандарм на сході ступить ногою на землі Радянської України.

З весною 1929 року об'єдналися боєві кадри українських працюючих мас Буковини в політичну партію "Визволення". Завданням цієї партії є зібрати розпорошені сили українських робітників і селян на Буковині, зробити їх здатними й витриманими у класових визвольних боях з румунською боярщиною. Щоб повести боротьбу успішніше й прискорити мобілізування боєвого фронту поміж українськими працюючими масами Буковини, партія "Визволення" взялася за видавання власного часопису "Борець".

Зараз з появою першого числа часопису "Борець" соціал-демократичні зрадники на чолі з Пістінером й цараністські Кракалії впарі з румунською сігуранцею порушили всі свої чорні сили, щоб не попустити до існування отого боєвого часопису українського пролетаріату Буковини. Ось що пише Центральний Комітет партії "Визволення" до нашого Цен-

трального Виконавчого Комітету ТУРФДім:

"Влада і соціал-демократи переслідують нас диким терором. Наших товаришів не приймають на роботу. Наш льокаль стережуть різні посіпаки і доносять владі, хто заходить до нас. Так друкарника, що друкував нам "Борець" намовила поліція дерти з нас дев'яту шкіру й друкарник брав з нас за 4 сторінки газети стільки грошей, що нормально тут коштують вісім сторін. Та мало того. Друкарник саботував ще нам при друкуванні газети й на наші протести він так і заявив, що нам не буде ніхто друкувати газети й ми можемо собі йти.

І ми пішли. Пішли, бо не могли довше переплачувати, бо не маємо взагалі чим платити. Наша партійна й інші класові організації, щиро боєві організації, хоч чисельні, членством досить великі, але матеріально дуже бідні. І це є наша Ахілєва пята".

Й від того часу "Борець" перестав виходити. Перестав тому, що немає його даліше за що втримати при життю. Й радіють соціал-демократичні ватажки, затирають руки з радості яничарські Кракалії, тішуться впарі з румунською сігуранцею, що викопали могилу "Борцеві". Та їхня радість передвчасна. Голос боєвий піднімають українські працюючі Буковини, що зараз живуть в Канаді. Вони двигнуть часопис "Борець" і пошлють його знов на фронт класових боїв.

І саме тому головні заряди центральних установ у Вінніпегу, Ман., ЦВК ТУРФДім і Го-

ловний Заряд РЗТ створили спільний Комітет допомоги українській робітничо-селянській пресі Буковини, щоби повів широко закроєну допомогову акцію поміж українськими працюючими Канади на революційне слово "Борця". Ми мусимо послати того "Борця" назад в робітниче-селянські загони на Буковині. Хай "Борець" готувить далі боєві кадри й веде їх до ще рішучіших визвольних класових боїв.

Комітет допомоги українській робітничо-селянській пресі на Буковині кличе усіх українських трудящих, що знаходяться зараз в Канаді спішити негайно з допомогою для "Борця". Хай ніхто не остане позаді. Вчас, коли там кривавляться у визвольній боротьбі українські працюючі маси Буковини, кожний з нас мусить скріпити ту боротьбу й допомогти побідити класового ворога. Хто що може, хай жертвує на "Борця"! Усі гроші засилайте на руки Комітету допомоги українській робітничо-селянській пресі Буковини, що знаходиться в Укр. Роб. Домі у Вінніпегу, Ман.

Комітет Допомоги Українській Робітничо-Селянській Пресі на Буковині:

Голова, С. Хвалібога; секретар, Ів. Гжибаковський; касієр, Д. Мойсюк.

Члени: Д. Дригипка і Т. Кобзей

Комітет затверджений ЦВК ТУРФДім і Головним Зарядом РЗТ та працюватиме під їхньою контролею.

Адреса:

"BUKPRESSCOM"

**Ukrainian Labor Temple,
Cor. Pritchard & McGregor Sts.,
Winnipeg, Man., Canada,**

УКРАЇНА.

Мідним кроком
З року в рік
Ми проходимо століття.
Сталь гартуєм, палим сміття.
У новий звабливий вік —
Мідним кроком
З року в рік.

Коні наші —
О, стеремена!
Коні наші —
Степом вскач!
На розідрані знамена,
Україно, більш не плач.

Україно, Україно,
Коні наші —
Степом вскач!

Турки, скити і сармати,
Руський пан, шляхетський лях...
Хто не їв у твоїй хаті
На пшеничних на столах?

Скільки друзів, доброчинців,
Скільки родичів, сватів,
Ляло вина через вінця
На зелені скатерті!...

Та не шана, а наруга,
Та не квіти, а ярмо...
І цвіла іржава туга
Над сухим твоїм горбом...

Ти збирала... Бідна, бідна!
Діточкам своїм крихти
І не чулась, як побідно
Задзвеніли копити.

І не чулась, як над степом
Хтось подав повстання знак
І розбив тюремні склепи
Робітничий Залізник.

Україно, Україно!
Твої коні на зорі
Розплескали буйні вина
На червоні прапори!...

Мідним кроком
З року в рік
В світ широкий,
В світлий вік.
На зорі нового дня, —
Україно, — на коня!

Олекса Слісаренко.

СТОГІН ЗАКАРПАТТЯ.

(Гренжі — Донському — присвячує автор.)

Заміняли ярмо, а воно... А воно
Ще тісніше пристало до шиї...
Ой, чому то, чому та немає шляху
З Ужгороду на Київ?!

Заміняли ярмо, а воно... А воно
Ще тісніше пристало та давить...
Ой, лукаві пани з-над Дунаю були
Лихі і з-над Велтави.

В горах холод такий, що хоч гризи кулаки,
А хіба що смолу будеш їсти?
А на нашій землі, там, де родить усе
— Панують кольоністи...

Заломило шляхи, у туманах верхи
І заперті довкола границі...
Хто задумав кричать, хто не вміє мов-
— Сажають до темниці... [чать

Та даремні жалі, коли сили малі,
Чи нема нам ніде охорони?
Ой, загине наш слід—не врятують наш рід
Пани ще й мадярони...

І куди від цих бід нам подітись—на схід,
Чи на захід чи на південь — тікати?!
Гей же, гне нас в обруч тут біда! Гей
[за Збруч...

Якби можна... — Туди за Карпати!

Заміняли ярмо, а воно... А воно
Ще тісніше пристало до шиї —
Ой, чому то, чому та немає шляху
З Ужгороду на Київ?!

К. Чуга.

Портрет цісаря Франца Йосифа

У Молодій Болеславі жив папірник Петішка. Він поважав закони й з давніх давен мешкав проти казарм. В день народження цісаря та в інші царські дні вішав він на свій будиночок чорно-жовтий прапор та постачав для офіцерського зібрання папірові ліхтарики. Продавав також і портрети Франца Йосифа для жидівських шинків молодоболеславської округи та для жандармських відділів. Доставляв би також портрети монарха й для шкіл цієї округи, та на жаль його портрети не мали того розміру, що ухвалила шкільна земська рада. Сказав йому про це одного разу земський шкільний інспектор в повітовому управлінні: “Дуже жалую, пане Петішка. Але ви пропонуєте нам пана цісаря довшого і ширшого, ніж згадує постанова славної земської ради шкільної з дня 20. жовтня 1891 року. Постановою цією ухвалено мати пана цісаря трохи коротшим. Дозволений пан цісар лише 48 сантиметрів завдовжки й 36 сантиметрів завширшки. Ви заявляєте, що маєте 2,000 портретів монарха. Не думайте, що всунете нам усяке хамло. Ваш пан цісар — це крам останнього сорту й препаскудного виготовлення. Виглядає він буцім то ніколи не розчісував бакенбардів. На носі йому намазали забагато червоної фарби і до всього цього він у вас ще й косоокий.

Повернувши додому, пан Петішка з обурення сказав своїй жінці: “Так отже з дідуганом монархом ми опинилися ні в сих ні в тих”... А було це все перед війною. Коротко кажучи, 2,000 портретів пана цісаря залишились у пана Петішки на шії. Коли виникла війна пан Петішка дуже зрадив, бо мав велику надію, що все ж таки він збудеться цього краму. Він розвісив портрети кровожадного дідка у своїй крамниці й написав:

“Вигідна купівля. Цісар Франц Йосиф I. за 15 корон”.

Продав шість штук. Пять до казарм, щоб ці літографовані плякати останнього Габсбурга підносили дух резервістів, а один купив старий Щимр, власник тютюнової крамниці. Цей австрійський патріот сторгував портрет за 12 корон і при цьому зазначив, що це грабіжництво.

Війна тривала, але пан цісар не продавався, не вважаючи й на те, що пан Петішка звернувся за допомогою до газетної реклями: замовляв і робив оголошення про пана цісаря і в “Народній політиці” і в “Голосі народа”:

“В цю тяжку добу жодної чеської родини не повинно бути без портрета монарха-великотерпця за 15 корон”.

Замість замовлень дістав пан Петішка запрошення до повітового управління, де йому заявили, щоб він на далі в оголошеннях уникав виразів “тяжка доба” і “великотерпець”. Натомість йому запропонували вживати слів “славетна доба” і “непереможний”, бо інакше матиме він через це неприємності. Отже далі він дав таке оголошення:

“В цю славетну добу жодної чеської родини не повинно бути без портрета нашого непереможного монарха за 15 корон”.

Але й це не давало наслідків.

Він одержав лише кілька грубих листів, де незнайомі автори цілком приязно радили йому повісити пана цісаря там, куди пан цісар пішки ходить, та покликано його до повітового управління, де вартовий комісар його повідомив, щоб він стежив за оголошеннями урядового бюро преси й ними керувався при стилізації своїх обяв.

“Росіяне в Угорщині, вони давно здобули Львів, обложили Перемишль. При такій ситуації, пане Петішка, не кажуть “славетна доба”. Це виглядає як жарт, глузування, іронія. За такі оголошення ви можете опинитися в Градці перед військовим судом.”

Пан Петішка пообіцяв надалі бути обережнішим і склав таке оголошення:

“15 корон залюбки пожертвує кожний чех, аби лише зміг повісити у себе нашого старезного монарха”.

В місцевих газетах цього оголошення не взяли. “Чоловіче” — сказав йому адміністратор одної газети: “ви напевно не бажаєте, щоб усіх нас розстріляли”.

Пан Петішка схвилюваний повернув додому. В крамниці за прилавком валялися пакунки запасів старого монарха. Пан Петішка зі

злістю копнув у них ногою і сам злякався свого вчинку. Поглянувши пильно навколо себе, він заспокоївся аж тоді, як пересвідчився, що ніхто цього не бачив. Мелянхолійно почав він стирати порошок з пакунків і помітив при цьому, що деякі з них вохкі і взялися цвіллю. Ззаду сидів чорний кіт. Не було ніяких сумнівів, хто винний за вохкості пакунків. Щоб відволікти від себе підозріння, кіт почав муркотіти. Пан Петішка шпурнув мітлою в державного зрадника й кіт замовк. Розлютований папірник вскочив до помешкання й напосівся на свою дружину: “Цю тварюку геть з хати. Хто тепер купуватиме пана цісаря, коли його залив оцей котика. Наш пан цісар взявся цвіллю. Тепер доведеться його сушити, хай його чортяка візьме”.

Пообіденне спання пана Петішки, доки дружина заступала його в крамниці, було дуже неспокійне. Йому верзлося, що по чорного кота прийшли жандарми й що цього кота разом з ним ведуть до військового суду. Потім йому здавалося, що кота й його засудили до смертної кари через повішення, при чому попереду мають повісити кота, а він, Петішка, страшенно лається перед судом. Він, перелякавшись, скрикнув і, прокинувшись, побачив біля себе свою дружину, що докірливо казала йому: “ради бога, що ти говориш. Крий боже, хтось почує отаке від тебе.”

І хвилюючись, вона розповіла йому, як пробувала просушити пана цісаря в садку і як якісь хлопці шпурляли камінюки на ті портрети і що вони тепер як решето.

Виявила також ще іншу шкоду. На один портрет, що сушився на траві, посідали курки і, перетравлюючи траву в своїх шлунках, пофарбували бакенбарди пана цісаря в зелений колір. А два портрети намагався пожерти різників пес.

Пан Петішка був у розпучі. Ввечері у винарні говорив щось про вигідну купівлю та про ті труднощі, що він має від пана цісаря, а з цілої його розмови виявилось, що й віденський уряд з недовірям ставиться до чехів через те, що вони не купують у фірми Франца Петішки в Молодій Болеславі портретів монарха по 15 корон.

— “Пустіть їх дешевше” — порадив його, прощаючись, винарник, “тепер злиденні часи. Он, Горейшек продає вже свою парову молотарку на 300 корон дешевше ніж торік. Така ж

сама штука й з паном цісарем”.

І тому пан Петішка написав нову рекляму, помістивши її у вітрині свого закладу:

“З огляду на господарську кризу розпродую велику партію прекрасних портретів пана цісаря замість 15 корон лише по 10 корон”.

Але як і раніше не було руху в його крамниці. “Ну як з паном цісарем?” — питався знайомий винарник. “Кепсько” — відповів пан Петішка: “немає ніякого попиту на пана цісаря”.

— Знаєте що — сказав йому по щирості винарник — поки не пізно, спродайте його за всяку ціну”.

— “Я ще почекаю” — відповів пан Петішка.

А на портретах пана цісаря тим часом продовжував справляти посіденьки чорний невихований кіт. За півтора року взявся цвіллю й найспідніший пакунок з паном цісарем. Народи Австрії тим часом розлазилися й ситуація була препаскудна.

І ось нарешті пан Петішка взяв папір та олівець з тяжким серцем вирахував, що так він не розбагатіє, але як він продаватиме пана цісаря по 2 корони, то всеж таки він зароблятиме корону на штуці.

І він зробив доцільну рекляму. Він повісив один потрет у вітрині і під ним написав:

“Оцей старезний монарх продається тепер замість 15 корон усього лише за 2 корони.”

Ще в той же день перед крамницею пана Петішки зібралася ціла Молода Болеслава подивитися, як несподівано впали акції габсбурзької династії.

А вночі прийшли до пана Петішки жандарми, а потім пішло все дуже швидко. Крамницю запечатали, пана Петішку посадили і віддали потім під військовий суд за порушення громадського ладу й спокою. Спілка ветеранів на надзвичайних загальних зборах виключила його з складу своїх членів.

Пана Петішку засадили на 13 місяців суворого ув'язнення. Мали його засудити власне на п'ять років, але врятувало його те, що він воював колись біля Кустоцун за Австрію. Пакунки з портретами пана цісаря тим часом поклали в депозит військового суду в Терезині й вони чекають на своє визволення, аж поки якийсь спритний крамар загортатиме в них крам.

Написав Ярослав Гашек.

З В І Т

(Оповідання з визвольних боїв в колишній царській Росії).

Останній отвертий бій з ворогом закінчився поразкою. Здалеку долітав ще глухий одгомін завзятої боротьби, та він уже не запалював; і життя потроху вдягалось в своє буденне лахміття.

Тяжкі, залізом куті ворота Шпалівського заводу зачинені, і перед ними щодня, від темна до темна, тинялись похмурі напівголодні робітники, — ті самі, що тиждень тому виходили з цих воріт, навстяж розчахнутих, з червоними прапорами і гордими піснями. Та по полю широкої вивіски там і там видко було маленькі дірочки — це бджоли олив'яні літали.

Тепер це було десь позаду, наче важкі ворота закрили все, що було...

З безокого сірого неба ліниво падав пухкий сніг і тут таки, під тупотом ніг робітників, рідких перехожих і візників хлюпав, як моква.

Щодня приходив сюди Віктор, колишній голова робітничої комісії, і щодня стрічали його погляди все похмуріші, колючіші.

— Хо, їм що?! — якось долетіло йому до вуха. — Вони, наволоч, від партії гроші мають. Ситі, не бійсь.

А в місцевій чорній газеті надруковано, ніби кращі представники пролетаріату роз'їзджають рисаками. І серед більшості робітників ця брутальна брехня не викликала обурення.

Все це глибоко смутило Віктора. Пробирав він говорити, порозумітись, та слухали його неохоче, одходили геть понурі, злобні, замкнуті.

— Ти от краще скажи, — обірвали якось, — коли ворота одчинять?!

Були немилосердні. І почував він, як виростала між ними стіна, і почував себе дуже самотнім.

У нього була велика сім'я. Мати була хвора, жінка мала родити. За ним люто полювали охранники, для них це був великий злочинець, і треба було давно вже звідси втекти. З усього колективу zostавсь він один та ще двоє-трое, але ті були свіжі.

— Завтра втечу! — говорив твердо він. А наступало це завтра — і знову приходив він під

ворота заводу. Наче ці похмурі очі, що йшли усе глибше під зламані брови, притягали до себе. Щось неясне, невиразне говорило йому, що він мусить тут бути. Саме тепер, коли дві тисячі робітників, серед яких він ріс і мужнів, так замкнулися і коли слизька брехня про партію в цю холодну сльоту заповзала їм в душі.

Та що їм сказати — не знав. Він вірив. Навіть більше: він знав, знав, що невдовзі знову прийде свято праці, але вони — тільки вірили. І віра їхня погасла... І з жахом почував Віктор, як віра його і знання безсилі і як сам він видається їм меншим, ніж є.

На мить розчинились ворота, вийшов майстер. Живо його обступили.

— Як же так, Павле Тихоновичу! — Коли ж працювати?

— Я... я, панове, що ж я можу! — знизував плечима майстер. — Як директор. Підіть до нього, попросіть.

Пішов.

— Сором, товариші! — кинув докірно молодий токар. — Наволоч же, а ви до нього лізете.

Враз спалахнула злість.

— А ти що? Щеня! Заварили, розсукині діти!? Воеводи! Ану, одчиняй! Зуміли, горлачі, нас виманити, — ану, заведи знов туди!

— Хникали! Бузотьори!

— А де ті, оратори ваші? Не бійсь, поховались? Не дуже охочі на розправу, ррозтак вашу...

А тимчасом купка бороданів підступала до квартирки в воротах і говорила косоокому сторожеві:

— Скажи там брат Кузьмічов. Так, мовляв, і так... народ, майстрові, мовляв, просять, чуєш. Просять, мовляв, тихим маніром. Могорич вже того... Сам же ти... бачиш, скрута яка...

Квартирка зачинилася. Потім знов розчинилась, і сторож сказав, що директор вийти не хоче, а просить послати до нього двох-трьох делегатів.

Молодь була запрачувалась, та старі задавили своєю масою.

— Кого ж послати? — врізалось крізь сварку питання, і всі притихли.

— Та от — Шкарина, — запропонував хтось непевно, і одразу другий густий голос коротко обізвався:

— Не хочу.

— От, Ковальова! — запропонували ще. — Андрія Ковальова!

— Чорний він!

— А ти що — червоний? Знаєш, що червоним буває?

— Іч, едрило, хай би от Савічев.

Кругловидий, мовчазний старик пробрався до того, хто назвав його, посмикав за полу пальта і, мотляючи бородою, спитав:

— А ти бачив, як годину тому пройшла туди зміна салдатів поліції? Га? Я, брат, знаю. Савічев, брат, не такий уже дурень! Ха-а...

Більше не називали імен. Всі згадали, що в заводі день і ніч стоїть чота салдатів і жандармів. Згадали, що через адміністрацію заводу пробували заманити туди найпопулярніших робітників, та це поки не вдавалось.

В цей самий момент Віктор відчув, що мусять зробити те, заради чого весь час приходив сюди. Саме тепер, коли на партію кинуто наклеп, коли скрізь поповзли склизькі гади, коли в нім особисто зневажали людину, він вирішив зробити цей жорстокий, але твердий крок.

Він не замислювався, чого тут більше: свідомости, обов'язку чи помсти. Та почував, що так треба зробити.

Він виступив наперед і твердо заявив:

— Я піду.

Одразу замовкли. Потім Віктора обступила кунка молоді.

— Вам не можна! Товаришу Вікторе, вам же не можна!... Краще — я, Сергій, от Сашко...

Серце йому стукотіло глухо. Але відчуття перемоги його окриляло. Він став зовсім інакший, такий, як колись, — сміливий, щирий, вогненний.

— Ну, що ж, — звернувся він у бік Ковальова, свого заклятого супротивника. — Підсм, чи що.

Ковальов густо зчервонів. Махнув на щось рукою, вилаявся по-матерньому і врізався клином у гущу юрби.

— Не варто б тобі, Вікторе, — зауважив тихий бородань.

Віктор уперто смикнув підборіддям і отруйно, з глибоким надривом сказав:

— Недаремне ж... рисаками їздив?! Партійним шоколадом годувався?! Ха-ха!

— Та мало що там... замурамотіли. — Звісно — балакають...

Та Віктор простував уже до заводської контори. За ним ішов молодий токар, член комісії.

.....

Директор, що вславився як ліберальний шляхтич, багато і нудно говорив про неможливість працювати за безупинних страйків, про високі розцінки, про зменшення авторитету всякої влади. А кінець-кінцем погодився відкрити завод через день-два після ремонту котла.

Віктор полекшено зідхнув. Та коли він і його товариш виходили з кабінету, ротмістр, який весь час стояв на дверях, заявив Вікторові, що він арештований.

По суті, для Віктора це не була несподіванка. Однак, коли жандарм, цокнувши острогами, сказав: "Ви арештовані!" — він злегка зблід і обернувся до директора:

— Що це значить?

Директор, нахиливши полисілу голову над паперами, мовчав.

— Що це значить? — наупорно і голосніше повторив Віктор. — Це з вашого наказу? За цим і викликали ви делегатів?

Директор підвів зчервоніле, розгублене обличчя.

— Я, правду кажучи... Пане ротмістре, що таке?

— Так, точно, з наказу пана полковника! — випалив чітко жандар.

— Правду кажучи, пане... пане Самоїлов... я зовсім тут не при чому. Мені самому... не зручно.

Ця розгубленість такої самовладної завжди людини, а головне — "ліберала", обурила Віктора, і він гостро кинув йому:

— Це, пане директоре, називається політичною нечесністю!

Той махнув рукою, немов бажаючи спинити його, підвівся і сів у своє кругле крісло ще більше розгублений.

А Віктор одразу ж заспокоївся.

— Ач, розпалився як! — подумав з іронією.

Жандам крякнув, поправив перев'язь шаблі, брязнув і одійшов на бік.

— Будь ласка, “пане голова”.

Віктор почув у тоні насмішку, але і далі думав про те саме. Так, буде не погано. Правда, вийшло все так несподівано, наче... Можна б справи по району уважніше передати...

І враз, переступаючи вже поріг кабінету, згадав: та ж звіт про збирання грошей не випущено! Сьогодні мали принести останню талонну книжку. А всі документи у нього ж у шапці!

На мить він похолов. Потім живо просунув палець у щілину за підшивку. Намацав там спинки книжок, записки. Та в цей час жандарм обернувся до другого делегата й сказав:

— А ви, як вас... так що ви вже теж, за компанію. — Острогою: так!

Віктор відчув, як одразу на лобі йому виступив піт. От це так калоша! От так Вітя! Сів, нічого сказати... Та як же ще там, перед ворітьми, не згадав? Сподівався, що так все й мине? Ох, і радітиме вся ця чорносотенна наволоч! “Ось вона партія!” Ха-ха! “Рисачки”?!

З безсилої люті він стиснув кулаки і проскрипів зубами.

— Що, пане голова? Немов не подобається вам? Хе-хе...

Безумний гнів обпалив усе тіло, та Віктор взяв себе в руки. Ні, треба спокійно. Яко могла спокійніше! А може...

— Що ж, будь ласка! — наприщився жандарм. В коридорі затопала багато ніг, стукнули об підлогу приклади.

Треба виграти час, подумати. Он те вікно, з боку від столу, з одною рямю. Чи то так здається? Ні, ні, одна! Одна ряма...

— Слухайте но ви, “благородіє”! — звернувся разом до жандаря. — Це якась нісенітниця! Хто наказав вам?

— Його високородіє!

— Ну, а Самойлових у нас аж три!

— Не може бути, — голова которий!

— Так і другий же Самойлов був головою! — пересмикнув Віктор.

Круглими здивованими очима жандарм дивився то на директора, то на інженера, що стояв коло вікна, то на двох майстрів. На обличчі одного майстра гадюкою промайнула ехидна

усмішка, навіть ворухнулись кутки рота; Віктор весь так і вп'явся в лице цього майстра.

— Може й справді непорозуміння? — промурмотів директор.

— Підіть, спитайте краще! — наупорно вимагав уже Віктор.

— Ніяк не можу, — заморгав усами жандар. — Арештованих, значить, не годиться.

— Та куди ж я втечу, к чорту?!

— Там, в коридорі, є телефон, — нагадав майстер.

Жандар подумав і пішов до телефона. А на дверях стали шерехом салдати.

— Дві хвилини! Дві хвилини! — через край чуть не бризнула радість. Але він зробив зле лице і, обходячи злодійським оком вікно, наблизився до столу директора; стримуючи надмірну схвильованість, брав у руки то ту, то іншу річ, стукав нею по столу і кричав:

— Так не можна боротися! Нечесно! Що робітники зробили вам, що ви помагаєте цим? Дозволити арештувати в себе в кабінеті делегатів від робітників...

А сам чуйно ловив кожний звук у коридорі, брав на око відстань і обходив чимраз далі стіл. Інженер здивовано витріщав на нього очі і посувався геть від вікна. Гострий допитливий погляд Віктора та товстий рамі вікна спіймав майстер. Але Віктор просто глянув у його меткі оченята і стиснув у руці важкий шматок чавуну.

Ще крок. Зростає підозра. Та між ним і тими, що на дверях, стоїть тепер стіл, — широкий, завалений зразками проб, металів, блискучих мініатюр.

— Ні, ні, вашебрр... — долітає з коридору. — Строго держу. Двоє, так точно...

— Держи! — зловтішно промайнуло у Віктора. Сильним рухом смикнув ручку шпінгалета. Рвонув до себе... Раз ще раз — і вікно розчинилось.

Дихнуло морозне повітря.

— Що ви... робите? — тихо, вражено скрикнув директор, хапаючи для чогось дзвінок.

Стрибок — і Віктор уже за вікном.

Тепер треба пройти вузький, як жолоб між високими будинками, двір і ворота. І все залежало від того, куди піде догоня. Як у вікно — все пропало!

Секунда, друга, третя — тихо. Значить, об-

біжать коридор, провулок і будку. Все всередині рветься. Крикнути на все горло, побігти! Та йде повагом, спокійно, тільки ступає широко-широко. Все тепер — в сторожі. Ззаду долетіли звуки. Тупотять у будці по підлозі.

— Ну, що, чи гаразд усе? — посміхається добродушно і дивується сторож.

— Гаразд, Кузьмичу, по-хорошому.

— Ну й слава богу! — мурмотить старий і повертає ключ. Обернувся раптом на будку, нашорошився. Та Віктор штовхнув ворога і розчинив сам.

— Товариші! Там!... — захлинувся від хвилювання і радості. Зблід, поточився. — Ідіть! — сказав через силу. — Чуєте — женуться!

З гуркотом, тріском широко розчахнулись

ворота, і, наїжившись сталлю, вирвалися салдати. І наче в чорне озеро хлюпнувся камінь: мить — і в нім не стало води.

Перед ворітьми на вулиці валялось лише кілька калашів.

Якби догоня добігла до рогу, пропав би Віктор. Серце йому розривалось. Ще на бігу сунув він товаришеві всі документи, той втік; а він стояв, прихилившись до чиєїсь хвіртки, і ждав.

Та вони не прийшли.

І радість, наче великодній урочистий дзвін, піднімалась, росла, підживляла.

— Так, підлизники, сміятись будете не ви: звіт вийде!

Вийде!!

А. Бібік.

“СНЕП ШАТС”

ЧИЯ ТУТ ВИНА?

Всі заряди наших організацій лише, що закінчували свої важні наради. Раптово вбігла жінка обтрісаючи сніг з “шіпскин ковта”, в якій була вбрана. Всі звернули на неї увагу. По її обличчю можна було завважити, що вона дуже стрівожена та занята якимись важкими думками.

— Але вже раз піддуває, — сказала вона жахливим голосом.

— А чого ви так пізно? — запитала товаришка з заряду.

— Хиба ж ви не знаєте мого нещастя? Нема кому зайнятися й мушу всьо сама, — відповіла жінка плачучи.

— Де ж всі ті його приятелі? Вони ж повинні зайнятися, допомогти вам.

— Тепер нема приятелів, нема нікого. Я прийшла просити вас, щоби ви занялися... Знаєте, що дрібні діти, а в мене ані десятки... Будьте так добрі й згляньтесь хоч на малих дітей, бо як ви мені не допоможете, то мені ніхто не допоможе, я пропаду, я...

— Вчім справа? — спитав голова засідання.

— Та ж її чоловік помер, — відповіла одна з товаришок.

— Чи ваш чоловік належав до яких організацій в цій місцевості?

— Та... Так... Він тут належав...

— До ТУРФДім, чи до Робітничого Запомогового Товариства?

— До Робітничого Дому...

— Він колись вписався був до Р.З.Т., але відтак виступив, бо казав, що забагато треба оплачувати, — пояснив секретар відділу Р.З.Г. — Вже два роки тому, як ваш чоловік не є членом.

— Але ж він й до інших організацій також не належав. Він...

— В тімто й лихо, — перервав товариш, — що деякі робітники відгородяться від робітничої організації й лише з боку приглядаються до її праці, а стати членами не хочуть.

— Тепер такий світ, що людина мусить десь належати, — продовжала одна з членкинь, — а ваш чоловік, як робітник, повинен був належати до робітничої організації.

— Він же належав...

— Так, так, але вже два роки тому назад, як виступив. Чия тут вина?

— Але я тому невинна. Тепер я терплю, а не він й ви повинні мені допомогти, а не йому.

— Ми не зобов'язані вам помагати, бо ви ніколи не були й не є членкинею наших організацій.

— Та все ж я надіюся, що ви даєте мені хоч

пятьдесят долларів від своєї організації, щоб його похоронити. Ви ж робітники, а він також був робітник і я більше не маю нікого лише вас. Мені всі говорили, щоби зайти до Українського Робітничого Дому...

— Пятьдесят долларів? Жінко, жінко, в нас є члени і членкині хорі, безробітні і їм ми мусимо помагати, бо вони до організації вкладали свої вкладки, свої жертви, віддавали свій труд для будови і розвитку наших організацій. Ми не можемо помагати не-членам наших організацій.

— Я всю надію покладала на вас. Що ж мені тепер діяти, — ридала жінка.

— Мені вас дуже жаль, — сказала одна товаришка, — але ми не можемо вам допомогти, бо в нас немає грошей.

— Коли хтось із ваших приятелів займеться збіркою на покриття коштів похорону, то ми від себе дамо по своїх змогах, але від організації не можемо, — додав товариш на відході жінки.

Драпака.

М А У К І

Маукі був невільник старого Фанфоа, найвищого вождя двох десятків лісових поселень, що лежали по лісових вершинах Малаїти.

Якось Фанфоа лишився без тютюну... Ось чому він наказав відвести свого невільника, сімнадцятилітнього Маукі, на берег та винаймати його на 3 роки на роботу за пів'ящика тютюну, певного числа пожів, сокир, перкалю та пампста, вартість яких Маукі мусів відробити на плантаціях...

Маукі повели до каюты. Один із білих із двома револьверами за поясом вартував на чардаку, а другий сидів у каюті перед великою книгою, що в ній він робив якісь дивовижні знаки та лінії. Він подивився на Маукі, як на куплену свиню або курку, звелів йому підняти руки й записав щось у книгу. Потім він подав Маукі паличку, якою писав. Маукі тільки торкнувся до неї пальцями, і це вже визначало, що він мусить працювати три роки на плантаціях "Міловарної Компанії Місячного Сяйва". Це здавалося Маукі надприродним, бо ніхто не з'ясував йому, що на випа-

док, коли-б він не схотів виконати цієї обіцянки, то на нього напали-б не тільки два ці білі, за їхньою спиною стояла вся

спла та вся флота Великобританії.

На кораблі було багато чорношкірих із таких місць, про

В Зл. Державах відбуваються зараз великі робітничі страйки. На знімці бачимо, як поліція арештує молодого страйкера в Петсбургу, Па.

які він піколи не чув. Білій сказав їм щось: тоді вони впривали застромлене у волосся Маукі довге перо, коротко обстригли йому волосся та пов'язали йому круг стеген шматок жовтого перкалю.

Проплававши на шхуні багато часу та побачивши безліч островів, про існування яких він ніколи не гадав, Маукі опинився нарешті в Новій Георгії, де його примусили робити в полі — рубати дерева та очерет. Тут він уперше взяв, що таке справжня робота. Навіть коли він був невільник у Фанфоа, його не примушували так працювати, як тепер. А тимчасом він зовсім не любив працювати. Його виводили з казарми вранці й приводили назад пізно, а годували двічі на день. Їжа також була дуже одноманітна. То кілька тижнів підряд робітників годували лише бульбою, то кілька тижнів їм давали самий риж. Іноді він день-у-день розбивав кокосові горіхи, витягав із них середину, а потім день-у-день він мусів доглядати вогню, на якому виплювалось кокосову олію, і в нього від диму запаливались очі й текли сльози. Тоді його знову послали в ліс рубати дерева. Він добре працював сокирою, і через це його згодом приєднали до робітників, що будували мости.

Маукі не любив плантації. До того-ж минуло вже десять років од часу, коли Фанфоа забрав його з Порт - Адамс, і тепер він тужив по батьківщині. Навіть життя в неволі у Фанфоа здавалося йому тепер привабливим. Тому він утік. Він утік у ліс, сподіваючись добитися до південного берега острова, вкра-

сти там човна та поїхати на ньому в Порт - Адамс. Але він захорів болотяною пропасницею. Його ввіймали й майже напівмертвого привели назад на плантацію.

Після цього Маукі майже цілий рік працював спокійно. Його зробили боєм (службою), взяли в дім, де робота була легка, а їжа смачна.

Тут йому подобалося; проте Порт - Адамс подобався ще більше.

Він склав план утечі, і однієї чудової ночі десять робітників з Малаїти та один із Сан - Крістобале непомітно покинули казарму й спустили на воду один із човнів.

Віяв північно-західний мусон, і вони поїхали на південь, але

втікачів було ввіймаю й відпроваджено в Тулагі, де було мешкання великого білого господаря білих людей. Великий господар чинив суд, і за його вироком утікачів прив'язали до стовпів, дали їм по двацять ударів нагаєм і присудили до штрафу 15 доларів з кожного. Після цього їх послали знову до Нової Георгії, де білі люди побрили їх і призначили на роботу. Але тепер Маукі вже не був за боя. Його поставили лагодити дороги. Штраф 15 доларів заплатили за нього хазяї, і він мусів ці гроші відробити, щоб-то працювати заявих шість місяців; а за ту частину краденого тютюну, що припала йому, він мусів працювати ще зайвий рік.

За Дж. Лондоном.

НІМЕЦЬКИЙ КОРЕСПОНДЕНТ ПРО РАД. СОЮЗ

Кореспондент віденської "Нае Фрае Прессе", інж. Басехес, котрий постійно перебуває в Москві, подає своїй газеті свіжо такі відомости з Радянського Союзу: Приватна торгівля буде в недалекому часі зліквідована. На її місце прийде цілковита націоналізація торгівлі. В цьому мають небаром проявитися відповідні декрети влади. Кореспондент каже, що це означає цілковиту зміну форм суспільно-господарського життя і називає це "новою революцією" в Радянським Союзі. Про так зв. хлібозаготівку пише інж. Басехес, що вона увінчалася уже тепер повним успіхом. Досі зібрано понад 2 мільйони тон зерна більше, як в тім самім часі тамтого року. На загаль зібрано досі хліба 80 процент

предбаченої в плані кількості. В комуністичній партії і в урядових установах кипить, по словам кореспондента, великий рух. Скрізь відбувається ґрунтовна і всестороння "чистка" і обсаджування становищ новими людьми. Всіх людей, хоч в дечім партійно сумнівних, а далі людей непродуктивних, неенергійних і неспосібних звільнюється з посад. Ця чистка має бути переведена навіть в найвищих урядах. Взагалі, пише німецький кореспондент (котрий зрештою не відноситься прихильно до Радянського Союзу), що у всіх радянських республіках йде колюсальна внутрішня організація і перебудова, в якій пробивається велика енергія і зворот до лівішого курсу.

Скільки було Христів

Ви всі, звичайно, чули про християнського бога Ісуса, але небагато з вас знає, що богів подібних Христу, було дуже багато. Крім християнської віри на землі було і є багато різних релігій; серед них є такі релігії, які поширені багато більше, ніж християнство, яке числом тих, що вірять займає далеко не перше місце. Незважаючи на те, що кожний нарід вірує й молиться по-своєму, в усіх релігіях можна знайти багато спільного. А сталося це через те, що боги не явились з неба, як вчать попи, а їх утворили сами люди. Великий вплив на властивості цих вигаданих богів мали ті умови, в яких жив той чи інший нарід, що він робив, як добував засоби існування, хто і як ним керував і т. ин. А через те, що багато народів жило в подібних умовах, то й боги, що вони утворювали собі, були схожі в загальних рисах один на одного.

Подивімось, приміром, що розповідають про свого бога — Будду індуси. Вони вірять в те, що близько двох з половиною тисяч років тому в Індії жила жінка на ім'я Майя, яка походила з значного й шановного роду. Одного разу вона побачила дивовижний сон; коли вона звернулася до мудрих брамінів (індуські жерці або попи), щоб вони пояснили їй цей сон, вони сказали Майї, що сон пророкує народження великого спасителя людности — Будди і її обрано бути його матр'ю.

Коли Будда народився, на небі засяяла нова зірка; з високих гір Гімалаїв зійшов поклонитися новородженному праведний старець Асита. Один лише індуський цар Пімбісара був незадоволений народженням Будди: він боявся, що Будда відніме у нього владу і тому таємно послав своїх посланців розшукати його. Але Будда щасливо уникнув незичливості Пімбісара. Двадцяти років він був уже такий мудрий і розумний, що вступав у суперечки з наймудрішими людьми країни. Навколо Будди групу-

ються учні і він разом з ними ходить з міста до міста і проповідує нову віру, роблячи чуда (серед них є, між иншим, і чудо ходіння по воді) і зціляючи хворих. Злий дух — страшний Мара хоче звести Будду з його шляху, але це йому не щастить. Коли Будда вмирає, відбувається сильний землетрус і чуда. По смерті Будда воскресає і летить на небо. Чи не нагадує вам ця фантастична історія оповідань про Ісуса Христа? Безумовно, індуський “спаситель світу” дуже подібний на свого християнського “співтовариша”. Але цього мало: виявляється, що у Христа найдеться з десяток (а то й більше) попередників, всіляких казкових богів, героїв і царів, оповідання про яких дуже подібні на євангельську історію.

Двадцять п'яте грудня вже дуже давно (задовго до появи християнства) було тим числом, коли народи святкували народження своїх богів. В стародавніх єгиптян в цей час народжувався бог Озіріс; у персіан — Мітра; у фінікійців (нарід, що жив у Малій Азії) — Адоніс, у греків — Діоніс і т. ин. Всі ці боги з'являлись на землю ніби для того, щоби “врятувати” людей від зла і дати їм нові правила життя; всі вони чудодійно народжувались від святих дів, що називались то Майєю, та Марією; всіх їх хто-небудь переслідував і всі вони неодмінно врятувались; їхнє життя було одним цілковитим чудом і найголовнішим з цих чудес було воскресіння після смерті і вознесення на небо.

Християнський бог Ісус від всіх цих богів Буд, Мітр, Аттисів нічим не відрізняється. Так само, як і вони, він був тільки в народній фантазії. Стародавня віра в “спасителів” нічого чудесного собою не являє; вона повстала з того важкого безвихідного становища, в якому перебували за всіх часів трудящі. З того часу, як людське суспільство поділилося на класи, на багатів і бідних, трудящих і дармоїдів,

що живуть чужим коштом — з того часу на землі запанувала нерівність, рабство, експлуатування одної людини другою. В старовину бідняки й раби були роз'єднані, не зорганізовані і дуже рідко їм щастило підняти повстання проти гнобителів. Єдине, на що могли сподіватися — це на якусь сторонню допомогу, на якого-небудь “спасителя”, який одного чудового дня з'явиться і припинить їхні муки. Із таких надій і повстали фантастичні казки й легенди про спасителів.

Ці казки були на руку багачам: “Нехай, мов-

ляв, — думають вони, — раби й бідні надіються на небесну допомогу, а сами не вживають жадних заходів до свого визволення”. Ось чому релігія стала корисним ділом для всіх експлуататорів і панів, які уже з давних часів прикладають всі свої сили, щоб зміцнити її серед трудящих; ось чому трудящі для того, щоб скинути віковичне ярмо свого рабства, мусять покінчити з релігією, перестати вірити в спасителів, яких не було, і надіятись на свої власні сили. Про це ми повинні завжди пам'ятати.

Воєнна небезпека й релігія

Усі капіталістичні держави готуються до війни. Щороку зростають асигнування на війну, збільшуються армії, зростає морська й повітряна фльота, удосконалюються знаряддя знищення людей. Боротьба за ринки, за переділ світу, за можливість експлуатувати нові землі, нові багатства — все це може стати за причину війни.

Капіталістична преса, фашистські організації, соціал-демократія й особливо численні релігійні організації мобілізуються, щоби популяризувати ідею війни, підготувати маси трудящих до неї, розгромити революційні профспілки, компартію, бо останні виступають проти мілітаризму, викривають підготовку до війни.

По всіх капіталістичних країнах попи ведуть агітацію на користь війни, доводячи трудящим, що війна виникає з волі божої, що вона вгодна богам.

1928 року польський ксьондз Мічкіс у своїй книзі “Війна” пише: “Господи, даруй силу нашим рукам і влучність нашим гарматам! Зроби невидимими наші літаки! Поширюй нашими газами святу любов! Склони ними ворога, як траву, зрізану серпом твоєї справедливості!”

У Німеччині, в день військових святкувань пам'яті забитих підчас імперіялістичної війни, єпископ Крейц назвав могили жертв війни “шанцями”, що ведуть у царство небесне”.

Звичайно, підготовка до війни має на меті насамперед війну проти СРСР — твердині світової революції. Попи всіх релігій відограють

активну роль в підготовці війни проти Радянського Союзу. Папа Римський в одному з своїх послань пише: “Ми повинні боротися проти загрози більшовизму, що стає день-у-день небезпечнішим, і проти тих що визнають більшовизм, як установлений факт”.

У Нью Йорку на релігійному мітингу в кінці 1928 року, де було 150 рабинів, церковники виступали з такими, приміром, пропозиціями: “організувати армії європейців, що вирушать в похід проти варварів-більшовиків”. В Англії в агітацію проти СРСР втягнуті навіть діти, що їх примушують читати молитву про “спасіння Росії”.

У Харбіні (Китай), у центрі руських білогвадійців, де утворюються банди й провадиться шпигунська робота проти СРСР, церкви перетворилися в штаби білогвардійських організацій. Тут же в Харбіні рік тому за допомогою польського й французького консульств організовано монастир для підготовки кваліфікованих монахів, що їх підчас нальотів китайців і білобандитів на територію СРСР дуже добре використано.

В зв'язку з останніми подіями на Східно-Китайській Залізниці і нападами на радянську територію китайсько-білоемігрантських банд велику роль відогравали різні попи, ксьондзи, монахи тощо. “По лінії Китайсько-Східної Залізниці, повідомляє преса, “розїзджав єпископом Нестор (білоемігрант) і провадив антирадянську пропаганду, намагаючись піднести настрії

білогвардійців”.

Білогвардійські банди, що переходили з-станнім часом на територію СРСР з Афганістану, утворювалися, як це цілковито доведено, за активною участю мул — агентів англійського уряду. Американські рабіни провадять кампанію проти Радянського Союзу, закликають американців “творити інтернаціональну армію, яка

зруйнує гніздо більшовиків у Москві”. У всіх виступах проти СРСР церковні і взагалі всі релігійні організації беруть найактивнішу участь.

Вороги Жовтневої революції, на чолі з попами, готують хрестовий похід проти першої в світі республіки трудящих, що 12 років тому скинула владу експльоаторів і тепер будує соціалізм.

Аденоїдні нарости

Аденоїдні нарости містяться на дузі носопролика (носоглотки). Вони завжди існують у дітей молодшого віку, а з 7—8 року життя починають зменшуватись у своєму розмірі і до 14—20 року зовсім зникають. Нормально вони не заважають дихати носом, але в тих випадках, коли аденоїдні нарости мають великі розміри відносно розмірів носопролика, вони можуть затулювати хаони—себто задні відтулини носових дуплин настільки, що дитина зовсім перестає дихати носом. Такі великі аденоїдні нарости залежить від загальної будови всього тіла, яка передається спадково.

Найчастіше такі аденоїдні нарости трапляються у дітей віком 4—8 років.

У хорих на аденоїдні розростання рот завжди відкритий, носогубні зморшки розправлені, нерухоме, невиразне обличчя, з рота тече слина і тому вони справляють вражіння тупих, відсталих у своєму розвитку і хоровитих дітей. І це дійсно так, ці діти в школі неуважні, кепсько вчать, вони мляві, у них немає охоти до жвавої гри зі своїми товаришами і т. п. Такий зовнішній вигляд та неуважність цих дітей залежить ще він того, що у них завжди буває значне погіршення слуху (а іноді й цілковита глухота) через брак вентилявання середнього вуха.

Голос у цих дітей глухий, гугнявий. Коли такі діти сплять, вони дуже хрюпуть.

При ротовому диханні повітря не нагрівається, не звогчується, не очищається від пороку та бактеріяльних примішок і тому такі діти часто хворіють на ангіну та різні запальні процеси верхніх дихальних шляхів і легенів.

Відомо, що при ротовому диханні до легенів увіходить менше повітря, ніж при диханні

через ніс, а з цього виникає низка патологічних явищ, що спостерігаються у хорих на аденоїдні розростання.

Взагалі за біологічним законом, робота є природній (фізіологічний) побудник, що впливає на форму та розвиток всякого органа. Значно зменшені через недостатнє наповнення легенів повітря екскурсії грудної клітини відбиваються на її розвитку та формі. Грудна клітина у таких дітей вузька і довга.

Залежно від зменшеного об'йому повітря, що увіходить до легенів, в організм надходить менше кислорода, від чого знижується кількість гемоглобіну в крові і тому у таких дітей бліде обличчя, бліді слизові оболонки, вони недокровні.

Від недостатнього постачання кислорода затримується також обмін речовин у тканинах всього тіла. Ось чому, між іншим, такі діти кепсько ростуть та поправляються.

Ця остання властивість хорих на аденоїди пояснюється ще й тим, що вони кепсько їдять. Поперше, через брак нюшних роздратовань у них немає апетиту, а подруге, — примушені дихати ротом, вони не можуть як слід пережовувати їжу, поспішають проковтнути недостатньо розжований шматок, це утруднює засвоєння їжі і призводить до різних шлунково-кишкових захворювань.

З неповноцінним актом жування зв'язана ще одна властивість таких хорих. Річ в тому, що за вищенаведеним біологічним законом, нормальна робота щеленів підчас жування, а саме — тиснення нижньої щелепи на верхню яке іноді досягає понад три пуди впливає на розвиток кістки верхньої щелепи і взагалі на кістяк всієї голови. Неповноцінна ж робота жувального

апарата у хорих на аденоїдні розростання призводить до затримки нормального розвитку верхньої щелепи — вона відстає в своїй величині і її зубна дуга замість правильної півкруглої форми набирає форми трикутника. Від того, зменшується загальна довжина зубної дуги, в якій тепер не можуть розміститись в ряд усі 16 зубів і тому вони повинні перекручуватись, або виходити за межі зубної дуги.

Від такої форми зубної дуги залежить і форма твердого піднебіння; замість звичайної романської форми в цих випадках буває поглиблене, високе піднебіння, так званої, готичної форми. Зуби при ротовому диханні від висусшування псуються швидче ніж у здорових дітей.

Вплив на нервову систему крім зазначеного вже впливу на мозок, полягає ще і в тому, що

такі діти хоріють на нічну неутримку сечі та часто вночі прокидаються від жахливих сновидінь.

Грудним дітям завадливе носове дихання загрожує смертю від голодування, бо за таких умов вони зовсім не можуть ссати грудей.

Аденоїдні розростання легко усунути відповідним операційним втручанням. Якщо зробити це своєчасно, дитина скоро позбавляється цілої низки патологічних явищ і починає швидко розвиватись наче б з неї зняли обручі, в які її було до цього часу закуто.

Отже за фізіологічне треба вважати лише носове дихання і у відповідних випадках треба своєчасно прагнути до того, щоб знищити ту причину, що йому заважає.

Д-р Л. Фрумін.

Вчіться виховувати дітей без бука

В цій статті я хочу дещо сказати про один “засіб виховання” — **тілесну кару**. Частенько цього засобу вживають родичі в дома, а вчителі в школах.

Дехто вважає тілесну кару, як один із засобів до виховання дітей, але всі кращі вихователі заперечують це, бо стверджено, що дитина, як істота з природи здатна до морального поступу, потребує інших виховавчих засобів. Дитина не є злочинець, щоби її карати. Дитина, коли вчинить якусь шкоду в забаві, то завжди робить ненарочно, вона вивчала так оточення. Кожний добрий маляр-артист, поки став добрим, немало наробив шкоди.

Кара будить в дитини ненависть до того, хто її карає. Часті кари, витворюють в дитини злобу, яку тяжко вгамувати. Кара робить дитину затурканою, неспосібною запам'ятувати потрібні річі. Кара апелює до страху, а не до моральної свідомості. І страх з часом бере верх, вбиває у дитини зерна мужности і принижує її життєздатність.

Кара звільняє дитину від гризот совісті й каєння тому, що кара викупила гріх. Дитина по тілесній карі є наче католик, який по сповіді й покуті не відчуває на собі ніякої відповідальності за злі вчинки, себто його совість

спокійна. А важним є виробити в дитини такі почуття і розуміння життя, які не допускали би до злих вчинків.

Коли часто карається дитину, то вона звикає до кари, стає “грубошкірою”. В такої дитини виробляється поняття, що її мусять карати до того часу, доки вона не виросте більша, а коли виросте, тоді буде карати других. І таке наслідування можна бачити на кожному кроці.

Кара є шкідливою для розвитку організму дитини. Дитина потребує вигоди, щоби її молоденький організм розвивався, а коли цей організм карається биттям, позбавленням їжі, забавок і тому подібним способом, то це впливає дуже відємно на його розвиток.

Кара роздратовує вихователя, що захоплюється швидким ефектом кари і спричиняє те, що він забуває про інші засоби виховання.

Не карайте дітей за що попало, бо це дуже шкідливо відбивається на дітях. Треба в'ясувати дітям всі незрозумілі для них явища, а коли вони зрозуміють їх, то робитимуть все як слід.

Треба вчитися розуміти дитину і все життя, що оточує нас, бо без такого розуміння не можна правильно виховувати дітей.

Н. Давидюк.

Кампанія-змагання за збіркою передплати на "Робітницю" продовжується на місяць січень

ВИБРАНА З'ЇЗДАМИ НАШИХ МАСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ КОМІСІЯ, ВИЗНАЧИТЬ НАГОРОДИ ВСІМ УЧАСНИКАМ ЗМАГАННЯ.

Цим проголошуємо, що кампанія-змагання за збіркою передплатників на "Робітницю", "Укр. Роб. Вістн", "Фармерське Життя" й "Світ Молоді" і за здобуття цінних нагород, що їх проголошується в цих журналах і газетах та за приєднанням більше передплатників своїй пресі, продовжується ще на один місяць—на місяць січень 1930 року.

Кампанію змагань продовжується тому, що нагороди ці коштуватимуть поверх \$3,000.00 (три тисячі доларів) і щоб дати нагоду всім робітницям і фермеркам, робітникам і фермерам та їхній молоді попрацювати для своєї преси.

У двох місяцях не було часу як слід розігнатися до цієї роботи. Багато робітників і фермерів в листопаді взагалі не мали часу взятися до змагань, бо були зв'язані з працею. Зараз же є більше вільного часу, який треба присвятити на те, щоб число передплатників своїй пресі збільшити до максимум.

Всі учасники змагань повинні подвоїти свою енергію в місяці січні. Сотки нових робітниць і робітників повинні прилучитися до цих змагань. Наша преса повинна бути поширена в найдальші закутини, де лише живуть і працюють українські робітники і фермери.

Число працівників робітничо-фермерської преси з наступаючим новим роком повинно зрости вчетверо. Робкори своєю активністю повинні вкрити широкі простори Канади. Організації повинні віддати більше уваги розповсюдженню своєї преси. Наша преса повинна стати не тільки висловом домагань працюючих, але й справжнім борцем за ці домагання.

Справи компартії, трейд-юній, ТУРФДім, РЗТ й справи щоденної боротьби робітництва

й бідного фермерства за щоденний кусок хліба повинні перетворитися в боротьбу за повний визвіл з капіталістичного визиску!

ЗРОБІТЬ СВОЮ ПРЕСУ МОГУТНІМ ЗАСОБОМ, ЗБРОЄЮ ЦІЄЇ КЛАСОВОЇ БОРОТЬБИ!

Що-ж до самої кампанії за приєднанням нових передплатників, то справа мається так:

Кампанія за новими передплатниками і за колектуванням залеглих передплат, а впарі з цим і змагання за отримання цінних нагород відбувається ще і в місяці січні!

Підрахунок повний зробиться зараз з кінцем місяця січня і всі матеріали будуть передані спеціально вибраній для цього на з'їздах наших масових організацій комісії, яка їх перегляне, переконтролює й визначить всі проголошені нагороди тим працівникам, які найбільше попрацювали над приєднанням своїй пресі передплатників.

Пресові листопадові комітети повинні негайно прислати до адміністрації нашого видавництва те, що придбали в листопаді на пресовий фонд з колекти й підприємств. А повний рахунок про приєднання нових і колектування старих передплат, так і поодинокі учасники змагань, повинні надіслати з кінцем місяця січня, щоб до з'їзду можна було виготовити всі рахунки.

Вислід змагань ми не проголошували на домагання деяких учасників, які казали, що з проголошенням в газеті вислідів в багатьох відпадає охота до участі в дальших змаганнях.

Тому повний вислід буде проголошений аж по закінченню кампанії так, як його виготовить з'їздова комісія.

Цікаві відомості для всіх.

ЗНАЄ 205 МОВ.

У Німеччині живе доктор Людвіг Гаральд Шульц, котрий володіє 205 різними мовами. Він говорить, пише й читає на різних мовах і говорить навіть мовами найдикіших, найменше відомих світові людських племен.

БУДУТЬ ШУКАТИ ГРОБУ АЛЕКСАНДРА ВЕЛИКОГО.

З Каїра подають, що Говард Картер по розслідуванню гробу Тутан Камона займеться пошукуванням гробу Александра Великого. Як відомо на основі заповідань старинних письменників, то труп Александра Великого мав би спочивати в Александрії в труні з чистого золота.

НОВЕ ЛІКАРСТВО.

В хірургічній клініці у Вірцбургу, в Німеччині, вживають в останніх часах людського товщу яко лікарства. Людям, що мають забагато сала, яке їх ось-ось має задушити, вирізують його. Відтак топлять то сало, фільтрують та числять, щоби не було жадних хоробоносних заразків. Одержану теч вприскується хорому. Найбільше вживається того лікарства при т. зв. косметичних операціях, коли ходить про зроблення, приміром, з поганого носа гарний, або про усунення зморщин на обличчі. Кажуть, що в тих випадках це дивне лікарство помагає — очевидно тим, що не потребують журитися про хліб насущний, а дбають лише про зовнішню красу, на що не жаліють видавати грошей.

АРАБ ВИОРАВ СКАРБ.

Недавно в Палестині один араб, орючи на своїм полі, зачепив плугом об тяжкий предмет. Думаючи, що це пачка з оружжям, він побіг до уряду. Прийшли урядники, добули скриню й найшли в ній старі турецькі гроші. Шукали інших скринь і найшли ще три. Разом усі гроші представляли вартість 47,000 доларів. Уряд skonфіскував гроші, а араба заарештував, закидуючи йому, що він пробував укрити три скрині. Словом за його жито ще й його набито.

ЗАЛІЗНА ГОРА.

В північній Швеції є мале містечко Кіруна. Про нього ніхто не писав би, а може його цілком не було би на землі, якби не те, що над самим містечком стирчить висока гора з чистого заліза. Вчені обрахували, що в ній є 80 мільйонів вагонів заліза. Ціле містечко жие з тої гори, бо майже все населення — це гірники, що працюють при добуванні заліза. Ще одним цікаве містечко Кіруна. Тому, що воно дуже далеко на півночі, має через півтора місяця безпереривну ніч, в грудні і січні. Цілих півтора місяця не сходить сонце і люде працюють при світлі електрики. Зате в червні і липні через півтора місяця не заходить сонце і тоді кірунці мають півторамісячну днину.

МОВЧАВ 8 МІСЯЦІВ.

У Берліні арештовано небезпечного бандита Казимира Сарчка, який має на сумлінню 28 нападів, крадіжей, а навіть убивство. Побоюючись, що на слідстві він “засиплеться”, цей вязень мовчав 8 місяців, граючи роллю німого. Аж по 8 місяцях почав говорити, а коли його спитали, чому перервав мовчанку, бандит відповів: “Я боявся, що коли мовчати далі, то відвкну говорити взагалі та утрату мову і стану справді німим”.

НЕМОВЛЯ ІЗ ПТАШОЮ ГОЛОВОЮ.

У варшавськiм захисті для дітей робітниця Стефанія Т. породила дитину, яка має голову птаха. Замість носа вона має зовсім правильно розвинений пташній дзьоб, а ціле обличчя заросле волоссям. Дитина жила ледви кілька годин, після чого померла і її поміщено у спірті в Паталогічному музею.

ШУКАЮТЬ НОВОГО ОПАЛУ ДЛЯ ЛІТАКІВ.

Французький уряд розписав конкурс з нагородою \$10,000 за винайдення ліпшого опалу для літаків, як газоліна. Конкурс доступний тільки для французьких винахідників.

Ціль винаходу, очевидно, воєнна. Франція не має нафти і на випадок війни хоче мати інший опал для своїх воздушних сил.

ЦІКАВІ РОЗКОПКИ В ШВЕЦІЇ.

Недавно шведські вчені, які займаються наукою про давню культуру, винайшли при розкопах біля містечка Барсельок передісторичні могили зперед 4,000 літ. Найдено глиняну посуду, крем'яні сокири, нашийники та кости звірят із цікавими різьбами з життя риболовців.

**ЧИТАЙТЕ! ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ! ПОШИРЮЙТЕ!
“ВІКНА”.**

Єдиний пролетарський літературно-мистецький журнал на західно-українських землях. Виходить що-місячно та містить багато репродукцій мистецьких творів, як рівнож багатий літературний матеріал радянських, зах. європейських і зах. укр. пролетарських письменників. Річна передплата виносить для закордону два американські долари, піврічна — один американський долар. Оказові числа даром.

Адреса редакції й адміністрації:

Львів, ул. Колонтая, 7. II.

ДАЄ БАГАТО БЕЗПЛАТНИХ ДОДАТКІВ!

ВСЯЧИНА

НАЙДАВНІШИЙ ХІРУРГ.

Недавно в Єгипті викопано гробницю хірурга Секель Ніяна, який жив 4,000 літ перед Христом у місті Мемфіс, як прибічний лікар фараона Сагури. Напис на гробниці свідчить, що цей лікар був у великій ласці в фараона, та тішився славою знаменитого хірурга в цілїм Єгипті. Імя Секель Ніяна, це найдавніше імя хірурга, яке збереглося сучасному поколінню.

ВУЛЬКАН ПРОБИЛИ ТУНЕЛЕМ.

В найближчому часі мають викінчити в Японії будову тунелю, що проходить крізь вулкан Шімуру. Праця над будовою тревала 12 років, а переведення цього діла коштувало більше як мільйон доларів.

В часі будови цього особливого тунелю згинувло 30 робітників. Працю над виконанням тунелю утруднювало особливо те, що штольні дуже часто заливала вода з гарячих джерел.

БУДУЄ ЛІТАЮЧІ КОРАБЛІ.

З Німеччини прибув до Нью Йорку Клод Дорніє, будівничий з Фрідріхсгафен, котрий побудував літаючий корабель, який перед місяцем летів понад Констанцьким озером у Швейцарії разом з 169 подорожними. Дорніє приступає тут до будови таких самих літаючих кораблів разом з Дженоерал Моторс і іншими компаніями. Дорніє твердить, що такі літаючі кораблі надаються найкраще для Америки, бо тут є багато рік і озер. Кошти будови того рода літака виноситимуть коло \$300,000.

ДИКИЙ КАБАН НА ВУЛИЦЯХ КОЛОМИЇ.

Мешканці Коломиї мали на днях неабияку сензацію: Вранці в год. 7-йї на вулицях міста появился дикий кабан, якому, очевидно, стало нудно в лісі і йому забажалось побачити Коломию. Цікавий кабан перейшовся вулицею Пілсудського, потім хотів оглянути Алею Свободи, вулицю Беднарського та інші вулиці. Поліція вганяла за кабаном з крісами і хотіла його вбити але кабан перехитрив поліціантів і здоровий та цілий покинув Коломию і вернув до ліса, вдоволений, очевидно, своїм гостинним виступом у столиці нашого Покуття.

ДЕРЕВА, ЩО СВІТЯТЬ.

В німецькій Надренії де панує дуже сильний автомобілевий рух, часто траплялися катастрофи через те, що авта наїжджали у темряві на придорожні дерева. Німецькі власти придумали тепер спосіб, щоби влекшити їзду автами. Вони казали на небезпечних закрутах доріг помалювати пні дерев фосфоризуючою масою так, що придорожні дерева світять тепер у ночі, дозволяючи шоферам авт краще орієнтуватися упітьмі.

НОВІ ПОКЛАДИ ВУГІЛЛЯ НА ЗАКАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Недалеко села Нижня Апеза на Закарпатській Україні відкрито нові поклади камяного вугілля, який має бути ліпший, як вуголь в острівсько-карвінськїм басейні. Експльоатація тих покладів почнеться на весну 1930 р.

ЧОРНІ ЦВІТИ.

Цвіти чорної барви трапляються лише дуже рідко, як наслідок довготривалого і старанного плекання. В Китаю та в Західній Індії плекають дві гостини, що цвітуть чорно. І так ботанікові Гандель-Манеті на його останній мандрівці по Китаю в провінції Генан удалося стрінити мотилькувату рослину з чорним грозноватим цвітом, а біля Іраваді на землі повзучий рододендрон, також із гарними чорними цвітами.

РАДИКАЛЬНИЙ СПОСІБ НА КОНКУРЕНТІВ.

Сем Велер з Шікаго найшов радикальний спосіб на конкурентів у бізнесі. Оноді зловили його після того, як ограбив один "ланцюховий стор" на 140 доларів. Велер не оправдувався, але сказав таку історію: "Я чотири рази закладав гросерню і кожного разу, скоро лиш отворю гросерню, "ланцюховий стор" отвирався в моїм сусідстві і допроваджував мене до банкрутства. Тоді я взяв собі револьвер і рішив мститися". Поліція думає, що Велер ограбив за пару місяців що найменше 100 "ланцюхових сторів".

ВІДГРИЗ НІС СВОЇЙ ЛЮБОВНИЦІ.

Перед львівським судом відбувалася розправа проти 19-літнього Францішка Баркета, якого судили за те, що відгриз ніс своїй нареченій Марії Юдівній, танцюристці із "Пекелка". Обвинувачений дуже жалувал свого вчинку і признався, що відгриз нареченій ніс із заздрости, що вона зрадила його з одним паном, який кинув їй футро. Наречена, Марія Юдівна, вибачила свому нареченому його вину і обидвоє помирившись, вийшли з салі додому. Обвинуваченого все ж таки засуджено на 7 дїб арешту.

ЩО ВІН МАВ У ГОРБІ?

На балеарськїм острові в Пальма де Мальорка помер наслідком виснаження, спричиненого голодуванням, Німець Бернштайн. Покійний популярний був в околиці своїм величезним горбом і тим, що кожного дня на цьому самому місці їв скибку хліба з мармолядою. Коли лікарі оглянули тіло покійника, виявилось, що горб дав знятися разом з блюзкою. В горбі були бельгійські дивідендові папери, вартости понад мільйон бельгійських франків, і 10,000 доларів у готівці.

СМУТОК.

Ольга вийшла замож. Тому тиждень. Вчора розвелася. Вернула до матері.

— Мамо, яка я нещаслива!

— Чому?

— Уяви собі, чоловік сказав мені: "На сто жінок найдеться може одна така гарна, як ти!"

— Але ж це не може бути причиною до плачу, а не то до розводу!

— Ні? А перед шлюбом він впевняв мене, що на тисячу жінок.

КЛОПІТ.

— Що за клопіт маю з тим нежитом! Уявіть собі, вже третю пару штанів змінюю нині.

— Що? Хіба хусточок до носа?

— Ні. Штанів. Як лише пчихну, ґузики відриваються мені.

ДІТИ.

Малий Івась біжить на діл по еходах і при цьому дуже стукає черевиками.

— Так порядні діти не ходять. Чемні діти ходять так тихо, що їх майже не чути. Вернися й іди ще раз, як ялося!

Івась вернувся, а за хвилину прийшов у хату, що мати й не чула.

— Так, бачиш, то гарно! Я зовсім не чула, як ти ішов.

— Бо я спустився на діл по поруччі! — похвалився Івась.

ЧОМУ ПАДЕ ДОЩ?

— Мамо, чому то паде дощ?

— Щоби земля була врожайна, щоби росли яблука, грушки, малини, суніці.

— А чому дощ паде і на дорогу і на стежку?

В СУДІ.

Суддя: Обвинувачений Розендуфт, чи можете присягнути, що ви не грали з двома іншими обвинуваченими в газардову гру?

Розендуфт присягає.

Суддя: Семенов, а ви можете присягнути?

Семенов присягає.

Суддя: Обвинувачений Кон, чи можете також присягнути?

Кон: Коли вони оба вже присягнули, то чи я міг сам один грати в газард?

ДЛЯ ПЕВНОСТІ.

— Чи ви є вчителем плавання

— Так. Чи хочете вчитися плавати? Година коштує три долари, платні згори.

— Чому згори?

— Ну... так для певності.

"МЕДОВИЙ" МІСЯЦЬ.

— Це нечуване, обвинувачений! Ви щойно чотирнадцять днів жонатий, а вже побили вашу жінку гачком! Суд засудив вас на місяць арешту.

— Пане суддя, чи вам не жалко, псувати нам такі наші медові місяці!?

СПЕКА.

— Ах, яка спека! Аж віддих запирає!

— Що?! Цього трошки тепла?! Треба було вам бути в Африці! То там мали ми спеку! Навіть кури несли яйця на твердо!

ПОДРУЖА СУПЕРЕЧКА.

Жінка: Кажу тобі, не лишуся в тебе ні хвилини, піду нині собі до моєї мамі.

Чоловік: Запізно! Твоя мати посварилася із своїм чоловіком, себто твоїм батьком, і перенеслася до твоєї бабусі.

ВОНА ЙОМУ ВСЕ СКАЖЕ.

Молода дівчина вийшла заміж. Її мати, прощаючись з нею по шлюбі, говорить їй щось довго на вухо. Коли мати вже вийшла, молоденька жінка питається чоловіка:

— А твій батько говорив уже з тобою?

— Ні! — відповідає він з сміхом.

— То не роби собі нічого з того, я вже тобі все скажу.

ВОНА ЙОМУ НЕ ПОДОБАЄТЬСЯ.

— Слухай, як тобі подобається ця жінка?

— Вона мені зовсім не подобається.

— Якто! Та ж вона не погана!

— Що з того, коли має одну злу сторону.

— Яку?

— Чоловіка боксера.

ОБОВ'ЯЗКОВИЙ.

Бандит: Життя або гроші!

Горожанин: Ох вибачте, я не можу сам рішитися, ходім-те питаємо моєї жінки.

В ЛЮБОВНОМУ ЗАПАЛІ.

— Ах, найдорожчий, нарешті будемо парою наречених

— Так, дорогенька, й останемо нею навіки.

ПІСЛЯ ПРИСУДУ.

Суддя: Чи обвинувачений може має щось додати?

Обвинувачений: Ні, навпаки, я волів би щось відняти.

ІСПИТ.

Професор: А тепер кандидат скаже мені, в якій злуці найкорше розпускається золото.

Кандидат: У подружній злуці.

СВЯТКУВАЛИ 7 РІЧНИЦЮ У. Р. Д. В ТІММІНС, ОНТ.

Цілий тиждень наші члени й членниці приготувались до святкування 7. річниці існування У.Р.Д. в Тіммінс, Онт., яке відбулося в днях 7. і 8. грудня. В день товаришки робили порядок в У.Р.Д. а товариші старались о матеріял для вдекорування сали. Вечером товаришки робили квіти, а ті, що в хорі, відбували проби співу на сцені. Орхестра теж не дармувала а переводила свої проби, бо на святкуванні припадав їй перший виступ з повими інструментами, які недавно купили наші організації за \$450, а це мандо-бас, мандолу і мандо-чело. І так було цілий тиждень в У.Р.Д. як в улюю. Комітет святкування працював сам і давав розпорядження, які товаришки й товариші радо виконували. А пайцпріше працював т. Угрин, який приїхав недавно до нашої місцевості з Вінніпегу.

Субота, 7. грудня.

Саля і сцена прибрана вінками й квітами. В горі над сценою видніють написи: "Вітаймо сімрічне існування Українського Робітничого Дому в Тіммінс, Онт!" "Вітаймо представника Ц.В.К. ТУРФДім, т. І. Навізівського!"

Вечером в годині 8.30 розпочався концерт-мітінг відспіванням Інтернаціоналу. Відтак орхестра відіграла кілька музичних творів. Потім тов. Бой-

чук покликав до слова представника центральних тіл наших організацій, тов. Навізівського, який говорив про потерпівших від повені селян в Галичині і Буковині 1927 р.

Появу т. Навізівського прийнято гучними оплесками. Около сотні робітників і робітниць мали нагоду почути правду, як роздано нашу допомогу поводянам. Три години розказував нам т. Навізівський про гірку долю наших братів і сестер під пануванням польської шляхти і румунських бояр.

Тов. Навізівський розказував все це так цікаво, що й наша молодь, яка звичайно нервуеться підчас промов, слухала його уважно аж до кінця.

Неділя, 8. грудня.

В неділю по полудні відбулося масове віче, яке відкрив т. Смук і покликав до слова т. Навізівського. Тов. Навізівський говорив про свій ність-місячний побут на Радянській Україні. Він звидів цілу Україну і мав нагоду познайомитись з життям робітників й селян з першій робітничій державі. Дарма, що буржуазія цілого світа разом з "нашими" жовто-блакитниками кричить про скорий упадок радянської влади. Там будується нове життя, яке мусить поширитись на цілий світ.

В своїй чотиро-годинній промові т. Навізівський з'ясував життя в Радянськім Союзі так, що кожний робітник і робітниця, що були на святі мають

правильне поняття про одинок в світі робітничу державу і готові боронити її перед капіталістичним нападом. Промову т. Навізівського часто переривано гучними оплесками. При кінці присутні ставили йому багато питань, на які він відповідав вдовольно.

Концерт-мітінг.

В неділю, вечером відбувся концерт-мітінг присвячений 7. річниці існування нашого У.Р.Д. Свято відкрив т. М. Бойчук. Орхестра й хор відспівали Інтернаціонал, після чого сама орхестра виконала кілька пісень. А молода т-ка О. Барабаш відіграла на п'яні гарне сольо.

По перерві піднялася куртина і на сцені ми побачили представників наших організацій місцевих і поза місцевих. Перший промовляв т. Смук від Окружного Комітету Північного Онтарію. Товариш говорив про початки будови Робітничого Дому в Тіммінс і невпинну працю наших членів і симпатиків коло нього. Товариш вказав на наші здобутки, які маємо тому, що в нас є гарний У.Р.Д., в яким можна повести працю. Відтак промовляв представник наших організацій в Епсонвил, т. Василік. Він привітав тіммінських робітників з семою річницею існування У.Р.Д. і вказав на обставини, серед яких робітникам доводиться працювати в папірнях в Епсонвил.

По пім промовляла т-ка Су-

шанська від відділу Жінсекції в Тіммінс. Товаришка вказала на те, що за 7 років існування У.Р.Д. наш жіпочий відділ зробив багато праці на культурно-освітнім полі і поборов багато перешкод.

Від місцевого відділу Р.З.Т. промовляв т. В. Бачинський. Товариш сказав, що наш У.Р.Д. став в великій пригоді відділові Р.З.Т. даючи йому безплатне приміщення. При кінці т. Бачинський закликав присутніх ставати членами ТУРФДім і Р.З.Т.

Появу т. Навізівського присутні знову зустріли оплесками. Товариш вказав, як тяжко доводилось працювати нашим організаціям в початках, але не зважаючи на перешкоди, які робили наші вороги, ми сьогодні маємо зорганізованих около 5,000 українських робітників і робітниць. Від океану до океану ми маємо свої робітничі організації і робітничі домп. В наших масових робітничих організаціях ми вчимося клясової свідомості і боротися за волю. Бесідник вказав і на те, що сотки українських робітників належать до політичної організації, Комуністичної Партії Канади, яка робить в Канаді велику визвольну роботу. Він закликав присутніх ставати її членами.

При кінці своєї промови, т. Навізівський взивав присутніх допомогти своїми жертвами сплатити довг на У.Р.Д. в Тіммінс. На заклик присутні щиро відгукнулися і зложили на ту ціль \$800.00.

По короткій перерві продовжалася концертна програма. Хор відспівав кілька гарних пісень як: "Косарі", Після закор-

донних робітників" і інші. Відтак слідували сольо-співи й дуети т. Любановича. Його як і завжди публіка завертала на сцену по кілька разів. Дуєт співали т.т. Малиновський і Смур. Їх теж публіка викликала два рази. Хор закінчив свято відспіванням Інтернаціоналу.

Спільні збори.

У вівторок, 10. грудня, відбулися в нашому У.Р.Д. спільні збори наших організацій. На збори прибули майже всі членкині й члени крім тих, що працювали. Тов. Навізівський говорив про загальний стан наших організацій. Вказуючи на всякі справи, які шкодять і підривають наші організації, бесідник дав багато вказівок, як такі перешкоди поборювати. При кінці його промови, товариші й товаришки ставили багато питань, рівночасно вказуючи на випадки в наших відділах, які опісля мали злі наслідки. Тов. бесідник ясно відповідав на всі запити і давав вказівки, як далі вести працю.

Ми тіммінські робітничі й робітнички складаємо подяку Ц. В.К. ТУРФДім що прислав нам т. Навізівського, який через три дні багато допоміг нам в нашій місцевій праці. Рівнож дуже щиро подяку складаємо всім тим робітникам і робітницям, що своїми жертвами допомогли нам остаточно сплатити довг на нашій будинку.

Анна Смур, робкорка.

ВЧИМОСЯ І МАЄМО УСПІХ.

Дуже часто ми зневіряємося в свої сили безпотрібно. Отак запропонуєш т о в а р и ш к а м

влаштувати лекцію або віче, а вони дивись і подались уже за бесідником, чи лектором до мужецького відділу. Багато товаришок думають, що не можуть виступати перед публікою з промовами. А воно так не є. Вони можуть, щоби лише хотіли попрацювати над собою.

Звичайно, я не кажу, що ми вже можемо зовсім обійтися без допомоги товаришів. Це ні. Допомоги товаришів нам треба. Але перше, ніж кликати їх на поміч, ми завжди повинні перевірити чи ми самі не можемо виконати даної роботи.

Правда, в нас немає великого знання, ми всі прості робітничі, але як ми будемо вчитися, то зможемо багато зробити такого, що зараз видається нам неможливим.

Ми, наприклад, в Монреалі робимо початкові кроки в напрямі віддигання зпоміж членкинь своїх бесідниць. За короткий час ми досягнули гарні наслідки. Ряд товаришок можуть виступати вже з короткими промовами перед публікою.

В педілю 8. грудня в нас відбулися наукові збори, на які прийшло поважне число наших членів і симпатиків. Товаришки Беркета, Петрашек, Волинська і Мартин виступили на них з короткими і зрозумілими промовами на такі теми: "Завдання нашої організації", "Значіння робітничої преси", "Жінка в майбутній війні і "Роля жінок в індустрії".

Згадапі промови товаришки вголосили дуже добре і вони мали вплив на присутніх. Свідчить про це факт, що на тих зборах випалося до нашого жінівідділу 4 нових членкині.

По промовах товаришок за-

брав слово товариш Кривенчук, який висловив їм признання і закликав всіх товаришок до організаційної праці.

Як бачите, товаришки, на початках було дуже тяжко вибрати бесідницю з жінвідділу, а як тільки ми відважилися і попрацювали над собою, то й успіх за нами.

Провадьмо, ширшу агітацію між жінками-робітницями, кличмо їх на наші наукові збори, масові віча та зміцнюймо нашу організацію — Жінсекцію ТУРФДім.

Робкорка, Волинська.

Монреал, Кве.

ДОПИС З ФРАНЦІЇ.

Я отримую й уважно перечитую кожне число "Робітниця". Ми, українські робітниці у Франції цікавимось життям наших робітниць в Канаді і зі статтів та дописів у "Робітниця" довідуємося про него. При тому я думаю, що нашим товаришкам в Канаді цікаво знати, як ми живемо і заробляємо у Франції, тому пишу цей допис.

У Франції нашим робітницям живеться дуже тяжко. Ми виконуємо різного рода тяжку працю за дуже малу платню. І так на фармах робітниця може заробити 100 франків (вартість 1 франка виносить 4 канадійських центи) на місяць. В містах, як от в Парижі робітниця може заробити около 350 франків на місяць. Це в ресторанах і готелях. Але в них робітниця мусить працювати від 7. години рано до 11. в полі. Фабричні робітниці заробляють трохи краще. Їх заробітна платня виносить около 30 франків на день. Але коли ви візьмете

під увагу, що найдешевша брудна кімната без опалу і світла коштує 250 франків на місяць, а один робітничий обід в ресторані від 10 до 15 франків, то вам стане ясно, в яких "гараздах" ми тут живемо.

Всі вільні години свідомі українські робітниці віддають організаційній праці. Читачки "Робітниця", вірю, знають, що ми маємо тут свою організацію, яка називається "Союз Українських Громадян у Франції". Правда, є ще багато наших робітниць, які не належать до СУГУФ-у, але ми стараємося зорганізувати їх.

М. Н. Чорненко.

Париж, Франція.

ДАЮТЬ ЗЛИЙ ПРИМІР ТОВАРИШКАМ.

Давно вже збиралася я написати допис до "Робітниця" про нашу працю, але все відкладала чомусь, та тепер вже пишу, бо не можу дивитися на те, як підупадає організаційна праця в нашому жінвідділі. Наші членкині так занедбали свої обов'язки, що багато з них навіть на збори не приходять. В проголошений на збори день буває звичайно так: приїде до У.Р.Д. кілька найактивніших членкинь, посидять та й мусять розходитися, бо не мають з ким починати зборів. А коли звернути тим членкиням, що не приходять на мітинги, увагу, щоб вони не занедбували організаційних обов'язків, то вони ще й ображуються і грозять залишенням організації.

До того підупаду праці у нашому відділі багато причинилися члени мужеського відділу і

то не лише рядові члени, а й деякі передові. А причинилися вони тим, що занедбують організаційні обов'язки і поведуться в дома як пристало організованим робітникам, а їх жінки беруть з них примір і поступають так само.

Недавно, наприклад, трафилось мені таке. Прийшла я до хати одного нашого товариша, щоб зачекати його товаришку до Українського Робітничого Дому на пробу і застала їх обох та ще кількох робітників й двох робітниць зпоза організації при гравні в карти. Так всі вони грали в карти доти, поки товаришка з товаришем не посварилися. А посварившись, вона залишила гру і пішла зі мною до У.Р.Д. на пробу. А товариш так не пішов, хоч мав того вечера суфлірувати.

Аж тоді мені ясно стало, чому товаришка завжди скоржнлася в останніх часах, що загубила охоту до організаційної праці. Це й ясно: хто звяжеться з гуртком картографів, той не може мати охоти і витревало-сти до організаційної праці. Таких членів і членкинь в наших відділах є більше. Вони приходять до У.Р.Д. лише так, щоб збутися, а весь свій вільний час марнують на гравні в карти і на безвартісних розмовах. Такі члени і членкині завжди жалуються, що їм тяжко виконувати організаційні обов'язки. Коли місцеві відділи влаштовують кампанії розігравки, або нагадують членство за оподаткування, то ці товариші й товаришки багато нарікають, що все "лише дай та й дай". І вони жалують дати по кільканацять центів, але як дістануть пайду, то деякі з них

так ташуть ґальона до дому, аж носом поруть.

Звичайно, що товаришки таких членів не можуть бути добрими організаційними робітницями, бо товаришки псують їх своєю поведінкою.

Недавно в нас відбулася пайова забава. З паями зголосилося досить товаришок навіть зпоза організації. Публіки прийшла повна селя. Але що-ж, деякі наші товаришки замість розпочати купування пайів, поховалися по закутках, а той товариш, що продавав їх, довго носився з ними і червонів зі встиду, бо не було кому купувати тих пайів, а вслід за ним червоніли і ми.

Робітники зпоза організації не купували, бо чекали на наших членів, а членів знову не можна було витягнути зі закутків. А скінчилася ця забава на тому, що деякі наші товаришки взяли по кілька пайів і тим вратувати положення.

Думаю, що деякі наші члени, коли хочуть носити назву членів робітничих організацій повинні залишити карти і ґальони, а взятися до організаційної праці.

Членкиня.

Енсонвил, Онт.

ТЯЖКО ПРАЦЮВАТИ, АЛЕ ПРАЦЮЄМО.

Вже довгий час збираюся я написати допис до "Робітниці", та все чомусь не можу відважитися. А товаришки тимчасом сваряться зі мною.

— Чому ти, говорять вони, не пишеш? Ми-ж тебе робкоркою вибрали.

Я вповні погоджуюся з тим,

що я повинна писати, але я знаю також і те, що товаришки не повинні зорсім спускатися лише на робкорок, як це в нас є, але повинні також і сами писати дописи.

Та й на ділі про наш відділ немає що писати. Бо праця наша цього року ведеться дуже слабо. З освітньої праці найліпше стоять спільні читання. Ми відбуваємо їх спільно з товаришами раз на тиждень. На них приходить поважне число товаришів і товаришок. Крім того товаришки беруть ще участь в концертах і представленнях.

В пресовій кампанії ми працювали щиро, але великих успіхів не досягнули, бо в Колмен, Алта., панує зараз велике безробіття. Збирання пресового фонду наші відділи продовжили з листопада на грудень. Віримо, що трохи допоможемо тим своїй пресі.

А. Сирота.

Колмен, Алта.

В НАС ПРИУПАЛА ПРАЦЯ.

З початком 1929 року праця в нашому відділі велася досить гарно. Товаришки приходили в час на збори і на спільні читання та добре виконували всю іншу організаційну працю. Але все це не тривало довго. Товаришки зробилися чомусь байдужні і занедбали багато організаційної праці. Коли в літі приїхала до нашої місцевості організаторка, т-ка Зень, то багато товаришок лінивилися навіть на віче прийти. А це дуже зле, бо ми повинні були не лише сами прийти, але ще й неорганізованих привести.

Знову трапляються часом в

нашому жінвідділі непорозуміння через те, що членкині не поприходять на час чіпати відзнак гостям на підприємствах і їх місця приходить заступати товаришками з поза організації. І ось наші членкині замість подякувати тим товаришкам за те, що вони допомогли відділові, ще сваряться: як, мовляв, можна дозволити їм чіпати відзнаки, коли вони не належать до організації. Я думаю, що товаришки не повинні так говорити, бо це відпихає від нас неорганізованих, а натомість повинні краще працювати і сами приходити до праці на підприємствах, тоді це питання само собою відпаде. Берімся, товаришки, щиріше до праці, а все в нас буде добре.

Членкиня.

Веланд, Онт.

НЕ ДОЗВОЛЯЮТЬ ЇМ БУТИ ЧЛЕНКИНЯМИ Ж. С.

Може багатьом членкиням Жінсекції і дивно, що з нашої місцевості Brentford, Онт. є так мало дописів в "Робітниці", але ми цьому не можемо запобігти, бо наш жінвідділ числить всього 8 членкинь. Та наш жінвідділ хоч малий числом, але працює досить добре. Ми беремо активну участь в усіх кампаніях і стараємося, як можемо, збільшити число наших членкинь. Зробити це досить тяжко, бо хоч ми вже й переконали деяких місцевих робітниць, що вони повинні бути членкинями нашої організації, то їхні чоловіки не дозволяють їм і вони не можуть через те вступити в наші ряди. Це відноситься до чоловіків, що не є членами на-

них організацій. А що до членів наших організацій, то деякі з них також зовсім не стараються, щоби їх товаришки належали до організації. Таке відношення згаданих робітників до своїх товаришок життя є просто злочинном. Тому я звертаюся до тих товаришів, що не дозволяють своїм товаришкам належати до організації і до тих, що самі належать, а про товаришок не дбають, щоби вони не продовжали довше свого шкідливого поступованя і щоби постарались зробити своїх товаришок членкинями Жінсекції.

Знову-ж всі ті товаришки, яким чоловіки так не дозволяють належати до організації, повинні вступити до неї без дозволу. За таку справу як право належання до організації треба зводити боротьбу з кимби то не було, бо тільки в організації ми можемо навчитися правильно дивитися на світ, добре виховувати дітей і боротися за краще життя.

А. Іванюк.

Брентфорд, Онт.

ДЕЩО ПРО НАШУ ПРАЦЮ.

Вже від довшого часу не було на сторінках нашого журналу "Робітниця" допису про працю в нашій місцевості Торонто, Онт. Літом в нас, можна сказати, що праці не було, помімо того, що товариші і товаришки старались влаштовувати пікніки, але вони виходили неуспішні. З приходом осінньої пори наш драмгурток почав свою працю на сцені. Він виставив багато представлень, що майже всі випали досить добре. Освітком почав давати ті лекції, які при-

слав Ц.В.К. з Вінніпеґу. Лекції відбуваються кожного понеділка й у вільні неділі. Вони досить успішні, хоч всі члени і симпатички не приходять на них. Товариші й товаришки беруть досить живу участь в дискусії на тих лекціях.

Пресовий комітет ми вибрали зі всіх наших відділів. Він влаштовував різні підприємства в користь преси, збирав за леглі передплати і приєднував нашої пресі нових передплатників.

Недавно до нашої місцевості прибув учитель і директор, тов. Бончар. Ми дуже зраділи тов. Бончарові і він тепер добре працює. Він почав учити дітей в У.Р.Д. Школі, до якої вчащає около 60 учнів, а також під його проводом почались проби співу і музики. Словом праця в нашій місцевості оживає.

Робкорка.

Торонто, Онт.

НА ЗБОРАХ ЖІНВІДДІЛУ.

Зайшов я недавно на місячні збори жінівділу і став приглядатись, як товаришки переводять їх. Товаришки читали якраз протокол з попередніх зборів, протокол був записаний правильно. Приняли. Взялись читати протоколи з засідань заряду. Заряд ухвалив цілий ряд справ. Відно заряд функціонує як слід. Приняли. Перечитали кореспонденцію і знову мовчки прийняли. Далі пішли звіти комітетів. Повторилась та сама історія: товаришки прийняли всі звіти без найменшої дискусії. Після того почали читати подорожуючу стінну газету. Це едмонтонський жінівділ вислав

до жінівділів в Алберті свою стінну газету. А корисна вона річ така подорожуюча стінна газета. Дивлюсь, товаришка читає, членкині слухають, але не всі. Деякі посхилялись і говорять собі про різні справи.

Перечитала товаришка одну статтю. Ніхто нічого. Перечитала другу. Мовчать. Перечитала останні — теж саме. А статті такі, що тільки слухай і вчись. Памятаю була там стаття про 8. березня, про творчість Т. Шевченка й інші. В них широко пояснено, чому робітниці цілого світа святкують 8. березня і про кого та для кого писав свої твори т. Шевченко.

По скінченні читання, все замовкло. Якось товаришка робить внесок, щоби замкнути збори. Голова дає питання, щоби котрась з товаришок пояснила, чому робітниці святкують 8. березня. Цікаве питання. Всі мовчать. Голова знову питається, а ті нічого. Вкінці вона сама пояснила, чому святкується це свято і на тім збори скінчились.

Мені стало дивно, чому котрась з товаришок не відповіла на питання. Таке легке, та всім відоме, бо кожного року папі членкині святкують це свято. Виступають з промовами, пояснюють свята, закликають в цей день, щоби робітниці вписувались до організації, багато говориться про це свято на мітингах, багато пишеться у газетах, а найбільше пишеться про це свято на сторінках "Робітниця" а тут бачу, що ані одна товаришка не знає нічого про 8. березня. Але чи можна цьому повірити? Ба ні. Я є певний того, що були на цих зборах товаришки, які прекрасно

знають історію того свята. І тому мені цікаво знати, чому нікотра не хотіла обізватись.

Я знаю, що багато є таких жінвідділів, які різні важні і корисні питання збувають мовчанкою. Але за те як зайти з членками в розмову про знайомих та почуєте таке, що ну. Думаю, що такі відділи, які мовчанкою збувають важні справи, повинні вже навчитися говорити і розбирати їх як слідує організованим робітницям. То-ж до праці товаришки.

Дромгелер, Алта.

Цін.

В НАШОМУ ВІДДІЛІ НЕМАЄ ЄДНОСТІ.

В нашому жінвідділі в Колмен, Алта., завелось так, що товаришки нічого не пишуть до "Робітниці", бо чекають, щоб робкорка написала, а робкорка знову не може "відважитися" написати і так ніхто не пише. Це заставило мене взятися за перо.

В літі ми відбували спільні читання два рази на тиждень. А читали ми статті з "Робітниці" і з "У.Р.В." На читаннях був присутній наш інструктор, т. Маланчук. Ми розводили над прочитаними статтями дискусію, а т. Маланчук давав нам пояснення. Але, на жаль, на ці читання приходило дуже мале число товаришок: від 6 до 8. Спитаєте, де решта були. О, вони сиділи в дома, або в своїх знайомих. Всі вони говорили, що в літі гарячо сидіти на читаннях, що їм треба віддихнути свіжим повітрям то що. Що воно треба віддихнути свіжим повітрям, це правда, але не конеч-

но тоді, як читання відбуваються. Та це минуло, тому поговоримо про теперішню працю.

Тепер праця в нашому жінвідділі починає йти краще. Частіше відбуваємо проби співу і представлень. Але все-ж таки ми не можемо пустити праці повним ходом, бо між членками завелось особисті порухи, які не дають всім спільно взятися до праці, через що вона спадає на одиниці. Майже одні й ті самі товаришки працюють в заряді, в комітетах, співають в хорі і грають представлення. Решта відмовляються від праці, як можуть.

Я, наприклад, маю страху перед річними зборами, бо знаю, що всі будуть відмовлятися від заряду, а вже найгірше від секретарки. Одні будуть говорити, що не вміють вести книжок, а другі, що не мають часу і т. д. Воно правда, що є товаришки, які не можуть вести книжок, але також правда і те, що вони могли навчитися вести їх. Наш учитель був почав курс книговодства, але він розпався по кількох лекціях. Та не дивлячись на те, як ми працювали в минулому, ми повинні всі разом взятися тепер до праці.

Членкиня.

Колмен, Алта.

МИ ПРАЦЮЄМО.

Праця в нашому жінвідділі і взагалі в усіх наших місцевих організаціях ведеться зараз досить добре. Всі нині комітети значно оживили в останніх часах свою діяльність, що зрушило до праці всі місцеві відділи.

Кожного понеділка ми вивчаємо ті лекції, що прислав нам Ц.В.К. і багато з них користу-

ємо. Ділові збори ми відбуваємо раз в місяць.

В днях 22. і 23. листопада ми спільно з товаришками влаштували базар в користь нашої преси, який був досить успішний. Крім того ми влаштували також товариську забаву, на яку прийшли не лише члени, але й симпатки наших організацій.

Наша У.Р.Д. Школа навчає поверх 50 дітей. Учителює в ній т. Бончар, який також керує підготовкою до концертів, себто вчить співу і музики.

О. М.

Торолд, Онт.

ФІЛЬМИ З РАД. УКРАЇНИ В ЕНСОНВИЛ.

Для 27. листопада завітали до нашої місцевості товаришки з центра з фільмами "Тарас Шевченко" і "Микола Джеря". Той вечір був для нас дуже радісний. Наша публіка любить приходити на підприємства по 8. годині а того вечера вони заповнили салью в 7. годині. Ті фільми зробили на мене і на всіх дуже велике враження. Їх довго споминали місцеві робітники.

А варта було також побачити, як всі присутні тішилися нашою фільмою ТУРФДім. Публіка оплескувала делегатів на X Зїзд ТУРФДім, аж салью гула. Та фільм дуже спопуляризувала наш приют і сиротинець між місцевим робітництвом. Всі мали нагоду побачити наші здобутки, які Р.З.Т. досягнуло за дуже короткий час свого існування.

Р. Герчук, робкорка.

Енсонвил, Онт.

З ОБІЗДКИ ОРГАНІЗАТОРА.

В днях 23. і 24. листопада завітав до нашої місцевости організатор ТУРФДім і Р.З.Т., т. Клибановський. Дня 23. листопада він виголосив лекцію про пролетаріят і інтелігенцію, а 24. листопада говорив про значіння Р.З.Т. Він вказав, які користи приносить Р.З.Т. робітникам і робітницям та закликав, щоби присутні ставали членами цієї нашої організації.

О. Чабан.

Верміліон, Алта.

ЯК МИ ПРАЦЮЄМО.

В нашій жіпвідді в Бінфейт, Саск., праця іде дуже слабо. Багато членкинь не приходять на збори, не цікавляться організаційною працею, а одиниці знову не можуть всієї роботи зробити.

Спільні читання ми відбуваємо раз на тиждень. Але на них також багато членкинь не приходять. І то не приходять на ті читання не лише такі товаришки, що далеко мешкають, але й такі, яким 5 минут ходу до У.Р.Д. Оправдують вони свою неприсутність ріжно, що часу не мали, що забули про читання то що. Та дуже часто це є звичайні викрутки.

На спільних читаннях ми читаємо статті з "Робітниці", які т. інструктор пояснює нам. Час від часу ми переповідаємо ті статті, що приносять нам користь.

Свого часу ми видавали стіпну газету, яка називалася "Наша Мета". Вона вийшла три рази а потім завмерла і не виходить вже кілька місяців. Завмерла вона тому, що товаришки

не дописували до неї, що занедбалли цю так важну працю.

Зараз в нас вже другий раз започатковано освітній курс, але на него, на жаль, не ходить ні одна товаришка, помимо того, що організаторка так закликала нас до вчащання на такі курси. Наші товаришки обіцяли їй вчитися, але тепер не роблять того.

Що до місцевої праці, то ми спільно з товаришами влаштовуємо концерти і представлення, прихід з яких йде на утримання У.Р.Д. Школи й на інші організаційні потреби.

Робкорка.

Бінфейт, Саск.

ПОМЕРЛА РОБІТНИЦЯ ЗАТРОЄНА РАДІЄМ.

В нашій пресі писалося свого часу про п'ятьох американських робітниць, які затроїлися в фабриці годинників у місті Орендж, Нью Джерсі, кілька років тому радієм.

Лікарі викрили в них тоді затроєння і сказали їм, що вони незадовго пімруть. Слова лікарів сповняються. В першій половині грудня одна з п'ятьох тих робітниць, Квінта МекДоналд померла. Її похорон відбувся в місті Орендж 11. грудня.

На похороні були всі чотири оставші жертви того затроєння. Три з них живуть в Орендж, а одна в Ньюарку.

Не важко собі представити, що за думки панують в головах тих нещасних жертв, які знають, що смерть держить їх в своїх обіймах і кожної хвили скорочує їхнє життя.

ВЛАШТУВАЛИ КОНЦЕРТ.

В неділю, 1. грудня, 1929 оба наші підвідділи С. М., учні місцевої У.Р.Д. Школи і обидві групи мандолінової оркестри влаштували великий концерт. Салю У.Р.Д. була заповнена публікою.

Програма концерту була гарна і добре виконана. Друга група мандолінової оркестри відіграла три пісні, а перша група чотири. Крім того товаришки і товариші виступали з солями, дуетами і квартетами. Публика нагородила виконавців оплесками.

Членкиня Секції Молоді, т-ка К. Собістіянська виголосила на тому концерті цікаву промову. А також промовляв на ньому наш учитель, тов. Давидюк.

Г. Сушич.

Трансконна, Ман.

ПОДЯКИ.

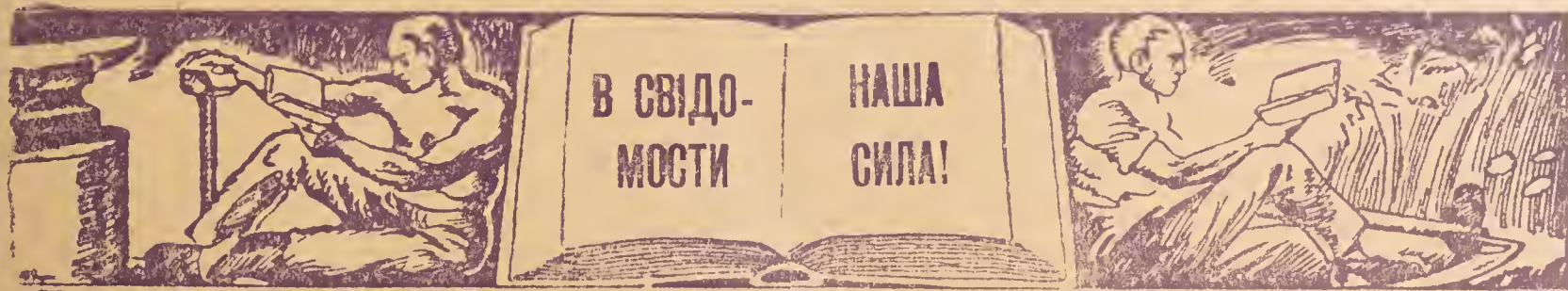
В імені нашого жіпвідділу в Торонто, Онт., я складаю на цьому місці товаришці А. Ніколяк з Ріджайни, Саск., подяку за її цінний дарунок на нашу розігравку. Цим дарунком був гарний вишиваний обрус, який розіграно за 26 доларів. Гроші пішли на сплату довгу, що тяжить на нашій У.Р.Д. Торонто, Онт.

Робкорка.

Оцим шляхом складаємо щирі товариську подяку всім українським робітничим організаціям в Трансконі, Ман., за допомогу, яку вони дали нам в часі нашого тяжкого положення, в яке поставило нас нинішнє безробіття.

В. і М. Жуковські.

Трансконна, Ман.

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ В РЕДАКЦІЇ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	\$2.50	Матеріалізм — філософія пролетаріату	.25
Історія культури	2.50	Що таке всесвітній союз робітників	.25
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75	Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Юда (драма в 5 діях)	.75	Іван Франко	.25
Життя й учення Чарлса Дарвіна	.50	Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Жебраки життя	.50	Фабричні розговори про економію	.25
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури	.50	З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Безробітні (драма в 3 діях)	.50	Наймана праця і капітал	.20
Порадник української мови	.35	Маркс і Енгельс про диктатуру пролетаріату	.20
Фікція націй і національної незалежності ...	.35	Марксизм і Дарвінізм	.20
Перед бурею (драма в 4-ох діях)	.35	Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Ми і вони (народна драма в 2-ох діях)	.35	Роскази про сили природи, ч. 1.	.20
Скупар (комедія на 5 дій)	.35	Роскази про фізику	.15
Світ, Людина, Суспільство	.25	Перший буквар комуніста	.15
в твердій оправі	.35	Основні засади комунізму	.15
Родина шиткарів (драма в 4-ох діях)	.25	Введення в національну економію	.15
Зрадник (драма в 3-ох діях)	.25	Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії) ..	.25	Страйкер (драматичний образ)	.10
Базар (драма в 4-ох діях)	.25	Що то є Профінтерн	.10
Два світи (драма на 4 дії)	.25	Радянське будівництво	.10
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25	Що таке радвлада і як вона будується	.10
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25	Хто такі комуністи і Причта про воду	.10
Куркулячі мрії (п'єса в 3-ох діях)	.25	Революційні пісні	.10
Крик землі (драма в 5 діях)	.25	В кігтях білого орла (поезії)	.10
Терновий кущ (драма в 4-ох діях)	.25	Як Галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25	Козаччина	.10
Гайвороння (драма в 3-ох діях)	.25	Роскази про сили природи, ч. II.	.10
Одної ночі (драма в 3-ох діях)	.25	Наука й горільчаний дурман	.10
На перелазі (п'єса на 3 дії)	.25	Про суть і причину туберкульозу	.10
Редактор "Фармера" (комедія в 2-ох діях) ...	.25	Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25	Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Ціна крові (повість)	.25	Межі людиною та машиною	.05
Червона зоря (утопія)	.25	З історії царя-голода	.05
		Фармер і робітник	.05

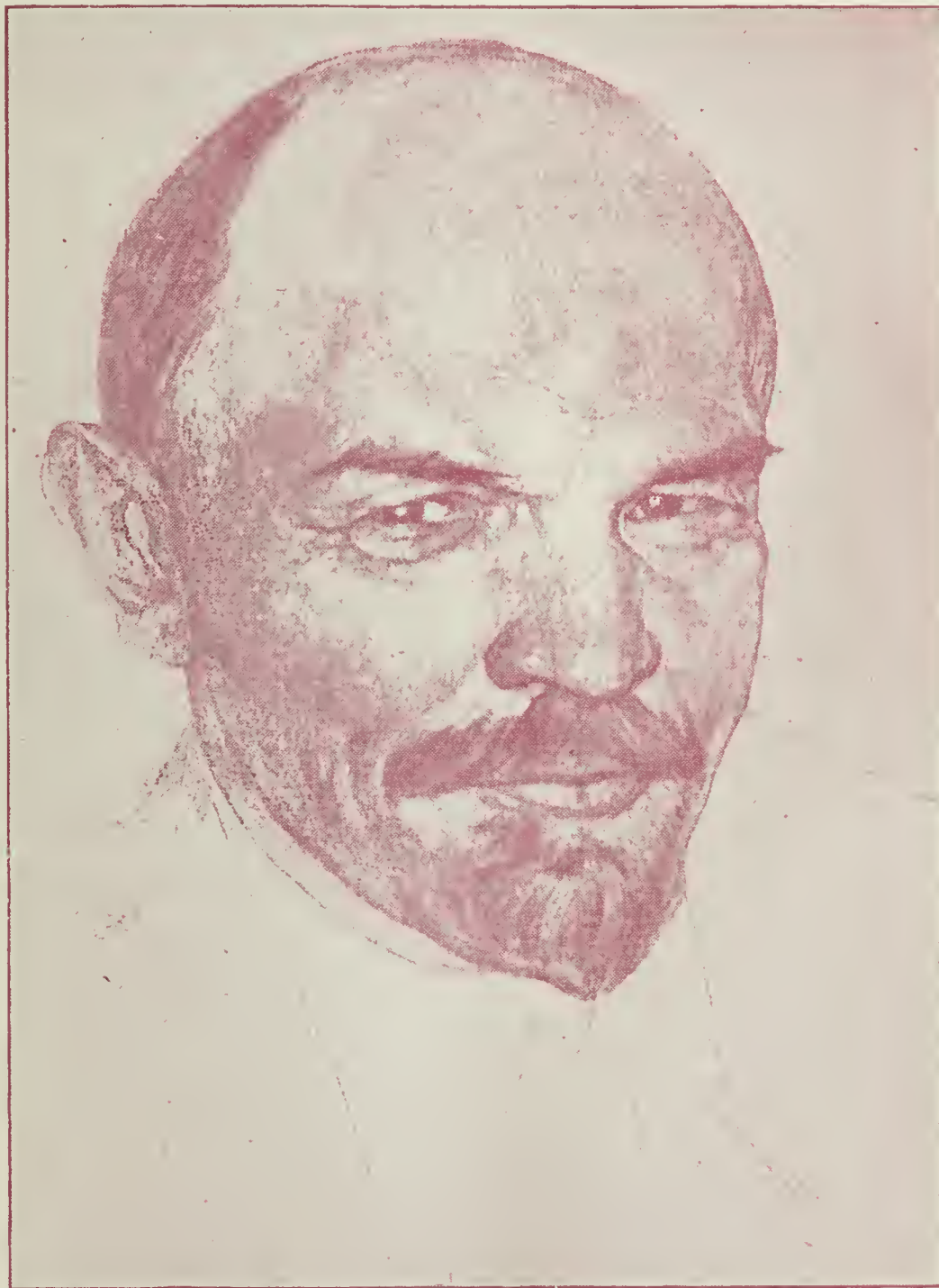
Замовлення враз з грошми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News
Cor. Pritchard & McGregor Sts., Winnipeg, Man.

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНІЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

В. І. ЛЕНІН.

15. Січня 1930.

Ч. 2.

Ціна 10 центів

НОВА УКРАЇНЬСЬКА РОБІТНИЧО-ФАРМЕРСЬКА КНИГАРНЯ

МАЄ НА СКЛАДІ

НОВІ КНИЖКИ Й ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ Й ГАЛИЧИНИ

ЦІННІ ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ: робітничі, селянські, літературні, наукові, політичні, економічні, дитячі з науковими й прекрасними оповіданнями.

КНИЖКИ з Радянської України, Галичини й Німеччини по різних галузях науки: з історії, природознавства, економіки, соціології й ин.

ДУЖЕ ЦІКАВІ оповідання, романи, повісті, поезії, збірки творів найкращих старих і сучасних українських письменників.

НАЙНОВІША дитяча література, діточі казки, дуже дешеві, прекрасно ілюстровані.

ШКІЛЬНІ ПРИЛАДИ — тетрадки, олівці, пера і взагалі все, що потрібне дітям до школи.

ЧЕРЕЗ НАШУ КНИГАРНЮ можна замовляти всілякі такі книжки, яких нема в книгарнях, можна передплачувати старокраєві — з Радянської України й Галичини — часописи й журнали.

МАЛЬОВНИЧІ КОЛЬОРОВІ ПОСТКАРТИ, ноти для хору, поодиноких голосів і музика для українських народних танків на п'яно, скрипку, кларнет і корнет.

ГРАМОФОННІ РЕКОРДИ Коломбія і Віктор — різних українських співаків, музикантів, як на поодинокі голоси так і хоральні.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР українських драматичних творів на американському континенті.

ПИШІТЬ ДО НАС і виберіть собі й своїм дітям для читання гарних книжок і журналів! Не марнуйте вечорами часу надаремно, читайте корисні книжки, журнали й газети.

ПИШІТЬ до нашої Робітничо-Фармерської Книгарні, яка є власністю організації. Купуючи в Робітничо-Фармерській Книгарні — Ви підтримуєте робітничо-фармерську організацію. Вже вийшов перший короткий каталог, за яким можете писати зараз.

КНИГАРНЯ МІСТИТЬСЯ ПІД ЧИСЛОМ:

600 SELKIRK AVENUE — — — WINNIPEG, MANITOBA

ІНФОРМАЦІЙНЕ І ФІНАНСОВЕ БЮРО

ОДИНОКЕ УКРАЇНСЬКЕ РОБІТНИЧО - ФАРМЕРСЬКЕ БЮРО В КАНАДІ, ЯКЕ:

ПРАЦЮЄ в повній згоді з українськими робітничо-фармерськими організаціями в Канаді.

УДІЛЯЄ поради і дає моральну допомогу прибувшим до Канади українським імігрантам.

ДОПОМАГАЄ імігрантам з Буковини дістатися на лісту горожанства Румунії, щоби не втратили свого майна на підставі недавнього нового закону тої держави.

ПЕРЕСИЛАЄ гроші до всіх частей світа в американських доларах скоро, дешево і безпечно.

ПРОДАЄ шифкарти з краю і до краю на найліпші кораблі океану.

СТАРАЄТЬСЯ о пашпорти для подорожуючих в чужих країнах, о афідейвіти й перміти.

ПОЛАГОДЖУЄ всякі іміграційні справи та уділяє поради совісно і вчасно.

INFORMATION AND FINANCIAL BUREAU

600 SELKIRK AVENUE — — — WINNIPEG, MAN., CANADA.

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орган Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськiм Робітничiм Домі, на розі вулиць Прічард і МекГрегор у Вінніпегу.

Передплата виносить: на рік \$1.50, на піврік 80 ц.
Поодинокі число 10 ц.

Авторизовано міністром пошт дня 1. грудня 1925
на поштову оплату другої класи.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

PRINTED AND PUBLISHED BY THE WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF MANITOBA, AT ITS HEAD OFFICE AND PLACE OF BUSINESS, AT THE CORNER OF PRITCHARD AVENUE AND MCGREGOR STREET IN THE CITY OF WINNIPEG, MANITOBA.

SUBSCRIPTION: PER YEAR \$1.50; PER SIX MONTHS 80c.
SINGLE COPY 10c.

AUTHORIZED BY THE POSTMASTER GENERAL, DECEMBER 1, 1925,
AS SECOND CLASS MATTER.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII.

Вінніпег, 15. січня 1930.

Ч. 2.

РОБІТНИЦІ! ВСТУПАЙТЕ В РЯДИ ЛЕНІНСЬКОЇ ПАРТІЇ!

Наближається день 21. січня, коли працюючі усього світу святкуватимуть шесті роковини смерти свого великого провідника, Володимира Ілліча Леніна. Цей день викличе в мільйонних масах працюючих почуття важкої втрати і жалоби, а одночасно зрушить їх до ще завзятішої боротьби проти капіталізму. На заході і сході, по найвіддаленіших закутках світу, де точиться одвічна боротьба поневолених за визволення, всюди в день смерти Леніна працюючі підводитимуть підсумки зробленої бойової праці, перевірятимуть, чи правильно йдуть ленінським шляхом, чи як слід здійснюють Ленінові заповіді. В той день в ряди ленінської партії вступлять тисячі нових робітниць і робітників, а вона виведе їх на фронт боротьби за визволення, на фронт боротьби за здійснення Ленінових заповітів.

Ряди ленінської партії зростають і міцніють з кожним роком. Під її прапорами боряться зараз тисячі робітниць і селянок. Історія визвольної боротьби знає багато імен робітниць, що героїчно боролися в дні усіх революцій, що невтомно працювали у важкому підпіллі і безстрашно вмирали в тюрмах та на засланнях. Ту славу їхню роботу продовжують зараз ті робітниці, що є в рядах ленінської партії.

Всі наші читачки і членкині Жіночої Секції ТУРФДім повинні подбати, щоби якнайщільніше об'єднатися навколо ленінської партії і в усьому йти за її проводом, за її вказівками. Та й не тільки це. Всі наші товаришки, які вже зрозуміли потребу класової боротьби, потребу повалення капіталізму повинні вступити в сьогоднішні роковини смерти Леніна в ряди його партії. Це є найвищий обов'язок всіх класово свідомих робітниць.

Потреба зміцнити всі робітничі організації є зараз просто необхідністю. В цілому капіталістичному світі назріває тепер велика криза, якій капіталізм старається запобігти страшним визиском працюючих, а яку він пробуватиме усунути новою імперіалістичною війною. Разом з тим насувається загроза збройного капіталістичного нападу на Радянський Союз. Все це породить великі класові бої, породить нові побідні пролетарські революції в капіталістичних країнах. Та й подих тих революцій дається чути вже й тепер. Він іде з фабрик від мільйонів страшно визискуваних робітниць і робітників, від мільйонів безробітних, від мільйонів банкрутуючих фермерів і від мільйонів поневолених колоніальних народів. А також революційним натхненням збагачує цілий

світ Радянський Союз, що побідно прямує лєнінським шляхом до соціалізму.

В останніх часах через капіталістичний світ перекотилася могутня хвиля страйків, а через колоніальні країни хвиля повстань, хвиля спроб працюючих визволити себе зпід панування імперіалізму.

Всі ці страйки і повстання капіталізм здусив при допомозі куль, поліцейських клобів і тюрем. Але кулями і тюрмами не здусити капіталізміві визвольних змагань працюючих. Хвиля робітничих страйків і повстань постійно росте і біль-

шає. Ці страйки, бунти безробітних і повстання колоніальних народів неминуче переростуть в революційну бурю, що змете капіталізм з лиця землі. Отже певним є, що ми стоїмо на порозі великих класових боїв, до яких ми мусимо бути приготовані. Тому в першій мірі ми повинні міцно обєднатися навколо і в рядах лєнінської партії, яка одинока виведе працюючих на широкий соціалістичний шлях, де пануватиме воля і рівність, де жінка буде рівним членом суспільства. То-ж вступайте, товаришки, в рядовини смерти Лєніна до його партії та йдіть його шляхом до соціалістичного майбутнього!

“Слухай світе! Вони опікуються матерями в Радянському Союзі!”

Під такою назвою надрукувала недавно одна з Гірстових газет — “Ш і к а г о Т р и б ю н” статтю своєї кореспондентки І. Робінсон. Ця буржуазна кореспондентка, пізнавши дійсне життя в Радянському Союзі, зі захопленням описує все те, що зробив Радянський Союз для охорони матери і п'ятнує капіталізм за його гноблення і визискування матерей-робітниць.

Стаття ця починається описом життя американської готелевої робітниці. Молода 23-літня Марія виходить заміж за матроса. Той живе з нею якийсь час, поки не довідується, що вона незадовго має стати матір'ю. Щоби не клопотатися дитиною, він покидає Марію. Вона робить далі в ресторані. Але що зближається час породів, то вона чимраз більше занепадає на здоров'я і знемагає в праці. Та потреба грошей на прожиття і страх перед утратою праці

заставляють її працювати понад сили. Положення її надзвичайно тяжке. Турбота за себе і за ненароджену ще дитину гнітить її, а заопікуватися нею нікому. Вона завдає собі питання, як їй прийдеється працювати і одночасно піклуватися маленькою дитиною і, не находячи відповіді, попадає в роспуку.

“Але ж це є звичайна історія в нашому житті, — так перериває авторка опис життя Марії. Я, говорить вона далі, в своїй подорожі по світі бачила багато подібних справ. А впрочім ми тут в нашій країні (Америці) нічого досі не зробили для охорони матерей. Ми багато чуємо про різні “гуманітарні” організації, але не чуємо, щоби хтось в дійсності опікувався матерями. Ми багато чуємо про різні “черіти”, але вони помагають тільки тим, що знають як їх дістати. Для більшості вони недоступні і величезна більшість дівчат

залишена на ласку вулиці. Ніякої дійсної, організованої акції для допомоги матерям перед і після породів нема. А не так діється в Радянському Союзі. Там не лише говорять про допомогу матерям, але й переводять її в життя. Там Марія не потребувала би журитися своїм положенням. Бо в Радянському Союзі кожна фабрична робітниця дістає два місяці звільнення від праці з повною платнею перед родами і два по родах. Шість тижневих відпусток з платнею перед родами а шість по родах дістають всі офісові й інтелектуальні робітниці. Підчас того звільнення вони перебувають вдома, де місцеві організації дають їм всяку потрібну лікарську й іншу поміч та опіку. Коли-ж вони чуються вдома самотно, то йдуть до матерніх домів.

Кожне більше місто розпоряджає добре устаткованими матірними шпиталями, над у-

ліпшенням яких постійно працюють свої і заграничні спеціалісти. По цілому Радянському Союзу постійно відбуваються лекції, де лектори знайомлять робітниць і селянок з різними матірними справами.

Норси, або візитируючі сестри ходять по робітничих і селянських хатах та дають матерям поради і вказівки, як ходити біля хорих дітей, а вразі потреби забирають дітей до санаторій.

В кожному більшому місті є заложені музеї, що служать осередками звідки шириться знання, як піклуватися дітьми і матерями. Шкільні дівчата групами відвідують ті музеї, працюють в їхніх лябораторіях і

набувають потрібного їм, як будучим матерям знання.

Радянський уряд старається вкрити сіткою таких музеїв цілу країну. Він видає на охорону матерей величезні суми грошей та пильнує, щоби вони дійсно були зужиті після призначення.

Слухай, світе! Чуєш, світе, що робить робітниче-селянський уряд для сучасної і майбутньої матері та її дитини? А це-ж те правительство, яке ти, світе, називав варварами, людодідами. Ти малював, світе, те правительство як страшних, зарослих, немитих азійських дикунів з ножами в зубах, що готові пожерти всіх твоїх білих "цивілізованих"

горожан. А цілу радянську країну ти назвав червоним пеклом. Ти кричав, брехав і називав. Але те правительство не слухало тебе. Воно сміялося з тебе, бо знало тебе. Воно вийшло з тебе, покинуло тебе, відреклося тебе і пішло новим шляхом та по новій програмі будує нове життя.

Чуєш, світе! Слухай, світе! Це пише твоя горожанка. Як би ти світе мав чесну ідею і дійсне поняття про життєві умовини в тій країні, яку ти називав страшним пеклом, то ти здивувався би. Так пишу я, твоя горожанка — біла, збілого світу, а не червона і не з "червоного пекла". Але ти, світе, не хочеш цього знати, ані

ПІОНЕРИ ПРИЙШЛИ В ГОСТІ ДО ЧЕРВОНОАРМІЙЦІВ.

чути. Для тебе це страшно.

Радянське правительство піклується матерями і дітьми. Це пишу я твоя горожанка. Воно будує матірні дома, діточі приюти, будує матірні модерні шпиталі і санаторії. Воно будує музеї, які служать осередками виховання свідомих і здорових матерей. Радянське правительство видає на ті цілі величезні суми грошей.

А що ти, світе, робиш для матерей і дітей? Яку суму грошей ти видаєш річно на твою роботу?

О, ти видаєш тисячу разів

більшу суму, але не для матерей і дітей, а на утримання шпівонів і провокаторів, на карабінові і гарматні кулі для охорони свого золотого божка і то якраз перед тими матерями, яких ти годуєш поліцайськими клобами і кулями.

Ти придоптав матір разом з її дитиною брудним поліцайським чоботом і кінським копитом. А замість модерного шпиталю ти затягаєш напівмертву матір до брудної тюремної келії, щоби скорше скончала. Отака твоя матірня програма, подиктована тобі твоїм золотим божком. І ти не мо-

жеш інакше поступити, бо твій золотий божок не дозволяє тобі. Ти повністю залежиш від нього і ціле твоє життя опирається на нім.

Але слухай, світе! Твої горожани узброюються новими ідеями і під свист та удари куль і клобів твоїх поліцаїв торують новий шлях. Ним вони дійдуть до твого золотого божка, схватять його і зітруть з лиця землі, а разом з ним і тебе, світе. На твоєму місці вони побудують новий світ — світ матерей і дітей, світ робітників і селян, світ праці і кращого життя".

С. О.

Помер президент ВУАН Д. К. Заболотний

Дня 15. грудня 1929 р. помер в Києві світової слави учений в галузі микробіології та епідеміології — президент Всеукраїнської Академії Наук, член Всесоюзної і Білоруської Академії Наук, член Ц.В.К. С.Р.С.Р., член Київського Окружного Комітету та Міської ради і директор київського дослідного інституту микробіології та епідеміології, Данило Кирилович Заболотний.

Між видатними вченими Радянської України він був один з перших, що сміливо і рішуче виступив по Жовтневій Революції з пропагандою визнати радянську владу й піти з нею на органічну співпрацю, щоби закріпити революційні здобутки працюючих.

Життя своє почав Д. К. Заболотний в хаті селянина, але закінчив його завдяки невтомній праці над собою на вищих

ДАНИЛО КИРИЛОВИЧ
ЗАБОЛОТНИЙ,
президент Всеукраїнської Академії
Наук, який помер в Києві
15. грудня 1929.

школах культури. Як справжній нащадок трудящих, як вірний син трудового селянства він зумів виховати свою рево-

люційну ідеологію, зумів зберегти її від буржуазної отрути і останні роки свого різнобарвного і багатого на науково-громадський досвід життя віддав він на будівництво соціалістичної культури й науки.

Народився Д. К. Заболотний 16. грудня 1866 р. в селі Чоботарці на Поділлі. Середню освіту одержав він в Одеській Рішельєвській гімназії, яку скінчив 1885 р. Того-ж року вступив він на природничий відділ фізично-математичного факультету Новоросійського університету. Закінчивши його 1889 р., Д. К. Заболотний переходить на медичний факультет Київського університету, де одержує 1894 р. звання лікаря. Після того працював він протягом року на Поділлі. 1896—97 був він завідувачем заразного відділу та лабораторії київського воєнного шпита-

лю і секретарем редакції журналу "Архіви паталогії і бактеріології". 1897 р. його вислано в складі наукової експедиції вивчати чуму до Індії і Аравії, а 1898 р. до Китаю та Монголії. Коли він повернувся звідти, його призначено викладачем бактеріології медичних інститутів у Петербурзі.

З 1899 р. до 1914 р. Д. К. Заболотний брав участь у чумних та холерних експедиціях на Кавказі, в Персії і Туркестані, поборював холеру на Київщині, Подільщині, в Шахтинському районі, Донецькому краю, Катеринославщині і в різних містах Надволжа. Підчас війни він організував і вів проти епідемічну боротьбу на галицькому, західньо-північному і кавказькому фронтах. В часі революції він вів організовану

боротьбу проти різних епідемій і радянська влада вибрала була його директором для боротьби з холерною епідемією у Ленінграді. Крім того в усі незаняті тою важкою працею місяці Д. К. Заболотний викладав з 1898 р. у жіночому медичному інституті в Ленінграді, згодом у Ленінградському медичному інституті, потім його запрошено на професора до військово-медичної академії та на заввідділу експериментальної медицини в Ленінграді. На тім становищі він перебував, доки не переїхав до Києва, коли його обрали в літі 1928 року президентом Всеукраїнської Академії Наук та дійсним членом Всесоюзної і Білоруської Академії Наук.

В особі померлого академіка Д. К. Заболотного радянська держава і радянське су-

спільство понесли велику втрату, бо він повністю віддавав свої великі здібності будові нового життя.

Прожив академік Заболотний 63 роки. А похоронено його, за його бажанням, в тому селі, де він народився, себто в Чоботарці на Поділлі.

В похороні Д. К. Заболотного взяли участь величезні маси працюючих. Після його смерті професійні, робітничі, громадські, наукові та студентські організації виділили з поміж себе представників, які разом з червоноармійцями держали коло труни покійного почесну варту, а також виділили делегації, що взяли участь в похороні. Крім київських працюючих у похороні взяли також участь робітничі делегації з багатьох міст Радянської України.

Цікаві відомості для всіх.

ПОГУБНИЙ ВПЛИВ ПОСУДИН З АЛЮМІНІЯ.

Липський "Огляд науки й техніки", доносить, що уживання посудин з алюмінія є часто причиною рака. При варенні топиться якась частина алюмінія, що впливає дуже погубно на стан здоров'я тих, що лічать від рака. Ярина, варена в посудині з алюмінія, витворює отрую. Оскільки залишимо в такій посудині якийсь харч, а опісля пригріємо, тоді та отруя така сильна, що може викликати поважне захоріння, а навіть і смерть. Варена в алюмінієвій посуді вода до чаю або кави викликає хемічний складник, який спричинює внутрішні кровотоки, а також жолудкові пухлини.

"КОРОВА, ЩО ГОВОРІТЬ"

"Телевокс", "телелукс" машина, що мислить, машина, що говорить, і т. д. набувають щороку чимраз більшої популярності. І не тільки популярності, адже той телевокс, що про нього ми не раз повідомляли наших читачів, вже "працює" на низці залізничних станцій Америки, значно полегшуючи працю людини. Недавно на сільсько-господарській виставі в Сан Луї в З. Держ. було продемонстровано "механічну корову". Середові органи цієї коро-

ви було показано у вигляді найрізноманітніших машин. Найцікавіше те, що ця "механічна корова" сама говорила й пояснювала відвідувачам, яким чином в її тілі виробляється молоко.

В ЯКОМУ СТАНІ ПЕРЕБУВАЄ МАТЕРІЯ В ЦЕНТРІ ЗЕМЛІ.

Температура в центрі землі дуже висока, й тому звикли вважати, що речовина перебуває тут у розтопленому або навіть газовому стані. Але це не так, бо поруч з температурою слід врахувати й те велике тиснення, що там панує. Досить сказати, що тиснення доходить до двох мільйонів атмосфер (тобто воно в 2 мільйони раз більше того тиснення, яке робить на нас атмосфера). За такого сильного тиснення навіть газові тіла можуть бути перетворені на твердий стан. Ось приклад, який це пояснить. Професорові Ейому вдалося газ гелій перетворити на тверде кристалеве тіло. Для цього він піддав гелій тисненню в 600 атмосфер при низькій температурі. Того-ж самого можна досягти й при звичайній хатній температурі, але розрахунки показують, що при цьому потрібне тиснення, приміром, в 100,00 атмосфер. Хоча в надрах землі панує дуже висока температура, але відповідно високе там і тиснення, і тому цілком можливо, що матерія перебуває там в твердому стані.

Рад. Україна розгорнула велике будівництво

Подивіться на мапу України, що тут вміщена. На ній ви побачите, які саме нові заводи й фабрики будуть збудовані на Україні протягом п'ятих років.

Величезний Дніпрельстан наприкінці п'ятирічки вже працюватиме, даючи енергію численним заводам, сільському господарству, містам і селам. Великі електровні працюватимуть і в інших місцях: Штерівська в Донбасі, ще дві в Донбасі, Есхар — біля Харкова, київська електровня, електровня в Першотравенській окрузі. Усі ці електровні, разом зі старими, даватимуть 4,680 мільйонів кінтоват-годин енергії за-

мість 1354 мільйонів кінтоват-годин дотеперішньої енергії.

Десятками нових шахт, значно більших і краще устаткованих, ніж старі, вкриється Донбас. 40 старих шахт будуть перебудовані й поширені. Замість 27.2 мільйонів тон вугілля Донбас даватиме 52.6 мільйонів тон на рік*).

Криворіжжя розгортає видобуток залізної руди з 4.4 міль. тон до 10 міль. тон на рік. Для переробки цієї руди треба поширити металургічні заводи, що повинні витопити 6.2 міль.

*) Через технічні умови, будівництва нових шахт у Донбасі на мапі, що її тут уміщено, не позначено.

тон чавуну (з 10 міль. тон, що буде витоплений по всьому СР СР). Тепер на Україні працюють 32 домни, протягом п'ятих років почнуть працювати 15 нових. Нові металургічні заводи-велетні будуватиметься в Криворіжжі й коло Дніпрельстану, старі — поширюється. Коло Дніпрельстану виросте також новий завод кольорової металургії — алюмінієвий, що даватиме 10 тисяч тон алюмінію на рік.

Нові машинобудівельні заводи будується по різних місцях: у Донбасі, Харкові, Києві, Запоріжжі тощо. Наступного року в Харкові розпочнеться

ПОЯСНЕННЯ ДО МАПИ УСРР.

- ГУДНИ
- ТОРФОВІ РОЗРОБКИ
- ХЕМІЧНІ ЗАВОДИ ГРУПИ „А“
- ХЕМІЧНІ ЗАВОДИ ГРУПИ „Б“
- ФАБРИЧНІ ПІДПРИЄМСТВА ТЕКСТИЛЬНОЇ І ШВАЦЬКОЇ ПРОМ-СТИ
- ПІДПРИЄМСТВА ІНШИХ ГАЛУЗІВ ПРОМ-СТИ ГРУПИ „А“
- ЗАВОДИ ВИРОБНИЦТВА БУДІВЕЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ
- ЗАВОДИ ШКІРЯНО-ВЗУТОВОЇ І ДУБЛЬНО-ЕКСТРАКТНОЇ ПРОМ-СТИ
- ЕЛЕВАТОРИ
- РАЙОН ЕЛЕКТРОВНИ
- РАЙОН ГІДРОЕЛЕКТРОВНИ
- ЗАВОДИ ДЕРЕВОРОБНОЇ ПРОМ-СТИ
- ЗАВОДИ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНОЇ МЕТАЛОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ЦУКРОВАРНІ
- ІНШІ ВИДИ КАРЧОСМАКОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ
- ЗАВОДИ ЧОРНОЇ МЕТАЛОРБНИ
- ЗАВОДИ КОЛЬОРОВОЇ МЕТ-РНИ
- РАДГОСПИ ВІВЧАРСТВА
- РАДГОСПИ ЗЕРНОВИ
- БОРОШН. МЛИНИ
- ХОЛОД СПОРУДИ
- ЗАЛІЗНИЦІ — ІНІ ЗАЛ. ДР. БУДУЮТЬСЯ

й за 1½ року буде закінчене будівництво найбільшого в Радянському Союзі тракторного заводу, що вироблюватиме 50 тисяч тракторів на рік. Крім того, інші заводи України вироблятимуть різних сільсько-господарчих машин на 315 мільйонів карбованців на рік замість 99 мільйонів карбованців. Луганський паротягобудівельний завод буде другим у С.Р.С.Р. щодо величини. Він випускатиме 350 паротягів на рік.

Ряд хемічних заводів, що ви їх бачите на мапі, забезпечать удобреннями сільське господарство й різними іншими виробами промисловість.

Вісім або дев'ять нових цементових заводів, ряд цегельень, новий великий завод віконного скла у Лисичанському (Донбас) дадуть змогу постачати новому будівництву в різних галузях будівельний матеріал. Виробництво цегли, наприклад, на Україні збільшу-

ється з 880 мільйонів штук до 1,800 мільйонів штук.

Ряд великих текстильних фабрик, папірень, п'ять чинбарень, 11 цукроварень, 8 олійниць, 11 консервень, різні підприємства для переробки продукції сільського господарства (маслозаводи, холодильники для яєць і птиці, сушарки для садовини тощо) — ось що будуватиметься на Україні в цій галузі.

Протягом п'ятих років на Україні на розвиток промисловости буде витрачено понад 4,700 мільйонів карбованців. З них 4,130 мільйонів карбованців на важку промисловість. Майже на 500 тисяч осіб збільшується число робітників лише в промисловості. Утворюються зовсім нові промислові райони (наприклад, навколо Дніпрельстану).

Україна разом з усім Радянським Союзом починає наздоганяти й випереджати капіталістичні країни.

Робітниці УСРР висловлюються за тісним зв'язком з нашими членкинями

(Лист робітниць з Комуни ім. Джана Ріда до членкинь Жіночої Секції ТУРФДім)

Дорогі Товаришки!

Ми членкині великої сім'ї — Сільсько-Господарської Комуни ім. Джана Ріда вважаємо необхідним встановити тісний зв'язок із закордонними жіночими робітничими організаціями взагалі, а в тому числі з Жіночою Секцією ТУРФДім в Канаді.

Перш за все ми дякуємо українським організованим ро-

бітницям в Канаді за журнал “Робітницю”, який ми постійно отримуємо. Цей журнал дуже дорогий для нас. Читаючи його, ми радіємо, що жіночі організації ростуть і розвиваються не лише в Радянському Союзі, але й у капіталістичних країнах, де борються за встановлення робітничої влади в цілому світі.

Що до нас, товаришки ро-

бітниці, то ми будуємо тут у Радянському Союзі нове життя. Фабрики знаходяться в наших робітничих руках, а земля в селянських. Державою правимо сами. Всіми справами ми керуємо так, щоби вони виходили на добро працюючим, а на загибіль капіталістам. Ось недавно ми викрили і зліквідували контрреволюційну організацію “Спілку Ви-

зволення України" з капіталістичним служальцем Ефремовим на чолі. Ця "Спілка Визволення України" хотіла визволити нас з наших прав і віддати назад в руки визискувачам капіталістам. Але за це ми віддали її в руки нашого суду.

Будова соціалізму поступає в нашій країні скорим кроком вперед. Ми вкриваємо зараз країну фабриками і електростанціями, а широкі земельні простори колективними господарствами і комунами. Наша п'ятирічка проходить успішніше, як було упляновано. Багато, багато нового і цікавого відбувається зараз в нашій робітничо-селянській країні. Як ми встановимо між собою тісний зв'язок, то ми тоді будемо вам про все писати, а в однім листі неможливо того зробити.

Ми знаємо, товаришки, що там на еміграції крутиться між

вами багато буржуазних служальців українського походження, які безупинно фабрикують брехні і накиди на Радянську Україну і на цілий Радянський Союз. Не вірте їм і гоніть їх від себе, бо це слуги української і міжнародної буржуазії, які помагають тій буржуазії приготувати напад на нашу країну, щоб знищити наші робітничі права і перемінити нашу вільну країну знову на поневолену. Наша робітничка Україна вповні тепер свободна як під взглядом політичним так економічним. Отже не вірте буржуазним агентам, як вони говорять вам, що працюючі Радянської України незадоволені зі своєї влади, бо це підла брехня.

Кінчаючи цей лист, ми робітниці Комуни ім. Джана Ріда шлемо вам, товаришки з нашої України через моря і кордони щирий пролетарський привіт і закликаємо вас до

ще щирішої праці на організаційному полі. Будуйте, товаришки, міцні робітничі організації, освідомляйте неорганізованих робітниць, вступайте в ряди Комуністичної Партії і під її проводом боріться за визволення з під панування капіталізму. Дуже раді будемо, коли ви до нас напишете.

Хай живе зв'язок і об'єднання трудящих жінок усіх країн!

Хай живе провідник працюючих — Комуністична Партія!

Пишіть на адресу:

**С.Р.С.Р. — Радянська Україна,
Миколаївський округ,
Варварівський район,
п/ф Н. Одеса,
Комуна ім. Джана Ріда,
Жінделеґаткам.**

Остаємо з товариським привітом, за робітниць Комуни ім. Джана Ріда уповноважені:

**Д. Захарків, Е. Халамедик,
М. Бойчук, Н. Мусієнко.**

Українські патріоти просяться до шляхетського корита

Українські патріоти на Західній Україні вже цілком відкрито і явно починають вислугуватися польській буржуазії. УНДО устами свого лідера Дмитра Левицького заявило в пресі, що політика українського посольського клубу на парламентарнім терені не була політикою неґації від першого дня його участі в польському соймі. Як на підтвердження того факту Левицький покликався на всю минулу діяльність клубу. З того його покликуння виходить, що УНДО весь час хотіло працювати з поль-

ською шляхтою, але самі польські партії перешкаджали тому.

Та заява ундівського лідера не є нічим іншим лише рабським випрошуванням служби в польської шляхти. Дайте, мовляв, панове, нам місце при кориті. Ми-ж раді вам служити від першого дня приходу до сойму, а ви не замічаєте чомусь того як слід.

Про це, що наші панки відіграють таку служацьку роллю в польському соймі, наша преса писала, як тільки їх вибрано туди. Але не таке писа-

ла і пише українська жовто-блакитна преса. Вона бундючо заявляла і заявляє, що українські патріотичні послы увійшли до польського сойму на те, щоб підносити перед світом голос протесту проти поневолення польською шляхтою українського народу, щоб боронити той народ. І ось замість того грімкого протесту, замість оборони народу вийшло тоненьке, рабське: допустіть нас до корита.

Ще ясніше висловив той же сам Д. Левицький ундівські бажання співпрацювати з поль-

ською шляхтою в своїй соймовій промові дня 5. грудня. Вона була до того рабська, що навіть другий служалець польської буржуазії, Бачинський схаактеризував її як готовість ундівської партії вдоволитися культурною автономією з рук польської шляхти. В тій промові Д. Левицький висловився відкрито за співпрацю з польською буржуазією, вирікся співпраці з українською військовою терористичною організацією та, як звичайно, не забув накинутися на всі радянофільські українські тенденції.

Розуміється, що наші канадійсько-американські патріоти, яким з уст не вилазять гучні слова про орієнтацію на власні сили і які носяться з українською військовою організацією як дід з писаною тор-

бою, набрали, як завжди в таких випадках, води в рот і ані пікнуть про зделки своїх собратів на Західній Україні.

А тим часом ті собрати ще яскравіше виявили свою солідарність з польською буржуазією своїм відношенням до внеску робітничо-селянської опозиції. Було воно так: 5. грудня, коли відкрився сойм, польська комуністична фракція, посольський білоруський клуб "Змагання", посольський український клуб "Сельроб" і посол Войтович з спілки "Самопоміч" поставили внесок з домаганням недовіря маршалкові Дашинськими за те, що: він помагає урядові Пілсудського тероризувати і гнобити робітників та селян, допомагає йому видавати революційних послів судові, заводять фашистські зміни в соймі, які

унеможливають виступи робітничо-селянської опозиції і що він вбиває усі виступи в соймі проти терору і гнету на Білорусі та Західній Україні.

І ось українські послы партій УНДО і УСРП, які всюди кричать, що обороняють Західню Україну не лише, що не піддержали того внеску, але разом з так званим "Безпартійним Бльоком", себто з бльоком пілсудчиків опустили на час голосування салю засідань.

Той вияв солідарности українських фашистів з польськими аж надто ясно говорить сам за себе. Українські працюючі маси повинні витягнути з тої підлої продажної роботи наших панків відповідні висновки і дати їм належну відправу як там на Західній Україні так і їхнім собратам тут на еміграції.

110 ЛІТ ІМІГРАЦІЇ ДО ЗЛ. ДЕРЖАВ

Іміграційні реєстри ведуть в Америці ще з 1820-го року. Скільки народу переселилось сюди перед тим, невідомо, але з того року, значить на протязі останніх 110 літ прибуло до Злучених Держав понад 37 мільйонів імігрантів з усіх країн світу, з того приблизно половина з країв північної і західньої Європи: Великої Британії, Німеччини, Франції, Швеції, Норвегії і Данії. Аж до 1890-го року відтіля виходила вся маса іміграції, зростаючи з року на рік. Близько два мільйони імігрантів до Злучених Держав вислала північна і західня Європа в однім лише десятиліттю 1861-1870, поверх два мільйони в слідуючих десяти роках 1881-1890. Щойно від 1881-го року починають напливати вже в досить значному числі імігранти з південної, середньої й східньої Європи — з Італії, Греції, Югославії, Угорщини, Австрії, Румунії й Росії. А за трицять літ 1891-1920 їх прибуло вже збитою масою близько десяти мільйонів, п'ять раз стільки, скільки західніх і північних європейців.

Перші іміграційні обмеження 1921-го року трохи припинили те переселення, а гострий закон 1924-го року знов змінив характер іміграції до Злучених Держав. З того року вже тільки половина її приходить з Європи, а в тій половині три четвертини знов з північної і західньої Європи. За те зросла іміграція з Канади і з Мексика, яка взагалі почалася досить пізно, щойно коли світова війна зупинила європейське переселення. Останніми роками кана-

дійці дають приблизно третину всеї іміграції, а мексиканці приблизно п'ять часть. Взагалі рахують, що 49 відсотків усіх імігрантів останньої сотні літ прибуло з північної й західньої Європи, 37 відсотків з південної і східньої, 7 відсотків з Канади і 2 відсотки з Мексика.

НЕЗНАНИЙ АЛЬФАБЕТ.

У Рас Ганра біля Караму в землі Сомалів відкрито новий альфабет. Археологічна місія найшла при розкопках дванацять пергаментів і бронзових таблиць, яких старість оцінено на приблизно 3000 літ. Пергаменти й таблиці записані незаним доси письмом, яке має 25 ріжних характерів.

НАСЕЛЕННЯ ФРАНЦІЇ МЕНШАЄ.

У французькім парламенти говорили недавно над питанням населення, яке зменшилося івд 1911 року о 2.2 мільйони. Річно вмирає тепер у Франції 165 тисяч людей. Посол Лямбер домагався асиміляції чужинців на взір Злучених Держав, бо у Франції є вже цілі польські та італійські села.

ЗАВІЩАННЯ БАЙРОНА ПРОДАНЕ НА ЛІЦИТАЦІЇ.

Оригінальне завіщання одного з найбільших англійських поетів, Байрона, продано в Лондоні на ліцитації багатому купцеві за суму 600 доларів.

Карло Лібкнехт і Роза Люксембург

Вгорі — Роза
Люксембург —
о к р е м и й
п о р т р е т
праворуч —
Карл Лібкнехт.

Сім'я відомого революціонера Вільгельма Лібкнехта. Стоїть посередині, з лівого краю — Карл Лібкнехт — правіше — його мати, решта — брати Карлові.

Дня 15. січня 1919 року вбила буржуазія провідників німецького революційного пролетаріату Карла Лібкнехта й Розу Люксембург. Память цих героїв революції дорога не тільки німецькому але й міжнародньому пролетаріатові.

Ще перед війною відомий був Лібкнехт своєю діяльністю серед німецького робітництва. Але велику революційну роль відіграв він в часі війни. Тоді коли соціал-демократи усіх країн ганебно зрадили в часі війни класові інтереси працюючих, кричали, що батьківщина в небезпеці й тому треба воювати — Карло Лібкнехт сміло кинув клич: війна війні. В статтях і на публичних зборах освідомлював робітників, що війну ведуть капіталісти в своїх інтересах і проти інтересів працюючих.

Після червоного Жовтня розгорілася і в Німеччині револю-

ція. В передових її рядах боролася під проводом К. Лібкнехта і Розі Люксембург революційна організація -Спартак. Буржуазія передала тоді владу в руки соціал-демократів. Це старий досвідчений спосіб — коли пануванню буржуазії загрожують революційні маси, вона завжди ховається за плечі соціал-демократії.

Соціал-демократи по величаву боротьбу проти революціонерів, які організували ради й боролися за перехід влади до рук робітників і селян. Під владою соціал-демократів, під їх крилом і опікою зорганізувалися проти робітників мілітаристи. В цілій Німеччині підняла голову контрреволюція, повстання придушено, вбито більш як 15 тисяч робітниць і робітників.

Але як довго живі були Карло Лібкнехт і Роза Люксембург буржуазія не почувала

себе певною. Боялася, що придушений вогонь революції спалахне знова. Соціал-фашистські газети вели проти них теж скажену агітацію. Лібкнехт і Р. Люксембург скривалися в Берліні. Але буржуазним посіпакам удалося їх віднайти.

Обоє були арештовані й перевезені до буржуазної берлінської гостинниці Єден. Там їх вбили прикладами крісів, а потім ще в додатку постріляли й вивезли за місто. Тіло Розі Люксембург кинули до каналу, а Лібкнехта покинули на віддаленій вулиці й потім писали, що він втік і сторожа його застрілила.

Можна вбити революціонерів, але не можна вбити революційного духа. Німецький пролетаріат бореться й далі під проводом Комуністичної Партії Німеччини за владу робітничо-селянських рад в Німеччині.

ПРО ЛЕНІНА СПІВ.

— Заплачте вогнями задумані зорі,
— не треба ні ойкань ні сліз.
— Ви чуєте — жалібно вітер говорить
про болі людей на землі?
— Ви бачите: небо прозоріш кришталю,
то жалібно дивляться далі і синь...
— Я чув, як востаннє забилися і стали, —
І жили і серце людей і країн.
— Я бачив рукою сіпнуло фіранку
до люду до сірих облич.
Ви кликали довго до синього ранку,
аж поки заіскрилась ніч.
А потім хрипіли, стогнали легені,
невимовно дужі слова...
Казали: ще житиме, житиме Ленін!
“Гей, лівою” “вверх голова”!...
— Умер. — Ні, не вмер.
— О, як довго ще житиме!
— Гей робочі думки не умруть,
— Ми заводом дзвінким і оселями житніми
устияємо зоряну путь.
— Хто казав, що у нашім житті болото,
— хто загруз у липкій боротьбі,
— хто казав, що вмирає землі позолота, —
той не знайде рятунку собі.
Хто не бачить землі, що без меж і без краю,
що порубана лезом меча?
І кожна людина у пам'яті має
хоч пригірщ думок Ілліча.
— Умер. — Ні, — не вмер:
О, як довго ще житиме!
Невмирущі думки не умруть,
бо заводом дзвінким і оселями житніми
ми встеляємо пройдену путь.

Сава Голозанівський.

ПАРТВИТОК №224332.

Весь світ робітники руками роздирають,
Всю землю мацають: в руках чогось нема.
— Скажи, о Партіє, скажи, що ти шукаєш?
І голос відповів скорботний:
— Партквитка!
Один лиш маленький... А серце задрожало,

І в серці забренів останній жаль.
Учора ще в руках його тримала,
А смерть ударила — і партквиток упав.
— Пролетарі! Шукайте скрізь! Гудіть у всі
[сирени!

Невже нема його і смерть така страшна?
Один лише квиток загублено маленький —
І в тілі партії роззявлений провал.
Я слухав партію і біль її відчув я.
Міцними м'язами наповнилась рука.

— Гей, чуєш, Партіє? Тобі кричу я!
Тебе вітає робітник од варстата.
Хай серце здушено, а жаль такий мізерний...
— Порівняно з мільйонами, куди мій жаль.
З мільйонами пролетарів під знаком Комін-
[терна,

Які заповнять в партії роззявлений провал.
А першим я іду! Я перший лину...

— Гей, чуєш, Партіє? Тобі мої слова:
І року не мине, як двіста тисяч партквитків
[замінять
Загубленого Ленінського партквитка!

А. Безименський.

ПАМ'ЯТИ В. І. ЛЕНІНА.

Леніна нема серед нас,
Серце Леніна зотліло в огні...
Вожд працюючих знесилений погас,
Проводир пролетарів в труні...
Та не стримає жалоба крил,
Не заступить нам червоний шлях!
Кров Вожда горить у наших жилах,
Кров Вожда на наших прапорах!
Твердим кроком у майбутнє сміло, —
Ім'я Леніна веде наші полки!
Леніна померло тіло, —
Геній Леніна переживе віки!

О. Слісаренко.

“Реформізм прикритий революційною фразою, був головним лихом Другого Інтернаціоналу, головною причиною його ганебного краху, підтримки “соціалістами” тієї війни, в якій вбито 10 мільйонів людей для того, щоби розв'язати важливу справу, яка група хижаків-капіталістів, англо-російсько-французька, чи німецька, повинна грабувати увесь світ.”

ЛЕНІН.

Чого учив нас Ленін

Шість років вже нема серед нас Леніна.

В день траурних роковин його смерті мільйони сердець пролетарів та селян обливаються кров'ю по всій землі. Бо немає на землі місця, де ім'я Леніна не запалювало б ясною вірою в майбутнє серця всіх пригноблених, пригноблених, поневолених жорстокою владою капіталу.

Ім'я Леніна — це символ, прапор всесвітнього об'єднання трудящих, їхньої боротьби за визволення — символ комунізму.

В усій світовій історії не було такого проводиря революційних мас, такого великого проводиря, як В. Ленін. Тому то такою великою втратою була для пролетаріату смерть Леніна.

Чим був В. Ленін у революції й міжнародньому русі пролетаріату?

В. І. Ленін — це безмежна, вічно жива відданість робітничій класі, безконечна любов до неї. Це повна ентузіазму віра в силу, в справу робітничої класи і разом з тим — це нечувано точно, ясно й глибоке розуміння не тільки коної мети й завдань пролетарської революції, але й етапів її в кожний окремий момент.

Кольосальне відчуття дійсности, поєднане з величезним теоретичним знанням, винятковою здібністю застосовувати на ділі методи революційного марксизму, допомагало В. Ленінові безпомилково визначати ті обставини, що в них відбувається боротьба робітничої класи. Геніальні здібності, глибокий розум поставили Леніна поруч Маркса в лавах теоретиків, але теоретиків не таких, якими були вчені буржуазії і II. Інтернаціоналу. Ні, теорія В. Леніна завжди була тісно зв'язана з життям, з практикою. І теорія і практика у тов. Леніна взаємно доповнювали себе, надаючи тим самим кольосального значіння і ваги кожній його думці, кожному вчинкові. Залізна, безмежна працездатність, неподільно віддана пролетаріатові протягом 35 років, негасна енергія і діяльність допомогли йому створити в усіх галузях боротьби стільки, скільки навряд чи вдавалося зробити досі хоч одному з великих діячів людства.

Треба лише уявити собі все багатство його лі-

тературних праць, суму практичної, організаційної і агітаційної роботи, щоб зрозуміти велич діл і життя В. Леніна. Чи є хоч одне велике явище в історії нашої партії і всього міжнароднього революційного руху за останні 30 років, що не було б зв'язане з ім'ям В. Леніна?

Ніколи не спинятися на досягнутому, йти завжди вперед, ніколи не припиняти боротьби, не здаватися супротивникові, не занепадати духом у хвилини найжорстокіших невдач, але й не вдаватися у самовтіху та самовдоволення у хвилини великих перемог. Уміти завжди зберігти твердість, витриманість і силу духу, завжди бути послідовним до кінця революціонером, завжди бичувати всяку кволість, подвійність, боягузство у вчинках і думках, зрадництво, угодовство з ворогами революції та робітничої класи, уміти визначити, знайти своїх революційних спільників і скласти з ними справжній союз.

Ось чого вчив нас В. Ленін своїм великим словом і своїми ділами.

Ленін учив нас, як треба в кожний певний момент, виходячи з точного урахування й аналізу конкретних умов, конкретних обставин і взаємин класових сил, знаходити напрямок боротьби, визначати тактику партії, але при цьому ніяк не забувати основних революційних принципів марксизму та комунізму, не промінювати ці принципи на чачавичну юшку опортунізму. В цьому умінні застосовувати наші революційні принципи до конкретних живих, завжди змінних, обставин дійсности і є суть більшовізму. Це — перше.

Збереження класової чистоти пролетарського руху, хоч би в які взаємини з іншими класами йому доводилось вступати, охорона його від міщанського опортуністичного впливу, од буржуазного розкладу. Це — друге.

Володимирові Ленінові належить заслуга ідеї, розвитку і застосування на практиці союзу пролетаріату та селянства, ідеї, що її Маркс лише намітив. У першу революцію 1905 року це було гасло революційно-демократичної диктатури пролетаріату та селянства для перемоги демократичної революції. Після Лютневої і по-

тім Жовтневої революції — це політичний союз, зміцнення соціалістичної революції.
а потім економічне й культурне об'єднання між Разом з тим Володимир Ленін рішуче поста-
пролетаріатом та селянством для перемоги й вив питання про революційну роль пролетарі-

В. І. ЛЕНІН ПРОМОВЛЯЄ НА МАСОВОМУ МІТІНГУ 1. ТРАВНЯ В 1919 Р. В МОСКВІ.

яту ще в першій революції, про його гегемонію, про збройне повстання. Він перший зазначив ролю рад, як майбутньої форми політичної влади пролетаріату і після Лютневої революції він перший виставив гасло: "всю владу радам!"

Він же накреслив правильну лінію в боротьбі з імперіялістичною війною, в питанні про національне визволення й самовизначення пригноблених народів. Ніхто інший, як Володимир Ілліч, підготував робітництво до Жовтня і виставив опісля своєчасний перехід на нову економічну політику і тим урятував революцію.

А в галузі будівництва компартії він дав усю будову компартії з її одністю, централізованою силою на основі демократизму. Він зберіг і захистив партію в період розпаду і лік-

відаторства меншовиків після першої революції. В чому результат практичної діяльності Володимира Леніна? Життя Леніна — це історія компартії, це історія революційного соціалізму в міжнародньому робітничому русі.

Ленінізм — це та наука, та революційна метода чинности, що під прапором і керівництвом її веде далі розвиток всесвітньої історії, і вся сила в цьому належить тій партії, що тримається цих великих заповітів Леніна, заповітів ленінізму, уміє їх зберегти і захистити, перевести їх у життя.

Ленін залишив комуністичній партії свою науку-зброю — ленінізм. Партія, що її Ленін вів протягом 30 років, що її викував у залізну силу, бореться його гострою зброєю. І цим вона перемагає.

Б. Л.

ТОДІ, ЯК ВІН УМЕР...

(Нарис)

Хати утопали в снігу... Чорні прапори рвалися в повітрі. Бешкетувала заверюха. Село ворушилось. Вулицями сновигали люди... Поспішали... Падали в снігу... При зустрічі щось говорили, а далі йшли мовчки...

На шпилі хатина, білою кир'еєю обгорнулася, тільки димар чорніє. З неї виходить Олена й дивиться ген—в далечінь, на Диминську Балку, що оповилася чорними хустинами в жалобі.

На зустріч їй Андрійко,—синок—10 років.

— Мамо... мамо... чули... Ленін... умер...

Мороз сковував губи. Сніг заліпляв очі. Андрійко порсався в снігу...

— Що робитимемо... чула... чула... Ти заклак синку...

Стояла. Дивилась. Не почувала, як дубіли ноги, як шалено рвала навкруги заверюха. І здавалося, що не там він умер, у московських лісах, а тут... в цій убогій хатині, тут близько. Уплила якась сила, що тягла за собою.

В хаті... Невпорана піч... Потухший огонь... Бідно... Давила нудьга...

Згадала перші збори делегатські. Там вперше почувала... Це він учив і вів на боротьбу за кращу жіночу долю.

— Мамо... я прапор... прапор із хустки зроблю.

Хлопець тичину приніс. Зняла хустку з плечей, прив'язала...

Я-б молилась за тебе, та крім тобі—нікому більше молитися!

За хвилину дивилась, як хустка лопотіла над вікном у повітрі.

(Ой, розвій же, буйний вітре, мій смуток глибокий!)

І раптом за рилом дверей, у хаті Ярина — глитайка.

— Оле-но... чула?.. Дождалась і я, слава тобі господи (і хрест на себе). Кажу, може приналогу менше дратимуть без його... Еге-ж?

Олені сльози з очей: то злоба і разом відчай...

— А... ти рада?!

Вся—криця... напружились м'язи...

— Ти!.. ти!.. Ге-еть!.. Ге-еть, з очей, гадюко навісна!..

— Ось кому наше горе—є радість!

Олена свитину на плечі... рукою сушить сльозу... в сельбуд поспішає...

А на дворі... Чорні прапори рвалися в повітрі... Бешкетувала заверюха... Вулицями сновигали люди... Поспішали... падали в снігу...

С. Добровольський.

Той... найстарший...

Вечеріло... На дворі була мертва тиша. Ішов лапатий сніг.

Здавалося — все живе спочивало після трудового дня і ніщо не порушувало вечірньої тиші, тільки собаки — ці вірні вартові людини — іноді перегукувалися по різних кутках села.

Аж ось десь загув гучний і, немов з глибини, густий металевий гудок. Це в котрійсь харківській фабриці.

Тільки чого ж у такий час? Адже робота давно скінчилася, до ранку ще далеко. Але гудок якийсь незвичайний, не такий як завжди — коли кличе до роботи, немов плаче.

Гу..у..ууу...уууууу..

А може вітер перериває хвилі повітря? Так ні — вітру немає.

До переливчастого велетня-гудка приєдналося ще кілька, а далі ще...

І чулося в цьому різноголосному металевому згукові щось сумне, тривожне.

Гу...у...ууу...уууууу...

А далі, немов спізнився, і поспішаючи, ніби доганяв решту товаришів, загув гудок на "Канатці".

Гу...у...ууу...уууууу...

Село заворушилося. Загрюкали хвіртки, закашляли люди, виходячи з дворів і, збираючись купками, чорніли на білому фоні снігу, час від часу поблискуючи цигарками.

— Що воно за знак?

— Сказать би, пожежа...

На дзвінниці хтось вдарив на сполох.

— Чому?

— Може яке нещастя?

— Гм...

Одягаю шинелю і біжу за село подивитись, чи не горить десь у Харкові. А може на "Канатці"...

Тільки-но вибіг за село, зустрів Івана Григоровича. Йшов з роботи.

— Чому так шалено гудки гудуть? Не знаєте? Чому це сполох такий?

— Знаю... — тихо відповів Іван Григорович.

— Так кажіть же! Чого ж мовчите? — хвилююсь від спокійного і разом з тим журливого тону Івана Григоровича, запитав я знов.

— Та той... як пак його...

— Та що той? Кажіть — сіпаючи за плече, перебив я Івана Григоровича.

— Та той... найстарший... умер... Ленін...

— Хто? Неправда! Цього не може бути! В голові мені шуміло, серце забилося.

Вернувся назад. Біля сільради і всередині повно людей. Усі стривожені, з похиленими головами; говорять стиха, инколи зітхаючи.

Дехто витирав мозолястою чорною рукою заплакані очі.

Памятаю окремі слова:

— Ленін... Ілліч... дорогий... наш... партія... більшовики... проводир... підемо за Леніном... продовжуватимемо...

Довго, за північ говорили, але думка була в усіх одна:

— Немає Леніна — є ленінізм.

Наприкінці:

— На смерть Ілліча наша відповідь: — Кращі робітники й селяни до лав партії Леніна.

Довго виводили на зімнятому клаптикові паперу кривими літерами свої прізвища.

Вже шість років без нього. Дорогий вожд наш лежить нерухомо в Москві.

А весь пролетаріят рівняється на Ленінову ідею, на його ім'я.

Ілліч за свій розум, за свою далекозорість, за свій легендарний характер — став символом визволення пролетаріату.

Увесь пролетаріят — не лише пролетаріят Радянського Союзу — любить і шанує Ілліча і ніколи не забуде його славного, дорогого всім імени.

Це неправда, що Ленін умер. Умерло тільки його тіло, а його ідея, його наука живуть в серцях пролетаріату і ніколи не вмруть.

І. Литвин.

Ленін, як людина

Могутня воля і любов до життя з усією різноманітністю форм, фарб, звуків, і інстинкти радісної творчості, і чуткість до суму і справжнього людського горя і здібність сміятися таким веселим, заразливим сміхом, який свідчить про життєрадість цієї найбільшої з людей нашої епохи. Все це було властиве Ленінові. Вже не раз відзначали і в пресі, і в усних спогадах всі ці рисочки, що характеризують особу Леніна, як людину, в жилах якої текла далеко не холодна кров і в грудях якої билось гаряче серце...

В Леніна був надзвичайно живий темперамент. Рух був такою конче потрібною і бажаною стихією для його нервового темпераментного тіла, як вічне змагання вперед для його розуму, для його неспокійного бунтівного духа. Він любив полювання, любив цілими днями ходити, із захопленням брався до якогось фізичного спорту, приміром, скомкався на коньках. Любив він і все те, що позитивно впливає на естетику людей: музику, співи, поезію. В ньому завжди виявляла себе природа бойця. Коли час і обставини сприяли цьому, він дозволяв собі розкіш "побитися" з товаришем в шахи, при чому всі сили його розуму й духа в таких випадках спрямовувались на те, щоб не поступитися перед ворогом на полі бою. Він не відмовлявся вступати в політичні суперечки з кожним смільчаком, хто напрошувався на такий бій, при чому горе тому, хто не поспішив вчасно віддатися на волю найбільшого полеміста нашого часу: Ілліч у таких випадках "крив" нерозумного вперто, нещадно. Разом з тим, ні в кого не було такого м'ягкого характеру і делікатності, як саме в Ілліча. Він любив дітей, з любов'ю ставився до всякої простої непретенсійної людини, що попадала в поле його зору. Великодушний був до переможеного, збезшкодженого класового ворога, ніколи не мав у таких випадках почуття особистої злоби чи помсти, а вже до товаришів був такий ласкавий, вражливий і делікатний, що всі, хто знав його особисто, завжди будуть із зворушенням згадувати про численні докази його доброти. Його

скромність і його, так мовити, аскетизм в особистому житті знають усі. Він ніколи не дозволяв собі жадної розкоши і навіть тоді, коли в останні роки його життя приятелі й товариші намагались надати його домашньому побуту хоча б яких небудь ознак, коли не комфорту, то хоч деякої вигоди, від якої не відмовився б жаден "середняк" з числа робітників, він відповідав на ці ознаки уваги до нього протестом і навіть роздратуванням: "Навіщо, мовляв, все це?"

Ілліч добре знав, що немає іншої, виправданої з погляду діалектичного матеріалізму моралі, крім класової, — що тільки в ім'я класової боротьби, класових інтересів пролетаріату і в міру цих інтересів, комуністична мораль має

В. І. ЛЕНІН В ДИТЯЧИХ РОКАХ.

право примусово вимагати від особи скоритись перед якимись нормами суспільного життя. Але він вважав би за фарисейську тупість проповідь морального самовдосконалення взагалі во ім'я якихось "абсолютних" моральних ідеалів. Недаремно ж він в одній із своїх статей (про Льва Толстого) з призирством таврує "толстовця", "поношеного істеричного плаксія, що зветься руським інтелігентом", який, прилюдно б'ючи себе в груди, говорить: "Я поганий, я мерзотний, але я морально самовдосконалююсь; я не їм більше м'яса і живлюсь тепер рижовими котлетами".

Але чим пояснити те, що він сам, життєрадісний Ілліч, що мав здоровий апетит до всіх приємностей життя, який знав ціну і естетичним захопленням, і спортивним, втиснув своє особисте життя в дуже скромні рямці революціонера-подвижника, кабінетного мислителя та громадського діяча в пролетарській державі, що відійшов з базару життєвої суєти. Певна річ, що він робив це не з мотивів особистого самоудосконалення і не через фетишистське ставлення до "рижових котлетів" засудив себе на "здержання". Причиною його подвижництва було свідоме, а іноді може й інстинктивне змагання зберігати свої фізичні й духові сили. Ці сили були йому потрібні для служіння тому ділу, яке стало йому за мету всього його життя.

Він полюбив пролетарську боротьбу за визволення трудящого людства від усяких форм гніту й експлуатації, полюбив всім своїм палким серцем, всією своєю виключно революційною душею. І він поставив увесь багатий запас своїх духовних ресурсів під знак режиму економії сил. Він увесь віддав себе революційній боротьбі пролетаріату і тому в нього не було часу й бажання використовувати всю ту суму несолоди, яку дає до послуг сучасного інтелігента європейська культура (театри, концерти, музеї, художні виставки і т. д.). Тому то він свій величезний літературний талант цілком віддав на обслуговування своєї партії і пролетарського руху, ні разу не спокусився думкою спробувати "для душі" своєї сили в галузі якоїсь іншої літературної творчості, яка безпосередньо не впливає на поставлене перед собою завдання. Тому то він відмахувався від усякого життєвого комфорту і заперечував спроби

того, щоб його увагу відтягати в бік таких побутових і особистих інтересів, які могли б послабити його революційну енергію і перешкоджали б йому почувати себе близьким до мас.

Він був революціонером до мозку кісток і це відбилось у всьому його особистому житті.

П. Лепешинський.

Л Е Н І Н З Н А М И .

У жалобі никнуть прапори,
І гудки ридають до тривоги.
Та в могутнім полі трактори
нам з'орять незнані перелоги.
На хвилину голови в журбі...
Ленін, Ленін ти назавжди з нами,
ти єднаєш села голубі
з золотими буйними містами!
Ти в землі, й багато ще других,
що колись боролись і любили,
що тепер на їхні ясні могили
без кінця лягає тихий сніг.
Це вони пробили дивний шлях
нам крізь бурі, грози та тумани,
це на їхній крові та кістках
світ росте могутній і багрянний.
Проводи гудуть уже кругом,
скільки радості у тому гуді!
Розцвітають зорі над селом,
як огні привітні у сільбуді.
Скільки ми загоїли вже ран,
скільки нам іще шукать, творити!
Скоро, скоро буде Дніпрельстан
над Дніпром закованим шуміти!
Вічний рух все далі нас несе...
Як забють в дротах грозові токи,
і степи веселі та широкі
обплетуть чавунки і шосе.
Мить журби. І знов до бою чола.
Хай живе будов великих час!
Роки йдуть минає все навколо.
Тільки Ленін з нами і між нас!

В. Сосюра.

"Немає сумніву, що Паризька Комуна впала через те тільки, що вона не досить використовувала в потрібний момент озброєну силу, але й мимо цього залишилася в історії невмірущою, бо на ділі здійснила ідею диктатури пролетаріату."

Л Е Н І Н .

Два Карли

Цю героїчну історію розказав нам Роберт Квельц, підручний слюсар заводу Шлезінгера в Гамбурзі.

Ми засідали тоді в напівпідвальному приміщенні майже зруйнованого будинку на Грюнштрассе. Було це за тяжких днів реакції, після придушення Гамбурзького повстання.

Пам'ятаю, нам пощастило тоді по димарях зруйнованого гарматами кварталу, оточеного за тих тривожних днів кінною й пішою жандармерією, під загрозою смерти пробиратися на ці конспіративні збори, щоб усім разом умовитися про майбутнє.

Було вже пізно. По брукові Гамбургу, напоеному кров'ю робітників, уже не їздили трамваї й автобуси.

У нашій кімнатці маячили рештки свічки.

Замазані сажею, ми скидалися на злинялих негрів і, оточивши Роберта щільним кільцем, причаївши подих, жалібно ловили його слова.

Ось що розказав нам Роберт:

— Усі ви знаєте Карла Ротера, а ти, Максе, найбільше, бо ви спільно працювали з Лібкнехтом... Так ось, коли почалися труси й арешти в супроводі нечуваного знущання з наших товаришів, поліція збільшила зусилля, шукаючи Карла, що неодноразово протягом кількох місяців щасливо уникав рук цієї наволочи. Останнього разу, ховаючись від шпигунів, він зробив необережність: зайшов до Гертруди Мінк, що її ви так само добре знаєте, — аби передати їй текст відозви, складеної ним уночі, щоб видрукували її в нашій запільній друкарні й поширили по заводіві.

— О! Я пам'ятаю цю відозву — перебив його Густав Шніплер. Вона була написана вогняними словами й повстанці читали її співаючи. Карл вклав у цю відозву всю силу своєї думки й складу.

— Так слухайте ж далі, друзі, — продовжував Роберт. Пішовши від Гертруди, Карл оглянувся і, не помітивши стеження за собою, пішов додому.

Роберт закашлявся, а ми присунулися до нього ближче, не могли стриматися, щоб не ви-

ляти у "міцних" виразках шпигуна, що йшов за Карлом.

Нарешті, Роберт одкашлявся й продовжував:

— Але не всі ви, напевне, знаєте його дванадцятилітнього брата, теж Карла, про якого, власне, я й хочу вам розказати.

Не всі ми знали молодшого Карла, але Герман, що сидів на ящику поряд з Робертом, почувши це ім'я, скочив і вигукнув:

— Як же, як же... Ми його знаємо. Невже ж ви не пам'ятаєте хлопчика, що приносив нам у дні боротьби їжу й виконував різні доручення Карцлендера — начальника барикади.

— Барикада Карцлендера... Так, так: — і ми дійсно пригадали собі цього хороброго задьористого піонера, що його знав трохи не цілий Гамбург.

— Ну, що ж далі, Роберте, — поспішилися ми.

— Ледве Карл великий — я вже його так називатиму — опинився біля свого дому, — продовжував Роберт, — як шпигун побіг в охоронку, щоб вислати наряд для арешту. Карл потрапив додому не звичайним шляхом: не бажаючи притягувати дзвінком увагу власника будинку Пумпеля — він вліз у вікно. З його появи надзвичайно зраділи мати й молодший Карло, що заснув над skleюванням майже готової вже стінгазети.

Радість їх, проте, тривала не довго. Гучний стукіт у двері і голос: "В ім'я закону — одчиніть", примусив їх насторожитися. Найбільше перелякалася мати, що останніми часами майже не бачила Карла великого.

— Карле, рятуйся, ховайся в льодник, я все влаштую. Мати, одчини двері, — розпоряджався, мов великий, маленький Карло, коли в двері постукали вдруге.

Мати одсунула клямку й у кімнату з галасом вбігли п'яний офіцер і шість охоронників. Від них відгонило перегаром.

— Чи тут мешкає Карло Ротер, — запитав, ледве стоячи на ногах, розмахуючи зведеним револьвером, п'яний офіцер.

— Тут, — відповіла бліда мати.

— Де він, — закричав офіцер.

— Я тут, — відповів маленький Карло, що встиг уже одягнути на себе куртку й капелюх брата, що ще збільшило їх схожість.

Мати трохи не зіпсувала своїм хвилюванням героїчного пляну маленького Карла, але стрималася й підійшла, щоб востаннє обняти дитину.

— Ніжності твої цум тейфель — закричав офіцер.

— Впіймалася пташка, — хитро вимовив він, поглянувши на Карла. Взяти його. І охоронники негайно виконали цього наказу.

Маленького Карла ми більше не бачили. Його, напевне, закатували на допиті охоронники. Нещасна мати збожеволіла, а Карло великий зараз в СРСР і працює там у кольонії політ-емігрантів.

Роберт замовк і стало зовсім, зовсім тихо. Ніхто ані слова не промовив... У всіх на думці був маленький Карло.

Я йшов останній і Роберт сказав мені:

— Ти знаєш, маленький Карло лишив записку.

— Записку.

— Так... У ній він просить не жаліти його, адже він помер, як найбільший з Карлів — Карло Лібкнехт.

Ф. Вейтков.

МАЛЕНЬКА ПОЛЯ

Мати піячка, батько піяк,
Сестри пішли в проститутки;
Поля у когось як випросить п'ятак —
Це одинокі прибутки.

Брат із війни повернув без руки,
Другого брата убили;
Поля по ночах вулицями блука —
Може б її вже купили.

Вчора матросів зустріла вона,
Х'тіла продатись одному;
Той засміявся: "Молода ти, дурна, —
Ще непотрібна нікому!"

Ах, озлобилась на нього за це:
— "Років дванацять я маю...
Він же говорить — молода я... (Тихцем)
Я ж уже добре всьо знаю!..."

Сам він дурний — дивачок молодий
(Певно не довго матросом?);
Вмію і я прилягти до грудей, —
Втерла б і старшим ще носа!

Мама до батька говорила нераз:
"Цею не треба журитись:
Виросте скоро — не загине без нас —
Хлопців потрапить водити"...

Сестри також — молоді, як пішли...
Кажуть, що "добрі зарібки"...
— "Гей, ти, маленька! — підійшов поліцай —
Хто ти? Чия ти і звідки?"

Знаєш, по ночах не вільно ходить...
От і підеш ти зі мною"...
Взявши під руку, повів Полю — туди,
В дім "охоронців спокою".

Вишкірив зуби поліцейський суддя:
— "Ах, ти нікчемна породо!
Як ти посміла так ганьбити життя
Тут, у країні свободи?!"

Поля думками говорила судді:
— "Я, світлий суде, голодна...
В чім винувата я, що в крайній біді
Ще заробити не годна?"...

Слово промовила, та суддя заревів:
— "В імені права й закону
Ти провинилася... На десять років —
Геть до поправного дому!"

От і пішло молоде дівченя
Вчитись "моралі" в приюті...
Тисячі ж інших десь по норах щодня
В голоді сохнуть забуті.

6. XI. 1929

М. Тарновський.

"Ні рівномірності, ні гармонійності, ні пропорційності в капіталістичному світі ніколи не було й не могло бути. Кожна країна розвивала особливо виразно то одну, то іншу сторону, або групу особливостей капіталізму й робітничого руху. Відсоток розвитку йшов нерівномірно".

"Соціалістична революція не самий акт, не самий бій на одному фронті, а ціла доба загострених класових конфліктів, ціла низка битв на усіх фронтах, тоб-то по усіх питаннях економіки — низка битв, що можуть закінчитися тільки вивлащенням буржуазії."

ЛЕНІН.

“СНЕП ШАТС”

“СИМПАТІЇ”.

— Вже цілий місяць оттак ходжу по цих мітінгах й нічого нема з них, — сказав безробітний до свого товариша. — Почуємо, що сьогодні скаже нам мр. Квін. Він-же робітничий посол до манітобського парляменту й бувший соціяліст...

— Те саме скаже, що й попередні сказали. Чи вже мало було різних конференцій в справі безробіття? Лише дурять нас от тими конференціями.

Прибули бесідники. Ані одного оплеска. Перший промовляв представник провінціального уряду. Він згадав про всі конференції, які вже відбулися в справі безробіття, потішив голодних слухачів, що є добрі вигляди на слідуючий рік, висказав свої “найщиріші симпатії” до безробітних й сів.

Другий бесідник похвалив “Салвейшен Армі”, висказав свої “симпатії” також і на тім закінчив.

— Чи уряд може примусити Сіпіарську компанію прийняти назад всіх відправлених від праці робітників? — спитав хтось бесідника.

— Ні.

— А чому різні компанії мали право примусити уряд завести примусову працю підчас війни, коли тим компаніям було потрібно робочої сили?

— Велл... Ми тут не прийшли дискутувати про такі справи.

Серед слухачів забурення, невдоволення. Провідники безробітних стараються пригладжувати бесідників та втихомирювати слухачів.

Виходить мр. Квін.

— Він нам наговорить такої самої, як наговорив мр. Гіпс.

— Почуємо.

— Безробіття, — це міжнародня хвороба, — сказав мр. Квін.

Він почав виговорювати різні причини безробіття, але дійсної причини не сказав. Відтак почав вихвалювати “робітничий” уряд в Англії.

— Бажаєте полекші, то голосуйте при виборах на партію праці.

— Та-ж в Англії також безробіття — крикнув хтось.

— Спокій! — крикнув голова мітінгу.

Мр. Квін говорив далше про “Компенсейшен Акт”, про будову нового університету та про те, що зробили його товариші в парляменті. На кінці промови висказав свої “найщиріші симпатії” до безробітних.

— З нас вже досить “симпатій”. Дякуємо за ваші “симпатії”. Дайте нам працю, або удержання, а “симпатії” держіть собі.

— Цей самий Квін був також колись безробітним, але це вже давно було й він про це забув. Тоді він знав, що “симпатії”, хочби навіть найщиріші, то не задовольняють порожнього жолудка.

Мітінг скінчився. Завтра знову мітінг. Знову реєстрація безробітних. Кожного дня реєструють їх, а відтак бесідники вичитують статистику безробітних й порівнюють її з минулими роками. Те все, що й роблять. Лише порівнюють останні роки з цим роком, скажуть, що це застрашаюче й на цім кінчиться. Ні, ще висказують свої “найщиріші симпатії” до голодних робітників.

Багаті фермері також висказують свої “найщиріші симпатії” до безробітних. Вони годяться платити їм по п'ять доларів на місяць за десять годин праці кожного дня. Оце “симпатії” до безробітних.

Драпака.

РОДИНА ЗАСУДИЛА БАТЬКА НА КАРУ СМЕРТИ.

50-літний склепар Емерік Сабо в угорськім селі Марія Гері оповістив своїй жінці, двом дорослим дочкам і синові, що вони мусять відтепер самі на себе заробляти, бо він їх покине. Сабо сказав, що найліпші літа свого життя він віддав для жінки і дітей, а вони невдячні не дають йому і на старість спокійно відпочати, отже він продає склеп і зі здобутими грошми найде спокій денде. Родина зібралася на нараду, а нарада перемінилась у воєнний суд. Наймолодша дитина склепаря, дочка, що в школі відзначалася даром бесідництва, виступала як прокуратор. Вона доказувала, що батько, який хоче свою родину в такий спосіб покинути, заслугує на кару смерті. Родина погодилася з тим. Жінка і дочка придержали старого, син затягнув йому шнур на шию і повісили батька.

Чи дійсно можливе відмолодження

Давно вже помітили, що коли організм старіється, послаблюється і полова функція. Через це багато хто гадав, що ключ до відмолодження шукати треба у полових залозах. Року 1889 в одному науковому товаристві основоположник учення про внутрішню секрецію славетний учений Бровн-Секар подав повідомлення про досліди, що проробив він сам над собою. Він брав яєчка у тварин, розтирав їх, розпускав у воді, проціджував і вщеплював собі під шкіру. Отже разом із вщепленою рідиною він упускав собі у кров полові гормони.

Будучи старим дідом, після кількох ущеплень почував він бадьорість, енергію. Працездатність його побільшилася і т. д. Однак, давши спочатку гарні наслідки, далі рідина не помагала. Бровн-Секар незабаром знов поставився.

А року 1920 майже одночасно опубліковано праці Штайнаха і Воронова під голосною назвою "Відмолодження". Спочатку Штайнах робив досліди над старими щурами. Як ми уже сказали, полові залози самця одночасно виробляють і насіння, і гормони. Штайнах поставив собі за мету: припинити вироблення насіння, а натомість піднести, зміцнити вироблення гормонів, яких бракує у крові тварини, що старіється. Задля цього Штайнах перев'язував насінньо-провідні каналці, через які насіннєві ниточки (сперматозоїди) виходять наверх. Отже яєчка тварини, що старіється, набули змоги за кошт матеріалу, що перше йшов на вироблення насіння, виробляти полові гормони.

Результати такого відмолодження на щурах удалися блискуче. Старий самець з облізлою від старости шкірою, в'ялий, що загубив уже здатність до полового життя і т. ін., після перев'язування насінньо-протоків обновлювався. Поверталася бадьорість, виростала шерсть, полова здатність пробуджувалася з більшою силою, ніж у звичайного молодого самця. Жит-

тя відмолодженого щура збільшувалося ще на додаткову чверть щурового віку.

Цю операцію почали потім проробляти і на людях. Через те, що полові залози у жінок мають іншу будову і заховані глибоко у черевній нутровині, на жінці операцію цю робити не можна, а у чоловіків робити її дуже легко.

Учений Воронов запропонував інший спосіб відмолодження. Він брав полові залози від молодії тварини і ушивав їх тварині старій. Результати виходили блискучі. Це перевірено на багатьох тваринах. Спочатку воронівський спосіб відмолодження стрів великі перешкоди, коли таким способом оперували людей, бо мати під рукою яєчка від молодого, щоб прищепити їх старому, немає змоги. Воронов блискуче переборов цю перешкоду, прищеплюючи старим, замість людських яєчок, полові залози (клаптики їх) від молодих самців-малп.

Наслідки незабаром виявилися. Після подібної операції кращав загальний стан організму, верталася бадьорість, підвищувалася працездатність, і вгасла полова здібність збуджувалася з новою силою. Про результати відмолодження можна скласти думку з численних портретів тих, кого Воронов відмолодив.

ЧИ СПРАВДІ ЗНАЙДЕНО СЕКРЕТ ВІДМОЛОДЖЕННЯ?

Останнім часом дехто базикає, що ніби відмолодження провалилося. Поодинокі невдачі, що трапляються підчас першої ліпшої операції, трактують, як провал роботи Штайнаха і Воронова. Особливо дуднить про це попівство.

Але це не так. Численні досліди Штайнаха і Воронова над тваринами свідчать про реальність результатів відмолодження. Дарма що над людьми ці досліди почали провадити, як рівняти, недавно, і тут на підставі численних даних результати цілком певні. Невдачу мали тільки тоді, коли відмолодження робили дуже спорохнявілим дідам.

Але коли б ця операція і не продовжала життя, і то відсвіження старого організму, повернення втраченої бадьорости, сили, прикрашування таким чином нудної старости, що йде в наслідку такої операції, є велетенське завою-

вання науки. У цій галузі маємо, очевидячки, тільки перші вдалі спроби, але потрібні ще дальші досліди і вдосконалення, щоб ці спроби закріпити.

І. Буланкін.

Майбутність автомобілізму

Англійський журнал "Меркурій" урядив недавно прилюдну анкету на питання, як буде виглядати самоходова техніка за 50 літ і яку роллю буде вона відгравати в житті людей.

На це питання відгукнулося багато різних техніків — самоходовців, спортсменів та учених.

На думку деяких інженерів, в недалекий будучности авто зробить таку конкуренцію залізничному пасажирському перевезові, та міському транспортові, що більшість людей буде по-слугуватися майже виключно самоходами.

Через 50 літ уміння управляти автами, буде обовязкове для всіх людей, подібно як є тепер обовязкове бути грамотним.

Не-автомобілістів зовсім не буде. На них будуть дивитися як на некультурних людей — подібно як тепер на людей, що, наприклад, ще не вміють обходитися з годинником.

Інші висловлюють думку, що розвиткові автомобілів стануть на перешкоді літаки. Думають вони, що через 50 літ легка авіатика замінить сучасне авто і то не лише при перевозі на великі віддалення, але навіть при міській комунікації. Розуміється, що в останнім випадку прийшлося би змінити відповідно будову міських домів та вулиць.

Між тими ученими є і такі, які пророкують, що за 50 літ дійде до сполучення авта з літаком. Одним і тим самим возом можна буде їхати по суші та в повітрі.

Знайшлися й такі, що висловили також і чорні думки. За 50 літ — кажуть вони — не стане бензини і взагалі тих речовин, що поганяють літаки і авта.

Тепер вже є відомо, що запаси рідкого палива (ропи), з яких виробляється бензина, висчерпуються та прийде той час, коли її не стане. Чим тоді поганяти авта і літаки?

Але нема чого дуже сумувати, бо по перше

тих запасів є ще на світі багато, а бензину можна виробляти не тільки з ропи, але й з вугілля.

Зрештою наука йде так скоро вперед, що зовсім не є виключене, що буде винайдена нова енергія, яка поганятиме так авта, як і літаки.

МІСТО ВИСТЕЛЕНЕ ЛЮДСЬКИМИ ЧЕРЕПАМИ.

В середній Африці ще й тепер процвітає людоджерство. Місто Кане є осередком торгівлі людським мясом. Спосіб продавання цього мяса не такий, як у звичайних склепах: товар, призначений на продаж, не висить на стінах, але стоїть живий, чекаючи на купця. Прийде купець, рисує крейдою на тілі живої людини, призначеної на продаж, ту частину, яку хоче купити. Як знайдеться потрібна кількість покупців, тоді продавець убиває нещасну жертву та розділює її між ними.

Наслідком тої "торгівлі" так багато назбирається людських черепів, що людоджери не знають, що з ними робити. Отож ті мурини постановили вистелити тими черепами вулиці міста. Виглядає то здалека досить гарно, бо черепи мають блиск і барву слоневої кости... Але в культурної людини такі вулиці викликають обридження і жах.

ГЛУХО-НІМИЙ ЗАГОВОРИВ.

В Ріо де Жанейро (Бразилія) жебрав від довгих літ один глухо-німий. І люде і поліція знали про цього каліку. Каліка ходив від хати до хати і ніхто не відмовлявся дати лепту. В останніх часах зачали гинути річи по склепах та по приватних домах. Недавно приловлено каліку на однім злодійстві, а властитель почав каліку вчити не красти, але так учив, що глухо-німий в одну хвилю заговорив. Виявилося, що каліка своє каліцтво вдавав. Його арештовано.

В допомогу матері

(ПРОСЬБА ДИТИНИ)

Мамо!

Я тількищо народився. Голівка в мене тліється, ручки нікчемні, ротик беззубий і слини в ньому обмаль. Я слабіший за всяку новорожену свійську тварину. Проте, я людина, я хочу вирости, а вирости я можу тільки тоді, коли ви мене гарно доглядатимете.

Не сповивайте мене. Сповивач, то є ланцюг, що заважає мені рости. Від нього мені тяжко дихати, у мене западаються груди, я можу захоріти на сухоти. Сповивач затримує кров, не дає їй вільно перебігати моїм організмом.

Дайте мені спокійно поспати. Після народження мені страшенно хочеться спати. Я сплю понад 20 годин на добу. Оберігайте мій сон. Не порошіть в тій хаті, де я сплю, забороніть палити цигарки, бо курява і дим — то моя загибель. Навпаки, свіже повітря — то мое здоровля. Побільше пускайте до кімнати свіжого повітря. Не паліть гаряче, щоб мені не було душно. Не кладіть мене на ніч до себе під бік, бо це мені шкодить.

Купайте мене щодня. Шкіра моя занадто ніжна. Від сечі, від поту вона швидко забруднюється, а як тільки вона забруднилась, я починаю вередувати — плачу, без охоти їм. Тримайте мене в чистоті, щодня купайте і чимсь м'якеньким насухо витирайте. Тоді я буду веселим, жвавим. Ванна, в якій мене купаєте, нехай завжди буде чиста. Доглядайте, щоб моя голівка не лежала в воді з ухами, бо від цього я можу оглухнути. Не миліть мене простим милом, воно щіпає моє тіло. Краще купіть в аптеці шматок дитячого мила, його вистарчає надовго. Промивайте добре мою голівку, щоб на ній не завелась лупа. Гарно витерши, присипайте спітнілі місця тальком.

Не обгодовуйте мене. Шлунок мій найкраще переварює тільки материне молоко. Воно мені найсмачніше і найситніше. Тільки не годуйте мене щоразу, як заплачу. Мій плач — то моя мова. Душно мені — я плачу, незручно лежати — плачу, на руки хочу — плачу. Не

треба мене втішати груддю, бо я об'їдаюсь. Мій шлуночок переварює материне молоко три години. Після цього воно переходить в кишки і тоді я хочу їсти. Отож, годуйте мене не частіше, як через три години. Вночі шість годин мене зовсім не треба годувати. Тоді мусите відпочити і ви, мамо, і я. Не давайте мені в одну годівлю обох грудей, бо це буде забагато. Перед кожною годівлею промивайте сосок, бо через забруднений сосок я можу прогинути заразу.

Не давайте мені жованки. У матерей-фармерок а навіть і робітниць є звичка нажувати хліба, зав'язати в ганчірочку й сунути дитині в рот. Ця жованка так псує нам немовлятам шлунок, що ми від неї навіть умираємо. Пожалійте мое молоденьке життя, не давайте мені жованки. Ще раз прошу. До шости місяців, крім матиного молока нічого мені не давайте, бо всілякі жованки і навіть чисте коров'яче молоко мені дуже шкодять. Від них я хворію.

Не задурюйте мені голови. Моєї мови — плачу — ви часто не розумієте. Проте, вам неприємно, коли я плачу. Так ви замість того, щоб зрозуміти мене, щоб пошукати причини мого незадоволення, задурюєте мені голову. Ви сунете мені в рот порожню соску. Вона мені не потрібна. Ця забавка шкодить моєму розвитку. Гляньте на моє обличчя, коли я смокчу таку соску. Воно робиться неначе божевільне. Не треба мені соски. Далі, у вас є звичка класти мене в колыску й колихати. Від колихання у мене крутиться голова. Це мені теж шкодить. Краще своєчасно годуйте мене, тримайте в чистоті, то я буду міцно спати й без вашої колыски, і не буду плакати без вашої соски.

Частіше показуйте мене лікарєві. Тепер в кожному місті є подостатком лікарів-спеціалістів, отуди носіть мене до них хоч раз на місяць, та уважно вислухайте поради лікарів. Отоді я буду швиденько рости вам на втіху, а працюючим на користь.

Немовля.

Ухо і його недуги

Людське ухо — через те вже, що воно знаходиться у такій важній частині людського тіла, як голова, а далі через вагу завдання, яке йому приходить сповняти, належить до найскладніших та найважливіших органів людського тіла. Як орган слуху, воно в великій мірі допомагає людям порозуміватись між собою, остерігає перед небезпекою та робить можливим орієнтування там, де ні зір ні дотик не вистарчають. Тому важно, щоби кожний чоловік знав, як ухо виглядає, як воно працює та що йому може пошкодити, аби якоюсь необережністю не пошкодити йому та не позбавити себе такого важного змислу.

Ухо складається з трьох частин — зовнішньої, середньої і внутрішньої. Зовнішня — це та частина, яку ми бачимо: вона має вигляд поморщеної лійки утвореної з хрястки і зі шкіри. Від цієї лійки веде провід до середньої частини уха. Втім провіді знаходяться так звані воскові залози (желези), які видають зі себе жовтий товщ, яким змазані стінки проводу. Він закінчується тонкою оболонкою, яка його зовсім закриває а яку називають барабанчиком. Поза нею вже знаходиться згадане “середнє ухо”. Воно має вигляд круглявої ямочки, вижолобленої у кости і є получене тоненькою цівкою, так званою трубкою Евстахія з устною ямою. Вона є на те, щоби воздух однаково давив і вдаряв на барабанчик з обох боків і щоби надто силь-

ний звук, який приходив би лиш з одного боку, не роздавив та не продер цієї ніжної болонки. На другому кінці згаданої ямки, яку називаємо середнім ухом, напроти барабанчика, знаходяться два віконця. Одно з них заткане тоненькою болонною, а між другим а барабанчиком знаходяться три кісточки: зараз до барабанчика прилягає так званий молоточок, який своїм другим кінцем спирається на кісточку, яку називають ковальцем. Це ковальце налягає на так зване стремечце, яке в свою чергу долішньою своєю частиною затикає згадане віконце у середньому усі. Вільний простір в ньому через згадану цівку Евстахія наповнений воздухом. Третя частина, “внутрішнє ухо” — яке знаходиться за стремечцем а властиво за затканим віконцем, виглядає як скручена шкара-лупа зі слимака. На її кінці знаходяться ще три дуговаті цівки, що стоять до себе прямо-вісно і які називають лябірінтом, себто блудним хідником. Та третя частина виповнена вже не воздухом, а воднистим плинном, в який входять і в якому пливають тоненькі волоски та волокна — закінчення слухового нерву, себто нерву, яким до мозку доходить звуки.

Колиж тепер щось видасть звук, то це значить, що воздух задрожав. Це джожання доходить до нашого уха та взагалі до лица, і з одного боку вдаряє у барабанчик а з другого устами та носом дістається до

трубки Евстахія і нею проходить прямо до середнього уха. Від того джожання воздуха здригається і барабанчик та передає це тремтіння молоточком на ковальце а воно стремечцем у внутрішнє ухо. Тут від нього джожить цей плин, яким це внутрішнє ухо наповнене, а з ним разом згадані волоски-кінчики слухового нерву. Тим нервом звук дістається до мозку і ми тоді кажемо, що чуємо голос.

Як з цього опису видно, то орган слуху — ухо дуже складний і дуже легко якоюсь необережністю йому пошкодити або викликати його недугу.

Найчастіше наражується ухо на недугу та недомогання через занедбування слабостей а то й чистоти носа. Іменно правильна праця уха у великій мірі залежить від того, чи до його середньої частини доходить правильно і свобідно чистий воздух, чи ні. А те знову за-висить від того, чи трубка Евстахія, яка саме веде від середнього уха до того місця де носовий провід сходиться з устною ямою, правильно працює і чи вона не заткана нечистотою з носа, або не ослаблена чи запухла наслідком катру, запалення чи іншої недуги носового проводу. Колиж воно так, тоді давлення воздуха зовні не вирівнюється давленням з середини і барабанчик напружується та легко запалюється. Теж прямо з носового проводу занедбане запалення або сильний катар може захопити і середнє вухо і виклика-

ти в ньому запалення. Часто знову при надто завзятім полуканню носа кілька крапель води може забігти в трубку Евстахія а нею до уха і дуже часто викликати, як вже не запалення, то принайменше кількадевний біль уха.

З інших недомагань часто повторюються дзвонення в усі, надмірний вплив так званої вощини, та болі в усі. Причини тих заколотів різні. Може це бути простуда цієї частини голови, де знаходиться ухо, може це бути ревматичний біль, або прояв невральгії, або якась зовнішня причина, як удар, заткання згаданої цівки, що його може викликати вода або нечистота. Дзвонення в усі викликає звичайно заткання будьто зовнішнього проводу нечистотою, якимсь наливом або надмірною кількістю прибираної вощини, будьто згадане вже внутрішнє пошкодження цівки Евстахія. Надмірний вплив вощини може бути наслідком подразнення зонішнього проводу якимсь шкраванням або ударом, або нечистоти чи шкрофулів.

На всякий випадок точно очеркнути причини кожної недуги уха може лише спеціаліст-лікар. Усі “догадування” причин та спроба лікувати недугу “домашніми” середниками не то що не допоможуть, але майже все погіршують справу і пошкоджують ще далі цей ніжний орган. Тому навіть в таких випадках, як наприклад, коли в ухо залізе якась комаха, краще подождати, аж прийде лікар і її відтіля добуде, чим самому шпортати різними шпильками та кілочками у тім ніжнім органі. А боятися, що

за цей час, поки лікар прийде, комаха покусася ухо та “погризе” барабанчик — немає чого. Комаха тої величини, яка зможе пролізти через отвір, певно застрягне у вощині і згине, заки зможе дістатися до барабанчика. Що найбільше — то можна влити в ухо чистої оливи і пробувати, щоби комаха разом з нею виплила.

В випадках коли з уха “тече”, себто коли там витворюється надто багато вощини, слід теж порадитись лікаря. Сама вощина призначена природою на те, щоби охоронювати ніжні стінки ушного проводу і барабанчик та не допускати до нього всякої нечистоти і води. І тому неправильно поступають

ті матері, які стараються посувати чистоту уха до тої стени, що як найточніше вичищують його з усеї вощини та видовбують її навіть з проводу. Саме така “чистота” може викликати подразнення воскових залозів і надмірний її вплив. Слід усувати лише те, що появиться на зовні уха.

Зовнішню частину уха, (та, яка пошіщена на вні голови) слід теж держати чисто а в холодну пору року зберігати перед відмороженням. В сильніші морози треба уха охороняти та прикривати тому, що зовнішнє відмороження може деколи мати погані наслідки і для правильної праці слуху.

ПРОЄКТ ПЯТИРІЧНОГО ПЛАНУ РОБОТИ ВУАН.

Сесія ВУАН, що нещодавно закінчилася, розробила орієнтовний п'ятирічний план наукової роботи Академії.

П'ятирічний план Академії має бути спрямований насамперед на дослідження наукових проблем із завданням соціалістичної перебудови індустрії та сільського господарства, готування наукових кадрів, зміцнення обороноспроможности країни та всебічного розвитку української культури.

У плані повинні знайти місце також спеціальні завдання органів промисловости, колективізованого сільського господарства та зокрема проблеми зв'язані з всебічним науковим обслуговуванням Донбасу, проблеми Правобережжя та Дніпрельстану.

Відзначено також потребу звернути особливу увагу на

пропаганду та популяризацію серед робітничої класи й селянства успіхів сучасної науки, в тому числі — наукових здобутків ВУАН.

Остаточне опрацювання проєкту п'ятирічного плану Рада Академії доручила президії.

ПРОДУКЦІЯ ГАЗЕТНОГО ПАПЕРУ.

Продукція газетного паперу в Канаді в вересні 1929 року виносила 227,565 тон, а продукція газетного паперу в тому самому місяці в Злучених Державах — 108,155 тон. Коли порівняти видавництва газет цих обидвох країн, то бачимо, що газети Злучених Держав друкуються на папері виробленому в Канаді. Багато папірень в Канаді працюють виключно для американських газет. Нюйорський “Таймс”, наприклад, має в Канаді свою власну паперову фабрику.

ВСЯЧИНА.

ВІТАМІНИ В БОРОТЬБІ З ХОРОБАМИ.

Вітаміни — це хемічні речовини, що знаходяться в мінімальній кількості в їжі і необхідні для тварин. Їх відсутність спричинює цілу низку захворювань. Останнім часом вітамінами користуються для лікування багатьох небезпечних захворювань. Наприклад, при гемофільї (кровоточивості) чудово впливає натейн — ліки, що складаються з сумішу чотирьох вітамінів і фосфорнокислого кальцію та молочного цукру. При небезпечному недокрів'ї чудово впливає годування печінкою, яка, як відомо, має в собі велику кількість вітамінів. І, нарешті, нещодавно винайдено вітамін "Е" проти неплідності. Якщо в їжі немає цього вітаміна, то тварини стають неплідні. Домішування його, навпаки, відліковує неплідність. Міститься він в насінні рослин.

Таким чином вивчення властивостей вітамінів та їх уживання до лікування принесе, багато більшу користь, ніж молитви господа богу.

ЯК ГЛИБОКО МИ ПРОЙДЕМО УГЛИБ ЗЕМЛІ.

Найглибше пройти углуб землі вдавалося при свердленні з метою дійти до нафтоносного шару. В Америці в стейті Пенсільванія вдалося дійти глибини в 2251 метр., а в стейті Вірджинія вдалося просвердити землю ще глибше — до 2310 метрів. Температура землі в цьому місці доходить 60° тепла.

СТРАШНИЙ ГУРАГАН В ЕВРОПІ.

При кінці грудня Європу знову навістив страшний гураган. Велика буря шаліла найбільше в Англії, Франції та Німеччині. Захопила вона також і середущу Європу та Скандинавію. Найбільше шкоди буря наробила на суходолі, де повіривала з корінням столітні дуби та інші дерева, багато знищила ріжних невеликих будівель, а подекуди й великі будинки.

У Франції та в Англії зареєстровано 8 людей убитих підчас бурі й багато тяжко ушкоджених. Покалічені люди є також у північно-західній Німеччині. На пароплаві "Александрія" велика хвиля, що вкотилася на поклад пароплава, вбила одного матроса, а другому перебила обидві ноги. Багато пароплавів ушкоджено, коли буря зірвала їх з якорів та викинула на беріг.

Буря спричинила вилів рік, яких вода затопила великі простори та багато доріг.

ВУЛЬКАН НА КАВКАЗІ.

На Кавказі, 80 км. від міста Баку, вибух вулкан та став викидати попіл і полум'я 100 метрів високо.

Є це найближчий до України вулкан, бо від Баку до границь Кубанської області не далше, як з Перемишля до Києва.

В ШКОЛІ.

Учитель питає школяра: З чого роблять ковбасу?

Школяр мовчить.

Учитель: Твій тато різник і ти не знаєш?!

Школяр: Та знаю... Але, як скажу, з чого, то тато поб'ють мене.

ЗАБУВСЯ.

Суддя: Тож ви кажете, що ви через забуття викинули вашу жінку з третього поверха?

Обвинувачений: Так! Передше ми мешкали в партері, а я зовсім забув, що ми перепровадилися.

ПЕРЕД ЖІНКОЮ.

Чоловік вертає пізно в ночі додому. На нього жде жінка — дуже сердита.

— Не сердься, жіночко, я виграв у круглі гарну товсту качку!

— Де-ж ця качка? — питається вже трохи лагідніше жінка.

— Самособою, я її продав, бо як мені було нести качку?

— А деж гроші?

— Я їх програв у круглі!

ЯК ЦЕ МОЖЕ БУТИ?

— Як ведеться вашим братам?

— Я маю лише одного брата.

— Як то одного? А чого-ж вчора ваша сестра говорила, що вона має двох братів?

ЯК МОВЧАТИ ТО МОВЧАТИ.

На летниче поле в Лондоні прибігає двох пасажирів, і просять авіатора завезти їх до Парижа.

— Добре, завезу, але як дасьте мені слово, що цілу дорогу не будете балакати, каже авіатор, що знав добре балакучу натуру пасажирів.

Ті обіцяли. Поїхали. Вже над Парижем один з пасажирів звертається до авіатора:

— Вже можна говорити?

— Можна.

— Мій товариш упав по дорозі у воду.

В СУДІ.

Суддя до злодія: — І ти знов сюда попав? Чекай-же небоже! Тепер я научу тебе красти...

Злодій: — Йой коби пан сендзя були такі ласкаві! А то я бідний, що тільки потягну, то зараз мене прилапають.

ДЕЩО ПРО НАШІ НЕДОСТАЧІ.

Я дуже радо написала би допис про добрі сторони нашого жінвідділу в Кенорі, Онт., але тих добрих сторін в нас дуже мало і тому я мушу писати про злі.

Як тільки засновано наш жінвідділ, то товаришки працювали досить гарно. Але це не трівало довго. По кількох місяцях товаришки почали занедбувати працю — і то разом членкині і заряд.

Прийде бувало гурток товаришок на збори, а тут нема з ким зачинати їх, бо не лише багато членкинь не прийшло, але й цілого заряду немає. Беруть тоді товаришки телефоновують, посилають післанців, словом роблять всі старання, щоби зібрати членкинь на збори. І думаєте прийдуть, та де-там. Одна каже, що прийшла до неї в гості і не може її лишити, друга — що має якусь роботу, а третя — що збори можуть обійтися раз без неї і так майже всі винайдуть собі подібні причини та й збори приходиться відложити на другу неділю. А друга неділя приходить скоро, але число учасниць зборів збільшується дуже мало. Отже збори приходиться переводити з тим малим числом членкинь, що прийшли на них.

Збори, як звичайно, виносять певні рішення. І ось проти них неprisутні членкині нерідко висловлюють своє невдоволення, непогодження то що. Одна

говорить, що має іншу думку про ті справи, друга, що вони неможливі до виконання і т. д., а все кінчиться на тому, що праця припадає чим раз гірше.

На зборах ми не читаємо нічого. Ми відбуваємо їх в недільні дні і проголошуємо на 3 годину пополудні. Але занім товаришки зйдуть, то буває четверта, або й далі. Тоді занім обговоримо різні справи мине пята година і товаришки вносять, щоби кінчити збори, бо вони мають йти вечеру варити. А “Робітницю”, чи інші газети та книжки ми, говорять, вдома прочитаємо.

Наш інструктор також не дуже то дбає про наш жінвідділ. Він замало пояснює нам організаційні справи і не настоює, щоби ми бралися до читання.

Правда не всі наші членкині так занедбують організаційну працю. Є в нашому жінвідділі кілька членкинь, які працюють дуже щиро. Вони беруть участь в усіх підприємствах, які влаштовують місцеві організації, що є тяжкою працею. Бо їм приходиться ходити на всі проби, вивчати ролі і робити багато іншої праці.

Багато членкинь і членів відносяться до їх праці так байдужно, що навіть на підприємства не приходять. А як спитаєте їх, чому вони не були на них, то вони викручуються тим, що не знали про ті підприємства або чимось іншим.

Спільних читань ми не відбуваємо, бо товаришок не можна

притягнути на такі читання. Вину за те занедбання праці поносять не лише товаришки, але й товариші, бо майже всі вони говорять своїм товаришкам: “Та чого ти там будеш іти. Там і без тебе обійдеться”. Таке “заохочування” не може впливати добре на активність товаришок і вони занедбують працю. Учителя для дітей ми не маємо, бо не можемо оплачувати його. Гроші зі всіх наших підприємств ідуть на сплату довгу, що тяжить на нашому УРД.

Не знаю, може й деякі наші товаришки злитимуться на мене, що я написала тих кілька терпких слів. Але я написала правду, а за правду ніхто не повинен гніватися. Як праця піде в нас краще, тоді я про наші успіхи напишу. Тож приходім точно, товаришки, на збори і берімся до самоосвіти та йдім вперед разом з життям.

Неробкорка.

Кенора, Онт.

НАША СИЛА В ЄДНОСТІ.

(Допис з Франції)

В попередньому дописі я подала короткі відомости про умовини праці і заробітну платню робітниць у Франції, а в цьому пишу децю про нашу організаційну працю.

Наш паризький жінвідділ Союзу Українських Громадян у Франції ми мали нагоду і повинні були зорганізувати ще 4 роки тому назад, але через брак класової свідомости ми зробили

це аж 17. листопада 1928 р. Праця наша іде досить добре. Однак великою недоліком в нашій праці є те, що ми не налаштували ще й досі тісного зв'язку з українськими організованими робітницями в Канаді і в Злучених Державах. А такий зв'язок багато допоміг би нашій боротьбі проти своєї і чужої буржуазії та проти ріжних слуг їй. Він таксамо зміцнив би нашу допомогу визвольній боротьбі західньо-українських працюючих. Тому ми будемо старатися потрібний зв'язок встановити, в чому, надіємося, наші канадійські і американські товаришки підуть нам на зустріч.

Надзвичайно багато шкодять нашій праці ріжні розколи, які в останніх часах потрясли нашими організаціями КПЗУ і Сельробом на Західній Україні, а також недавно збудованою організацією "Воля" в Німеччині. Ми повинні стерегтися всього, що ослаблює наші організації, але рівночасно ми повинні чистити наші організації від всього непотрібного хламу, що сприяє нас в нашій боротьбі за визволення.

М. Н. Чоренька.

Париж.

ІНСТРУКТОРИ НАДУЖИВАЮТЬ СВОЙОГО АВТОРИТЕТУ.

(Дискусійний допис)

В 24. числі "Робітниці" з минулого року Спінверголець в статті "Треба витворити власний провід" пише, що в багатьох наших жінівідділах членкині ставляться неприхильно до квестіонарів і байдужно до іншої кореспонденції від Ц. К. Жінсекції. В нашому жінівідді-

лі в Кіченер, Онт., така поведінка не має місця, але там де так є, то треба ці недоліки усунути. За усунення тих недоліків повинні взятись в першій мірі інструктори. Вони повинні пояснити членкиням значіння таких квестіонарів і важливість всієї кореспонденції від Ц. К. Жінсекції, бо на це-ж вони і є по відділах, щоб пояснити членкиням ріжні справи. Але деякі наші інструктори, на жаль, дуже часто занебнують свої обов'язки, а одночасно при тому ще й надуживають свого авторитету. Буває, що на зборах членкиня поступає неправильно. І ось інструктор замість справити її на правильний шлях, сам зібється з нього в своїх поясненнях, але щоб не вразити своєї гордості, то не признається до помилки, а лише заганяє цілу справу ще далі на слізьке, чим розуміється шкодить організаційній праці. А є також і такі випадки, що членкиня зовсім правильно підніме якусь справу, але що вона інструкторові не до вподоби, то він заверне її в другий бік, розкритикує, а там дивись і сам її підносить. Такі поступки є надзвичайно шкідливі і сприяють хід праці в організації. Виступати проти таких поступків інструкторів членкині рідко відважуються, бо інструктори вважаються керівниками наших жінівідділів. Про це надуживання інструкторами свого авторитету повинна Третя Конференція Жінсекції широко поговорити і якось налагодити цю справу.

Що до мене, то я думаю, що може й краще було-б, як би ми зовсім усунули інструкторів, а залишилися лише з представни-

ками від мужеських відділів. Я вірю, що якби ми так зробили, то членкині краще розвивали б свою самодіяльність, бо не покладалися би в своїй праці на інструкторів, їх не придавлював би авторитет інструкторів та й не було би більше всіх тих надуживань авторитету з боку тих останніх. То-ж добре обдумаємо і обговоримо цю справу, товаришки, щоб ми змогли її правильно вирішити на Третій Конференції Ж. С.

Робітниця.

Кіченер, Онт.

ЖИТТЯ НАЙЛІПШИЙ УЧИТЕЛЬ.

Ми, робітниці вчимося розуму не в школі, а в життю. Будучи молодого, я дуже мало вглиблюлася в життя. Отак лише думала про гарне убрання, про забави і весілля та про те, як чия хата вбрана. Надивлюсь було на ріжні прикраси в людських хатах та й прийду і кручу своїй мамі голову, чому вона нашої хати не хоче так гарно вбрати. А ми бідні були.

— Чекай допо, — говорила мені часто мати, — поживеш, станеш своїми руками на хліб заробляти, виїдеш замож, та й побачиш та зрозумієш, чому так багато необхідних річей ми не маємо.

Але я не звертала уваги на матерні слова, а лише вірила, що буду жити гарно і вигідно.

Та як тільки вступила я самостійною ногою в життя, то й пригадала собі всі слова своєї матері. Так і пішли одні недоліки других доганяти. Крім того мій товариш життя під впливом скрутних обставин попав у таке товариство, що топило своє горе в батлі і тоді

дійшло до того, що й куска хліба в хаті не було. Аж одного разу свідомі робітники затагнули мого чоловіка на мітинг до Українського Робітничого Дому, де він і став членом ТУРФДім. Після того він основно змінився: залишив батлеве товариство і став читати робітничу пресу і книжки. За його слідами пішла і я. Хоч недовідомостки наші не зменшилися, бо капіталізм гнобить і визискує нас, але ми знаємо, де лежить причина зла і нужди всіх працюючих і організовано боремось, щоб усунути її.

А. Заячківська.

Брентфорд, Онт.

ЯК ДІЙСНО РІЧ МАЛАСЯ.

В 23. числі “Робітниці” був поміщений допис тіммінської членкині Жінсекції п. н.: “Ще один піп приїхав”. В тому дописі та членкиня між іншим написала, що між тіммінськими членкинями найшлась товаришка, яка далась задурманити попові і пішла з гуртком релігійників до церкви. І то ще так сталось, пише вона, що та товаришка рано була в церкві, а вечером виступала з деклямацією в УРД.

Слова ті відносилися до мене. Це на мене авторка допису “Ще один піп приїхав” кинула очернення, що бутьто я не-свідома своїх класових інтересів і плентаюся ще на шляху між робітничими організаціями а церквою. Очернення те кинула та членкиня на мене через свою злабну вдачу, через свою еґоїстичну звичку колоти других без причини, а лише на те, щоб колоти. Вона робить це досить часто, а що до мене, то

вона прекрасно знає, що я давно вже покінчила з церковщиною, але написала таке, щоб переїхатися по мені, не зважаючи на те, що членкині Жінсекції не повинні таких річей робити.

З тим моїм відвіданням церкви річ малася так. Коли того новоприбувшого попа наш учитель викинув з УРД за його балаканину до дітей, то я подумала, що добре було-б піти до церкви й послухати, як він жалітиметься перед своїми вірними на нас. Свою думку я сказала кільком товаришкам. Вони погодилися зі мною і за їх згодою та одобренням, а не сама, я пішла до церкви. Про злобні накиди того попа на наші організації і про його спосіб дурманення несвідомих робітників я розказала того вечера товаришкам, а на другий день написала в нашій стінгазеті “Сонце”, де остерегла місцевих робітниць і робітників перед тим буржуазним служальцем. Ці факти аж надто ясно говорять, що моя робота була звернена на користь, а не нашкоду організації. Отже наскільки свідомо розминулася з правдою авторка наїкду на мене, нехай осудять самі читачки.

Членкиня.

Тіммінс, Онт.

ТЕМНОТА ПАНУЄ В НАС.

Грінвіч, Кон., — це невеличке містечко в Злучених Державах, в якому живе досить поважне число робітниць і робітників різних націй. Фабрик в нашому містечку немає, а робітниці і робітники живуть з того, що зароблять коло впорядкування городів, на прання, і на інший

роботі по домах буржуазії, якої тут не бракує.

Українських робітниць і робітників є тут досить багато і майже всі вони пропадають в страшній темноті. Буржуазія затуманила їх своєю ідеологією, а попи при допомозі релігії вбивають в них кожную вільну думку. Під впливом згаданих “вихователів” вони дивляться на визвольний рух працюючих як на зло. Страйки, наприклад, вони гостріше осуджують, як самі капіталісти. “В Америці не треба страйкувати, — говорять вони, — бо тут кожний робітник може стільки заробити, скільки йому треба на прожиття.” Словом повторюють на сліпо слова буржуазії.

Вільні години марнують вони на грі в карти та на дрібних пльотках і безвартісних розмовах. Отак як тільки де зійдеться гурток українських робітниць і робітників, то й починають плакати за церквами, які працюючі Радянського Союзу перемінюють на музеї, театри, клуби, то що. “Що з того, говорять вони, що там в Радянському Союзі робітництво має всебічну волю і змогу вчитися в різних школах, раз релігія там занепадає. Життя без неї йти не може”. Отака то темнота в нас.

Майже всі місцеві робітниці титулюють себе словом місіс, а з назви товаришка сміються. Дітей своїх виховують так як цього хоче буржуазія. При тому вся місцева молодь говорить лише по англійськи а української мови встидається і називає її форінерською. Так само погорджує вона своїми батьками, бо в неї впоєно, що американці є вибра-

ним і вищим народом від усіх інших народів світа.

Недавно в Стенфорд, Конн., висвітлювано радянську фільму "Тарас Шевченко". Це дуже цікава і повчаюча фільма, але багато тутешніх українських робітниць і робітників не ходили побачити її тому, що вона зроблена на Радянській Україні. І то не пішли якраз ті, що мають в своїх хатах портрети Шевченка і рекорди до грамофонів з його Заповітом, які вже працюючи України виконали.

Словом дивне і сумне діється в нас. А пора щоби вже й грінівське робітництво глянуло на світ своїми очима і вступило на шлях боротьби за визволення.

Оса.

Гренвіч, Конн.

НА ОКРУЖНИХ НАРАДАХ В КІЧЕНЕР - ВАТЕЛЮ.

В днях 7. і 8. грудня відбулися в Кіченер-Ватерлю, Онт., окружні наради всіх наших організацій: ТУРФДім, Р.З.Т., Жінсекції і Секції Молоді. В тих нарадах брали участь делегати від відділів згаданих організацій з Торонто, Брентфорд, Сімко, Лондону, Гвелфу і Престону. Делегати підсумовували дотеперішню нашу працю, вишукували причини різних недочетів в ній і впробляли пляни дальшої праці, а разом робили підготовку до одинацятого Всеукраїнського З'їзду ТУРФДім.

Дня 7. грудня вечером членкині нашого кіченерського жінівідділу влаштували для делегатів і членів та членкинь наших місцевих організацій товариську вечеру.

В 8. годині вечером саля У.Р. Д. була битком набита гостями і делегатами. Старші поважно говорили про різні справи, а молодь весело жартувала.

Почалась вечера. Від наших місцевих організацій привітав гостей тов. Кошурба, який разом побажав усім добрих успіхів в дальній організаційній праці.

Під гомін веселих розмов продовжувалась вечера. Гости з апетитом заїдали різні смачні страви, а наші членкині нильно дбали, щоби гостям чого не забракло.

В половині вечері забрав слово представник торонтонського Секретаріату С. М. т. Чоповик. Коротко і ясно говорив він про загострення класової боротьби в цілому світі і в Канаді і закликав присутніх, щоби подвоїли свої сили в боротьбі проти капіталізму.

Вечеру закінчив промовою організатор С. М. т. Бобісюк, який пояснив родичам, чому вони повинні посилати своїх дітей до Секції Молоді, а молоді вказав на ту велику працю, що жде на неї.

По вечері відбулась забава з танцями, де всі весело забавлялися, а наші членкині збирали пресфонд для "Робітниці".

В неділю, 8. грудня наш місцевий драмгурток відіграв представлення "Ой не ходи Грицю на вечеринці". Воно випало досить добре. На перерві виступив з короткою промовою т. Зарадовський. Він пояснив важке положення портатурських лісових страйкерів і звернувся до присутніх з закликом о допомогу для них. Зібрано на ту ціль \$8.45.

По представленні делегати

щиро попрощалися зі всіма і розїхалися до своїх місцевостей.

Робкорка.

Кіченер-Ватерлю, Онт.

ЗАНЕДБАЛИ ПРАЦЮ.

Оце я пишу перший допис до свого журналу "Робітниця". Пишу і боюся, щоби зле не написати, бо хоч думки маю добрі, але на папір тяжко їх чомусь передати. Та нехай, як не про все, то бодай про децю скажу.

Наш жінівідділ в Брукленд, Ман., має всього 11 членкинь. Спочатку товаришки сходилися на збори і працювали досить гарно, але праця та довго не тривала. За короткий час товаришки принесли до організації вуличних пльоток, за якими полювали сварки і повільне замирання організаційної праці.

Зараз наш відділ існує лише на папері, бо дійсної праці він не веде зовсім. Товаришки організаційною працею не цікавляться зовсім і я не знаю, як оживити наш жінівідділ. А пора, щоби товаришки взялись уже до праці, бо теперішні зимові місяці найкраще надаються до неї.

Бруклендська.

Брукленд, Ман.

ВЛАШТУВАЛИ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

Дня 15. грудня м. р. наш драмгурток в Енсонвил, Онт. відіграв представлення "Єврейський розвід". Представлення випало добре.

На перерві голова місцевого відділу ТУРФДім виступив з промовою, в якій завізав присутніх, щоби допомогли свої-

ми жертвами страйкерів. Рівнож він пояснив, що таке страйк і чому так багато страйків відбувається нині в світі.

Після його промови дві товаришки пішли поміж присутніх за жертвами. Хоч присутніх було небагато, але вони жертвували щиро і зложили \$13.25, за що я складаю їм в імені наших організацій щире подяку.

Р. Герчук.

Енсонвил, Онт.

УСПІШНА НОВОРІЧНА ЗАБАВА.

Старанням відділу Жінсекції ТУРФДім, відбулася у вівторок, 31. грудня 1930 р., велика й успішна новорічна забава. Здається, що ще на жадному з наших підприємств не було стільки багато публіки, як було на цій забаві. Салю У.Р.Д. була так заповнена, що тяжко було пропхатися.

Ця забава ріжнлася від попередніх забав. На цю забаву наші членкині приносили "бак-

сами" чоколяду, яку відтак спродавано за найвище подану ціну. Так, що ми не лише тацювали, щоби повеселитися, але й тяжко працювали, щоби зібрати грошей для корисних організаційних цілей.

На цій забаві члени, членкині, як також й робітничі молоді, що так численно зійшлися того вечора до У.Р.Д., працювали нашого учителя й директора, який на припорушення Ц. В.К. виїхав до Мус Джо, Саск., до організаційної праці. Так, що забава була устроєна не лише на працювання старого року, який собі на те не заслужив, але й на працювання т. Н. Давидюка, працівника в наших організаціях.

Що до самої забави, то вона могла-б бути ще більше успішною з матеріальної сторони, якби товаришки придержувалися своїх ухвал. А то ухвалили, що кожна має принести "баксу" чоколяди, а всі не принесли. В кожному відділі є такі членкині, що нехтують ухвали

свого відділу й це навіть тоді, коли легко можуть виконати ці ухвали, за якими вони підносили руки при голосуванні.

Я з таким не погоджуюся. Раз ухвала, то ухвала. Можуть бути вишати лише для тих, що дійсно не можуть виконати якоїсь праці.

Та якби воно не було, а кредит за влаштування цієї забави належить всім тим товаришкам, які не лише підносили руки при голосуванні, але й виконали свої ухвали на сто відсотків в день забави.

Обсерватор.

Транскона, Ман.

ПОДЯКА.

Через наш дорогий журнал "Робітницю" складаю щире товариську подяку Головному Зарядові Р.З.Т. за виплачення мені \$10.50 допомоги, а опікунам хорих за те що відвідували мене.

А. Скорейко.

Смокі Лейк, Алта.

З ДУМОК І ВИСЛОВІВ В. І. ЛЕНІНА.

"Ми зовсім не проповідуємо повстання в перший-ліпший момент, за всяких умов. Але ми вимагаємо того, щоби думка соціал-демократії не була непевною і боязкою. Коли ви визнаєте умови для повстання — визнайте й саме повстання, визнавайте особливі завдання партії в звязку з повстанням".

Держава є машина, яку робітничі класи і капіталісти тягнуть в противні боки".

"Ми організувалися за царя в межах тисяч, за Керенського — сотнями тисяч. Але це ніщо, це в політиці дрібниця — її не рахується. Це була підготовча робота, це була підготовка класи. І поки передові робітники не навчилися організуватися в широкому масштабі, доти вони не соціалісти й не творці соціалістичного суспільства, і необхідних знань не придбають".

"Всякого фахівця треба цінити, як єдиний здобуток техніки й культури, без якого нічого, ніякого комунізму бути не може."

"Імперіалістичні війни траплялися також і на ґрунті рабства (війна Риму з Картагіною була з обох сторін імперіалістичною війною), і за середніх віків, і за епохи торговельного капіталізму. Всяку війну, коли обі сторони, що воюють, пригноблюють чужі країни або народности, і воюють за поділ здобичі, за те, "хто має більше гнобити та грабувати", можна назвати тільки імперіалістичною".

"Вміння керувати не падає з неба й духом святим не знаходить, а від того, що дана класи є передова класи, вона відразу не зробиться здатною до керування".

"Всяка війна — це продовження політики новими засобами."

"В ту хвилину, коли ми маємо міцну позицію дома, а не маємо сили для боротьби проти міжнародного імперіалізму, наше завдання й наша тактика одні: їх визначається як тактику лявірування, вичікування й відступу".

"Дійсна рація вимоги рівності полягає лишень у вимозі скасування класів".

КУХОВАРСЬКІ ПОРАДИ.

НАЧИНЕНИЙ ЩУПАК.

На щупакові обережно здерти шкіру. Щоб її не порізати, треба спочатку відрізати голову і допіру здирати. Потім пообрізувати з кісток м'ясо, посікти добре, посолити, покласти 1 цибулину, дрібно посічену й підсмажену в $1\frac{1}{2}$ ложці масла, $\frac{1}{2}$ франзолі, намоченої в пів скл. молока, печінку з щупака, потовченого пахучого й гіркого перцю з 5 перчин, додати ще $\frac{1}{2}$ ложки масла, 1 яйце, ложку зеленого кропу. Усе це пересікти разом, начинити шкіру й зашити. Зварити юшку з коріння й кісток, перецідити, вистудити й вкласти щупака, щоб трохи покрило, і варити $\frac{1}{2}$ год. Потім юшку злити, а щупака залишити на плиті, щоб не прохолов.

У юшку покласти картоплі й зварити. Тим часом розтопити ложку масла, підсмажити в ньому покритену цибулину, всипати дві третини скл. муки, розвести 2 скл. юшки, заварити, улити 1 скл. сметани, знову заварити, покласти до риби картоплю, облити цією підлевою, підогріти, викласти на таріль, посипати зеленою закришкою й подавати.

ПРЯЖУХА.

Підсмажити на сковороді гречане або пшоняне борошно, весь час мішаючи, щоб не пригоріло, 4 склянки окропу посолити й кидати в нього потроху 2 скл. борошна, доки воно прохолоне, не перестаючи мішати. Коли тісто стане густе, то здійняти його з плити й вимішувати, доки не відставатиме від рондля. Тоді ще трохи поставити на плиту й мішати. Здійняти з плити і вмоченою в масло ложкою виложити на таріль, полляти розтопленим маслом, і посипати перетертим на сито сиром. Усе це поставити на 2 — 3 хвилини в духовку й подавати.

ГРЕЧАНА КАША З М'ЯСОМ АБО З ГРИБАМИ.

Зварити круту кашу, підсмажити шматок жирної свинини або баранини і покряяти на кавалочки. Покласти м'ясо разом із кашею на сковороду з підсмаженою в маслі посіченою цибулею, змішати і потримати в печі. Замість м'яса можна смажені свіжі гриби або яйця.

ХОЛОДЕЦЬ.

Пообчишати воліві ноги, губи й лизень, покласти в горщик разом із морквою, петрушкою, селерою, цибулею, бобковим листом, 10-ма перчинами, 2-ма гвоздиками, посолити й варити довго, поки м'ясо не впріє. Тоді м'ясо вийняти в полумисок, а юшку перецідити в рондель, додати до смаку солі й оцту та варити на великому вогні без покритки, доки не википить стільки, щоб залишилась одна третя юшки. Тоді м'ясо покрити на невеличкі шматочки, покласти в яку-небудь посудину, залити юшкою й винести на холод, щоб захоллоло. Подати холодець до гірчиці, оцту, хрину.

КАША З РИЖУ.

$1\frac{1}{2}$ скл. рижу заварити, щоб раз закипіло, одкинути на решето, перелити холодною водою. Узяти дві фляшки гарячого молока або води, всипати туди риж, зварити, посолити, покласти, хто хоче вершкового масла й подати на сніданок.

КОТЛЕТИ З РИЖУ.

$1\frac{1}{2}$ скл. рижу зварити з шістьма скл. води або молока, щоб був м'який, посолити, вистудити, покласти ложечку масла, 1 яйце й 2 жовтки, розмішати, повиробляти, підсипаючи стільницю муки, обкачати в 2 жовтках з $\frac{1}{2}$ ложкою прованської олії, а потім у тертій булці, і підсмажити в маслі. Подати до кислосолодкої підлеви або до підлеви з грибів.

СІЧЕНИКИ З ЯЄЦЬ.

Посікти 6 яєць, зробити густу підлеву з ложки муки, ложки масла й молока. Коли закипить, вкласти січені яйця, 2 сирі жовтки, солі, перцю. Коли трохи перекипить, вистудити, повиробляти січеники, обкачати в сухарцях і смажити.

МОРКВА СМАЖЕНА.

Моркву обшкребти, поставити, щоб раз закипіла, перекласти в солонувату воду. Зваривши, відкинути на друшляк, молоду залишити цілою, а стару покрити, покласти на гаряче масло, посипати сухарцями й підсмажити.

Подавати до всякого м'яса.

ХОЛОДЕЦЬ З РИБИ.

$2\frac{1}{2}$ ф. свіжої риби пошкребти, порізати на кавалочки й посолити. Зварити юшку з коріння, з оцтом, покласти туди рибу, зварити й відставити. Коли трохи прохолоне, повиймати з риби кістки й рибу покрити на шматочки. Голову й кістки покласти назад, у юшку, додати ще 2 ф. дрібної риби й варити, щоб залишилось 4 склянки. Потім перецідити й залити шматки риби, складені в форму, і застудити.

ЯЙЦЯ З НАЧИНКОЮ.

Зварити натвердо скільки яєць і, коли прохолонуть, гострим ножом розрізати пополювині впродовж. З лущайок, обережно вийняти середину, посікти з сирим яйцем, додати перцю, солі, розтопленого масла і посіченого кропу. Усе це разом добре перемішати, понакладати в лущайки і підсмажити на маслі догори лущайкою. Подаються на закуску.

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ В РЕДАКЦІЇ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	\$2.50	Матеріалізм — філософія пролетаріату	.25
Історія культури	2.50	Що таке всесвітній союз робітників	.25
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75	Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Юда (драма в 5 діях)	.75	Іван Франко	.25
Життя й учення Чарлса Дарвіна	.50	Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Жебраки життя	.50	Фабричні розговори про економію	.25
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури	.50	З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Безробітні (драма в 3 діях)	.50	Наймана праця і капітал	.20
Порадник української мови	.35	Маркс і Енгельс про диктатуру пролетаріату	.20
Фікція націй і національної незалежності	.35	Марксизм і Дарвінізм	.20
Перед бурею (драма в 4-ох діях)	.35	Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Ми і вони (народна драма в 2-ох діях)	.35	Роскази про сили природи, ч. 1.	.20
Скупар (комедія на 5 дій)	.35	Роскази про фізику	.15
Світ, Людина, Суспільство	.25	Перший буквар комуніста	.15
в твердій оправі	.35	Основні засади комунізму	.15
Родина шіткарів (драма в 4-ох діях)	.25	Введення в національну економію	.15
Зрадник (драма в 3-ох діях)	.25	Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії) ..	.25	Страйкер (драматичний образ)	.10
Базар (драма в 4-ох діях)	.25	Що то є Профінтерн	.10
Два світи (драма на 4 дії)	.25	Радянське будівництво	.10
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25	Що таке радвлада і як вона будується	.10
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25	Хто такі комуністи і Причта про воду	.10
Куркулячі мрії (п'єса в 3-ох діях)	.25	Революційні пісні	.10
Крик землі (драма в 5 діях)	.25	В кігтях білого орла (поезії)	.10
Терновий кущ (драма в 4-ох діях)	.25	Як Галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25	Козаччина	.10
Гайвороння (драма в 3-ох діях)	.25	Роскази про сили природи, ч. II.	.10
Одної ночі (драма в 3-ох діях)	.25	Наука й горільчаний дурман	.10
На перелазі (п'єса на 3 дії)	.25	Про суть і причину туберкульозу	.10
Редактор "Фармера" (комедія в 2-ох діях) ...	.25	Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25	Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Ціна крові (повість)	.25	Межи людиною та машиною	.05
Червона зоря (утопія)	.25	З історії царя-голода	.05
		Фармер і робітник	.05

Замовлення wraz з грошии посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News
Cor. Pritchard & McGregor Sts., Winnipeg, Man.

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНІЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

РОБІТНИЦЯ РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ ПРИ СТАНКУ

1. Лютого 1930

Ч. 3.

Ціна 10 центів

НОВА УКРАЇНСЬКА РОБІТНИЧО-ФАРМЕРСЬКА КНИГАРНЯ

МАЄ НА СКЛАДІ

НОВІ КНИЖКИ Й ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ Й ГАЛИЧИНИ

ЦІННІ ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ: робітничі, селянські, літературні, наукові, політичні, економічні, дитячі з науковими й прекрасними оповіданнями.

КНИЖКИ з Радянської України, Галичини й Німеччини по різних галузях науки: з історії, природознавства, економіки, соціології й ин.

ДУЖЕ ЦІКАВІ оповідання, романи, повісті, поезії, збірки творів найкращих старих і сучасних українських письменників.

НАЙНОВІША дитяча література, діточі казки, дуже дешеві, прекрасно ілюстровані.

ШКІЛЬНІ ПРИЛАДИ — тетрадки, олівці, пера і взагалі все, що потрібне дітям до школи.

ЧЕРЕЗ НАШУ КНИГАРНЮ можна замовляти всілякі такі книжки, яких нема в книгарнях, можна передплачувати старокраєві — з Радянської України й Галичини — часописи й журнали.

МАЛЬОВНИЧІ КОЛЬОРОВІ ПОСТКАРТИ, ноти для хору, поодиноких голосів і музика для українських народних танків на п'яно, скрипку, клярнет і корнет.

ГРАМОФОННІ РЕКОРДИ Коломбія і Віктор — різні українських співаків, музикантів, як на поодинокі голоси так і хоральні.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР українських драматичних творів на американському континенті.

ПИШІТЬ ДО НАС і виберіть собі й своїм дітям для читання гарних книжок і журналів! Не марнуйте вечорами часу надаремно, читайте корисні книжки, журнали й газети.

ПИШІТЬ до нашої Робітничо-Фармерської Книгарні, яка є власністю організації. Купуючи в Робітничо-Фармерській Книгарні — Ви підтримуєте робітничо-фармерську організацію. Вже вийшов перший короткий каталог, за яким можете писати зараз.

КНИГАРНЯ МІСТИТЬСЯ ПІД ЧИСЛОМ:

600 SELKIRK AVENUE — — — WINNIPEG, MANITOBA

ІНФОРМАЦІЙНЕ І ФІНАНСОВЕ БЮРО

ОДИНОКЕ УКРАЇНСЬКЕ РОБІТНИЧО - ФАРМЕРСЬКЕ БЮРО В КАНАДІ, ЯКЕ:

ПРАЦЮЄ в повній згоді з українськими робітничо-фармерськими організаціями в Канаді.

УДІЛЯЄ поради і дає моральну допомогу прибувшим до Канади українським імігрантам.

ДОПОМАГАЄ імігрантам з Буковини дістатися на лісту горожанства Румунії, щоби не втратили свого майна на підставі недавнього нового закону тої держави.

ПЕРЕСИЛАЄ гроші до всіх частей світа в американських доларах скоро, дешево і безпечно.

ПРОДАЄ шифкарти з краю і до краю на найліпші кораблі океану.

СТАРАЄТЬСЯ о пашпорти для подорожуючих в чужих країнах, о афідейвіти й перміти.

ПОЛАГОДЖУЄ всякі іміграційні справи та уділяє поради совісно і вчасно.

INFORMATION AND FINANCIAL BUREAU

600 SELKIRK AVENUE — — — — — WINNIPEG, MAN., CANADA.

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орган Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітниче - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськiм Робітничiм Домі, на розі вулиць Прічард і МекГрегор у Вінніпегу.

Передплата виносить: на рік \$1.50, на піврік 80 ц.
Поодинокое число 10 ц.

Авторизовано міністром почт дня 1. грудня 1925
на поштову оплату другої класи.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

PRINTED AND PUBLISHED BY THE WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF MANITOBA, AT ITS HEAD OFFICE AND PLACE OF BUSINESS, AT THE CORNER OF PRITCHARD AVENUE AND MCGREGOR STREET IN THE CITY OF WINNIPEG, MANITOBA.

SUBSCRIPTION: PER YEAR \$1.50; PER SIX MONTHS 80c.
SINGLE COPY 10c.

AUTHORIZED BY THE POSTMASTER GENERAL, DECEMBER 1, 1925.
AS SECOND CLASS MATTER.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII.

Вінніпег, 1 лютого 1930

Ч. 3

ЛОНДОНСЬКА КОМЕДІЯ

В столичному місті Англії Лондоні розпочалася 21. січня комедія, яку капіталісти називають конференцією роззброєння. Грають цю комедію представники п'ятих найбільших імперіалістичних держав: Англії, Злучених Держав, Франції, Італії і Японії. Всі вони знають, що до ніякого роззброєння ця конференція не доведе і що вслід за нею послідують ще більші зброєння, ще горячковіші приготування до війни, але з характерною буржуазним дипломатам лицемірністю роблять міни миротворців і впевняють всіх і вся, що вони з'їхались, щоби покласти основи світовому мирові. А на ділі вони з'їхались на те, щоби висмотрити одні в одних слабі місця і, утворивши з мирних балачок потрібну заслону та приславши ними чуйність працюючих, підготувати кращі умовини для воєнних приготувань. Розуміється, що не обійдеться на тій конференції "роззброєння" без того, щоби зібравшіся "миротворці" не поговорили над пляном спільного збройного нападу на Радянський Союз.

Теперішня лондонська конференція нічим не різниться від багатьох подібних їй конференцій, що відбулися, в минулому в Женеві, у Вашингтоні і в Льокарно. Всі вони породжували великий крик про мир і ще більші приготування до війни. Що теперішня лондонська конферен-

ція дасть ті самі плоди — це зовсім певне, бо кожна з п'ятих держав, що беруть в ній участь, хоче, щоби роззброїлись всі інші, але не вона. А для себе кожна з них хоче виторгувати ще збільшення зброєнь.

І так Англія за ніяку ціну не хоче зменшити кількості воєнних кораблів (конференція обговорює головно морські зброєння) і старається переконати інші держави, що вони їй найбільше потрібні, бо вона має величезні і по цілій кулі земній розкидані кольонії, які їй треба, мовляв, стерегти. Але Злучені Держави мають знову величезний апетит поділитися з Англією її кольоніями, а тим самим вони думають, що їм треба воєнних кораблів, щоби виконати той поділ і опісля забезпечити за собою здобуті кольонії. Що Злучені Держави думають про це дуже серйозно, про це свідчить їх посилене витискання англійських капіталів зі всіх майже світових ринків, а також шалене приготування до війни.

Злучені Держави розвинули по світовій війні таке величезне будівництво воєнної флотії, що дотеперішня володарка океанів, Англія, бачучи, що їй прийдеться лишитися позаді під тим взглядом, мусіла устами МекДоналда просити Злучені Держави, щоби вони принаймні не випереджували її в морських зброєннях.

Те минулорічне торгування МекДоналда з Гувером привело до теперішньої лондонської конференції.

Таке ж саме загострене суперництво панує між Італією, а Францією. Фашістська Італія у вироблюванні своїх імперіялістичних плянів взорується на могутність старинної римської імперії. Тої могутности вона мріє добитися силою зброї і тому всіма силами домагається зрівняння своєї військової фльоти з французькою. Та це трохи затвердий оріх до розкушення, бо Франція має тепер 525 тисяч тон військової фльоти, 136 тисяч тон буде, а крім того плянує ще цього року почати будівництва додаткових 62-ох тисяч тон. Щоби зрівнати військові фльоти тих двох держав, то треба або заборонити Франції далі будувати військові кораблі, а Італії дозволити збудувати ще 300 тисяч тон фльоти, або присилувати Францію знищити 300 тисяч тон своєї фльоти. Але Франція про таке зрівняння і слухати не хоче. Вона кладе собі за ціль дігнати в морських зброєннях Англію, а не чекати на якусь там Італію.

Кореспондент Асошіейтед Прес доносить з Парижу, що французький уряд, рішив поставити на лондонській конференції справу так, щоби Францію трактовано як першорядну державу, якій потрібна військова флота найменше у 800 тисяч тон. Таке збільшення фльоти Франція обосновує тим, що їй треба обороняти свої колонії в Африці, Індокитаю, Сирії і величезні острови на Тихому й Індійському океанах.

Італія далеких колоній не має. Триполі лежить в неї під носом. І коли вона зрівнялася би в морських зброєннях з Францією, то вона скупчила би свої військові кораблі на Середземному морю і мала би на ньому над Францією перевагу, бо та остання мусить дробити свою флоту по різних морях для охорони колоній. А до такої переваги Франція добровільно не допустить за ніяку ціну.

Англія і Злучені Держави дивляться на те італійсько-французьке суперництво кожна зі своєї точки погляду. Англія підпирає Італію, бо вона числить, що італійський імперіялізм допоможе їй присилувати Францію зменшити будівництво підводних лодок. А англійський імперіялізм дуже зацікавлений в тому зменшенні, бо сильна французька флота загрожує її шляхові через Середземне море до найбагат-

шої колонії, Індії.

Інакше дивляться на ту справу Злучені Держави. Вони зацікавлені в тому, щоби військова сила Франції збільшилася на морі. Це їй цілком зрозуміле, бо Злучені Держави розчисляють, що чим сильніша буде на Середземному морі Франція, тим більшу флоту на випадок війни прийдеться виставити проти неї Англії і тим слабша буде та остання в боротьбі проти них на Атлантийському й Тихому океанах.

Не менше "мирні" пляни має і п'ята учасниця лондонської конференції Японія. Представник Японії Вакацуки, їдучи на лондонську конференцію, вступив до Злучених Держав і в розмові з Гувером заявив, що Японія мусить мати на кожних 10 американських кораблів 7, а не 6, як це вона була погодилась на вашингтонській конференції.

Таке збільшення, фльоти потрібне Японії на те, щоби зміцнити свої військові сили для боротьби проти Злучених Держав за панування над Китаєм і Манджурією. Японія розчисляє, що коли вона матиме 7 кораблів на кожних американських 10, то вона буде досить сильна для такої боротьби, бо Злучені Держави не зможуть кинути проти неї всієї своєї фльоти. Частину вони муситимуть лишити для охорони своїх берегів, а частина гаятиме час в дорозі і тим способом їх сили вирівнюються.

Англія не противиться такому домаганню, бо воно спрямоване проти Злучених Держав. Так як зріст французької фльоти є небезпечний для Англії, бо він відтягатиме її флоту з Атлантийського океану, що є на руку Злученим Державам, так зріст японської фльоти є небезпечний для Злучених Держав, бо він відтягатиме їх флоту з Атлантийського океану на Тихий, що є на руку Англії.

Отаким то п'ять "миролюбивих" держав і з такими "мирними" плянами розпочали лондонську конференцію. Певним є що жодна з них навіть не думає про ніяке роззброєння. Франція устами свого прем'єра Тард'є так і сказала англійській і американській морським делегаціям, що вона не зменшить ні одного корабля з тих кораблів, які намітила збудувати до 1942 р. А влаштували імперіялісти ту конференцію лише на те, щоби затуманити працюючим очі і мати кращу змогу приготуватися до нападу на СРСР і до війни між собою.

Дещо про наші недостачі

Читаючи в “Робітниці” дописи наших робкорок про діяльність відділів, я бачу, що багато з них нарікають на приупад організаційної праці. Деякі з них винують за те членкинь, а деяких інструкторів я-ж знову виную одних і других.

З інструкторами в нас далеко не все гаразд. Хоч вони є в усіх майже наших відділах, але дуже мале число з них виконує вповні добре свою роботу. Більшість інструкторів не сповняють добре своїх обов'язків через великий навал іншої організаційної праці. А є також і такі інструктори, що роблять те, чого вони зовсім не повинні робити. Так, наприклад, деякі з них не лише відповідають на всі листи за секретарок, але ще й протоколи за них пишуть. Чи-ж це інструкторова робота? Аж зовсім ні. Коли трапляється, що секретарка не знає як формувати протоколи, то інструктор повинен раз або два допомогти їй, показати, але писати за секретарку протоколи — це вже недопустиме. А що до залагоджування кореспонденції, то тут я не бачу, щоби була потрібна інструкторова допомога. Бо-ж неграмотної товаришки відділ не вибере на секретарку, а грамотній людині не так вже тяжко залагоджувати кореспонденцію. Ну вже коли секретарка потребує якогось пояснення, то інструктор повинен пояснити їй дану справу, але не сповняти за неї вської роботи.

Що до освітньої праці, то тут треба більше інструкторової допомоги. В кожному відділі знайдеться кілька товаришок, які більше менше вже знають як вести працю в орга-

нізації. І от, коли би інструктори взяли шире до виконання своїх обов'язків спільно зі всіми товаришками, то освітня праця оживилася би. Пишуть робкорки, що у відділах

ПІДРОСТАЮЧА ЗМІНА

немає зацікавлення в членкинь до освіти. Коли навіть по відділах є спільні читання, то ті читання страшно монотонні. Розуміється, коли нема дискусій і пояснень до прочитаного то вони завжди будуть монотонні, хоч би ми взяли читати найлегшу книжку. Обов'язково треба заставити членкинь брати участь в дискусії. Дискусії дуже багато значуть, бо в дискусіях товаришки виробляються і набираються більшого знання і зацікавлення до читання. Спитаєте, як можна піднести й оживити освітню працю. А ось наближається Одинацятий З'їзд ТУРФДім і Третя Конференція Жіночої Секції. Вишліть на них своїх

делегаток, чи делегатів і накажіть їм, щоби вони добре прислухувалися з'їздовим і конференційним нарадам. На з'їзді й конференції питання організації праці будуть широко обговорені і належно висвітлені. Коли вони будуть добре уважати і брати участь в нарадах, то навчуться, як треба працювати в організації. А нам жінкам треба багато вчитися, бо наші жінвідділи в останньому часі досить помітно приупали.

Я вірю, що 3 конференція цього року буде мати до рішення дуже важні справи і як вона рішить, так треба ті ухвали обов'язково виконати. Треба буде натиснути на інструкто-

рів, щоби краще сповняли свої обов'язки, однак не треба на них накладати аж за багато організаційної праці, бо в такому разі жодна з них як слід не буде виконана. В той же самий час треба заставити обов'язково усе членство, щоби воно не лише платило вкладки, але щоби воно і працювало в організації. Довше не можна толерувати паперових членкинь. Хай буде нас менше, але будьмо активні. Організація не є для забави. В організації треба працювати і будувати її.

Сподіюсь, що після 11. з'їзду організаційна праця оживе не тільки у жінвідділах, але й у всіх наших робітничих масових організаціях. **Н. М.**

Стан пролетаріату в УСРР невпинно ліпшає

Напруженням всіх своїх творчих сил Україна відбудувала народне господарство, розбите й розвалене громадянською війною. Та не тільки відбудувала, але й повела його вперед по шляху нечуваного розвитку. Розглядаючи досягнення у всіх галузях народного господарства, трудящі України можуть лише радіти, як вони самі без всякої сторонньої допомоги, творять нове соціалістичне господарство. Український пролетаріат, робітництво й селянство, свідоме своїх завдань і свого становища, як господаря країни, може гордитись з тих досягнень, підсумки яких вони підводять за перший рік п'ятирічки. Це його творча сила й енергія, його завзятість створили ці досягнення.

Як же змінилось за цей час становище самого робітництва в пролетарській державі? Чи воно покращало чи погіршало?

Значні досягнення пролетаріату в галузі будівництва супроводжувалися безупинним покращанням умов роботи і в першу чергу зменшенням протяжності робочого дня. Це зменшення йде поступово починаючи з 24-25 р. і на кінець 28-29 року пересічна протяжність робочого дня в годинах виявляла 7.42 годин на день, наближаючись до наміченої норми 6 год. робочого дня.

Минулого року здійснено було 6-годинний день для всіх підземних робітників кам'яно-вугільної промисловості. До кінця минулого року переведено вже було на 6-год. день

20% промислового пролетаріату, а в 1929—30 р.р. скорочений день буде охоплювати вже до 40% робітників. Таким чином пролетаріат України, як і цілого Союзу, перемагаючи власними силами всі труднощі будівництва відбудовування зруйнованої країни, вивівши цю країну на широкий шлях соціалістичного будівництва, разом з тим добився найменшої протяжності робочого дня на земній кулі. Це в той час, коли в капіталістичних країнах робітництво провадить боротьбу за дотримання ще лише 8-годинного дня праці.

Поруч зі зменшенням протяжності робочого дня йде невпинний зріст заробітної платні і добробуту робітництва. Пересічні рокові заробітки по всіх галузях праці виносили в

1925—26 р.р. 572 карбованців, в 1926—27 р.р. — 629 карбованців, в 1927—28 р.р. — 685 карбованців і за попередніми даними у 1928—29 р.р. — 736 карбованців.

Для промислових робітників з 1924—25 років рокові заробітки зростали так: 544 карбованців, 699 карб., 778 карб., 844 карб. і в 1928—29 р.р. досягли близько 910—920 карбованців.

Коли ж урахувати коливан-

ня цін на речі робітничого споживання і обчислити так звану реальну заробітну платню, то матимемо: 1924—25 р. — 71.8; 1925—26 р. — 86.9; 1926—27 р. — 100.0; 1927—28 рік — 109.7.

За останній 1928—29 рік на Україні припускають, що ця реальна платня навіть трохи збільшилася.

Таким чином видно з цього, що добробут робітників з року на рік все кращав і навіть

в найтяжчих умовах минулого року, який пройшов при наслідках недороду попереднього, пролетарська країна найшла засоби для того, щоб заробітня платня робітництва не зменшилася.

Радянський пролетаріят, з гордістю показуючи досягнення в усіх галузях будівництва, може також гордитися і тим, що тільки в країні Рад його матеріальний стан безупинно зростає.

Державний бюджет України на 1929--30 рік

Бюджет держави, себто розподіл державних прибутків та видатків, є найкращим показником того, як держава господарює, якими шляхами йде розвиток народнього господарства. Державний бюджет показує, звідки держава одержує свої прибутки і на що вона їх витрачає. Бюджет відзеркалює в собі всі процеси, що відбуваються в господарському і культурному житті держави.

З цього боку й цікаво розглянути бюджет Радянської України на 1929—30 рік, що його при кінці 1929 р. затвердила Сесія Всеукраїнського Виконавчого Комітету Рад.

Своїм змістом бюджет України свідчить про величезний безупинний зріст і розвиток народнього господарства і яскраво виявляє напрямок політики українського радянського уряду, що скерована на дальше мирне будівництво країни, на розвиток промисловости й культури. Бюджет цей справді можна назвати бюджетом інду-

стріялізації і культурного будівництва.

Бюджет України на біжучий рік складено в сумі 547,436,000 карбованців. В порівнянні до бюджету попереднього року він зростає на 37.7 відсотків.

Такого темпу зростання державного бюджету не можна знайти ні в одній капіталістичній країні світу. Вже це одно показує, яким бурхливим темпом йде народнє господарство, що його потреби мусить задовольняти державний бюджет.

Державні прибутки.

Державні прибутки України складаються з різних податків, надходжень від державних надр та від прибутків промисловости. Податкова політика радянського уряду побудована так, щоб по можливості податковий тягар менше лягав на бідноту та незаможницькі шари громадянства. З кожним роком ростуть податки на прибутки, на промислові підприємства та усупільнений сектор

сільського господарства. Велику роль відіграє в податковій системі сільсько-господарський податок, але вже в новому бюджеті він дає зменшення на 11 мільйонів карбованців. Це свідчить про політику радянської влади розвивати та зміцнити сільське господарство. Взагалі сільсько-господарський податок радянська влада будує так, щоб звільнити зовсім від податку бідноту, (35% бідноти цілком звільнено від податку) не дуже податкувати середняка і всім тягарем наполягати на глитаїв та заможників.

В новому бюджеті податкові надходження зростають на 22%, а неподаткові на 97%. Природне збільшення прибутків промисловости збільшує і надходження до бюджету, що зростають аж на 434%.

Державні видатки.

На щож витрачає українська держава свої кошти? У видатковій частині бюджету основну роль відіграють видатки на

народню освіту та мистецтво, що зростають проти минулого року на 70.2 відсотків. До такого величезного зростання видатків на освіту спричиняється потреба ліквідації неписьменности, а також необхідність забезпечити народне господарство кваліфікованими кадрами робітників і фахівців, недостача яких гальмує розвиток промисловости.

Взагалі видатки на соціально-культурні потреби складають 23.6% усього бюджету. Щоб уявити собі значіння цього, слід сказати, що в Італії на ці потреби витрачається 6%, у Франції 8%, в Англії 7%.

Далі велику частину видатків бюджету призначається на народне господарство, вони складають 30% бюджету. Асигнування на фінансування про-

мисловости, наприклад, зростають на 76.6%, на електробудівництво — на 40.4% і т. ін. Значно зростають в бюджеті і асигнування на фінансування сільського господарства — на 80% проти минулого року.

Тут також цікаво порівняти видатки на народне господарство в капіталістичних країнах. В Італії вони виносять 9%, у Франції 4.4%, в Англії 1%.

Отже з цього порівняння видно різницю між напрямками українського бюджету і бюджетів капіталістичних країн. Зростання українського бюджету підпорядковується зростанню добробуту мас, зростанню народнього господарства, більшому задоволенню культурно-соціальних потреб населення, чого нема в бюджетах буржуазних країн.

Крім того, величезна частина видатків в бюджетах буржуазних країнах іде на оборону та на сплату військових боргів. Ці видатки в багатьох буржуазних країнах складають більше половини бюджету, тоді як в СРСР вони виносять лише біля 10%.

Таким чином з основних цифр бюджету України можна бачити, що він повнотою відбиває всі наміри робітничо-селянського уряду в пляні соціалістичного будівництва, накресленого на майбутній рік. Здійснюються основні завдання, що впливають з усієї політики радянської влади, скерованої на реконструкцію народнього господарства, на підвищення культурного рівня населення.

Бюджетова комедія в Польщі

Польський бюджет має вже свою історію і свою "славу". Його складають, списують, друкують, наказують під всякими погрозами соймові його прийняти, себто зробити з нього закон, а по цьому всьому на нього не зважають, його не додержуються і господарять, як захочуть. Бюджет бюджетом, закон законом, а господарка на весь світ звісна як шляхецька господарка.

Згідно з постановами бюджету за останні роки витрати на військо малиб виносити до 35% усіх державних видатків, однаке на ділі, як загально відомо, витрати на польську армію забирають значно більше, ніж половину усіх державних

прибутків.

Супроти цього ясно, що бюджет в Польщі є зайвою річчю та що укладання бюджету і бюджетові дебати у варшавському соймі є тільки великою бюджетовою комедією. Пілсудський і кожний польський міністер розкидають по своїй вподобі податки, безоглядно здерті з робітників і селян.

Однаке, ця комедія продовжується. Польський уряд виготовив новий бюджет на адміністративний рік 1930—31 на загальну квоту 2 мільярди 934.7 мільйонів злотих і величається, що цей бюджет є на один мільйон злотих нижчий від попереднього. Однаке на ділі новий бюджет обтяжує ще

гірше населення, а в першу чергу широкі трудящі маси, ніж попередній, бо Пілсудський чомусь забуває, що господарське становище Польщі в останньому саме році сильно підупало, що ціна на збіжжя в порівнянні з попереднім роком впала на 30%, а число запротестованих векселів (індустрія-торговля) збільшилось на 50%.

З цього бачать читачки, як фашистська Польща обдурює бюджетовою комедією своїх податковців, як розтрачує дорогий робітничо-селянський гріш. А все це показує, яким великим нещастям для Західньої України є польська окупація.

Імперіялістичні держави будують великі воєнні фльоти

В той час, як делегати п'ятих головних морських держав світа збираються довкола конференційного стола, щоб нібито обговорювати способи зменшення морських зброєнь, на корабельних заводах Європи будується тепер 280,000 тон воєнних кораблів.

Ні одна європейська держава не має досить віри у вислід лондонської конференції, щоб спинити бодай чимчасово будову воєнних кораблів. Так як кожна тона воєнного корабля коштує найменше 2,000 доларів, то це означає, що в будову воєнних флотів вложено тепер більше як 500 мільйонів доларів.

Велика Британія й Італія є на чолі перегонів у будові воєнних кораблів в Європі в теперішній час: Італія будує 52 кораблі різних типів, а Велика Британія будує 55. Франція щойно ухвалила кредити в

сумі 1 мільярда 267 мільйонів 128 тисяч франків на будову 18 воєнних кораблів, а Японія будує 28 кораблів, включаючи 10 субмарин і чотири кружляки поємности 10,000 тон.

Будівельна програма Британії є найбільша від часу війни. Вона в дійсности будує: чотири 10,000-тонові кружляки, чотири кружляки поємности менше як 10,000 тон, три нищителі, 26 торпедовців і 18 субмарин.

(Не треба забувати, що цю великанську воєнну флоту Британія будує за правління т. зв. "робітничого" уряду Мек-Доналда, який так багато говорить про мир.)

Італія концентрує свою увагу на субмаринову флоту. Вона будує тепер чотири 10,000-тонові кружляки, шість кружляків по 5,260 тон, 12 нищителів, вісім торпедовців і 22 субмарині.

Франція має ще на корабельних доках певне число субмарин і один 10,000-тоновий кружляк, а також різні менші кораблі. Однак уряд дістав недавно одобрення парламенту на будову таких воєнних кораблів, з яких всі будуть будуватися в 1930 році: один кружляк поємности 10,000 тон, 6 нищителів по 2,800 тон, 6 субмарин по 1,500 тон, 1 субмарина для закладання мін і 4 різні інші кораблі.

За свій новий кружляк Франція заплатить 221 мільйонів 185 тисяч франків, помимо того факту, що він буде будуватися державними робітниками і в державнім арсеналі.

ЛОЙД-ДЖОРДЖ ПРО РАДЯНСЬКУ П'ЯТИРІЧКУ.

Газета "Нае Фрае Пресе" вміщує огляд за 1929 р. що його написав Лойд-Джордж. Він, між іншим пише: "Більшовизм не загинув і, здається стоїть як ніколи на міцних ногах. Майбутнє більшовизму величезною мірою залежить від успіху п'ятирічки. Головна думка п'ятирічки така ж смілива, як і розумна.

Щодо здійснення п'ятирічки, то більшовизм нещадно послідовний. Більшовицька диктатура робить героїчні зусилля, щоб реорганізувати хліборобство й промисловість на обмежені кошти. Якщо п'ятирічка переможе, Радянський Союз стане за надзвичайно важливого чинника в галузі транспорту, торгівлі і фінансів".

Отаким хочуть зробити світ Злучені Держави. А також не менш драпіжні пляни мають і чотири інші капіталістичні держави, що беруть тепер участь в лондонській конференції "роззброєння".

Осип Вісаріонович Сталін

В місяці грудні 1929 р. працюючі Радянського Союзу обходили 50-ті роковини народження Осипа Вісаріоновича Сталіна, секретаря Центрального Комітету Всесоюзної Комуністичної Партії, одного з найвидатніших керівників сучасного великого соціалістичного будівництва і міжнародного революційного руху. З того приводу радянська преса багато писала про його великі заслуги перед революцією і трудящими масами. Щоби познакомити наших читачок з життям і ділами т. Сталіна, ми подаємо на цьому місці короткий його життєпис.

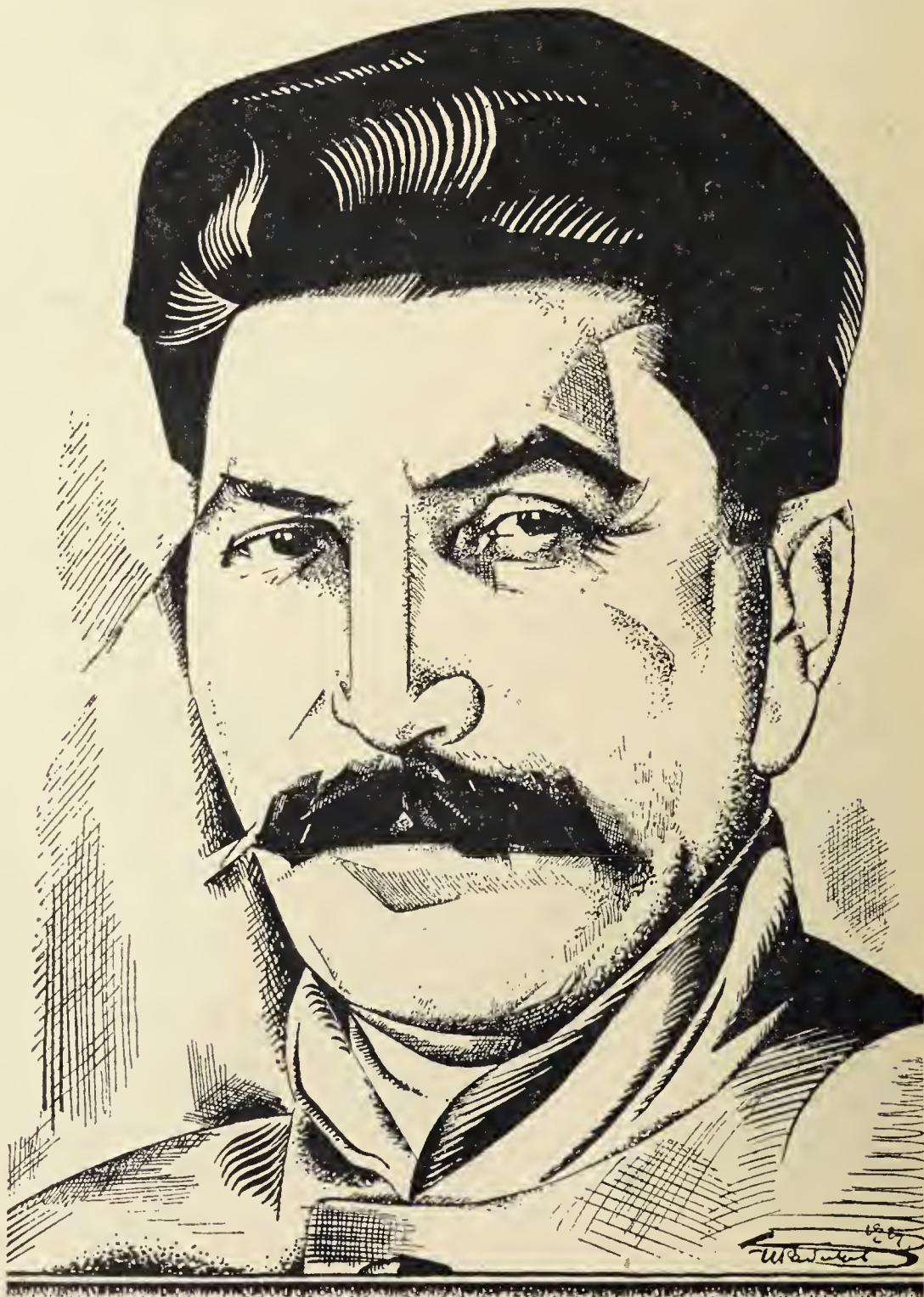
Осип Вісаріонович (Джугашвілі) Сталін з походження грузин. Народився 21 грудня 1879 р. в сім'ї робітника в окрузі Тифлісу в Грузії. Участь в революційному русі почав він брати в дуже ще молодих роках. Маючи всього сімнадцять років т. Сталін стояв уже на чолі тайних політичних студентських гуртків. В літі 1898 року він став членом соціал-демократичної організації в Тифлісі, а рік пізніше прогнано його за ширення робітничих ідей з гімназії.

Залишивши школу, т. Сталін всею душею віддався революційній діяльності. Внедовзі поліція звернула на нього свою увагу і хотіла його арештувати, але т. Сталін переїхав до Батуму, де продовжав свою роботу під різними прибраними назвискими.

В 1902 році Сталіна арештовано в Батумі. Це сталося під-

час страйку, в злучі з яким він зорганізував був велику робітничу демонстрацію. Царський уряд заслав його на східній Сибір, де він перебував до 1904 р. В січні того року він утік зі заслання, повернув до Тифлісу і знову кинувся у вир революційної боротьби.

В 1908 році т. Сталіна арештовано вдруге і заслано на 3 роки у Вологодську губернію. Через кілька місяців Сталін втік зі заслання і повернувся на Кавказ до революційної роботи. 1910 року царський уряд знову арештував його і повернув на заслання. В 1911 ро-

ОСИП ВИСАРИОНОВИЧ СТАЛИН.

ці Сталін втік зі заслання до Петербургу, де продовжав революційну роботу. Але тут перебував він всього кілька місяців, бо поліція вислідила його і повернула назад на заслання.

Наприкінці 1911 року т. Сталін втік знову зі заслання до Петербургу і став вести революційну роботу вже як член Ц.К. партії. Він обїхав найважливіші райони Росії, керував петербурзькою робітничою газетою “Звезда”, а також брав керівну участь у заснованні газети “Правда”.

В 1912 році т. Сталін мандрував знову етапами на заслання, а через кілька місяців він був назад в Петербургу. Але й тим разом не довелося йому довго працювати, бо в березні 1913 року його арештовано і заслано в підбігунові сторони Росії. Там він перебував аж до Лютневої революції в 1917 р. Після Лютневої революції т. Сталін повернувся до Петербургу, де працював на становищі відповідального редактора газет “Правда”, “Робочий і Салдат”, “Робочий Путь” і “Робочий”.

Напередодні Жовтневої революції т. Сталін був одним з

тих небагатьох керівників російського революційного руху, з якими Ленін вирішив питання про повстання. А в дні повстання ЦК партії вибрав Сталіна на члена “пятерки” і “семерки” для політичного і організаційного керування повстанням.

В період громадянської війни т. Сталін організував бойові сили Червоної армії і боровся в її рядах на найбільш загрозованих ділянках фронтів. Притому в 1917 р. т. Сталін вибрано членом ЦВК Рад, народнім комісарем в справах національностей і народнім комісарем Робітничо-Селянської Інспекції, себто доручено йому наркомати, яким Ленін надавав виключного значіння.

З 1922 року й дотепер тов. Сталін — генеральний секретар Всесоюзної Комуністичної Партії, а з 1925 р. — член президії Виконавчого Комітету Комуністичного Інтернаціоналу.

В 1923—24 роках т. Сталін керував боротьбою партії проти троцькістської опозиції, потому проти так званої “ленінградської” (Зіновев, Каменев) та проти об'єднаної опозиції в 1925—27 роках. 1928 року він

своєчасно змобілізував партію і робітничу класу до боротьби проти правоухильників, на чолі яких стояли Бухарін, Риков і Томський. Правоухильники потерпіли в цій боротьбі повну поразку.

Розвиваючи основні ідеї Леніна, т. Сталін висунув гасло індустріалізації СРСР — як основне завдання партії, а також під його проводом Радянський Союз зробив рішучий зворот в сторону колективізації сільського господарства та посиленого наступу на капіталістичні елементи міста й села.

Тов. Сталін написав цілий ряд книг і брошур, в яких з великою ясністю висвітлив найважливіші питання ленінізму та викрив опортуністичну суть троцькізму і правого ухилу. Головною властивістю т. Сталіна є те, що він, базуючись на великому знанні революційної теорії марксизму, вміє її правильно перетворити в революційну тактику. Завдяки тим своїм великим здібностям і ленінській твердокамінности та непримиренности він став після смерті Леніна загальноновизнаним вождем партії і Комуністичного Інтернаціоналу.

З ДУМОК І ВИСЛОВІВ ЛЕНІНА.

“Вільна торгівля хлібом в голодній країні — це значить шалене збагачення куркулів, безсовісних багатих селян, що набивають гаман на злиднях та голоді народу. Вільна торгівля хлібом у вільній країні означає перемогу багатих над бідними, бо багаті купуватимуть хліб навіть за скажені ціни, а біднота залишиться без нічого. Вільна торгівля хлібом — це значить воля багатіти для багатих, воля вмирати для бідних. Вільна торгівля хлібом — це поворот назад до панування та сваволі капіталістів”.

“У нас (в Рад. Союзі) справді, коли державна влада в руках робітничої класи, коли цій державній владі належать усі засоби продукції — у нас справді лишилось одно завдання: кооперувати населення”.

“Російська буржуазна революція 1905 — 07 року була безсумнівно “справжньою народньою” революцією, бо маси народу, більшість його, найглибші “низи”, що були задоволені гнітом і експлуатацією, піднімалися самостійно, поклали на весь хід революції п'ятно своїх вимог, своїх спроб по-своєму будувати нове суспільство, руйнуючи старе”.

“Другий Інтернаціонал — штаб без армії, що розвалиться, як карточний домок, коли викрити його перед масами до кінця”.

“Імперіялізм є явище світове; це є боротьба за поділ нового світу, цілої землі, та за підпорядкування її якісь купці-хижаків”.

ЧИ ЗРОЗУМІЮТЬ?

К. О. Баєрс, молодий гас-
нець, що вже скоштував аме-
риканської “демократії”, що
брав активну участь у гас-
онському страйку, — повернув із
Радянського Союзу.

До Радянського Союзу ви-
силала його Національно Юнія
Текстильних Робітників, як
свого представника на святку-
вання дванацятої річниці Жов-
тневої революції.

К. О. Баєрс повернув. Він
повинен розказати своїм това-
ришам по праці про те, що ба-
чив у Радянського Союзу. І він
розкаже. Але тільки одно йо-
го непокоїть: чи зрозуміють
його?

Чи зрозуміють текстильні ро-
бітники півдня американської
демократії, що працюють за 9
доларів тижнево по 12 годин
денно, що в Радянському Со-
юзі текстильні робітники пра-
цюють по 7 годин денно?

Дванацять-літній Баєрс роз-
казує, що й йому було б тяж-
ко зрозуміти, коли б не бачив
тієї велитенської ріжниць. Він
звідав у Радянському Союзі
текстильні фабрики, побував в
Івано-Вознесенську, радянсько-
му Манчестері.

“Текстильні робітники в Іва-
но-Вознесенську живуть в па-
латах в порівнянні до гас-
онських текстильників” — гово-

рить Баєрс. “Вони мають гар-
ні школи, шпиталі, клуби, біб-
ліотеки”.

Згадуючи про міліцію в Норт
Каролайні він сказав: “Дивно
робиться, коли, будучи в Ра-
дянському Союзі, пригадаєш
собі, що в Злучених Державах
існує міліція, яка розбиває
страйкерям голови, Для ра-
дянського робітника такі ін-
формації вже тепер здаються
якимись застарілими, бодай на
12 літ спізненими”.

Повертаючи з Радянського
Союзу Баєрс хотів відвідати
Англію, а головню текстильні
центри її. Але... робітничий
уряд не дав йому дозволу на
це.

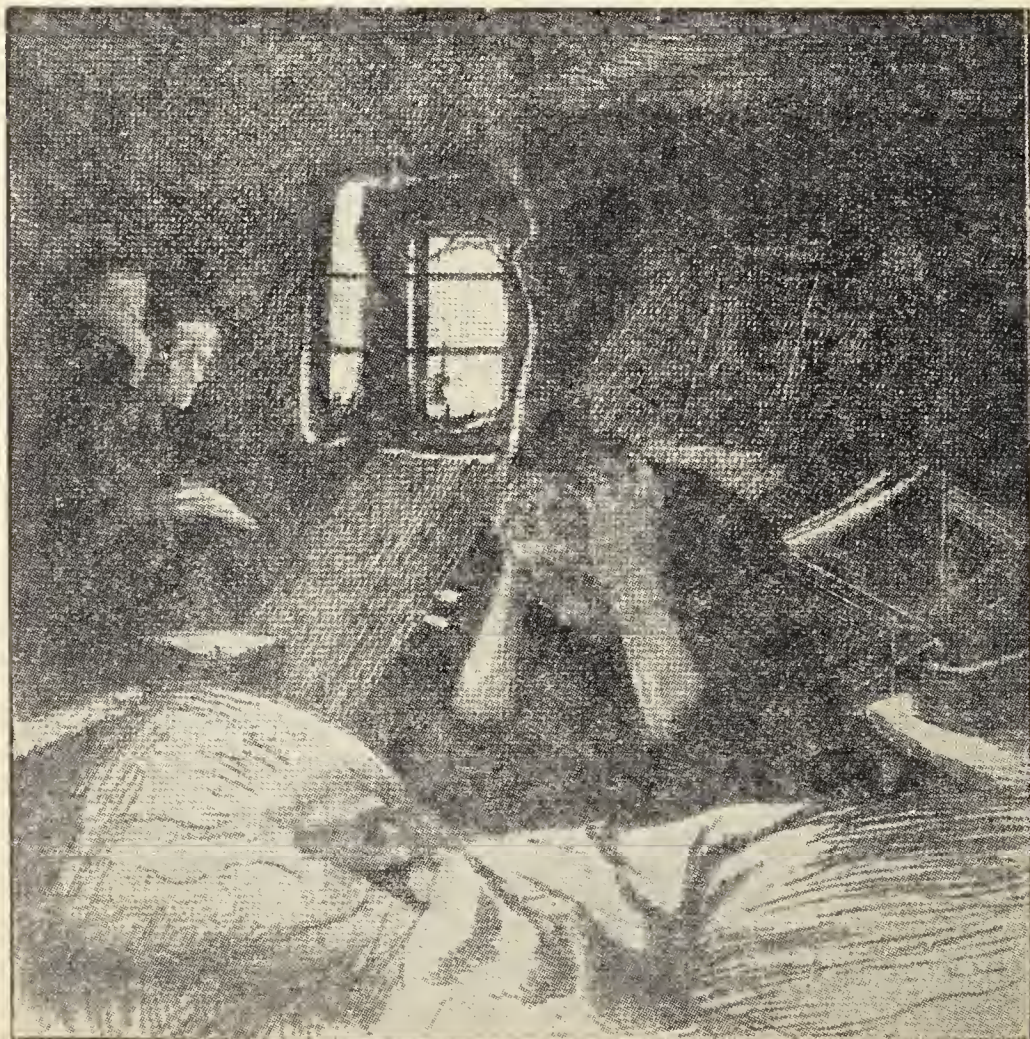
“І справді чудний той ро-
бітничий уряд в Англії”, замі-
тив Баєрс. — “МекДоналд так
як Карпентер (говернор Норт
Каролайни) думає, що я дуже
небезпечний”.

Баєрс, заявив, що, повернув-
ши, візьметься за роботу ор-
ганізування робітників. Перша
його задача — так це розпові-
сти робітникам про те, що ба-
чив у Радянському Союзі.

З ДУМОК І ВИСЛОВІВ В. І. ЛЕНІНА.

“Буржуазна демократія, вартість
якої для виховання пролетаріату і
навчання його, як боротися, є без-
сумнівною, є позате завше вузька,
лицемірна, брехлива, фальшива, і
завше остає демократією для бага-
тій, обдуренням бідноти”.

“Робітнича кляса зможе виховати
і загартувати свої організації, як бу-
де отверто критикувати своїх пред-
ставників”.

ФАРМЕРСЬКІ ЗЛИДНІ В КАНАДІ.

ЖОВТО - БЛАКИТНИМ ГАДАМ.

(3 поеми "Відповідь", зверненої проти жовто-блакитного фашизму).

Ви знов із огненої мли
Криваві руки простягли
На наші зоряні кордони,
Коли ми творим світ червоний.
І наші ночі, наче дні,
В яснім електрики огні
Здіймають крила багрянові
На все нові й нові будови.
У золотому сяйві мет
Ми йдем і йдем усе вперед
На ще незнані верховини.
Хай не один із нас загине,
Впаде за "наше", не "мое", —
Але згорить, не загніє.
Не буде він ні сном, ні тінню,
Він буде часткою в мосту,
Коли по нім у дні в цвіту
Пройдуть прийдешні покоління.
І от тепер, коли вгорі,
В огні ранкової зорі.
Ясніють килими блакиті,
Вам закортіло зупинити
І повернуть в минуле час,
Ви знову хочете, до нас,
Ви знову хочете, щоб села
Пішли в дикунство, злидні, жах
І гомін тракторів веселий
Замовк на голубих полях,
Щоб затопили дикі ночі
Наш молодий земний Едем,
Щоб на заводі знов робочий
Тремтів перед наглядачем,
Був знов рабом у власній хаті
Та ні! Не діждете, прокляті!
Не встануть із могил мерці,
Не поведе з хрестом в руці
Нас піп молитись і вмирати
За "ваші" золоті палати,
Що стали нашими на-вік.

В нас кожний хлопчик більшовик
І навіть підлітки-дівчата
Уже навчилися стріляти
І підуть радісно на бій,
Щоб взять на мушку світ старий.
Ви в нас були уже давно,
Та ваші танки і гармати
Не вдержали вогню відплати,
І крові вашої вино
Сліди незлічні заливало,
Коли од нас ви в тьму тікали,
На горе вам і нам на сміх,
Не оглядаючись, далеко,
І крик: "Червона небезпека!"
Гремів в столицях світових...
Ми нищили кордони й межі,
І відблиск дальньої пожежі,
Під крики юрб і смерти свист,
Горів у вікнах ваших міст...
Ви пам'ятаєте той час,
Повиті мороком могили...
Але життя вас не навчило,
І знов ви хочете до нас...
І знову під гарматний гуркіт
Ви простягли криваві руки,
Але під кулеметний сміх
Вам одрубаємо ми їх.

В. Сосюра.

ТАМ, НАД ДНІСТРОМ...

Там, над Дністром,
Все по старому;
Там пан з попом,
Правлять по свому.
Скрізь благодать:
Корчми, кляштори,
Скрізь тюрем гать —
Пнеться в простори...
Скрізь хлань,
Мов хижі круки,
Здирає дань —
З утіх і з муки. —

М. Кічура.

СРІБНЕ МІСТО

Три тижні вже блукав Боб Герланд по пустелі Сієри Невади. Коли провіянт став кінчатися, він прогнав свого ослюка, що побіг назад до Голдхілу. Боб же присягнув собі, що не повернеться, поки не знайде нової золотоносної жили, над якою варт було б попогнуту спину.

З Боба Герланда була найвитриваліша й найупертіша людина із всіх пошукувачів золота в Сієро Невади. Раз щось загадавши, він вже ні перед чим не зупиняючись ішов до своєї мети. І ось, врешті, щастя посміхнулось йому. Він врешті, знайшов, що шукав. У шматках руди, що йому пощастило знайти, він побачив ледве помітні блискучі молекули золота.

Герланд затремтів з радості. Врешті, з нього стане багатій і який багатій.

Відміривши собі ділянку і встромивши тичину з своєю на неї заявкою, він, як умів, накреслив плян місцевости і приховав кілька зразків руди, щоб визначити в Голдхілі відсоток золота.

Зітхнувши з полегкістю Боб підвів голову. Навколо слалась пустеля і чорніли похмурі гори та гори. Вилізши на один із шпилів він, з виглядом майбутнього мільйонера, обдививсь навкруги. Але що таке? Здивований Боб недовірливо похитує головою і приклавши над очі долоні пильно дивиться в далечінь.

Він не помиляється. То не обман. В прозорому повітрі чітко вимальовується на обрії якесь місто? — Голдхіл? Але воно має поки що вигляд табору і лежить в іншій боці. А то — велике місто, якого Боб не бачив на всьому просторі Невади. До Голдхілу три дні шляху... А до цього міста. Боб замислився. Два дні не більше — упевнено вирішив він і розв'язав торбу з припасами. Їжі вистарчить на добу, та у фляшці із чарка віски.

До Голдхіла доплентатись якось можна, але це чудернацьке місто.

Адже ж воно bliще ніж Голдхіл.

Шлях рівний, легкий. І це не привид, не фата моргана.

Звичайно ідучи треба стежити.

Ледве зникнуть будинки зразу, повернути назад.

А врешті лише півгодини, година згаяного часу і тільки.

Боб відчув особливу, добре йому відому, пропасницю, жагу новизни, пригод.

Швидко склав речі — пішов.

Спочатку невпевнено. Але місто стояло в далині.

Він пішов скоріше.

Небо сяяло голубою банею і сонце з нього пекло без жалю.

Боба заливало потом.

Хай собі!

Свіжа ніч якось остудить.

Вранці він зів останній, що був у нього, шмат їжі і випив останні краплі віски.

Що за лихо?

Місто все наближалось і ставало ясніше.

Можна стерпіти день якийсь без хліба.

Але йти цілий день під пекучим сонцем без води — то страшна річ. І все ж Боб швидко ішов.

Адже там спереду лежить місто, що дратувало його цікавість, давало їжу його буйній фантазії.

Дивлячись на нього, Боб забував про голод, але пити йому хотілось до нестями.

Навколо ж, як і раніше, слалась безконечна пустеля з ланцюгами чорних і непривітних гір. І та назад не було вже ніякої рації, бо то значило б іти просто в обійми смерті.

Боб закутив люльку й знову помандрував.

Ішов так, що аж заболіли п'яти. Раптом він наткнувся на золоті копальні, що їх, очевидно, було давно забуто.

Але оглянути їх як слід йому не довелося — швидко надійшов вечір.

До міста було ще далеко.

Врешті він відчув таку втому, що впав на землю і, загорнувшись у свої ковдри, відразу заснув.

Вранці розбудили його три кати: сонце, голод і жага.

Ледве-ледве підвівшись Боб поплентався далі і за якийсь час дійшов до перших будинків міста.

Забувши про всі свої фантастичні думки,

Боб тепер бажав лише одного: яко мога швидче попоїсти, напиться і випростать на ліжку своє безконечно змучене тіло.

Він став оглядати вулиці.

Ого! Це справжнє місто, де можна все одержати.

Тут будинки майже всі кам'янні і деякі дуже високі й гарні.

Скільки тут, звичайно, їдалень, крамниць, готелів!

Колись і Голдхіл буде таким...

Так, багате місто. Навколо ж на горах все копальні. Видно й машини.

Справу, значить поставлено на широку ногу. Золото, мабуть, летиться тут річкою.

Підійшов Боб до першого будинку, щоб постукати і раптом зупинився. Шибки у вікнах повибивано, двері напів відчинені і косо висять на поржавілих петлях.

Покрутив головою, пішов до другого будинку. Теж саме: прожньо, тихо. У третій — також.

Що за чортovinня!

Раптом Боб помітив, що навколо нього стелиться мертва тиша: ні голосів, ні найменшого згуку.

Заклопотаний своїми думками, він не звернув був раніше на це уваги.

Йому стало моторошно.

Пішов він далі — до ресторана.

Вивіска на будинку згадала йому про смачні страви і муки його від цього ще збільшились.

Але навколо, і головне, ні шматочка будь якої страви.

Життя, очевидно, одхлюпнуло звідси вже багато, багато років...

Бобові стало ще моторошніше.

Його охопило передчуття чогось неминучого, страшного.

Золото притягло сюди людей.

Королі золота будували, жили у розкошах.

Коли ж було здобуто останню унцію дорогого металю, вони залишили все: будинки, машини, що відслужили своє і пішли.

За ними пішла й біднота.

І життя, що шумувало тут, затихло навіки.

Глухий стогін вирвався із Бобових грудей.

З мукою він подивився на північ, де далеко-далеко кипів Голдхіл.

П'ять день шляху без крихитки їжі, без краплі води.

Безумство йти туди...

Безнадійно він опустився на плиту широких сходів гарного будинку, з грецькими кольонами і запалив останню люльку. Над ним ростобориласть блакить завжди ясного і пекучого неба Сієра Невади.

Так як і попереду, навколо мертвого міста слалась тільки мертва безконечна пустеля. Боб курих і думав.

По суті з нього тепер одна із найбагатших людина в світі. Золота руда, що він її найшов, дасть величезні скарби.

І це ще чудове місто.

Він знайшов його і за правом, воно повинно належати йому. Так міркував Боб і механічно, бо звик так, відбив він своїм молоточком шматок каменю від сходів.

І також за звичкою розторошив він той шматок на маленькі дрібки і став пильно їх розглядати очима старого і досвідченого пошукувача за дорогоцінними металами.

Довго дивився і врешті усміхнувся чудною усмішкою.

От так штука!

Ці сходи, ці будинки, брук — все побудоване із високовідсоткової срібної руди.

Погорді безумці були люде, що здобували тут золото.

На срібло вони не звернули уваги і залишили срібне місто.

Боб спробував був затягнутись, але люлька вже загасла: не було тютюну.

Знов усміхнувся Боб тією ж хорою усмішкою повною одчаю.

Доля врешті збагатила його, дала йому все. Все.

Крім дрібниці...

Небагато — їжі й води, щоб повернутися до Голдхілу.

А як повернеться він туди?...

Хай буде прокляте, прокляте те золото, що вічно притягає і нищить людей...

Будь прокляте!

І з останнім словом проклону Боб приставив револьвер до скроні.

Вибух... І на срібні сходи тяжко впало, заспокоєне смертю, тіло.

Ганс Райзенштейн.

Маруся з першої роти

Їх падало тисячі, тисячі...
За волю майбутніх мільйонів.
І. Кулик ("Крим")

В дні горожанської війни їх були тисячі. Тисячі тисяч. Хочеться скласти їм свою пошану, висловити захоплення перед тими, кому треба б скласти пісню пісень. Але безсилі слова людські, й безбарвні. Не скажеш словами про тих, що гинули просто й віддано. Без героїзму. В цьому величність тих, хто загинув в боротьбі "за волю майбутніх мільйонів".

Імена де-яких уже стер з пам'яті час. Кощовні перлини спогадів треба було б відразу ж нанизувати на рядки паперу. Але час лине, імена зникають. І залишається лише героїзм мас, колективний героїзм, що невинно живе й далі.

Жінки. Вони були в армії. На передових лініях фронту. Санітарки. Куховарки. Салдатки. Часом усе разом. Маленькі краплини, вони творили частину великої зливи — революції. Здобували її, боролись за неї. Гинули в борні. І перемагали.

От Маруся М-ва. Вона покинула свою родину, чоловіка, навіть дитину, й пішла на фронт. Коли вона з'явилася в нашій частині, ми трохи недовірко поставилися до неї. В Марусину щирість вірили всі. Але ця маленька жінка, подібна до дитини своєю постаттю й великими вдумливими очима, здавалася такою тендітною й ніжною, що мимоволі спадало на думку: не витримає. Та чим далі ми відходили від її дому, тим дужче мінялася Маруся. І ми вже звикли до цього серйозного, відданого малого товариша, в довгій шинелі, з санітарним капшуком; з ним вона ніколи не розлучалася. Ми всі її любили; особливо перша рота, де працювала Маруся.

Осінь 1920 року. Польський фронт. Проти нашої частини оперують петлюрівські чорношличники. Памятаю, день бою наближався до кінця. Ми зупинилися в селі Б., на Поділлі. Увечері надійшла бригада, й частина відійшла до застави на край села під лісом.

Чорношличники тільки перед самим нашим приходом залишили село. В хатах ми ще за-

стали сліди їхнього бенкету. Село було куркулівське; селяни співчували петлюрівцям.

Нас розташували по кілька душ в хаті. Маруся була в хаті поруч моєї. На прощання я трохи погомоніла з Марусею й пішла до хати, з наміром хоч трохи виспатися. Ми були разом з т. П-им; наші хазяї здалися нам підозрілими. Вони весь час вибігали на вулицю, про віщось тихенько шепотіли одне одному і були чимось заклопотані.

Не зважаючи на страшну втому, я вдяглася, щоб вийти на вулицю й подивитися в чому справа. Не встигла я дійти до дверей, як до хати вдерлося кілька бандитів з криком: "Ні з місця!"

Ми кинулися з товаришем до дверей. Мене вдарили рушницею в бік так, що я кілька хвилин не могла дихнути. Товаришеві так само дісталось.

Хтось з бандитів крикнув до мене, чи знаю я, хто вони такі. "Бандити", спокійно відповіла я. Мене почали бити. Потім нас роздягли й вивели на вулицю.

Голих і босих вивели на сніг. Поставили біля нас вартових, а решта бандитів пішла до хати, де була Маруся.

Я оглянулася з думкою про те, щоб втекти. Але паркан був високий і вартових було багато. Ніби вгадавши мою думку, бандити навели на мене рушниці. Тов. П-ий побіг. Бандити стрільнули по ньому, забувши за мене. За хвилину я була вже по той бік паркану, в садку. Тов. П-му пощастило втекти, але стрілянина збентежила ціле село. Червоноармійці почали перестрілку з бандитами.

Я притулилась попід парканом і почула розмову бандитів:

"Не шукай, хотіла втекти і наша, та хазяйка затримала"... Далі я не чула. Чомусь я була певна, що мова йде про Марусю.

З усякими пригодами я вибралася з саду і врешті натрапила на своїх червоноармійців, що не впізнали мене й повели до штабу. Там ламали собі голову, як врятувати нас.

Ми залишили село. Марусі не було. Не знайшли ми її й на другий день. Лише за два

дні нас знайшов товариш, якому пощастило втекти з полону бандитів, що напали на нас. Він розповів звичайне. Над ними знущалися. Маруся була серед полонених. І їй, як жінці, судилося ще гірше, ніж усім.

Ще за два дні наша частина увійшла до М-ко слідом за бандою. На вулиці ми знайшли жалюво пошматований труп Марусі.

Ми ховали Марусю самі. Червоноармійці, суворі, загартовані в боях, плакали, присягаючись помститись за Марусю. Бо вона була символом. Бо таких були тисячі, бо вони — частина зливи, ім'я якій — революція.

Приходили вони з жорстокої школи життя. Робітниця, яким нічого було губити, ні за чим було жалкувати. Вони не мали хатнього затишку, що тримав би їх коло родинного вогнища. Приходили й віддано працювали на передових

лініях вогню, рятуючи поранених, ховаючи мертвих, оббираючи нужу з тифозних. І часто без відпочинку, верхи на коні, не відстаючи від товаришів-червоноармійців, робили довгі переходи навздогін за ворогом. Тяжким шляхом — “до волі майбутніх мільйонів”.

Жодного слова скарги не вирвалося з уст “тендітних жінок”, що йшли здобувати революцію зєднаними лавами із загартованими червоноармійцями.

І не згадуєш імен. Та й не треба їх. Не спогадами, не пишними словами вслаavimo пам'ять тих, що знали,

“як треба боротись уперто,
як треба вмирати яскраво”.

Найкраще вшанування їхньої пам'яті, це вперта праця і боротьба за краще майбутнє.

Е. Пясковська.

На барикади

У нерівній, важкій і страшній боротьбі в криках сурми і в брязькоті зброї, барикаду на вулиці склали собі синьоблузі далекі герої.

Як завзято горіли їм очі ясні під гарматні, під огнені гами! Місяць плив у кривавій сумній вишині, обливав барикаду сльозами.

Чути шум, чути кроки ворожих ватаг і команди приглушене слово... І в останнє сказав робітничий ватаг, підіймаючи прапор бойовий:

— Нас не спинять ні смерть, ні безумний вогонь, як ударять гармати ворожі... Товариство! Губить нам немає чого, — світ цілий звоювати ми можемо.

Ми ідемо у незнані невидані дні, ні нужди, ні рабів там не буде! Всі мовчали, лиш очі горіли ясні, та здіймались восторжено груди.

І коли барикаду огнем обдало, почали розриватись набої, не поникнуло жодне бентежне чоло у чеканні грози світової.

Ворог сунув, ішов, без числа, без кінця і ревіли невпинно гармати, охопила тривога ворожі серця, під нестримним огнем барикади.

На підмогу робочі все ішли та ішли одного тисячі заміняли. Блідий місяць дивився з кривавої мли, наче смерті нагострене рало.

І не витримав ворог і ворог побіг, по дорозі лишаючи зброю... Хай живе, хто міцний, хто катів переміг, Хай живуть синьоблузі герої!

Синьоблузих героїв багато у нас, вже не довго лишилось чекати, і в щасливий той час, у той радісний час світові ми складемо барикади.

В. Сосюра.

“Нашим гаслом щодо дрібно-буржуазної демократії була згода, але нас примусили вжити терору. Коли ви дійсно погоджуєтесь жити в добросусідських зносинах з нами, то виконуйте, будь ласка, панове, ці чи інші завдання — панове кооператори, інтелігенти. А коли не виконуєте — ви будете порушниками закону, нашими ворогами, і ми будемо з вами боротися”.

МІН.

“С Н Е П Ш А Т С”

ХТО ТОМУ ВИНЕН?

Голова не може дати ради.

— Прошу о голос!

— Ви ж, товаришко, вже чотири рази говорили. Дайте спромогу й іншим висказати свої думки.

— Комітет занедбав, це можна було вплинути цілком краще, міг бути багато більший успіх...

— Так, комітет занедбав...

— Занедбав...

Кілька членкинь зчинили цілу бучу.

— Спокій! — закликала голова.

— Я прошу голосу.

— Вношу внесок на замкнення дискусії.

— Попираю.

— Але я ще перед голосуванням...

— Ані внеску не беру під голосування, ані говорити більше не позволю. Досить вже цієї критики, — перервала голова. — Ви вже всі досить наговорилися та наkritувалися. Тепер треба вам доказати неправильність вашої критики. Товаришка секретарка має слово.

Секретарка через цілий час гарячої дискусії кількох товаришок, робила собі записки. Тепер вона має слово. Має говорити в імені цілого заряду. Вона цілком спокійно та холодно-кровно встає з крісла біля столика, розкладає нотатку й починає говорити.

— Товаришко голова, товаришки і товариші! Дуже мені дивно, що товаришки, які протягом цілого минулого року були лише по два-три рази на наших ділових зборах, почали критикувати нашу працю.

— Хто був лише два-три рази на зборах?

— Прошу мене не перебивати. Я знаю, що я говорю, бо маю рекорд всіх членкинь, коли вони приходили на збори. Я не хочу вичитувати їх, бо про це знають всі членкині. Правдою є, що наша розігравка могла була піти краще, як вона пішла. Але тепер запізно вже критикувати. Бо хто цьому винен?

— Комітет.

— Спокій!

— Ні. Комітет тут не винен. Цей комітет працював дуже добре, працював, як знав. А

що розігравка наша не принесла аж таких успіхів, яких бажалося б деяким нашим товаришкам, то це вина їх самих. Вони старі членкині, на збори дуже мало коли приходили, від організаційної праці вмивали руки, бо мовляв, хай вже інші роблять, й інші робили, як вміли. До цього комітету потрібно було додати хоч дві членкині, які мають досвід в такій праці. Ми вибрали нових членкинь, які ще ніколи в такому не були і тому не випало так, як дехто собі бажав. Та цим товаришкам належиться признання. Вони молоді в організації, але свою працю виконали.

— Правда, правда.

Секретарка досить широко обговорила різні організаційні недостачі й доказала, що вина за всі ці недостачі, спадає на тих членкинь, які ніколи іншого не роблять, а все критикують.

Святу правдоньку сказала секретарка. То не лише між товаришками є такі “критики”, але й між товаришами також.

Ці “критики” ніколи не роблять ніяких помилок, бо нічого самі не роблять. Вони лише через помилку вступили до робітничої організації, щоби кожного вечера мастити плечима стіни УРД, дивитися, як працюють інші й відтак їх “критикувати”.

Критика є побажана, але вона повинна бути ділова й товариська. Критикуймо себе, але й спільно працюймо.

Драпака.

ЖЕРТВА ВІЙНИ.

Біля англійських берегів віднайдено недавно одну німецьку підводну лодку. Виявилось, що ціла залога утрьох осіб, а лодку пригнала до берегів зовсім випадково морська струя. Так щойно по десяти літах море виявило, що сталося з пропавшою лодкою.

ГРОМАДА, В ЯКІЙ ЖИВЕ 4,000 СЛІПЦІВ.

Підчас подорожі по Туреччині натрапили подорожні на сільську громаду в Малій Азії, в якій усі мешканці, в числі 4,000 душ — є зовсім сліпі. Всі вони втратили зір внаслідок пануючої там хвороби очної — трахоми, якої ніхто там не старався лічити. А що ця хвороба дуже заразлива і десятками, а може й сотками літ ширилася серед мешканців громади, всі вони осліпили.

На підводній лодці до бігуна

В місяці січні 1929 р. цілий світ облетіла передана по радіо від південно-полярної воздушної експедиції Вилкінса вістка, в якій цей відомий дослідник-летун повідомив, що плянує в найближчих роках досягнути на підводній лодці північного бігуна і переїхати Арктичний океан. Майже всі спеціалісти висловились тоді, що намір Вилкінса неможливий до здійснення. А неможливість такого переїзду зі Шпіцбергену до Аляски вони обосновували такими чотирма причинами: 1. Підводна лодка навіть у відкритому морі, "осліпнувши", себто переставши користуватись перископом, збивається з повзятого курсу вже по яких 200 милях дороги. А в даному випадку їй прийдеться плисти на "сліпо" через величезні підводні простори. 2. Сліпа підводна лодка через якийсь час неминуче наткнеться в тій поїздці на підводні ледові гори, розібеться і піде камінем на дно. Притому спеціалісти покликувались на "Титанік", який розбився об ледову гору у відкритому морі. 3. Навіть в тім щасливім випадку, коли підводна лодка не розібеться об ледові гори, то вона неминуче попаде в ледяну лапку кожним разом, як відноги ледових гір зімкнуться близько неї з чотирьох сторін. 4. На випадок зіпсуття гвінта або двигунів для підводної лодки теж нема виходу. Членів її залоги жде смерть від удушення в ледовій могилі.

Такої думки були всі спеціалісти. Одиноким аргументом за таким проектом могла бути лише сама особа його автора. Широко відоме ім'я одного з найбільших підбігунових дослідників усувало думку про те, що це звичайний авантуризм. Але що сам Вилкінс досліджував тоді південні підбігунові простори, то багато просто висловлювались, що це обман, що Вилкінс не може плянувати такої дивовижної і неможливої до здійснення експедиції.

А вкінці неясним лишалось, нащо саме здалась така плавба попід льодом через північні

простори, коли розвиток воздухо-плавання зробив такі подорожі і досліджування підбігунових просторів вповні можливими і далеко безпечнішими.

Все це в жовтні 1929 р. широко вияснив сам Вилкінс, опублікувавши одночасно до дрібниць розроблений плян своєї плавби, яку він рішив виконати цього літа.

На питання, яка ціль його експедиції, Вилкінс відповів, що він має на меті відкрити нові торговельні шляхи попід водою, які значно скоротять теперішні морські шляхи, наприклад шлях з Англії до Японії виносив би тоді не 12,250 миль, а лише 6,750. Той же самий стопроцентовий виіграш на часі і віддалі був би від встановлення підводного торговельного шляху з Аляски до Нью Йорку. 13,000 тонові підводні лодки, говорить Вилкінс, зможуть перетинати з тою-ж швидкістю і тим же успіхом Ледоватий океан, як тепер це роблять кораблі на відкритих океанах.

Але як же з льодами?—спитаєте. На це Вилкінс дає спокійну відповідь. Балачки про страшний грубезний ледовий панцир над Північним Ледоватим океаном, говорить він, являються на певний протяг часу в році значно пересадженими. Полярні дослідники Нансен, Амундсен, Піри, Стефенсон, Бирд і самий Вилкінс та його товариш Уейлесон встановили, що в літні місяці (липень, серпень) Ледоватий океан покритий льодом не грубшим, як на 5 метрів, а в додатку той лід в багатьох місцях поперериваний чистими водяними озерами. Ніяких ледових гір там немає. Ледові гори творяться біля південних берегів Гренляндії, де є для того відповідні умовини. Отже взявши під увагу 5 метровий ледовий панцир при пересічній 100 метровій глибині Північного океану, на якій підводна лодка може вільно маневрувати, а також близько 4,000 милевий радіус дії нинішніх підводних лодок, приходить до пові-

рити, що така експедиція вповні можлива.

Плян Вилкінса розроблений до подробиць і звернений на те, щоби плавання під ледами довести до стопроцентової безпечности.

Так, наприклад, можливість потрібних на правок субмарини під водою забезпечується після пляну Вилкінса таким способом. В до- лішній частині субмарини буде збудована каме- ра, яка зможе відділятися від корабля, а яка буде сполучена з водою в дні корабля через відповідно уряджений отвір. В камеру нати- снено буде воздуху під тиском трьох атмо- сфер — тиском, яке вільно може пере- нести людський організм і рівним тиском

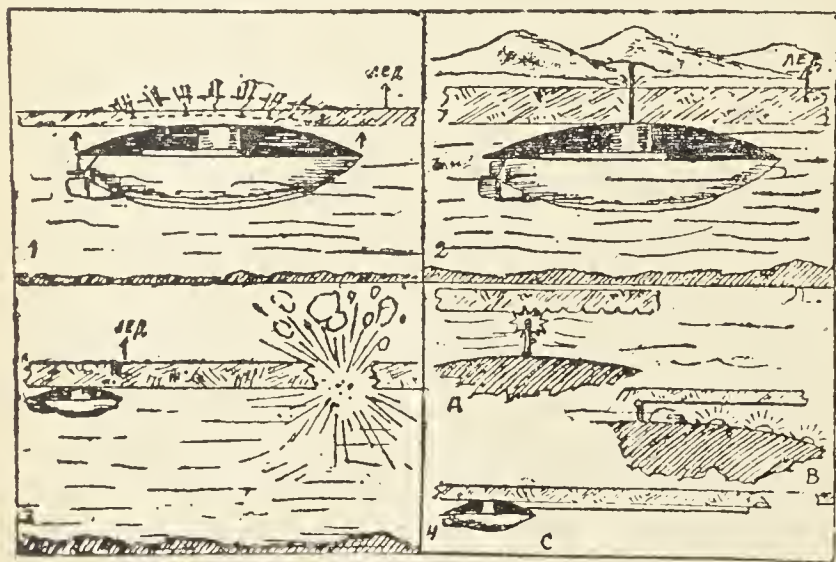

Рисунок представляє підводну лодку під ледами: 1) Лодка пробиває тонкий лід своїм гребнем; 2) проверчування грубого льду спеціальним сверлом; 3) зривання льду вибуховим матеріалом; 4) лодка пошукує за зробленою вибухом дірою в леді — а) наспостережує лід зубчаткою; в) освітлює задалегідь нафарбовану лінію на леді і пливе за нею до місця вибуху; с) пливе за шнуром укріпленим недалеко місця вибуху.

води на глибині 30 метрів. Перейшовши в ка- меру, освоївшись з атмосферним тиском і надівши водолазну маску з запасом повітря, робітник експедиції зможе вільно виходити че- рез отвір в камері за границі корабля. Цим способом буде забезпечено не лише можли- вість потрібної направи субмарини, але також можливість дальших вилазок. Таким чином при нещасливому випадкові водолаз зможе заложити в лід випробуваний полярний вибу- ховий матеріал терміт, який діє не розри- ваючою силою, а тепловою, і протопити в леді діру, потрібну для просування на вільний воздух всьї підводної лодки.

Для здобуття, на випадок наглої потреби,

повітря, підводна лодка Вилкінса матиме у вежі два 18 центиметрові спеціальні сверли, якими легко і скоро зможе провертати лід над собою. Так же само радикально усувається і страхаюча всіх “сліпота” підводної лодки. Крім глибомірів, які постійно показуватимуть, на якій глибині вона йде, Вилкінсова лодка ще буде мати 2 металевих, на 10 метрів довгих зонди. Один зонд буде прикріплений до но- са лодки, а другий подібно громоздові буде уміщений на вежі. При ударі з льодом спер- еду або зверху злучене зі зондами автоматичне знаряддя видасть сигнал і загальмує хід лод- ки. Що-ж до загальної орієнтації в просторі, то крім радіокомаса, правильному діянні якого не шкодить ні лід, ні вода, Вилкінс наді- ється держати в часі подорожі зв'язок через радіо не лише з європейськими чи американ- ськими радіостанціями, але також і з літаком свого товариша дослідника Бирда, що в той час знаходитиметься на протилежній чубку землі — на південній бігуні.

При тому Вилкінс багато розраховує на прозорість полярного льду і води, голов- но в літні місяці, коли сонце в підбігунових околи- цях не заходить. Пустивши сильне світло з прожектора під кутом в 45° в напрямі ходу субмарини, її керівничий зможе бачити все, що робиться “на вільному воздуху” в побли- зьких околицях лодки.

Є це блискучий і окрилений оптимізмом плян, за яким людство пічне штурм найбільш невідомих просторів кулі земної.

ЕЛЕКТРИЧНА ГАРМАТА.

Таку гармату вживано вже на французько-німецькій фронті коло Вердуну в часі світової війни.

Засада стріляння полягала ось на чому: дуло гармати утворено зі спіралью-навинутого дроту; якщо по тому дроті пустити сильну електричну струю, то в дулі повста- ють великі електро-магнетичні сили. Металева куля, по- міщена в дулі гармати підлягає раптовому й надзвичай- ному магнетичному притягання. Електрична струя нагло зупиняється, але куля наслідком першого товчка маг- нетичної сили вилітає з гармати та летить зі швидкістю, про- порційною в силі одержаного імпульсу.

Той винахід не був дуже розповсюднений, бо гармата куль далеко не кидала, та крім того було ще багато ин- ших недочетів.

Тепер, як доносять американські часописи, вдалося цю електро-магнетичну гармату удосконалити так, що по- трапить кидати тяжкі стрільна на віддаль 70 до 85 миль.

ЗИМОВИЙ СПОРТ

Тріщать морози. Снігом укрилися ліси, гори, луки. Ледом окуто ріки, озера, ставки... Кожний, виходячи на вулицю, квапиться, прикриває одною рукою вухо, другу ховає в кишеню. Всі поспішають скоріше до хати, до тепла.

Мало буває робітник і робітниця узимі на свіжому повітрі, лише тоді, коли йдуть з роботи або на роботу. А їх помешкання, хоч і перевітрюється, але все ж не так, як уліті, коли часто відчиняють вікна.

Життя в душному помешканні дуже шкідливо відбивається на дихальному апараті, складі крові і взагалі на цілому організмі. Слід якнайбільше користатися з свіжого, чистого зимового повітря.

А між тим ми не вміємо використати для здоров'я навіть і ту годину чи дві, що ми буваємо на дворі.

Холодне зимове повітря, подразнюючи чутливі нерви, побільшує виміну речовин у організмі. Організм більше виділяє тепла, а тому повинен більше одержувати їжі, а особливо жирів, жири бо найбільше дають теплової енергії. Здорові люди на морозі почувають себе добре. Це зрозуміло: зимове повітря не має в собі пилу, як літом, у ньому є багато кисню, воно дуже сухе й гарно впливає на вентиляцію легенів.

А найбільше молодь не повинна боятися морозів. Сором сидіти в теплій хаті! Здоровий зимовий спорт — ось що може загартувати молодий організм. Щоб підтримати на морозі в тілі тепло, необхідно безперестанно рухатися, а не стояти на одному місці. Правильне ходження завжди гарно впливає на здоров'я організму. Рухи всілякі сприяють також виміні речовин. Але найкращі гімнастики вправи, це — лижви, ковзанки, гоккей, санки то-що.

Хто вигадав ходити на лижвах — невідомо. Але вже з давніх-давен лижви вживано по північних холодних країнах: у Сибірських тундрах, у горах Скандинавії, в Центральній Азії.

Лижви побільшують площу ноги, не дають їй в'язнути у снігу; завдяки їм людина може швидко пересуватися з одного місця на друге.

Вони мають вигляд двох довгих і вузьких полів. Раніш лижви вживано лише з практичною метою (коли ходили по дрова або полювати). Тепер користуються з них для розваги, у спорті. Цей спорт по багатьох країнах дуже поширено, а найбільше в Швейцарії. Там щонеділі і молоді і старі ідуть цілою юрбою в гори бігати на лижвах.

Лижви — дуже цінна фізкультурна вправа. Коли людина бігає на лижвах, вправляються не самі лише ноги й руки, але й ціле тіло. Лижво-вець посувається вперед, подаючися тілом то в один то в другий бік. Найкраще ходити на лижвах вранці, до обіду, щоб не перевтомити серця надсильною працею. Лижвовий спорт, коли його не надуживати, дуже скоро може дати гарні наслідки: міцніше серце й легені, розвиваються м'ясні, зміцнюється й заспокоюється нервова система.

Так само, як і лижви, ковзуни вигадано дуже давно. В малосніжних, холодних країнах з них користуються для швидкого пересування. Але лижвами можна гонити скрізь, де є сніг, а щоб бігати на ковзунах, необхідно щоб були замерзлі річки, ставки, озера, або спеціально улаштовані ковзанки.

Біганка на ковзунах — це дуже здорова й корисна розвага для міського населення, один з найприємніших засобів перевітрити свої легені й розімяти м'ясні. Ковзання розвиває в людині вміння керувати своїми рухами, зграбність (особливо це стосується до фігурних рухів).

Деякі не хотять починати, боячися впасти та вдаритися. Безперечно, не можна навчитися бігати на ковзунах, не впавши, але на це нічого звертати уваги.

Гоккей — це гра на ковзунах. Вона нагадує футбол, але в цій грі м'яч відбивають не ногами, а особливою палкою. Ця гра дуже корисна; вона привчає людину додержувати рівноваги в тілі. Гоккей надзвичайно цікава й захоплююча розвага.

А ще дуже добре кататися санчатами з гір. На це не треба ні спеціального вміння, ні спеціальної ковзанки, а користи від такої забавки

багато: і свіжим повітрям дихаєш, і м'ясні розімнеш, і розважишся."

Одежа для всяких спортових вправ повинна бути не дуже важка, щоб було зручно рухатися, і не дуже тепла, щоб людина не пітніла. Але вона все ж мусить добре захищати від холоду та вітру. Слід, щоб вона була простора й не заважала рухам. Взуття теж повинно бути просторе, щоб пальці могли вільно рухатися й не терлись один об один. На голову слід одягати вовняну шапку, щоб її можна було насунути на вуха, а на руки — одягати теплі рукавиці. Щоб тіло не так швидко охолоджувалося, треба, щоб шкіра завжди була чиста. Слід частіше митися, а особливо після спортових вправ; так само слід як найчастіше мити ноги літньою водою. Коли тіло чисте, воно не так швидко стигне.

Зрозуміло, дуже зловживати спортом — шкідливо. Коли відчуваєш, що твої рухи стають повільні, що ти вже не так твердо стоїш на ногах, то кидай спорт і відпочивай.

Слід пам'ятати, що ніякі гімнастичні вправи в зачиненому помешканні не заступлять ні лижового спорту, ні сновзунів, ні іншої гри на свіжому повітрі.

На повітря! На зимове свіже, чисте повітря, коли хочете бути здоровими.

Годі вже казати, як важливо прищеплювати та зміцнювати звичку дітей до різних спортових вправ на свіжому повітрі. Перебування довгий час у тісній, душній клясі дуже вадить здоровлю школярів. А тому школярі повинні використовувати кожне свято, кожную вільну годину, кожную перерву між лекціями. Оця біганина та гри на свіжому повітрі дають багато користи; бадьорі, веселі, з червоними щоками й блискучими очима вертаються школярі в гарно перевітрену клясу і з новими силами беруться до науки.

Скінчилась лекція, є вільна година — хай школяр не сидить вдома, хай поспішає до своїх товаришів, що вже, весело сміючись, спускаються з гори санчатами. Та й на ковзанці теж непогано — лунають бадьорі дитячі вигуки, сміх, гомін...

Велике значіння має зимовий спорт і для фермерської молоді. Всілякі гулянки, гри та забавки на свіжому повітрі не тільки гартують здоровля, — вони дають вихід молодим силам, вони відвертають від хуліганства і від тих забав, де панує самогон, бійка, та безглузді танці.

М. Г.

Новітні засоби зробити жінку неплідною

Число абортів усе зростає. Шкідливі ж наслідки навіть від аборту в найкращих умовах є безперечно встановлений факт. Отже це вимагає застосування якогось способу зробити жінку неплідною. Соціальні умови, що правлять за найголовнішу причину поширення абортів, і ціла низка захворювань, вимагають від науки знайти певного засобу нешкідливого самозахисту жінки від вагітності.

Хірургічний засіб, а саме перерізування яйцепроводів, тобто того місця, де відбувається зустріч чоловічих сперматозоїдів з жіночим яйцем, вживається вже здавна, але він робить жінку неплідною на ціле життя.

Медична наука шукає таких шляхів, що дали б змогу робити жінку неплідною не назавжди, а на певний час, а крім того, щоби зробити ці засоби некривавими, безпечними і не по-

збавляти жінку цілком материнства.

Один з таких засобів — це освітлювання рентгенівським промінням яйників. Під впливом цього проміння тканина яйників так змінюється, що запліднення стає неможливим протягом певного часу. Вживають цього способу головним чином у тих осіб, що слабують на тяжку туберкульозу легенів чи на пранці, отже тоді, коли народжувати дітей небезпечно й не дозволяється.

Робили також інші спроби, а особливо з тваринами, що дуже розплodжуються, а саме з трусиками, мишами та морськими свинками. Брили, наприклад, сіменну рідину трусиків-самців і впорскували її під шкіру або в черевну дуплину трусикам-самицям, від чого вони робилися неплідними протягом 3—6 місяців. Причина цієї неплідності полягає в тому, що в кро-

ві самиць під впливом сімєнної рідини самця вироблюються особливі речовини, що згубно ділають на заплідників самця. Заплідники вже не мають сили рухатися вглибину уразу, назустріч жіночому яйцю і таким чином не мають змоги його запліднити.

Останнім часом стали так само вживати сумішку живих і вбитих заплідників інших тварин. Ці щєпіння і в людей робились із значним успіхом.

Робили також і інші спроби, а саме: труси-кам-самицям пересаджували яйники від вагітних трусиків-самиць. Після того ці самиці ставали неплідними протягом 6—7 місяців.

Спостерігається також тимчасова неплідність і від впорскування рідини зі зчистку.

Не все ще в цих спробах з'ясовано, чимало ще потребує перевірки, але ж ці спроби без сумніву вказують на можливість зробити жінку на деякий час неплідною.

В. А.

В ДОПОМОГУ МАТЕРІ

ПРОСЬБА ДИТИНИ.

Мамо!

Отож минулого разу я сказав, як треба доглядати та годувати мене до шости місяців. Після шости місяців одного грудного молока мені вже замало. Мій шлунок починає потроху перетравлювати й іншу старву. Але й тепер не давайте мені ні жованки, ні зупи, ні картоплі. З такими наїдками мій шлунок ще не справиться. Найкращий наїдок для мене буде: манна кашка, коли ви її зварите на молоці пополовині з водою. Можна зварити манну кашку й на воді, але треба дати крихту свіжого масла. Через тиждень можна давати таку кашку не один раз, а двічі на день.

Після семи місяців можна мене годувати вареною картоплею, або морквою. І моркву й картоплю треба наперед розтерти та розвести молоком, або положити туди масла. Потім можна давати й булочку, добре розпарену в молоці. Після восьми місяців годувати мене треба через кожні чотири години, а в ночі зовсім нічого не давати. Після восьми місяців можна коров'яче молоко давати не розведене, але кип'ятити його треба обов'язково. В цей час можна вже варити мені киселик з ягід, або компот. Коли в мене почнуть прорізуватись зуби, то можна давати й сире яблуко, тільки раніш добре вимити його, щоб не занести мені зарази.

Приділіть мені окрему мисочку для їжі, полощіть її окропом, держіть зажди прикритою. Годуйте мене краще з ложечки, а не соскою, бо через соску може мені в ротик попасти зараза пліснявка, а від неї я можу загинути. В деяких матерів є звичка брати страву в рот, а тоді да-

вати немовляті. Цього ніяк не можна робити. У нашому роті у слині є різна зараза, яка не пристає до дорослого, але може бути смертельною для маленького немовляти. Також не дуйте на дитячу страву, не беріть цієї страви в рот, щоб остудити її, не беріть моєї ложечки в рот, щоб дізнатися, чи гаряча страва, краще капніть кашку на руку і ви дізнаєтесь — чи вона гаряча чи ні.

Якщо мене нападе бігунка, то знов починайте мене годувати виключно молоком, аж поки мій шлунок не стане працювати нормально.

Свіже повітря, то моє здоров'я. Грудне молоко матері та правильна годівля не зроблять ще мене зовсім здоровим, коли мати не дасть мені вволю свіжого повітря. Виносьте мене на свіже повітря щодня. Залишайте в кімнаті тільки в дуже погану погоду. Літом моє ліжко краще поставити надворі. Кімнату, де я сплю, провітрюйте літом цілий день, а зимою два рази на день — ранком та ввечорі, щоб я міг дихати свіжим повітрям. Не забувайте, що кашель і нежить найкраще лікувати чистим повітрям. Дитина, яку держатимуть у кімнаті без свіжого повітря, буде нервова, бліда і погано їстиме. Виносьте мене на повітря й ви мене не впізнаєте. Свіже повітря дає мені спокійний, здоровий сон, розвиває мої легені, надає їм міць боротися з різними захворюваннями. Краще всього, коли маєте прибирати в хаті, то мене відсилайте на двір гуляти, щоб я не дихав хатньою порохнею.

Не кутайте мене. Мене часто люблять кутати, навіть літом. Це мені шкодить. Я й без того млію від жару. Літом мені потрібна ле-

генька пелюшечка, а коли вітру нема, то я можу побути й зовсім голеньким. Мене люблять наряжати в гарні вбрання, неначе одежа може придати мені краси. Краса моя — це міцне, здорове, загоріле тіло, а мережева та гарне шитво — то все ніщо. Мені потрібно побільше пелюшок, сорочечок та підзадників. Оце й весь мій одяг на літо. Коли мене принесуть з гулянки в чисту кімнату, то на якийсь час можна залишити мене зовсім голеньким. Хай повітря просякне все моє тільце, воно зробить його бадьорим і позбавить задрівок, прищів тощо. В теплій кімнаті навіть зимою мені бути голим дуже корисно. Не кутайте мені голови. Мені корисніше спати з некрритою головою. Не сушіть у моїй кімнаті пелюшок, бо це мені шкодить.

Не вчіть мене ні сидіти, ні ходити. Я цього

й сам навчусь. Передчасне сидіння призводить до того, що спинка мені горбиться, груди западаються і я роблюсь сутулуватим. Отже, не поспішайте, поки моє тіло зміцніє, саджати мене. Це мені дуже вадить. Як тільки я почую себе сильним, то сяду сам, без вашої допомоги. Не вчіть мене й ходити. Від ранньої ходьби мої ніжки можуть покривитись. Коли організм мій зміцніє і я почую досить сили, то швидко й сам ходитиму. Через три-чотири місяці після народження мене можна на кілька хвилин класти на животик. Це мені дуже подобається. А коли я вивчусь лазити, то від цього мої ніжки зміцніють і я поступово навчусь ходити. Не носіть мене на гулянку на одній руці — це може покривити мені спину. Носіть мене то на правій руці, то на лівій.

Немовля.

ТАНОК ВІТІВ

В науці це захворювання називається спадковою хореєю.

В чому полягає це захворювання? Ви бачите перед собою людину, що безупинно робить рухи руками, ногами, головою. Голова крутиться в різні боки, м'ясні обличчя сіпаються, руки безупинно рухаються. В тяжких випадках ці рухи не дають людині самотійно пересуватися.

Чи може хорий на хорею, скупчивши волю, припинити ці рухи? Ні, не може. Ці рухи припиняються лише у сні. Коли людина хвилюється, розмовляє, то ці рухи навпаки побільшуються. Мова таких хорих стає надзвичайно невиразна.

Ця хвороба дуже тяжка, і її важко лікувати. Звичайно рухи стають чимраз частіші; водночас розвивається недоумство. Певна річ, в такому стані людина нездатна до праці.

Що найцікавіше в цьому захворюванні?

Багато дослідувачів вивчали цю недугу і прийшли до висновку, що це захворювання спадкове. Ось один випадок. У одного селянина, цілком здорової людини в 35 років, без жадної відомої причини з'явилися рухи, що ми їх змальовуємо. Розпитавши його і родичів, я здобув надзвичайно цікаві дані про його рід. Так наприклад, його старший брат, в 35 років теж

захорів без видимої зовнішньої причини на хорею. Більш від того, його батько та сестри також хоріли на цю недугу, в тому ж таки віці. Баба і прабаба по лінії батька теж хоріли на цю недугу. Таким чином ми бачимо, що ця недуга передається через спадковість, при чому у всіх членів родини вона виникає в тому ж самому віці.

Хорея звичайно починається у людей літніх (приблизно 35 років). Цікаво зазначити, що в тому випадку, коли у когось в роді ця хвороба не повторилась, то в його поколінні це захворювання не повториться. З'ясуймо прикладом: у батька — спадкова хорея, у нього три сини, з них два хоріли на хорею, а один ні. В такому випадку потомство двох перших синів хорітиме на хорею, а потомство третього сина — вже позбудеться недуги.

За спостереженням деяких вчених ця недуга може проявлятися і в ранньому віці.

Вчені ще й досі не з'ясували, що саме спричиняється до хореї. Ми знаємо лише, що хорея — це захворювання головного мозку і є ознака виродження. Зараз низка вчених працює, намагаючись з'ясувати причини цього захворювання, робить відповідні дослідження.

Б. Л.

Земна теплота як джерело енергії

Останній конгрес англійських природодослідників обговорював питання про можливість використання в недалекому майбутньому ту теплоту, що знаходиться в глибині землі. Докладчик по тому питанню Р. Гриджон вказав на постійно зменшуючіся в Європі, а зокрема в Англії запаси вугілля. Найкращою заміною вугілля була би, по його думці, теплова енергія, що знаходиться всередині землі. Нутро землі вже на глибині 180 миль знаходиться в розтопленій стані.

Наскільки висока температура панує в далекій глибині землі, цього наука точно не знає. Однак вчені твердять, що середня теплота в глибині землі рівна температурі поверхні сонця. Якщо вдалося би використати ту теплоту, то вона дала би тисячу разів більше енергії, як цього людям треба. При помочи 1/1000 цієї енергії можна би було двигати всі машини на п'ятих частях кулі земної.

Про таке використання захованих в глибині землі сил в недалекому майбутньому, по думці учасників конгресу, не може бути й мови, але використання земної теплоти на меншій глибині вповні можливе в недалекому часі.

Одним з найбільш можливих способів використання земної теплоти — це використання вулканів для індустриальних цілей. Багатьох мабуть здивує факт, що в Європі кілька літ існує вже велика вулканічна електростанція. Знаходиться вона в Італії недалеко міста Вольтері, а почала та електростанція працювати в першому році світової війни. Величезні парові котли нагріваються там природною парою, яку достарчає в бажаній кількості вулканічна полоса землі. Та вулканічна електростанція задовольняє більш чим на шістьдесят миль просторі динамомашини, а також пускає в рух трамваї. Побудував цю електростанцію француз Ф. Лардель.

Друга вулканічна електростанція будується зараз в Середній Америці в республіці Гватемалі. Вона буде багато більша від італійської і безперечно докаже, що при помочи певних затрат коштів і праці люди зможуть успіш-

но використати кількості вулканів менших розмірів.

Однак експлуатація вулканічних сил представляє собою тільки частину великої проблеми — економічного використання теплоти, що знаходиться в глибині землі. До здійснення цього великого завдання можна буде приступити тільки тоді, коли всюди, а не лише на вулканічному ґрунті, стане можливе добування енергії з нутра землі. Вчені говорять, що немає потреби віддаватися утопічним надіям на те, що людям в недалекому вже часі вдасться добувати енергію з розтопленого ядра землі. Техніка на теперішній час ставить собі більш здійснимі цілі. Досвід показав, що теплота в глибину землі підвищується на 1 ступень Цельсія на кожних 102 фути. А це значить що в глибині двох миль панує вже така теплота, що перемінює воду в пару. Тому вповні вистарчаючим було би дістатися шляхом верчення землі до тримильової глибини, щоби досягнути кількості теплоти, яка потрібна для двигання машин.

Від того досягнення ми не так далекі, як це прийнято думати. Правда, самі найглибші верчення в Америці доходять тільки до 1.800 футів, але сміло можна надіятися, що через кілька літ при помочи верчення вдасться досягнути вдвоє більшої глибини.

Докладчик Гриджон вказав на плян відомого винахідника Чарлі Парсона, який вже багато літ тому назад розвинув в Англії велику пропаганду за верченням землі в глибину трьох миль, але не знайшов потрібного капіталу для здійснення свого пляну. Тепер в Англії організувались дві великі фінансові групи для переведення в життя Парсоного пляну, що треба уважати вступом до нових великих робіт, які вестиме людство в недалекому майбутньому.

НОВА КОМЕТА.

Краківська астрономічна обсерваторія зафіксувала нову, невідому досі комету, сестої величини. Ця комета знаходиться у системі Геракла. Зафіксовано, що вона щораз більше наближається до землі і через деякий час можна буде її бачити виразніше.

ВСЯЧИНА

СКІЛЬКИ Є ЛЮДЕЙ НА КУЛІ ЗЕМНІЙ.

Рада Союзу Народів оголосила недавно статистику кількості населення кулі земної. При обчисленнях натрапили учені статистики передовсім на труднощі в перерахуванні населення Азії. Між иншим перший раз обчислено населення Китаю. Загальний вислід тої великої праці стверджує, що наша земля має 1,950 мільйонів мешканців. Подане число може мати похибки в межах 10 мільйонів.

НОСОРИГ У СТАРУНІ З ПЕРЕД 10 ТИСЯЧ ЛІТ.

У Старуні біля Станиславова викопали в верстві воску дуже добре законсервованого носорога з передпотопової доби. Носоріг схожий на африканських носорогів, однак більший, а шкіра покрита волоссям. На основі рослинності, що заховалася в тім воску, можна догадуватися, що носоріг має вже 10 тисяч літ. Носоріг пересяк земним воском і наче імпрегнований. Найшли його лежачого до гори ногами. Здогадуються, що носоріг затонув в озері, тому найшли його в такій незвичайній позиції. Це одиничний примірник, що заховався в такій незвичайній формі. Носорога перевезуть до Кракова для тамошньої Академії Наук.

ЗАВЗЯТІ БАЛАКУНИ.

В однім анатолійським містечку заложились два Турки, хто з них зможе довше говорити без спочинку і перерви. Обидва учасники цього язикового двобою сіли напроти себе і почали говорити, що на губу попаде. Ця розмова тягнулася 4 дні і чотири ночі, а п'ятого дня один з балакунів упав непритомний з надмірної втоми. Його відвезено до лікарні, де бідолаха помер, а другий Турок виграв заклад і тепер має славу найбільшого балакуна в місті, а може і в цілій світі.

ВУЖІ СПИНИЛИ ПОЇЗД.

Еспанські часописи подали таку відомість: В Африці, в державі Мароко, їхав поїзд через безлюдну околицю. Раптом зачав поїзд спиняти біг, а далі цілковито станув. Виявилось, що саме в той час через залізничний шлях пересувалася череда вужів. Їх багато роздушили колеса, засмазувались і не могли далі котитись. Аж як вужі перейшли через шлях і шини посипано піском, міг поїзд далі їхати.

РАДІО В АВТАХ.

Деякі власники авто-підвод в Парижі завели в автах радіо. Ця новість викликала великий успіх. Їзду в автах скорочують собі слуханням опери, концертів або пресовими вістками. І що найважливіше: їдуть довше як передше й як треба.

РАКЕТА НА МІСЯЦЬ.

Відомий інженір, конструктор спеціальної ракети для висилки на місяць, Оберт, приїхав до свого рідного міста в Трансильванії на відпочинок. Він заявив, що його ракета майже вже закінчена, але він не має засобів, щоби нарешті вистрілити її для лету на місяць.

До певного часу грошову допомогу давала йому німецька фільмова компанія "Уфа". Але тепер вона вже викінчила свою картину, для якої приготування цієї ракети було потрібним, і тому припинила свою допомогу. Він сподівається, що знайде десь допомогу з інших джерел і свою ідею нарешті здійснить.

ДОСЯГНЕННЯ НАУКИ.

В Копенгагді скандинавський учений Кнут Лянґ продукував свої останні досвіди зі зміною полу хірургічним способом. В наслідок операції перещеплення родючих органів полу вдалось перемінити когута в курку і курку в когута. Між зразками, які він показував, є також гермафродити, що, залежно від деяких середників раз проявляє себе як самець, другий як самиця. — Професор зі Сідней, Брок, спеціаліст від недуг серця, доказував досвідами, що при допомозі електричної струї міг оживити дитину, що вмерла підчас злогів; дитина була мертва 15 хвилин; також утоплений 10 хвиць після ствердження смерті віджив, завдяки його методі. — Поліційний комісар у Берліні Др. Рудольф збудував радіовий апарат, який сам записує пересилані ним звістки.

НОВИЙ ТИП ЛІТАКА.

В Німеччині показують зараз на авіаційному полі в Темпельгоф коло Берліна новий тип літака, в якому нема "хвоста", тільки крила і під крилами кабіна на приміщення летуна та мотора. Цілий літак коштує тільки 800 доларів, а летить 78 миль на годину. Щоб звестися у воздух, йому треба тільки від 20 до 33 стіп місця. Він має мотор в 8 кінських сил. Досі були відомі головні 4 типи літаків, а цей є п'ятий, але ніхто не скаже, які нові типи придумують ще завтра.

НАСЛІДКИ НЕОБЕРЕЖНОЇ НОВИНКИ.

В жидівському часописі "Момент Кур'єр" у Вільні, була поміщена новинка, що робітник Томчак збожеволів і робив різні авантури. Ніби ніщо. Тимчасом новинка виявилася фальшивою і робітники, товариші Томчака, не довго думаючи, напали на редакційний льокаль, цілковито його здемолювали й важко побили редакторів, так що начальника редактора перевезено до лікарні. З трудом поліція розігнала розярену товпу.

— 3 Нью Йорку до Лондону є 3,375 миль.

ЗА ПЕРЕДПЛАТОЮ.

Взяла я листу "Робітниці" і пішла хата в хату шукати за передплатниками для свого журналу. В багатьох хатах зустріла я робітниць і робітників, що раді були передплатити собі "Робітницю", але в них грошей на те не було. Сьогорічне безробіття неабияк висушило робітничі кишені. Але й зустрічала я багато таких, що мають гроші і витрачають їх на п'ятику й інші непотрібні речі, а робітничої преси передплатити собі не хочуть. Ті робітниці і робітники живуть лише думкою про нині, а про завтра вони зовсім не думають. І треба з жалем ствердити, що таких робітниць і робітників є ще дуже багато.

Прийшла я до хати одного такого робітника, дивлюсь — самогон і пиво на столі, а за столом сидить гурток робітників і робітниць і співають якісь стародавні пісні.

— Товаришу, — кажу я до господаря дому, — передплатить собі котру небудь з наших газет. При тому подала йому "Робітницю", "У.Р.В.", "Ф. Ж." і "Світ Молоді".

— О, в мене нема нині часу, — відповів він. — Хиба не бачите гостей приймаю.

А сам п'яний як ніч. Побачила я, що з ним нема що говорити і звернулась до гостей за пресфондом. Так де там, ніхто з них і цента не дав.

— Що ви хочете, щоби ми газети підтримували, — відпо-

віли всі разом, — та вони нам непотрібні, бо ми ніколи газет не читаємо. На такі річі ми шкодуємо часу, очей і грошей.

— А на горівку не шкодуєте? — спитала я. — Та ж вона не лише, що випорожнює ваші кишені, але ще й руйнує ваше здоров'я.

— Але ж це забава. Жінко добра, та ж людина на те живе, щоби зі знайомими добре забавитися. А без горівки забава до нічого, бо без неї нема веселости. Ха-ха-ха-ха-ха вона не розуміє такий простих річей, а ще каже, що газету читає, — сміялись вони. І з тими словами вони звернулися одні до одних зі своїм: дай боже здоров'я.

Отаких темних робітників і робітниць ще багато живе в нашій місцевості, Саскатуні, Саск. Такі забави з п'ятикою справляють вони досить часто. А кінчаться ті забави досить часто бійкою, після чого їх учасники ходять з попідбиваними очима і встидаються показати свої обличчя людям.

Робітниця.

Саскатун, Саск.

ТЯЖКО ЖИТИ БЕЗ ОРГАНІЗАЦІЇ.

В Енсонвил, Онт., я жила довший час. А в енсонвільським жінвідділі працювала від його заснування. Втягнувшись в організаційну працю, я не вповні вміла цінити її. Часами приходили мені до голови думки, що добре було би ви-

їхати куди-небудь і трохи спочити. І як на те не довго прийшлося мені чекати. Мій товариш втратив працю і ми мусли виїхати з Енсонвил. Приїхали ми до Канускейсінг і я почала скучати за організаційною працею. Правда в Канускейсінг є відділ Р.З.Т., але через брак приміщення членство немає де сховатися. Дуже мені хотілось зійтися з товаришками і поговорити про різні справи, але не було де цього зробити. Добре, що хоч раз в місяць ми сходились на збори. Все таки веселіше було. Тоді то я побачила, як то я помилялася, думаючи про спочинок.

Та не довелось мені довго жити і в Канускейсінг. Мій товариш заслаб і коли по выздоровленні прийшов назад до праці, то йому бос сказав прийти завтра. А те завтра тягнулось аж через два місяці і закінчилось тим, що бос сказав йому: "Для тебе тут більше місця немає".

— Чому? — запитав мій товариш.

— Тому, що ти червоний. Такий донос є в нас на тебе.

Видно прислужились нам патріоти. Що-ж не було ради прийшлося шукати праці в інших місцевостях. Так заїхали ми до містечка Ліверполю в Новій Шкотії. Околиця тут надзвичайно гарна. Природа просто життям динне. Але тут немає ніякої робітничої організації і тому живеться нам скучно, аж болючо. Як би так

ще не приходила до нас робітничча преса, то хто його знає, як би ми те все витримували.

В пресі я читаю, що наші товариші їздять по Канаді з радянськими фільмами, але до нашої місцевості вони не приїдуть, а я так хочу побачити ті фільми.

Тепер я вже навчилася цінити організацію і як мені доведеться жити в місцевості де вона буде, то я старатимусь працювати в ній скільки зможу.

А. Шот.

Ліверполь, Н. С.

БЕЗ ПРАЦІ.

Шукаю праці від ранку до вечера й не годна знайти. Куди не повернешся, кого не спитаєш — нема і нема її. По вулицях бродять товпи безробітних. Біля фабрик вистояють робітники й робітниці, прохачи ярма на себе. А фабриканти гордують, тішаться, що життя, смерть, голод і холод сотень тисяч людей залежить від них.

Вчора ми стояли біля брами від п'ятої години ранку. Старі й молоді пролетарі скулені від холоду і зморені голодом чекали відповіді. Ми мріяли цілу ніч про працю. Довго тягнулись години. Проїшла шеста, сема й восьма, а заклятий бог не рухається. Не видно нікого. Несуться в повітрі жахливі слова, передаються шепоти від уст до уст. Жах обгортає всіх. Мороз пробірає тіло. Мабуть й сьогодні не дістанемо праці, не дістанемо хліба. Хутко ці шепоти змінилися в один сильний, крикливий галас: "Дай нам жити, ми хочемо че-

сно заробити, хліба дай нам".

І вийшов товстопузій, подивився на голодну товпу, блиснув зеленими від злости очима, махнув байдужно рукою та й пішов до свого офісу. Він сидить і жартує, ситий та вбраний. Йому голодова смерть не заглядає в очі, йому нічого турбуватись.

А ми голодні робітниці і робітники, що своїми мозольними руками будуємо світ, прохаємо тепер у паразитів-капіталістів хліба. О, яка кричуща неправда на світі тепер. Нам, працюючим, а не лінохам, мусять належати весь світ, бо-ж нашим потом та кров'ю, здобути всі ці багатства і тільки ми маємо право до них. Прокляття вам, ситі, товстопузі буржуї! Загнбель пануючій класі паразитів! Незадовго прийде той час, коли всі працюючі маси прозріють, відкриють очі і спільними силами виступлять проти капіталістів. Тоді, загреміть уся земля і ми повалимо капіталізм, а над світом замахе червоний прапор.

І хоч ніхто з нас не вигукував цих слів, але всіх нас, що стояли перед тою залізною фабричною брамою, проймало бажання піти і боротись.

Волинська.

Монреал, Кве.

РАДЯНСЬКІ ФІЛЬМИ У БРЕНТ-ФОРД.

Ще в літі 1929 р. читали ми оголошення і дописи про фільми з Радянської України: "Микола Джеря" і "Тарас Трясило" та нетерпеливо чекали на них у нашої місцевості. Вкінці діждалися. Отак одного

дня ми мали мітінг, аж тут нараз отворилися двері УРД і в них появилися давно очікувані гості т. т. Стокалюк і Касіян разом з фільмами. Ми поспішно скінчили мітінг і кинулися вітати товаришів. Одні стали розпитувати їх про подорож, про успіх фільмів, а другі почали просити пояснень до поодиноких фільмових картин, що були на оголошеннях. Тов. Стокалюк на все відповідав і широко пояснював фільмові знімки. Ті пояснення ще більше загострили нашу цікавість і якби ми були могли, то були би притягнули силою ті вечери, в які мали показуватися фільми.

26 грудня наша селя була переповнена публікою. Перед показуванням фільму т. Стокалюк виступив з промовою, в якій пояснив значіння обох фільмів і хто їх виробив. Він розказав також, як розвивається кіно-виробництво на Радянській Україні і як радянська влада використовує кіно для освідмлювання працюючих.

Потім світло згасло і на салі запанувала мертва тишина. А як на екрані появилися перші слова, селя загреміла оплесками. Присутні вітали оплесками і дальші поодинокі картини. Підчас висвітлювання фільму т. Стокалюк пояснював її і публіка через те дуже багато скористала.

По скінченні фільмів робітниці і робітники шуміли наче пчолу вулію. Всі ділилися вражіннями і говорили про те, яку історичну правду розказали нам фільми.

Я переконана, що тих дві фільми багатьом робітницям і робітникам відкрили очі та за-

ставили їх пригадуватися над нинішнім життям. Звичайно, що наші патріоти зляться на ті фільми. Їх болить, що вони правду робітництву представляють. О, як би в них був представлений який гетьман, та ще так, як вони собі того бажать, то вони раділи би. А так вони зляться, бо "Тарас Трясило" революціонер і їхніх гетьманів громить всюю.

Притому я хочу підкреслити той факт, що ми мали змогу бачити ті фільми лише завдяки нашим організаціям. Організовано ми можемо дуже багато зробити. Тому організуємося і читаймо робітничу пресу, а багато, багато навчимося.

Робкорка.

Брентфорд, Онт.

ПРАЦЯ В НАС ІДЕ КРАЩЕ.

До недавня праця в наших відділах у Вегревил, Алта., велася досить слабо, але по новому році ми стали працювати краще. Хід нашої праці в минулому спинаю головно те, що ми не мали досить досвідчених організаційних робітників і робітників, а шкідників було аж забагато. Ті останні нічого не робили, а лише багато кричали, всіх і всю "критикували" і рвалися до проводу. Вкінці членство, побачивши, що вони не поправляються, стають все гірші й гірші, взяло і позбулося їх з організації. Від тоді вся праця пішла в нас краще.

Правда, всего членства до праці нам не вдалося ще втягнути. Крім активних членків і членів є в нас також і паперові члени. Ми поставили

собі за завдання зробити їх активними і я вірю, що нам це у великій мірі вдасться, хоч прийдеться тяжко попрацювати. Бо вони тепер поплатяться лише свої вкладки і ніхто їх не бачить ні на спільних читаннях, ні при ніякій іншій організаціїній праці, отже не легко їм буде привикнути до сповнювання всіх членських зобов'язків. А є між тими паперовими членками і членами навіть такі, що замість працювати в організації, забавляються на патріотичних вечерниках. На мою думку, з такими членками і членами, що вечерничать з патріотами, треба поступити як найостріше, а лінивість і байдужість треба викоринити.

О. Статник.

Вегревил, Алта.

ЯК МИ ПРАЦЮВАЛИ В МИНУЛОМУ РОЦІ.

Дня 30. грудня 1929 р. відбулися річні збори жінвідділу ТУРФДім в Ріджайні, Саск. На зборах були присутні всі товаришки, крім чотирьох, з яких дві захорували, а дві виїхали з місцевості. Річний звіт заряду показав, що наші членкині працювали в 1929 р. краще як минулими роками. Наш жінвідділ числить зараз 25 членкинь, 9 з них ми придбали в минулому році, а 2 вступили на річних зборах.

Учащення членкинь на збори, спільні читання і на лекції було досить добре. Рівно-ж добре товаришки працювали і в інших ділянках організаційної праці. Спільні читання мали

ту недостачу, що ми користувалися на них занадто сухими книжками.

Найуспішніше перейшло в нас читання ухвал з Х. з'їзду. В часі тих читань завжди розвивалася широка дискусія, в якій брали участь майже всі членкині.

Наш жінвідділ заснував свою власну бібліотеку, до якої накупив цікавих і корисних книжок. Товаришки так зацікавилися книжками, що майже всі, які є в нашій бібліотеці, вже поперечитували.

Багато і щиро працювали наші товаришки при влаштуванні базару, який був успішний. Гроші з нього пішли на будову місцевого У.Р.Д. При будові У.Р.Д. наші членкині також вложили багато своєї праці.

На річних зборах ми рішили видавати стінгазету, докупити книжок до бібліотеки і присвятити в цьому році більше уваги освітній праці.

Освітній курс в нас вже ведеться. Тільки бажаним було б, щоб товаришки взяли в ньому більшу участь і користали з лекцій, які так приступно викладає т. Гнатюк.

В нашому відділі є кілька неграмотних товаришок. Вони повинні записатися до школи неграмотних і до кінця цього року стати грамотними.

Праця в нас може піти дуже гарно, тільки треба, щоб членкині заставили себе працювати. Я закликаю наших місцевих товаришок, щоб дописували до стінгазети, брали участь в спільних читаннях і лекціях та в іншій організаційній праці.

Г. Шмонь, робкорка.

Ріджайна, Саск.

ЛЮБИТЬ ЧИТАТИ “РОБІТНИЦЮ”.

Дорога Редакціє!

В цьому листі я посилаю 1 دلار на передплату “Робітниці”, а 50 центів на пресовий фонд. Я дуже радо пожертвувала би більше на пресовий фонд “Робітниці”, бо я дуже ціню цей наш журнал, але я не маю більше грошей. Одночасно я висловлюю своє повне задоволення всіми статтями, які друкуються в “Робітниці”. Мені часами аж дивно стає за тих українських робітниць, що ще досі не передплачують “Робітниці”. “Робітниця” за такі малі гроші як \$1.50 на рік, приносить нам два рази в місяць так багато науки до хати — і як же тут можна не передплачувати її? В ній ми находимо вказівки, як нам треба організуватися і боротися проти капіталізму, вона приносить нам різні цікаві відомости зі світа, в ній ми находимо корисні наукові статті, вона дає нам різні поради, в ній ми можемо висловити свої думки про життя і класову боротьбу, в ній дуже часто поодинокі статті вартують для мене більше як по півтора долара і тому я так привикла до неї, що не можу обійтися без цього дорогого журналу.

Та й на ділі прав наших не боронить тепер ніхто лише наша преса і Комуністична Партія. Буржуазія і соціал-зрадники прилизуються до нас і вдають добрих, як їм треба нашої помочі. Це буває головню підчас виборів. В часі виборчих кампаній буржуазні служальці обіцяють нам золоті

гори, а потім як несвідомі працюючі виберуть їх, то тільки й чули про них. А не так роблять кандидати Комуністичної Партії. Ось, наприклад, вінніпегське робітництво вибрало представником до міської ради т. Колісника і ми читаємо звіти про його працю і оборону робітничих інтересів по цілій Канаді.

Пани обіцяють нам звичайно грушки на вербі, а їх слуги попи панування на другому світі. І на жаль, багато працюючих вірять тому обманові. Капіталістичний обман розбиває лише Комуністична Партія і наша робітничо-фермерська преса. Вона вказує нам, що капіталісти не лише обманюють і визискують нас, але крім того, ще й приготівляють на наші голови нову світову війну. Рівночасно преса вчить нас боротися проти капіталізму. Тому ми, робітниці, повинні йти за проводом Комуністичної Партії, вступати в ряди Жінсекції ТУРФДім і читати та всіма силами піддержувати наш журнал “Робітницю”.

О. Рутка.

Келгари, Саск.

ПІДСУМОВУВАЛИ ПРАЦЮ.

Дня 1. січня ц. р. наш, брентфордський жінвідділ відбув свої річні збори. Старі зарядовці здали свої звіти, в яких підсумували працю за цілий минулий рік. В тій праці ми мали досить великі досягнення, але було в ній також багато недостач. Збори обговорювали причини тих недостач і прийшли до зоключення, що за цілий ряд недостач поносимо вину ми сами, що вони ма-

ли місце в нас через наше лінивство і байдужність. Правда, були також такі недостачі, з якими ми боролися через цілий рік, але не могли їх усунути, бо нестало нам сил на те.

Зробивши підрахунок цілорічної праці, ми рішили всі минулорічні помилки справити в цьому році. Після того ми вибрали новий заряд, який пообіцяв щиро працювати.

До заряду вибрано: головою А. Іванчук, заст. голови А. Асінську, фін. секретаркою М. Фізор, рекордовою секретаркою М. Тантаралюк, її заст. А. Багрій.

М. Фізор.

Брентфорд, Онт.

ЗБІЛЬШИМО РЯДИ І ПОШИРИМО ПРАЦЮ.

Відділ Жіночої Секції в Монтреалі, Кве., відбув свої річні збори 26. грудня 1929 р. В першій частині зборів ми слухали звітів зарядовців. Вони показали, що праця нашого відділу розвивалася в 1929 році краще як попередніми роками, але притому було в ній також чимало недостач. З огляду на те, що в тих недостачах багато завинили ми сами, то голова жінвідділу т-ка Лакуста, звернулася до товаришок зі закльком, щоби в цьому році активніше взялися до праці.

В другій частині зборів ми вибрали заряд. Склад його такий: головою вибрано Мамчур, секретаркою фінансовою — Петрашек, секретаркою рекордовою — Волпеську, касієркою — Лакусту, кольпортаркою Кузінювську. До контрольної комісії вибрано т.т.:

Кузика і Дженджериста та т-ку Ганусяк.

Після вибору заряду ми розвинули широку дискусію над пляном дальшої праці. Зокрема багато говорили наші членкині про те, як збільшити наш відділ чисельно та піднести якісно. В тій цілі ми рішили повести кампанію за новими членкинями та серйозно взятися за читання книжок і газет. Тим способом ми не лише зміцнимо наш відділ, але й нав'яжемо тісний зв'язок зі загальним робітничим рухом і разом з робітництвом цілого світа будемо боротися проти капіталізму.

Волинська, секр.

Монреал, Кве.

ОБІЦЯЮТЬ ОЖИВИТИ ПРАЦЮ.

Давно вже збиралася я написати допис до "Робітниці", але все не могла дібрати відваги для такої праці. Не вірилось мені, що моя голова може на щось подібного здобутися. Так було досі. Але на річних зборах нашого жінвідділу, що відбулись 2. січня, мене вибрано робкоркою і тепер я вже мушу писати дописи, бо це мій обов'язок.

В нашому жінвідділі в Енсонвилі, Онт., є 12 членкинь. Всі вони крім двох, що були заняті працею, прийшли на річні збори і підсумували на них всю річну працю. Збори переведено дуже ділово.

До заряду вибрано товаришок: Р. Герчук — голова, М. Найда — заступниця голови, М. Мороз — фінансова секретарка, К. Василук — рекордова секретарка, С. Гренюх — заступниця рекордової секретарки; М. Петреченко, М. Гихо-

вецька і М. Юрійчук увійшли до контрольної комісії. Робкоркою вибрано С. Гренюх.

Звіт старого заряду виявив багато недочетів у нашому відділі. Недостачі ті мають місце у нашому відділі тому, що він має мало членкинь і що деякі з тих членкинь не можуть віддатися організаційній праці, бо мають малих дітей, а деякі знову думають, що вони вже напружувалися для організації і починають байдужити. Та в 1930 році ми старатимемося збільшити наш відділ і оживити працю у ньому.

Робкорка.

Енсонвил, Онт.

РІЧНІ ЗБОРИ.

Наш жінвідділ в Су Сейнт Мері, Онт., числить 8 членкинь. Свої річні збори ми відбули 4. січня ц. р. На них вступила до відділу одна нова членкиня. Протягом 1929 року наш жінвідділ відбув 10 місячних зборів, 2 концерт-мітінг, 2 представлення, 2 забаві 1 вечерок і 5 лекцій. А також відбувалися в нас такі курси: неграмотних, освітній і ручних робіт. Перших два перервано з причини відїзду учителя, а останній з браку приміщення.

Праця наша в минулому році приупала була через те, що ми не мали через довгий час приміщення, а також і тому, що ми не мали інструктора. Крім того до приупадку праці причинилось також і те, що членкині занедбували свої обов'язки. Отак прийдуть було деякі наші товаришки 2 — 3 рази на рік на збори, заплатять вкладки і замість піддати добру думку, як можна працю

краще поведсти, кричать до голови, щоби кінчала скоро збори, бо їм треба йти додому. А вже що до роботи, то й не згадуй їм про неї. Звичайно, що при такому стані праця мусіла в нас приупасти, бо ті товаришки, що працювали не могли самі всього зробити.

До заряду на 1930 рік увійшли: Р. Щур — голова, О. Новик — заст. голови, М. Хопляк — рек. секретарка, Р. Фівчук — фін. секретарка, А. Шарбура, М. Войчук і Р. Юрейчук — контрольна комісія.

Вірю, що в цьому році ми поведемо краще свою працю. В цьому увірили мене заяви товаришок на річних зборах.

М. Войчук, фін.-секр.

З ОБ'ЇЗДКИ ОРГАНІЗАТОРКИ.

Дня 5. січня завітала до нашої місцевості, Саскатуну, Саск., організаторка Жіночої Секції ТУРФДім, т-ка Зень. З тої нагоди ми влаштували в УРД концерт-мітінг.

Т-ка Зень говорила на тему. "Чи потрібно жінкам організації". В своїй двогодинній промові вона розказала, як жила жінка-робітниця в давних часах і як з вільного та рівного члена первісної громади перемінено її на рабіню. Потім говорила вона, як визискують робітниць капіталісти і вказала, що тільки революційною боротьбою ми можемо вибороти собі краще життя.

Організаторка говорила цікаво і зрозуміло, а по промові ставлено їй багато питань, на які вона відповідала ясно і річево.

Г. Макутра, робкорка.

Саскатун, Саск.

Як хто працював для "Робітниці".

ЗВІТ З ЛИСТОПАДОВОЇ КАМПАНІЇ В КОРИСТЬ НАШОЇ ПРЕСИ.

Н. С. Пісбург, Па.

Т-ка Ф. Франік збрала на лісту ч. 3698 на пресовий фонд "Робітниці" по 50 ц.: А. Гирич, Ф. Франік, Ф. Франік; К. Влчанська 30 ц.; С. Якімча 20 ц. Разом \$2.00.

Нью Йорк, Н. Й.

Т-ка К. Слободяник збрала на лісту ч. 1758 на пресовий фонд "Робітниці": К. Слободяник \$1.00; Л. Студняк 50 ц.; по 25 ц.: Е. Лазовський, В. Ласнік. Разом \$2.00.

Шавініган Фолс, Кве.

Дорогі Товариші!

Від імени нашого відділу Р.З.Т. посилаю Вам \$32.00, з того \$16.00 на передплату "У.Р.В.", \$1.00 на передплату "Ф. Ж.", \$2.00 на передплату "С. М." і \$2.75 на пресовий фонд, \$2.50 на пресовий фонд "Робітниці" і \$7.75 на пресовий фонд "У.Р.В."

На пресовий фонд "Робітниці" на лісту ч. 386 тов. І. Басараба зібрав: С. Шендирук \$1.00; по 50 ц.: І. Басараба, Н. Лобус; по 25 ц.: В. Ганчарик, М. Карпус. Разом \$2.50.

Гроші ті я зібрав на місячних зборах нашого відділу Р.З.Т., що відбулися 11. б. м. Хоч наших українських робітників в цій місцевості дуже мало, то все ж таки можна б було більше грошей зібрати на нашу пресу.

Товариші робітники в Шавініган Фолс! Нужда з під польського фашистського панування вигнала вас за море пушати шматок хліба на прожиток. Чи знайшли ви його? Чи хоч раз вам прийшло на ум, що тим гірко запрацьованим долларом не збагатите себе ні своєї родини? Знаємо ми, що без праці не годе жити, але знаємо також і те, що праця без науки, без класової свідомості не дасть нам ніякої запоруки на майбутнє. Бо дійсне забезпечення нашої будуччини, це наші робітничі організації, наша робітнича преса. Ці робітничі часописи дають нам духовний корм, дають нам знання, яке поведе нас до кращого життя. Але щоб наші ро-

бітничі часописи існували і приходили до нас, нам треба їх передплачувати. То ж до діла товариші! Ставайте передплатниками своєї робітничої преси, ставайте членами робітничих організацій.

Ваш за робітничу справу,
Шавініганець.

Бирдс Гил, Ман.

Тов. М. Вігінс зібрав на лісту ч. 2446 на пресовий фонд "Робітниці" по 50 ц.: М. Вігінс, П. Шестопако. Разом \$1.00.

Четфілд, Ман.

Тов. Петро Кемпа зібрав на передплату "Ф. Ж." \$17.00; на передплату "У.Р.В." \$2.00; на передплату "Робітниці" \$1.50; на пресовий фонд "С. М." 50 ц.; на пресовий фонд "Ф. Ж." \$2.75; на пресовий фонд "Робітниці": П. Кемпа 50 ц.; М. Мясак 25 ц. Разом пресфонду на "Робітницю" 75 ц.

Норт Кукінг Лейк, Алта.

Тов. Н. Старко зібрав на лісту ч. 2632 на пресовий фонд "Робітниці" по 50 ц.: Н. Старко, М. Муснук. Разом \$1.00.

Шікаго, Илл.

Т-ка Софія Дейголос зложила на передплату "Робітниці" \$1.50; на лісту ч. 2555 збрала на пресовий фонд по 50 ц.: С. Дейголос, В. Дейголос; по 25 ц.: М. Магальяс, М. Чернівчан. Разом пресфонду \$1.50.

Чіко, Каліфорнія.

Т-ка Марія Іванов зложила на лісту ч. 3259 на передплату "Робітниці" \$1.50; на пресовий фонд збрала: М. Іванов \$1.00; по 50 ц.: А. Кривяк, П. Кузяк, І. Ткач, Д. Возьний, М. Семенюк, Л. Лісова, Д. Ларкін, Н. Тарасов, К. Кузяк, Д. Пелан. Разом пресового фонду \$6.00.

Ведіна, Саск.

Т-ка Катерина Ковалик зложила на лісту ч. 27 на передплату "Робітниці" \$1.50; на лісту ч. 585 на пресовий фонд по 25 ц.: К. Ковалик, С. Капусняк, Г. Ковалик. Разом пресфонду 75 ц.

Ніпігон, Онт.

Т-ка С. Базанова збрала на лісту ч. 890 на пресовий фонд "Робітниці": С. Базанова 50 ц.; по 25 ц.: І. Базан, П. Базан. Разом \$1.00.

Вінніпег, Ман.

Т-ка М. Попович збрала на лісту ч. 5914 на пресовий фонд "Робітниці" по 50 ц.: М. Попович, І. Попович. Разом \$1.00.

Гонор, Ман.

Т-ка Марія Михайлів збрала на лісту ч. 3869 на пресовий фонд "Робітниці" по 25 ц.: М. Олексюк, М. Михайлів. Разом 50 ц.

Фолет, Онт.

Тов. Іван Грудей зібрав на лісту ч. 804 на передплату "Робітниці" \$3.00; на пресовий фонд по 50 ц.: І. Грудей, В. Шпаюк. Разом пресфонду \$1.00.

Ріджайна, Саск.

Т-ка Анна Ястремська збрала на лісту ч. 4823 на пресовий фонд "Робітниці": А. Ястремська 50 ц.; по 25 ц.: М. Стефанік, А. Стефанов, Ф. Лементицький. Разом \$1.25.

Елизабет, Нью Джерсі.

Т-ка Софія Сернюк збрала на лісту ч. 1466 на пресовий фонд "Робітниці" по 50 ц.: С. Сернюк, М. Каплун; Пасічник 30 ц.; по 25 ц.: Т. Урбан, Н. Тіхонюк, Т. Захарчук, Т. Струс, А. Дідюк, К. Антків; П. Смолинець 15 ц.; В. Генегга 15 ц. Разом \$3.10.

Вейн, Алта.

Пресовий комітет у Вейн зібрав на пресовий фонд "У.Р.В." \$75.00; на пресовий фонд "Ф. Ж." \$2.00; на пресовий фонд "С. М." \$1.00; на пресовий фонд "Робітниці" \$2.50.

Збирали на лісти: Тов. А. Галичук зібрав на лісту ч. 5581 по 50 ц.: Н. Возняк, Т. Валюшка, А. Щербань; по 25 ц.: А. Федик, А. Галичук. Разом \$2.00.

Тов. Г. Пучко зібрав на лісту ч. 5580: І. Тофаненко 50 ц.

Разом пресового фонду для "Робітниці" зібрано \$2.50.

Гай Прейрі, Алта.

Т-ка Людвіга Чемеринська зібрала на листу ч. 5971 на пресовий фонд "Робітниця" по 50 ц.: Л. Чемеринська, І. Василів; Г. Чемеринська 30 ц.; по 25 ц.: А. Засідко, П. Вівчар, С. Пасека, Г. Максимчук, С. Крижалка, Д. Прокопюк, П. Засідко; О. Чемеринська 20 ц. Разом \$3.25.

Павлсборо, Нью Джерсі.

Т-ка Ліна Видановська зібрала на листу ч. 867 на передплату "Робітниця" \$6.00; на листу ч. 1354 на пресовий фонд по 50 ц.: А. Крупов, Л. Видановська. Разом пресфонду \$1.00.

Су Сейнт Мері, Онт.

Т-ка Марія Коробка зібрала на листу ч. 34 на передплату "Робітниця" \$1.50; на передплату "Ф. Ж." \$2.00; на пресовий фонд "Ф. Ж." 50 ц.; на пресовий фонд "Робітниця" по 50 ц.: М. Коробка, М. Дерик. Разом пресфонду \$1.00.

Ірвінгтон, Нью Джерсі.

Дорогі Товаришки!

Лісту ч. 299, що Ви мені вислали, вдалося мені заповнити. Зібрала я на неї на пресовий фонд "Робітниця" \$16.00, що і пересилаю до Вашої адміністрації. Лісту до збирання передплати лишаю на пізніше, бо зараз була занята збиранням тільки фонду.

Імена жертводавців, що зложили по \$1.00: Д. Багрій, А. Багрій, І. Чміль, Н. Зарудний, П. Білик, Н. Волосен, Ф. Фесолович; по 50 ц.: Т. Багрій, С. Багрій, А. Багрій, І. Стовкевич, Р. Андрушко, М. Прусіцька, С. Кобернік, М. Ратушка, П. Галушка, Б. Гірчиця, І. Бораковський, М. Мельник, Й. Шпундер; по 25 ц.: М. Пакос, П. Корда, М. Урманець, А. Вінгерт, А. Урманець, І. Біловус, Л. Маничко, М. Кольба, І. Курнав, В. Стах. Разом \$16.00.

Всім жертводавцям щира подяка.

З товариським привітом,

Анна Багрій.

Кімберлей, Б. К.

Від імени відділу Р.З.Т. т-ка Ілька Копак зібрала на листу ч. 5631 на пресовий фонд "Робітниця": М. Чернобай \$1.00; по 50 ц.: І. Копак, А. Заруцький, С. Признюк, Г. Довгун, Ф. Скарук. Разом \$3.50.

Тов. Григорій Довгун зібрав на передплату "У.Р.В." \$6.00; на пресо-

вий фонд "У.Р.В." \$12.00; на пресовий фонд "Ф. Ж." \$1.00; на передплату "Робітниця" \$1.50; на пресовий фонд "Робітниця" на листу ч. 5630 зложили по 50 ц.: М. Стрільчук, М. Гарас, Г. Довгун. Разом пресфонду для "Робітниця" \$1.50.

Алексо, Алта.

Відділ Р.З.Т. в Алексо, Алта., зібрав на передплату "У.Р.В." \$2.00 і \$7.00 на пресовий фонд; на передплату "Ф. Ж." \$8.00; на передплату "Робітниця" \$7.50; на пресовий фонд "Робітниця": Г. Гойванюк \$1.00; по 50 ц.: Н. Галушка, М. Німець, А. Сверида, М. Яковіцька. Разом пресфонду \$3.00.

Нордег, Алта...

Від імени Р.З.Т. тов. Ю. Новосад зібрав на листу ч. 7561 на передплату "У.Р.В." \$46.25; на передплату "Робітниця" \$12.00; на передплату "Ф. Ж." \$9.00; на передплату "С. М." \$2.50; на пресовий фонд "У.Р.В." \$17.25; на пресовий фонд "Ф. Ж." \$3.50; на пресовий фонд "С. М." \$1.75; на пресовий фонд "Робітниця" на листу ч. 5370: В. Галан \$1.00; по 50 ц.: М. Шумовський, М. Омелюсик, Й. Васюта, Ю. Новосад; Ф. Сверида 25 ц. Разом пресфонду \$3.25.

Гемтремк, Міш.

Т-ка Анна Кушляк зібрала на листу ч. 900 на передплату "Робітниця" \$4.50; на листу ч. 732 на пресовий фонд по 50 ц.: А. Кушляк, М. М., М. Бабушка, Н. Костанюк, В. П., А. Н. Кушляк; по 25 ц.: Ю. Равлик, І. Герета, Я. Орлецький, М. Шесталюк, Р. Нагірна, С. Руцька, М. Малеско, Р. Н., І. Крохмаль, Н. Костинюк, П. Купецький, І. Кузьма; М. Гавришко 15 ц.; по 10 ц.: М. Д., Н. Файфер, М. Смолке. Разом пресфонду \$6.45.

Стівстон, Б. К.

Тов. Г. Комар зібрав на листу ч. 5331 на пресовий фонд "Робітниця" по 50 ц.: Д. Яриш, Г. Комар. Разом \$1.00.

Армстронг, Онт.

Т-ка Катерина Лукаш зібрала на листу ч. 2474 на пресовий фонд "Робітниця": Р. Логан \$2.00; по \$1.00: К. Лукаш, П. Лішпінський, С. Сворт, Т. Маляр, С. Совяк; по 50 ц.: Н. Лапчук, М. Комет, Я. Мушанський, С. Павел; В. Баран 25 ц. Разом \$9.25.

Ковтс, Алта.

Т-ка Михаліна Галан зібрала на листу ч. 1209 на пресовий фонд "Робітниця": А. О. Полюк \$1.00; по 50 ц.: М. Галан, А. Ядов, І. Дребит, С. Галан. Разом \$3.00.

Повел Рівер, Б. К.

Тов. С. Когут зібрав на передплату "У.Р.В." \$20.00; на пресовий фонд "У.Р.В." \$5.00; на передплату "Робітниця" \$3.00; на пресовий фонд "Робітниця" по 50 ц.: С. Когут, К. Воевода. Разом пресфонду для "Робітниця" \$1.00.

Рован, Кве.

Від імени пресового комітету в Рован, Кве. зібрано на передплату "Робітниця" \$6.00 та \$7.00 на пресовий фонд.

Збірка на передплату і пресовий фонд:

Т-ка М. Гуменюк зібрала на листу ч. 4631 на передплату \$4.50.

Т-ка Ю. Бобовська зложила на передплату \$1.50.

Т-ка Анна Бобовська зібрала на листу ч. 383 на пресовий фонд "Робітниця": М. А. Заремба \$1.00.

Т-ка Марія Гуменюк зібрала на листу ч. 381 на пресовий фонд по \$1.00: М. А. Заремба, М. Юркевич; по 50 ц.: М. Гуменюк, Тасовець, Нечиткий; по 25 ц.: Д. Матвієч, Ю. Антонюк, Й. Маврін, А. Стефанік, Н. Осока, М. Нипюк, Ю. Секутний, І. Ворека, Райс, С. Гуцель. Разом \$6.00.

Повторення:

Передплата "Робітниця" \$6.00
Пресфонд "Робітниця" 7.00

Разом \$13.00

Сейнт Боніфес, Ман.

Від імени пресового комітету в Сейнт Боніфес тов. В. Пашківський зібрав на листу ч. 5940 на пресовий фонд "Робітниця": В. Мацієвич \$1.00; М. Шмігель 25 ц.; І. Дубно 20 ц.; по 10 ц.: М. Яловега, П. Карвацький. Разом \$1.65.

Стенмор, Алта.

Т-ка Евдокія Юрійчук зложили на передплату "Робітниця" \$1.50; на листу ч. 2180 зібрала на пресовий фонд по 50 ц.: С. Білоган, Е. Юрійчук; по 25 ц.: Ю. Юрійчук, І. Ресетар; І. Юрійчук 15 ц.; А. Шляхта 10 ц. Разом пресфонду \$1.75.

ПРЕСОВИЙ ФОНД "РОБІТНИЦІ"

Анна Багрій, Иривінгтон, Нью Джерсі (збірка)	\$16.00	С. Демчук, Кемп Лістер, Б. К.	.75
К. Лукаш, Армстронг, Онт. (збірка)	9.25	П. Кемпа, Чатфілд, Ман. (збірка)	.75
Пресовий Комітет, Рован, Кве. (збірка)	7.00	К. Ковалик, Ведіна, Саск. (збірка)	.75
Анна Кушляк, Гемтремк, Міш. (збірка)	6.45	А. Капуста, Роч Пірс, Саск.	.50
Марія Іванов, Чіко, Каліфорнія. (збірка)	6.00	М. Скоропада, Порт Геней, Б. К.	.50
Відділ Р.З.Т., Кімберлей, Б. К. (збірка)	5.00	О. В. Тернова, Сенлек, Саск.	.50
Л. Чемеринська, Гай Прейрі, Алта. (збірка)	3.25	А. П. Бок, Прімюла, Алта.	.50
Відділ Р.З.Т. Нордег, Алта. (збірка)	3.25	П. Гошель, Норт Бей, Онт.	.50
Йосиф Фльоркевич, Роздейл, Алта. (збірка)	3.25	Д. Задубрівська, Янов, Ман.	.50
Софія Сернюк, Елизабет, Н. Й. (збірка)	3.10	А. Буга, Трі Ріверс, Кве.	.50
Михаліна Галан, Ковтс, Алта. (збірка)	3.00	К. Шалапій, Іст Сейнт Луйс, Илл.	.50
Марія Хомяк, Нью Йорк, Н. Й. (збірка)	3.00	Г. Баговецький, Горнпейн, Онт.	.50
Відділ Р.З.Т., Алексо, Алта. (збірка)	3.00	С. Янчук, Гаєс, Саск.	.50
Відділ Р.З.Т., Шевініган Фолс, Кве. (збірка)	2.50	І. Добіє, Оклендінг, Б. К.	.50
Пресовий Комітет, Вейн, Алта. (збірка)	2.50	М. Піліховська, Стінен, Саск.	.50
Ф. Франік, Н. С. Пітсбург, Па. (збірка)	2.00	А. Шот, Ліверпул, Н. С.	.50
М. Коропчук, Рован, Кве.	2.00	Д. Байдала, Рак Бей, Б. К.	.50
К. Слободяник, Нью Йорк, Н. Й. (збірка)	2.00	Д. Замойський, Клівленд, Огайо	.50
П. Николяк, Ковтс, Алта.	2.00	Н. Коропатницька, Гаргрейв, Ман.	.50
Відділ ТУРФДім, Верігін, Саск.	2.00	К. Дерік, Портленд, Орегон.	.50
В. Якімець, Шікаго, Илл. (збірка)	2.00	Ксеня Котик, Еспанола, Онт.	.50
В. Почтар, Етікокен, Онт.	2.00	К. Довганюк, Бон Акорд, Алта.	.50
С. Базан, Ніпігон, Онт. (збірка)	1.00	М. Трибук, Дірборн, Міш.	.50
Марія Бучик, Норт Едмонтон, Алта.	1.00	Н. Крокош, Воксгол, Алта.	.50
М. Попович, Вінніпег, Ман. (збірка)	1.00	Н. Зубик, Порт Еліс, Б. К.	.50
П. Франков, Гарленд, Ман.	1.00	І. Круп, Орієнт Бей, Онт.	.50
Іван Грудей, Фолет, Онт. (збірка)	1.00	М. Юган, Рочестер, Н. Й.	.50
Анна Ястремська, Ріджайна, Саск. (збірка)	1.25	І. Ємчук, Ніпігон, Онт.	.50
П. Пазаринюк, Айрон Спор, Онт.	1.00	Марія Михайлів, Гонор, Ман. (збірка)	.50
І. Ладиш, Кюмберленд, Б. К.	1.00	Іван Сеньків, Елк Бей, Б. К.	.50
Марія Коробка, Су Сейнт Мері, Онт. (збірка)	1.00	В. Баланецький, Іст Віндсор, Онт.	.50
Ліна Виденовська, Павлсборо, Н. Джерсі. (збірка) ..	1.00	Іван Пернеровський, Саскатун, Саск.	.50
Г. Комар, Стівстон, Б. К. (збірка)	1.00	Яков Фесік, Вовреген, Конн.	.50
С. Когут, Повел Рівер, Б. К. (збірка)	1.00	В. Скорейко, Смоки Лейк, Алта.	.50
П. Левченко, Іст Сітакет, Н. Й.	1.00	М. Боднарчук, Кватсіно, Б. К.	.50
Е. Юрійчук, Стенмор, Алта. (збірка)	1.75	П. Лоска, Прінстон, Б. К.	.50
Пресовий Комітет, Сейнт Боніфес, Ман. (збірка)	1.65	К. Дрон, Біверлодж, Алта.	.50
Юлія Поцілуйко, Пойнт Ен, Онт.	1.50	М. Стрийковський, Шелей, Б. К.	.50
С. Дейголос, Шікаго, Илл. (збірка)	1.50	Василь Каліцінський, Шікаго, Илл.	.50
Петро Куфору, Стар, Алта. (збірка)	1.25	Іван Мінтянський, Порт Алберні, Б. К.	.50
М. Богданович, Рочестер, Н. Й. (збірка)	1.00	І. Кебалович, Вінніпег, Ман.	.50
О. Цуркаленко, Вінніпег, Ман.	1.00	Д. Фодчук, Калдер, Саск.	.50
В. Ткач, Егк, Б. К.	1.00	В. Твердий, Нортен Велей, Алта.	.50
Ст. Боднар, Донвил, Онт.	1.00	А. Фодчук, Калдер, Саск.	.50
Дора Сеньків, Стейнбек, Ман.	1.00	Іван Лазурка, Термал, Кал.	.50
А. Мороз, Вінніпег, Ман.	1.00	І. Федорак, Прінстон, Б. К.	.50
Н. Савчук, Сендон, Б. К.	1.00	В. Малий, Вестборн, Ман.	.50
Т. Рогоцький, Скапа, Алта.	1.00	Олена Пінкей, Блеймор, Алта.	.50
В. Сампара, Філадельфія, Па.	1.00	Г. Мимрик, Рос, Ман.	.50
Д. Лизун, Кіплінг, Саск.	1.00	Олена Вівчар, Ерінвю, Ман.	.40
М. Вігінс, Бирдс Гил, Ман. (збірка)	1.00	М. Агрес, Істеван, Саск.	.25
Варвара Андрусик, Вінніпег, Ман.	1.00	Стефанія Гренюк, Ансонвил, Онт.	.25
М. Свирид, Сейнт Павл, Мінн.	1.00	В. П. Шрейбер, Мелвил, Саск.	.25
М. Боднар, Кловер Бар, Алта.	1.00	М. Бачинська, Сан Френсіско, Кал.	.25
Н. Старко, Норт Кукінг Лейк, Алта. (збірка)	1.00	Н. Блаженко, Леймстон Лейк, Алта.	.25
В. Гапюк, Гемтремк, Міш.	1.00	Іван Боруцький, Нортен Велей, Алта.	.20
В. Ільчук, Тейлор, Па.	1.00	Т. Баран, Париж, Франція	10 франків

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ В РЕДАКЦІЇ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	\$2.50	Матеріалізм — філософія пролетаріату	.25
Історія культури	2.50	Що таке всесвітній союз робітників	.25
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75	Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Юда (драма в 5 діях)	.75	Іван Франко	.25
Життя й учення Чарлса Дарвіна	.50	Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Жебраки життя	.50	Фабричні розговори про економію	.25
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури	.50	З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Безробітні (драма в 3 діях)	.50	Наймана праця і капітал	.25
Порадник української мови	.35	Маркс і Енгельс про диктатуру пролетаріату	.20
Фікція націй і національної незалежності	.35	Марксизм і Дарвінізм	.20
Перед бурею (драма в 4-ох діях)	.35	Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Ми і вони (народна драма в 2-ох діях)	.35	Роскази про сили природи, ч. 1.	.20
Скупар (комедія на 5 дій)	.35	Роскази про фізику	.15
Світ, Людина, Суспільство	.25	Перший буквар комуніста	.15
в твердій оправі	.35	Основні засади комунізму	.15
Родина щіткарів (драма в 4-ох діях)	.25	Введення в національну економію	.15
Зрадник (драма в 3-ох діях)	.25	Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії) ..	.25	Страйкер (драматичний образ)	.10
Базар (драма в 4-ох діях)	.25	Що то є Профінтерн	.10
Два світи (драма на 4 дії)	.25	Радянське будівництво	.10
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25	Що таке радвлада і як вона будується	.10
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25	Хто такі комуністи і Причта про воду	.10
Куркулячі мрії (п'єса в 3-ох діях)	.25	Революційні пісні	.10
Крик землі (драма в 5 діях)	.25	В кігтях білого орла (поезії)	.10
Терновий кущ (драма в 4-ох діях)	.25	Як Галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25	Козаччина	.10
Гайвороння (драма в 3-ох діях)	.25	Роскази про сили природи, ч. II	.10
Одної ночі (драма в 3-ох діях)	.25	Наука й горільчаний дурман	.10
На перелазі (п'єса на 3 дії)	.25	Про суть і причину туберкульозу	.10
Редактор "Фармера" (комедія в 2-ох діях) ...	.25	Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25	Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Ціна крові (повість)	.25	Межи людиною та машиною	.05
Червона зоря (утопія)	.25	З історії царя-голода	.05
		Фармер і робітник	.05

Замовлення враз з грошми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News
Cor. Pritchard & McGregor Sts., Winnipeg, Man.

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНІЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

РОБІТНИЦЯ РАДЯНСЬКОГО СХОДУ ЗА МАШИНОЮ.

До Жовтневої революції робітниця Радянського Сходу була повною рабинєю,
а тепер вона вільна і нарівні з мущиною будує нове життя.

15. Лютого 1930

Ч. 4.

Ціна 10 центів

НОВА УКРАЇНСЬКА РОБІТНИЧО-ФАРМЕРСЬКА КНИГАРНЯ

МАЄ НА СКЛАДІ

НОВІ КНИЖКИ Й ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ Й ГАЛИЧИНИ

ЦІННІ ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ: робітничі, селянські, літературні, наукові, політичні, економічні, дитячі з науковими й прекрасними оповіданнями.

КНИЖКИ з Радянської України, Галичини й Німеччини по різних галузях науки: з історії, природознавства, економіки, соціології й ин.

ДУЖЕ ЦІКАВІ оповідання, романи, повісті, поезії, збірки творів найкращих старих і сучасних українських письменників.

НАЙНОВІША дитяча література, діточі казки, дуже дешеві, прекрасно ілюстровані.

ШКІЛЬНІ ПРИЛАДИ — тетрадки, олівці, пера і взагалі все, що потрібне дітям до школи.

ЧЕРЕЗ НАШУ КНИГАРНЮ можна замовляти всілякі такі книжки, яких нема в книгарнях, можна передплачувати старокраєві — з Радянської України й Галичини — часописи й жунали.

МАЛЬОВНИЧІ КОЛЬОРОВІ ПОСТКАРТИ, ноти для хору, поодиноких голосів і музика для українських народніх танків на п'яно, скрипку, клярнет і корнет.

ГРАМОФОННІ РЕКОРДИ Коломбія і Віктор — різних українських співаків, музикантів, як на поодинокі голоси так і хоральні.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР українських драматичних творів на американському континенті.

ПИШІТЬ ДО НАС і виберіть собі й своїм дітям для читання гарних книжок і журналів! Не марнуйте вечорами часу надаремно, читайте корисні книжки, журнали й газети.

ПИШІТЬ до нашої Робітничо-Фармерської Книгарні, яка є власністю організації. Купуючи в Робітничо-Фармерській Книгарні — ви підтримуєте робітничо-фармерську організацію. Вже вийшов другий каталог, за яким можете писати зараз.

КНИГАРНЯ МІСТИТЬСЯ ПІД ЧИСЛОМ:

600 SELKIRK AVENUE — — WINNIPEG, MANITOBA

ІНФОРМАЦІЙНЕ І ФІНАНСОВЕ БЮРО

ОДИНОКЕ УКРАЇНСЬКЕ РОБІТНИЧО-ФАРМЕРСЬКЕ БЮРО В КАНАДІ, ЯКЕ:

ПРАЦЮЄ в повній згоді з українськими робітничо-фармерськими організаціями в Канаді.

УДІЛЯЄ поради і дає моральну допомогу прибувшим до Канади українським імігрантам.

ДОПОМАГАЄ імігрантам з Буковини дістатися на листу горожанства Румунії, щоби не втратили свого майна на підставі недавнього нового закону тої держави.

ПЕРЕСИЛАЄ гроші до всіх частей світа в американських доларах скоро, дешево і безпечно.

ПРОДАЄ шифкарти з краю і до краю на найліпші кораблі океану.

СТАРАЄТЬСЯ о пашпорти для подорожуючих в чужих країнах, о афідейвіти й перміти.

ПОЛАГОДЖУЄ всякі імігаційні справи та уділяє поради совісно і вчасно.

INFORMATION AND FINANCIAL BUREAU

600 SELKIRK AVENUE — — — — — WINNIPEG, MAN., CANADA.

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орган Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськiм Робітничiм Домі, на розі вулиць Прічард і МекГрегор у Вінніпегу.

Передплата вносить: на рік \$1.50, на піврік 80 ц.
Поодинокі число 10 ц.

Авторизовано міністром пошт дня 1. грудня 1925
на поштову оплату другої класи.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

PRINTED AND PUBLISHED BY THE WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF MANITOBA, AT ITS HEAD OFFICE AND PLACE OF BUSINESS, AT THE CORNER OF PRITCHARD AVENUE AND MCGREGOR STREET IN THE CITY OF WINNIPEG, MANITOBA.

SUBSCRIPTION: PER YEAR \$1.50; PER SIX MONTHS 80c.
SINGLE COPY 10c.

AUTHORIZED BY THE POSTMASTER GENERAL, DECEMBER 1, 1925.
AS SECOND CLASS MATTER.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII.

Вінніпег, 15. лютого 1930

Ч. 4.

Демонструйте 26. лютого проти безробіття

КОМУНІСТИЧНИЙ ІНТЕРНАЦІОНАЛ ВСТАНОВИВ ДЕНЬ 26. ЛЮТОГО МІЖНАРОДНІМ ДНЕМ БОРотьБИ ПРОТИ БЕЗРОБІТТЯ.

По короткотривалій повоєнній зміцненні капіталізм знову сильно захитався в самих основах. Цілий капіталістичний світ охопила велика економічна криза, яка посилено загострюється і параліжує все його життя. Вона умиртворює фабрики, зупиняє торгівлю і викидає на вулиці мільйони робітників. Армія безробітних зросла до величезних розмірів. У Злучених Державах ця армія налічує 6 мільйонів, в Англії — 2 мільйони, в Німеччині — 3 мільйони, в Польщі — 1 мільйон, в Японії — 600 тисяч, в Мексиці — 700 тисяч (на 13 мільйонів усього населення), в Данії безробіття охопило 12 процент всього робітництва, в Південній Америці, в Африці і Китаю примірають з голоду цілі мільйони сільсько-господарських робітників і робітниць, в Італії нужда застала селян підняти повстання, яке Муссоліні криваво здушив, а безробітних міських робітників і робітниць є в ній понад 300 тисяч, в маленькій Австрії, яка має всього 1,200,000 індустриальних робітників і робітниць армія безробітних налічує 325 тисяч, в Канаді число безробітних доходить до 200 тисяч, а крім того тисячі бідних фермерів

живуть в страшній нужді і одні за одними банкрутують.

Капіталістичні уряди не дають безробітним ніякої допомоги, або дають дуже малу. Нужда, голод і холод виганяють безробітних на вулиці міст і заставляють демонструвати й домагатися праці або допомоги. Але капіталісти замість праці і допомоги частують безробітних кулями, клобами і тюрмами.

В останніх місяцях майже всі більші капіталістичні міста були свідками демонстрацій безробітних, що в більшості кінчались вуличними боями з поліцією, насильним розігнанням і масовими арештуваннями.

Досі безробітні поодиноких міст і поодиноких країн боролись проти безробіття одинцем і тому зорганізовані на міжнародню скалю капіталісти легко справлялися з ними. Отже, щоб зміцнити боротьбу безробітних, щоб зорганізувати її в міжнародньому розмірі, Комуністичний Інтернаціонал встановив день 26. лютого днем міжнародньої боротьби проти безробіття. В той день безробітні цілого світа вийдуть під проводом Комуністичних Партиї на ву-

лиці міст і будуть домагатися праці або допомоги, в той день вони виявлять міжнародню солідарність, осудять соціал-зрадників, висловлять піддержку поневоленим кольоніальним народам, запротестують проти жорстокого визиску жіночої і діточої праці, заявляться проти імперіялістичної війни, а за Радянським Союзом.

День 26. лютого буде днем організування боєвих сил пролетаріату для повалення капіталізму. Працюючі всіх країн мусять усвідомити собі, що без повалення капіталізму не можна усунути безробіття, бо воно є нероздільною його частиною. Працюючі мусять усвідомити собі, що капіталісти приготавляються ліквідувати теперішню кризу старим своїм способом — імперіялістичною війною, а в першій мірі збройним нападом на Радянський Союз. Імперіялістичні війни завжди були тими дверми, в які капіталізм кидався шукати виходу з кризи, отже він приготавляється зробити те саме й тепер. Тому Міжнародній день боротьби проти безробіття мусять бути доповненням минулорічного Міжнароднього дня боротьби проти війни, а одночасно й днем боротьби проти капіталізму в цілості.

В день 26. лютого виходить, товаришки й товариші, на вулиці і демонструйте за:

Роботу або платню! Асекурацію безробітних, фінансовану податками чи зисками і заряджувану робітниками! Негайну допомогу безробітним грішми з урядових фондів! Сімгодинний день праці, п'ять денний тиждень! Проти овер-тайму! Проти жорстокого визиску жіночої і діточої праці! Проти зривання платні і спід-апу! За збільшення платні, за коротший день і кращі умовини праці!

Будуйте Ради Безробітних! Вступайте в ряди Комуністичної Партії! Вступайте в революційні трейд-юнії! Будуйте об'єднаний фронт у фабриках!

Виганяйте реформістів і соціал-зрадників з рядів робітничої кляси!

Боріться проти воєнної небезпеки! Обороняйте Радянський Союз!

Салдати і матроси! Демонструйте вашу солідарність зі своєю клясою!

Боріться за Революційний Робітничо-Фармерський Уряд!

Готуйтеся до Міжнароднього дня жінок-робітниць!

МІСЯЦЬ БЕРЕЗЕНЬ Є МІСЯЦЕМ КАМПАНІЇ ЗА ЗБІЛЬШЕННЯМ РЯДІВ ЖІНОЧОЇ СЕКЦІЇ.

Наближається день 8. березня, який є міжнароднім святом всіх жінок-робітниць. В цей день свідомі жінки-робітниці влаштовують з цілому світі масові зібрання і на них пояснюють працюючим значіння цього свята, зміцнюють свої сили для боротьби проти капіталізму, доказують пролетарську єдність. Але ще не всі робітниці знають про це велике свято. Вповні розуміють його значіння тільки членкині робітничих організацій і читачки робітничої преси. Тому на тих свідомих робітниць паде завдання добре підготувати це свято і як найкраще перевести його.

Членкині Жіночої Секції обов'язково повинні в день 8. березня влаштувати в своїх місцевостях масові зібрання, подбати, щоби на них прийшло як найбільше число робітниць і робітників і всім зібраним широко пояснити зна-

чіння Міжнароднього дня жінок-робітниць, коли воно повстало і хто та для чого встановив його. Одночасно наші членкині повинні повести на тому святі як найширшу кампанію за новими членкинями до Жінсекції і продовжувати її до кінця місяця березня. Центральний Комітет Жіночої Секції ТУРФДім висуває до всіх своїх відділів клич: Товаришки, приєднайте в березні 1,000 нових членкинь до організації! Клич цей можна виконати, тільки треба щиро взятися до праці. Щоби виконати його всі наші відділи повинні влаштувати в місяці березні не менше як по два масових мітінги, чи концерт-мітінги. Вибрані відділами бесідниці повинні добре приготувитися до тих мітінгів і на них пояснити неорганізованим, чому нам, працюючим так тяжко живеться, чому зростають капіталістичний визиск і безробіття, чому ка-

піталісти всіх країн пригтовляються до війни між собою і до нападу на Радянський Союз та що усунути все це зло працюючі можуть лише організованою боротьбою проти капіталізму і що тому саме всі українські робітницї і фермерки повинні вступати в ряди Жіночої Секції ТУРФДім і Комуністичної Партії Канади.

Крім того всі членкині Жіночої Секції повинні також як найщиріше попрацювати в місяці березні для нашого журналу "Робітницї". "Робітниця" є нашим керівником, учителем і порадиником. То ж постарайтесь приєднати їй в березні як найбільше число нових передплатниць.

Коли ви зробите неорганізованих робітниць читачками "Робітницї", то вона виховає багатьох з них на наших членкинь. А поле праці для поширення "Робітницї" — широке. В Канаді є десятки тисяч українських робітниць і фермерок. До них треба знайти підхід, поширити між ними "Робітницю", приєднати їх в наші ряди і вивести на фронт класової боротьби.

Якщо котрі наші відділи заслабі і не можуть власними силами належно підготувати і перевести Міжнародного жіночого свята і кампанії за збільшенням членства, то їм повинні по-

могти в цьому мужеські відділи. Але не сміє бути ні одного жінвідділу, який не святкував би 8. березня і не переводив кампанії за збільшенням рядів Жіночої Секції та за приєднанням нових передплатниць для "Робітницї". Це є рішення ЦК Жіночої Секції і воно обов'язкове для всіх наших відділів.

Матеріал до Міжнародного дня жінок-робітниць знайдете, товаришки, в усіх річниках "Робітницї" в числах з 15. лютого і з 1. березня. Весь прихід з підприємств, які відділи влаштують в день 8. березня, має піти на пресовий фонд "Робітницї".

Товаришки, працюйте всі! Зробіть ту вашу працю загальною і не звалюйте її, як це часто в нас буває, на одиниць. Докажіть щирою працею, що ви вже вповні зрозуміли значіння організації в класовій боротьбі і що ви вмієте сповняти свої організаційні обов'язки!

Хай живе Міжнародний день жінок-робітниць!

Хай живе міжнародня солідарність трудящих жінок в цілому світі!

Хай живе Жіноча Секція ТУРФДім!

За ЦК Жіночої Секції ТУРФДім:

М Виноградова,
голова.

А. Мойсюк,
секретарка.

Безробіття в Канаді

В усіх містах Канади панує тепер велике безробіття, яке постійно зростає. Зараз число безробітних доходить уже до 200 тисяч. Як на Канаду, яка має всього около 10 мільйонів мешканців, то це дуже багато. Уряд викидає великі суми на воєнні зброєння і на піддержку різних буржуазних організацій та дає великі полекції підприємцям, а около 200 тисяч робітниць і робітників примирають з голоду. І тільки подумайте: в Канаді, яка належить до найбільших продуцентів пшениці в світі, яка добуває найбільше ніклю і асбе-

сту, яка має величезні паперні і багато інших фабрик, яка має великі лісові багатства і великі копальні вугілля, золота, срібла, цини, олова, графіту, кобальту і нафти, яка виплекує величезні стада худоби і має багато, багато інших багатств, в тій Канаді завдяки капіталістичній господарці около 200 тисяч здорових і повних сиди робітниць та робітників живуть в страшній нужді, бо не можуть знайти праці, а уряд не хоче дати їм допомоги.

Замість допомоги буржуазія годує безробітних довгими статтями в пресі і промова-

ми через радіо про "добробут" та різними солодкими обіцянками.

До недавна безробітні у великій мірі вірили тим обіцянкам і сиділи тихо. Вони спокійно і витривало кидались з місця на місце й шукали в містах, майнах і лісах за працею. Але як випорожнились до краю їх кишені, як вони переконались, що однакове безробіття панує в усіх місцевостях Канади від одного океану до другого, а голод і холод відкрили їм очі на причини лиха, вони почали виходити на вулиці і домагатися праці або допомо-

ги. І ось тут канадійська “демократична” буржуазія лишній раз показала, що вона зовсім не різниться від польської, румунської, німецької й іншої буржуазії. Вона кинула на безробітних поліцію, яка замість хлібом нагодувала їх клобами, кінськими копитами і тюрмою.

Це сталося недавно у Венкувер, Б. К., де є тепер около 15 тисяч безробітних. Дня 27. січня частина тих безробітних вийшла під проводом Комуністичної Партії на вулиці міста, щоби запротестувати проти морення їх голодом. “Батьки”

міста добре приготувалися до тої демонстрації. Вони вислали проти демонстрантів 400 озброєних поліцаїв, які по довшій боротьбі розгромили їх. Там поліція арештувала около 30 робітників і 1 робітницю. Також значні демонстрації безробітних відбулися в останньому часі в Монтреалі, в Форт Вил’ям, у Виндсор і в деяких інших містах. В тих демонстраціях взяли масову участь разом з робітниками і робітниці.

Працюючі Канади можуть добитися поліпшення життя

лише організованою боротьбою проти капіталізму. Тому всі безробітні повинні в день 26. лютого вийти на вулиці міст і запротестувати проти безробіття.

Наші читачки і членкині Жіночої Секції повинні демонструвати в перших рядах. В день 26. лютого не сміє лишатись вдома ні одна безробітна робітниця, ні оден робітник. Всі виходять на вулиці і боряться проти безробіття!

Хай живе Міжнародний день боротьби проти безробіття!

Безробіття зростає в цілому світі

Впарі зі зростом раціоналізації в індустрії й приміненням спід-ап систему при усіх станках праці зростає таким же темпом безробіття. Рахункові зіставлення капіталістичних підприємств, підсумовування зисків і вкладів капіталів у продукцію за останній рік вказують, що продукція повоєнна в усіх галузях індустрії й промислу не то що не зменшилася, а навпаки, значно зросла. А тимчасом число зайнятих робітників при будь-якому станку праці багато зменшилося в порівнанні до передвоєнного часу. Й коли підсумувати усіх безробітних по імперіалістських країнах, які тільки зголосилися по їхніх бюрох праці, їхне число сагає до 23 мільйонів. Других стільки мільйонів буде таких безробітних, що не зголошувалися до реєстрації, знаючи згори, що праці не дістануть. За статистичними даними виходить, що

пересічно 6 — 7 процент загального населення капіталістичних країн немає праці й знаходиться в армії безробітних.

Зростання лав безробітних поповняє ще надто прискорена пролетаризація селянських мас, головню ж в хліборобських країнах, як в полуднево-східній Європі, Азії, Америці й Канаді, де щонайменше одна третина усієї землі знаходиться в руках поміщиків, мандаринів та інших багатих землевласників. Дотого ж система раціоналізації, що охопила теж землеобробку, стали витискати наймитів землі від праці. Й вони подались собі на ринок збуту трудящих рук. Отак що хвилини доповнюються лави безробітних, зростають їхні ряди.

Довший час капітал обманював безробітних переселюванням з одної країни в другу. Останню таку спробу зробив це

так званий робітничий уряд МекДоналда у Великій Британії. Він пробував розв’язати питання безробіття переселюванням англійських робітників до своїх кольоній, в першу чергу до Канади, прихвалюючи добробут країни долара й заманюючи робітників до виїзду. Однак спроба випала невдачно, англійські робітники переконалися наочно самі, що їх обдурих уряд МекДоналда й зажадали повороту назад додому. Й саме оце переселювання робочої сили з одної країни в другу переконало мандрівних робітників, що кращої долі не слід шукати по інших країнах, а за неї треба йти в клясові бої проти капіталістів таки у власній країні.

І бої розгорнулись зараз надобре по всьому капіталістичному світу. Вони прибирають щораз гостріший характер, стають з кожним днем загрозливішими для капіталу. Ні-

В Німеччині панує тепер велике безробіття. Голод і холод заставляють безробітних виходити на вулиці і домагатися хліба або допомоги, а капіталісти, як це бачимо на знімці, годують їх нагаями, а навіть і кулями.

мецькі безробітні в тісному союзі з бідняцьким селянством зза барикадів обстрілюють соціал - демократичну поліцію Цергібелів і Гжесінських. Безробітні міста й села Польщі теж збитою лавою ставлять збройний опір фашистській поліції Пілсудського, селяне й робітники боярської Румунії таксамо відкрито в класових боях зустрічають сігурантські кольони, готові до збройної відсічі.

Зменшення заробітної плати робітникам до 50 процент, раціоналізація індустрії а з тим зростання безробітних кадрів, наложення великих податків на біднацько - середняцьке селянство в країні фашизму в Італії — усе те заставило італійських працюючих виступити збройно проти фашистських погромщиків в Міляно й багатьох інших місцевостях. Останні страйкові бої, що охопили Францію, Англію й балканські країни Європи свідчать аж надто про те, що революційний рух пролетаріату набирає сили, міцніє.

Останні події страйкового руху й масових демонстрацій в Злучених Державах і Канаді затісняють ще міцніше боевий фронт працюючих проти капіталу і посилюють позиції пролетарської революції. Безробітні Венкувер в Бритиш Колумбії своєю грізною поставою й боевою готовістю засвідчили, що пролетаріат Канади теж вже загартувався в класових боях й зараз переходить в атаку проти капіталізму. А всі ті масові демонстрації безробітних, що відбуваються по усіх індустріальних центрах Канади, Америки й усіх країн капіталістичного світу, хіба ж не говорять про зростання революційного руху трудящих, які вже відказуються гинути голодовою смертю й не дають себе довше морити голодом й йдуть на фронт класових боїв.

Щоб лави безробітних ще більш скріпити, затіснити й виказати їхню боездатність — на 26. лютого по усіх капіталістичних країнах світу відбудуться масові демонстрації безробітних. На 26. лютого з

червоними прапорами й боевими гаслами вийдуть усі працюючі на вулиці і демонструватимуть свою готовість у наступі на фронт капіталу. В лави одноцілого боевого фронту в день 26. лютого стануть теж працюючі Канади й плече-в-плече з пролетаріатом всіу продемонструють свою силу впарі з домаганнями.

З ВИСЛОВІВ ЛЕНІНА.

“Обеднатися з селянською масою, з рядовим трудящим селянством і вирушити вперед безмірно, далеко повільніше, ніж ми мріяли, але за те так, що маса дійсно йтиме за нами. Тоді прискорення цього руху у свій час настане таке, що ми тепер і уявити не можемо. Це, на мою думку, перша основна політична наука з нової економічної політики”.

“Партія, що на словах є ворожа імперіалізові, а на ділі не веде революційної боротьби в середині кольоній за повалення буржуазії, не підтримує систематично революційну роботу, яка почалася вже в кольоніях, не ввозить до них зброю і літературу для революційних партій, є партією поганців і зрадників”.

Грізне положення безробітних у Злучених Державах

Треба думкою покопатися в багатьох роках, щоби один з них віднайти і примірати до него безробіття, яке прибирає у Злучених Державах чимраз грізніший характер. Буржуазна преса розписується на всі заставки, стараючись якимось способом покрити те лихо; капіталістичні горлачі аж ковнірці розтягають, так викривають про Гуверів “добробут” в країні. Нажершись смачно, ті горлачі не скупляться на фабрикування для приміраючих з голоду робітниць і робітників гарних обіцянок, які преса і радіо розносять по всіх голодних хатах. А щоби це не звучало так пусто, то ті ситі лакеї Вол Стріту роблять підсумки з безробіття в європейських країнах і таким чином замулюють очі робітництву своєї країни, мовляв: щасливі ви, що ви живете в Америці, а не де-інде. А робітництво, по часті, тим себе лікує і жи-

вотіє даліше, чекаючи кращих днів.

Безробіття охопило однаково як великі так і менші міста Злучених Держав, тільки воно не кидається в останніх так в очі, завдяки меншій кількості населення. Безробіття давить працюючих чимраз гірше. В усіх містах що-дня можна почути про чисельні самогубства поповнені через безробіття; що-дня можна почути, що там а там найдено людину померлу з голоду. Трапляються і випадки божевільня через безробіття. В пресі появляються навіть повідомлення, що безробітті батьки в випадках божевільня вимордовують цілі свої родини. Щоби це не звучало для читачів сумнівно, наведемо кілька фактів: В містечку, де приходить працювати пишучому цю статтю, за короткий час було кілька випадків самогубства і божевільня серед безробітних. Один молодий без-

робітний кинувся під поїзд, який відтяв йому голову і руку. При ньому знайдено всего 27 центів. Це був весь його засіб до життя. Другий, старший віком безробітний зарізався на “бордінг гавзі”. Третій пристаркуватий робітник стратив роботу і вневдовзі його знайдено в лісі на гіляці з мотузком на шиї, замерзлого. Найновіші факти ось які: В фабриці, де самий працюю, звільнено старшого робітника-механіка. Щоби його звільнити, на те знайшлися зовсім без підставні причини. Робітник зібрав своє знаряддя і подався за працею по других фабриках. Обійшовши кілька фабрик, він з гірким розчаруванням повернув додому. Положення, в якому він очутився під старість зі своєю дружиною, так поділяло на него, що він збожеволів. Його забрано до дому божевільних, звідки йому вже не буде виходу. Не легша участь постигла й другого робітника, таки в тім самім департаменті праці. Цей бідака дуже вірно вислужив фабрикантові 20 літ (так він мені самий сказав) і за помилку, що її зробив сам суперідент, зроблено того робітника козлом відпущення і викинуто на хідник. Праці більш нігде дістати він не міг. Самий хорував злегка на серцеву недугу. Звільнення від праці так сильно вплинуло на него, що недуга зразу кинула ним в ліжку і, як я довідався від його сестри, доктор сказав, що його дні вже почислені.

В КРАЇНІ “ДОБРОБУТУ”.

В Злучених Державах є тепер понад 6 мільйонів безробітних.. Не маючи грошей на прожиття, вони мусять вистоювати на морозі в бредлайнах, щоби лише дістати кусок хліба і копик кави. А багато з них зовсім не дістають ніякої допомоги.

Так платить буржуазія ветеранам величезної американської індустрії. Робітників звільнюється зовсім безпричинно і вони, опустивши голови, залишають фабрики і кінчають життя самогубством, або божеволіють. Це все що остається робити лояльним громажданам Злучених Держав.

Правда, існує в Зл. Державах закон, після якого можна вкратити самогубника за такий ненормальний вчинок, коли б яким чином можна було причіпити безробітному голову, яку він підставив під колеса потягу, або щоб можна було сживити повішеного, та притягнути їх перед "справедливого" суддю. Але за те ви зі свіч-

кою не знайдете у Злучених Державах такого закону, який зобов'язував би американське правительтво помагати безробітним і таким чином не допускати безробітних до таких жадливих поступків. Змінити такий несправедливий лад працюючі можуть лише організованою боротьбою.

К. Андрушкевич.

ТРЕБА ВИСЛАТИ ДЕЛЕГАЦІЮ РОБІТНИЦЬ ДО СРСР.

ЗАКЛИК КАНАДІЙСЬКОГО РОБІТНИЧОГО КОМІТЕТУ ЖІНОЧОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ ДО РАД. СОЮЗУ — ДО ВСІХ РОБІТНИЧИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.

Дорогі Товаришки!

Повищий комітет зістав зорганізований з жіночих робітничих організацій і з жіночих юній в тій ціллі, щоб вислати з Канади жіночу делегацію, яка відвідала б Радянський Союз і побачила своїми власними очима обставини, серед яких живуть робітники і селяне Радянського Союзу, а головню жінки, робітниці.

Майже всі країни світа, за винятком Канади, послали вже свою робітничу делегацію до Радянського Союзу. Кожного дня на шпальтах капіталістичної преси можна прочитати наклепи і очернення на Радянський Союз. Великі держави покvapно готуються до війни проти робітничо-селянського уряду і тому ніколи не було більшої потреби як зараз, щоб робітники познайомилися з правдивими фактами про цю велику країну, Радянський Союз.

В кожній капіталістичній країні затруднення жінок в індустрії страшно зростає. Ми бачимо цей зріст в Канаді. Ко-

ли ми глянемо, наприклад, на текстильну індустрію, побачимо, що вона є обслугована майже самими жінками і дівчатами, яких заробітна плата є дуже мізерна, далеко мізерніша чим плата чоловіків, й зараз робітниці страшно терплять від системи спід-ап, що зістала введена в життя. Боротися з цим важко, бо менше як один відсоток цих робітниць в Канаді є зорганізовані. Ми є того переконання, що кінечним є для канадійських робітниць познайомитися з обставинами наших сестер і взагалі побачити політичний, соціяльний і економічний рівень жінок в Радянськім Союзі.

Є пропозиція, щоб ця делегація складалася з 5 або 6 жінок вибраних з цілої Канади, з представниць робітниць заводів, бідних фермерок і жінок майнерів. Моральна і матеріяльна підтримка робітничих організацій в Канаді допоможе нам легко зібрати потрібний фонд для висилки такої делегації.

Коли ви симпатизуєте з на-

шими ціллями, а ми думаємо, що кожний клясово свідомий робітник і кожна клясово свідомо робітниця повинна симпатизувати, то хай ваша організація поробить всі старання, щоби увійти у зв'язок з підготовчим жіночим комітетом, від якого зможе отримати всі потрібні інформації про висилку згаданої делегації.

Комітет робить потрібні пляни в справі організування цієї всекраєвої делегації, в справі здобуття фондів і в справі організування потрібної публіцистики.

Думаємо, що ви застановитеся над цим серйозно і поступите після вище поданих сугестій. Є це в широкім інтересі робітників і бідних фермерів, щоб вислати жіночу делегацію з Канади до Радянського Союзу.

З робітничим привітом,

Мині Шур, секретарка.

Жертьви слати на слідуучу адресу:

Minnie Shur,

433 Montrose Ave.,

Toronto, Ont.

“Який лад ліпший”

Під таким наголовком буржуазна американська журналістка І. Робінсон написала недавно в “Шікаго Івнінг Американ” статтю, в якій порівнює права і життя жінки в Радянському Союзі і в Америці. В тій статті вона пише:

“Радянська жінка користується рівними правами з мущиною в праці, в платні, в усіх ділянках громадського життя, словом в усьому. Вона має широкі можливості користати з освіти, а по укінченні школи може багато ширше і краще використати ту освіту як американська жінка. Бо радянська жінка має відкриті двері до всіх громадських становищ, де дістає рівну платню з мущиною. Вона працює в усіх урядах і в професійних союзах, причому бере таку участь в політичному житті, що американська жінка далеко лишилася під тим взглядом позаду неї.

Багато капітанів радянської фльоти — це жінки, багато суддів, адвокатів і інших урядовців — жінки. Жінки працюють за рівну з мущинами платню у фабриках, в адміністраціях при будові доріг, у школах, в санаторіях і т. д.

Для жінки радянський уряд робить все можливе, щоби кухня і домашні клопоти не звязували її рук і щоби вона могла брати участь в усьому громадському життю.

Дітей радянські жінки можуть завжди лишати під доглядом спеціальних доглядачок, де вони дістають як найліпшу поживу й опіку. Матері не мусять цього робити, але вони радо віддають своїх дітей під опіку колективних доглядачок, бо знають, що їхні діти дістають там добрий догляд і санітарну опіку. Доглядачки є звязані з фабриками і зі всіми іншими індустріями.

Матері дозволяється в часі

праці піти до своєї дитини, покормити її і побавитися з нею. Радянська жінка є належно забезпечена не лише по але й перед породами; вона дістає двомісячну відпустку з повною платнею перед і двомісячну по породах. Цим правом користуються всі жінки: замужні, вдови і т. д. Радянська жінка не має клопоту з дитиною. Радянська жінка має ті самі права що й мущина і несе ту саму відвічальність.

Радянський Союз — це молода країна, що енергійно перебудовує все життя на новий лад. На люксуси тут ніхто собі не дозволяє, а в тому числі і жінка, бо увага всіх звернена на перебудову життя. Радянська жінка працює над перебудовою країни нарівні з мущиною. І як їм трапляються на шляху перешкоди й недостачі, то вони їх спільно поборюють і нарівні переносять.

Так живе жінка в Радянському Союзі, але в нас (Америці) інакше.

Тут в Америці ми багато говоримо про зрівнання жінки з мущиною, але на практиці то ще дуже далеко до такого зрівнання. Правда, ми маємо багато кваліфікованих жінок, що займають місця мушини в усіх галузях індустрії, в школах, по міських урядах тощо. Але правдою є також і те, що вони побирають за свою працю багато нижчу платню як мушини.

Американська мати є невілляниця як і її дитина. Обстави-

Радянські робітниці приготувляються до оборони своєї країни перед нападом імперіялістів.

ни, в якій багатьом матерям приходить родити дітей є моторошні, а то й жахливі і незносимі. Ми, американці маємо найбільшу числом смертність матерей і їхніх дітей під час породів, як які інші цивілізовані країни світа. Отаке діється з американською жінкою на практиці. Але за те на словах вона крикливо оспівана в поезії і музиці, яскравими фарбами змальована в романах то що.

Вона ошукана на платні за свою працю, вона вмирає при родах дитини, але за те дістає великий заручальний перстень, публичну рекляму і алімента (удержання на дитину) в судових рекордах. Не зважаючи на такий сумний стан багатьом американським жінкам здається, що вони дійсно популярні і поважані істоти, чудові героїні романів.

Який же лад ліпший? Чи радянський, де жінка відкинула фальшиве сантементальне ідеалізування і має рівні права та несе однакові обов'язку з мужчиною, чи наш американський, де жінка зрівнана лише на сло-

вах, у фразах, а понижена в дійсності? Думаю що легко відповісти на це питання?"

Отак буржуазна журналістка, пізнавши життя в Радянському Союзі, підносить тамтешній лад, а осуджує тутешній капіталістичний. Пишучи

про американську жінку, вона не зробила поділу між жінкою-робітницею а жінкою буржуйкою, але як від буржуазної журналістки то й не можна чогось подібного вимагати.

С. О.

В Москві відбувся Всесоюзний з'їзд колгоспниць

З початком січня закінчився в Москві 1-ий Всесоюзний з'їзд колгоспниць, що розв'язав багато питань про участь жінки в колективному будівництві. Особливу увагу присвятив з'їзд завданням культурно-освітньої роботи в колективах.

Цього року колгоспи одержать 2,000 кіноустановок, 5,000 радіо-приймальників і гучномовців. 8 мільйонів доларів відрахувань на культурно-побутові потреби будуть цілком витрачені на організацію в колгоспах дитячих ясел, дитячих майданчиків, клубів, громадських їдалень. Нархарч перед-

бачає побудувати в колгоспах великі їдальні, розраховані на 1—1½ тисяч осіб в усіх районах суцільної колективізації. При кожному колгоспі ставиться за завдання організувати постійні дитячі ясла, створити каси взаємодопомоги матерів.

Народний Комісаріят здоров'я у закладах охорони матері й дитини має навчити до 10,000 колгоспниць, що потім працюватимуть при яслах і майданчиках у колгоспах.

З'їзд пильну увагу віддав справі підготовки до весняної засівної кампанії. У виконанні всіх завдань на цій ділянці колгоспниця повинна взяти активну участь. Робити тут буде багато, надто ж коли взяти до уваги, що площа засіву в колгоспах зростає до 7½ мільйонів акрів. Що ця площа значна, свідчить хоч би й те, що засівна площа всієї Німеччини дорівнює тільки 5 мільйонам акрів землі.

З'їзд колгоспниць склав угоду з Головополітосвітою та Надзвичайною комісією в справі ліквідації неписьменности, про поширення заочного навчання колгоспниць і про ліквідацію неписьменности серед них.

Червона армія готова дати відсіч імперіялістам і звести боротьбу за визволення всіх працюючих.

БАГАТО УПАЛО БОРЦІВ.

Багато упало великих борців
На ниві тяжкої борби за свободу,
Без слави і пишних блискучих вінців,
Немов не було і на світі їх зроду.

Багато вже крові повсюди лилось
Укупі з гіркими дрібними сльозами,
Багато нам горя зазнати довелось
І гнити в неволі нелюдській роками.

А сонце сяє з високих небес
І радість вливає у душу слабую,
І щастя чека світ широкий увесь
І вірить він щиро у правду святую.

І прийде той певний, сподіваний час:
Не буде насильства тиранів жорстоких
І правди почують народи всі глас
І вийдуть на волю із тюрем глибоких.

Тоді пом'януть всіх погибших в бою
І славою вкриють на вічній роки
Усіх, що спасали країну свою,
Що перші були і борці і пророки...

О. Коваленко.

З ТЮРЕМНИХ МОТИВІВ.

Із нашої муки, із нашого горя,
Хвороби й неволі.
Згартується сила, що лихо поборе
Для кращої долі.

Мені оця думка немов одчиняє
Замкнуті двері,
Мені оця думка журбу розганяє,
Що владна тепера.

Мені оця думка все втішне говоре...
Й мені так здається,
Що з нашої муки, із нашого горя
Та воля скується.

Н. Кибальчин.

ДО ВЯЗНІВ.

Не шліть на долю нарікання —
Вона до вас, як сон, прийде;
Ви право маєте на волю,
Насильство ката упаде!

Ви не кажіть — не можна жити,
Тюрма на вік задушить нас, —
Боріться! Скоро виймуть ґрати,
Не за горами волі час!

Ви молоді — надія серце
Ще вам зогріє, оживить;
І ще любови ясне сонце
Країну нашу освітить!..

Вдовиченко.

ПРИЙДЕ.

О, прийде, напевно, той день,
Що ми відпочинем од мук
І скинем заліза важкі
Зі завязаних, стомлених рук.

О, прийде, напевно, той день,
Що гніт, і неволя, і кров —
Все зникне на віки й тоді
Подужа святая любов.

Безсилий не знатиме більш
Од дужого в час той наруг,
Народові руку подасть
Народ — його брат, його друг.

О, прийде він, прийде той день,
І хвальний та радісний спів
Поллється по світові скрізь
Із уст у людей, у братів.

Про волю і щастя, й любов
Казатимуть дивні пісні,
Віщуючи людкості їх
На довгі довічні дні!..

Б. Грінченко.

В Р Е М О Н Т І

Написав Майкл Голд.

Вагон, що з нього нам видавали платню, спинився поблизу. Ми покидали струмент і вистроїлися біля колії. Крізь заґратоване віконце касієр видав засмаженим робітникам коверти з платнею.

Кожний був щасливий; кожний посміхався. Навіть Річ, наш заґатований управитель, видувив в себе посмішку. Всі розмякли; посипалися грубі дотепи й жарти.

Так, це була велика перемога для ватаги ремонтників. Компанія видала їм двотижневу платню. Вони поводитися зовсім нерозумно — ці великі діти, так, ніби це був який дарунок. День платні, платня — опіум для нас.

Майже всі гроші ватага розпускала другого-ж ранку.

Щодня ми покривали одну восьму милі на дільниці 10. Просуваючись наперед, ми видирали старі зігнилі тайзи й змінювали їх новими. Спершу викидали старий жужеличний баяст, потім просували ломи під старі гвіздки й підважували довжелезну рейку всією силою наших кісток і хрящів, аж поки іржавий п'ятицалевий гвіздок виходив зі стогіном, як великий зуб. Потім витягували стару тайзу й котили на край насипу. На її місце волокли нову, що з неї ще капав креозот. Потім гатили десятифунтовим молотом — бум, бум — по голові нового гвіздка, поки здавалося, що він вріс у тайзу. Наприкінці знову насипали жужлиці й утоптували її.

За місяць половина ватаги страждала од чиряків. Я мав клопіт із дванацятьма. Ми спершу вважали, що це було од води, але Річ — управитель сказав, що винний цьому креозот. Він проходив крізь нашу шкіру. Річ радив нам носити шкіряні рукавиці й триматись далі од горілки й жінок.

Часом ми клали рейку. Це було важче, ніж класти тайзу. Восьмеро людей з кліщами, по четверо з кожного боку, волокли довжелезну крицеву рейку. Коли б хтось спіткнувся, рейка гримнула б додолу. Ед Бас, молодий худорлявий фармер з округи, що пробував уникнути голоду протягом літа в ремонті, роздушив собі

ноги таким способом. Він лежав на спині й проклинав нас доти, доки рот його, здавалося, вкрився пухирями. Ми поклали його на дрезину. Тоні та я мали одвезти його назад, на село. Він проклинав нас обох усю дорогу й називав нас “вушивими Іонами”. Тоні хотів штовхнути його, але — хоч поганий Ку-Клук-совець заслужив штовхана, я стримав Тоні.

Було нас 24 у ватазі на дільниці 10. Але ми говорили на шести мовах, боючись і підозрюючи один одного, як добрі патріоти. Було п'ятеро іонів, троє пеньяків, один швед, один єврей, один ірляндець (у кожному заворушенні на світі обов'язково бере участь один ірляндець), три мексиканці, два поляки й банда стовідсоткових янки. Був також один негр на ім'я Гаррі. Ми сходили потім щодня під тим же самим сонцем; спали в тих самих бараках і їли ті самі інтендантські покидьки. Але ми ненавиділи один одного. Це — адамове прокляття, що лежить на американському робітничому рухові.

Кожний ненавидів управителя Річа. Це було єдине, на чому всі ми погоджувалися. Я не розумію шпигів, катів, стрільців-професіоналів і людей таких, як Річ. Він був справжнє патальогічне явище. Мені здається, більшість людей божеволіє, коли їм дають волю з їхніми дубинками і наказують установити порядок.

Річ добре порядкував. Йому було біля сорока і в нього було серйозне індіанське лице, що буває часом у американців. Він виглядав, як тексасець. Він мав блакитні очі орла й убійника. Він ніколи не сміявся. Він був сильний, щоб побити кожного з нас, і ми знали це. Він завжди підганяв нас. Він був фанатик — бога, пристрасть, шаленство, релігійний запал ця людина вклала в управління дільницею.

Я певний, що воно пожирало його. І все це він робив за 96 доларів на місяць. Можете ви зрозуміти таємниці людської вдачі? Я не можу. Ранками ми ганяли наші дрезини біля семи миль до місця роботи. Річ стояв струнко на першій дрезені, як Вашингтон на переправі через Делавар.

Нічні тумани ще тулились до схилів горбів. Раптом він свистів і ми стрибали, як безумні, і скидали важкі дрезини з рейок. Експрес гремів мимо через секунду, з жінками й дітьми, що махали нам. Іноді ці блискавки знищували цілі ватаги. Річ рятував нас кілька разів од смерти. Він відповідав за нас. Він не виносив, коли хтось розгинався, щоб запалити люльку чи ковтнути води. Він стежив за нами підозрілим поглядом і, не мовлячи слова, змушував вас почувати себе винними, як саме пекло. Якось Джо, водонос, хлопець — іон погнався за гадюкою побіля колії. Річ одвернувся — тому Джо схопив грудку й вполював гадюку. Він зник у кущах і не з'являвся хвилин з п'ять. Тим часом дехто почав гукати — “Водоносе, водоносе”, але Джо не було. Інші теж почали гукати — це був їхній спосіб дратувати Річа, показуючи йому, як мало вигід мали вони в ремонті, не було навіть доброго водоноса.

Річ набряк од гніву. Він почав гукати й клясти й саме тоді з'явився веселий Джо з квітками в руках. Річ підійшов до нього, схопив за руки й скрутив їх у нього за шиєю так, що Джо почав благати пробачення.

У липні був день незнаної ще мені спеки. Можна було бачити, як хвилясто нарувало зі шпал тепло. Рейки були, мов розпечені сковороди. Ми зовсім запарили Джо, вимагаючи собі цебра доброї води. Було близько полудня, коли щось трапилось. Свен, великий добродушний швед тримав гвіздок в той час, коли Гаррі забивав його в тайзу. Раптом Свен упав і молот просвистів на пів цяля од його скроні.

Сонце звалило Свена. Ми однесли його під дерево й побризкали водою. Він усе ще був зомлілий і важко дихав. За хвилину він очутився. Поки ми возилися з ним, Річ намагався повернути нас до роботи, але кожний хотів походити за Свеном і ніхто не відповів Річові.

Нарешті, Річ почав гримати на нас: “ставайте на роботу, а то я всіх вас зажену в пекло”. Ми всі лежали, спочиваючи, під деревом і ніхто з нас не ворохнувся.

“Надто душно сьогодні, добродію Річ”, мовив Тоні, старий іон. “Так, Річ, сьогодні надто душно” — пробурмотіли інші, коли Річ спустився з колії. Це було схоже на страйк і, мабуть, трапилось в Річа вперше.

Він був уражений, але не розгубився. Він бачив, що ватага діляла об'єднано й перемогла його. Але він розбив нас по одинці.

“Ти, Стеббі” — мовив Річ — “чи вважаєш ти, що сьогодні справді надто душно? Ставай до роботи, Стеббі”.

Стеббі був похмурий, старий янки, коло 61 року життя. Здавалося, він сам себе соромився, здійсмаючись поволі й бредучи на колію. За півгодини він сам викидав увесь баяст під нестерпучим сонцем, поки ми дивилися на нього й реготали.

Я не бачив ще такого страйку, де б янки не напсував перший. Один по одному всі ми піднялися на колію й працювали в зливі солоного поту.

Один поляк мав акордіон. Він і інші поляки часом співали й грали на східцях нашого житла вечорами. Здебільшого — було це після дня платні, коли в них ще лишалися гроші на горілку. Місяць сяяв, коники сюрчали в траві. Поляки грали на акордіоні й дивилися на місяць.

Ганді-денсерці були найгірші зміж приїздиних робітників. Молодші не дуже охотяться йти в ремонт, коли б і могли там працювати. Платня надто низька, умови неможливі. Через це так багато працює в ремонті дідів та чужинців. І через це ні одна американська робітничка спілка ніколи не клопоталася як слід з організацією ганді-денсерців. Мабуть, стоять вони надто низько.

Гаррі з Билем грали в казіно за столом. Джо-водонос читав біля лампи якийсь кавбойський журнал. Свен хропів, мов кабан, на нарах. Сівілод доперав свою святкову сорочку Крізь двері темніла ніч, виднілося велике чорне небо й самотні дерева. Я грав на гармонії.

Ми були єдині, що не пішли з свого вагону в село витратити свій двотижневий заробіток. О девятій годині знадвору ночував регіт і брати Нільями протовпились у вагон. Це були хлопці “фармері з округи, що працювали в ремонті цього літа, бо вдома було ні над чим сидіти. З роду худих, квасних, похмурих янки вони почували себе щасливими тільки напившись до непритомности.

“Ми прийшли забрати останні наші гроші!” — гукнув Елмер. “Чому ви — диваки не йдете

в село? Буде весела ніч". "Еге! Цілий гурт шахтарів зібрався й почалася справжня гра в коморі в Джона" — мовив Фред.

Елмер порився в ліжкові й знайшов свої гроші. Він також хотів одягти краватку, рего-чучись. Фред зірвав з нього краватку.

"Це негарно" — гукнув Фред. "Крайнсе, він убирається, це негарно".

"Ви одягніть свої краватки" — мовив Елмер — "і буде гарно".

"Чорта я одягну", сказав Фред. "Ми подивимося, хто візьме її без краватки".

Фред оповів, що в Корнійовому готелі з'явилася нова дівчина й всі хлопці волочаться за нею. Фред зазмагався з Елмером, кому з них дістанеться вона на ніч.

Вони вийшли з криком і проклинами. Вони прибрели до-дому о третій ранку, коли ми всі спали, скорчившись.

У Фреда шия була зав'язана хусткою, потоки кроки текли по ній. Елмер підтримував його і умовляв слізним п'яним голосом: "Слово чести, Фреде, я не хотів тебе вдарити так міцно. Ти ж у мене, як брат, Фреде, і кожний, хто зачепить тебе, матиме справу зі мною".

"Але, ти не повинен був робити цього своєму братові, чорти б побрали все" — мовив Фред, плачучи й падаючи до долу.

Елмер звів його на ноги й почав роздягати.

"Я не знаю, як попав до мене в руки той стілець, слово чести, Фреде, чорти б побрали все, чи я вдарив би свого брата отак стільцем. Тепер ляж і одпочинь, Фреде".

Вони морочилися до ранку, втомляючи й змагаючись один з одним, аж поки ми підвелися й поснідали. Фред і Елмер були бліді й хмурі, але працювали не гірше за інших того дня в ремонті.

Пер. з англ. мови В. Мисика.

АНЕКДОТ

Три старші варяти зійшлися в садку закладу для божевільних, сіли на лавочку та балакали. Сонце тоді так мило пригрівало, що їм несподівано вернувся розум і вони вперше мудро розговорилися.

— Ану, товариші, — каже той середній, — розповіджмо собі сьогодні, яким способом хто з нас сюди дістався!

— Моя історія найкоротша, — каже перший, ударивши пальцем у чоло, — мене сюди привели цвіточки. Не дивуйтеся! Точніше кажучи, привела мене сюди незабудька, котру я від чотирнадцятого року життя розмальовував на порцеляні. Думаю, що сьогодні вже кожна родина має мою незабудьку. Пізнати її легко: має дві цвіточки, за ними три листки. Під тим є хвиляста лінія, в трох місцях забарвлена, — а над усім каліграфічно виписано *М а р і я*. — Оце я робив сорок літ — і при тім ані думав, що дурію. Й ось одного дня захвилювався і забувся. Ні з того, ні з цього помалював ціле горнятко, помалював ніс нашого майстра, написав на дверях єдиний правдивий ряд чисел: $2+3$, $5(1)+6$, $2 \times$, $2+3+1$ (3) — і скочив просто до фабрич-

ного потоку. Витягли мене та прислали сюди: збожеволів, кажуть. Але говоріть самі, чи це можливе? Та ж мій розум тепер здоровий — як би я взявся до праці, то намалюю вам цілком добре сто разів на день: дві цвіточки, три листочки, п'ять цвіточків (один нерозвитий), шість листочків, подвійне стебельце, два, три і один листочок.

— Передостанній з трома листками три цвітки.

— Так! Так!

Задумалися божевільні, головами похитали. Потім переглянулися й почали голосно сміятися, що аж садок затрясся. Але за рогом показалося обличчя сторожа й вони втихли, а другий почав говорити:

— Гадаю, що моя історія найкоротша. Мене сюди привели — двері.

Перший божевільний знову зареготався, потім поклав палець на уста та задивився в далечінь.

— Так, так, це були двері, — двері, різними фарбами мальовані. Перші були цілі із скла, тільки вершок золотий. Я стояв коло них дванадцять літ. Люди приходили, йшли геть — а я

не мав нічого кращого до роботи, тільки — по-зір!

Тепер божевільні випростувалися і наслідували рухи товариша.

— Два кроки — тупнути! Тепер підведешся, лівою рукою досягнеш клямку, відчиниш, засалютуєш і помалу зачиниш. При цьому зачеркнеш очима дугу від точки, положеної двадцять сантиметрів над клямкою аж до того дивного, чорного місця, що на пів метра перед дверми. І так мільйон разів на рік. За десять літ я дійшов до того, що міг уже відчиняти навіть перед міністрами, графами і князями. Полюбився я їм, тому поставили мене перед тяжкі занавіси, які вже треба було тільки розгорнути. Так десять літ. А потім знову перед золоті двері — і я відчиняв та зачиняв, зачиняв і відчиняв, зачиняв, зачиняв, відчиняв, відчиняв, зачиняв. —

Розбалакалися товариші-варяти, і пів години по садку було чути: Відчиняв, зачиняв, зачиняв! відчиняв! Відчиняв! Зачиняв! Зачиняв! відчиняв! — зачиняв. Зачиняв — відчиняв! Відчиняв! — зачиняв. Зачиняв — відчиняв! Відчиняв — зачиняв. Зачиняв — відчиняв. Відчиняв — зачиняв...

— Аж ось прийшла помилка. Я власне зачиняв, як приходить пан і стає переді мною. Хотів, щоб я йому відчинив. Але скажіть самі, як я міг йому відчинити, коли я щойно зачинив? Сказав я це йому, але він не розумів. Я йому пояснював, але він мене висміяв. Я його тоді вхопив за шию і шпурнув у двері. З галасом відчинилися — о, цей то потрафив! Як уже лежав за дверима, я його схопив ще раз і розвалив ним знову двері. Потому я зробив це втретє. А тоді прийшло їх менш-більш двадцять, кинулися на мене, звязали і привезли сюди. Збожеволів, кажуть.

Підсміхнулися варяти й зареготали. А потім один з них встав, двічі тупнув, натягнув ліву руку, притиснув, засалютував, аж до землі поклонився. Устав тоді й другий, двічі тупнув, натягнув ліву руку, притиснув, засалютував, аж до землі поклонився — і таким способом почали кланятися один одному, один одному відчиняти й зачиняти, що аж у вікнах інші божевільні з радощів вити почали.

Як три наші заспокоїлися, тоді третій каже:

— А я, товариші, бог зна за що сюди достав-

ся. Напевно якась помилка загнала мене в цей садок, так само, як і вас. Я був діяльним членом суспільства, але ледве сповнив свій обов'язок — уже мене зловили й замкнули: занадто радикально я брав справу, кажуть.

Але судіть самі! Був я робітником у фабриці сірників. Фабрика ще старомодна, смороду повно. Я в ній витримав двадцять шість років, і за тих двадцять шість років нічого іншого не робив, тільки мачав сірники у фосфор. Робота така проста, що кожна звірина потрапила б, а при цьому така отруйна, що людям і кістці проїдала. Раз умер мій товариш, пани прийшли й наказали робити за двох. За дві неділі голова мені ходором ходила. Тоді я почав при тій мертвій “роботі” числити, коли вже раз скінчу з тими сірниками. Припустім, що я зробив їх за день тільки 10,000. Інша річ, що я їх зробив принайменше вдесятеро більше! А тепер числіть місяці, літа!

Поприсідали всі на лавці почипки, очі повибалушували і губи закотили. А потім одночасно зуби вишкірили й зареготали.

— Вкінці я вирахував, що дотягну рівно до десяти мільйонів сірничків, а потім уже ані пальцем не рушу... Чекав цього місяцями, тижнями, днями. Аж тут приповзла ця хвиля: я взяв останню дошку з натичками, виломав половину, а другу половину встановив намолив, положив збоку і заспівав похвальний гимн на честь чоловіка, який сповнив своє життєве завдання. Тоді я взяв свою стомільйонову сірничку і підпалив решту. За це мене дали перед суд, але звільнили і пустили на вулицю. А я пішов, трубку собі купив, і куди ходжу по вулиці, все марша на ній трублю: Горить! Горить! Горить! Виходять робітники з фабрики, а я стою і трублю: Горить! Горить! Горить! Побачу на вулиці перепрацьовану людину з погаслими очима і зараз трублю: Горить! Горить! Горить!

...Розбрехалися всі три нараз, розгалайкалися. Долоні до губ прикладали і заспівали пісеньку, що їй давно вже були забули. Потім таємний жах їх обхопив, попригорталися один до одного й вити почали.

А перший і другий поверх, де маячіло-чорніло повно голов, підхопили з долини гасло й ревіли, кричали, трубили всьому світові: Горить! Горить! Горить!

З чеської мови переклав

М. Гнатишак.

З'їзд спілки письменників "Західня Україна"

РОБОТУ СПІЛКИ НА НОВІ РЕЙКИ.

5., 6. й 7. січня в Харкові відбувся другий з'їзд спілки революційних письменників "Західня Україна". З'їзд розв'язав низку важливих справ, що стали на порядок денний в зв'язку з розгортанням діяльності цієї письменницької організації та потребою внести до її статуту деякі зміни.

СПІЛКА "ЗАХІДНЯ УКРАЇНА" ПЕРЕД ДРУГИМ З'ЇЗДОМ.

Кілька слів з історії організації спілки. В 1925 році революційні письменники з Західньої України, що перебували на території УСРР вступили до "Плугу". Ще тоді в "Плузі" зорганізувалася секція "Західньо-Український Плуг" (ЗУП). Так спілка працювала протягом кількох років. Потому в зв'язку з тематикою тих письменників, специфічною до деякої міри, виникла потреба зорганізувати зовсім самостійну групу революційних письменників Західньої України. До того ж і постанова Політбюра ЦК КП(б)У про українську художню літературу підкреслювала потребу організації окремої письменницької групи, що об'єднувала б письменників Західньої України, які мешкають на терені УСРР. Ось так повстала зовсім окрема літературна організація — спілка революційних письменників "Західня Україна".

Спочатку спілка поставила перед собою надто широкі завдання. Вона прагнула об'єднати не лише тих революційних письменників Західньої України, що живуть в УСРР, але й тих, що мешкають за межами української радянської республіки, — об'єднати українських революційних письменників так би мовити у світовому масштабі.

Чому ставили такі завдання? Українську літературу на Західній Україні репрезентували старі письменники, що тяглися за всякими націонал-угодовськими партіями та групами, які підтримували ідею самостійної Зах. України та різні попівські тенденції. Ці кадри буржуазних письменників не приймали пролетарської революції, а підтримували буржуазні гасла.

Через те група письменників "Західня Україна", що зорганізувалася в УСРР і намагалася вибрати поодиноких молодих письменників, які схилилися до сприймання радянської влади та Жовтня. В таких межах спілка пропрацювала майже п'ять років. Тимчасом ситуація на Західній Укаріні змінилася. Під проводом Комуністичної Партії Західньої України зорганізувалися робітничі маси і бідняцьке селянство Західньої України та утворилися нові революційні, культурні та літературні кадри.

Провід літературно-революційним життям на Західній Україні перейшов цілком до робітничих революційних пролетарських організацій, що ведуть класову боротьбу під проводом КПЗУ. На Західній Україні організувалися вже літературні групи молодняка, який повністю стоїть на позиціях класової боротьби проти-ставляючи себе старим, ворожим революції літературним таборам.

Отже і перед спілкою революційних письменників Західньої України стало гостре питання змінити свою установку й напрямки роботи. Виходячи з цього спілка переглянула свої засади та організаційну структуру аж до зміни статуту. Все це пророблено перед з'їздом, а з'їзд, що відбувся оце в Харкові ці зміни затвердив.

ТВОРЧИЙ ШЛЯХ РЕВОЛЮЦІЙНИХ ПИСЬМЕННИКІВ СПІЛЬНИЙ.

З'їзд, що відбувся 5., 6. і 7. січня є другим з'їздом спілки лише формально. Фактично, це перший поширений з'їзд організації, де були присутні майже всі її члени. З'їзд цей можна назвати переломним в існуванні й діяльності спілки. Переломний він тому, що змінивши статут, спілка остаточно визнала, що її членами можуть бути лише революційні письменники з Західньої України, що живуть на території СРСР. Завдання спілки ті ж самі, що стоять перед всіма революційними літературними організаціями Радянської України в нашу реконструктивну добу. Спілка Західньої України й її чле-

ни не вважали й не вважають себе відокремленими від загального політичного й культурно-літературного процесу Радянської України.. Через це члени спілки в більшості є одночасно й члени інших революційних літературних організацій.

Основні засади спілки "Західня Україна" такі: не може бути двох українських літератур, не може бути двох Україн і двох українських мов. Всю свою творчість і громадсько-політичну діяльність спілка "Західня Україна" вважає за частину загального літературного й культурного процесу на Радянській Україні.

СПЕЦИФІЧНІ ЗАВДАННЯ СПІЛКИ.

Чому ж все таки спілка "Західня Україна" являє собою окрему організацію? Слід сказати, що спілка крім зазначених загальних завдань має ще, специфічні. Вони стоять перед усією спілкою в цілому й її членами зокрема. До таких специфічних завдань насамперед відноситься популяризація серед широких мас трудящих Радянської України та Союзу через художні й публіцистичні твори життя, побуту, класової боротьби робітників та біднішого се-

лянства на землях Західньої України. Друге важливе завдання спілки — стимулювати своєю творчістю революційне піднесення, класову загартованість та ентузіазм трудящих Західньої України, широко інформуючи їх про героїзм і ентузіазм пролетаріату й бідноти на Радянській Україні, що ми його спостерігаємо ввесь час. Спілка революційних "письменників "Західня Україна" є ланка культурного зв'язку трудящих Радянської й Західньої України. Не вважаючи на політичні кордони, що ще розділюють українські трудящі маси, спілка "Західня Україна" своєю творчістю й діяльністю хоч і в незначній мірі зв'язує культурно робітників і селян всіх українських земель.

З'ІЗД ВІДБУВСЯ ЗА УЧАСТЮ ШИРОКИХ МАС.

Ось під такими гаслами і відбувся останній з'їзд спілки, що крім цих моментів чимало уваги приділив і на питання творчості, визнавши потребу для членів спілки брати участь в шуканнях стилю співзвучного нашому часу, загостривши увагу на тематиці, проблематиці та художній формі творчості. З'їзд відбувся в присутності численних гостей, робітників заводів, по-

літемігрантів, що вітали революційних письменників Західньої України.

На з'їзді з докладом про сучасний стан української літератури виступив представник ЦК КП(б)У тов. Сухино-Хоменко, а від редакції журналу "Критика" тов. Скрипник, що підкреслив важливість завдань української літератури в нашу добу та визначив соціальні завдання, що стоять перед спілкою "Західня Україна".

Делегати з'їзду влаштували велику літературну вечірку, де читали свої останні твори та твори революційних письменників західньо-українських земель. З'їзд надіслав привітання

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ ЖІНОЧОЇ СЕКЦІЇ ТУРФДІМ 1929 РОКУ.

З ліва на право: В. Кульчицька, М. Виноградова, М. Навізівська, С. Палюк, А. Мойсюк.

ЦК КПЗУ і ЦК КП(б)У, а також звернувся з закликом до всіх революційних письменників світу висвітлювати в своїй творчості той жахливий соціальний і національний гніт, що його терплять трудящі західньо-українських земель. Так само з'їзд надіслав привітання Далеко-східній Червоній армії і спільно з Всеукраїнською Спілкою Пролетарських Письменників взяв на себе культурне шефство над цією армією.

З'їзд остаточно ухвалив перевести управу спілки з Києва до Харкова та регулярно видавати орган спілки "Західня Україна". Книжкове видавництво залишається в Києві.

ТВОРЧІСТЬ ЧЛЕНІВ СПІЛКИ РЕВОЛЮЦІЙНИХ ПИСЬМЕННИКІВ "ЗАХІДНЯ УКРАЇНА".

На Україні мешкає близько 30 членів спілки революційних письменників "Західня Україна". Серед них є чимало таких, що їхнє ім'я, як письменників, добре знають читацькі кола та що відіграють визначну роль в розвитку української революційної літератури.

Серед членів спілки слід відзначити поета і літературознавця Д. Загула. Широко відомий, як письменник Мирослав Ірчан, що недавно прибув на Україну з Америки. Його п'єси "Підземна Галичина", "Родина щіткарів", "Радій"

та ін. з великим успіхом виставляють українські театри та клуби. М. Ірчан так само випустив 2 томи художньої хроніки з часів громадської війни на Україні, що є досить популярні серед читачів (перший том — "Трагедія 1-го Травня", другий том — "В бур'янах"). Останнього часу виросла творчість письменника Козориса.. Його твір "По кам'яній стежці" премійовано на конкурсі ім. 10-их роковин Жовтневої революції. Визначне місце серед письменників Західної України посідає і Ткачук, що визначається своєю революційною тематикою. Останнього часу звернув на себе увагу, молодий письменник Гжицький, автор дитячих п'єс та романа "Чорне озеро". З поетів слід відзначити Гаска, Атаманюка, Шмигельського, Турчинську, з художників — Стухмачука та Касіяна.

При цьому не можна не згадати революційних письменників Західної України, що живуть поза межами УСРР. В своїх творах вони відбивають клясову боротьбу і стоять в передніх лавах революційної літератури. Серед них найвідоміший В. Бобинський, що дістав премію ім. 10-их роковин Жовтневої революції за поему "Смерть Франка". Так само досить відомий Козланюк (збірка "Хлопські гаразди"), поет С. Тудор, поетеса-робітниця Сопілка, пролетарський поет Тарновський (Нью Йорк), Антін Павлюк (Прага) та інші.

В спілці є чималі кадри молодняка.

"СНЕП ШАТС"

З історії мого робкорства.

Це було на річних зборах відділу ТУРФДім. Повибирали всіх потрібних урядників й спинилися над вибором робкора. Котрого не вносили, то кожний сказав, що буде "занятий", сказав "дякую за честь" і знов починали з початку. Внесли були одного дуже малограмотного й він також сказав, що буде "занятий".

— А я таки поправді скажу, що я не буду зайнятий, але цієї роботи не зможу виконувати. Навіщо дурити. Казати поправді, що не знаю. Це є важна робота. Треба знати правильно писати та розумітися хоч трохи на газетських справах, — відповів оден кандидат на робко-

ра, від якого домагалися причини.

Нарешті впало на мене. Я прийняв, хоч дуже бажав, щоби інші також приучувалися писати. Бо я все пишу хоч й не є робкором. Коли ж я буду робкором, то вже більше ніхто не буде пробувати писати ні з товаришів, ані з товаришок.

— Хай про все пише робкор, — говорити муть.

Перше всего я оглянув всі наші комітети, підкомітети, музичні, співацькі та драматичні гуртки, познайомився з їхньою працею, щоби відтак знати, як писати та про що писати.

— Як будете описувати про наші вистави, то пишіть так, як ви їх бачите. Нічого не де-

коруйте. Пишіть все поправді, — сказала одна аматорка.

— Добре, — відповів я, — я буду старатися писати про всі організаційні справи, про організаційну працю так, як вона буде проводитися.

— Завтра прийдіть обов'язково на виставу нашої драми та напишіть відтак.

— Що буде не добре, то напишіть критику.

— Так, так, ми не повинні противитися чесній товариській критиці.

Товаришки піддавали мені дуже багато інструкцій і кожна товаришка підчеркувала, що потрібно критики, що критика, товариські уваги, направлять працю в організації, заохочують членкинь, роблять їх живішими та активнішими в організації.

**
*

В півтора тижня пізніше стрінувся я з режисером драмгуртка.

— Де? Що ви зробили?

— А та критика про представлення?

— Я подав так, як було.

— Ви всьо поправді написали та подали дуже добрі вказівки, як треба виставляти такі штуки на майбутнє. З цього я дуже багато скористав. Але ви відогнали дві аматорки. Вже більше не хочуть брати ролів, бо було написано, що одна з них потихо говорила, а друга вдечім переборщувала.

— То вони противляться цьому?

— Нарікають.

— Та ж це тих дві товаришки, які мені давали інструкції, щоби про все писати так, як в дійсності було, щоби не декорувати нічого.

— Вони люблять критику, як вона відноситься до когось іншого. Самі ж вони вважають себе за найліпших.

— Я ж написав це не тому, щоби когось скритикувати, а по щирости. По назвискаж я нікого не подавав, а лише по ролях.

— Ну, вони і тим спротивилися. Брак в наших членкинь свідомости.

Я пішов тоді з режисером до товаришок й нам по якімсь часі вдалося повернути їх назад до драмгуртка.

Вони може й не противилися б критиці в газеті, але біда в тім, що інші товаришки почали сміятися з них й через свою несвідомість відогнали тих двох здібних до ролів членкинь.

Одного разу я бачив таке саме на пробі співу. Одна товаришка, що співала в альтовій партії не добре додержувала голос. Дирігент взяв її наперед та переспівав з нею уривок пісні. Товаришки почали між собою шептати, сміятися, що мовляв, “вона не знає так, як ми” і тим самим також відогнали одну співачку з хору. Товаришка мало свідомо й не могла видержати цієї “образи”, а товаришки також мало свідомі, що ще не позбулися тих “бабських” шепотів та сміхів.

Щоби не наробити знову якого замішання, то я рішив про такі справи не писати до газети, а подавати все те в “Снеп шатс”. Тут не буде відноситися до одного відділу, до однієї місцевости, а до всіх відділів й до всіх місцевостей, бо таке буває.

Чи не правда?

Драпака.

ОРИГІНАЛЬНИЙ САМОВБИВНИК.

Анчі Новотна, дочка багатого купця з Праги, втомилась життям і хотіла отруїтись, але подумала, що самотній дівчині буде скучно мандрувати на другий світ, тому виїхала до Францесбаду, щоби знайти собі супутника у вічність. Цей супутник найшовся далеко легше, як вона думала: Анчі познайомилася з молодим песимістом Мартеном, який заявив їй, що він дуже радо в її товаристві закінчить життя самовбивством. Песиміст Мартен показав молодій Анчі пляшочку з отруєю і попросив замкнутися з ним у готелі в кімнаті, де вони мали скінчити життя. Ну і справді песиміст Мартен дав своїй супутниці до вічності випити половину плящини отруї і казав, що після неї випе другу половину він сам. Випивши отрую, Анчі Новотна почула нагло велику сонність і заснула в святім переконанню, що вона засипляє вічним сном і що за хвилину біля неї засне Мартен. Яке ж було її здивування, коли вранці вона збудилась і не найшла біля себе ані трупа Мартена, ані свого убрання, ані торбинки з поважною сумою чеських корон та з дорогим ланцюшком перел. Обурена на оптимістичного песиміста Мартена, Анчі Новотна, одягнувшись в позичене убрання зателефонувала батькові, що за нещастя з нею сталося, домагаючись, щоби батько при допомозі поліції знайшов обманця на злодія, що так її обдурив. Але батько так втішився, що самовбивство його дочки скінчилось так щасливо, що не хотів шукати Мартена, вибачив йому провину і Анчі Новотна вернула до родичів до Праги і тепер вже й не думає про самогубство.

ВЕЛИКА ПЛЯМА НА СОНЦІ ПРИЧИНОЮ АТМОСФЕРИЧНИХ ЗАБУРЕНЬ.

Німецькі астрономи зауважили на сонці великанську пляму, завбільшки 25 тисяч квадратних км. поверхні землі. Догадуються, що недавні бурі були спричинені тою соняшною плямою.

Природа й люди

Написав П. І. Кравців.

В цьому числі "Робітниці" ми починаємо друкувати цікавий популярно-науковий начерк професора П. І. Кравцева про природу і людей. Уважно читайте, товаришки, цей начерк від початку до кінця, а багато скористаєте з него.

Уявімо ясний літній день. З височини безхмарного неба посміхається яскравим промінням сонце. Перед нами різноманітна й різнобарвна картина широкого й багатобічного життя. І на землі, і в повітрі, і в воді — всюди життя бує.

От і зелений муріжок, встелений килимом з різноманітних барвистих квітів. В запашному повітрі над ним нечутно й граційно літають метелики; разом з ними весело бrenять жуки й мухи всіляких форм та барв. Ще вище видно, як сміливо, хутко та надзвичайно різноманітно літають різні птахи. Серед них орел; як надзвичайно хутко переборює він повітряну стихію, як він прагне вгору, літає за хмарами, тримаючись на крилах могутніх своїх!

Ця картина говорить нам про те, як життя завоювало повітряну стихію, давши певній класі тварин крила літати.

Погляньмо тепер на землю, на якій плазують прикуті до неї безкрилі істоти. Через голод, холод, спрагу, полове почуття вони змушені пересовуватись з місця на місце, щоб задоволити ті або інші потреби свого нескладного життя. Для цього безкрилі істоти мають спеціальні органи пересуватись. От поволі плазує хробак, от важкою ходою простує черепаха, а от хутко й граційно біжить ланя. Ще далі ми спостерігаємо, як могутній лев, плигаючи з високої скелі, не помиляючись, надзвичайно вірно пробує скочити на місце, де є намічена їм жертва.

І в повітрі, і на землі всі рухи відбуваються

для певних цілей та щонайрізноманітнішими способами (формами), — то тварина повільно, ледве помітно підкрадається, то нестримно хутко, то планомірно, то скоками досягає своєї жертви. В той же час все повітря пронизують всілякі звуки — то коник тихо сюрчить, то бджола бrenить, то вічно сумна зозуля тягне свою нудну пісню, то лунає чарівний спів соловейків. До цього загального хору комах та птахів приєднуються й голоси різних тварин, а здалека видно людину, що працює на ниві; в години відпочинку вона працю свою змінює на веселощі й співи кохання.

Та разом з цими звуками, що виявляють задоволення й розкошування життям, то тут, то там розлягаються крики люті й злоти тварини, що хоче заспокоїти голод, продовжити своє життя за рахунок наміченої їм жертви; ця жертва в свою чергу, чіпляючись за життя, також кричить від жаху та одчаю. Так привна пісня кохання і розкошування життям чергується з криками й зойками одчаю в боротьбі за існування.

Хто ж свідки цієї різноманітної мальовничої картини життя? Ці свідки є нерухомі скелі, каміння, віковично сонні гори-велетні із сліпучобілими сніговими шапками.

А от і третя стихія — вода. І тут ми спостерігаємо могутній живчик життя. І тут хвиля його захоплює всіх, починаючи від найпростішої одноклітинної тварини (амеби) та закінчуючи великими рибами та морськими тваринами. І тут, щоб продовжити своє життя за рахунок здобичі, хижак стереже рибку, що весело пустує в саяві сонячного проміння. Отже життя живих створінь водної стихії також виявляється в різних формах — ці створіння не лише втішаються своїм життям, а й борються за нього.

Життя — це найвищий вияв у природі. От чому кожна жива істота так чіпляється за своє життя, от чому навіть скороминуча думка про те, що життя можна втратити, викликає в багатьох жах та тремтіння. Тому не дивно, що в дуже далекі часи людина не раз запитувала себе про те, що таке життя, як відбуваються в нашому організмі характерні для життя явища, як виникло життя на нашій планеті, які стосунки є між живою та мертвою природою тощо.

Можна сміливо сказати, що питання про життя становило й становить одну з найпекучіших світових загадок. Первісна людина не спроможна була розкрити цю велику тайну природи; вона дивилася на життя, як на надприродні явища, як на чудо, створене божеством та подароване цілком готове всьому живому. Та картина будови світу й життя, створена уявою і фантазією людини, не була тривала — що більше розвивалися науки, то більший мали люди сумнів до цього чуда.

Досліди, спостереження та збудовані на їх основі узагальнення розвіяли врешті темряву неутра. Все чудесне, містичне, людський розум поволі розвінчав та відкинув. Крок за кроком поволі відсувалася завіса, що ховала від людського зору тайну природи, вирішалась велика загадка життя.

II

Щоб яскравіше відчутти хвилю життя та сприйняти навіть найнезначніші її коливання, уявімо собі пустелю — голу, піщану рівнину. Ні травинки, ні билинки. Не чути пташиного співу, людського гомону. Навколо гробова тиша. Нам моторошно, бо ми відчуваємо свою самоту. Коли ж цю мертву тишу порушить ураган, коли він своїми рвучкими рухами зворушить мертвий та непорушний пісок і в шаленому танку здійме його до хмар, збере розкидані хмарки, згустить їх у величезну темну тучу, з якої блиснуть вогняні змії-блискавки, а мертву тишу пустелі розірве гуркіт грому, — тоді почуття самоти не лише нас не покине, а й якнайбільше посилиться.

З другого боку, як невтримно приваблює нас гамір юрби, що клекоче життям. Гомін, бойовий спів підчас процесії — все це приваблює нас. Яке чарівне почуття відчуваємо ми,

коли бачимо як пустують діти, гуртується молодь, що має одне спільне бажання, одне прагнення іти вперед до певної мети, до певних досягнень. Як захоплює нас цей перший вияв громадського життя. Уявім тепер іншу картину: з якою тугою на серці і сльозами під жалібний похоронний спів проводить тисячна юрба загиблого вождя або героя!

І все ж нас приваблює юрба.

Чому ж перебування в пустелі викликає в нас пригнічений настрій, а юрба, навпаки, приваблює нас?

Та тому, що гамір юрби, і боротьба, і веселощі, і крики одчаю, і туга за померлим — все це безупинний потік життя, його вияв. В гушчині цього життя ми вже не самітні як у пустелі. От чому людина ще з давніх-давен поділила природу на два великих відділи — мертву й живу, — і такого ж поділу дотримується і сучасна наука.

З другого боку ми бачили, що життя проходить завсіди в оточенні мертвої природи. Ми знаємо, що живі істоти (в одних випадках переважно, а в інших виключно) живуть або на землі, або в воді, або в повітрі. Це говорить за те, що між живою та мертвою природою є певний зв'язок.

Який же цей зв'язок?

Для того, щоб відповісти на це запитання, повернімося насамперед до мертвої природи, ознайоммося з тими даними, що їх відкрили нам науки — фізика й хемія, — а після цього почнемо знайомитись з живою природою.

От перед нами картина мертвої нерухомої природи. Так і здається, що гори, скелі, долини і яри назавжди застигли нерухомі. Та коли вперто й настирливо переводити спостереження над мертвою природою, ми побачимо протилежне. На гранітних скелях згодом з'являються щілини, розколи, їх щодалі більшає. Частини скель обвалюються до підніжжя, і швидкий потік води уносить їх далеко від місця народження; на своєму шляху ті частинки скель наштовхуються на тверді предмети й ще більше кришаються, доки не перетворяться на найдрібніші піщинки та не сядуть на дні річок, морів та океанів.

Коли заходить сонце — дзеркальну гладінь ставка вкриває легенький туман. Тут рідина —

вода перетворилася на пару — туман. Сніг, що зимою вкриває землю білим покривалом, весною бурхливими потоками води змивається з землі.

Звідси ми бачимо, яка ріжноманітна природа та як різко вона змінюється. Та, не зважаючи на всю цю ріжноманітність в природі, ми відчуваємо, що в ній є щось спільне, що зв'язує її всю до купи. Наукою встановлено, що кожна річ в природі має вагу й своє місце в простороні. Вага і просторовість — це загальні властивості всього, що є в природі; всі речі в природі складено з речовини, що має цю властивість та яку названо матерією. Отже ріжноманітність предметів в простороні — це наслідок зміни властивостей матерії, з якої їх складено. Таким чином і повітря, і вода, і каміння — все це матерія, при чому в кожному зазначеному випадку вона має своє місце і свою вагу.

Всі предмети природи, що оточують нас, ми сприймаємо зовнішніми органами почувань — зором, дотиком, чуттям, смаком та нюхом — і переробляємо на певні враження. В головному мозку — цьому органі нашої духовної діяльності — враження переробляються на уявлення. Таким чином і утворюються у нас певні уявлення про предмети природи, що оточують нас; при чому матерію, що їх складає, ми уявляємо як гази, рідини та тверді тіла: повітря — суміш газів, вода — рідина; камінь, залізо — тверде тіло.

Тверді речовини мають певну форму. Рідини ж, навпаки, не мають певної форми та набувають її від того посуду, в якому їх вміщено. Гази, легкі вагою, намагаються якнайширше розповсюдитися в усіх напрямках в простороні.

Коли воду, що заповнила відро, ми без труднощів можемо поділити на частини, переливаючи її в горщики, шклянки та кухлі, то подрібнити тверде тіло ми можемо лише з певними більшими або меншими зусиллями. Щоб відломити невеличкий кусень крейди не треба надто напружувати зусилля. Але, з другого боку, щоб відколоти або розколоти кусень мармуру або заліза, треба не лише прикласти багато зусиль, а й застосувати спеціальне знаряддя.

Що ж обумовлює цю різницю у властивостях рідких та твердих тіл? Чому так легко ділити рідину на частини та, з другого боку, так

трудно подрібнювати тверді тіла.

Наука, за допомогою спеціальних прийомів, відкрила, що матерію кожної речовини складено з певних часток — молекул. Кожна молекула має всі характерні особливості матерії, до складу якої вона входить.

Та молекула — це ще не найдрібніша частина даної речовини. Певними прийомами та способами можна і молекулу також поділити на частини, які вже далі силоміць поділити не можна. Ці частини названо атомами¹⁾.

Отже, матерію рідини, твердого тіла й газу складено з молекул. Та справа в тому, що матерію рідини складено з молекул, слабо зв'язаних одна з одною, а тому й рухливіших. В матерії ж твердого тіла молекули щільно сполучені і тому рухливість їх дуже незначна. В газах же зв'язок молекул надто незначний, а тому вони повсякчас відштовхуються одна від одної, мов би намагаються піти одна від одної. Через це газ так легко й хутко розповсюджується в простороні.

Всі відомості про склад і властивість матерії ми беремо з науки — хемії. Прийоми, які вона застосовує, з одного боку, полягають в розкладанні складної речовини на її частини (такий прийом має назву аналізу), а з другого боку, — у сполученні їх в одне ціле (такий прийом має назву синтезу).

Застосовуючи аналізу, можна воду розкласти на її складові частини. Перепускаючи через воду електричний струм, ми одержуємо два гази — кисень та водень, при чому виявлено, що у воді є дві частини водню та одна частина кисню. Якщо ми зберемо ці два гази в одній посудині та перепустимо через цей суміш електричну іскру, то замість означених газів одержимо воду. В даному випадку ми перевели синтезу. Розкладаючи кухонну сіль, ми одержимо замість неї їдкий газ жовтого кольору — хлор та метал — натрій.

Спроби розкласти кисень, водень, хлор, натрій не мали успіху. Отже, ми бачимо, що в природі є тіла складні та прості. Останні мають назву елементів. Залізо, живе срібло, калій, кальцій, цинк, хлор, водень тощо не розкла-

¹⁾ Останнім часом виявлено, що атоми деяких речовин, наприклад, радію, природним шляхом діляться на дрібніші частинки, що мають назву електронів.

даються на інші тіла, отже ці перелічені тіла і є елементами. Таких елементів нараховують понад 80; при чому деякі з них ми можемо відшукати в природі у вільному стані, з нічим не сполучені, як, наприклад: кисень, азот та інші. З другого боку, ми виявляємо, що елементи є й у складі складних тіл в більшій або меншій пропорції.

Раніше ми вже зазначили, що до складу молекули води входять кисень та водень в пропорції 1:2. Якщо взяти ці елементи в пропорції 1:1, себто в рівних відношеннях, то одержимо нову рідину двооксид двоводневий ("перекис водороду"), що зовні ніяк не відрізняється від води, але має зовсім інші властивості.

Ми видихаємо газ — вуглекислоту, молекулу якого складено з одної частини вуглецю та двох частин кисню. Газ цей не горить і не підтримує горіння; він не має ніякого запаху. Проте є газ, молекула якого складається з вуглецю та кисню в рівних відношеннях — це чадний газ (оксид вуглевий). Цей газ має вже інші властивості; він горить синюватим полум'ям, має характерний запах і являє собою міцну отруту. Вдихаючи чадний газ, людина труїть свій організм. У неї з'являється головний біль, її нудить, вона непритомніє. Такі випадки часто-густо закінчуються смертю.

Наведені приклади говорять нам за те, що різноманітність речовин в природі залежить не лише від молекул, що входять до їх складу, а й від того, в яких пропорціях вони сполучені одна з одною.

Ми коротенько розглянули таким чином основи хемічних явищ. Розгляньмо ж тепер явища фізичні.

За фізичні явища ми вважаємо такі, що відбуваються, не порушуючи цілості й складу молекул. Візьмімо, наприклад, воду: і у вигляді рідини, і у вигляді льоду й пари ми всюди знайдемо, що її молекула незмінно складається з 2 частин водню та 1 частини кисню.

З фізичних явищ матерії ми насамперед повинні відзначити рух. Наукою встановлено, що все в природі змінює свій вигляд і становище швидко або повільно. Рух — це не що інше, як рух атомів, викликаний особливою силою, що має назву енергії. Енергію має кожна матерія, при чому коли ця матерія перебуває в

спокійному стані, і коли не виявляється у формах, які ми можемо відчутти, то така енергія буде захована, або потенціальна.

В інших випадках енергія виявляється то як тепло (теплова енергія), то як хемічна енергія — сполучення атомів один з одним та переміщення їх. Електрика, світло — все це різні форми, в яких виявляється енергія. Окремі види енергії можуть переходити один в одного: рух — в тепло, тепло — в рух тощо.

Якщо, наприклад, утулок колеса та вісь не помастити жиром або дьогтем, то, проїхавши деяке віддалення, ми помітимо, що вісь спочатку розігріється, а потім, кінець-кінцем, і загориться. Тут рушійна енергія перейшла в теплову.

Вода, поволі нагріваючись, поширює свій об'єм, та підіймається вище й вище до краю посудини. В той же час частина води поволі перетворюється на пару. Якщо посудину було прикрито покриткою, то напором пари відкине її геть, і вода полетіть через край посудини. Це приклад переходу енергії теплової в рушійну.

Такий закон переходу одної енергії в іншу встановив Роберт Мейєр ще в 1842 р. Пояснюється він зміною швидкості, з якою рухаються молекули. Що більше нагрівання — то більший (швидший) рух молекул. Спочатку за рахунок цього руху збільшується об'єм рідини, потім — утворюється пара, при чому остання уходить за край посудини, шукаючи місця в широкому просторі. Коли усунути тепло (підчас охолодження), то частинки пари, повільно наближаючись одна до одної, утворюють краплину роси.

На цих прикладах ми бачимо, що вся різноманітність фізичних явищ в природі залежить від руху молекул і атомів, що їх складають. Наука цілком певно встановила, що матерія й енергія ніколи не щезають та знов не з'являються, вони лише змінюють свою форму.

(Далі буде.)

ГІДНИЙ ВИБОРЕЦЬ.

Часописи доносять, що в Ріо Гранде (Бразилія) один чоловік, уроджений без рук, кваліфікувався на виборця. Він навчився писати за поміччю зубів, держачи у зубах рисік, опісля олівець і перо. Подивлялися присутні сцену, коли бідний без рук, держачи в зубах перо, положив свій підпис, щоб прийняли його як виборця.

В допомогу матері

ПРИЗВИЧАЮЙТЕ ДИТИНУ САМООБСЛУГОВУВАТИСЯ!

В дитячому житті багато важать такі моменти: сон, їда, прогулянка, функції організму. Вони мають вирішальне значіння в утворенні характеру дитини, поведінки. Кожний цей момент викликає різні рухи, що вчать дитину пізнавати навколишнє оточення, людей, природу. Таким чином дитина поволі набирається першого вміння, перших трудових навичок.

Вже з першого року треба привчати дитину самій себе обслуговувати — це значить, що дорослі мусять поволі навчити дитину самостійно їсти, пити, прибирати після себе посуд, самостійно одягатися, роздягатися, пробирати свою одягу, постіль, прибирати на місце іграшки. Це для дитини до 4-ох років і є перші навички колективного життя, перші трудові вміння. Терпеливо, але вперто мусять батьки допомагати дитині навчитися цих складних для її сил та неодмінно потрібних процесів. Треба тут нагадати, що, розмовляючи з дитиною, ніколи не треба підносити голосу, криком нічого домогтися від дитини не можна. Так само шкідливі й безконечні пестощі та поцілунки. Тільки порядок в житті, “режим” та організація оточення, а також рівний і спокійний тон утворюють і авторитет батькам і спокійний стан дитині.

Дуже хутко дитина багато з дечим буде справлятися, але для цього треба знати: 1) чого поволі можна й треба вчити дитину, 2) як організувати життя й оточення дитини.

Зовсім не треба дорогих меблів, багатьох витрат, а тільки найпотрібніше: низеньке дитяче ліжечко, поряд вішалка (можна цвях з надітим коточком, забитий в стіну біля ліжка), умивальник і окремий рушничок. Для їди та роботи столичок і табурет, вкритий цератою, й маленький ослінчик до нього або ж стільчик (можна плетений). Поличка для іграшок — дощечка на підставці (можє й сам батько зробити). З цих річей складатиметься куточок дитини. Влаштувати цей куточок треба ближче до вікна й прикрасити одною-двома картин-

ками. На вікно слід поставити живу хатню рослину.

Вже з 9-ти місяців, тільки по дитина стала твердо сидіти, годуючи треба сажати дитину на стільчик за столиком. Як годувати дитину на руках, то вона втомлюється, мати поспішає їй тим заважає дитині вчитися розжовувати їжу. Перед тим, як сажати їсти, неодмінно мийте дитині ручки, бо ж вона лазить по підлозі, руки брудні, набивається бруд і під нігті, і дитина може ївши заразитися, наприклад глистами.

В півтора року дитині можна давати самостійно їсти напіврідку їжу, щоб навчити дитину вправлятися ложкою. Треба показати дитині як правильно тримати ложку, взявши в свою руку ручку дитини. Як покажете 2-3 рази, дитина сама буде пробувати їсти, спершу невправно, а потім краще й акуратніше. Щоб дитина не забруднювалася, треба надягати цератовий передничок, втиратися дайте їй білу полотняну чисту ганчірочку-серветку.

В 2½—3 роки дитина вміє самостійно їсти вже і рідку і тверду їжу, цілком вправляється з ложкою та виделкою, треба тільки, щоб вони були невеликі, а виделка з тупими краями. Після їди з 2½ років вчить дитину виполіскувати рот, а з 4-ох — чистити зуби (можна без порошку мягкою зубною щіточкою).

Готування до сну також має багато процесів: 1) дитина полоще рот і чистить зуби; 2) роздягається (починаючи з 1½ років треба зупиняти увагу дитині на одязі, чітко називаючи її, вчити скидати речі й в порядку вішати їх або складати); 3) дитина вмивається перед сном: бере з вішалки рушничок, йде до умивальника, мие ручки, обличчя, витирає, вішає на місце рушничок, скидає черевички, лягає. Дуже рано, близько 2-ох років, дитина вміє вже скинути панчішки, ліфчик, сорочечку. До 4-ох років може одягатися, вміє застебнути й розстебнути гудзик (вони мають бути великі), до 5 років одягає вже й тепле. Дитяча одяга має бути проста фасоном, всі застібки спереду.

Перед сном у день дитина так само обов'язково роздягається, надягає по змозі іншу со-

рочку, щоб денна провітрювалась. Треба, щоб дитина вкривалася з підукривалом, або укривалом, що його можна прати. Величезне значіння має поза дитини уві сні. Ні в якому разі не дозволяйте дитині спати з руками між ніг, бо з цього може стати погана звичка. Не дозволяйте дитині гратися в ліжку й особливо їсти, — це розвиває лінівство, неохайність, безладність. Як тільки прокинулась дитина, треба негайно її піднімати, сажати й одягати — цим запобіжите примхам.

До 3—4-ох років дитина вміє прибрати за собою речі, іграшки, прибрати та вимити посуд. Щоб він не бився, можна дати посуд білий емальований, але краще фаянсовий. Із інших

видів праці дитина може до 4-ох років полити та вимити квіти, акуратно скласти книги, стирати порошок (але тільки вогкою ганчіркою), прибрати в шафі. Підмітати краще не дозволяти, бо порошок подразнює дихальні проходи в дитини.

Сім'я звичайно вимагає від дитини або дуже багато, не по її силі, або дуже мало, все роблячи за неї. Самообслуговування — це саме посильна і потрібна дитині праця. Самостійно себе обслуговуючи, дитина при звичається до порядку, звикає поважати працю інших. Одягаючись, вмиваючись тощо, дитина робить багато різних рухів, цим вправляє свої м'язи й росте міцна та здорова.

Меркулова.

Гігієна розумової праці

ГІГІЄНА ХАРЧУВАННЯ.

Приймати їжу треба не менш як три рази на добу (бажано 4 рази: 9 год. ранку, 12. год. дня, 4 год. дня, 9 год. веч.). Години прийняття їжі мусять бути точно визначені. Організм не може щодня пристосовуватися до нового розкладу. В останній раз їжу треба приймати не пізніше, як за 2 год. перед тим, як іти спати. Їжа мусить бути травною, досить поживною, різноманітною і смачно виготовленою. Як зайвина, так і недостача їжі однаково шкідливі для робітника. За витрати мозкової енергії витрачаються головним чином, білки й фосфористі солі. Цих речовин і потребують в першу чергу, робітники розумової праці. Білки містяться в м'ясі і почасти в рослинних продуктах (рослинні білки). На фосфор багаті яєчні жовтки, ікра, м'ясо, молоко, сир. Загальна кількість м'яса, що його з'їдається за день повинна хитатися між $\frac{1}{4}$ і півфунтом. Працюючи, мозок потребує також товщів. Найтравнішими товщами є коров'яче м'ясо. Нарешті, для нормальної роботи нервової системи потрібні окремі речовини, так звані вітаміни, що є в помідорах, моркві, маслі, яйцях, шпінаті, ягодах, квітній капусті, рибацькому жирі тощо. Скільки сидяча робота робітників розумової праці веде до млявої діяльності кишківника, то треба уникати такої їжі, що сприяє закрепам (макарони, риж, сало,

круп). Для правильної діяльності кишківника корисна огорожина й садовина.

Їсти треба повільно, добре пережовувати, не відриваючись і не відволікаючись. Облиште погану звичку читати під час приймання їжі.

Правильно поставлене харчування—необхідна умова мозкової працездатності.

ГІГІЄНА ДИХАННЯ.

Повітря робочої кімнати повинно бути вільне від будь-яких шкідливих домішок (тютюновий дим, пил). Частіше провітрюйте приміщення для роботи і помешкання для сну. Навіть у зимку рекомендується спати при напіввідчиненій квартирі. Використовуйте кожен найменшу можливість побути на вільному повітрі.

Не носіть тісних комірців і тугих поясів. Сидіть прямо на стільці. Для цього височина стільця повинна відповідати височині вашого колінного суглоба над підлогою, а височина стола височині не сильно розсунутих ліктів (при сидячому положенні). Під час роботи дихати глибоко й ритмічно (через рівні протяги часу). По-первах це здається вам важким, забиратиме, неначе, багато уваги. Надалі, однак, це ввійде у звичку і перестане вас відволікати. Вся справа в тренуванні. Під час довгої напруженої роботи робіть короткі павзи, щоб походити по кімнаті, глибоко дихаючи.

Велике значіння для робітників, примушених багато говорити, має гігієна дихання в акті мови. Коли ви робите доклад, говоріть повільно й не кричіть. Надрид у голосі шкідливий для вас і неприємний для аудиторії. Говоріть голосно, але без надриву. Навчіться робити правильні пазви підчас промови, що дадуть вам можливість вбирати досить повітря. І тут головне — тренування.

ГІГІЄНА РУХІВ.

Для людини розумової праці, що проводить переважну частину дня сидячи, рухальна діяльність — набирає величезного значіння. Вона сприяє посиленню обміну речовин, створює сприятливі умови для процесів дихання; кровообігу й травління, підвищує мозкову активність. Але, не обертайте рухальної діяльності на нове тяжке навантаження для організму. Поміркованість — насамперед.

Основними видами фізичної культури для робітника розумової праці — є прогулянки, легка гімнастика й легкий спорт. Спокійні прогулянки треба робити щодня протягом не менш як 1 год. (півгодини перед обідом і півгодини перед сном). Гімнастичні вправи повинні бути найпростіші, невтомні. Найкраще присвячувати гімнастиці по 4—5 хвилин двічі на день (ранком і після денного відпочинку). Дуже корисно після ранкової гімнастики обтирати все тіло холодною водою. Роблячи фізичні вправи, треба звернути увагу на дихання, що повинно бути глибоким і рівномірним. Спорт потрібен легкий: ховзанці, лижви, вельосипед, веслування тощо (не частіше, як двічі на тиждень по одній годині. Корисна також і не важка фізична праця: токарне ремесло, столярське тощо. Ще раз повторюємо — будьте особливо обережні в усіх видах фізичної праці. Гімнастика і спорт вимагають дозволу лікаря.

ГІГІЄНА ОТОЧЕННЯ.

Температура робочої кімнати не повинна бути нижча за 12 вища до 15 степ, за Реомюром. Як нижча, так і вища температура однаково не сприяють зосередженій розумовій праці.

Джерело світла мусить бути досить сильне й розташоване з лівого боку (це усуває тінь від голови і правої руки).

Потрібної за всякої роботи уваги не повинні

відволікати ріжний галас і балачки. Напружена мозкова робота вимагає якнайбільшої тиші. Але через те, що не завжди цього щастить досягти, то, в першій мірі, робітник повинен звичаїтись зосереджувати увагу і в незовсім тихій обстанові. Найбільше відволікають увагу раптові дратівники й балачки, найменше — одноманітні шуми.

Робоче місце повинно відповідати таким вимогам: стіл мусить бути досить просторий; нічого зайвого, непотрібного для роботи на столі не повинно бути. Кожна річ повинна мати на столі цілком певне місце. Немає нічого гірше, коли на столі безладдя, що дезогранізує роботу. Спостереженнями встановлено, що увагу підчас роботи найбільше спрямовано на ліву половину стола. Тим то, всі ті матеріяли, що нам найбільше потрібні в роботі, кладіть на ліву частину стола, а ті матеріяли, що ними в процесі роботи ви користуєтесь рідше — на праву.

Стілець, що на ньому сидите, повинен мати спинку й підлікотники (а втім останні не обов'язкові). Сидіння найкраще — дерев'яне або плетене. М'які крісла знижують і вбивають охоту до праці.

Не все те, про що ми говорили вище, може здійснити кожний робітник розумової праці за теперішніх умовин. Однак, звідси зовсім не випливає, що до цього не треба прагнути. Треба всіма засобами, що є в нашому розпорядженні й насамперед упертою роботою над самим собою, створювати ступнево такі умови, що гарантували б збереження здоров'я й найбільшу продуктивність мозкової праці. Девіз капіталізму: "Вироблення максимуму продукції за мінімальної вартости роботи". Девіз робітництва: "Збереження максимуму здоров'я з досягненням максимуму продуктивности".

Лікар Ан. Плетічер.

СТАТИСТИКА ДОМАШНИХ ПОЦІЛУНКІВ.

Один англійський адвокат, який недавно помер, полишив цікаву статистику. Він записував щоденно всі взаїмні поцілунки з своєю жінкою на протязі 20 літ. В першій році подружжя число поцілунків досягнуло поважну цифру, 30,000, отже 100 поцілунків денно. В другій році число це знизилось на половину; в третім около 10 поцілунків денно. По 5 літах тільки два поцілунки на день: рано і вечером. Так ішло аж до 15-го року подружжя. Пізніше поцілунки значно рідшають. Вкінці устають цілком.

ВСЯЧИНА.

СНІГОВИКИ.

Німецька наукова експедиція, яка працює в Гімалайських горах у районі гори Кинчінджунга, доносить, що завдяки якимсь прикметам височини Маляйських гір їй вдалося почути на великій віддалі розмову людей на незнаній для членів експедиції мові. Місцеві жителі, які були з експедицією, запевняли, що то розмовляли "сніговики" — дуже гарні люде, які живуть серед вічних снігів, не сходяться з жодними іншими племенами та виміняють усяку стрічу з чужими людьми. Ще донедавна існування "сніговиків" уважалося за казку. В році 1928 англійський подорожний Кролер заявив, що він бачив "сніговиків" далекою відом, як також бачив їх сліди на снігу, однак не міг до них зблизитися.

Німці задумують у короткім часі вислати окрему експедицію для розслідування життя цього племені.

БАГАТО НЕ ЗНАЮТЬ ЩО:

Дійсного шовку виробляють лише 50 процент. Других 50 процент шовку виробляють з паперу, а незадовго будуть робити шовк з дерева. — Старинні римляне мали релігійне упередження до заліза, так що з нього мало що й виробляли. — Цілий мозок людини ніколи не працює в одін час. Його обі половини працюють на череміну, т. є раз одна, раз друга. — У північній Австралії деревляні доми ніколи довго не тривають через те, що білі муравлі зїдають їх на папу (мягку масу) так, що деревляна хата стає наче з паперу, і при найменшій подуві вітру — розсипається.

ЗАТОПЛЕНЕ МІСТО.

Коло багамського архіпелагу (Атлантийський океан) моряки запримітили підчас відпливу моря невідомий острівець, що виринав із морських глибин, а на цьому острові руїни міста. На той остров вислано наукову експедицію, яка ствердила, що місто на цьому острові було зруйноване підчас землетрусу ще перед відкриттям Америки, а сам остров затонув під водою. Затоплене місто має старомексиканські будівлі і багато цікавих пам'яток.

ПОМІГ ЖІНКАМ СТРАТИТИ 4 КІЛЬОГРАМИ НА ВАЗІ.

В Буенос Айрес (Аргентина) оголосили недавно часописи, що приїде "лікар чудотворець", який протягом одної години зменшить вагу пацієнток на 4 кільограми.

В день його приїзду зароїлася його світлиця від безлічи багатих буржуйок, що хотіли схуднути. Пізніш покоївка "чудотворця" просила усіх пацієнток розібратися й ждати на перебіг курації в "чудотворнім кабінеті". Та задовге чекання — черемінилося в розпуку. Показалося, що "чудотворець" позабирав усі річи своїх пацієнток і втік. Однак він сповнив свою обіцянку, бо після крадіжки гардероби — кожна з тих легковірних пацієнток абсолютно мусіла втратити 4 кг. на своїй вазі, коли не більше.

НІС ВИРАТУВАВ.

Горожанин станув перед судом за те, що продає горівку. Його оборонець каже до суддів:

— Панове, прошу тільки добре оглянути ніс обвинуваченого.

Судді роблять це дуже докладно.

— А тепер, панове судді, чи можете повірити, що людина з таким червоним носом продає горівку?

Судді увільнили обвинуваченого.

НЕ ЗНАЄ.

— Чи ви, пані вірите гігієністам, що цілуватися шкідливо для здоров'я?

— Не знаю, я ніколи не була...

— Цілована?

— Ні, хора з тієї причини.

ДОКАЗ.

— Ви повинні рішучо перестати курити! Це дуже нездорово!

— Е, дурниці! Мій стрийко курив як день так ніч, а жив вісімдесят сім літ. Мій брат не курив ніколи, а помер молодий.

— Ніколи не курив ваш брат? А скільки йому було літ, як помер?

— Дев'ять тижнів!

ДОБРЕ ВІДПОВІВ.

Батько (нервово): Це страшно, як ти все багато маєш питатися. Хотів би я знати, що з мене було би, коли б я був питав стільки, як я був ще хлопцем.

Синок: То може тато міг би був тепер відповісти на мої питання.

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА.

— Чи не боїшся, що вкінці твій чоловік здогадається та викриє твої любові?

— О, за це я не боюся! Мій чоловік тепер дуже занятий писанням книжки "Про відгадування думок".

СІМ РАЗІВ.

Мати (на проході до сінки, який посвистує): Кілько разів я казала тобі, щоби ти не свистав!

Синок: Сім разів, мамусю!

ОБЕРЕЖНИЙ.

Суддя (до свідка): Ви бачили бійку. Чому ж ви не допомогли обвинувачуючому?

Свідок: Пане суддя, а відки я міг знати, хто буде обвинувачуючий, а хто обвинувачений?

ТОВАРИШКИ, ДОПISУЙМО ДО “РОБІТНИЦІ”!

Давно вже я не писала до “Робітниці”, а не писала тому, щоби не завдавати редаторові труда поправлюванням моїх дописів. (Не треба його жалувати—він радий, як має що поправляти. Зам. складача.) А знову часом навіть як і хотілося щось написати, то тяжко було чомусь взятися до писання. Притому я бачу, що не лише я одна така, але взагалі наші товаришки дуже мало дописують до “Робітниці”. Через те утворилося таке положення, що журнал наш, а дописує до нього по більшій частині товариші. Що воно дійсно так є, про це ясно засвідчило ювілейне число “Робітниці” з 1 квітня 1929 р.

Правда пишуть до нього і товаришки, але це майже лише вибрані відділами робкорки, які в своїх дописах не виходять поза рямці внутрішньо-організаційного життя. На них відділи наклали обов'язки і вони під їхнім натиском подають час від часу деякі відомості про влаштовування підприємств то що. А деякі з них то й того не роблять.

Пора, товаришки, щоби ми взялися щиріше до дописування до “Робітниці”. А писати є про що. У відділах Жіночої Секції є багато товаришок, які працюють у фабриках, готелях, ресторанах, пральнях, літом на фармах то що. Всіх тих робітниць боси гноблять і визискують. Але ніхто з них чомусь

нічого не пише про це до “Робітниці”. А не так роблять товариші. От візьміть число “У.Р.В.” з 28 січня. В ньому є повний звіт, кілька дописувачів писало до “У.Р.В.” в 1929 р. і кілька дописів написали вони. Той звіт показує, що “У.Р.В.” мали в 1929 р. 679 дописувачів, які написали на різні теми 1535 дописів. Притому я дуже сумніваюсь чи з того числа дописів є хоч 2 відсотки таких, що їх написали робітниці. Бо товаришки дуже мало пишуть до “У.Р.В.” — це помітно з підписів.

1535 дописів — це велике число. І коли то ми робітниці дочекаємося такого числа дописів в “Робітницю”? Я знаю, що дехто з товаришок буде оборонятися тим, що “У.Р.В.” існують два рази так довго як “Робітниця” і виходять частіше та й мали більшу змогу виховати собі дописувачів, а також і тим, що товариші багато довше належать до організації і мали час навчитися писати дописи. Це вчастині правда, але не зовсім, бо в наших відділах є і старі організаційні робітниці, є й такі, що були на вищих освітніх курсах, але дописів до “Робітниці” вони чомусь не пишуть. Тут треба признатися, що ми таки запедбали цю так важну ділянку праці і тому всі товаришки повинні щиро взятися до дописування та надолужити занедбане.

Правда, між нашими членками є дуже мало таких товаришок, що мали змогу набути

потрібне формування в школі. Але життя, товаришки, пайкраща школа. А притому ми належимо до освітньої робітничої організації де маємо свої бібліотеки, свою пресу, влаштуємо різні курси, то що. В ній ми можемо багато потрібного навчитися, як тільки щиро возьмемося до праці над собою.

Деякі товаришки вже й ходили на відділові освітні курси і можуть писати дописи, але чомусь тяжко їм відважитися, або, як побачуть, що в редакції зроблено багато поправок, чи й зовсім перероблено їх допис, знеохочуються та й залишають дописування. А це зле. Не треба залишати дописування, а тільки приглядатися що саме справлено в дописах і стерегтися, щоби вдруге тих самих помилок не робити. Коли ми будемо так робити, то кілька разів напишемо не зовсім добрі дописи, а там навчимося і писатимемо добрі. Возьмімося до цієї праці, товаришки зараз, не відкладаючи! Поставаймося, щоби число дописувачок “Робітниці” зросло кілька разів. Зробім 1930 рік роком зросту наших дописувачок. Пишім про все, що заслугує на увагу, а головню висвітлюймо життя, працю, визиск і боротьбу працюючих* проти визиску в фабриках, готелях, ресторанах, пральнях то що. Не чекаймо на те, щоби товариші все це за нас зробили, бо це наша праця і за нас ніхто її не зробить. Отже берімося до неї і придбаймо для “Робітниці” ба-

гато нових постійних дописувачів.

Мар'янна.

Вінніпег, Ман.

ПІП - ДОНОЩИК.

Що сучасні “отці духовні” служать виключно інтересам капіталістичної класи, це видно скрізь. На доказ цього може послужити ось такий випадок:

В однім із шпиталів у Летбридж працювали дві молоді товаришки. Ці товаришки часто заходили до Українського Робітничого Дому на підприємства, як також брали, деколи участь в представленнях. Вони любили мистецтво і користаючи з вільних хвилин, заходили до УРД на пробні хору або представлення.

До того шпиталю, де вони працювали, також часто заходить один піп. Він якось познайомився з цими товаришками і запрошував їх, щоб приходили до церкви. Товаришки заходили часом до церкви, але не могли ходити кожної неділі. Якось піп довідався, що вони ходять до УРД і, не кажучи нікому нічого, пішов до управителя та зробив на них донос. Він представив їх як страшних більшовиків, які небезпечні для него і для публичного спокою. Управитель на той донос звільнив товаришок від праці, заявляючи притім, що піп представив їх як небезпечних для публичного спокою і дуже червоних. Товаришки зістали позбавлені праці, а тим самим і засобів до життя. Хоч їхній заребіток був дуже мізерний (двайцять п'ять доларів на місяць), то все-ж такі вони могли ще саяк-так провадити злиденне існування, а тепер опинились на вулиці.

Ось вам доказ, що роблять ті, які проповідують слова: “любіть своїх ворогів”. І це не є якісь там чужі, а такі свої “рідні”.

А скільки то ще робітниць, що задурені різними попівськими байками, вірять в святість і чесноту попів. Тоді коли це ніщо інше, як тільки суспільні паразити і капіталістичні служальці. Кожна свідомо робітниця повинна ширити класову освіту і єднати в ряди організації таких робітниць, що знаходяться ще під впливом попівського дурману.

Летбридж, Алта.

І. Гладун.

ПРИМІР ГІДНИЙ НАСЛІДУВАННЯ.

Я ніколи не люблю писати похвал, коли хтось собі на них не заслужив. Хто читає мої дописи, той знає, що багато разів в моїх дописах про місцеву організаційну працю, було багато критики. Як треба критикувати, то я критикую, піддаю свої думки, як треба було з тим, а тим поступити і т. д. Але, коли хтось заслуговує на похвалу, то я люблю й про це також згадати.

В неділю, 12 січня, наш відділ Жінсекції відбув свої річні збори. Зборами проводила т-ка К. Данилюк, а секретарювала т-ка А. Гладка. На ці збори прибуло поважне число товаришів, членів ТУРФДім. Багато товаришів прийшли на збори, бо думали, що при виборі нового заряду, товаришки

будуть “дякувати” та відказуватися від організаційної праці, як це буває майже в кожних відділах на річних зборах при вибиранню нового заряду. Товариші прийшли з тою думкою, що потрібно буде говорити до товаришок, закликати їх, як це бувало колись.

Але так воно не сталося. Коли старий заряд здав свій звіт й приступлено до вибору нового заряду, то виконано це так скоро і гарно, як ніколи передтим. Не було ані одного “дякую”. Кілько не вносили кандидаток на ріжні пости, то всі стояли. Коли товаришка голова проголосила, що та а та товаришка дістала стільки голосів й зістала вибрана, то це звідомлення голови приймано грімкими оплесками.

— Це тому, що вони минулого року не мали інструктора, — сказав один з товаришів.

Цього року відділ Жінсекції також ще не має інструктора. Можливо, що їм вже й не потрібно інструктора.

На цих самих зборах вибрано також й делегаток на XI з'їзд ТУРФДім. Вибрано без слова “дякую”.

Підчас зборів т-ки А. Кожушок, В. Щур, В. Довбигуз, В. Балабан, як також й кількох товаришів, виголосили коротенькі промови.

Збори перейшли дуже гарно. Це є примір гідний наслідування. Навіть мені дуже легко писати про ці збори.

На закінчення цих пару стрічок: бажаю новому зарядові відділу Жінсекції, якнайкращого успіху в організаційній праці. Того самого бажаю й всім членкам.

Обсерватор.

Транскон, Ман.

РІЧНІ ЗБОРИ.

На цьому місці хочу написати дещо про річні збори, які відбув наш жінвідділ у Вінніпегу 13. січня. Не думаю я писати про річні збори в роді річного звіту, бо річний звіт є окремо видрукований. Але ось вкортці перебіжу, як відбулись річні збори і як товаришки приготувались до них.

Вже від самого початку нового року не можна було більше нічого від членкинь почути, як балачку про річні збори. Одні товаришки раділи, що їх обов'язки в заряді, в котрім вони були зобов'язані працювати цілий рік кінчаються, другі знову думали над тим, кому то прийдеться ті обов'язки виконувати цього року. Багато з нас членкинь думали, що цього року наші річні збори будуть неуспішні, однак ми помилились. Річні збори відбулись надзвичайно добре. Помімо того, що того вечера було досить зимно, членкинь на зборах було досить поважне число.

Коли зарядовці здавали звіти, всі членкині пильно і уважно слухали. Звіти були цікаві тому, що вони охоплювали всю діяльність нашого відділу за цілий рік. Товаришки уважно слухали звітів ще й тому, що ніхто не знав на кого впаде черга бути в заряді на цей рік і прийдеться здавати такий звіт від того дня за рік. Після звіту старого заряду прийшла точка вибирання нового заряду. Тут вже прийшлося голові, яка того вечера перепроваджувала збори, здорово віддихнути, бо думала вона, що її прийдеться нераз відкривати новою номінації

на вибирання зарядовців. Але воно так не сталося. За пів години цілий заряд і інші урядники, як робкорка, редакторка, гардеробщиці, господиня кухні і т. д. на 1930 рік були вибрані. Успіх річних зборів був на 100% вдовольняючий.

Я, як членкиня жінвідділу, бажаю новому зарядови найкращих успіхів, солідарності і витревалості праці в їхньому сповнюванні обов'язків. Хай новий заряд старається ще краще працювати, як старий заряд в минулому році. А старому зарядові належить щира товариська подяка за його працю через цілий рік. Також треба дати кредит всім членкиням, що вистояли цілий рік в заряді без резигнування.

Неробкорка.

Вінніпег, Ман.

ЗИМОЮ ПРАЦЯ ОЖИВАЄ.

Майже всі дописи наших робкорок стверджують те, що організаційна праця на наших відділах літом припадає, а зимою оживляється. Те ж саме діється і в нашій місцевості Ді Пес, Ман. Чому воно так є. А тому, що наші членкині не розвинулися ще настільки, щоби цікавитися і вивчати як літом так зимою суспільне життя, яке не зупиняється в своєму ході піколн. А без того в літні місяці по наших відділах немає нічого такого, щоби штовхало членкинь до праці і вони сплять.

Інакше справа мається зимою. Тут вже приходять річні збори і всі приготувались до підсумовання праці за цілий рік, а зарядовці до справоздань і одні одних підганяють. Ні-

хто не хоче бути останнім. Ті членкині і члени, що літом не приходили на збори, лекції, чи спільні читання, радіб все те надолужити перед річними зборами, щоби не увійти до числа паперових членкинь чи членів. Вони в душі обіцяють; що на другий рік не запедбають вже так своїх обов'язків. Також помітно оживляє всіх вибір нових зарядів. Кожна членкиня і член зацікавлені, хто увійде до зарядів і надіються, що нові заряди краще поведуть працю. Далі зараз же слідує вибір делегатів на з'їзд і конвенцію. Відділи ТУРФДім мусять обов'язково вислати своїх делегатів, бо вони керують освітньою працею, відділи РЗТ намагаються вислати своїх делегатів також, бо вони більші числом, але й жінвідділи не хочуть лишитися позаді. Вони хоч менші від обох перших, але свої права обстоюють, бо вони хочуть вчитися і набувати досвіду. А тут як на лихо з грішми коротковато і хоч-не-хоч приходиться далеким місцевостям вислати від всіх трьох відділів тільки одного делегата.

Вслід за з'їздом оживляють членство звіти делегатів і читання та дискутування з'їздових ухвал. Все це значно оживляє відділи.

Ось, наприклад, в нашій місцевості були літом такі збори, що на них було всього 2 — 3 товаришки. А вже на річних були всі членкині крім одної, що ходила до знайомих весіллям управляти. Зле воно, що членкиня заміняла весілля за річні збори, але що-ж, було так. До заряду увійшли в нас енергійні товаришки і я вірю, що організаційна праця йтиме під

їх проведом гарно через цілий рік.

*М. Таковська, робкорка.
Ді Пес, Ман.*

МОЇ ПРИГОДИ.

Товаришу редактор, хочу вам розповісти чому то я взялася писати. Кажу вам, я жінка дуже згідлива, а не маю до кого слова промовити, не маю з ким порадитися, бо мій старий цілими вечорами в Робучім Домі сидить. А як навіть лишиться вдома, то читає, або пише. Словом гірка моя година з ним.

Бувало він все посилав мене до тої жіночої організації, але я наперекір йому не йшла. Аж вже як він перестав мене посылати, тоді я пішла. Причинилась до того мого кроку немало й те, що ніхто з сусідів не хотів говорити зі мною. Тільки вийду було надвір, а вони до хат ховаються. Питала я їх, чому вони втікають, а вони відповіли: "Якже від тебе, Ганно, не втікати, коли в тебе язик, як в Чарлі Чапліна підешва".

Прийшла я до УРД, а та жіноча організація саме мала в ньому в той час мітинг. Сказала я, що хочу записатися в членкині, вони прийняли мене і я сіла в крісло та й почала говорити про різні свої справи.

Голова стала навчати мене, що на мітингу не можна коли-небудь говорити, а треба просити слова. Агі, думаю я собі, та нащо мені просити слова, коли в мене слова йдуть як вода. Кажу вам, щось аж почало підкидати мною. Бо де-ж так — було їх понад 20 і всі встають та одинцем говорять:

Ну і коли-ж це той мітинг скінчиться? — подумала я собі. А далі я таки не витримала і кажу до них: "Ану давайте всі разом говорити — скорше буде".

— То не штука разом говорити, — відповіла мені голова, — а тут ходить о те, щоб спільно справу розібрати. Ви, товаришко, як побудете якийсь час в організації, то зрозумієте це.

Впекла вона мене тим висловом, але я нічого не відповіла їй, бо якось трохи ніяково чулася між ними.

Прийшла я додому, а мій старий так подобрів, що хоч до рани його прикладай. Не знаю, що я далі робитиму, але як щось трапиться, то напишу вам, розуміється, якщо ви схочете друкувати мою писанину. (Друкувати твої дописи, Ганно, то ми будемо, але ти пиши не лише про тих чоловіків, що посилають своїх жінок до організації, а напиши і про тих, що не пускають їх, бо таких є багато більше. Ред.)

Ганна.

Ошава, Онт.

ПОСТУПАЮТЬ ВПЕРЕД.

В останніх шістьох місяцях наш жінвідділ в Едмонтоні, Алта., працював досить добре. Відділ має 63 членкині; 19 з них приєднав у 1929 році. Збори і засідання ми відбували регулярно, а також старались завести у відділі як найдоцільніший поділ праці. Відділ влаштовував представлення і концерти. Стіпну газету "Нову Зорю" видавав раз на два місяці. Бібліотеку маємо спільну з мужеським відділом.

На спільних читаннях ми чи-

тали різні статті з "Робітниці" і з "Селянки України", а також вивчали ухвали Десятого З'їзду ТУРФДім.

Наш жінвідділ обмінюється з стінними газетами з летбриджським і колгортеським відділами. Членкині читають їх з великим зацікавленням.

Досить часто відбували ми на протязі тих 6 місяців і лекції, які виголошували т.т. Дранута, Войтишин і Гена.

Дуже гарно відсвяткували ми семі роковини існування РЗТ і семі роковини смерті т.т. Цепка, Мельничука і Шеремети.

Наші членкині також дуже щиро працювали при влаштуванні базару і при обслуговуванні кухні в часі Провінціального З'їзду ТУРФДім. При кінці з'їзду наші місцеві організації врочисто відсвяткували концертом 10 роковини відкриття нашого УРД. Програма свята була дуже гарна. На тому святі промовляли т.т. Колісник і Кифорук. Товариші говорили про великі досягнення нашої організації, в яких новим здобутком являється наша бурса. На їх заклик наше членство і симпатичи щиро жертвували на сплату довгу, що тяжить на бурсі. Так, що ми зібрали на тому святі на згадану ціль поважну суму грошей.

Робкорка.

Едмонтон, Алта.

ПОРА ЗРОЗУМІТИ.

Почула я, що до нашої місцевості приїхала організаторка Жіночої Секції, т-ка Зень і пішла на мітинг послухати, що вона говоритиме. Почувши її

промову, я зраділа, бо побачила і почула, що наша організація виховала вже таких членкинь, які прекрасно можуть промовляти до публіки і вняснити ріжні справи. Слухаючи т-ки Зень я дивувалася, чому то ще так багато членкинь блукають поза організацією і не вступають в наші ряди та спільно не боруться за визволення.

Дуже багато неорганізованих робітниць живе у страшній темноті. Найважливішими моментами в своєму життю вони вважають ріжні забави, де всі присутні заливаються горівкою, а потім всі накупуються і тягаються по судах. Замість читати книжки і освідомляти себе, то вони, звичайно, сходяться до сусідок і обмовляють всіх знайомих.

Коли їм трапляється якийсь випадок, вони кажуть, що це бог дав. Після їх розуміння, то вторічну посуху і теперішнє безробіття бог дав, щоби покарати людей за гріхи більшовиків. Слухаючи розмов таких робітниць, часом аж страшно стає за їх несвідомість. Та й вже так найвища пора, щоби всі робітниці зорганізувалися і організовано стали здобувати собі ліпшу долю.

Я вірю, що т-ка Зень своїми промовами багатьом вкаже шлях до кращого життя.

А. К. Бабій.

Вест Торонто, Онт.

КОНЦЕРТ - СВЯТО.

В неділю дня 19. січня 1930 р. відсвятковано в Торонто, Онт., концертом пам'ять замордованих буржуазією революціонерів Карла Лібкнехта та Ро-

зи Люксембургі. Голова концерту відкрив свято коротким поясненням його значіння. Опісля хор під проводом тов. Попова відспівав Похоронний Марш. По скінченню співу т-ка Білозорська розказала присутним про життя і боротьбу Рози Люксембургі та в якій брутальний спосіб замордувала її буржуазія.

Потім бесідник тов. Попович говорив про життя Карла Лібкнехта, причому широко охопив боротьбу працюючих проти капіталізму. Він просто і зрозуміло розказував присутним, як вони повинні обороняти свої інтереси і організуватися для остаточної розправи з буржуазією.

Публіка слухала бесідників з великим захопленням і досить часто нагороджала їх грімними оплесками.

Після промов продовжалася концертна програма. Концерт закінчено відспіванням пісні Прапор Червоний.

Ст. Грабчак, робкорка.

Торонто, Онт.

ЗАЛОЖИЛИ КУРС УКРАЇНСЬКОЇ ГРАМАТИКИ.

Освітня ділянка праці серед членкинь Жінсекції є найбільше пекучою справою. Ц. К. Жінсекції все накликає членкинь у відділах до самоосвіти. Майже в кожному числі нашого журналу "Робітниця" є одна-дві агітаційних статті, в яких накликається членкинь у відділах до освіти.

Але членкинь дуже тяжко зрушити до цієї так важкої праці. Дуже частенько вони ухвалюють в своїх відділах органі-

зувати курси української граматики, географії, бесідництва, спільні читання та дискусії, але тих ухвал не переводять вповні в життя. Членкині прийдуть 1—2 рази, а відтак й не вказуються більше і курси провалюються. Так мається справа загально майже по всіх відділах, судячи по дописах робкорок, що появляються на сторінках "Робітниці".

Не краще стоїть ця так важка справа у нашій жінвідділі в Трансконі. Три місяці тому назад, старанням освітнього комітету, зорганізовано щістьмісячний освітній курс, який відбувається раз в тиждень, кожного четверга вечером. Зразу на цьому курсі вчилися робкорства, виправів у писанні й української граматики, а зараз вчать-ся лише української граматики, бо менше матеріялу, скорше можна навчитися. Учителем цього курсу є учитель УРД Школи. Він викладає українську граматику добре, ясно та зрозуміло.

На цю науку вчає всього дві членкині з відділу Жінсекції, а яких шість до сім членів з відділу ТУРФДім. Решту заповняють молоді учні з дев'ятого та десятого ґрейду публичної школи. Їх начисляється около двадцять, які також належать до відділу Секції Молоді. Цим можна радіти, що молодь з такою цікавістю вчиться української граматики, але треба боліти над старшими, що так байдужно відносяться до освіти.

Варто би згадати, що в нас відбувається ще один курс. Це курс для малограмотних. Він відбувається два рази на тиждень. В день на него вча-

щає десять товаришок. Це окремих жіночий курс. Деякі товаришки, які зачисляють себе до малограмотних й ходять на цей курс, переганяють тих т. з. більше грамотних, що не хотять ходити вчитися ані днем, ані вечером. На цім деннім курсі викладається українська граматика та відбуваються вправи писання. Товаришки роблять дуже добрий поступ.

Ось так стоять справи у нас з освітою. Цікаво знати, як стоїть справа з освітою в інших відділах? Треба, щоби роборки писали про це.

Обсерватор.

Трансконна, Ман.

ДІТОЧИЙ КОНЦЕРТ.

Дня 5. січня наша організована молодь влаштувала гарний концерт. Він складався з багатьох точок.

Мандолінова орхестра відіграла і відспівала кілька гарних пісень, а учні місцевої УРДШколи виголосили вміло кілька деклямацій. Публіка по кожнім виступі молодих товаришів і товаришок греміла оплесками. Успіх концерту в значній мірі завдячується щирій праці нашого учителя, т. Бончара.

Наша місцева УРДШкола під керівництвом т. Бончара розвивається досить гарно. Діти вчаться і поступають вперед. Зле тільки, що багато місцевих українських робітниць і робітників не посилають своїх дітей до УРДШколи. Деякі з них виправдують себе тим, що української мови дітям в Канаді не треба. Але це є мильне розуміння. Нам треба

дітей вчити української мови, щоби запобігти шовіністичному буржуазному вихованні, яке впоює в дітей расову і національну ненависть і погорду до інших народів, а в тому числі і до нас родичів. Те буржуазне виховання вчить дітей наших встидатися того, що їх батьки не канадійці а чужинці. Тому буржуазному вихованні ми мусимо організовано супротивити своє робітниче виховання, навчити дітей любити всіх працюючих без огляду на расове, чи національне походження, а ненавидіти всіх капіталістів. З огляду-ж на те, що ми українці, то ми даємо дітям те виховання в українській мові. Тому посилайте, товариші і товаришки, своїх дітей до нашої УРДШколи.

Торолд, Онт.

Присутна.

ВЗЯЛИСЬ З НОВОЮ ЕНЕРГІЄЮ ДО ПРАЦІ.

Річні збори наш жінвідділ відбув у місяці січні. Старий заряд передав на них новому урядування, а мене товаришки вибрали робкоркою. Товаришки рішили щиріше взятися цього року до праці як в минулому році. Зараз наш жінвідділ відбуває ділові збори кожного місяця, спільні читання раз на тиждень, а стінну газету видає раз на два місяці. Крім того маємо також курс англійської мови.

Стінна газета нашого відділу досить бідна на дописувачок, а це тому, що ми малограмотні, а є між нами і зовсім неграмотні. Нашу працю багато сприяє те, що ми не маємо свого УРД, а тим самим не маємо де

влаштовувати підприємств і не можемо здобути грошей на утримання учителя, який вчив би нас і наших дітей.

Тепер ми робимо приготування, щоби зорганізувати курс бесідництва, на якому товаришки вчитимуться ясно висловлювати свої думки. Я вірю, що він буде успішний.

Колгорст, Алта.

Робкорка.

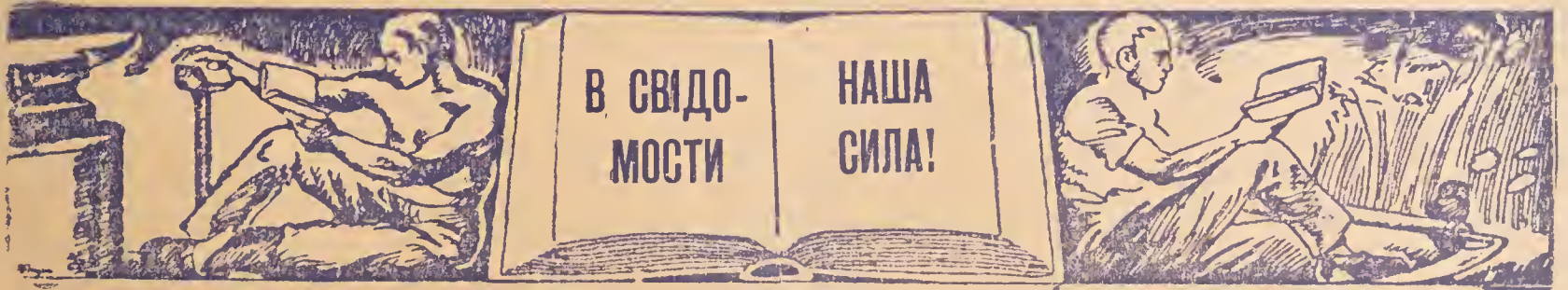
З ОБ'ЇЗДКИ ОРГАНІЗАТОРКИ.

Дня 21. січня відвідала нашу місцевість, Енсонвил, Онт., організаторка Жіночої Секції, т-ка Зень. Того-ж самого дня ми влаштували масове віче. Організаторка говорила дуже цікаво і зрозуміло. Публіка слухала її з великою увагою. Вона розказала нам про те як капіталісти визискують в усіх країнах жінок-робітниць і як робітниці борються проти того визиску. Також звернула вона нашім робітницям увагу, щоби виховували своїх дітей на свідомих членів робітничої класи і пояснила нам, як ми повинні це робити. Ми, робітниці, говорила організаторка, повинні організуватися і разом плече в плече з робітниками та робітничою молоддю боротися проти капіталізму.

При кінці промови т-ка Зень закликала присутних робітниць, щоби вступали в наші ряди. Таких, на жаль, не було. Але я вірю, що як капіталістичний визиск і безробіття зростатимуть далі так, як зростають, то вони відкриють їм очі і заставлять їх вступити до нашої організації та вийти на поле класової боротьби.

Робкорка.

Енсонвил, Онт.

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ В РЕДАКЦІ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	\$2.50	Матеріалізм — філософія пролетаріату	.25
Історія культури	2.50	Що таке всесвітній союз робітників	.25
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75	Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Юда (драма в 5 діях)	.75	Іван Франко	.25
Життя й учення Чарлса Дарвина	.50	Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Жебраки життя	.50	Фабричні розоговери про економію	.25
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури	.50	З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Безробітні (драма в 3 діях)	.50	Наймана праця і капітал	.20
Порадник української мови	.35	Маркс і Енгельс про диктатуру пролетаріату	.20
Фікція націй і національної незалежності	.35	Марксизм і Дарвінізм	.20
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35	Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Ми і вони (народна драма в 2 діях)	.35	Роскази про сили природи, ч. 1.	.20
Скупар (комедія на 5 дій)	.35	Роскази про фізику	.15
Світ. Людина. Суспільство	.25	Перший буквар комуніста	.15
в твердій оправі	.35	Основні засади комунізму	.15
Родина щіткарів (драма в 4 діях)	.25	Введення в національну економію	.15
Зрадник (драма в 3 діях)	.25	Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії) ..	.25	Страйкер (драматичний образ)	.10
Базар (драма в 4 діях)	.25	Що то є Профінтерн	.10
Два світи (драма на 4 дії)	.25	Радянське будівництво	.10
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25	Що таке радвлада і як вона будується	.10
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25	Хто такі комуністи і Причта про воду	.10
Куркулячі мрії (п'єса в 3 діях)	.25	Револуційні пісні	.10
Крик землі (драма в 5 діях)	.25	В кігтях білого орла (поезії)	.10
Терновий кущ (драма в 4 діях)	.25	Як галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25	Козаччина	.10
Гайвороння (драма в 3 діях)	.25	Роскази про сили природи, ч. II.	.10
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25	Наука та горілочаний дурман	.10
На перелазі (п'єсна на 3 дії)	.25	Про суть і причину туберкульози	.10
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25	Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25	Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Ціна крові (повість)	.25	Межі людиною а машиною	.05
Червона зоря (утопія)	.25	З історії царя-голода	.05
		Фармер і робітник	.05

Замовлення wraz з грішми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS.. WINNIPEG

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАННИЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

СВЯТКУЙТЕ МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ!

1. Березня 1930.

Ч. 5.

Ціна 10 центів

З М І С Т

	Стор.
Святкуйте Міжнародній день жінок-робітниць!	1
Третя Конференція Жіночої Секції ТУРФДім	2
Міжнародній день боротьби проти безробіття відложено до 6 березня	4
Резолюція XI. З'їзду ТУРФДім в питанні боротьби проти безробіття	4
З думок і висловів В. І. Леніна	4
Вступайте в ряди Жіночої Секції ТУРФДім!	5
Робітниці Європи на фронті класових боїв	6
Об'єднаним фронтом проти прагнучих Синьоверголець	8
З'їзди наших організацій	9
Міжнародній день робітниць	11
Жіноча доля — М. Биковець	13
Не забуду того дня — Павло Печай	14
Цікаві відомості для всіх	15
8-е Березня — В. Сосюра	16
Голосієне стукай, серце юне! — М. Михаєвич	16
Селькорка — Т. Массенко	16
Тернистим шляхом — А. Зеленіна	17
Зустріч на океані — М. Ірчан	19
"Спен шатс" — Драпака	21
Природа й люди — П. І. Кравців	22
В допомогу матері	24
Літературний альманах "За океаном" — М. Ірчан	25
Дописи	26 32

Ілюстрації:

Делегатки на III. Конференцію Жіночої Секції ТУРФДім	3
Делегати і делегатки на III. Конференцію Секції Молоді ТУРФДім ..	10

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орган Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітниче - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськiм Робітничiм Домі, на розі вулиць Прічард і МекГрегор у Вінніпегу.

Передплата вносить: на рік \$1.50, на піврік 80 ц.
Поодинокі число 10 ц.

Авторизовано міністром пошт дня 1. грудня 1925
на поштову оплату другої класи.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

PRINTED AND PUBLISHED BY THE WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF MANITOBA, AT ITS HEAD OFFICE AND PLACE OF BUSINESS, AT THE CORNER OF PRITCHARD AVENUE AND MCGREGOR STREET IN THE CITY OF WINNIPEG, MANITOBA.

SUBSCRIPTION: PER YEAR \$1.50; PER SIX MONTHS 80c.
SINGLE COPY 10c.

AUTHORIZED BY THE POSTMASTER GENERAL, DECEMBER 1, 1925,
AS SECOND CLASS MATTER.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII.

Вінніпег, 1 березня 1930

Ч. 5

СВЯТКУЙТЕ МІЖНАРОДНІЙ ДЕНЬ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ!

Один раз на рік, а це вдень 8 березня наче зникають кордони, падають ґрати і з краю в край лунає могутній клич: Нехай живе повне визволення трудящої жінки! В день 8-го березня працююче жіноцтво влаштовує по цілому світі масові мітинги і демонстрації, на яких підготовляє працюючих до боротьби проти капіталістичного визиску й поневолення, до боротьби за повне визволення. Багато переслідувань приходить переносити робітницям в той день. багато жертв паде того дня з боку трудящих, але зате багато, багато робітниць прозрівають і приєднуються в той день до лав борців за визволення працюючих. І оце саме масове видигання нових сил на фронт класової боротьби є головним завданням Міжнародного жіночого дня, бо він є днем підготовки працюючих до остаточної розправи з капіталізмом.

Сьогорічний Міжнародний день жінок-робітниць мусить бути більш бойовий від усіх попередніх. Цього року не повинно бути ні одної робітниці, ні одної фармерки, яка не святкувала би цього великого свого свята. Бо тепер саме в цілому світі розгортаються великі класові бої. Безробітні цілого світа розпочали наступний бій проти безробіття. Заняте в фабриках, майнах і в інших галузях праці робітництво бореться проти спід-ап системи, проти зривання

заробітної платні, проти жорстокого визиску. В колоніальних країнах одні за одними вибухають кроваві повстання і безупинно лунають звіттам розпучливі голоси до світового робітництва о допомогу. А вороги наші, капіталісти, об'єднавшись з соціал-зрадниками здавлюють боротьбу працюючих проти безробіття кривавим терором, топлять в крові колоніальні повстання, підвищують визиск працюючих до нечуваних границь і горячково приготівляються до збройного нападу на Радянський Союз і до війни між собою. Отже в обличчі такого положення всі робітниці і фармерки мусять тісно об'єднатися під проводом передового загону робітничої класи — комуністичної партії і заманіфестувати в день 8 березня на масових мітингах та демонстраціях міжнародну пролетарську єдність і підтримку поневоленим колоніальним народам та грімко запротестувати проти капіталістичних приготувань до нападу на Радянський Союз і до війни між собою.

Членкині нашої організації повинні демонструвати в день 8 березня в перших лавах. Не сміє бути ні одного відділу Жіночої Секції ТУРФДім, який не святкував би цього великого свята мітингом чи концерт-мітингом. Освідомляйте на ньому, товаришки, працюючих і виводіть їх на фронт класової боротьби.

Третя Конференція Жіночої Секції ТУРФДім

III. Конференція Жіночої Секції ТУРФДім, що відбулася 10 лютого в Українським Робітничім Домі у Вінніпегу, винесла цілий ряд дуже важних ухвал. Вона основно застановилася над всіми головними життєвими питаннями і завданнями, які класова боротьба ставить тепер перед працюючими цілого світа, а в тому числі й перед українськими робітницями і бідними фермерками в Канаді.

Голова ЦК Жіночої Секції, т-ка Виноградова, відкриваючи конференцію, підчеркнула, що вона відбувається в мент загостреної класової боротьби, в мент зросту капіталістичної кризи і підготовки всіх капіталістичних держав до збройного нападу на Радянський Союз і до війни між собою та закликала делегаток, щоби вони відповідно до такого стану річей виробляли пляни праці для нашої організації. І конференційні наради йшли по цій лінії через цілий час.

Основним, на що звернула III. Конференція Жіночої Секції головну увагу — це те, щоби всі наші відділи зміцнили виховання свого членства і широкого загалу українських робітниць і фермерок на біжучих світових подіях, на розгарячуючихся класових боях. Всі наші членкині мусять взятися до активнішої праці між робітницями і бідними фермерками у своїх місцевостях і спільно з братніми організаціями під проводом комуністичної партії організувати працюючих до боротьби проти капіталістів, проти їх слуг соціал-зрадників і проти всіх пород української контрреволюції. Наші відділи спільно з журналом “Робітницею” мусять виховати кадри дописувачок, які вивчали би життя і умовини праці робітниць, робітників і робітничої молоді у фабриках, майнах, готелях, ресторанах тощо і відгукувалися на кожний прояв капіталістичного гнету в “Робітниці”. Наші членкині мусять бути як найактивнішими учасницями боротьби проти визиску, проти безробіття і проти воєнної загрози та капіталістичного нападу на Радянський Союз. На ці вище наведені завдання III. Конференція поклала найбільший натиск.

З такою-ж самою увагою III. Конференція

заставлялася над питанням виховання боевої, класово свідомої зміни, над потребою зміцнити боротьбу проти захоплювання буржуазією робітничої молоді під свій вплив.

Звіти делегаток виявили, що наші членкині досі замало працювали на полі організаційного виховання робітничої молоді у відділах Секції Молоді і в УРДШколах та замало освідомляли широкий загал матерей робітниць і бідних фермерок в тому напрямі, щоби вони посиляли своїх дітей до робітничих організацій і шкіл та не давали захоплювати їх буржуазним організаціям.

III. Конференція Жіночої Секції з повним усвідомленням взяла під увагу той факт, що хто — ми, чи буржуазія — матиме за собою працюючу молодь, той виграє розгоряючіся класові бої і постановила, щоби всі відділи Жіночої Секції обовязково зміцнили працю над організаційним вихованням робітничої молоді, шляхом активної допомоги в будуванні робітничих організацій молоді і шляхом поборювання всіх засобів буржуазного впливу на нашу молодь.

Кілька делегаток і організаторка Жіночої Секції, т-ка Зень у своїх звітах на конференції заявили, що деякі члени мужеських відділів ТУРФДім ставляться до праці жінвідділів з легковаженням, а то й помітним упередженням. Вони в ріжний спосіб перешкаджають в праці товаришкам, висмівають їх намагання самостійно вести працю і вироблятися на бесідниць тощо.

Конференція, а також і Одинацятий З'їзд ТУРФДім рішили такі прояви нападницької роботи з боку тих несвідомих робітників як найрішучіше поборювати всіми можливими способами, а в першій мірі шляхом вияснювання шкідливості такого відношення до жіночого робітничого руху і шляхом пятнування згаданих поступків на мітінгах і в пресі.

III. Конференція також рішила дати моральну і матеріальну підтримку Канадійському Робітничому Жіночому Комітетові, що підготовляє висилку делегації жінок-робітниць до Ра-

дяньського Союзу. Одночасно Конференція звернулася з домаганням до згаданого комітету, щоби в склад делегації входила українська робітниця, представниця Жіночої Секції ТУРФДім, яка буде репрезентувати українське працююче жіноцтво в Канаді.

Зі звітів делегаток виявилось, що деякі відділи Жіночої Секції виховали вже настільки свідомих членкинь, що вони успішно керували в минулому році всею відділовою працею сами без інструкторів.

Конференція з радістю привітала той зріст свідомости в наших членкинь та закликала всі інші відділи слідкувати за ними і виробляти свій власний провід. А щоби зміцнити працю у слабших жінівідділах, то Конференція звернула-

ся до 11-го З'їзду з домаганням, яке той зробив рішенням, щоби мужеські відділи давали жін-відділам за інструкторів як найздібніших товаришів.

Крім того Конференція винесла ще цілий ряд інших важних ухвал і намітила плян дальшої освітньої праці.

В Конференції взяли участь 24 делегатки, які разом з робітниками-делегатами репрезентували 43 відділи Жіночої Секції.

До Центрального Комітету Жіночої Секції ТУРФДім на 1930 рік вибрано таких товаришок: А. Сидор головою, Л. Данильченко заступницею голови, А. Мойсюк протоколярною секретаркою, О. Кобзей заступницею прот. секретарки, а М. Навізівську фінансовою секретаркою.

ПРЕДСТАВНИЦІ УКРАЇНСЬКОГО ОРГАНІЗОВАНОГО ТРУДОВОГО ЖІНОЦТВА В КАНАДІ.

Делегатки на Третю Конференцію Жіночої Секції перед Укр. Робітничим Домом у Вінніпегу.

Міжнародний день боротьби проти безробіття відложено до 6-го березня

Виконавчий Комітет Комуністичного Інтернаціоналу відложив Міжнародний день боротьби проти безробіття з 26 лютого на 6 березня. Зробив він це тому, щоби дати змогу комуністичним партіям і всьому робітництву краще приготувати дійсно масові демонстрації в цілому капіталістичному світі.

Головну увагу Комуністичний Інтернаціонал звертає на те, щоби в день 6 березня в демонстраціях проти безробіття взяли участь не лише безробітні але і всі працюючі, бо боротьба проти безробіття є боротьбою проти всьо-

го капіталістичного ладу. Зокрема ж в боротьбі проти безробіття повинні взяти масову участь всі робітниці, які являються тепер найбільш визискуваною і поневоленою частиною робітничої класи.

Одинацятий З'їзд ТУРФДім ясно усвідомив собі значіння Міжнародного дня боротьби проти безробіття і виніс резолюцію, в якій закликає все членство нашої організації і всіх українських працюючих Канади взяти в боротьбі проти безробіття як найактивнішу участь.

Резолюція XI. З'їзду ТУРФДім в питанні боротьби проти безробіття

Одинацятий З'їзд ТУРФДім відбувається напередодні великої міжнародної боротьби працюючих проти безробіття. Комуністичний Інтернаціонал визначив днем такої боротьби день 6 березня. В той день мільйони безробітних в усіх капіталістичних країнах вийдуть на вулиці міст і будуть демонструвати проти безробіття та будуть домагатися праці або допомоги.

11-й З'їзд ТУРФДім закликає всіх членів і членкинь і взагалі всіх українських працюючих а в першій мірі безробітних в Канаді, щоби

влаштували в день 6 березня в усіх місцевостях Канади масові демонстрації проти безробіття і тим виявили міжнародню солідарність та засудили на них продажну роботу соціал-зрадників, висловили піддержку поневоленим колоніальним народам, запротестували проти жорстокого визиску жіночої і діточої праці, заявили проти імперіалістичної війни, а за Радянський Союз. День 6 березня буде днем організування боєвих сил пролетаріату для повалення капіталізму. Хай живе Міжнародний день боротьби проти безробіття!

З ДУМОК І ВИСЛОВІВ В. І. ЛЕНІНА.

“Єднання жінок і спільна праця над визволенням праці по всьому світу — запорука швидкої перемоги пролетаріату”.

“Наше завдання — зробити політику приступною для кожної працюючої жінки”.

“Кожна кухарка повинна вміти керувати державою”.

“Ми можемо тепер сказати, що крім Радянського Союзу нема ні одної країни на світі, де б була повна рівноправність жінки, де б жінка не була поставлена в зневажливе становище, що

особливо відчувається в щоденному родинному житті”.

“Для повного визволення жінок та справжньої рівноправності їх з чоловіками треба, щоб було громадське господарство, та щоб жінка брала участь у загальній виробничій праці”.

“Домашнє господарство є найбільш непродуктивна, найбільш дика і найбільш важка праця, яку виконує жінка. Завдання свідомих робітниць і робітників — сприяти одділенню кухні від сім'ї”.

Вступайте в ряди Жіночої Секції ТУРФДім

ВІДОЗВА ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ ЖІНОЧОЇ СЕКЦІЇ ТУРФДІМ

Товаришки!

Ми віримо, що всім вам вже відомо про існування і працю нашої організації Жіночої Секції Товариства Український Робітничо-Фармерський Дім. За сім літ існування наша організація зросла до 50 відділів, згуртувала в своїх рядах 1,250 членкинь, вирвала тисячі українських робітниць і фермерок зіп впливу ворогів працюючої кляси і з кігтів темноти та навчила їх розуміти, хто вони і проти кого та за що повинні боротися. Цього місяця Жіноча Секція ТУРФДім влаштовує в цілій Канаді кампанію за новим членкинями і за новими читачками для свого органу "Робітниця". Ми кличемо до вас, робітниці і фермерки: вступайте в ряди нашої організації, читайте журнал "Робітницю", виходіть на фронт клясової боротьби!

В теперішній час, в час загостреної клясової боротьби, коли цілий капіталістичний світ охопила страшна криза, коли армії безробітних зросли до нечуваної величини, коли капіталізм намагається врятуватися від кризи страшним визиском працюючих взагалі, а робітниць і робітничої молоді зокрема, не повинно бути ні одної української робітниці, ні одної фермерки в Канаді, яка не боролася би в наших рядах проти капіталізму.

Тепер всі капіталістичні держави горячково приготовляються до війни між собою та до збройного нападу на Радянський Союз. Цю війну вони планують вести руками наших дітей і тому так дуже стараються захопити робітничу молодь під свій вплив. І треба признати, що вони мають на цьому полі досить великий успіх, бо широкий загаль робітниць і фермерок через брак свідомости не дає їм належного відбою. Що більше, є такі робітниці і фермерки, що через несвідомість сами посилають дітей до різних буржуазних організацій, де капіталісти виховують їх на послушних рабів до фабрик і на гарматне мясо для війни. Товаришки, тому рабуванні капіталістами наших дітей ми мусимо покласти край. Але щоб зробити це, то всі робітниці і фермерки мусять сами як слід

навчитися виховувати своїх дітей. А цього найкраще можна навчитися в нашій організації — Жіночій Секції ТУРФДім. Тому масово вступайте в наші ряди!

Будьте учасницями тої праці, яка ведеться в нашій організації! Не жийте одинцем, бо сила робітничої кляси залежить від її свідомости і організованости. Тільки при допомозі організації ми зможемо виховати молоде клясово свідоме покоління і вибороти собі повне визволення зіп капіталістичного гнету. Не допускайте до того, щоби ви шукали за організацією аж тоді, коли вам буде потрібно допомоги. Вписуйтеся до місцевого відділу Жіночої Секції ТУРФДім ще сьогодні і працюйте разом з нами, а переконаєтесь, яку користь дає робітнича організація. Поборюйте п'янство й інші злі налоги, бо вони відтягають працюючих від клясової боротьби. Посилайте своїх дітей до Секції Молоді ТУРФДім і до Українських Робітничих Діточих Шкіл! Читайте і поширюйте журнал "Робітницю"! Вступайте в ряди Жіночої Секції ТУРФДім!

За ЦК Жіночої Секції ТУРФДім:

А. Сидор, голова.

А. Мойсюк, секр.

ТВОРИ М. ІРЧАНА ЧЕСЬКОЮ МОВОЮ.

"Руде Право", орган Компартії Чехо-Словаччини, в літневих числах надрукував переклади двох довгих оповідань М. Ірчана, а саме: "Смерть Асуара" і "Батько". "Руде Право" мало на увазі, що т. Ірчан в своїй подорожі з Канади на Радянську Україну — задержиться в Празі і як зазначило — "йому на привітання" надрукувало ті оповідання. Але, як відомо, чехо-словацький уряд зовсім відмовився дати дозвіл т. Ірчанові не то приїхати, але навіть переїхати без задержки через Чехо-Словаччину.

КІСТЯК ТУРА ЗПЕРЕД 5,000 ЛІТ.

В Польщі біля Мазовецької Рави підчас висушування торфовища викопано кістяк тура, про що повідомлено зоологічний музей у Варшаві. На місце викопалища вибрався професор Сольський, який ствердив, що цей тур походить зперед 5,000 літ і що це одинокий кістяк тура, знайдений у цілости в цілій Європі. Цей кістяк перевезено до Варшави до зоологічного музею.

Робітниці Європи на фронті класових боїв

Загострення суперечностей в капіталістичних країнах, різка раціоналізація промисловости, зв'язане з цим збільшення кадрів безробітних викликали в цілому капіталістичному світі загострення класової боротьби.

На барикадах класових боїв почесне місце належить трудівниці. В усіх великих судових процесах, що їх провадить буржуазія, на лавах підсудних поруч з робітником сидить і робітниця. Рятуючись від неминучої загибелі, буржуазія розправляє з класовим ворогом однаково жорстоко — чи то чоловік чи жінка.

БОРотьба робітниць у Фінляндії

При кінці минулого року політичні в'язні Екенської в'язниці стали голодувати на знак протесту проти режиму в'язниці, поставивши кілька вимог. Голодування викликало великий відгук в найширших верствах трудящого населення, зокрема серед жінок-трудівниць. На знак солідарности з екенськими в'язнями оповістили голодування і жінки-в'язні Тавангуської жіночої в'язниці. 18-го листопада голодування в Екенській в'язниці закінчилося перемогою в'язнів, то й в'язні Тавазгуської в'язниці, що оповістили голодування тільки з солідарности, теж перестали голодувати. Але 18-го голодування в Тавазгуській в'язниці провадилося ще цілком, причім частина тих, хто голодував, почувала себе кволо й мусіла злягти в ліжку.

Голодування жінок політичних в'язнів має велике значіння, бо це перше голодування в жіночій в'язниці й оповістили

В своїй боротьбі за визволення робітників і робітниць Європи з надією позирають Радянський Союзі, де пролетаріят зумів завоювати владу і переможно будує соціалізм. Тимто в тяжкі дні шаленого терору буржуазії зростає й міцніє міжнародня солідарність робітників і чимраз частіше, зневірившись в соціаль-зрадниках, робітництво Європи стає на шлях отвертої революційної боротьби.

Нижче ми друкуюмо листи і короткі статті, з яких видно, як завзято борються робітниці капіталістичної Європи за визволення.

вони його тільки, щоб підтримати інших товаришів, не виставляючи своїх конкретних вимог.

Участь трудівниць в кампанії з приводу голодування поза тюремними стінами теж була дуже значна. Жінки брали участь в робітничих мітінгах та демонстраціях і декого з них поліція побила та затримала на довший чи менший час. Вони розвинули широку діяльність,

щоб краще провести кампанію протесту.

Чималу участь взяли фінляндські робітниці в оповіщенні від об'єднання профспілок на 16 листоп. м. р. загальному страйку. Приміром, в Гельсінгфорсі страйкували робітниці багатьох кравецьких підприємств, робітниці їдальні Робітного Дому, робітниці тютюнарні "Феніа" тощо. По багатьох інших місцях теж страйкували робітниці їдалень, подекуди працівники кооперативних крамниць, переважно жінки. Не працювала Вазаська текстильна фабрика, одна з найбільших фабрик Фінляндії, де заняті майже виключно жінки.

Наведені дані неможна вважати за повні. Та вже вони дають підставу відзначити, що фінські трудівниці з честю брали участь в тій величезній політичній кампанії, виконуючи свій обов'язок поряд з чоловіками.

РОБІТНИЦІ У ФАШІСТСЬКІЙ ІТАЛІЇ

Становище робітничої класи в Італії особливо тяжке. Фашизм утворив для італійських робітників умовини цілковитого політичного безправ'я та варварської експльоатації, бо-ж йому треба все дужче збільшувати кошти на озброєння, на збереження своєї влади в колоніях та здійснення нових загарбницьких плянів. Італійська буржуазія шукає й знаходить все нові методи зменшувати злиденну заробітну плату

італійських робітників.

У ще гірших умовах є італійські робітниці. Їх заробіток значно менший за заробітки чоловіків на однаковій роботі. Заробітня плата жінок за час фашистського режиму катастрофічно зменшилася.

В тяжкій боротьбі італійського пролетаріату трудящі жінки теж мають своє місце й з честю борються.

Особливий трибунал засудив 28 пролетарок разом на 129 ро-

ків ув'язнення. Ми хочемо тут нагадати про наших в'язнів: Джерджіну Россеті, молоду текстільницю з Б'елля, засуджену на 18 років за комуністичну пропаганду; Фейлічіту Ферреро з Туріна засуджено на 5 років за допомогу родинам політичних в'язнів; Анну Пованіяно, молоду робітницю з Комо, засуджено на 6 років у великому процесі ЦК комуністичної

партії; на 4 роки засуджено Лею Джакале, дружину тов. Бетті, відповідального працівника італійської комуністичної партії, що його замордували до божевілля в замку міста Брешія, та багато інших.

Жахлива експлоатація та злидні владно спонукують робітництво ставати до рішучого бою з фашизмом.

Іта Мінт.

В БОЯРСЬКІЙ РУМУНІЇ

Румунія є одна з тих країн, де фашистська диктатура буржуазії провадить один за одним нечувані процеси проти активних класово-свідомих робітників і робітниць. Класовий суд розправляється з авангардом робітничої класи, але він неспроможний зламати її непохитність. Після Кляузенбергського процесу в 1928 р. у вересні 1929 р. відбувся новий великий судовий процес, відомий за назвою Темешварського. Це був процес проти унітарних трейд-юній.

На процесі робітниці виступали одна за одною з протестом проти огидних знущань, яскраво змальовували жахливу експлоатацію румунських робітниць, підтверджували їх тверду волю іти плече-в-плече з робітниками в економічних й політичних боях. Вони закликали стати на ідейно-правдивий шлях непримиренної революційної боротьби проти диктатури буржуазії за диктатуру пролетаріату.

Перша на процесі виступала Жанна Шербалеску. Вона протестувала проти переслідувань робітничого руху Румунії, проти терору щодо унітарних

трейд-юній. Вона розповідала про становище робітниць Румунії, про їх боротьбу. Вона перетворила судову трибуну на трибуну для робітниць, розкриваючи їм очі на єдиний шлях урятуватися від жахливого становища непримиренної класової боротьби. Голова суду позбавив її слова.

Робітниця Ріва Василеску

розповідала про нелюдські переслідування свідомих робітниць, про знущання над ув'язненими, мордування їх, особливо в Дофтанах, про героїчну непохитність ув'язнених жінок, про допомогу Модрівської організації, що є за єдиний світлий промінь в жахливому тюремному режимі, який має за мету фізично знищити бойовий авангард трудящих в Румунії.

Через стіни судової салі, через кордони шпиків та поліцаїв лунає революційний заклик передових румунських робітниць до робітниць та селянок, до трудящих жінок Румунії. Він викриває суть режиму фашистської диктатури і владно спонукує їх усвідомити залізну доконечність масової боротьби проти фашизму за диктатуру пролетаріату.

У ПАНСЬКІЙ ПОЛЬЩІ

Класова боротьба в Польщі захоплює все глибші, все ширші соціальні верстви. Дуже знаменне є втягування найширших кіл трудівниць в цю боротьбу. Останніми часами все частіше стають активні виступи дружин робітників.

В Домбровському басейні гірники вирішили спільною боротьбою завоювати собі 8-годинний робітний день. Щоб зламати цю боротьбу гірників, підприємці заперли їх в одній із шахт, коли вони на півгодини раніше кинули роботу. Однак здійснити свого плану підприємцям не вдалося. На допомогу робітникам прийшли дружини гірників.

Особливо жорстоких форм

набрала класова боротьба в селах на Західній Україні. Вперше після 1924 р. тут розвинулися масові страйки наймитів, що серед них дуже багато жінок.

Щоб зламати опір робітниць та робітників, влада поставила в маетках силу пішої й кінної поліції. В селі Новосільці, Томашівського повіту заарештували робітників—Смілку, Гриню й Зозулю. Селяни намагалися відбити їх, однак не подолали поліції. В сутичці з поліцією особливу активність та бойове піднесення виявили селянки.

Ці приклади випадково взято з маси інших. Та вони гарзд показують, яка жорстока

класова боротьба точиться в Польщі, яке там революційне піднесення масового руху. Під керівництвом Комуністичної Партії Польщі польський пролетаріят підходить до рішучих

боїв за повалення фашистської диктатури буржуазії. Передові робітничі міста і села все більшими масами йдуть до з'єднаних бойових лав пролетаріату.

З. Д.

КОНФЕРЕНЦІЯ РОБІТНИЦЬ У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ

В перших днях місяця лютого відбулася в столичному місті Чехословаччини Празі конференція трудящих жінок Пражського округу. На ній було присутніх 225 делегаток, переважно фабричних робітниць. Всі делегатки одобрили лінію Комуністичної Партії, її боротьбу проти воєнної загрози і проти фашизму та нап'ячували продажну роботу зрадників робітничого руху — соціал-фашистів.

Грімкими оплесками відповіли делегатки на привіт робітниць Радянського Союзу та радісно привітали виступ представника комуністичної партії т. Копецького. “Робітнича кляса, — сказав т. Копецький, — ставить тепер питання про завоювання влади, бо бачить, що капіталістичний лад не дає їй ні хліба, ні праці”.

Конференція вислухали цілий ряд привітів від жінок-робітниць з різних місцевостей Чехословаччини, від представ-

ників комсомольських організацій і ин.

“Ми, робітниці, — говорила на конференції під грімкі оплески жінка майнера з Ломи, — йшли в останньому страйку рука в руку з нашими чоловіками. Ми сміло йшли проти поліцейських багнетів.”

“Ми вміємо не тільки орати і сіяти, — заявила представниця наймичок, — але як треба буде боротися за перемогу працюючих, ми також станемо в бійні лави.”

В дискусії над докладом про політично-економічне положення делегатки брали дуже живу участь. Виконавчий Комітет конференції вибрала з 35 членкинь — з фабричних робітниць, наймичок і домашніх робітниць.

Об'єднаним фронтом проти працюючих

“Мара ходить по Європі — мара комунізму. Всі сили старої Європи — і папа і цар, і Метерніх і Гізо, і французькі радикали і німецькі поліціянти — всі з'єдналися до святої боротьби з цією марою”.

“Комуністичний Маніфест.

Ось такими словами починається “Комуністичний Маніфест”, що його виготовили Карло Маркс і Фридріх Енгельс ще в 1847 році. І хоч сьогодні вже є дев'ятьдесят три роки від появи “Комуністичного Маніфесту”, то повищі слова впевнені надаються й до теперішніх подій.

В Радянському Союзі будова нового соціалістичного устрою поступає скорим ходом

вперед. Це час від часу признають навіть різні професори, та економісти з капіталістичних держав. Приватна власність мусить уступати колективі. Радянська влада — влада фабрики і села, маючи за собою попертя широких працюючих мас Радянського Союзу та революційних мас цілого світа, успішно будує соціалістичний лад.

Робітництво всіх капіталістичних держав, яке переживає тепер жахливе безробіття, голод і голод, звернуло свої очі в сторону соціалістичної батьківщини і почало ще численніше вступати в ряди своїх класових революційних організа-

цій, щоби успішніше провадити боротьбу проти пануючої кляси та її прихвостнів — соціал-зрадників. Це все бачить пануюча кляса та її прихвостні — соціал-фашисти. Вони почали лементувати і щоби відвернути симпатії поневолених робітниць і робітників від Радянського Союзу, то вони почали кричати, що ніби в Радянському Союзі іде жорстоке переслідування релігії, хоч і самі єпископи православної церкви в Радянському Союзі заперечують це.

Вже через пару тижнів появляються довші звідомлення в щоденній буржуазній пресі про переслідування релігії в

Радянському Союзу. В тих “звідомленнях” від “спеціальних кореспондентів” повно такої плутанини, що потрібно доброго спеціаліста, щоби порозумів в чім діло. Бо пічне такий “спеціальний кореспондент” писати про переслідування релігії і чомусь в тій самій статті плаче за кулаками та фабрикантами. І коли ви умієте читати між рядками, то вам стане ясно, що розходиться не о переслідування релігії, а про оборону приватної власності.

Тому, що Радянський Союз зніс приватну власність, тому, що в цілому світі зростає революційний рух та гострішою стає класова боротьба, тому то “всі сили старої Європи” і Америки — зєдналися до “святої” боротьби з марою комунізму. Протестують німецькі і французькі соціалісти, британські лейборити, американські попи, рабіни, англійські попи, папа римський, фашисти. Всі оборонці “святої” приватної власності та вороги революційного робітничого руху ідуть

обєднаним фронтом проти працюючих Радянського Союзу, проти працюючих цілого світа. Закриваються хрестом і протестують. Навіть рабіни протестують проти “переслідування християнської віри” в Радянськїм Союзї!

Які-ж вони гіпокрити! Чому не скажуть отверто, що вони виступають проти працюючих взагалї, а проти будови нового соціалістичного ладу в Радянськїм Союзї зокрема?

Синьооверголець.

З'їзди наших організацій

ОДИНАЦЯТИЙ З'ЇЗД ТУРФДІМ

Одинацятий З'їзд ТУРФДім відбувся в половинї місяця лютого ц. р. в Укр. Роб. Домї у Вінніпегу. В ньому взяли участь 123 повноправних делегатів й делегаток, не вчисляючи делегатів Секції Молоді і 7 братніх делегатів. З'їзд всебічно проаналізував теперішнє міжнародне положення і положення працюючих в Канаді та виробляв пляни праці і виносив ухвали по такїй лінії, щоби праця нашої організації і вся визвольна боротьба українських трудящих Канади йшла нога-в-ногу з визвольною боротьбою працюючих цілого світа.

Він визначив основну напрямну, по якїй наша організація повинна в теперішній момент загостреної класової боротьби вести всю свою роботу. Ця визначена з'їздом напрямна вказує, щоби членство на-

шої організації і надалі не обмежувалося працею лише на культурно-освітньому полі, а щоби ще більше уваги звернуло на загальний робітничий рух. Наші членкині і члени повинні ставати членами і активними працівниками трейд-юній і Комуністичної Партії та під проводом Комуністичного Інтернаціоналу приготувляти працюючих до повалення капіталізму, до боротьби за робітничо-фермерську владу в Канаді.

11-ий З'їзд ТУРФДім виніс резолюції, в яких закликає українських працюючих Канади взяти як найактивнішу участь в демонстраціях проти безробіття, проти воєнної загрози і нападу на СРСР та в боротьбі проти капіталістичного терору. Він гостро нап'ятував контрреволюційну роботу зліквідованої на Радянськїй Укра-

їні “Спілки Визволення України” і завіззав українських трудящих Канади поборювати всіх її оборонців.

Звіти секретарів центральних комітетів показали, що наша організація гарно зростала протягом 1929 року. Зараз наша організація має по цілій Канаді 95 відділів ТУРФДім, 50 відділів Жночої Секції і 49 відділів Секції Молоді. Крім цього ще є 11 Товариств, що належать до ТУРФДім. Відділи ТУРФДім мають 2,847 членів, відділи Жіночої Секції — 1,250, відділи Секції Молоді — 1,544, Товариства — 214. Разом наша організація має 5,882 членів і членкинь. Протягом минулого року зорганізовано 10 нових відділів ТУРФДім, 3 відділи Жіночої Секції, 10 відділів Секції Молоді і 4 Товариства.

З'їзд одобрих нову методу навчання в наших УРДШколах і постановив, щоби все наше

членство дожило як найбільше старань і праці над вихованням класово свідомої зміни.

Щоби зміцнити освітню працю в нашій організації 11-ий З'їзд ТУРФДім рішив спільно з Робітничим Запомоговим Товариством влаштувати цього року Вищий Освітній Курс. Він має тривати від 6 до 9 місяців і виховати нашим відділам класово свідомих, політично грамотних працівників.

З'їзд між іншим рішив, щоби до Центрального Виконавчого Комітету ТУРФДім входили представники з різних провінцій Канади. Вони стано-

виритимуть поширений Центральний Виконавчий Комітет ТУРФДім.

В суботу, 15-го лютого на останній сесії вибрано ЦВК ТУРФДім. До него увійшли т.т.: Т. Пилипас, голова; М. Смит, заступник голови; М. Шатувльський, секретар; Д. Лобай, заступник секретаря; Т. Кобзей, секретар-скарбник; А.

Возняк, М. Гандзюк, В. Сарак — контрольна комісія.

До поширеного ЦВК ТУРФДім вибрано: О. Жукевича з Едмонтону, Алта., А. Галюка з Колмен, Алта., Ф. Сусяка з Ріджайна, Саск., М. Покімброду з Саскатууну, Саск., І. Паука з Содборі, Онт., І. Погорільця з Вест Форт Вил'ям, Онт. і І. Бойчука з Торонто, Онт.

ШЕСТА КОНВЕНЦІЯ РЗТ

В Шестій Конвенції РЗТ взяли участь 104 делегати, які репрезентували понад 7 тисяч членів і членкинь. Конвенційні наради тривали 3 дні — 17,

18 і 19 лютого. Конвенція повністю прийняла визначену 11-им З'їздом ТУРФДім напрямку лінію відносно боротьби проти воєнної загрози, проти капіта-

Делегати і делегатки на Третю Конференцію Секції Молоді ТУРФДім, що відбулася 10 лютого в Українськiм Робітничiм Домі у Вінніпегу.

лістичного терору, проти безробіття і відносно коженденної класової боротьби проти капіталізму.

Делегати у своїх звітах характеризували минулий рік, як рік проби стійкості і витривалості в членів і членкинь РЗТ. Зміна деяких точок статута і приютове оподаткування дали змогу перевірити, кому з членів РЗТ залежить на розвиткові організації, а кому лише на побиранні заемоги. Досвід з минулого року безумовно багато поеможе членству РЗТ в усій дальшій його праці.

Конвенція основно застановлялася над питанням піднесен-

ня освітньої праці по відділах РЗТ і приняла плян ведення освітньої праці той самий, що виробив 11-ий З'їзд ТУРФДім. Освітньою працею в організаціях ТУРФДім і РЗТ має і надалі керувати оден спільний Центральний Комітет і спільні освітні комітети на місцях, тільки о багато більше сцен-тралізовано. Цю ділянку праці рішено за всяку ціну зміцнити і винесено в цьому на-прямі відповідні ухвали.

Звіт секретаря Головного Заряду РЗТ показав, що помимо всіх труднощів до РЗТ в ми-нулому році вписалися 1 тися-ча нових членів і членкинь. Як

велику допомогу несе РЗТ сво-йому членству показують ци-фри про виплачену заемогу і посмертне. РЗТ за 8 років сво-його існування виплатило 123,-773 долари заемоги, а 13,252 долари посмертного.

VI. Конвенція РЗТ доручила Головному Зарядові відкрити в місяцях липні або серпні цього року приют і сиротинець у бу-динках Товариства в Паркдейл, Ман., рішила спільно з органі-зацією ТУРФДім влаштувати Вищий Освітній Курс і винесла ще багато інших важних ухвал, що мають зміцнити цю нашу масову організацію.

Міжнародний день робітниці

ІСТОРІЯ СВЯТА.

...І ночі ніби дні, і дні неначе ночі...
І ось почули ми жіночі голоси,
І ось почули ми удари рук жіночих, —
Тривожний чайки крик під крилами грози...

То в незабутній день 8 березня,
Коли двадцятий вік в безодні зашумів,
Почули: "Хай живе нова жіноча доля!
До сонця ми йдемо разом, товариші!"

В. Сосюра.

Капітал, що пишно розквітає та розростається на крові, поті та на мозолях мільйонів робітників, неначе непотрібний бур'ян на чорноземному ґрунті, поставив жінку в ще гірше й важче становище, ніж робітника. Жінку засуджено на вічну тюрму-каторгу в чотирьох стінах кухні, жінку признано тільки машиною для постачання капіталістам нових кадрів робочої сили. Перед жінкою зачинено всі двері до громадського життя, життя людини.

Становище жінки ставало ще більш безнадійним, бо темрява, що огортала робітничі маси, лежала над жіноцтвом темною ніччю. Жіноцтво, приковане до "домашнього вогнища", не мало змоги й стільки розвивати свідомість

свого стану, стану робітничої класи, як їх чоловіки, робітники, що сходилися підчас праці чи в громадському житті. Таким чином жінка залишилась найбільш темною, найбільш занедбаною половиною робітничої маси.

Визволення робітників є діло їх власних рук; і визволення жінки з того стану, в який поклала її історія, капіталістичний лад і всі його чинники, мусить теж бути ділом рук самої жінки. Освіта, класова свідомість та організація — це перші стежечки, що ведуть на шлях визволення жіноцтва.

Передовіші одиниці жіноцтва по різних країнах зрозуміли це добре і стали давно працювати над поліпшенням своєї жіночої долі. Що ця праця посувалася надто повільно, в цьому в найбільшій мірі, винна вже сама відсталість жіноцтва. А між тим організація жінок-робітниць, вишколення на активних борців за робітничі ідеали ставала все нагальнішою і необхідною для боротьби й перемоги пролетаріату, бо жіноцтво творить половину робочої класи. Освідомлення й визволення жінки — це велике зміцнення фронту всієї армії труда.

Потреба організації жіноцтва не тільки по окремих країнах, але організації в міжнародньому масштабі, відчувалася вже давно. Боротьба за визволення жінки та за загальні робітничі права потребувала спільного, міцного фронту, потребувала жінки до робітничих рядів. І пролетаріят, що бореться за всяке визволення праці, висунув і гасло рівноправності жінки в громадському та державному житті. Треба було з'організувати міжнароднє жіноцтво, установити певний день-свято цього об'єднання, день, в котрий робітниці всього світу могли б переглянути свої сили, зробити підсумок досягнутим здобуткам і накреслити плян дальшої роботи.

Ідея жіночого дня виникла серед американських робітниць. Вони святкували його вперше 1909 року. Формально встановлено його на другій Міжнародній Конференції жінок-соціялісток у Копенгазі 1910 року, де й вирішено день 8-го березня кожного року вважати святом міжнароднього єднання робітниць. Ініціаторкою організації міжнароднього свята жінок-робітниць була відома керівниця жіночого руху, комуністка Кляра Цеткін.

В 1911 році переведено перший раз це свято тільки в Німеччині, Австрії та ще кількох менших країнах. В Австрії під час цього свята дійшло було навіть до збройної сутички з поліцією.

В Росії відсвятковано день робітниці вперше 1913 року в Ленінграді. Тут влаштовано було під виглядом лекції "Науковий ранок про жіноче питання" велике зібрання на Калашниковській біржі. Після зібрання поліція заарештувала промовців. Робітниці того року влаштовували мітинги, а робітничі газети випускали окремі номері присвячені дню робітниці.

Наступного, 1914 року в Ленінграді заборонено було влаштовувати зібрання і зміж організаторів влаштування жіночого свята заарештовано Конкордію Миколаївну Самойлову та К. І. Николаєва.

За військових часів 1915, 1916 р.р. не могло бути й мови про міжнародні свята взагалі. Тоді соціялісти-угодовці різних країн зрадили міжнародню солідарність робітничої класи і пішли кожен на послуги своїх "рідних" капіталістів. Ці зрадники робітничої справи проповідували по своїх країнах мир поміж робітником

та капіталістом і закликали трудящих брати участь у братовбивчій війні за інтереси капіталістів, що сиділи безпечно по-за спинами армій та рахували свої прибутки од війни.

В 1915 році було влаштовано тільки в Норвегії на 8 березня невеличку демонстрацію під гаслом: "Війна—війні!"

У влаштуванні цієї демонстрації брали участь і представники робітниць од Росії.

Але найкраще в світі вшанували ленінградські робітниці 8 березня 1917 року, коли вони вийшли на вулиці боротися з зогнилим царатом і поклали початок Лютневій революції.

Лютнева революція розвалила самодержавну імперію, а Жовтневий переворот встановив диктатуру пролетаріату і зробив жінку рівноправним громадянином робітничої республіки. З того часу день 8 березня в Радянському Союзі святкується як державне свято, — свято вільної робітниці та селянки.

Працюючі цілого світа повинні йти слідами працюючих Радянського Союзу і встановити робітничо-селянську владу на цілій земній кулі.

ДІЛАННЯ ОЛИВИ НА МОРСЬКІ ХВИЛІ.

Англійська Академія Наук перевела недавно в одному з англійських портів слідуючий експеримент: на розшалілі бурєю морські хвилі вилято протягом двох годин певну кількість оливи й море успокоїлося, якби зачароване. Подібний досвід переведено підчас бурі на повнім морі з таким же самим вислідом. При тім заобсервовано, що поза кругом ділання оливи морські хвилі буряться з подвійною силою. Для кораблів, що знаходяться в небезпеці розбиття, той кількогадинний час вилучення їх зпід володіння бурі може дуже багато допомогти.

ШТУЧНИЙ КАВЧУК.

Німецька преса приносять звістку, що двом радянським ученим, проф. Бисову і Лебедєву, вдалося найти спосіб, як виробляти штучний кавчук. Крім цього добувають його з рослини, що росте на пустарних пісках "Туркестану", званої гондруля, і з другої (росте на Україні) "шовкової" ("аксепіас"). Одночасно почали плекати мексиканську рослину гуаюль на Україні, щоби з усіх їх добувати кавчук. Продукція синтетичного кавчука на підставі винаходу згаданих учених мала би дати денно 40 кільограмів.

СТАРИЙ ЧАСОПИС.

В Хінах виходить часопис "Пекінський часопис", який почав виходити в 911 році по Христі. Від 911 року по 1531 рік виходив цей часопис неперіодично, а від 1531 року виходить щодня по нинішній день.

ЖІНОЧА ДОЛЯ

ЖІНКИ В СТАРІ ЧАСИ.

Багато тисяч років по всіх краях, по всіх державах жінка перебуває в тяжкому стані. Вона закріплена й сім'єю й державою. Жінка не має права виконувати все те, що чоловік робить. Ще в старих записках древніх народів, яким уже по три тисячі років є, знаходимо багато цікавого про те якою безправною була і в ті часи жінка. Закони древньої Індії рівняли жінку й корову, бо хто вб'є жінку, або корову — йому за це однакова кара. Релігії всіх народів навчають чоловіків зневажливо ставитися до жінок. Релігійний єврей в своїй молитві дякує богу за те, що він чоловік, турок вважає жінку приниженою істотою, що призначена для насолоди, мусульманські мудреці навчають з жінкою радитися лише в тому випадкові, коли нігде нема чоловіка. Те ж саме й християнська церква каже. Апостол Павло повчав: "жена да боїться мужа свого".

В оповіданнях, в історичних матеріалах та записках, на картинах і взагалі у всякого роду мистецтві з давніх давен провадилася одна думка: жінка — слабша за чоловіка, вона нездатна бути громадянином і повинна коритися чоловікові.

ЧИ ЖІНКА РАБА ЧОЛОВІКОВІ?

З того часу минули тисячі років, а на жінок і досі отак дивляться. Коло двохсот років вже жінка бореться за своє рівенство з чоловіком. Цей рух громадський зветься емансипацією. Вороги жіночого рівноправства доводять, що, мовляв, жінка слабша від природи, що вона здатна лише виховувати дітей та поратись по господарству. Ці погляди вже багатьома відкидаються, як погляди невірні.

Маємо велику кількість прикладів, які нам красномовно підтверджують, що жінка навіть не слабша за чоловіка, й може робити все те, що й чоловік.

У диких народів, на островах коло Австралії, ще й зараз жінка робить всю тяжку роботу: обробляє землю, сажє риж, збирає врожай, заготовляє харчі для всієї сім'ї. Це саме вчені

помітили й у північних індіців в Америці. Загалом вчені кажуть, що в дуже давні часи в сім'ї перше місце належало жінці. Тільки з того часу, як почало розвиватися скотарство, в якому чоловікові легше працювати, коли почали привчати диких звірів для домашньої роботи, з тих часів почався розподіл праці між жінкою й чоловіком. А як все господарство залежало від прибутків від скотарства, то і в сім'ї перше місце став займати чоловік, власник скоту. Жінка відтоді стає робочою силою, що допомагає чоловікові хазяйнувати. Наприклад, в древній Греції досвідчена робітниця цінувалася за чотири воли. Ціна на жінок стояла висока, як на робітниць, ради цього були війни, грабували сусідні народи.

В міру того, як культурнішим ставало господарство, починала утворюватися фабрична промисловість, для якої потрібно було робочих рук, жіноча праця стала виходити за межі роботи в господарстві. Що-правда, спілки майстрів, так звані цехи, пробували з цим боротися, ухвалювали правила, за якими жінка не мала права бути майстром. Та це не допомогло, а буйний розвиток фабрик і заводів дав доступ жінці до роботи на цих фабриках.

У Радянському Союзі, зразу ж з Жовтнем жінка дістала повні права, нарівні з чоловіком. Це є велике революційне досягнення, бо ще й досі по інших країнах, навіть дуже культурних, є багато таких робіт, працювати коло яких державні закони не дозволяють жінці.

ЖІНКА БОРЕТЬСЯ ЗА СВОЇ ПРАВА.

Найсвідоміші жінки по всіх країнах вже давно почали боротьбу за свої права. Кожна країна нараховує немало видатних жінок, що здобули велику славу своєю працею в різних частинах життя: в науці, мистецтві, техніці, тощо. Не можна всіх згадати, бо для цього не вистарчить місця в газеті. Укажемо лише кількох найвидатніших жінок.

Жінка займає поважне місце в справі освіти, лікування. Жінка має видатних діячів в літературі. Згадаймо видатну українську письменни-

цю Марко Вовчок, народні оповідання якої відомі не тільки на Україні. Також віримо всі ви чули, а то й читали твори славної української письменниці Ольги Кобилянської. В часи Т. Шевченка жила й писала свої оповідання письменниця Дніпрова-Чайка. Вся Україна знає видатну письменницю Лесю Українку. В науці на весь світ уславилася вчена Марія Складовська-Кюрі, що разом з своїм чоловіком відкрила радій.

Значіння її відкриття надзвичайно велике для науки, техніки й медицини і не можна навіть пророкувати, які досягнення зробить людство, користуючись досягненнями радіо. Софія Ковалевська — видатна руська вчена в справі математики, її наукові праці відомі на весь світ.

ЖІНКА В РЕВОЛЮЦІЙНІЙ БОРОТЬБІ.

Величезну роль відіграла жінка, в революційній боротьбі. Історія розповідає про Софію Перовську, загартовану революціонерку, яка приймала діяльну участь в роботі партії “Народня Воля” і була співучасницею замаху на царя Олександра II. Присудом суду її було покарано на смерть. Віра Засуліч — видатна революціонерка, що стріляла в генерала Трепова,

Петербурзького градоначальника, коли той жорстоко покарав політичних в'язнів. Суд виправдав Віру Засуліч, але зразу після суду поліція хотіла знову арештувати її. Засуліч втекла за-кордон, де й жила до революції 1905 року.

В Жовтневій революції жінки брали надзвичайно активну участь. Не було такої частини революційної боротьби, де б жінка, разом з чоловіком не боролася за революцію. Робітниці заводу, селянки з глухого хутора кидали дітей, кидали чоловіків, часто брали рушниці і йшли в бій.

Комуністична партія має в своїх рядах великий список жінок, що віддали життя за революцію.

В день 8 березня, в цей день міжнароднього свята жінок, імена цих героїв революції, імена всіх жінок, що невтомно працювали на користь людства, — набирають особливого значіння. Радянська Україна, весь Радянський Союз в цей день кидає докором всім іншим народам, де жінка й досі знає тільки дітей, хату, та свої жіночі обмежені справи.

В цей день вільна жінка Радянського Союзу кличе до спільної, революційної боротьби всіх трудящих жінок всього світу.

Мих. Биковець.

Не забуду того дня

Ех, товаришки жінки! Не сьогодні-завтра жіночий день, а чи всі ви знаєте, що то воно за день? Не всі. Знаю, що не всі знаєте своє жіноче свято.

А я чоловік, і то знаю. І не забуду того дня, поки світ-сонце. Не знав і я колись про жіночий день, не впримітку він мені був. Бай-дуже!

Раз отак, як під-обіди, дивлюсь я: швеньдяють молодиці та дівчата до моєї хати. Я саме гній викидав з конюшні. Далі — зирк, аж і баба Гапка шкандибає.

— Що воно за морока мені, — міркую, — чого це вони в будень наче дружки наряджені сходяться до моєї хати?

Увійоджу в хату, — зирк: сидить моя Горпина на лежанці, вив'язана наче на посаді, а

Яринка та Гапка коло неї мов дружки, в стьожах. По лавах позасідала жінота, аж у хаті поночіло, губи всі понанидуючали. Щось мене неначе торкнуло:

— Ой, біда буде, Павле!

Тільки я подумав, а моя:

— Такий же ото молидиці день сьогодні великий: наше свято, — все одно, що великдень жіночий. Даваймо ж, оглянемось усі назад на минулий рік і підрахуємо наші жіночі досягнення. Котору скільки чоловік за коси тягав, которий і досі аліментів не сплачено, которий...

Тут я вже зрозумів, до чого воно ідеться.

— Чорти б вашого батька, — кажу, — так ви будете озиратися на минулий рік та погулювать, а робота нехай хрящем стоїть. Що це воно за великдень? Зараз мені поратся!

Подивилася Горпина з лежанки, так ніби дулю дала під ніс, а далі:

— Не доводь, — каже Павле, — до гріха в такий міжнародний день, бо я можу й розсердитися! — і знов своєї до жінок, — ми тепер рівні з чоловіками...

Затрусився я ввесь, ухопив чаплію та Горпину по плечах.

— Геть, — кричу, — геть з моєї хати з усіма міжнародними днями! Що ти мені тут комсомол заводиш?

Як скочить моя Горпина, як учепиться в бороду, як лясне межи-очі чимсь твердим, ще й інших присоглашає:

— Бийте, — кричить, — бийте його п'явку старорежимну! Благословляю вас на це святе діло жіночим днем!

Тут хтось поблагословив мене рублем по тім'ї, і я стих.

Опом'ятався вже коло сільради. Лупнув очима, а кругом жінки обступили. Чогось мені млосно зробилося, і я заплющив очі. Може, — думаю, більше не битимуть, коли очі заплющені. Тільки ж я це подумав, а воно бурх — водою просто на голову. Схопився я сюди-туди.

— Ага, ожив? У холодну його, — кричать, скачуть наче відьми, — у холодну!

Зиркнув я кругом, — хоч би тобі один чо-

ловік! Поховалися. Коли тягнуть голову сільради.

— Замкни, голова, Павла у котузку, — така наша жіноча постанова!

Повів мене голова в холодну, а сам труситься.

— Що ж це воно, голова, буде? — тільки й сказав я та як зареву. А голова й собі. Обнялися ми з ним — ревемо один другому в бороду.

— Цить, Павлику, хлипає голова, — така вже наша доля. Сам винен, що збунтував.

— Як то так?

— Та так: сьогодні ж їхній жіночий день. Свято. Треба було йти й тобі з ними нога в ногу. Вони ж рівноправні!

Щось довго сидів я в холодній...

Тепер тільки почую, що наближається отої жіночий день, так я сам не свій. А це як зберуться до хати, а моя почне:

— Озирнімося, молодиці, на минулий рік, — я вискакую на двір, скубу на голові чуба, тупаю ногами, хапаю ломаку й періщу нею по тину поки не поб'ю до цурки, поки не заспокоїться серце.

Ех, був колись часочок: ніяких жіночих днів, ніяких жіночих прав. Поб'єш бувало на Горпині кочергу, оділлеш водою, поб'єш інше й чаплію — і квит.

А тепер... не забуду я того дня!...

Павло Нечай.

Цікаві відомости для всіх.

КІЛЬКО ВМИРАЄ ЛЮДЕЙ?

Учені обчислили, що річно вмирає в цілм світі 33 міліони людей, отже на оден день випадає 90,411 а протягом одної мінуту 63. А все таки людей не вменшає, а збільшується...

ШКОЛИ І КОРШМИ.

У цілій польській державі після статистичних обчислень припадає на 100 тисяч населення 77 шкіл і 290 коршм.

НАЙМЕНШІ ЛЮДЕ НА СВІТІ.

Найменшими людьми на світі є мешканці андаманських островів в Азії. Пересічна висота тамошнього муштини виносить 4 стопи і 3 цалі.

КІЛЬКО РАЗІВ ВІДДИХАЄ ЛЮДИНА?

Новонароджені діти віддихають на мінуту 40 разів. Коли дитина має 5 літ, віддихає вже тільки 24 рази на мінуту. У дорослих віддих вагається між 17 — 18 на мінуту.

ЛІТАК, ЩО ПРЯМО ВІДБИВАЄТЬСЯ ВІД ЗЕМЛІ.

З Праги доносять, що начальний летун закладів Шкода в Пільзні, в Чехословаччині, винайшов літак, котрий прямо відбивається від землі. Коли-б ця вістка показала-ся правдивою, питання причалювання було-б врешті розв'язане.

ЧИСЛО ОСЛІПЛЕНИХ У ПОЛЬЩІ.

У цілій польській державі знаходиться після останніх обчислень кругло 28 тисяч осліплених людей.

8-Е БЕРЕЗНЯ.

Ми довго йшли. Пітьма над шахтами звисала,
Де вугілля не раз ми вибирали там...
А на горі в огнях якась музика грала
І кликала кудись від рабського труда...

Ми падали в крові... А батого свистіли,
І протинали даль, прокльони і плачі...
Коли-ж коритись ми своїм катам не хтіли, —
Гармати били в нас і блискали мечі...

І ночі, ніби дні, і дні, неначе ночі...
І ось почули ми жіночі голоси,
І ось почули ми удари рук жіночих, —
Тривожний чайки крик під крилами грози...

То в незабутній день 8-го березня,
Коли двадцятий вік в безодні зашумів,
Почули: "Хай живе нова жіноча доля!
До волі ми йдемо разом, товариші".

О, як давно було... Тепер Радянська влада
І вільно ми йдемо по вулицях своїх.
А вітер в прапорах задумано і радо
Якусь музику нам знайому шелестить...

Який чарівний день... Шумують тротуари,
Здаються від зорі червоними сніги...
О, скільки тут очей: блакитних, темних, карих...
Як радісно згучить по бруку крок дзвінкий...

В. Сосюра.

ГОЛОСНІШЕ СТУКАЙ, СЕРЦЕ ЮНЕ!

Голосніше стукай, серце юне,
Голосніш дзвеніть, мої пісні...
Кожен мусить чути дзвін комуни
І заводів гудки голосні.

Всі, у кого в юнім серці Ленін,
Мусять чути гомін тракторів.
Будівничий перекут зелений
І рожевий передзвін зорі.

П'ятирічка в шинах оксамитових
Топче межі численних ланків
Всіх, хто хоче по новому жити,
Кличе партія до лав будівників.

Кожен мусить чути дзвін комуни
І заводів гудки голосні...
Голосніше ж стукай, серце юне,
Голосніш дзвеніть, мої пісні!

Микола Михаєвич.

СЕЛЬКОРКА.

Прийшла вона в редакцію газети
У козушинці, у квітчастому платку...
Мов принесла привіт: від снігових заметів,
Від стріх, що потонули в сипучому піску.

Це тут... газета... Драстуйте! Сідайте.
Так що ви нам, бабусю, принесли?...

...Немов моя сумна старенька мати
Знайшла мене в зимовий день ясний.

Беру листа (ви всі його читали) —
Про колектив, сільраду, куркулів...)
Мов першу ластівку, так радісно вітаю
Посланіє просте від нової землі.

Про все сказати їй, порадить, розпитати,
Бо скорб її — моя скорбота і печаль...
В отих сумних степах моя самотня мати
Згубила вік тяжкий і свій страшний одчай.

І скільки їх, таких сумних, убогих,
Таких закинутих, самотніх в глушині...
— Та їм прослалися неходжені дороги
До сонця ясного через вітри та сніг...

Так надрукуємо!... напишемо, бабусю!
Кому ж тоді газети, як не вам?...
Пішла вона в заметах, завірюсі,
Де куриться дорога снігова.

Пішла вона. Шукать та ждати правди, —
Відважна громадянка нового села...

...А стежки скорбна мати до мене вже не знайде,
Як правди у житті довіку не знайшла.

Т. Масенко.

Тернистим шляхом

(Історія узбечки.)

Коли Аділі стало 13 років, батьки видали її заміж за 40-літнього крамаря.

Гірко плакала маленька Аділя. Не хотіла вона виходити за старого гладкого Курбана. Та мусулманський звичай жорстокий. Він дозволяє видавати заміж дівчаток, що дійшли 9 років віку, а дітям наказує без заперечень коритися волі батьків. Батько Аділі був бідний наймит, а Курбан заплатив великий калім (викуп) за вродливу дівчинку і вона стала другою його жінкою. Перша була стара й негарна.

Після весілля Аділя захоріла. Вона ще не дозріла для шлюбного життя, їй було ж усього 13 років. Через деякий час Аділя поправилася та на все своє життя лишилася пенлідна. Для узбечки пенлідність уважають за ганьбу, і Аділя страждала через постійні дорікання чоловіка та першої його жінки.

Потроху почали ставитися до неї як до наймички. Вона мусіла була робити всю тяжку роботу і ніяк не могла догодити лихій Фатім-бібі. Незабаром і чоловік прохолов до неї. Він надумав ожешитися на третій, бо хотів мати сина, що допомагав би потім батькові крамарювати. Син від першої жінки помер малий, а після цього від неї родилися тільки дівчатка. Настали для Аділі чорні дні. Її примушували працювати надсильно, повсякчас глузували з неї.

Раз на весні з далекого кінкалу (села) приїхала до них Курбанова сестра. Вона поговорила із старою братовою жінкою і, щоб вчинити їй неприємність, стала розпитувати Аділю про те, як їй живеться. Бідна жінка розплакалася й розказала старій, що минуло вже п'ять років, як вона заміж, а в неї все немає дітей.

— Це її Алах карає за її лінощі та непошану до старших, — сказала з лихою посмішкою Фатіма-бібі.

— Не плач, бідолашна, — звернулася стара Анор-гуль до Аділі, — це зовсім не прокляття й не кара, як думає дехто, а просто причина, що на тебе напустили завидниці. Я поговорю з братом, він пошле тебе на могилу святої Хамрі-бібі, там ти посидиши на святому могильному

камені жінки святого Агоба, палко помолитися й не менше року, як народиши дитину. Ти вже невір мені старій.

Анор-гуль знає, що говорить. Фатіма позеленіла від злості, а молода жінка втерла заплакані очі й шанобливо поцілувала стару в плече.

— Хай Алах пошле тобі довгі роки здоров'я й радості за те, що ти втішила страдницьке серце, — промовила Аділя і пішла в сарай годувати корову.

Анор-гуль додержала свого слова. Вона доводила братові, що вигідніше послати Аділю до святих місць, де що року випліковуються від неплідності тисячі жінок. Вона про те дуже добре знає, всі-ж про це говорять. То на що-ж платити калім за нову жінку, що може ще й завести незгоди в домі.

— Таку-ж тиху та невірну як Аділя, трудно знайти, а ти-ж сам знаєш, що вжитися з Фатімою не всяка зуміє.

Курбан подумав і погодився. Йому нічого було губити, тим паче, що на великі витрати не доводилося сподіватися. Сусіда Арбакеш він був йому за взятій у крамниці дріб'язок і вже півроку, як не віддає гроші. Тепер сусіда може поквитуватися з ним тим, що неплатно відвезе Аділю на могилу святої, а супроводити її взялася стара Анор-гуль.

Цілий місяць Аділя з чоловікового дозволу вишивала красиву "сузані", щоб продати її й виручені гроші офірувати хаджі та мулам, що оберігають могилу.

Бідна Аділя сиділа, не відриваючись, за вишиванням, щоб закінчити його вчасно. Їй так потрібні гроші. Хаджі-ж та мули так дорого продають свої молитви, а Курбан не дає на подорож і копійки. Він скнара й жадниуга.

Врешті настав бажаний день від'їзду. Рано вранці Аділя та Анор-гуль, завищившись в паранджі та спустивши на обличчя чорні чачвани (волосяна сітка), сіли на тряєку гарбу. Віз закрипів і покотився порохнявою дорогою.

Арбакеш співав своєї одноманітної нудної пісні, а жінки тихо говорили, умліваючи від сну та задихаючись від пороху.

Через півтора дні подорожні прибули до невеликого кіншлаку, де жила Анор-гуль. Звідси до "священої" могили було всього близько 2 верстов і жінки, відпочивши, пішли на прощу. У Аділі сильно боліло й замирало серце, вона сподівалася на "чудо".

За старою потрісканою стіною, на великому могильному камені, під столітніми карагачами, Аділя билась головою об камінь, плакала й палко молила святу зняти з неї ганьбу й дати їй дитину. Та камінь був глухий і німий, а старі карагачі шелестіли лохматими вітами, неначе дивуючись, як багато є людської глупоти. Багато років під їхнім гіллям на могильному камені жінки лікували свою неплідність і молили про дітей. І тільки деякі з них родили дітей. Та не камінь був тому за причину. Після кожного-ж моління наставляла ніч і її мусіла була неплідна провести одна в молитві. А охоронець могили був молодий і знав своє діло.

Другого дня хаджі розтрясли клуночок, що його привезла Аділя. За їх старанні молитви та нічну охорону вона мусіла віддати не тільки всі гроші, виручені за гарно вишите сузані, але й достархан (солодощі), і свій шовковий платок і пару нових ічигів (взуття), що в них вона молилася. Взяли й срібний ланцюжок з її шії, подарунок матері, і красиві бірюзові кульчики не минули чіпких рук молятовників.

Та Аділі не шкода було ні грошей, ні речей. Вона певна була, що Алах пошле їй дитя, а воно зробить її щасливою.

Минув рік, життя Аділі перетворилося на каторгу. Ні святний камінь, ні молитви не допомогли. В неї не було дитини, і Фатіма всіляко змушувалася з неї. Вона метилася за своє припущення від Анор-гуль.

— Казала я, що ти проклята, спочала вона щоразу, як стикалася з Аділлю. — Ти підлизалася гадюкою до старої відьми, щоб тільки з дому поїхати, щоб роботу на мене накинути. А тепер от і виходить, що свята Хармі-бібі й знати тебе не хоче. А може ти й на могилі не була? Може розпутинчала десь під доглядом старої зводниці?

— Кажу, де була, говори, а то Курбанові скажу, що ти на могилу не їздила.

Такі сцени відбувалися майже щодня і раз наткнулася на це делегатка Саді-хон, що прийшла запропонувати Аділі пристати до артілі

тубітейиць. Вона знала, що з молодой жінки добра рукодільниця й що життя її дома дуже кепське. Саді-хон вилаяла Фатіму за її злість та чіпляння, розказавши, що за причину нещастя Аділі є старий, дурний звичай видавати заміж малолітніх, котрих калічить рапний шлюб.

Узбекська жінка не може сама вирішати нічого без чоловікового дозволу: Саді-хон перемовила з Курбаном, він подумав і дав згоду, щоб Аділя пристала до артілі. Вона ж зароблятиме гроші, а це йому вигідно.

Почалося для Аділі нове життя. Приставши до артілі, вона стала відвідувати жіночий клуб, збори й школу лікнепу. Багато нового, невідомого й дивного знала вона. І життя стало вже не таке тяжке та темне. Аділя зрозуміла, що радянська влада допомагає жінці розкріпачуватися, що розпалися вікові кайдани рабства й що узбечка може стати повноправним членом суспільства.

**

Тисячним натовпом шумить регістан. Це майдан між трома старовинними, віками обвіяними, мечетами, майдан, де п'ять віків тому юрмился загон жорстокого Тімура. Сьогодні кипить він святковим натовпом і над ним розвиваються червоні прапори.

Похмуро дивиться старий мечет на новий кликотливий світ. З його боків величезні арки, горді похмурі мінарети виблискують різнокольоровими кахлями піби морщаться від того, що на регістані, цьому оплоті Іслям, біля підпіжжя мечету зросла дивна багряна квітка. Це висока трибуна пламеніє під соняшними проміннями.

І от на трибуні з'явилася завишута в сіру паранджу жіноча фігура. Це була Аділя. Вона сама не знала, яка сила кинула її на цей острів серед схвильованого моря голів.

Замирало серце, дрожали тоненькі пальці, міцно стискаючи краї паранджі. Та твердо, сміливо звучав голос, коли вона розказувала юрбі про муки й безправя узбекської жінки. А коли закінчила свою промову-сповідь, то махнула рукою і чорпа сітка, чачвана, колихаючись, як темна птиця, полетіла до підніжжя мечету. І сталося диво.

Вперше в історії узбекського народу біля стін старого мечету віковій хранительки рабства

і гніту на світ глянули широко відкриті, яскраві жіночі очі, а смагляве обличчя, позолочене південним сонцем, радісно усміхнулось натовпові, що вітав її.

З цього дня Аділя стала на шлях боротьби. За те, що вона відкрила обличчя й перестала носити паранджу, чоловік загрожував їй вбити, вона згасьбила, мовляв, його... Так говорили старі звичаї. Після багатьох сварок та бійки

він вигнав її. Вона пішла і стала активною делегаткою. Двічі робили замах на її життя о-боронці старого побуту.

Тепер Аділю Халілову висунули на голову виконкому Пахта-Ховастського району і вже кілька місяців вона прегарно вправляється з роботою. В усьому районі це найкращий борець за розкріпачення жінки.

А. Зеленіна.

Зустріч на океані

(З подорожного записника М. Ірчана.)

Нещастя хотіло, що в Нью Йорку попав я на пароплав, яким їхало поверх 800 американських туристів, переважно буржуазії. Їхали вони в збіднілу Європу з повними кешеннями грошей і гордовитими обличчями. Цілими днями й вечерами на пароплаві кипіло життя. “Золота” американська молодь, майже завжди п’яна — дуріла, скакала, танцювала, кричала. І серед тієї панської зграї я був такий чужий, що не міг знайти собі місця. Правда, всі знали, що я їду на Україну, в “більшовицьку республіку” і тому кожного дня мусів відповідати на тисячі запитань. Але ворожого відношення я не помічав. Навпаки, всі намагалися бути аж надто ласкавими зі мною. Тільки один англійський під держався остронь і перестерігав, що через місяць я утічу назад в Америку. “Там-же більшовицьке пекло”!

Часті розмови з гордовитими американськими панами були тільки хвилевою розвагою. Я страшенно нудгував, неначе на пароплаві, серед безкрайного океану, тільки я один. На другий день помітив, що на палубі ходить теж самотній гарно одягнений юнак-китаєць. З ним ніхто ніколи не забалакав, ніхто не підійшов до його і він ні до кого. Я зрадив! Буде товариш! Але вже в першій розмові пізнав, що це син багатого китайського купця, їде в Париж і — великий прихильник зрадника революції Чан-Кай-Ші. Більше ми не балакали і до кінця подорожі не зустрічалися.

А одного дня, коли на дворі було хмарно і океан здавався безкрайним зораним степом, що зда-ний на теплу ласку і нестощі сонця, на паропла-

ві трапилось нещастя. Через не увагу з верхньої палуби впав в глибокий трюм робітник-негр, що працював на пароплаві. Впав на моїх очах. Я закричав з усіх сил. Прибігло декілька пасажирів і ми кинулися вниз. Побитий негр непритомний, весь в крові, стогнав і корчився. І дивно! Коли я нахилився підняти його, з юрби американців ніхто не допоміг мені.

— Допоможіть підняти! Покличте санітарів, лікаря!

Юрба відступила назад і почала розходитися. Але в той час сходами збіг ще один цікавий пасажир і без надуми допоміг мені підняти побитого. Ми винесли його вверх і передали санітарам. З боку якось чужо дивилися на мене розфранчені американці і злобно посміхались. А я глянув на того невідомого, що допомагав мені нести негра. І не знаю чому, але здалося мені, що він німець. Я забалав по німецькому. Він видивився на мене.

— Ви не німець? — питаю англійською мовою.

— Ні, я англієць...

Був це чоловік старший, вже сивуватий, одягнений в просте одіння і наперекір американському звичаю — з довгими вусами. Ми розбалакалися. Він робітник з стеїту Огайо, з міста Клівленд. Вже тридцять років, як виїхав з Англії. Їде відвідати рідне місто і через три місяці повертає назад в Америку. Там його три роки, що теж працюють на фабриках.

Я розказав за себе. Він аж одним мигом ока не здивувався, що їду в Радянський Союз, неначе й я їхав з ним в Англію. І не розпитував ба-

гато. З того часу ми подружили. Ходили разом по палубі, забавлялися в спорт. І скільки не пробував я всіми способами розвідати, яких він політичних переконань—він мовчав. Коли я згадував, що в Англії саме прийшла до влади “робітничка” партія Мекдоналда, він ніби не розумів гаразд, що це таке. А поза всім тим був щирий товариш. (“Тільки політично неграмотний” — подумав я.)

Минали довгі дні. Мені було вже легше, не так чужо. Пароплав причаливав спершу до берегів Франції, а відти їхав в Англію. І ввечері, напередодні, як пароплав мав зупинитися у французькому порті Більонії, мій товариш сказав:

— Вранці я попращаюся з вами.

— Не варто! — відповів я. — Я висідатиму в третій годни, ви-ж можете спати до дев'ятої. Попращаємося зараз.

— Ні, ні! — заперечив він. — Я встану. Обов'язково встану!

А вранці, коли я підходив до французької портової контролю, що прибула з берега на пароплав, мене зустрінули сірі очі шпійона, що вже знав про мій приїзд до Франції, через яку мені було дозволено тільки переїхати без задержки в будь-якому місті. Він довго оглядав мій радянський паспорт, виписував з його всі дані й числа і попередив, що товариштиме мені аж до Парижа, бо я, мовляв, не знаю французької мови і не зможу знайти потягу на Німеччину. (Розмовляв він дуже поганою англійською).

На палубі чекав мене англійський робітник. Я розказав йому мою пригоду з шпійоном. Посміхнувся і ані слова. Внизу гоїдався невеликий катер, що мав відвезти в порт всіх тих, що висідали у Франції.

Сходило сонце.

Після тижневої подорожі океаном, якось незвичайно приємно вразив вигляд суходолу і зелені дерева. А на пароплаві гармидер, рух. Оклики прощання, сміхи, сльози щастя і суму. Тільки я стояв один, а біля мене старий, заспаний англійський робітник.

Почувся перший гудок катера. Пасажири, що висідали у Франції, почали сходити по містку на катер. Я глянув на мого мовчазного товариша. Він подав руку і вперто дивився в мої очі. (“Що йому сказати?” — думав я.)

— Ти комуніст? — спитав він нараз півголосом, не випускаючи моєї руки.

— Комуніст — відповів я твердо і гордо.

— Я теж! — вдарило грімке слово і — ми мимохіть кинулися в обійми, розцілювалися. А з очей бризнули ясні сльози глибокого хвилювання.

Я глянув на англійця. І його очі залпилися сльозами, що котилися по старому обличчю.

— Від мене поклопся, товаришу, тій землі, де вже немає ані Гуверів, ні Мекдоналдів. Згадай мене, як переїздитимеш червоний кордон. Бо я ніколи не переїду його...

Я не пішов, а збіг по містку на катер. Перед моїми очима стояв велетенський пароплав і на верху, біля поручнів, мій англійський товариш. Пасажири з катера кричали щось до своїх знайомих на пароплаві, переказували останні слова, обіцяли писати, побачитися в недалекому часі, а я стояв і не зводив очей з мого рідного брата, що дружньо посміхався і все ще витирив очі. А як катер рушив до порту, я довго, довго махав йому рукою, доки пароплав під довгі прощальні гудки не почав різати плесо каналу і повертати до Англії. Мені було і певимовно радісно і сумно. Серед хвилювання і посміху я навіть не спитав як зветься мій єдиний товариш в час подорожі через океан.

І ніколи в житті не знатиме він з ким прощався і через кого передавав поклін червоній землі. Не знатиму й я, хто серед ворожої нам юрби розцілював мене найріднішим поцілунком...

М. Ірчан.

Берлін, 13. червня 1929.

АВТОМАТИЧНИЙ ЛЕТУН.

Голова німецького авіаційного департаменту, Бранденбург, був дуже здивований, коли підчас лету літака до нього в пасажирське помешкання увійшов летун, який керував літаком. Летун заявив, що тепер біля керми літака нема жадної людини, бо ним править автоматичний летун. Летун Бойков розмовляв пів години з Бранденбургом, а літак летів точно своєю дорогою.

Цей винахід автоматичної управи літаком зробив Бойков і над ним уже були переведені спроби, які дали прекрасні наслідки. Одну зі спроб роблено в таку бурю, що літаки не могли літати, але з автоматичним керівником літак літав добре, не лише тримаючись наданої йому прямої лінії лету, але й робив потрібні звороти.

“С Н Е П Ш А Т С”

УХВАЛИ ІІІ. КОНФЕРЕНЦІЇ ЖІНОЧОЇ СЕКЦІЇ ТУРФДІМ ТРЕБА ВИКОНАТИ.

Якби я так був репортером буржуазної преси і зайшов на наради жінок-буржуйок, то я мусів-би перше всего описати те, як кожна з них поєнсьє, які має спідницї, панчохи, капелюхи і таке інше. Бо в буржуазній пресі такого повно.

Ось недавно донесла буржуазна преса, що прем'єр Мекензі Кінг' назначив до сенату жінку, яка називається Мрс. Вилсон і про ту сенаторку повно матеріалу в щоденній буржуазній пресі. Але ані словечка немає про те, що та перша жінка сенаторка буде робити в тїм сенаті, а лише статті за статтями про те, як вона вбрана зараз, як буде вбрана, як вже буде засідати в сенаті, який титул буде мати і таке інше.

Про наших делегаток на ІІІ. Конференцію Жінсекції треба писати цілком інакше, як про вище згаданих. Вони зїхалися не на те, щоб показатися своїми ношами, а зїхалися для обговорювання важких справ, що дотикають членкинь Жінсекції зокрема, а жіночого робітничого руху взагалі.

— Ми працюємо самі без інструктора. Членкині цікавляться освітою. Всі беруть активну участь в організаційній праці (опески).

— В нас всю організаційну працю виконує інструктор. Як він скаже так має бути. Кількох членкинь відпало через таку диктаторську поведінку нашого інструктора (питання й палка дискусія).

— Наші членкині не хотять вчитися. Ухвалено заложити освітній курс, але ніхто з членкинь не приходив й так занехано (питання, критика, дискусія, вказівки і поради).

— А в нас через дїрігента розбився мішаний хор. Одні жінки хотіли одного дїрігента, інші другого і так розлетівся наш хор.

— Від нас відпала одна товаришка.

— Від нас три.

— Від нас дві.

— Що за причина, що ці товаришки відпали?

— О, наші любилн, щобн їх все хвалити. Раз їх не похвалено, то вони й відійшли. Вони

виписалися до організації через помилку. В організації потрібно витревалости. А витревалими можуть бути лише ті членкині, які вступили до організації для піднесення своєї класової свідомости, для піднесення класової свідомости серед інших жінок-робітниць, які вступили до організації, щобн віддати для неї свої здібности, а не для того, щобн їх вихвалювати. Похвальні гимни співаються лише в буржуазних жіночих організаціях. Ми це мусимо викорінити з наших рядів. Нам треба працювати в організації для її потреби, а не для похвал.

Було багато й інших ріжних “причин” чому майже з кожного відділу відійшло по кілька членкинь. Після моєї думки, найголовнішою причиною виступу з організації була малосвідомість. Дуже багато причинилась тут також нетактична поведінка інструкторів, які своїми диктаторськими наказами відганяють членкинь від організації, або не дають їм спромози вчитися, як провадити працю в організації.

Освіта серед наших членкинь стоїть низько майже в усіх відділах. Треба пайти якісь пляни, якими-б можна притягнути та заохотити наших членкинь до самоосвіти.

ІІІ. Конференція Жінсекції винесла цілий ряд ухвал і ці ухвали треба виконати, всю організаційну працю у відділах треба зміцнити.

Драпака.

ПОМЕР ОСТАННІЙ ЖИТЕЛЬ МІСТА.

Було колись, ще не так дуже давно в Каліфорнії (Зл. Держ.) стотисячне місто Бадді. Воно виросло як у казці і так як у казці щезло. Кількадесять літ тому назад відкрито там золоті поклади. Тисячі, які хотіли скоро розбагатіти, злетілися бурхливою хвилею на золотодайні поля. Як мурашки розсипалися по країні; копали, рили, одні багатіли, а другі життям своїм переплачували гін до золота.

Але скоро золото вичерпалося. Людська філя відплила на Аляску, до Австралії і Африки. Місто опустіло. Хати остали порожні. Вулиці позаростали травою.

В місті остався тільки оден одинокий житель. Він лишився як жовнір на варті, якого товариші опустили. 25 літ прожив Волкар в мертвому місті. Недавно знайшли його мертвого туристи, які часом навідуються до Бадді, міста великих колись золотих надій.

Природа й люди

Написав П. І. Кравців.

(Продовження)

III.

Розглянувши основні фізичні та хемічні властивості мертвої природи, перейдімо до живої.

Насамперед серед об'єктів живої природи ми не знайдемо твердих, рідких або газуватих тіл. Тіло живих істот переважно густорідке, якщо не рахувати кісток, твердість яких пояснюється відкладаннями вапняних солей (елементу мертвої природи). Друга характерна ознака живої природи — це обрис тіла, характерний для рослин і тварин. Корінь, стебло, листя, квітки, плід мають свою форму, свій обрис, свій характерний колір. Голова, тулуб, кінцівки та нутрощі у тварини такі характерні, що ми без труднощів відрізняємо їх один від одного. Вивчаючи тіло тварини й рослини за допомогою побільшувального приладу — мікроскопа — ми побачимо, що тіло складається з дрібних часток. Ніби цеглинок, що мають певну форму для кожного органу зокрема. Ці цеглинки і мають назву клітин.

І рослини, і тварини мають дуже багато різноманітних форм. Так наприклад, лебедя, гуску та качку, збудованих за одним пляном, ми, навіть поверхово поглянувши, легко відрізняємо одну від одної. Теж спостерігаємо й серед рослин. Ми легко відрізняємо дерево від чагарника, чагарник від трави, пірамідальну тополя від кіпарису, яблуню від груші тощо.

Третя характерна ознака живої істоти — це властивий їм рух. Жаден предмет мертвої природи не рухається сам собою. Рух хвиль, хмар тощо відбувається під впливом вітру. Під час землетрусу рухаються предмети хатньої обстанови — столи, шафи, стіни будинку тощо. І ці явища викликають у нас здивовання і почуття жаху, бо вони незвичайні для предметів мертвої природи.

Рух же істот живої природи викликають унутрішні причини. Для цього у них є мускули, за допомогою яких рухається та чи інша частина тіла. А у найпростіших тварин є війки або так звані псевдоподії¹⁾.

Четверта ознака живої істоти — це зростання. Власне кажучи зростання ми спостерігаємо і в мертвій природі. Так невеликий сніжний ком, якщо котиться згори наниз, зростає на велику снігову кулю, а маленький кришталік гірського хрусталу виростає в кристал великого розміру. Та ці випадки зросту в мертвій природі пояснюються зовнішніми причинами. Тут збільшується маса через зовнішнє нашарування матерії. Предмети ж живої природи ростуть через унутрішні причини і маси їх тіла збільшуються за рахунок речовини, що утворюється в самому тілі.

Дальша ознака живих істот — це розмноження. Все живе дає потомство. Одноклітинні організми, дійшовши певного віку, діляться надвоє, при чому кожна частина, збільшуючись у своїй масі до певних меж, у свою чергу ділиться на частини. Досконаліші форми тварин мають певні органи, що виробляють із живої матерії тіла яйця й насіння, з яких і розвивається жива істота. Крім того, на основі закону спадковості і яєчко, і насіння ховають в собі зачатки не лише зовнішніх форм, а й найхарактерніші властивості батьківської вдачі. За сприятливих умов зросту та розвитку, нащадок зовнішньо походить на батьків і навіть має характерні для них так звані інстинкти. Щойно вилуплене з яйця каченя є подібне до качки, охоче тягнеться до води, легко тримається на ній та вільно плаває.

1) Псевдоподії — це відростки у найпростіших тварин, які служать їм для руху і приймання поживи.

За характерну ознаку живої істоти є також і легка дразливість живого організму від зовнішніх та внутрішніх умов, на які він реагує рухами.

От простий приклад: якщо ми в воду, де плаває амеба, покладемо якусь речовину, що її подразнюватиме, то амеба за допомогою псевдоподій повзтиме у протилежний бік. Коли ж ця речовина рівномірно розчиниться в воді, то амеба зморщиться, ніби намагаючися зменшити поверхню свого зовні подразненого тіла.

Дразливість спостерігаємо і в рослин. Так, наприклад, мімоза, що подібна до старокраєвої акації, від легкого дотику згортає свої листочки та спускає їх униз. Якщо мімозу не чіпати або залишити в спокійному стані, то вона повертається до попереднього стану.

Ще цікавіше видовище являє собою рослина ловимуха. Кожний її лист — це ніби розкрита книга. Краї листа вкриті гострими зубцями, а на внутрішній поверхні є чутливі волосинки. Легкий дотик мухи або комаря до них викликає подразнення і тому закриваються крайові зубці, заходячи один за одного, щільно тримають лист в цьому становищі, а комаху, що потрапить до такої пастки, тут же починають перетравлювати травні соки, що їх виділяє лист.

Крім зазначених нами вище фізичних властивостей живих організмів ми повинні згадати, що живий організм має ще здатність утворювати в собі тепло, не беручи його безпосередньо з оточення. Температура людини та теплокровних тварин завжди буває вища за температуру оточення. Навіть у холонокровних — риб, жаб та інших тварин — вона все ж таки де-що вища за температуру оточення.

Слід також згадати й про те, що у тварин і рослин ми спостерігаємо певний плян їх будови та життєвих виявів. Амеба користується із своєї псевдоподії, щоб піти від подразника. За великого світла повіки очей умить закриваються. Це являє собою наслідок вікового пристосування організму до зовнішніх умов, і до цього ми ще повернемося, коли говоритимемо про життєдіяльність людського організму.

Тепер ми розглянемо хемічні властивості живої матерії, застосовуючи при цьому звичай-

них прийомів аналізу та синтезу.

Чи являє собою матерія, з якої збудовано рослину і тварину щось особливе, що надто різниться від мертвої матерії?

Кинувши поверхово оком на мертву та живу природу, трудно допустити, що між ними є якась спорідненість. Проте, фізика й хемія, застосовуючи свої спеціальні способи й прийоми, довели нам, що такий споріднений зв'язок дійсно існує між ними.

З моменту смерті жива матерія починає змінюватися фізично й хемічно. Пелюстки зів'ялої квітки зменшуються, зморщуються, міняють свій колір, втрачають свій запах. Стигле яблуко, що впаде з гілки, через деякий час також змінює свій колір, пахне гнилизною та втрачає свій приємний смак. Труп померлої красуні через деякий час стає потворний: шкіра вкривається великими плямами; з носа й рота починає виділятися рідина їдконого запаху.

Кажуть тоді — “труп розіклався”. І дійсно, природа своїми силами розклала складну живу матерію на складові частини, перевівши аналіз складного на просте. Ця аналіза в труні під могильним холмом, відбуватиметься доти, доки не зотліє все, за винятком кістяка, що згодом також розсиплеться на дрібний порошок.

Деж поділась жива матерія похованої людини? Гази знайшли собі шлях до атмосфери, а інші речовини, поволі розкладаючись, лишились на місці. На дні могили після цього ми не виявимо нічого, крім елементів мертвої природи.

Розкладаючи тіло, людини, тварин і рослин лабораторним шляхом, виявлено, що до складу його входять виключно елементи мертвої природи, при чому в обмеженій, порівняно, кількості. В той час, як у мертвій природі нараховують понад 80 елементів — в живій знайдено лише 16. Які ж ці пайважливіші елементи, що є в кожній живій істоті? А ось які — вуглець, водень, кисень азот, фосфор, залізо, калій, кальцій та сірка. Вище ми вже казали про те, що речовини мертвої природи змінюють свій характер залежно від того, які елементи входять до складу молекул та як стосуються вони один одного. Ми бачили наприклад, що молекула води має лише два елементи — кисень та водень.

(Далі буде.)

В допомогу матері

Мамо!

Вам напевно хочеться знати, як я росту на першому році свого життя, як набираюся розуму та сил. На цій сторінці сьогодні я вам усе й розкажу.

Відразу після народження перших 2 — 4 дні, вага моя зменшується на 150 — 300 грамів. Потім я швидко починаю важчати. За перший місяць вага збільшується на 800 грамів, за другий місяць на 750 грамів, за 3-й на 700 грамів. Далі, протягом року, кожного місяця вага збільшується вже трохи менше, наприклад, коли на четвертому місяці вага моя збільшилася на 650 грамів, то на п'ятому вона мусить збільшитись тільки на 600 грамів, на одинадцятому вага збільшиться лише на 300 грамів.

Це ті пересічні числа збільшення ваги, що спостерігаються у багатьох дітей. Від цієї норми є багато й відхилень. В однієї дитини вага за перший місяць збільшується лише на 600 грамів, за те на другий місяць теж на 600. У іншої дитини — за перший місяць вага збільшиться на 900 грамів, зате на другий місяць вона збільшиться тільки на 650 грамів.

Отож, щоб я правильно важив, треба годувати мене так, як я зазначав на попередніх сторінках і треба не що місяця, а хоч через кожних два тижні показувати мене лікареві.

В цілому можна сказати, що вага моя на п'ятому, шестому місяці повинна збільшитись удвоє, а під кінець року втриє проти первісної ваги.

Майже рівнобіжно з вагою збільшується й моє зростання. За перший рік я мушу підрости на 23 — 25 сантиметрів. Причому, першу чверть року я підросту на 9 центим., у другу на 8, у третю чверть на чотири й в четверту — тільки на 3 центиметри.

Від цього правила є ще більше відхилень, ніж від правила про вагу, бо зростання залежить не тільки від стану здоров'я немовляти, а й від роботи батьків.

За другий рік свого життя я вже підросту тільки на 10 центиметрів, за третій рік — на 8 цент., а на четвертий, пятий — тільки чотирнадцять центиметрів.

Тепер кілька рядків про мій духовний розвиток на першому році мого життя.

Після народження я настільки нікчемна істота, що добре не відрізняю тепла від холоду. Акушерка положила мене голісінького на подушку в кімнаті, я обсох, заохолонув, але холоду не почував. Мої нерви, мій мозок ще не могли працювати. Єдиний орган, яким я відрізняю тепло від холоду, і яким я взагалі володію — це мої губи, губами я обмацую кожну річ, губами і язиком я відрізняю тепле від холодного, тверде від м'якого, смачне від несмачного.

Вам, мамо, треба стежити, щоб нічого брудного в мої губи не попадало, бо я легко можу захопити якусь хворобу.

Вам напевне цікаво знати, чи після народження я вмію чути чи не вмію. На жаль, не вмію. На другому тижні при голосних звуках я кліпаю очима, іноді починаю плакати от звуків, але це слух не удосконалений. До трьох місяців я тільки вчуся слухати.

Цікаво мене спостерігати приблизно на другому місяці, коли я залишаюсь у своєму ліжкові один. Тоді я починаю прислухатись до шелесту власного одягу, до гавкання собак на дворі, до мукання корови тощо.

Взагалі скажу вам, мамо, що немовлят іноді корисно на деякий час залишати в ліжкові один і тоді коли вони не сплять. Цей час вони вчаться слухати й вчаться дивитись. Остаточно вивчаюсь я чути тільки під кінець третього місяця, тоді я на цікавий звук повертаю голову, а іноді і наставляю вухо туди, відкіля цей звук іде. Проте, не вчіть мене слухати, я сам вивчусь. Не втомляйте мене зайвою стукащиною, криком, не будіть мене поки я сам не прокинусь. Все це може погубити мої нерви.

Хоч після народження я майже зразу відкриваю очі, бачити я не бачу. Мої очі не слухають мене зовсім. Одно око дивиться в один бік, а друге в другий.

Правда, коли мене положити обличчям до вікна, то я довгенько буду дивитись на світ, але переводити очі на різні речі я ще не вмію. Згодом я навчаюсь, лежачи в ліжку, дивитись то на одне вікно, то на друге. Далі навчаюсь стежити

ти за речами, рухаються перед моїми очима. Кінець кінцем, я вивчаюсь бачити речі близькі й далекі, перухомі й ті, що рухаються. Отоді тільки я насправді бачу світ і речі, що мене оточують! Трапляється це під кінець четвертого місяця після народження.

Оберігайте мене, мамо, від великих та довгих вражінь, вони мене втомляють, вони псувають мені нерви. Не забувайте ще й того, що всяка втома мені небезпечна.

Немовля.

Літературний альманах "За океаном".

(Поклик М. Ірчана з Радянської України.)

Українська пролетарська література у Злучених Державах і Канаді ще дуже молода. Досі ми маємо не багато товаришів і товаришок, що пишуть оповідання та поезії і друкують їх на сторінках робітничої преси. Все таки за останніх 10 років чимало було надруковано цікавого матеріалу, що в літературній формі висвітлював життя, побут і боротьбу пролетаріату на американських землях. Однак про це дуже мало знають на Радянській Україні. Тому я пропонував би тим товаришам і товаришкам, що працюють літературно, видати на Україні

альманах "За океаном". Хто погодиться з моєю пропозицією, хай надсилає матеріяли на мою адресу не пізніше як до 1. травня 1930.

Що треба надсилати? Перше всего тільки ті матеріяли, що мають американську (канадську) тематику, себто — оповідання чи поезії, в яких говориться про життя, побут і боротьбу працюючих мас на американських землях. Можна прислати і ті твори, що вже були друковані в українській робітничій пресі у Злучених Державах чи Канаді. До матеріялів хай кожний автор долучить свою фотографію і ко-

роткий життєпис. Прислати матеріяли до альманаха можуть і ті товариші та товаришки, які досі може ще й не друкувалися ніде.

Товариші і товаришки! Про перші паростки української пролетарської літератури за океаном, особливо на Радянській Україні, дуже мало знають. Якщо вам не байдужна ця справа, якщо ви погоджуєтесь з моєю думкою, то в найблищому часі надсилайте свої матеріяли по такій адресі:

М. Д. Ірчан

вул. Вільної Академії 2, пом. 5
м. Харків, — Рад. Україна
KHARKOV—USSR—UKRAINE

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ, ЧИТАЙТЕ НОВИЙ ЖУРНАЛ!

В Харкові почав виходити новий щомісячний ілюстрований журнал

"ЗАХІДНЯ УКРАЇНА"

за редакцією М. Ірчана, І. Ткачука, Д. Загула, В. Гжицького і Й. Зазуляка.

Журнал політично - громадський і літературний. В ньому широко висвітлюватиметься життя, побут і боротьбу поневолених земель Західньої України, а з другого боку велике соціалістичне будівництво Радянської України.

До участі в журналі запрошено всіх визначніших західньо-українських революційних письменників, вчених і журналістів.

Всі українські робітничі організації впершу

чергу і поодинокі товариші, що живуть на трудовій еміграції в європейських і американських країнах, повинні передплатити цей цікавий, приступно редагований і потрібний журнал, беручи одночасно найактивнішу участь в співробітництві.

Поширюйте вістку про цей журнал! Збирайте передплати! Присилайте матеріяли!

Передплата на цілий рік 4 американські долари. На піврік 2 долари.

Гроші і матеріяли посилайте на адресу:

С.Р.С.Р. — Радянська Україна. — м. Харків
Поштова скринька 270

Редакція журналу "Західня Україна"

"ZAKHIDNA UKRAINE"

KHARKOV — U.S.S.R. — UKRAINE.

Як буржуазія задурманює робітничу молодь у школах

Кілька років тому назад, коли я ходила до публичної школи, я принімала все, що мене там вчили за добру монету і не добачувала того задурманювання робітничої молоді, яке ведеться в усіх буржуазних школах. Я бачила, що суспільство ділиться на клясу панів і робітників, але глибини того поділу і до котрої кляси я сама належу, цього я не розуміла. І мабуть я не розуміла би цього й досі, як би була не ходила до Українського Робітничого Дому і до УРДШколи. В УРД я прислухувалася, як старші товариші дискутували на різні теми, там почала я читати робітничу пресу і з тих розмов та преси познайомилася з робітничим рухом, чому ведеться клясова боротьба і до якої кляси я належу.

Тепер я ходжу до калидж. Разом зі мною ходить до калидж багато учнів і учениць різних національностей і різного віку. Більша частина учнів — це робітничі діти, але дуже мало з них розуміють інтереси своєї кляси. А шкільна влада зі свого боку докладає всіх старань, щоби ті учні ніколи не зрозуміли їх. А роблять це вони в різний спосіб. Кожного тижня, наприклад, в назначений день ми сходимося до спільної салі і маємо щось в роді мітінгу. Коли ми всі посідаємо, тоді

входить директор школи. В мент його приходу ми мусимо ставати по військовому на позір і так стояти, доки він не скаже нам сісти. Відтак він бере біблію і читає нам з неї різні уступи. Після читання біблії ми молимося і співаємо патріотичні пісні.

По тій вступній церемонії виступають промовці від бойскавтів, кадетів і інших буржуазних організацій та агітують учнів і учениць, щоби вступали до їхніх організацій. Після тих молодих бесідників виступає з промовами сама “сметанка”, себто визначні представники різних буржуазних організацій. Вони завжди торочать нам ту стару брехливу історію, що як ми будемо так поступати як вони, то будемо такими як вони. Після них виходить на п'юльформу ще піп і завзято переконує нас, щоби ми вірили тільки в те, чого вчать нас їхні шкільні вихователі і молилися до бога, а бог, вони і уряд завжди нам допоможуть в усьому.

Цікаво, чому вони не помагають безробітним, які пропадають з голоду й холоду, але ще й частують їх замість хліба клобами та саджають до тюрем. В однім лише Брентфорті є тепер поверх 1 тисяча безробітних.

Далі він говорить нам про те, що Англія виграла війну тому,

що всі англійці дуже релігійні і бог допомагав їм у війні за те, а тепер ще дав Англії дуже добрий уряд.

Дійсно той теперішній так званий робітничий уряд є добрий для буржуазії, бо гнобить і визискує працюючих ще гірше, як попередній консервативний. Тільки через те, що той англійський уряд такий “добрий”, там вибухають одні за одними страйки, на вулицях валяється около 2 мільйони безробітних, з яких той “добрий” уряд 10 тисяч прислав був до Канади, щоби вони ще тут покоштували безробіття і смаку канадійських тюрем.

По тих усіх промовах ми знову співаємо патріотичні пісні і розходимося додому.

Крім того два рази на тиждень ми маємо вправи, де буржуазні вихователі вчать нас воєнного ремесла, себто приготворюють нас на гарматне мясо для війни.

Проти такого отруйного виховання в буржуазних школах ми, свідомі робітничі молоді мусимо боротися. Ми мусимо пояснювати робітничій молоді, що ходить до тих шкіл, чому буржуазія так виховує нас, ширити між ними робітничу пресу і втягати їх до робітничих організацій.

Учениця.

Брентфорд, Онт.

ЩО ЗРОБИЛА НАША ОРГАНІЗАЦІЯ В КАНАДІ.

Наша організація Товариство Український Робітничо-Фармерський Дім зробила за час свого існування величезну працю. Вона зорганізувала свої відділи по цілій Канаді від одного океану до другого. Більшість відділів нашої організації збудували в своїх місцевостях Українські Робітничі Доми і шируть з них клясову освіту, підготовляють працюючих до боротьби проти капіталізму.

Наша організація присвятила надзвичайно багато праці й уваги для організування робітниць і фермерок. Жіноча Секція ТУРФДім має тепер півтора тисячі членкинь і тисячі симпатиків. Всі вони далеко не ті, що були кілька літ тому назад. Всі вони дивляться на світ своїми власними очима і розуміють, що людство поділене на дві класи — на визискуваних і визискувачів та що рівність і дійсну справедливість на землі можна завести лише шляхом повалення капіталізму.

Тільки ж само праці віддала наша організація для зорганізування робітничої молоді. Секція Молоді ТУРФДім вирвала і вириває тисячі робітничих дітей з під впливу отруйного буржуазного виховання і з під впливу вулиці та виховує їх на борців за інтереси працюючих.

А Робітниче Запомогове Товариство це ж також дитина нашої організації ТУРФДім. РЗТ дає робітникам і робітницям в часі слабості або каліцтва допомогу і організує їх до боротьби проти визиску й

поневолення. А нинішній час допомоги робітникам чи робітницям дуже треба, бо на чорну годину вони не можуть тепер нічого зложити, а як захоріють, скалічаться, чи й помруть, то вони і їх діти попадають в страшну пужду. Тої нужди, того голоду й холоду та плачу голодних дітей ніхто не бачить, не чує тільки РЗТ, яке завжди в таких випадках спішає своїм членкиням і членам з допомогою.

Крім того наша організація ще створила великого організатора, учителя і вихователя — нашу сильну робітничо-фермерську пресу. Друковане слово є найсильнішою нашою зброєю в боротьбі проти капіталізму. Тим друкованим словом наша преса розбиває скалу темноти, збуджує приспані, закуті уми робітництва й фермерства до праці, до боротьби за нове життя. І куди лише заходить наша преса, там виховує вона активних борців за інтереси працюючих.

Ми, членкині і члени організації ТУРФДім щиро працюємо для її розвитку і підтримуємо та ширимо нашу пресу. Наша сила в організованості і свідомості, а хто сильний, той переможе.

Робкорка.

Едмонтон, Алта.

ВИХОВУЄМО ЗМІНУ.

При кінці 1929 року приїхав до нашої місцевості Брентфорд, Онт., організатор Секції Молоді ТУРФДім, тов. Бобісюк і зорганізував відділ Секції Молоді. При зорганізуванні до відділу вписалося 11 членів і членкинь. А пізніше на всіх

мітингах цієї нашої молоденької організації ще вписувались члени і членкині так що вона начисляє тепер 17 членів і членкинь. Всі ми старші членкині і члени дуже радіємо цим поступом і здобутками нашої молоді.

Члени місцевого відділу С. М. ще дуже молоденькі, але вони стараються вести працю як найкраще. На своєму мітингу вони вважали, щоб вдатися за допомогою до нашого жіночого відділу. Всі наші членкині з охотою згодні допомогати в усьому молоді, що їй робимо.

Дня 1 січня наш відділ С. М. відіграв представлення “Мені тринадцятий минав”, а по представленню влаштував забаву з танцями.

Того вечера член С. М. т. М. Мусій виголосив гарну промову. Він говорив про те, як тяжко працює тепер робітнича молодь у фабриках та як жорстко капіталісти визискують її. Всі присутні дивувалися, що такий молодий товариш зміг так вірно представити життя працюючої молоді і грімко вітали його оплесками.

Я теж дуже тішуся працею і поступом наших молоденьких товаришів і товаришок і кличу: Хай живе і розвивається Секція Молоді ТУРФДім на користь працюючим а на загнубель капіталістам!

М. Фізор.

Брентфорд, Онт.

Р І М Е .

З-за обрію виплило ясне сонце і, освітивши вперед верхні високі демів, заграю потім лучами на білому снігу і на вікнах. Воно пеначе кликало

працюючих: ану виходить з тісних хат на вільний, широкій простір і веселиться зі мною.

В домах загримали двері і вулиці заройлися робітниками і робітницями, що спішили в різні сторони. Сонце зраділо і ще ясніше освітлю вулиці міста, але обличчя робітників і робітниць, що блукали вулицями міста, були сумні і попурі. А причиною їхнього смутку і попурости було безробіття. Вони не могли ніде продати своєї робочої сили, щоб заробити на хліб.

До громади безробітних прилучилася дівчина Ріме. Скорим кроком прямувала вона до високих будинків. Одні за однім відвідала вона всі, але в кожному будинковій стрінулася з холодною відмовою. За працею шукали тисячі, а знайти її було неможливо. Ріме знала це, але вона шукала, бо її, як і тисячі подібних їй, виганяла з хати нужда. Вчора шукала вона за працею у фабриках, але виглядів на працю не було ніде. Так шукає вона за працею вже кілька місяців: одного дня йде до фабрик, а другого до високих будинків, де містяться різні офіси і все повертає з нічим. Від нужди, холоду й голоду її охоплює велика злоба на грубих буржуїв, що не лише страшно виснажують робітниць і робітників у фабриках, але ще й моруть їх безробіттям. Вона чує від якогось часу почала прислухуватись до кличів, якими комуністи закликають працюючих до боротьби. Вона знає, що 6 березня безробітні цілого світа будуть демонструвати проти безробіття і пригтовляється до того дня.

О, вона демонструватиме в перших рядах. Шікаго. *Невідомий.*

НУЖДА, ТЕМНОТА І КАПІТАЛІСТИЧНА "ОПІКА" МАТЕРЯМИ

Недавно в нашій місцевості Гренд Вю, Ман., дуже захоріла при родах одна робітниця. Вона страшно мучилася, але за ціяку ціну не хотіла покликати до себе лікаря, раз через те, що не мала чим заплатити йому, а друге тому, що релігія задурманила її голову й вона повірила, що їй ніхто не допоможе лише бог. Вона попадала все в гірший і гірший стан, а бог, як звичайно, не помагав. Знайомі післали тоді за лікарем. Але лікар, як довідався, що вона недавно приїхала зі старого краю і немає грошей, то відмовився відвідати її. І аж як загрожено йому, що він буде відповідати за смерть тої робітниці перед судом, тоді він пішов.

Отакую то опіку мають жінки-робітниці в капіталістичній системі. З одного боку капіталістичні служальці затроюють їх ріжними релігійними забобонами, а з другого вони в разі хвороби засуджені на пропаше, бо ними ніхто не опікується. Кілько то робітниць і фермерок вмирає при родах і через інші недуги тільки тому, що немає грошей, щоб заплатити лікареві за лікування. А не те діється в Радянському Союзі. Там робітницями і селянками опікується держава, яка дає їм всю потрібну допомогу і опіку. В Канаді ми будемо так попевірятися і страждати доти, поки не зорганізу-

ємось і не повалимо капіталізму. Тільки таким шляхом ми дібемося таких прав, як має жінка-робітниця в Радянському Союзі. Але, щоб добитися таких прав, то ми мусимо освідомляти себе, мусимо читати всю робітничу пресу а головню "Робітницю", мусимо вступати в ряди робітничих організацій і спільно поборювати капіталізм.

О. Вакалюк.

Гренд Вю, Ман.

ВІД'ІХАЛИ НА РАДЯНСЬКУ УКРАЇНУ.

Дня 14 лютого наші вест-торонтопські організації і симпатички влаштували працальну вечірку, на якій працювали товаришки і товариша Омків, які відїхали на Радянську Україну. Згадані товариш і товаришка щиро працювали в наших організаціях, тому на працальну вечірку прийшло велике число членів, членкинь і симпатиків. Товариші Омки пообіцяли нам, що вони у вільній робітничо-селянській країні будуть активно працювати для добра працюючих і що будуть писати нам про життя на Радянській Україні на сторінках нашої преси.

Членкині й члени наших організацій у Вест Торонто, Онт., з одного боку жаліли, що від нас відїздять такі активні працівники, а з другого раділи тим, що хоч деякі з нас, але все таки можуть поїхати до вільної пролетарської країни і жити там. Всі ж ми, що осталися будемо працювати, будемо боротися, щоб створити радянську владу тут в Канаді.

Вест Торонто, Онт. *Робкорка.*

3 обіздки організаторки

ІСТ ВИНДСОР, ОНТ.

В нашій місцевості Іст Віндсор перебувала в днях 3, 4 і 5 лютого організаторка Жіночої Секції, т-ка Зень. За той короткий час перебування вона зробила велику роботу. Дня 3 лютого вона відбула засідання зі зарядами жіночого і мужеського відділів. Дня 4 лютого наші відділи ТУРФДім, Жіночої Секції і РЗТ відбули з організаторкою спільний мітінг. Дня 5 лютого вона промовляла на масовому вічу.

На спільних зборах всіх наших відділів т. Гоцалюк дав короткий доклад про організаційно освітню працю, про самокритику і про добрі та злі сторони нашого життя. Опісля т-ка Зень говорила головно про освітню працю. Вона вказала на те, що членкині наших жінівідділів занедбують читання книжок, спільні читання і лекції. Ще сказала вона, що наші центральні заряди видали не на те так багато грошей і праці на видання звітів з минулого зїзду й конвенції, щоб вони припадали порохом в шафах, а на те, щоб членство вивчало ухвали з них. Т-ка Зень говорила, що всі члени і членкині наших організацій повинні обов'язково приходити на спільні читання і лекції, щоб вивчали відбуваючіся світові події і вміли відгукуватися в нашій пресі на всі прояви капіталістичного гнету. Товаришки і товаришні не повинні обмежувати себе тільки приналежністю до Жіночої Секції, але й повинні вступати до

трейд-юнії і до комуністичної партії, йти між жінок-робітниць інших національностей і разом з ними працювати в користь революційного руху. Нашим організаціям приходить боротися проти багатьох недочетів і проти внутрішніх замішань. Все це треба при помочі щирої праці, освіти і товариської критики направляти. На закінчення т-ка Зень закликала членство до активної праці в організації. На питання вона відповідала дуже вдовольно.

Масове віче 5 лютого було дуже успішне. На ньому було присутних понад 200 робітниць і робітників. Т-ка Зень говорила на ньому про те, чому робітниці і фермерки повинні організуватися. У своїй одногодній промові вона широко внясла присутнім, яку роль відігравала трудяща жінка в минулому і яку роль відіграє вона в теперішнім капіталістичнім ладі. А головно організаторка звернула велику увагу на те, що багато робітників бачуть в особі робітниці лише господиню хати, а тим самим і заперечують їй право на організацію. Такий погляд на трудящу жінку є дуже назадницький і приносить працюючим велику шкоду, а капіталістам поміч. Бо з розвитком техніки, з розвитком капіталістичної раціоналізації все більші й більші маси робітниць втягаються у виробництво, де капіталісти, користаючи з їх неорганізованості, страшно виснажують їх і використовують

як знаряддя для зривання платні робітникам. Крім того робітниці як матері виховують суспільству нове покоління. Але класово несвідома мати, що не належить до організації, не може виховати добрих членів працюючої класі. Отже ці факти ясно говорять за тим, що робітниці мусять організуватися, що без участі робітниць у визвольній боротьбі працюючі не можуть добитися визволення. Далі організаторка говорила про вільне життя жінок-робітниць в Радянському Союзі і про загрозу нової імперіалістичної війни.

На заклик т-ки Зень того дня вписалося до нашого жінівідділу 6 нових членкинь. При кінці мітінгу присутні зложили на дальшу подорож організаторки \$26.00, за що в імені нашої організації складаю їм щире подяку.

Робкорка.

ФОРТ ФРЕНСЕС, ОНТ.

Організаторка Жіночої Секції ТУРФДім завітала до нашої місцевості 11. січня ц. р. Того-ж вечера заряд нашого жінівідділу відбув з організаторкою засідання, на якому обговорено хід місцевої організаційної праці.

Дня 12. січня пополудні наш жінівідділ влаштував масове віче. Відкрила його т-ка Поштар. Організаторка говорила на тому вічу про те, чому трудящі жінки повинні організуватися. Вона вказала на те, як чимраз більше число робітниць

втягається з розвитком капіталістичної раціоналізації у виробництво та як страшно капіталісти визискують їх. Вони працюють за багато нижчу платню від робітників мимо того, що виконують ту саму працю.

Такий страшний визиск має місце головню через те, що робітниця незорганізовані і не ставлять капіталістам належного опору.

Щоби відвернути увагу робітниць від класової боротьби, капіталісти задурманюють голови робітниць дешевою літературою і цовами, де пишеться і показується те, як бідні дівчата-робітниця стають жінками мільйонерів то що. Багато дівчат-робітниць вірять тим брехливим байкам і, не розуміючи того, що їх буржуазні писакки навмисно написали для дурманення несвідомих працюючих, не організуються для боротьби проти капіталізму, а ждуть і для себе чогось подібного. Робітниця мусять організуватися і боротися проти дурманення несвідомих робітниць.

Т-ка Зень говорила також про шкідливу і ворожу нам роботу українських патріотичних організацій, які на кожному кроці вислугуються капіталістам. Вона закликала присутніх поборювати патріотичні організації.

Вечером т-ка Зень промовляла на концерті. У своїй промові вона змалювала тяжке життя робітниць у капіталістичних країнах і закликала присутніх читати робітничу пресу і вступати в ряди наших організацій.

А. Савчук, робкорка.

ТІММІНС, ОНТ.

19 січня ц. р. відбулося в Тіммінс, Онт., масове віче, на якому промовляла організаторка Жіночої Секції ТУРФДім, т-ка Зень. Вона говорила про те, чому жінки робітниця повинні належати до організації. А повинні вони належати тому, щоби спільно боротися проти капіталістичного визиску й поневолення. Бо тепер робітниця тяжко працюють у фабриках, а капіталісти визискують їх багато гірше, як робітників. Вони виконують у фабриках ту саму працю, що й робітники, а дістають багато меншу платню і над ними багато гірше знущаються капіталістичні наганячі. Цей визиск можна усунути лише шляхом організованої боротьби. Далі робітниця повинні організуватися, бо бо вони є матерями і тільки в організації можуть навчитися виховувати своїх дітей на свідомих борців за інтереси працюючих.

Т-ка Зень відбула також один мітинг з членкинями нашого відділу, на якому розказала нам, як працюють інші відділи Жіночої Секції і дала нам ряд цінних вказівок як ми повинні вести працю. Всі поради організаторки ми будемо старатися використати в ході праці.

Робкорка.

БРЕНТФОРД, ОНТ.

З нагоди приїзду до нашої місцевости організаторки Жіночої Секції, т-ки Зень ми влаштували дня 30 січня масове віче. Того-ж вечера перед масовим вічем наші аматори відіграли коротке представлення

“На перші гулі”. Представлення випало досить гарно — так говорили всі присутні, тільки жалували, що було коротке.

Приїзду організаторки досить сильно злякався тутешній піп. Щоби відтягнути робітничу молодь з масового віча, він влаштував танці. Частину молоді він дійсно відтягнув танцями, але багато прийшли послухати організаторки. Між присутніми на вічу були також і такі, що тільки прийшли подивитися, чи дійсно наша організація виховала вже таких робітниць, що є організаторками. Промова т-ки Зень переконала їх в тому.

По представленю голова місцевого жінвідділу, т-ка Фізор відкрила віче і поклікала до слова т-ку Зень. Організаторка говорила про те, як жорстоко визискують тепер капіталісти робітниць у фабриках, готелях, ресторанах й інших місцях праці. На словах буржуазія говорить, що ледіс форст, але на ділі, то робітниця і фермерки являються в капіталістичних країнах найбільш поневоленою частиною робітничої класи.

Т-ка Зень говорила також про те, як жила трудяща жінка в давних часах і як з рівноправного, вільного члена суспільства з ходом розвитку приватної власности зроблено її рабинею. Тепер робітниця, розказувала організаторка, боряться за своє визволення плече-в-плече з робітниками в усіх країнах світа.

При кінці промови організаторка закликала присутніх робітниць, щоби вступали в ряди нашої організації та боролись

разом з нами за краще життя.

Після масового віча організаторка відбула з нами, членкинями мітинг, на якому ми спільно намітили плян дальшої місцевої праці.

М. Фізор, робкорка.

МУС ДЖО, САСК.

Дня 8 січня ми влаштували з нагоди приїзду організаторки Жіночої Секції ТУРФДім, т-ки Зень масове віче. На него прийшли членкині і члени наших місцевих організацій, а також багато симпатиків. Т-ка Зень у своїй промові на тому вічу пояснила значіння нашої організації і ролю робітничих організацій взагалі. Також широко і ясно розказала вона про теперішні світові події і про ролю робітниць у них. Після промови ставлено організаторці багато питань, на які вона відповідала ясно і зрозуміло.

На дальшу подорож організаторки присутні зложили \$9.50.

Другого дня наш місцевий жінвідділ відбув з організаторкою мітинг. На ньому вписалося до нашого жінвідділу 2 нових членкині. Організаторка дала нам багато цінних порад, як ми повинні вести організаційну працю, що ми будемо старатися виконати. А також разом з організаторкою ми розглянули всі добрі і злі сторони нашої відділової праці та виробили плян дальшої праці.

В імені нашого жінвідділу я бажаю організаторці як найкращих успіхів в усій її дальшій праці.

А. Щелицька, рокорка.

ІДЕМО ВПЕРЕД.

Як минулими роками, так і цього року наш жінвідділ у Вест Форт Вільям, Онт., підсумовував на річних зборах здобутки цілорічної праці. Але між сьогорічними річними зборами, а минулорічними була та різниця. Звіти зарядовців на минулих річних зборах обмежувались звичайно до сухих цифрив, а цього року всі зарядовці крім цифрив ще й пояснювали, чому в даних ділянках праці були які недостачі і як їх можна усунути. Перший звіт здавала голова жінвідділу т-ка Чепесюк. Вона вказала в ньому на додатні і відемні сторони і закликала членкинь до ще активнішої праці. По звіті голови слідували звіти секретарок — фінансової і протоколярної, а потім звіт бібліотекарки. Бібліотекарка т-ка Потігайло сказала нам, кільки наші членкині перечитали книжок та закликала, щоб на другий рік ми старалися більше прочитати, бо число прочитаних книжок в порівнанні до числа членкинь в нашому відділі показалося замале.

Членкиня шкільного комітету т-ка Квінтень здала звіт про те, як ведеться навчання в місцевій УРДШколі, а також і у відділі Секції Молоді. В тому звіті вона фактами доказала, що ми мусимо зміцнити свою виховавчу працю.

Про хід освітньої праці здавала звіт членкиня освіткому, т-ка Равлюк.

Річні збори закінчено відспіванням Інтернаціоналу.

Робкорка.

Вест Форт, Вільям, Онт.

ЯК ХТО ПРАЦЮВАВ ДЛЯ "РОБІТНИЦІ".

Дітройт, Міш.

Т-ка Ольга Антонюк збрала на лісту ч. 368 на передплату "С. М." 50 ц.; на лісту ч. 2711 на пресовий фонд по 25 ц.: Гр. Белей, С. Сіхон, Г. Коломиєць, П. Лукашук, В. Тарасик, А. Кульчицький, В. В. Никірчук, М. Малеско, О. Антонюк; по 10 ц.: Ф. Стахира, Т. Мироник, О. Антонюк. Разом пресфонду \$2.55.

Верміліон, Алта.

Т-ка Марія Горбасенко збрала на лісту ч. 1333 на передплату "С. М." \$3.50; на лісту ч. 2248 на пресовий фонд по 50 ц.: І. Саковський, М. Хміляр, М. Горбасенко; по 25 ц.: О. Чабан, О. Хміляр. Разом пресфонду \$2.00.

Мюрел, Онт.

Т-ка Стефанія Вахоткевич збрала на лісту ч. 982 на передплату "С. М." \$1.50; на лісту ч. 2921 на пресовий фонд: С. Вахоткевич 25 ц.; Е. Вахоткевич 15 ц.; О. Вахоткевич 10 ц. Разом пресфонду 50 ц.

Гонор, Ман.

Тов. Василь Михайлів зібрав на лісту ч. 1797 на пресовий фонд "С. М.": А. Олексюк 15 ц.; по 10 ц.: Ю. Олексюк, В. Михайлів, А. Михайлів, Н. Михайлів. Разом 55 ц.

Ніпігон, Онт.

Тов. П. Базан зібрав на лісту ч. 2904 на пресовий фонд "С. М." по 25 ц.: П. Базан, М. Олексюк, І. Базан; С. Базан 20 ц.; В. Елендюк 5 ц. Разом \$1.00.

Четфілд, Ман.

Тов. П. Кемпа зібрав на пресовий фонд "С. М." по 25 ц.: П. Масяк, К. Масяк. Разом 50 ц.

Фоліет, Онт.

Тов. Василь Шпаюк зложив на лісту ч. 3118 на передплату "С. М." 50 ц.; на пресовий фонд по \$1.00: В. Шпаюк, І. Грудей; Г. Шпаюк 50 ц. Разом пресфонду \$2.50.

Кимберлей, Б. К.

Від імени відділу Р.З.Т. І. Касіян зібрав на пресовий фонд "С. М." по 10 ц.: І. Касіян, Л. Касіян, М. Касіян. Разом 30 ц.

РОЗПОДІЛ НАГОРОД

ДЛЯ ТИХ ТОВАРИШОК Й ТОВАРИШІВ, ЩО ЗБІРАЛИ НОВУ Й СТАРУ ПЕРЕД-
ПЛАТУ НА "РОБІТНИЦЮ" В МІСЯЦЯХ ЛИСТОПАДІ, ГРУДНІ Й СІЧНІ
ТА ЗДОБУЛИ НАЙВИЩЕ ЧИСЛО ГОЛОСІВ.

1. Е. Чепесюк, Вест Форт Вил'ям, здобула 4,050 голосів і дістала честерфілд сет.
2. Г. Пастернак, Гемтремк, здобув 3,638 голосів і дістав кухонну шафу.
3. І. Сякалюк, Келгари, здобув 3,250 голосів і дістав колдру.
4. Д. Луговик, Порт Артур, здобула 2,850 голосів і дістала наручний годинник.
5. Н. Данилюк, Нью Кест'л Майн, здобула 2,775 голосів і дістала столове начиння.
6. Р. Кузенко, Вест Торонто, здобула 2,665 голосів і дістала фіранки.
7. М. Тересьо, Ту Гилс, здобула 2,350 голосів і дістала простирано.
8. М. Рожек, Тиммінс, здобула 2,325 голосів і дістала срібну посудину.
9. М. Доскоч, Порт Артур, здобула 2,325 голосів і дістала 3 річи до туалети.
10. А. Лазарович, Коністон, здобула 2,215 голосів і дістала електричний тоустер
11. Р. Герчук, Енсонвил, здобула 1,950 голосів і дістала килимок.
12. І. Риботицький, Саскатун, здобув 1,925 голосів і дістав жіночу кімону.
13. П. Бойчук, Вест Торонто, здобув 1,800 голосів і дістав парасоль.
14. І. Повшок, Трансконна, здобула 1,725 голосів і дістала светер.
15. М. Блеска, Форт Френсес, здобула 1,650 голосів і дістала електричне залізко.
16. О. Костиник, С. Поркюпайн, здобула 1,585 голосів і дістала ручну торбину.
17. М. Слоновьська, Порт Артур, здобула 1,500 голосів і дістала фонтанське перо.
18. М. Царук, Форт Френсес, здобула 1,465 голосів і дістала фонтанове перо.
19. М. Васишин, Натал, здобула 1,440 голосів і дістала фонтанове перо.
20. О. Панчук, Енсонвил, здобула 1,425 голосів і дістала ручну торбину.

ЗАМІТКА:—Повище згадані товаришки й товариші повинні зголоситися за
призначеними для них нагородами особисто або писемно до адміністрації нашої преси

ЖЕРТВУЄ СВОЮ НАГОРОДУ НА ПРЕСУ.

Форт Френсес, Онт.

До Адміністрації
"Робітниці".

Дорогі Товариші!

Я, як делегатка, була при-
сутна на XI. З'їзді і чула, як ко-

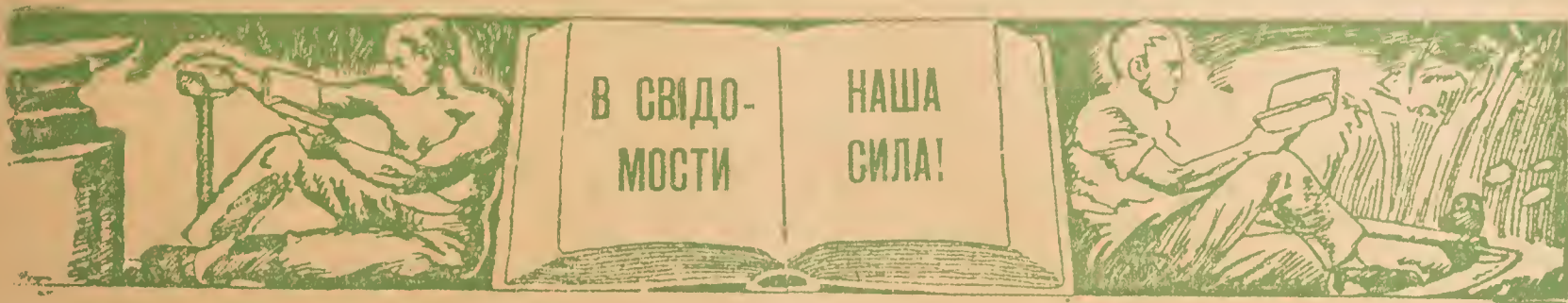
місія здала звіт про розподіл
нагород для тих товаришок і
товаришів, які збирали перед-
плату на "Робітницю". Між
іншими було прочитано й моє
назвишко, що в нагороду за
збірку передплати для "Робіт-
ниці" мені припало електричне
залізко до прасовання, варто-
сти \$5.00. Я з цього дуже рада,

але признаюся, що я збирала
передплату не для того, щоби
дістати нагороду, а тому, що-
би сповнити свій обов'язок для
нашої преси. Свою нагороду я
дарую на пресовий фонд "Ро-
бітниці".

З тов. привітом,

М. Блеска.

Товаришки! Відновляйте передплату на "Робітницю"!

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ В РЕДАКЦІ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	\$2.50	Матеріалізм -- філософія пролетаріату	.25
Історія культури	2.50	Що таке всесвітній союз робітників	.25
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75	Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Юда (драма в 5 діях)	.75	Іван Франко	.25
Життя й учення Чарлса Дарвина	.50	Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Жебраки життя	.50	Фабричні розговори про економію	.25
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури	.50	З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Безробітні (драма в 3 діях)	.50	Наймана праця і капітал	.20
Порадник української мови	.35	Маркс і Енгельс про диктатуру пролетаріату	.20
Фікція націй і національної незалежності	.35	Марксизм і Дарвінізм	.20
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35	Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Ми і вони (народна драма в 2 діях)	.35	Роскази про сили природи, ч. 1.	.20
Скупар (комедія на 5 дій)	.35	Роскази про фізику	.15
Світ. Людина. Суспільство	.25	Перший буквар комуніста	.15
в твердій оправі	.35	Основні засади комунізму	.15
Родина шиткарів (драма в 4 діях)	.25	Введення в національну економію	.15
Зрадник (драма в 3 діях)	.25	Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії)	.25	Страйкер (драматичний образ)	.10
Базар (драма в 4 діях)	.25	Що то є Профінтерн	.10
Два світи (драма на 4 дії)	.25	Радянське будівництво	.10
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25	Що таке рада і як вона будується	.10
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25	Хто такі комуністи і Причта про воду	.10
Куркулячі мрії (п'єса в 3 діях)	.25	Револуційні пісні	.10
Крик землі (драма в 5 діях)	.25	В кігтях білого орла (поезії)	.10
Терновий кущ (драма в 4 діях)	.25	Як галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25	Козаччина	.10
Гайвороння (драма в 3 діях)	.25	Роскази про сили природи, ч. II.	.10
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25	Наука та горільчаний дурман	.10
На перелазі (п'єсна на 3 дії)	.25	Про суть і причину туберкульозу	.10
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25	Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25	Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Ціна крові (повість)	.25	Межі людиною а машиною	.05
Червона зоря (утопія)	.25	3 історії царя-голода	.05
		Фармер і робітник	.05

Замовлення wraz з грошми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS., WINNIPEG

НОВА УКРАЇНЬСЬКА РОБІТНИЧО - ФАРМЕРСЬКА КНИГАРНЯ

МАЄ НА СКЛАДІ

НОВІ КНИЖКИ Й ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ Й ГАЛИЧИНИ

ЦІННІ ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ: робітничі, селянські, літературні, наукові, політичні, економічні, дитячі з науковими й прекрасними оповіданнями.

КНИЖКИ з Радянської України, Галичини й Німеччини по різних галузях науки: з історії, природознавства, економіки, соціології й ин.

ДУЖЕ ЦІКАВІ оповідання, романи, повісті, поезії, збірки творів найкращих старих і сучасних українських письменників.

НАЙНОВІША дитяча література, діточі казки, дуже дешеві, прекрасно ілюстровані.

ШКІЛЬНІ ПРИЛАДИ — тетрадки, олівці, пера і взагалі все, що потрібне дітям до школи.

ЧЕРЕЗ НАШУ КНИГАРНЮ можна замовляти всілякі такі книжки, яких нема в книгарнях, можна передплачувати старокраєві — з Радянської України й Галичини — часописи й жунали.

МАЛЬОВНИЧІ КОЛЬОРОВІ ПОСТКАРТИ, ноти для хору, поодиноких голосів і музика для українських народніх танків на п'яно, скрипку, клярнет і корнет.

ГРАМОФОННІ РЕКОРДИ Колумбія і Віктор — різних українських співаків, музикантів, як на поодинокі голоси так і хоральні.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР українських драматичних творів на американському континенті.

ПИШІТЬ ДО НАС і виберіть собі й своїм дітям для читання гарних книжок і журналів! Не марнуйте вечерами часу надаремно, читайте корисні книжки, журнали й газети.

ПИШІТЬ до нашої Робітничо-Фармерської Книгарні, яка є власністю організації. Купуючи в Робітничо-Фармерській Книгарні — ви підтримуєте робітничо-фармерську організацію. Вже вийшов другий каталог, за яким можете писати зараз.

КНИГАРНЯ МІСТИТЬСЯ ПІД ЧИСЛОМ:

600 SELKIRK AVENUE — — WINNIPEG, MANITOBA

ІНФОРМАЦІЙНЕ І ФІНАНСОВЕ БЮРО

ОДИНОКЕ УКРАЇНСЬКЕ РОБІТНИЧО - ФАРМЕРСЬКЕ БЮРО В КАНАДІ, ЯКЕ:

ПРАЦЮЄ в повній згоді з українськими робітничо-фармерськими організаціями в Канаді.

УДІЛЯЄ поради і дає моральну допомогу прибувшим до Канади українським ім'їгрантам.

ДОПОМАГАЄ ім'їгрантам з Буковини дістатися на лісту горожанства Румунії, щоби не втратили свого майна на підставі недавнього нового закону тої держави.

ПЕРЕСИЛАЄ гроші до всіх частей світа в американських доларах скоро, дешево і безпечно.

ПРОДАЄ шифкарти з краю і до краю на найліпші кораблі океану.

СТАРАЄТЬСЯ о пашпорти для подорожуючих в чужих країнах, о афідейвіти й перміти.

ПОЛАГОДЖУЄ всякі ім'їграційні справи та уділяє поради совісно і вчасно.

INFORMATION AND FINANCIAL BUREAU

600 SELKIRK AVENUE — — — — — WINNIPEG, MAN., CANADA.

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНІЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

ТАРАС ШЕВЧЕНКО.
(З приводу 69. роковин смерті.)

15. Березня 1930.

Ч. 6.

Ціна 10 центів

З М І С Т

	Стор.
Червоний четвер	1
Працюючі Канади могутньо задемонстрували проти безробіття	2
Боротьба проти безробіття у Злучених Державах	3
Червоний четвер у Вінніпегу	4
Чорноризники організують похід проти СРСР	5
День оборони Рад. України і нап'ятування українського фашизму ..	7
До членкинь Жінсекції ТУРФДім	11
Робітниця прокидається до класової боротьби — Р. Волинська	11
Лист з Радянської України — В. Литвинів	12
Паризька Комуна	13
Останні дні Паризької Комуні	14
Поет-бунтар	15
Цікаві відомості для всіх	16
Я нездужаю — Т. Шевченко	17
Дніпросонце — Май Дніпрович	17
Молоді ми — В. Мизинець	17
Сухе Жердя — А. Скіпер	18
Зміна — А. Барбюс	21
“Снеп шатс” — Драпака	22
Природа й люди — П. І. Кравців	24
Всячина	26
Веселий кутик	26
Дописи	27—32

Ілюстрації:

Арештування робітниць на демонстрації в день 6 березня у Нью Йорку	3
Демонстрація безробітних 6 березня у Вінніпегу	4
Делегати і делегатки на 11-ий З'їзд ТУРФДім і 6-ту Конвенцію РЗТ	10
Тарас Шевченко	15

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орган Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українським Робітничім Домі, на розі вулиць Прічард і МекГрегор у Вінніпегу.

Передплата вносить: на рік \$1.50, на піврік 80 ц.
Поодинокі число 10 ц.

Авторизовано міністром пошт дня 1. грудня 1925
на поштову оплату другої класи.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

PRINTED AND PUBLISHED BY THE WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF MANITOBA, AT ITS HEAD OFFICE AND PLACE OF BUSINESS, AT THE CORNER OF PRITCHARD AVENUE AND MCGREGOR STREET IN THE CITY OF WINNIPEG, MANITOBA.

SUBSCRIPTION: PER YEAR \$1.50; PER SIX MONTHS 80c.
SINGLE COPY 10c.

AUTHORIZED BY THE POSTMASTER GENERAL, DECEMBER 1, 1925,
AS SECOND CLASS MATTER.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII.

Вінніпег, 15 березня 1930

Ч. 6

Червоний Четвер

В червоний четвер, 6 березня працюючі цілого світа зробили великий крок до всесвітньої революції. В той день пролетаріят усіх капіталістичних країн не лише успішно перевів мобілізацію своїх боєвих сил, але й звів у всіх майже великих містах вуличні бої з поліцією, які матимуть великий вплив на розвиток дальшої революційної боротьби, які прискішують остаточну перемогу пролетаріату.

В червоний четвер революційний пролетаріят вів боротьбу за найбільш насущні потреби працюючих, за право на життя мільйонів безробітних і їх родин. Тому ця боротьба притягнула до себе величезну увагу всіх працюючих. І це саме дало змогу революційному пролетаріатові показати широким масам працюючих капіталізм і його слуг, соціал-фашистів у їхньому дійсному вигляді.

Цю правду, що капіталізм має для працюючих лише визиск, поневолення, голод, нужду, безробіття і війни, а вразі домагання прав на життя поліцейські клопи, тюрми і кулі, працюючі цілого світа пізнали в червоний четвер аж надто ясно.

І ще побачили вони, що соціал-фашисти в дійсності є зрадниками і слугами та головними піддержувачами капіталізму. Бо вони не лише

не вийшли в червоний четвер разом з працюючими боротися за право на життя мільйонів безробітних, але відкрито стали в цілому світі по стороні буржуазії, а в Англії і Німеччині, де вони знаходяться при владі, кинули проти демонстрантів поліцію, яка криваво розправилася з ними. Все це пролетаріят затямить собі і належно використає.

В червоний четвер мільйони працюючих пізнали, що їх інтереси обороняє тільки комуністична партія і ті робітничі організації, що знаходяться під її керівництвом. А це пізнання дуже багато заважить в дальшому розвитку класової боротьби.

Зокрема-ж дуже велику лекцію по питанні класової боротьби дав червоний четвер працюючим Канади. Тисячам робітниць і робітників він відкрив очі і показав дійсну природу буржуазної "демократії", і канадійського "добробуту", навчив їх розуміти зрадницьку роботу соціал-фашистів і трейд-юніонних реакційних провідників, показав, що працюючі можуть добитися визволення тільки під проводом компартії.

Могутні демонстрації пролетаріату Канади і Злучених Держав в червоний четвер ясно показали, що революційний рух на американсько-

му континенті росте з дійсно американською скорістю і що ми зближаємося скорим кроком до пролетарської революції.

Притому дуже а дуже радісним явищем є те, що в демонстраціях в червоний четвер взяли надзвичайно велику участь робітниці. В усіх

містах капіталістичного світа робітниці демонстрували проти безробіття в перших рядах і відважно боролися проти поліції.

Це свідчить, що проти капіталізму піднімається ціла робітнича кляса, яка мусить повалити його і встановити свою владу в цілому світі.

Працюючі Канади могутньо задемонстрували проти безробіття

Міжнародний день боротьби проти безробіття — 6 березня перевели працюючі Канади під проводом комуністичної партії дуже успішно. Канадійські міста не бачили ще таких могутніх пролетарських демонстрацій як в червоний четвер від часу світової війни. А до того всі ці демонстрації були бойово-наступного характеру, через що майже в усіх більших канадійських містах прийшло до вуличних боїв між демонстрантами а поліцією.

В Монреалі на демонстрацію вийшли 20 тисяч робітниць і робітників. “Батьки” міста вислали проти них сильні відділи поліції — пішої, кінної і на моторчиклах. Демонстранти зводили з ними боротьбу на протязі кількох годин. Розбиті в одному місці, вони сходились в другому і продовжали демонструвати. В ході боротьби демонстранти стягали поліцаїв з мотоциклів, відбирали від них палки і наступали з ними на поліцію. Так боєм пробились вони від Лейбор Темп’л до Ситі Гол-у. Там члени комуністичної партії говорили до демонстрантів палкі революційні промови, а демонстранти бурливо оплескували

їх. Одного з промовців, тов. Каштана поліція арештувала в часі промови.

В демонстрації взяли участь тисячі робітниць.

Комуністична Партія робить тепер в Монреалі приготування до масових демонстрацій перед фабриками.

В Торонто безробітні влаштували демонстрацію перед Ситі Гол-ом. На демонстрацію вийшли 3 тисячі робітниць і робітників. Як тільки вони зібралися, на них напали Дрепорові “козаки” і почали в брутальний спосіб розбивати демонстрацію. Вони били безробітних палками і копали ногами, а більш відважних арештували і затягали до міської салі.

Всіх товаришів, які лише пробували промовляти, поліцаї сейчас же стягали з підвищень, обкладали палками і арештували.

Демонстранти оборонялися відважно. Кількох поліцаїв вони добре таки потурбували. В часі тої боротьби поліція арештувала 11 осіб.

Така-ж сама бойова демонстрація проти безробіття відбулася й у Вінніпегу. На Маркет Сквері зібралося тут 3 тисячі робітниць і робітників.

Після палких революційних промов кількох бесідників ціла та тритисячна юрба почала формуватися до демонстраційного походу. Але в хвилі як демонстранти рушили, з укритих поблизу місць вискочила поліція і почала пописуватися в брутальний спосіб своєю силою. Демонстранти заскочені тим наглим виступом поліції повернули назад на Маркет Сквер і обєднавши сили, рушили знову на кордон поліції. Натиск юрби був сильний, а поведінка поліції більш чим брутальна. Дві робітниці дістали так сильно клобами, що впали на землю. Поліція пописувалась доти клобами і кулаками, доки не розбила демонстрації зовсім.

Всі працюючі Вінніпегу дуже обурені цим поліцейським терором і висловлюють піддержку демонстрантам.

Великі демонстрації проти безробіття відбулися теж в Содборі, Форт Вил’ям, Іст Виндзор, Едмонтоні і в інших містах.

Всі вони свідчать, що працюючі Канади ведуть під проводом комуністичної партії дійсно революційну боротьбу проти капіталізму.

Боротьба проти безробіття у Злуч. Державах

Найбільшу демонстрацію проти безробіття в день 6 березня влаштувало робітництво Злучених Держав у місті Нью Йорку. Там у демонстрації взяли участь поверх 150 тисяч робітниць і робітників. Демонстрацію розпочато співом Інтернаціоналу. Всіх промовців демонстранти витали грімкими оплесками. Їхнім промовама капіталісти намагалися перешкодити в той спосіб, що вислали

чали приготуватись до демонстраційного походу з Юніон Сквер до Ситі Гол-у, та багатотисячна армія поліцаїв повела на них зі всіх боків наступ.

Демонстранти вели боротьбу. Кілька тисяч демонстрантів прорвалися через кордон поліції і влаштували перед Ситі Гол-ом другу демонстрацію. В часі боротьби 100 демонстрантів поранено, а 13 арештовано.

страції перейшли спокійно тільки в Чикаго і в Сан Франціско, а в усіх інших містах прийшло до вуличних боїв. В тих боях поліція одного робітника в Філадельфії вбила, 2 у Питсбургу поранила, а 8 в Бостоні арештувала.

В Милвокі демонстранти змагалися з поліцією 3 години. В тому часі поліція 47 робітників і робітниць арештувала, а 4 поранила.

У Вашингтоні поліція вжила проти демонстрантів слізних бомб і 13 з них арештувала.

Отак то кулями, клобами і тюрмами відповів американський капіталізм працюючим на домагання праці або хліба.

В боротьбі проти безробіття в червоний четвер взяли дуже активну участь жінки-робітниці. На картині бачимо, як поліція розбиває демонстрацію в Нью Йорку і арештує робітниць.

літак, який літав дуже низько і робив великий шум.

Поліція від самого початку демонстрації поводитися дуже провокаційно. Число поліції, за донесенням капіталістичної преси доходило до 20 тисяч. Вона була озброєна машинними крісами, а також мала наготові панцирні моторцикли.

В хвилі, коли працюючі по-

В Дітройт, Міш., демонстрували поверх 100,000 робітниць і робітників. В вуличних боях між демонстрантами а поліцією багатьох робітниць і робітників побито і арештовано.

Великі демонстрації проти безробіття відбулися теж в багатьох інших містах Злучених Держав. Зі всіх більших міст у Злучених Державах демон-

СЕЛЯНИ ДЕМОНСТРУЮТЬ.

В Річці в Косівщині делегат староства хотів передати урядування новому війтови Порвірови Кіщукови. Перед будинком громадської ради зібралося коло 300 прихильників давнього війта Михайла Понюка, домагаючись усунення Порфіра Кіщука. Делегат староства покликав поліцію і силою розігнав невдоволених селян. Тимчасовим війтом назначено Гаврила Матейчака, асесора громадської ради, а в громаді прийде до нових виборів. Під час цієї демонстрації арештовано асесора Миколу Кощука, якому поліція закидає, що це він намовив селян до демонстрації перед громадським урядом.

Червоний четвер у Вінніпегу

Зі всіх робітничих дільниць і всіма вулицями сходились на Маркет Сквер робітники, робітниці і робітнича молодь. В другій годині пополудні вони заповнили його і утворили могутнє коло кругом невеличкого трока, який поставлено як платформу для промовців. Кругом демонстрантів ходили туди і назад великі, грубі поліцаї, а десятки тайних поліцаїв, змішавшись між юрбу, пильно прислухувались до розмов робітників.

Почались промови. Один за одним виступали члени комуністичної партії т.т.: Колісник, Пенер і Моріс та говорили працюючим про причини теперішнього безробіття, про значіння

Міжнародного дня боротьби проти безробіття, про загрозу нової імперіялістичної війни і нападу на Радянський Союз та закликали всіх працюючих організуватися і організовано боротися за своє визволення. До робітничої молоді промовляв член комсомолу, т. Король.

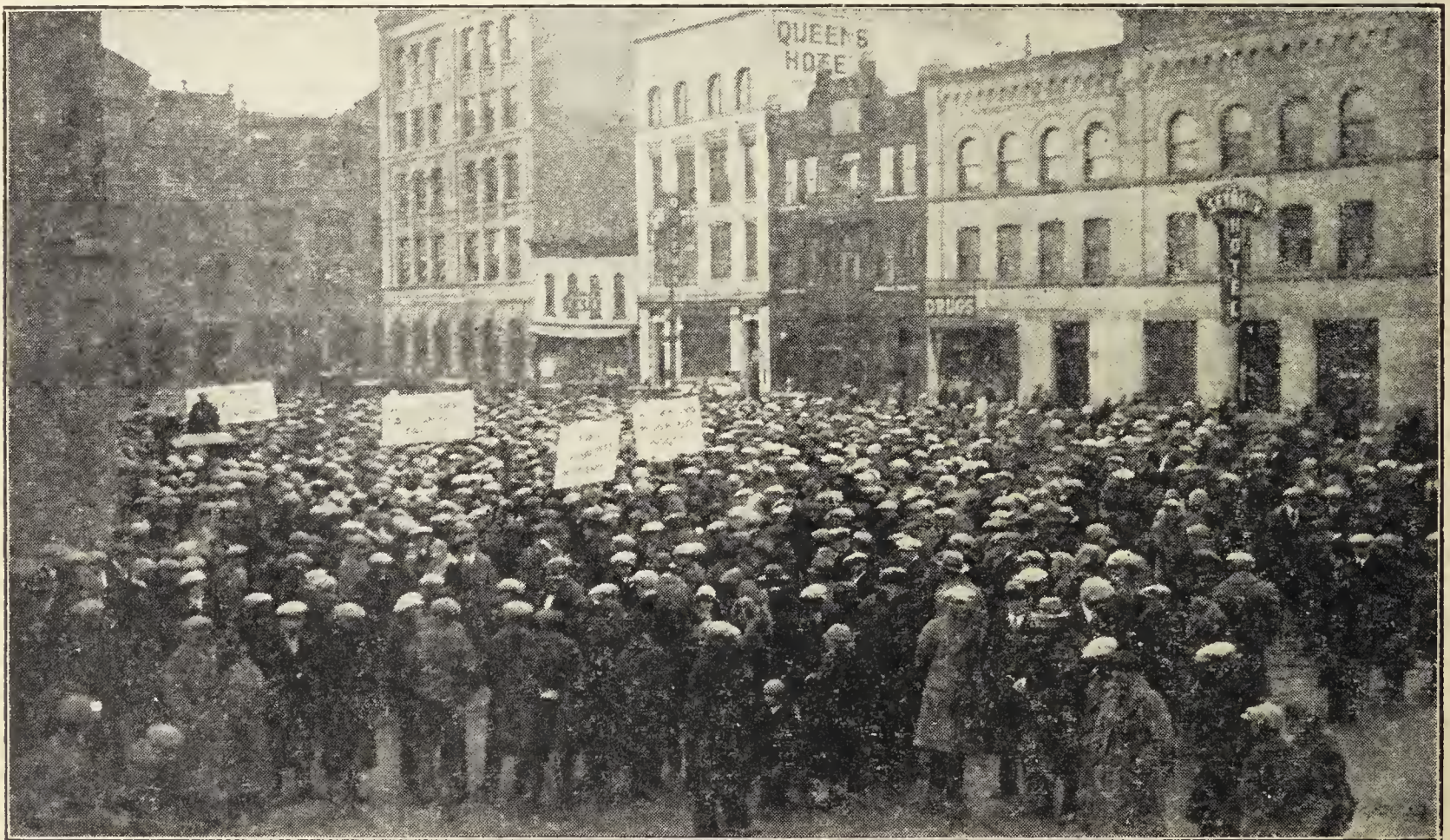
Присутні гарячо витали всіх промовців і уважно слухали кожного їх слова. Вкінці бесідник повідомив присутних, щоби готовилися до демонстрації. Тритисячна маса заворушилась, написи двинулись вперед, а поліція миттю замкнула всі виходи з Маркет Скверу і приготувилася прийняти демонстрантів клобами. Ними керував шеф міської по-

ліції Ньютон. В усіх важніших пунктах вулиць теж були розложені сильні відділи поліцаїв.

Демонстранти бачили приготування поліції, але не звертали на неї ніякої уваги. Поважно і певно з написом "Ми домагаємося праці або повного утримання" рушили комсомольці, робітниці і робітники на кордон поліції.

В хвилі, коли демонстранти рушили, з півниці міського будинку вискочило ще поперх 50 поліцаїв і зміцнили поліцейський кордон.

Перший зудар демонстрантів з поліцією трівав недовго. 200-фунтові "герої" частували демонстрантів кулаками і штовханцями та з розмахом відтру-

Демонстрація безробітних 6-го березня у Вінніпегу, яку в брутальний спосіб розбила поліція.

чували взад. Це легко вдавалось їм тому, що менш боєвий елемент з поміж демонстрантів замість наступати на поліцію почав відступати на хідники, чим робив замішання, та роз'єднував сили тих, що наступали на поліцію.

І дивно, попри те, що на Маркет Сквері була поверх тритисячна маса, то перший удар демонстрантів з поліцією проходив у якійсь глухій тишині. Юрба, наступаючи і відступаючи хиталась в різні сторони без слів і гомону.

Поліція побачивши деяке замішання в рядах демонстрантів кинулась між них, щоби розділити їх сили і розігнати з Маркет Скверу. Та партійці попередили той маневр поліції в цей спосіб, що закликали демонстрантів назад до влаштованої з трока плятформи і приготували їх до нового виступу.

Поліція теж заняла старі становища і з клобами наготові ждала на демонстрантів.

Демонстранти рушили з великим розгоном. Вартісним уваги в цьому виступі було те, що в перших рядах йшла велика кількість робітниць. Невеликі, зморені голодом і виснажені тяжкою працею робітниці відважно йшли на клоби поверх шести футових поліцаїв.

Перші поліцайські удари впали на голову і плечі т. Колісника. Ті удари неначе послужили гаслом до бійки для решти поліцаїв. Вони пустили в рух клоби, ноги і кулаки. Били робітниць, робітників і робітничу молодь. Але демонстранти, не зважаючи на удари, йшли вперед. Поліція частуючи нас клобами, відступала.

Бачучи таке положення, шеф поліції Нютон кинув сильний відділ поліції на демонстрантів з боку. Цей відділ розділив наші сили і так демонстрацію розбито.

Ця демонстрація глибоко розворушила всіх працюючих у Вінніпегу. Працюючі поба-

чили, що буржуазна "демократія" доти не показує свого дійсного обличчя, доки вони в усьому слухають буржуазії. Але коли працюючі по-пробують впімнутися за свої права, тоді буржуазна "демократія" перемінюється в терор.

Щоби запротестувати проти капіталістичного терору, проти брутального розбиття демонстрації в день 6 березня, комуністична партія скликала в неділю, 9 березня масовий мітинг в Стренд театрі. На той мітинг прийшло таке велике число працюючих, що згаданий театр, який має близько 2,000 місць, не зміг вмістити доброї половини з них. Через те комуністична партія влаштувала другий мітинг на Маркет Сквері.

На обох тих мітингах промовці розказали присутним про хід демонстрацій в Міжнародний день боротьби проти безробіття в цілому світі, а одночасно присутні гостро запротестували проти поліцейського терору у Вінніпегу.

Чорноризники організують похід проти СРСР

Живемо саме в періоді шаленої підготовки міжнародного капіталізму до збройного нападу на Радянський Союз і до здавлення революційного руху в цілому світі. Для цієї цілі капіталісти мобілізують тепер всі свої сили. Вони організують протирадянські воєнні союзи, творять і підтримують різні тайні контрреволюційні організації в Радянському Союзі і підготовляють ріжну зброю та гарматний людський матеріал. В цій хижацькій

роботі капіталістам надзвичайно активно помагають соціал-фашисти і попи всіх існуючих релігій.

Попи проявили дуже велику активність на цьому полі головню в останньому часі. Вони наче в гарячці видумують, проповідують і пишуть в пресі різні брехні і наклепи на Радянський Союз та в той спосіб помагають капіталістам настроювати суспільну думку проти СРСР. Головні попівські брехні і наклепи крутяться коло

того, що будьто в Радянському Союзі іде жорстоке переслідування релігії і насильне замикання церков.

Головний свій виступ проти Радянського Союзу релігійний світ приготує на 16 березня. В той день християнські, магометанські, єврейські і будитські попи кинуть на Радянський Союз найбільше брехонь і наклепів. З огляду на те, що багато несвідомих працюючих ще вірить попам, то всі свідомі працюючі повинні розкрива-

ти і розбивати ті попівські брехні та пояснювати їх ціль.

Що попи цілого капіталістичного світа аж надто забрехалися в своїх видумках про переслідування релігії в Радянському Союзі, це заявив навіть митрополит православної церкви в Радянському Союзі Сергій і інші члени синоду перед представниками преси.

Понижче ми друкуємо розмову митрополита Сергія і членів синоду з представниками радянської преси. Правдивість тої розмови підтвердили опісля згадані голови православної церкви в СРСР перед кореспондентами кількох буржуазних газет.

Запити в понижчій розмові ставили представники радянської преси, а відповіді давали митрополит Сергій і члени синоду.

Запит: Чи справді існує в Рад. Союз переслідування релігії і в яких формах воно проявляється?

Відповідь: Переслідування релігії в СРСР ніколи не було і нема. Силою декрету про відділення церкви від держави надано повну свободу визнавати якунебудь віру і ніяким державним органом вона не переслідується. Що більше, остання постанова ЦВК і РНК Рад. Союзу з 8 квітня, 1929 р., про релігійні об'єднання виключає цілковито навіть всяку признаку якогонебудь переслідування релігії.

Запит: Чи правда це, що безвірники закривають церкви, і як до того ставляться віруючі?

Відповідь: Так, фактом є, що деякі церкви закривають. Але це закриття відбувається

не за ініціативою влади, а на домагання населення, а в деяких випадках навіть за рішенням самих віруючих. Безвірники в СРСР є організовані в легальне тіло, і тому їх домагання в ділянці закриття церков урядові органи не вважають обов'язуючими для себе.

Запит: Чи правда це, що священослужителі і віруючі зазнають репресій за свої релігійні репеконання, що їх арештують, виселяють і т. п.?

Відповідь: Репресії, що їх примінює радянський уряд до віруючих і священослужителів, не є за їх релігійні переконання, а подібно що й в пристосуванні до інших громадян, є наслідком різних протизаконних вчинків. Слід сказати, що лихо з церквою головне в тім, що вона в минулому, як це всім добре відомо, зрослася сильно з монархістичним ладом. Через те церковні кола не могли своєчасно оцінити усе значіння відбувшогося великого соціального перевороту і вони довгий час поводитися, як явні вороги радянської влади (за Колчака, за Денікіна і т. д.). Кращі уми церкви, як, приміром, патріарх Тихон, зрозуміли це і старалися на правити ці відносини, приношуючи своїм сторонникам не йти проти волі народу і бути льюальними до радянського уряду. На жаль, навіть ще й тепер дехто з нас не може зрозуміти, що старе не вернеться, і даліше виступає як політичний противник радянської держави.

Запит: Чи є допустима в СРСР свобода релігійної пропаганди?

Відповідь: Священослужите-

лям не заборонено відправляти богослуження і виголошувати проповіді (тільки, на жаль, ми самі не дуже то щиро прикладаємося до того). Вільно також навчати релігії осіб, що стали повнолітніми.

Запит: Чи є згідні з правдою заяви, що їх містить закордонна преса дотично жорстокостей, що буцімто їх допускаються представники радянської влади у відношенні до окремих священослужителів?

Відповідь: Ці звідомлення в ніякій мірі не відповідають дійсности. Усе те — пуста вигадка, наклеп. цілком негідне серйозних людей. До відповідальности притягаються окремі священослужителі не за релігійну діяльність, а на оскарження в цих чи інших протидержавних вчинках, а це, річ звісна, відбувається не в формі якихсь переслідувань, але у звичайній в таких випадках формі.

Запит: Яке управління має церква і чи не зазнає це управління утисків?

Відповідь: У нас, подібно що й в дореволюційнім часі, існують центральні і місцеві церковні управління. В центрі — патріарх (тепер виконуючий патріарші обов'язки митрополит) і священний синод, а в епархіях — преосвященні архієреї і епархіяльні ради. Крім того при кожному приходстві існує виконавчий орган, що його вибирають віруючі. В управліннях всіх наших органів доси не було ніяких утисків і преосвященні знаходяться на місцях у своїх епархіях.

Запит: Чи користується яканебудь релігійна група привілеями з боку радвлади перед

релігійними групами і чи не зазнає одна з тих груп піддержки від радянського уряду?

Відповідь: Згідно радянському законодавству, усі релігійні організації користуються однаковими правами.

Запит: Яке ваше становище до останнього виступу папи римського?

Відповідь: Вважаємо необхідним заявити, що нас дуже здивував останній виступ папи римського проти радянської влади. Папа римський вважає себе “намісником Христа”, але Христос терпів за пригноблених і обездолених, тоді як папа римський у своїм виступі оказався в однім таборі з англійськими поміщиками і франко - італійськими багатіями. Христос так не поступав би. Він нап'ятував би таке відступлення від християнського шляху.

Тим більш дивно чути з уст голови католицької церкви оскарження за переслідування

іновірців, бо ж уся історія католицької церкви, це безперервний ланцюг переслідувань іновірців, включно з тортурами і спаленнями на кострі. Нам здається, що папа римський в цім випадку йде слідами старих традицій католицької церкви; він нацьковує своїх вірних на нашу країну і тим розпалює костир для підготовки війни проти народів СРСР.

Запит: Як ви ставитеся до виступу Кентерборського архієпископа на соборі англійської церкви?

Відповідь: Нам взагалі видається дивним і підозрілим той наглий виступ цілого гурта голів ріжнородних церков — в Італії, у Франції, в Німеччині, в Англії на “оборону” православної церкви. Наглий і невияснений прояв “дружніх” почувань до православної церкви звичайних противників православ'я мимоволі наводить думку, що діло тут не в обороні православної церкви, а в стрем-

лінні до якихось земних цілей. Ми не станемо пояснювати, які це земні цілі, але що вони мають мало спільного з духовними справами віруючих — в цім немає ніякого сумніву.

Зокрема, дотично виступу Кентерборського архієпископа, то він грішить такою самою неправдою щодо переслідувань релігійних переконань в СРСР, що й виступ римського папи. Робітниче населення Лондону оцінює виступ Кентерборського архієпископа, як справу, що “пахне нафтою”. Нам здається, що коли воно й не пахне нафтою, то в кожному разі пахне завертанням вірних до нової інтервенції, що завдала Росії так багато лиха в минулому.

Сергій, митрополит Нижегородський; Серафим, митрополит Саратовський; Алексій, архієпископ Хутинський; Філіп, архієпископ Звенигородський; Пітирим, єпископ Оріхово-Зуєвський.

День оборони Рад. України і нап'ятування українського фашизму

Відозва ЦВК ТУРФДім, ЦК Жіночої Секції, ЦК Секції Молоді і Головного Заряду Роб. Зап. Товариства до організованого і неорганізованого українського робітництва і фермерства Канади

Товариші й Товаришки!

Вам відомо вже з нашої преси, що минулої осені на Радянській Україні органи влади відкрили шпигунську організацію “Спілку Визволення України”, на чолі якої стояли бувші петлюрівські міністри Єфремов, Чехівський, Ніковський і інші, а між ними декілька єпископів

автокефальної православної церкви. “Спілка Визволення України” мала на меті повалити радянську робітничо-селянську владу на Україні і повернути владу капіталістичну й для цього тримала звязки з петлюрівщиною у Варшаві із органами польсько-шляхетської влади.

Лідери цієї спілки, як Єфремов, Гермайзе, Ніковський, прикривали свою контрреволюційну роботу науковою діяльністю, а Чехівський, бувший соціал - демократ та автокефальні єпископи, також в більшості бувші петлюрівські діячі та отамани, прикривали свою контрреволюційну протира-

дянську діяльність автокефальною православною церквою.

Невдовзі після їхнього арештування органи радянської влади спіймали на горячому вчинкові в Києві польських дипломатичних кур'єрів, що тільки potwierдило контрреволюційну діяльність ефремівщини.

Після ліквідації “Спілки Визволення України”, УНДО-фашистські посли польського союму, разом з послами радикальної партії, скликали у Варшаві тайне зібрання за благословенням польського уряду й на нему постановили повести на землях Зах. України завзяту протирадянську кампанію, заручаючись в цьому допомогою польсько-шляхетської влади та її поліції. Першим вислідом цієї наради був бандитський напад ундо-фашистських студентів на радянський консулят у Львові (при відсутності польської поліції). Потім розпочалася плянова протирадянська кампанія ундо-фашистів у спільці з польською шляхтою.

Ця протирадянська кампанія перекинулася і по цей бік океану. Як в старому краю, так і в Канаді, не є вона чисто якась українсько-жовтоблакитна, ані навіть чисто петлюрівсько-шляхетська. Це є частина міжнародної капіталістичної кампанії проти Радянського Союзу. Те, що роблять петлюрівці, шаповалівці, просвітяни та інші в Канаді, вони роблять за порозумінням з місцевою буржуазією. Вся та протирадянська кампанія виланована міжнародним капіталом, а його агенти її тільки виконують.

Петлюрівщина в Канаді розпочала протестаційну протира-

дянську кампанію не тому, що вона вірить в якийсь її успіх, але тому, щоб обкидати болотом та наклепами трудящих Радянської України і їхню владу, щоб засвідчити свою рабську вірність капіталістичній клясі й польській шляхті, щоб накинутись перед місцевою буржуазією на наші українські робітничо-фермерські організації.

Кампанія, що її зараз провадить петлюрівщина, шаповалівщина та просвітянщина на спілку з російськими білогвардійцями, це є кампанія не лише проти радянської влади, але й проти українських робітників і бідних фермерів цієї країни, головню проти їхніх організацій, це є кампанія проти працюючої кляси взагалі. Капіталістичний світ, в тому числі й Канада, корчиться в тисках великої економічної кризи. Він викинув на вулиці міст мільйони безробітних, бо не може їм дати роботи, він не може фермерам заплатити за продукти їхньої праці. І от, щоб прикрити свою рабівничу господарку, він починає в церквах, в дипломатичних покоях і всюди скажену протирадянську й протиробітничу кампанію. Своім протирадянським криком про “червоний терор”, про “більшовицьку небезпеку” він хоче перекидати домагання голодної й холодної армії безробітних, він хоче заглушити крик безробітних — “праці або хліба”.

Капіталові в цьому ревню допомагають, як вірні його агенти, збанкрутовані петлюрівці, шаповалівці, а цим останнім підспівують російські білогвардійці, поміщицькі синки, зде-

моралізовані та божевільні індивідууми.

Всі вони протестують проти “червоного терору” перед Лігою Націй, урядом МекДоналда й Кінга та перед цілим “культурним світом”, а одночасно й перед радянським представником в Лондоні. Нехай собі протестують перед Лігою Націй та перед буржуазними урядами. Всі ми, а особливо українські трудящі Західної України знаємо, що зробила Ліга Націй з землями Західної України та з їхнім населенням — віддавши їх на поталу польській шляхті, чеській та румунській буржуазії. Ми знаємо також ціну “культурному світові” — тому світові, який 20 мільйонів робітників та коло 60 мільйонів душ їхніх родин засудив на повільне голодове вимирання, відобравши у них одинокий засіб до життя — працю.

Але ми не сміємо допустити, щоб радянський представник в Лондоні, щоб трудящі Радянської України та цілого Радянського Союзу, як також трудящі цієї країни думали, що українські робітники й бідні фермери Канади протестують проти радянської країни й влади, проти соціалістичного будівництва та стають в обороні польсько-шляхетських шпигунів, в обороні петлюрівської автокефальї (яка вже сама себе розв'язала) та в обороні сучасного капіталістичного ладу. Ми повинні отверто й голосно заявити перед трудящим радянським громадянством, перед трудящими цієї країни й цілого світа, що протести петлюрівщини, шаповалівщини та всякої іншої контрреволюцій-

ної "івщини" не є висловом ні думки, ні бажань трудового українського населення Канади, що українське трудяще населення Канади є всеціло на боці радянської влади й радянської країни, що воно радіє їхніми здобутками й поступом на полі індустріального, сільсько - господарського й культурного соціалістичного будівництва, що воно вітає радянську владу й трудящі радянські маси в їхній боротьбі з петлюрівськими й іншими шпигунськими педобитками.

Українське трудове населення Канади протестує перед трудящими цілого світа й перед радянською владою проти катівських режимів польської шляхти, румунських бояр та чехословацької буржуазії на окупованих ними землях Західньої України, протестує проти гноблення й гноєння в польських тюрмах 6,000 політичних в'язнів, проти замикання урядами цих країн українських шкіл, товариств, проти заборони трудящим свободи слова, зібрань, безнастанного цензурування й здушування робітничо-селянської преси й т. ин.

Товариші й Товаришки!

День 30. березня 1930 року зробіть днем масового протесту українських трудящих мас Канади проти петлюрівщини, шаповалівщини, білогвардійщини, як агентур міжнародного капіталу!

Скличте 30. березня по цілій Канаді масові протестаційні віча, виясніть на них сучасний стан і успіхи соціалістичного будівництва в Радянському Союзі, а на Радянській Україні зокрема! Виясніть причини наступу міжнародного капіталу та його агентур на радянську країну. Здемаскуйте петлюрівщину, як агентуру польської шляхти в першу чергу, що кинула західньо-українські землі в руки польської шляхти, що збройною силою боролася на боці польської шляхти проти радянської країни й яка зараз хоче віддати цілу Україну в неволю міжнародному капіталові за миску сочевичної юшки, хоче з неї зробити капіталістичну кольонію.

Приготовляйтеся до цієї кампанії зараз! Популяризуйте її між трудящими вашої місцевості! Скликайте масові віча в

неділю, 30. березня по полудни й вечером. Ухвалюйте на них свої резолюції, які засилайте до нашої преси, до англійської преси у своїх місцевостях, до центральних зарядів наших організацій, щоб їх можна було широко розповсюдити й подати до відома трудящим ріжних країн.

Дайте гідний відбій петлюрівській та шаповалівській контрреволюції, що хоче коштом і іменем українського робітництва й фермерства зробити собі політичний капітал перед польською шляхтою та перед місцевою й міжнародною буржуазією.

ЗА ЦВК ТУРФДІМ,

Т. Пилипас, М. Шатувський,
голова. секретар.

ЗА ЦК ЖІНОЧОЇ СЕКЦІЇ,

А. Сидор, М. Навізівська,
голова. секретар.

ЗА Г.З. РЗТ,

Г. Сидор, О. Хоміцький,
голова. секретар.

ЗА ЦК СЕКЦІЇ МОЛОДІ,

І. Аламбець, М. Король,
голова. секретар.

ПОЖАР, ЩО ТРЕВАЄ ВЖЕ 70 РОКІВ.

В Америці, в Пенсильванії, горять вже від 70 літ поклади камінного вугілля, що знаходяться під поверхнею землі на глибині кількох сот метрів. Учені спеціалісти на протязі того довгого часу придумували ріжні способи для погашення цього пожару, але не досягли досі жодного успіху.

Пробували замкнути всі підземні входи, що сполучували вугільні поклади з головною ямою, через яку дістається повітря до копальні. Всі ці підземні хідники у певних віддалях від місця пожару замурували грубими бетоновими тампами (греблями), щоби не допустити туди припливу повітря. Бо як відомо, ніщо на світі не буде горіти без тої частини повітря, що зветься киснем. Але в копальні вугілля горіло собі дальше. Виказалось, що з гори, через грубі верстви землі, що прикривають поклади вугілля, є щілини, якими протікає воздух. А тому, що

на місці пожару є велика теплота, потрібно зовсім небагато повітря, щоби горіння дальше продовжувалося.

Не помогло навіть гашення водою. Думалось, що при затопленні тої копальні огонь згаснеться, але дарма: вода, що діставалася на місце пожару, під впливом високої теплоти замінювалася в суху пару з високим тисненні, і вогню не гасла. Вугілля горить собі дальше.

Найбільше риб їдять японці. На одного японця припадає 90 кілограмів річно; на англійця 18 кг., на француза 15, на американця 10, на одну особу в Радянським Союзі 8 кілограмів риби річно.

В чехословацькій армії є два рази більше генералів, як їх було в цілій армії австрійській. На 400 жовнірів припадає один генерал, а на 5 жовнірів один офіцер.

В Америці що 13 секунд родиться дитина, а що 23 секунди вмирає одна людина.

ПРЕДСТАВНИКИ УКРАЇНСЬКОГО ОРГАНІЗОВАНОГО РОБІТНИЦТВА В КАНАДІ.

Делегати і делегатки на Одинацятій З'їзд ТУРФДім і Шесту Конвенцію РЗТ, що відбулися в місяці лютім цього року.

До членкинь Жінсекції ТУРФДім

Дорогі Товаришки!

Ми друкуємо тут резолюцію III. Конференції Жіночої Секції ТУРФДім в справі Жіночої Делегації до СРСР.

Займіться збіркою жертв між робітницями і фармерками вашої місцевости на ту ціль. Можете влаштовувати на ту ціль підприємства, чи зарядити колекту в часі представлень або концертів тощо. Зібрані жертви повинні бути прислані до ЦК Жінсекції до 30 березня, а по можливості і скорше, бо на 1-го травня делегатки мають бути вже в Радянському Союзі.

З товариським привітом,

За ЦК Жінсекції:

А. Сидор, голова. А. Мойсюк, секретарка.

ВИСИЛКА ЖІНОЧОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ ДО РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ.

(Резолюція Третьої Конференції Жіночої Секції ТУРФДім.)

Третя Конференція Жіночої Секції ТУРФДім підтримує заклик Канадійського Робітничого Комітету Жіночої Делегації до Радянського Союзу, що має на меті власними очима оглянути обставини, серед яких живуть робітники і се-

ляни радянської країни, а головню жінки робітниці й селянки, і обіцяє цій делегації широку матеріальну підтримку.

Третя Жіноча Конференція ТУРФДім одночасно домагається, щоб Канадійський Робітничий Комітет включив у склад Жіночої Делегації представницю від 1,500 членкинь Жіночої Секції ТУРФДім, жінку робітницю, яка оглянувши досягнення радянської країни, познайомившись там з положенням вільної трудової жінки-громадянки, з умовами жіночої праці, з охороною материнства, з діяльністю жінки в Соціалістичнім будівництві — повернувши назад до Канади, могла об'їхати не тільки всі відділи Жіночої Секції, але всі заселені українським населенням місцевости й фармерські осередки в Канаді, розказати українським робітницям і фармеркам про здобутки жінки в Радянському Союзі, опрокинути перед ними подлі брехні українських жовтоблакитників про положення в Радянському Союзі, а про радянську жінку зокрема, і приєднати українське трудове жіноцтво Канади до боротьби на оборону радянської країни й до класової визвольної боротьби трудящих мас Канади.

Робітниця прокидається до класової боротьби

В теперішній розгоряючійся класовій боротьбі жінки робітниці починають відігравати чимраз більшу роль. Скрізь одна картина. В Злучених Державах, в Аргентині, в Канаді, в далекій Австралії й інших країнах капітал простягає свої хижацькі лапи за новими багатствами, за новими колоніями. Капіталісти заводять у фабриках все більше й більше нових машин, викидають кваліфікованих робітників на вулицю, а на їх місце наймають робітниць, яких заставляють пра-

цювати майже задармо.

Чому ж це так? А тому, що жінки робітниці в своїй масі класово несвідомі, незорганізовані і через те капіталісти можуть так жорстоко визискувати їх. Але під натиском того визиску і нужди робітниці починають в цілому світі боротися за своє визволення.

Ось в далекій Австралії робітниці організуються тепер під керівництвом комуністичної партії в Бойові жіночі групи. Перша з таких груп-була зорганізована між жінками майне-

рів, які знаходяться в найгіршій нужді. З пошаною і любов'ю відносяться широкі маси працюючих до цих Бойових жіночих груп, які розгалузилися вже по цілій країні. За їх героїську боротьбу капіталісти переслідують їхню працю на кожному кроці.

Піднімаються до революційної боротьби теж робітниці Аргентини. Під проводом комуністичної партії вони організують там свої організації, до яких приєднується все біль-

ше й більше робітниць.

У них немає там таких жіночих ліг, як це ми маємо в Канаді. Там існують при робітничих клубах жіночі комітети, в яких робітниці набувають класової свідомості і потім переходять до трейд-юній і комуністичної партії.

В Аргентині зростає тепер капіталістичний терор проти всього революційного робітництва. Капіталісти видали поліції такий приказ: "Тісніше затягнути петлю на ший ліво-

го елементу". І капіталістичні служаки стараються виконувати це. Але разом з тим в Аргентині зростає революційний рух пролетаріату, в якому робітниці починають відігравати чимраз важнішу роль.

Те ж саме діється в Злучених Державах. В Нью Йорку в день похорону замордованого капіталістами робітника Катовіса і в Міжнародній день боротьби проти безробіття демонстрували і відважно боролися з поліцією тисячі жінок-робітниць.

Боролися вони з поліцією в Міжнародній день боротьби проти безробіття і в багатьох інших містах Злучених Держав і в усіх більших містах Канади. Це свідчить, що робітниці пробуджуються і виходять на фронт класової боротьби.

Ми ж членкині Жіночої Секції ТУРФДім повинні тепер розвинути як найширшу діяльність і брати як найактивнішу участь в усій класовій боротьбі, що розгоряється тут в Канаді.

Р. Волинська.

Лист з Радянської України

Цього листа написав до члена наших організацій, Т. Карпінки його товариш. З огляду на цікавий зміст листа т. Карпінка дав його до поміщення в "Робітницю".

Дорогий Товаришу!

Ти пишеш, що хочеш знати, як мені живеться. Мені живеться добре. До недавня я був на курорті в Кисловодську, лічив серце і тепер почуваюся значно ліпше. Посилав мене лічитися мій професійний союз, а страхова каса виплатила мені за весь той час повну платню, себто стільки, кільки я заробляв і в попередні місяці. Тут в нас, в Радянському Союзі всіх робітників, робітниць і службовців, які захоріють, посилає влада лікуватися до санаторій на державний кошт, причому виплачує їм за весь той час всю ту платню, яку вони заробляли, будучи здоровими.

З твого листа бачу, що робітництву в Канаді живеться чимраз гірше. Щиро болю над тими безробітними, що

пропадають без праці і над тими робітниками та робітницями, що роблять по 10 до 15 годин на день. Такого в Радянському Союзі немає ніде. Ми всі тут працюємо від 6 до 8 годин в день, а молодь по 4 години.

Недавно всі наші галузі виробництва перейшли на п'ятиднівку, себто 4 дні ми працюємо, а 5-ий відпочиваємо. Виходить так, що передтим робітник працював 26 і 27 днів на місяць, а тепер працює лише 24, причому платню дістає ту саму. Отак то радянська влада поліпшує життя працюючих.

Трудове населення відноситься до радянської влади дуже гарно, бо це є наша влада. Ми сами її вибираємо, а крім того настановляємо свої контрольні комісії, які перевіряють, чи вибрані урядовці сповняють як слід свої обов'язки.

Що до засудів і карання, то тут судять і карають не се-

лян і не робітників, а лише ворогів працюючих, себто таких, що борються проти нашої, радянської влади, що стараються в який небудь спосіб шкодити будівництву і розвиткові нашої країни. Таких людей, що затоплюють шахти, що витрачують безпотрібно громадські гроші, або що, як контрреволюціонери ефремівці, намагаються повернути в наші країні панування капіталізму, таких наша влада карає гостро. Інакше з ними, розуміється, і не можна поступати, але не думай, що їх зразу так і розстрілюють. Розстрілом карають тут після подрібного розглянення справи і лише за дуже великі провини.

Селяни організуються тепер тут в колективні господарства, а влада дає їм з державного фонду грошей на трактори і на інше господарське знаряддя.

Так що, дорогий товаришу, не вір в те, що говорять і пи-

шуть жовтоблакитники та інші вороги працюючих про радянську владу. Радянська влада — це справжня робітничо-селянська влада, яка всіма силами старається поліпшити життя працюючих.

Правда, тут в нас ще є багато недочотів, ми зустрічаємося з багатьма труднощами. Але, як кажуть, Львова відразу не збудовано. В знищеній імперіялістичною і горожанською війнами країні не можна так скоро збудувати соція-

лізму, тимбільше, що ми оточені зі всіх боків ворогами, які стараються за всяку ціну повалити нашу владу і далі гнобити нас. Але вони цього не діждуться. За 12 років ми досягнули велитенські успіхи в нашому будівництві, а по виконанні п'ятирічного плану ми станемо ще міцніші, а все наше життя ще краще.

Ви там в капіталістичних країнах організуйтеся і розправтеся з капіталістами так, як це ми зробили в нашій кра-

їні, а побачите, як гарно житиметься вам.

Ти може подумаєш, що я є членом Комуністичної Партії і тому так пишу. Ні, Фільку, я не належу до Компартії, яка керує нашим будівництвом, але я бачу, де свої, а де вороги. І коли би всі працюючі ясно усвідомили собі це, то нині вже існував би Всесвітній Союз Радянських Республік. Кінчу і здоров'я тебе щиро. Твій товариш **В. Литвинів.**
Горловка, Рад. Україна 4 січня 1930.

ПАРИЗЬКА КОМУНА

18. березня 1871 року в столиці Франції Парижі розпочалася революція.

Того часу Франція воювала з Прусією. У Франції тоді ж був королем Наполеон 3-ий. Війна для Франції була дуже невдалою. Пруське військо розбило військо Наполеона і самого імператора захопило в полон. В самій Франції були дуже великі заколоти, то що. Імператора скинули, а Францію оголосили республікою. Але влада так само, як в Росії підчас Лютневої революції, попала не до рук трудящих, а буржуазії. Було утворено "уряд національної оборони". Цей уряд не зумів керувати країною і продержався тільки декілька днів, а потім втік з Парижу до передмістя Версалу.

В ньому жив колись сам імператор, якого охороняло військо версальців. Париж залишився без уряду. І через якийсь час влада перейшла до рук Центрального Комітету, який складався з прикажчиків та робітників. На думку цього Центрального Комітету, постійним урядом Парижу могла бути тільки комуна, цебто громада, міське самоврядування, яке повинно було бути обраним на підставі вселюдного голосування. Гадалося, що й решта французьких міст та селянських округ піде за прикладом Парижу й обере свої комуни й свою владу на місцях.

Отже, Франція повинна була стати таким союзом, як от, приміром, Радянський Союз. От чому учасників Паризької революції називають комунарами або федералістами. 18. березня Центральний Комітет сповістив вибори комуни. Вибори було призначено на 23. березня. Буржуазія всіма засобами перешкоджала цим виборами. Особливо завзято боровся з виборами французький генерал Тієр. Тому довелося вибори відкласти на 26. березня. Вибори пройшли досить добре. До складу комуни обрано було 29 робітників. Решта були не робітники, а просто мешканці міста Парижу.

З цього дня можна вже рахувати, що в Парижі був уряд комуни. Зробив він небагато. Причин цьому було досить багато. Доводилося працювати на фронті і в запіллі. Людей було замало, які б зуміли поставити роботу на належну височінь. Буржуазія, яка залишилася в Парижі, всіма засобами чинила перешкоди. Роботу провадили люди, зовсім незнайомі з державним устроєм. Гірше те, що в самому Парижі не вистарчало харчів. Це було головна перешкода.

Крім того, в комуні не було певного плану роботи, не було однастайности. Околиці Парижу не підтримували як слід столиці. До того Париж був одрізаний ворожим військом

від усієї країни. Час-від-часу на Париж налітали добре озброєні королівські загони. Тієр організував великі білогвардійські банди, які грабували місто. У таких обставинах довелося комуні продержати владу в своїх руках 72 дні. Знесилені робітники почали здаватися. Важко довелося працювати, в ворожому оточенню.

Гірше те, що, захопивши владу, комуна не змогла зміцнити навколо себе трудящих і тим вона віддала свої завоювання буржуазії. Головна причина поразки комуни була та, що в боротьбі за комуну брали участь самі робітники без підтримки селянства.

Буржуазія жорстоко розправилася з комунарами. Близько півторасти тисяч робітників Парижа було розстріляно на вулицях, або живцем закопано в землю. Багато робітників і

робітниць і навіть дітей було заслано на каторгу. Буржуазія розгромила комуну й організувала, хоч і без короля, але буржуазну владу.

Тепер ми згадуємо про Паризьку комуну тому, що вона для трудящих цілого світа дуже близька, бо приклад Паризької комуни так само, як її помилки, навчили робітників і селян, як треба боротися з буржуазією.

Паризька комуна дала всім робітникам і селянам великий досвід, як треба боротися з буржуазією. І тепер, святкуючи день Паризької комуни, ми повинні знати, за що боролися і загинули борці Паризької комуни. Досвід Паризької комуни в боротьбі з буржуазією є великою наукою для робітників і селян всіх країн, що ведуть уперту боротьбу з капіталістами.

Останні дні Паризької Комуни

ПРО ЩО РОЗПОВІДАЮТЬ БОЙЦІ.

У Москві тепер живуть товариші Інар і Сажін, які брали участь в боях на барикадах Парижу.

Тов. Інар так розповідає про один випадок боротьби за комуну в останні дні:

— Як ми могли боротися з численною і чудово озброєною армією? Наші барикади були оточені. Ми багато зазнали поразок і примушені були відступити до міської думи. Я взяв на себе командувати легіоном. Біля думи була збудована барикада, на яку зразу ж напали версальці. Бажаючи підняти дух салдатів, я поїхав на коні на барикади, зняв шанку, закричав:

— Хай живе комуна!

На мене сипнули кулі. Коли я з'їзджав вниз, мене сповістили, що палає вже будинок думи, в якому був гарматний склеп. Коли б були не встигли винести набоїв та різне військове знаряддя, то увесь квартал вилетів би був в повітря.

Я кинув барикади й за допомогою декількох товаришів навантажив набої на вози і таким способом урятував цілий квартал. Потім я повернувся на барикади. Те, що мене там не було, дуже вплинуло на настрій салдатів. Змагатися було вже пізно. Нас оточило чи-

сленне військо версальців. Почався жорстокий бій. Я повинен був тримати звязок з генеральним штабом, тоб то з самою комуною.

Наші гармати, які стояли на цвинтарі Пер-Ля-Шез, стояли дуже низько і набої падали в наші лави. Я пішов на цвинтар справити приціл і знову заняв свій пост на майдані Бастилії.

Наступила ніч. Всі бойці зморилися. Я ліг поспати в одному будинкові, але майже не спав. Тривога не давала заснути навіть на хвилину. О четвертій годині ранку я знову повернувся на барикади.

Другий учасник боротьби за комуну, тов. Сажін так розповідає про останні бої за комуну.

— Було шумно на бульварах. На майданах барикади. Я почав виривати каміння з вулиці й складати їх на барикади. До півдня в нашій окрузі барикади вкрили всі вулиці. В окремих кварталах зранку почалася стрілянина з версальцями. Комунарі вперто відбивали наступ версальців, але скоро версальці позабирали барикади. Комунарі відступили на високу гору Монмартра. Через день і це місце було захоплено. Навколо увесь час була стрілянина. Це розстрілювали полонених мешканців, які

здавалися ніби би то запідозреними в комуні. Цілими валками возів везли трупи розстріляних і закопували у парку Монсо, де вечорами чувся стогін тих, що було їх поховано живими. Через декілька днів в різних місцях спа-

лахнули пожежі. Це підпалювали помешкання версальці. 29. і 30. травня на стінах будинків з'явилися листівки версальців, які говорили про те, що порядок у місті встановлено.

Так було придушено Паризьку Комуну.

ПОЕТ-БУНТАР

Тарас Григорович Шевченко — син кріпака і довгий час сам кріпак, завдяки своєму хистові та сприйнятливим обставинам добув освіти і з темного, замученого, закріпаченого села пішов у

місто серед панство, серед культурну тодішню інтелігенцію.

Але, прислухаючись і придивляючись, Тарас Григорович швидко зрозумів, що кріпакові не дорога з панамп. Він зрозумів, куди його затягають і рішуче подався зовсім в инший бік, туди, звідки він прийшов, — пішов до кріпаків, наймитів і всіх безталанних, щоб за них сказати панам гнівну жорстоку наймитську правду:

... Я прозрівати
Став потроху... оглядаюсь —
Бодай не казати.
Кругом, де не гляну,
Не люди, а змії...

Об'їздивши всю Україну, він бачить скрізь теж пекло, з якого колись і сам вискочив:

Опухла дитина голодная мре,
А мати пшеницю на панщині жне..
І далі батько помер на панщині..
А сестри... сестри? Горе вам,
Мої голубки молодії!
Ви в наймах вирости чужії
У наймах коси побіліють,
У наймах, сестри, й помрете.

А існував тоді на Україні в Росії царсько-панський лад. Той лад сидів страшною вагою на шиї селянства — наймитів на злидоті.

І запалився поет великим гнівом та ненавистю проти гнобителів, проти отого цілого ладу, що запряг безталанний народ у ярмо і будує на його недолі собі щастя і легке життя.

І одна в Шевченка стала мрія щоб:

ТАРАС ШЕВЧЕНКО.
(З приводу 69. роковин смерті.)

...Не осталося

Сліду панського в Україні.

Ставши з безталанними, він кличе їх до кари над панам, до бунту, до жорстокої руйнації всього того, що допомагає панам з царем сидіти на народній ншії. Тут він доходить до розуміння того, що "світ тихий, світ мильний" закутаний, задурений церквою, що церква й попи потойбічними страхами допомагають тримати народ у ярмі — панським та царським. А коли так, то:

... Будем, брате,
З багрянців онучі драти,
Люльки з кадил закурят,
"Явленними" піч топити,
Кропилами будем, брате,
Нову хату вимітати.

Великим, жорстоким, ще не чуванним тоді гнівом палають ці рядки Шевченкового пророцтва проти царів, панів, полів та церкви. Проти того всього, що оплутало вільні руки та душі народу.

Але це не звичайний бунт невільника, який руйнує все до щента у своїм гніві знесилює тим народ і знову віддає його на нові тортури панству. Ні! Тарас Григорович бачить далі.

Він глибоко вірить в те, що настане рай на землі,

Веселі села.
І пустиню опанують.

Він вірить, що так мусять бути без панів. Але як цього дійти, він ще остаточно не уявляє. А тодішні наймити, то був передпролетаріят, який ставав пролетаріятom найманими робітниками на фабриках та заводах, і розпочав боротьбу з панством та капіталістами за владу й за наших часів перемігши ворогів, вкуні з трудящим селянством будує нове життя.

До краю борючись своїм словом з царсько-поміщицьким ладом, віддавши тій боротьбі всі свої сили, Тарас Григорович до смерті лишився справжнім сином і братом свого народу, наймитів та бідноти, прорікаючи їм велике майбутнє на землі.

Перед смертю він у кількох вогнених рядках вкладає свій останній заповіт:

Поховайте та вставайте
Кайдани порвіте,
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте.
І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній новій,
Не забудьте спом'янути
Не злим тихим словом.

Прерочий заповіт справдився! І велика сім'я трудящих України ніколи не забуде великого паста і борця громадянства. Вона згадує й повік згадуватиме його "не злим тихим словом."

Цікаві відомості для всіх.

КАНАДІЙСЬКА КОМУНА В ЛІТЕРАТУРНОМУ ФРОНТІ.

М. Ірчан виїхав на декілька місяців в канадійську комуну в Мигаєво на Одещині з метою докладно познайомитися з її історією і досягненнями та написати з життя комунарів велику повість. Починатиметься повість імперіалістичною війною і репресіями в той час особливо проти українського робітництва в Канаді.

Тов. Ірчан теж здав до друку в Державному Видавництві України том вибраної прози п. н. "На пів дороги".

ЛЮДИНА ТА МАЛПА.

Дуже поширений погляд, ніби наука додержується думки, що людина походить від малпи. І справді навіть такі відомі вчені, як Гекслі та Гекель, трималися цієї думки. Але на підставі новітніх дослідів погляд цей змінено. Тепер вважають, що людина не повстала з малпи, а мала з нею спільного предка, малпо-людину, що дала початок малпам з одного боку, а людям з другого. За однією з наукових теорій, той людський предок походить

з Маляйських Островів. Ці острови колись єдили Азію з Австралією, де жили на деревах, четверорукі істоти, живлячись плодами й яйцями. Коли море розєднало суходол, ті істоти, що несподівано опинилися на островах, мусіли пристосуватися, щоби на них жити. Дерев на островах були тонкі й високі, отже тварини мусіли інакше почати лазити — не хапаючись за гілля, а опираючись задніми ногами об стовбур дерева. Від цього пальці в них зблизилися, хребет винрисувався, і тварина почала не тільки лазити, а й ходити просто. З того часу й почався розвиток людини, який різниться її від інших ссавців, а так само і від малп.

НОВІ АРХЕОЛЬОГІЧНІ ВІДКРИТТЯ.

Останніми днями видобуто з Егейського моря недалеко острова Евбеї колекції бронзових виробів великої артистичної вартості. До найкращих належить статуя Юпітера природної величини. На думку археологів бронзи походять з грецьких кораблів затоплених у часі війни з Персами.

Я НЕЗДУЖАЮ

Я не нездужаю, — нівроку, —
А щось такеє бачить око,
І серце жде чогось... Болить,
Болить і плаче, і не спить,
Мов негодована дитина.
Лихої, тяжкої години,
Мабуть, ти ждеш? Добра не жди,
Не жди сподіваної волі, —
Вона заснула: царь Микола
Її приспав, а щоб збудить
Хиренну волю, треба миром,
Громадою обух сталить,
Та добре вигострить сокиру,
Та й заходиться вже будить.
А то проспить собі, небога,
До суду божого страшного!
А панство буде колихать,
Храми, палати мурувать,
Любить царя свого нового
Та византіїство прославлять,
Та й більше, бачиться, нічого!

Т. Шевченко.

ДНІПРОСОНЦЕ

Там за степами, димарями,
За сивим молоком туману
гуде-гогоче кучерявий
бурхливий батько Дніпрельстану.

Одмолодів ти, Дніпре сивий,
як той юнак швидкий і жвавий.
І де ті скарги слабосилі
на забуття, на сум неслави?

Біжиш тепер гулкий, надійний,
майбутнім гомоном багатий;
гігантські греблі і турбіни,
електро станції — гіганти...

О сину сонця — Дніпрельстане!
О дивна вигадко людини!

Тобі всі наші поривання,
майбутнє серце України!

У сотнях, тисячах артерій
Ти понесеш тепло і світло:
в заводи — тисячі енергій
в хати — мільйони сонць привітних!

Як той туман глухий розстануть
убогість, пітьма (ні, не сон це!)
І буде сила Дніпрельстану
В народі зватись Дніпрельсонцем!

Май-Дніпрович.

МОЛОДІ МИ

Молоді ми і бадьорі,
в нас буєє сила, дух...
У життєвому просторі
вершимо широкий круг.

Дружим розмахом і рухом
охоплюєм землю-світ...
Витискаєм старі круги
з заскоружлих їх орбіт.

Нас спиняють...
Часто, густо, вперто тиснуть, вяжуть рух...
Але це даремне — пусто...
Хто і чим убіє наш дух?...

Що нам грати і наруги,
кайдани, засуди, смерть?...
все життя налити рухом
аж по самі вінця... Віщєть!

Йдем за грати — гей! — співаєм...
Уміраєм — сміємось...
Що нам страх?... Ми певно знаєм,
що побіда наша! Ось,

наші марші, мрії, думки,
землю колом обвили...
Бач! які ряди там струнки
в шахті, фабриці, селі...

В. Мизинець.

СУХЕ ЖЕРДЯ

Написав А. Скіпер

Мато-Іте-Вакон, Святолиций Ведмідь, вшанував мене, як сіукси¹⁾ шанують один одного. На моїх ногах були розкішні нові мокасини — його дар. Наді мною було розвішано прекрасну буйвоволу шкіру — його подарунок. На моїй голові була чудова війькова прикраса з орлячого пір'я, більша, ніж у мого хазяїна, а Жінка-Прекрасного-Дня, його дружина, в ту саму мить ставила передо мною велику дерев'яну макітру, ретельною працею випалену й викраюну зі стовбура дерева. В тій макітрі була прегарно різьблена ложка з буйвоволового рогу й парувала порція смаженої псини.

Людина їсть те, що поставлено перед нею; це стара індійська приповідка. Я був гостем цих людей. Через те я їв, а Святолиций Ведмідь усміхався з задоволення, аж доки його старе обличчя все освітілося. Коли ложка черкнула порожнє дно макітри, він набив свою червону цегляну люльку, кинув розжевлене вугілля в тютюн, нихнув димом у всі чотири кутки й передав люльку мені. Ще один дар, бо хоч Святолиций Ведмідь був бідний, але він був сіукс, а сіукси — горді.

Отже, я знову прийняв його повагу до мене і думав тихцем, чим би я міг віддячити за неї. Поруч вовтузився його онука, Жовтий Буровій. Звичайно, має пройти якийсь час, доки мені пришлють від "Сірса й Робука"²⁾ ту гарненьку колиску, але це була б влучна віддяка.

Безпосередній подарунок був би за образу, але я знав, що Святолиций Ведмідь, завзятий вояка, був індієць, а немає на світі індієця, хоч би найлютішого на війні до ворогів, який не любить дітей, особливо власної плоти й крові. Тому я почував себе вправі приймати дари, знаючи, що й мій час прийде.

— Ех, друже мій, — вигукнув Святолиций Ведмідь, перериваючи тишу, — яка шкода, що ти народився пізніше на одне покоління! Якби ти бачив сіуксів тоді, коли вони були багаті,

щасливі й можновладні. Коли наші шатра геть білили прерії. Коли нас не було ще загнано до резерви. От тоді з нас люди були.

Як я був хлопець, ми не багато бачили Довгих Ножів³⁾, американців, а ті, що приходили до нас, були вожді, носили довге волосся, женилися поміж нас і жили, як індієці. Дуже мало їх тоді було. А потім вони поперли, як сарана. Ми стежили, як зникали буйволи й псувалося наші лани на полювання. Тоді ми думали повбивати їх усіх та врятувати країну. Та нічого з того не вийшло.

Ми різали, й різали, й різали, а їх усе прибувало. Тепер нас звели на нівець. Ми жебраки.

Я, навіть я, Святолиций Ведмідь, який мав колись тисячу коней, заледве можу тепер зробити подарунок приятелю, як він приходить відвідати мене.

Я добре пам'ятаю першого білого, що прийшов у наше селище на Розебуді. Хто він був такий — ніхто того не знав. Звідки він прийшов — була таємниця. Але він був у нашій становищу, пішки, вночі, важко поранений, пройшов мимо нашої сторожі невідомо яким чином, отже, що ж іще залишалось, як прийняти його? Спочатку він був дуже хворий чоловік, та ми годували його юшкою й дрібними шматочками сухого м'яса, і, нарешті, він почав відновлювати свою силу.

Старий Тривкий Буйвол, наш вожд, що в його шатрі був чужинець, якраз настільки знав англійську мову, щоб розуміти частину того, що той казав підчас своєї маячні.

Там була замішана жінка, бо вожд чув її ймення, хоч і не міг його повторити, а крім того, виглядало, ніби була якась стрілянина через неї. Довгий Ніж зробив цьому чоловікові велику кривду, і той забив його, що було справедливо. Та Довгі Ножі мали свої власні звичаї, як ми свої, і цей чоловік, що прийшов до нас, ризикував своєю волею, а може й власним життям

¹⁾ Сіуски, або, як їх ще неправильно називають — "сіу", — це одно з колись войовничих племен північно-американських індієців.

²⁾ Назва торговельної фірми.

³⁾ Так називали індієці перших європейських завойовників Північної Америки за те, що в них були довгі шаблі, невідомі до того індієцям.

за те, що він зробив по справедливості.

“Моє серце, каже, що ми маємо забути цю справу”, — сказав Тривкий Буйвол до своїх радників. — “Для нас не злочин забити когось, захищаючи своє. Як він захоче осісти тут, у Розбуді, як одужає, я не боронитиму того. Ці Довгі Ножі знають багато речей, позиточних для бідних індіців”.

І так воно й було. Довгий Ніж не бажав кидати шатра Тривкого Буйвола. Мабуть, не було іншого місця, де він почував би себе в безпеці. Може це було й тому, що він вполюбав індіців. Він був незвичайний білий чоловік. Він говорив стиха, приємним голосом, як сіукс, а не гримав і не галасував. Він не маявся. Він був щедрий на те, що мав. Він був ласкавий до дітей. Отже, спочатку ми до нього призвичаїлися. Потім ми з ним подружилися й, нарешті, полюбили його.

Він був людина, що все зробила б для приятеля. Його коні — бо він мав гроші й посилав наших юнаків купувати для нього — були до послуг тим, хто їх потребував. Його шатро було тих, хто не мав захисту. Він був вдячний до нас, сіуксів, бо ми врятували його, і він відплачував за це знову й знов. І, найкраще за все, він був чоловіком і не боявся нічого.

Дві зими минуло, а він усе був з нами. Тоді прийшов другий білий чоловік до нашого селища. Він прийшов з миром, і ми прийняли його. Довгий, суворий, з кислим обличчям, — наші юнаки одразу прозвали його “Сухе Жердя”. Він одягався в чорне й балакав до нас поважно про речі, яких ми не розуміли. Куди б він не йшов, він усе мав з собою малу книжку, яка була, він казав — бо він дещо тямив по-нашому — боже слово.

Він казав, що прийшов врятувати нас від пекла, — він повинен був, друже мій, з'ясувати, що воно таке, — й що ми мусимо припинити негайно наші танки, бо вони диявольська витівка. Все, що ми робили, мало бути від диявола. Він втручався у все, що бачив або чув. Це була якась болячка на нашу голову, і якби не Тривкий Буйвол, то його голова злетіла б під сокирою, доки перший місяць обновилося б.

“Не буде слави зарізати Сухе Жердя” — сказав Тривкий Буйвол до юнаків через своїх післанців. “Великий дух Вакан Танка створив усе для якоїсь потреби, навіть гадюк. Безпе-

ечно, він мав якісь підстави для створення Сухого Жердя, і це він нам одкриє колись. Як ви бажаєте проливати кров, то Круки й Чорногори⁴⁾ є на північ від нас, і вони ніби тяж люди. На північних стежках лежить слава!”

А потім прийшла плямиста хвороба, віспа, як Довгі Ножі називають її. О, друже мій, на нас насувалася смерть. Розпука й жалоба була в кожному житлі. Жінки голосили з ранку до вечора, шматуючи своє тіло й обрубуючи своє волосся з розпуки. Здавалося, що всім нам прийшов кінець.

Раз опівдні, як уже видко було, що наші лікарі не в силі нічого заподіяти, Тривкий Буйвол скликав загальну раду. Нашого білого чоловіка не було, казали, що він утік від хвороби, але Сухе Жердя був там. Тривкий Буйвол бажав порадитись з обома Довгими Ножами, та втеча нашого білого чоловіка розчарувала його.

Не подібно це було до Нашого Білого Чоловіка — втікати від небезпеки, ніколи він раніш цього не робив, але так уже воно виглядало. А проте, Сухе Жердя мав багато порад для нас. Ми всі були в кігтях гріха і всі були на дорозі до пекла. Бог білих людей наслав на нас цю хворобу, щоб зруйнувати нас, бо ми танцювали й поклонялися великому духові й були щасливі. Ми всі сконаємо, як не покоримось Сухому Жердю і його сердитому богові.

“Що в серцях твоїх, народе мій?” — спитав Тривкий Буйвол, і тиша запала в натовпі й ніхто не підносив голови. Раптом почувся цокіт копит та якийсь гомін ззаду юрби, який передавався в середину.

“Це Наш Білий Чоловік повернув!” — гукав нарід, і всі розступилися, щоб пропустити його до середини, запітнілого, запорошеного й змученого.

“О, Тривкий Буйвол й народе Дакотського племені!” — він вигукнув: “я не покинув вас! Я приніс вам великі ліки від Довгих Ножів! Вважайте, я кличу вас наперед, вожді й вояки, чоловіки й жінки, хлопці й дівчата! Я скажу кілька чарівних слів і дряпону вас, і ті, кого я дряпону, будуть забезпечені від плямистої хвороби”.

Він звернувся до Тривкого Буйвола й схилився до його ніг перед натовпом:

4) Назви індіських племен, ворожих сіуксам.

“Це робиться отак, і отак, і отак — швиденько. І воно болить менше, ніж найтонший поріз підчас Сонячного Танку. Ей, жінко, дай мені свою дівчинку. Оце, слухай, будуть чарівні слова, кажи їх за мною й тебе зовсім не болітиме, як я дряпону, отак — їхав Прокіп з Прокопихою й з малими Прокопенятами (бачиш, я ще й досі пам’ятаю ці противісп’яні чари), ну, от і все, еге ж — не боліло?”

А мала сміялася й схилила свою голівку.

Весь день і всю ніч Наш Білий Чоловік (це ймення вже закріпилося за ним) працював над народом Сіукського племені. І то були справді великі ліки, бо він врятував нас. Було так, як він казав, що ті, кого він дряпонував, приказуючи свої чарівні слова, не захворіли й не вмерли. А коли він покінчив з останнім, він упав од утоми й заснув серед прерії, і наші жінки збудували над ним нове чудове шатро й наші вояки поставили сторожу довкола нього.

Було вже біля полудня, коли Тривкий Буйвол знов скликав раду з вождів та вояків:

“Брати мої, — сказав старий вожд, — я маю щось сказати вам. Тут є загін білих людей, весь узброєний, що чекає біля Струменя Дохлого Коня. Коли Наш Білий Чоловік пішов до міста Довгих Ножів, щоб дістати ліків проти плямистої хвороби, хтось пізнав його, і оце прибув начальник, вони називають його шериф⁵⁾ з своїми вояками. Вони вимагають Нашого Білого Чоловіка, бо, за їхнім звичаєм, вони хочуть обкрутити мотуз довкола його шиї й тягнути, доки аж він скопає. Що у ваших серцях?”

“Будемо битись! — гукали молоді разом, і старі також обурювались.

“Не так, діти мої, — крикнув Тривкий Буйвол у відповідь. — Я виходив до Струменя Дохлого Коня й бачив тих Довгих Ножів і говорив з ними. Я довідався від них, що жаден з них не бачив ніколи раніш Нашого Білого Чоловіка. Я послав їм страви, і тільки якусь хвилину тому наші вартіві відвели до них їхнього бранця, зв’язаного й безсилового, і вони вже повертаються додому, радіючи”.

Тисячі відважних вояків скочили на ноги, галасуючи й загрожуючи й стискаючи свою

зброю, та Тривкий Буйвол дивився на них спокійно:

“Сховай свою зброю, о народі Сіукського племені, — закликав він крізь галас. — Чи ви думаєте, що я пес, який повертається й кусає свого доброчинця? Чи не казав я вам, що вони ніколи не бачили раніш в обличчя чоловіка, за котрим вони пошукували? Сухе Жердя — ймення бранця, що його наші вартіві передали їм. Наш Білий Чоловік, у супроводі його дружини, моєї дочки, вже напівдорозі від тої смуги, що відмежовує Канаду!”

Так Тривкий Буйвол був дуже старий і дуже мудрий, і як він казав, що великий дух не створив нічого без потреби, навіть гадюку, — він казав правду.

Переклад І. Ю. Кулика.

ЗАГРАНИЧНИЙ КАПІТАЛ В КАНАДІ.

К. В. Тейлор, професор політичної економії в МкМастер Університеті, подає цікаві інформації що-до розміру заграничного капіталу інвестованого в канадській промисловості. Він каже, що на 1. січня, 1930 року, ця сума рівнялася 6,146,709,000 дол., а між окремими державами так розподілюється:

Злучені Держави	\$3,546,220,000
Велика Британія	2,253,156,000
Інші країни	248,333,000

Разом

Обрахунки з минулого року показують, що ці цифри на 1. січня, 1929 року були подекуди менші, а саме:

Злучені Держави	\$3,384,786,000
Велика Британія	2,239,817,000
Інші країни	247,740,000

Разом

Повищі обрахунки показують, що на Злучені Держави припадає 59 процент цієї суми, на Велику Британію 37 процент і лише 4 процент на всі інші країни. Десять літ тому заграничні вклади в канадській промисловості в процентах виглядали так: Злучені Держави 49 процент, Велика Британія 46 процент і інші країни 5 процент.

Вартість всего канадського багатства на 1. січня, 1930 року, виносила \$31,450,000,000 (виключно з тим капіталом що інвестований за границями Канади).

КІТ ПОСИВІВ.

Англійська преса описує таку подію: Залога одного англійського корабля мала зовсім чорного кота, до котрого була дуже привязана. Підчас бур, які шаліли на морях, цей корабель розбився. Матроси з їх улюбленим котом врятувались. І здивувались дуже, як побачили, що їх невідлучний товариш, давніше зовсім чорний — тепер цілком побілів.

⁵⁾ Шериф — це пристав або справник, повітова поліційна влада.

З М І Н А

(Уривок з книги "У вогні".)

Нарешті! Кінчилася ця проклята зміна, що почалася вчора о шестій годині вечора й тяглася цілу ніч. Остання людина вийшла з останнього сполучного ходу.

Цього разу перебування в окопах було жахливе. Попереду була вісімнадцята сотня. Від неї лишилася купка: вісімнадцять чоловіка забито, понад п'ятьдесят поранено, протягом чотирьох днів з кожних трьох поранених по одному вибувало. Адже, й атаки не було — все це наробило бомбардування.

Нам це відомо й відповідно до того, як покалічений батальйон наближався й ми зустрічаємося з прибулими, починаються запитання.

— Чи не вісімнадцята?

І, сказавши це, кожний думає: "Якщо так триватиме далі, що буде з нами й що станеться зі мною?"

Сімнадцята, дев'ятнадцята й двадцята сотні поступово підходять і ставлять рушніці.

— Ось і вісімнадцята!

Вона приходить після інших. В окопах вона була перша, а зняли її останню.

День посвітлішав і блідим світом заливає все навколо. Ми бачимо на дорозі, попереду салдатів, сотенного командира. Він іде важко, спираючись на палицю через ревматизм і стару контузію ще на Марні. І одкритим капюшоном, він посувається схиливши голову, і здається ніби провозжає небіжчика.

Ось і сотня.

Вона у великому безладі. У всіх нас щемить серце. Вона набагато менша, ніж решта — три сотні.

Я виходжу на шлях і звертаю на зустріч тим, що повертаються. Шинелі цих мучеників одноманітно пожовкли від землі. Можна подумати, що всі вони одягнені в хакі. Сукно мов накрохмалене від липкої грязюки, що засохла на ньому. Краї шинелів скидаються на дошки, що стукаються об жовту кору, яка вкриває коліна.

Обличчя бліді, землясті, очі гарячково блищать. Від пороху й бруду обличчя ніби у зморшках.

Серед салдатів, що повернулися з цього

страшенного дна, панує заглушливий галас. Вони говорять усі разом, голосно сміються, співають, жестикулюють.

І, подивившись на них, можна подумати; це святковий натовп, що запрудив дорогу.

Ось друга півсотня із своїм довгим підпоручником, що шинеля його закручена навколо тіла подібно до парасолі. Я проштовхуюсь і підхожу до частини Маршала, що найбільше зазнала: з одинадцяти товаришів, нерозлучних протягом півтора років лишилося тільки троє, рахуючи з капралем Маршалем.

Він мене бачить, радо викрикує й посміхається. Знявши руку з реміння, на якому висить рушниця, він її простягає до мене.

— Ну, що старина, як справа?

Я одвертаю голову й кажу майже тихо:

— Тяжко довелося вам, бідолахи...

Він відразу нахмурюється й стає серйозний.

— Ну, що ж, браток, нічого не зробиш. Цього разу це був жах... Барб'є забито.

Так, чув... Барб'є...

— Це було в суботу, об одинадцятій вечера. Йому знесло набоєм горішню частину тулуба, — розказує Маршаль, — мов лезом зрізало... А Бесу уламком пробило черево й шлунок. Бартельмі й Бабе поранено: одного в голову, другого в шию. Цілу ніч носилися ми гальопом по окопах, то в один, то в другий бік, врятовуючись від набоїв. Ти знав маленького Годфруа? Йому видерло всю середину тіла. З нього, мов з перекинутого відра, уся кров вилася в одну мить.

— І Монден так само, чи не так?

— Так, другого дня, вранці, — значить — учора. Це було в лисій-норі, що її зруйнував чемодан. Йому перебило груди... А тобі нічого не сказали про Франко, що був поряд з Монденом? Обвалом йому поламало хребет. Коли його витягли й посадили на землю він сказав: "вмираю", схилив голову на бік і помер. Був із ними також і Віжіл. Його тіло лишилося ціле, але голова була роздушена мов перепічка. Він лежав на землі весь чорний, великий і мені здавалося, то не він, а його ве-

летенська сутінь, що лягає на землю вночі при світлі смолоскипів.

— Цей то Віжіль... Молодий, призову тринадцятого року?... Зовсім дитина. А Монден і Франко, такі милі хлопці, хоч і з нашивками. Ось і стало в нас із тобою менше двох прекрасних товаришів, друже Маршалю.

Але його вже оточив натовп товаришів, що засипали його запитаннями. Він відповідає, жарти кидає: усі підштовхують один одного, сміються.

Приглядаюся до одного, що лишився цілий, він наспівує, ступаючи в такт, подібно гусарам у пісенці — це Вандерборн — барабанщик.

— Одначе, й вигляд у тебе, надто вже задоволений, Вандерборне!

Завжди спокійний витриманий, він кричить мені:

— Як бачиш, ще не настала моя черга. Цього разу цілий лишився.

І жестом божевільного вдаряє мене по плечу. Я його розумію.

Якщо ці люди, що повернулися з пекла, щасливі, то саме тому, що вони вийшли з нього. Вони врятовані.

Ще раз змилювалася над ними смерть, що підстерігає їх. За встановленим порядком кожна сотня йде в передові окопи раз на шість тижнів.

Шість тижнів! У салдатів на війні і у важливих і не важливих справах своя дитяча філософія: вони не заглядають далеко вперед. Вони піклуються тільки за завтра. Вони кожний з них переконаний, що він ще трохи поживе на світі.

А. Барбюс.

“СНЕП ШАТС”

“ТАЙНИ МУСЯТЬ УСТУПИТИСЯ ФАКТАМ”.

— А що там наговорили вам вчора?

— Де?

— Хиба ж ви не ходили на свистунівський протест-мітінг?

— Так, ходила.

— Протестувалисьте проти добивання капіталістичних залишків на Україні?

— Ні, ми протестували проти переслідування релігії.

— Та панки все чимось закриваються, щоби обманити легкодушних робітників та робітниць. Вони не дурні говорити вам про дійсні наміри, а прикрилися Христом.

— Та правду вам кажу, що ми лише протестували проти переслідування релігії.

— Хай вам буде й так. А чого ви мішаєтеся до цих справ?

— Бо більшовики нищать нашу українську релігію.

— Та тут не місце доказувати вам, як більшовики нищать релігію та яке відношення тої релігії до робітничо-селянської влади.

— О, ви вже там так багато навчилися в тій жіночій організації.

— Я вам не казала, що багато навчилася. Більше читаю від вас, то краще можу розібрати справи. Та про це не місце говорити отут в склепі. Хочете доказувати дещо доброго про релігію, то пішліть когось з своїх до нас і поговоримо.

— Такі ви вже мудрі. Ви відкидаєте релігію, яка піднесла світ, розвинула науку, культуру...

— Я з вами не хочу говорити, бо ви говорите те чого вчора наслухалися.

— Скажіть, що ви знаєте?

— Ну, то я знаю, що тут не о релігію ходить, а ходить проте, щоби не допустити до будови соціалістичного устрою в Радянським Союзі. Пануючі при помочи попів та рабів приготують напад на Радянський Союз. Говорять таким, як ви, що хочуть “спасати віру християнську”.

— Але, чи більшовики добре роблять, що касують релігію?

— Під маскою релігії попи, єпископи, рабини та буржуазна інтелігенція провадять шкідливу роботу на шкоду робітничо-селянській владі. А що є шкідливе для робітничо-селянської держави, то його треба усунути. Це роблять капіталістичні держави для своєї користи,

те саме робить робітничо-селянська держава для своєї користи.

— Я ніде не чула, щоби інші держави переслідували якісь релігійні секти, які були їм на шкоду.

— Товаришко моя, як мало ви знаєте. Я вам казала, що не хочу з вами дебатувати. Ви, як видно, то таки нічого не знаєте. А ось недавно тому ви можливо читали, як канадійські влади переслідували духоборів за їхні релігійні переконання.

— Бо вони голі демонстрували.

— Але це, жінко, є частиною їхньої релігії. Що робила канадійська влада з менонітами за їхні релігійні переконання? Що робила канадійська влада з різними противниками війни, яким їхня релігія не дозволяла вбивати?

— Та...

— Ми підемо троха даліше в історію. В Індії був колись давно релігійний звичай, що коли чоловік вмирав, то всі його жінки-вдовиці мусіли йти добровільно живцем в могилу.

— Ніби це правда?

— Читайте книжку Ліпперта, "Історія культури".

— Падоньку, як воно страшно.

— Кажете, що страшно? Тут нема ніякого страху. Теперішній християнський світ багато більше робить такого страшного, чого жінки Індії ще більше бояться як тоді, коли вони живцем лягали в могили. Це була частина їхнього вірування й вони виконували його з щирою душею і без страху.

— Німецький соціаліст,—продовжала свідомо робітниця, — Август Бебель, в своїй книжці

"Соціалізм і релігія", написав між іншим, що "жодна релігія не коштувала людськості скільки кривди і сліз, як християнська". Ви це переживали. Ви памятаєте всесвітню війну. В ній мордували себе майже самі християне.

— То ви вже далеко зайшли.

— Ви заставили мене до цього. Коли б я так мала більше часу, то я б вам дещо розказала, як християнська релігія трактувала жінку. Нема часу входити в глибину. Скажу вам лише це, що не так дуже давно на одному з'їзді попів та єпископів в Франції піднесено було питання, чи має жінка душу. Всі попи признавали, що чоловік має душу, але жінці цієї душі заперечували. Над "жіночою душею" попи та єпископи дуже довго дебатували, а коли взято під голосування, то лише одним голосом більше перейшло, що жінка має таку саму душу, як чоловік.

— Дивіться!

— Вам треба читати, треба знати про початки релігії, про її кроваву боротьбу проти науки та проти вчених людей, яких релігія палила на костурах. Перестаньте вірувати в те чого не знаєте, перестаньте вірувати в тайни, бо як писав Дж. Дрепер в книжці "Історія боротьби віри з наукою": "Тайни мусять уступитися фактам". Раджу й вам перечитати цю книжку "Історія боротьби віри з наукою", як також "Історія культури", "Як повстала релігія і віра в богів" та багато інших, а тоді ви переконаєтеся та не будете ходити на свистунівські протестаційні мітинги і вставати за резолюціями в обороні куркулів, панів, попів та рабів.

На цім розійшлися.

Драпака.

ЯК КАРАЛИ ФАЛЬШІВНИКІВ ХАРЧІВ У СЕРЕДНОВІЧЧУ

З фальшівниками харчів робили в середновіччю короткий процес. Хто фальшував молоко, тому вливали на ринку лійкою його молоко в горло так довго, доки він не зімлів. Продавця смердячих яєць вязали до стовпа, а хлопцям наказувано обкидувати переступника тими яйцями. Пораненого шкаралупою і майже зімлілого від смороду розвязувано щойно тоді, коли вже не стало яєць. Хто мішав з маслом камінці, бураки або старе масло, того привязували також до стовпа. Тоді клали йому на голову його масло, яке тонуло від сонця. Тоді текло масло через голову в очі, вуха і в уста та ушкоджувало убрання. Приходили пси і облизували привязаного. Коли не було сонця, то кара відбувалася в магістраті перед печею. Купців, що продавали пісковату муку, намащували тером.

ЛІК ПРОТИ КУРЕННЯ.

"Ді Медецініше Вельт" містить сензаційне відкриття директора мюнхенської університетської клініки, д-ра Гутмана, якому пощастилося случайно відкрити спосіб і средство, при помочи котрих можна вилічити від курення навіть найбільш наловових курців. Цілий винахід полягає в інекції хемічної сполуки хініни, камфори і терпентини, яку вприскується під шкіру пацієнта. Лічення пацієнта, що курив до 100 папіросів, тривало 75 днів, а лічення слабших курців вимагає 10 — 15 днів.

Німецькі лікарі обчислили, що тепер на цілій земській кулі 2 мільярди людей.

1929 року було на цілій земській кулі 2 мільярди людей.

Природа й люди

Написав П. І. Кравців.

(Продовження)

Матерія живої природи своїм хемічним складом нічим не відрізняється від матерії мертвої природи; лише склад її на багато складніший.

Вже в мертвій природі матерії властива, як ми бачили, енергія. У представників живої природи енергія виявляється яскравіше: на-самперед нам упадає в око рушійна енергія. Ми бачимо також, що теплокровні тварини мають певну температуру, незалежно від температури оточення. Крім того, в тілі тварин є електрична енергія. Всі ці види енергії не йдуть до нас безпосередньо з навколишньої природи, а проходять до нас разом з їдою, перебуваючи в ній у захованому стані.

Тепло ж, яке гріє тіло тварини і людини, береться організмом переважно з крохмалю та цукру. А речовини ці будують організми рослин за допомогою сонячного світла з елементів мертвої природи — вуглецю, водню та кисню, взятих у певних відношеннях.

Треба лише, накрити рослину ковпаком з темного скла й жадного крохмального зерна ми не одержимо. Отже, щоб виробити крохмаль та цукор, як ми бачимо, потрібна сонячна енергія, що і є в тих речовинах в захованому стані.

І тварина, і людина, споживаючи рослини, уводять до свого організму крохмаль і цукор. Кисень (через дихання), потрапляючи до тіла тварини або людини, розщиплює молекулу крохмалю та звільняє теплову сонячну енергію, за рахунок якої її нагрівається наше тіло. Далі ця енергія, згідно з законом, що його відкрив Роберт Майєр, переходить у рушійну енергію, електричну тощо.

Отже, і матерію, і енергію живої істоти запозичено з мертвої природи. Мертва природа безумовно виникнула раніше ніж жива, і

вогник життя, за сприятливих умов, спалахнув на лоні мертвої природи. Проте зазначити з більшою або меншою точністю, коли саме з'явилося життя на землі, ми ще не можемо — в усякому разі можна сказати, що час цей вимірюється мільйонами років.

Аналіза матерії живої природи (тіла тварин та рослин) виявляє надто цілковитий факт, що заслуговує на велику увагу. Виявлено, наприклад, що в кожному живому організмі є багато води. В тілі людини, наприклад, води є дві третини усієї ваги тіла, а в деяких органах її більше, — в мозку, наприклад, вони є близько 90%.

Ми знаємо, що рослини гинуть підчас посухи, а людина, як довів на особистому досліді лікар Танер, може прожити без води лише три доби. Отже, життя без води неможливе.

З цих міркувань ми можемо думати, що перші вияви життя були тоді, коли на нашій планеті з'явилася вода. Щоб в'яснити це питання, нам треба звернутись до далекої давнини нашої планети.

Багато століть тому був час, коли наша планета — земля являла собою сонце; як і наше сонце, вона являла собою вогнерідку масу, що зогрівала та освітлювала планети, що оточували її.

Всі яскраві зорі на небосхилі, що вилучають блакитне світло — це розпечені, дуже світлі сонця. Серед них ми маємо й зорі, що вилучають жовте світло — це розпечені сонця; а серед них є і згаслі сонця, що блищать слабим не своїм, а холодним відбитим світлом. Так світить і наш місяць.

Прийшов час згаснути й нашій землі, але і досі вона ще не зовсім застигла. Найкращий доказ цього є вогнерідка лява, що рветься потоком з кратерів вулканів. Застиглі потоки

ляви перетворюються на граніт. Так і вогнерідка лява, з якої складається наша земля, остигаючи на пeverхні, поволі перетворилася на тверду гранітну кору.

Ми знаємо, що коли шар з якогонебудь металу ми підогріватимемо на вогні, то він збільшиться в своїх розмірах, а, охолоджуючися, він поволі дійде до попереднього розміру, зберігаючи в точності свою форму. Так було і з нашою землею, що, як відомо, являє собою кулю. Розпечена з середини і зовні земля куля була раніше досить великого розміру. Ця величезна куля була вкрита з усіх боків парами розпечених металів та інших речовин.

Але землю, як і всі планети, оточує міжпланетний простір величезних розмірів, де панує вічний льодовий холод. Тепло ж завжди прагне до холоду. Так повільно тепло гарячих парів землі вбиралося холодом міжпланетного простору, а разом за цим почала охолоджуватися й поверхня землі.

Остигаючи, земля ніби стискувалася, зменшувалася в своїх розмірах. Через теж, що розтоплена маса землі складається з різноманітних речовин, то вийшло так, що одні речовини охолоджувалися раніше, інші ж пізніше. Кінець-кінцем поверхня стиснутої земної кулі вкрилася ніби зморшками. Таке явище ми не раз спостерігали, коли розглядали печене яблуко. Зберігаючи взагалі форму кулі, печене яблуко, в міру стискування, вкривається зморшками. Такі зморшки з'явилися під час охолодження землі й утворили гірські ланцюги, що оточили низини й провалля.

Що більше охолоджувалася атмосфера, то більше згущалися пари розпечених металів та інших речовин. В цей же час утворилися сприятливі умови для сполучення елементів один з одним. Так уперше сполучилися два гази — водень з киснем та утворили першу водяну пару.

Небо вкрилося густими хмарами, їх розірвали стріли першої блискавки. Гуркіт грому приглушив атмосферу. От та грізна поетична обстановка, в якій зародилася вода на нашій планеті. Вдари грому сповістили про зародження нової стихії серед мертвої обстанови природи. Зливою падав дощ на землю. Тривав він не дні, не місяці, не роки, а десятки, а

можливо, і сотні років, поки вода не наповнила всі провалля. Так утворились водоймища на землі.

В той же час на гранітних скелях, що їх нагрівало жарке сонце, з'явилися розколини, що за допомогою вітру та бурних потоків води кришилися на дрібніші частини та зносились до річок, озір, морів та океанів.

Подрібнені такими ж шляхами й способами, частини граніту розпадались, звільняючи мінеральні речовини, що входили до їх складу, а деякі з цих речовин розчинившись у воді, перетворили солодку, дощову воду на морську, гірко-солону.

В науці є думка, що незабаром після цього, за сприятливих фізичних умов, з розчинених у воді мінеральних речовин утворились густорідкі, подібні до слизовини, комки протоплазми. Протоплазма й явила собою основу так званої живої матерії, що утворила клітини з рідкої протоплазми, густішого ядра, ядерця та інших частин.

Спостерігаючи такі найпростіші живі істоти під мікроскопом, виявили безперечні ознаки їх життя — рух, живлення, розмноження через ділення та draжливість. Ці найпростіші одноклітинні організми і внесли перший вогник життя на нашу землю. Вони є перші громадяни нашої планети.

Маючи вищезгадану здатність приймати подразнення та відповідати на них тим або іншим способом — рухом, зморщуванням, тощо — ці одноклітинні організми пристосувалися до змінних умов оточення та поволі ускладняли свою будову. Атмосферне повітря й далі охолоджувалося й далі звільнялося від зайвини водяної пари. Охолодження земної кори та інші зміни, що переживала наша планета, вимагали від найпростіших живих організмів найновіших і найновіших пристосувань. Сюди долучився ще могутній агент — голод, що вперто вимагав вводити до організму живу матерію. Так виникла боротьба за існування. Ця боротьба в свою чергу викликала нові ускладнення в будові первісних живих організмів, вимагала органів захисту й нападу.

(Далі буде.)

ТОВАРИШКИ! Приєднуйте нових передплатниць для "Робітницї"!

ВСЯЧИНА.

СКРИПКИ СТРАДІВАРА.

Тому 200 літ вславився у світі італійський виробник скрипок Антін Страдіварі, що жив від 1644 до 1737 року в місті Кремоні. Його скрипки мали чарівний голос, якого з того часу ніхто не міг підібрати. Всі наслідування були недосяжні. Тайна не була в дереві, тільки в доборі каруку і фарб, якими малював скрипки. І досі ще є в світі кілька скрипок Страдіварі, але тайни їх виробу ніхто не найшов. Казали, що він узяв ту тайну із собою до гробу, бо не хотів, щоб інші ділились його славою. Тепер подають із Женеві у Швейцарії, що піби там найшов д-р Рене Нуар в бібліотеці тайний припис Страдіварі про виріб скрипок і що нібито є надія обновити виріб чарівних скрипок зперед 200 літ.

МІЛЬЙОНОРИЧНИЙ ЧЕРЕП З ГОЛОВИ.

Один хінський геолог при своїх розкопах, котрі він робив біля Пекіну, відкрив гріб, у яким знайдено череп, котрого старість обчислює на один мільйон років.

ЗАПАДАЄТЬСЯ МОРСЬКЕ ДНО.

Експедиція Всеукраїнської Академії Наук, що досліджує Чорне й Азовське море, сконстатувала, що дно Чорного моря неустанно западається.

ЧИСЛО БІБЛІОТЕК НА ЗЕМЛІ.

На цілій земній кулі є 1,038 бібліотек, кожна має більше як по 50 тисяч томів книжок, а усі більше як один мільйон томів книжок.

ЦІННЕ ДОСЯГНЕННЯ.

Німецький професор Гайне, директор одної клініки в Кіль, робить від кількох літ цікаві досліді, як можна заступити окуляри для тих, що мають слабкі очі. Він винайшов скла, які закладає безпосередно на око під повіку. Ці скла є так пристосовані, що нема небезпеки, щоби вони могли розбитись і покалічити око. Ці скла на очі зовсім незамітні.

КРАЇНА ДОРОГИХ ЖЕМЧУГІВ.

Над рікою Арагуая найдено в останніх часах небували дорогі камені. Провінцію Гояз уважали завше за найбагатшу країну Бразилії з причини дорогих мінералів, які криються на днах численних рік, що перепливають цю провінцію. На віддалі 20 миль від ріки Боніто є мала місцевість, що зветься Баліза; вона основана в 1925 р. Від того року з усіх сторін напливає там нарід в надії найти діаманти — їх продати й ущасливити себе і рідню. В 1928 році продано з Балізи дорогих каменів за 6 мільйонів. Нині Баліза зросла в мешканцях; є їх нині, переважно чужинців, 10,000 душ.

ПОЧАВ ВІРИТИ.

- Слухай, ти не забобонний?
- Зовсім ні.
- Не віриш, що число тринадцять нещасливе?
- Не вірю!
- То позич мені тринадцять доларів.
- Починаю вірити...

ПРИЯТЕЛЬ.

- А, ... добрий вечер приятелю! Чи не маєш часом при собі двацятку?
- Не маю!
- А в дома?
- Дякую! Усі здорові! Добраніч!

“ВОВК І ЯГНЯ”.

В мандрівнім цирку, що приїхав до провінціального містечка, найбільшою сензацією була клітка, в якій був лев і баран. Якийсь гість спитав власника:

- Чи той лев із бараном усе так живуть у згоді?
- Ну, як то буває і в світі — часом і між ними бувають непорозуміння... на небі приязни з'являються перелітні хмариночки непорозуміння,
- І що ви тоді робите?
- Тоді?! Що-ж маю робити?! Купую зараз другого барана...

МІЖ ПРИЯТЕЛЬКАМИ.

- Чому ти зустрічаєшся з антикарем, коли заручена з лікарем?
- Бо це одинокий чоловік, який може перечитати листи від мого нареченого.

ГАРНА ГАРМОНІЙКА.

В школі на перерві діти говорять про подарунки, що їх дістали від батьків.

- Я дістав чудову гармонійку! — хвалиться один.
- Або ти вмієш грати на гармонійці?
- Детам! Але батько все мені дає по десять центів, щоби я лише перестав грати.

ЛЮБОВ.

- Не говори мені про любов! Одинока жінка, що нібито любила мене, унесла мене цим, що вийшла заміж!
- За кого?
- За мене.

СВЯТКУВАЛИ 11 РОКОВИНИ СМЕРТИ Р. ЛЮКСЕМБУРГ І К. ЛІБКНЕХТА.

Відділ Жінсекції ТУРФДім у Вест Торонто, Онт., святкував дня 19 січня концерт-мітінгом 11 роковини смерти Р. Люксембург і К. Лібкнехта. Це свято наш відділ влаштував своїми власними силами.

Концерт-мітінг отворила короткою промовою т-ка Бабій. Після неї промовляла членкиня старшого підвідділу Секції Молоді, т-ка С. Пановик, а потім т-ка Чайківська виголосила реферат про життя і революційну діяльність Р. Люксембург і К. Лібкнехта.

Місцевий хор відспівав кілька революційних пісень, а потім товаришки співали соля, дуети і виголошували деклямації. Зокрема з великим чуттям виголошували деклямації молоді товаришки, що недавно приїхали зі старого краю.

Тов. Чайківський говорив на тому концерт-мітінгу про напад українських фашистів на радянський консулят у Львові, а по його промові всі присутні одногolosно запротестували проти того нападу і нап'ятували цю контрреволюційну роботу українських фашистів.

Концерт-мітінг закінчено відсінняванням Інтернаціоналу.

Німецька буржуазія разом з соціал-фашистами, замордувавши Р. Люксембург і К. Лібкнехта, далі безупинно тероризує робітниць і робітників. Але

такий же самий терор веде і канадійська буржуазія в нашому місті Торонто.. Ми, всі робітниці і робітники повинні організуватися і боротися проти капіталізму.

Робкорка.

Вест Торонто, Онт.

СВЯТКУВАЛИ 8-МЕ БЕРЕЗНЯ.

Міжнародний день жінок робітниць наш вінніпегський відділ відсвяткував концерт-мітінгом в неділю 9 березня. Коло восьмої години вечером, сая УРД була зовсім заповнена робітницями і робітниками. З браку місць багато присутних мусіли стояти. На початку концерту жіночий хор відспівав Інтернаціонал. Голова свята, т-ка Козмоляк, відкриваючи концерт, пояснила значіння свята і хто його устроює. Після того жіночий хор відспівав "Дивувалася зима".

Слідуючою бесідницею виступила з рефератом т-ка Кобзей. В ньому вона переповіла історію Міжнародного жіночого дня і пояснила, чому робітниці цілого світа святкують його і як розвивався рух жінок-робітниць.

Опісля слідували деклямації, які виголосили т-ка М. Навізівська і маленька т-ка М. Ковцун. Скрипкове сольо відіграла т-ка Помаранська, а т-ки Е. Колісник і П. Злота відспівали дует. П'яно сольо відіграла т-ка Бодпаренко.

Другою бесідницею була т-ка

А. Сидор. Вона у своїй промові переказала історію поневолення і боротьби жінки з давних часів аж до нині. Вказала на потребу організації для робітниць і закликала всіх робітниць вписуватися до Жіночої Секції ТУРФДім і посилати своїх дітей до Секції Молоді і УРДШкіл. Присутні вислухали обох бесідниць з великою увагою. Після т-ки Сидор промовляв тов. Навізівський. У своїй довгій промові він сказав, що Міжнародний жіночий день є святом не тільки самих жінок-робітниць, а всего робітництва. В цей день, говорив промовець, робітництво по декотрих капіталістичних країнах проливає кров на демонстраціях. Далі говорив він про те, як дуже тяжко поневолена і пригноблена жінка робітниця в капіталістичних країнах і чому робітниці повинні організуватися та боротися за визволення зпід того гнету. Бесідник також вказав на те, що тільки в Радянському Союзі жінка-робітниця є зрівняна в усіх правах з чоловіком. На закінчення своєї промови тов. Навізівський закликав робітниць вписуватися до Жіночої Секції ТУРФДім, а робітників взивав, щоб не забороняли своїм жінкам належати до робітничої організації. Потім заявив, що підчас павзи товаришки роздадуть присутним коверти і кожний, хто лише може, нехай жертвує на пресфонд журналу "Робітниця". Зібрано \$51.00.

В другу половину програми ввели ще деклямації товаришок М. Гоцуляк і А. Мойсюк, сольо-спів т-ки Будник, дуєт товаришок М. Барапюк і М. Харчині і терцет, який виконали т-ки Рос і їх брат.

На закінчення концерт-свята жіночий хор і присутні відспівали Інтернаціонал.

Робкорка.

Вінніпег, Ман.

КОНЦЕРТ-СВЯТО.

Дня 26 січня 1930 р. відсвятковано в Брентфорд, Онт., концертом пам'ять замордованих буржуазією революціонерів К. Лібкнехта і Р. Люксембург та шесті роковини смерті провідника всесвітнього пролетаріату Леніна. Голова концерту відкрив свято короткою промовою. Опісля хор під проводом тов. Данильчука відспівав Похоронний Марш. Як перейшло кілька концертних точок, тов. Галанджій розказав присутнім про життя і революційну діяльність Рози Люксембург і Карла Лібкнехта і про те, як буржуазія замордувала їх.

Потім тов. П. Карпін дав реферат про життя Леніна. Він сказав, що під проводом Леніна працюючі повалили на одній шестій частині світа капіталізм і встановили свою владу та будують тепер нове життя. Також розказав він працюючим про те, що зробив Ленін для визволення всіх працюючих від напущання капіталу.

Публика слухала бесіди з великим захопленням і часто нагороджувала їх грізкими оплесками.

Після промов продовжалася концертна програма. Концерт

закінчено відспіванням Інтернаціоналу.

М. Фізор, робкорка.

Брентфорд, Онт.

ВІДТЯГАЙМО МОЛОДЬ ВІД ВУЛИЦІ.

Коли приглянутися до заохочення нашої молоді коло шкіл, на вулиці й на підприємствах у наших Українських Робітничих Домах, то насувається питання: чому дітвора така непосидюча?

Ми знаємо, що дітворі треба багато руху пате, щоб вона змогла зужити свою енергію. Це річ природна, але ми повинні керувати отими рухами для зужиття енергії. Пригляньмося до їх забавок. Наколи падає весна, сніг починає татити, скрізь стає болото — це пора року, яку дітвора любить. Чому? Та тому, що є вже вчм таліпатись, бродити. Коли дитина йде хідником, то ви знаєте, що вона так мусить піти на вулицю в рівчик, де є вода або болото, а це тому, що дитина любить бачити, як вода розпливається, розлітається на боки, коли вона скочить туди погами. Це для дитини радість! Але з цієї радості буває і смуток. Візьмім наприклад, дітей робітників, які заробляють дуже мало й їхнього заробітку не вистарчає на те, щоб дати дитині відповідне взуття, вбрання тощо. Дитина вийде на вулицю, піде бавитися в болото, або в дуже холодну воду, відразу простудиться, бо намочить ноги в зимній воді, дістане горячку й опісля хорувє. Друге те, що в болоті й у воді є багато мікробів, які дуже шкідли-

ві. Дитина на себе набере тої зарази з вулиці, мікроби дістаються до рота, очей й носа і дитина часто хоріє через це.

Коли ми приглянемося до тих ділянок у містах, де мешкають робітники, то побачимо, що в них є найбільше нечистоти, бо уряд не дбає про них.

Такий стан ще погіршує становище. Ті брудні заулки нищать багато дітвого здоров'ля.

Якже запобігти тому лиху і запобігти йому так, щоб не позбавляти дітей можливості бавитися і бігати? Один з найпевніших способів — це послати дітей до Секції Молоді ТУРФДім, допомогти відділом С. М. на місцях зорганізувати спорт і часто влаштовувати прогульки за місто. Коли ми це зробимо, то наші діти матимуть потрібний рух і в організації набуватимуть класову свідомість та будуть виховуватися на добрих членів робітничої класи. Тим способом ми охоронимо наших дітей від духового і фізичного каліцтва, яке завдає їм вулиця.

Стеторій.

Дромгелер, Алта.

КОМЕДІЯ З ПОХОРОНОМ.

Якось недавно померла убога вдова-робітниця. Всі її знали в Трансконі, як вона через ціле своє життя тяжко працювала, а вже найтяжче по смерті свого чоловіка, який оставив її з чотирма дрібними діточками без жадних средств до життя.

Звичайно собі бідна жінка, без ніякого знання в громадському життю. Родом з Галичини, греко-католицького віро-

ісповідання. Хтось її порадив вписатися до православної за-
помогової організації. Вона
вписалася.

Тяжка праця й недостатки
підірвали її ще молоде життя
й вона у вінніпегському шпи-
талі померла. Забрали її тіло
до її хати в Трансконі, спрова-
дили греко-католицького попа
з Вінніпегу, щоби відправив
похорон. Піп в хаті відправ-
ляв, як це вимагає його закон,
а коли принесли тіло до греко-
католицької церкви, піп відмо-
вився далше відправляти.

— Вона православна, — ска-
зав піп і пішов.

Люде обурилися на такий по-
ступок попа.

— Колядувати, то ходите по
всіх, а ховати не хочете, — кри-
чали жінки голосно в церкві
біля помершої.

Забрали з церкви і не мали
де дітися. Возилися по вули-
цях аж в кінці завезли до па-
тріотичного православного бу-
динку, спровадили православ-
ного попа й той докінчив по-
хорон.

Чужі люде зглядалися на цей
похорон, як на якусь комедію.
І чим та бідна жінка провини-
лася, що її так тягано ще й по
смерті? Чи мало її натягали-
ся за життя?

Дехто каже, що греко-като-
лицький піп бувби відправляв
всі молебні, якби були йо-
му підвищили платню. А це
було дуже добре для право-
славного батюшки, що като-
лицький піп відказався. Тут
мусіла бути платня “тайм енд
геф”, бо то вже був “секенд
генд”.

Софія.

Транскон, Ман.

З ОБІЗДКИ ОРГАНІЗАТОРКИ.

Дня 1 лютого ц. р. завітала
до нашої місцевості організа-
торка Жіночої Секції ТУРФ-
Дім, т-ка Зень. Того ж вечера
ми відіграли представлення, де
було проголошено масове віче.

На вічу організаторка т-ка
Зень говорила на тему “Чому
жінкам треба організації”. У
своїй промові вона широко ви-
яснила, яку роль відігравала
трудяща жінка в минулому і
яку роль вона відіграє тепер
в капіталістичнім ладі. Жін-
ки робітничі повинні належати
до організації тому, щоби спіль-
но боротися проти капіталі-
стичного поневолення і визис-
ку. Робітничі в теперішній час
дуже тяжко працюють в фабри-
ках, а капіталісти визискують
їх багато гірше чим робітників.
Такий визиск можна буде усу-
нути лише тоді, коли робітни-
ці зорганізуються. Робітничі
повинні організуватися і вчити-
ся в організації виховувати
своїх дітей на свідомих борців
за інтереси працюючих.

На заклик т-ки Зень того дня
вписалося до нашого жінівідділу
2 нових членкині.

Р. Мельник.

Лондон, Онт.

ВИКОРИСТАЛИ СИЛУ І ВИКИ- НУЛИ.

Складаю щіру подяку Го-
ловному Зарядові РЗТ, за ви-
платлення мені допомоги в су-
мі \$62.00.

Вже кілька місяців минуло
від часу як мого товариша жит-
тя примусило слабе здоров'я
опустити дім і виїхати до сана-
торії лічити свою хворобу, май-

перські сухоти. Я тепер оста-
лася з двома дітьми без средств
до життя. Я вже кілька разів
вдавалася до міської ради за
допомогою, але міська рада не
звертає на це ніякої уваги і не
хоче признати відшкодування
за здоров'я мого товариша. Мій
товариш виробив 9 літ в золо-
тій майні, добував золото для
майновласників, виробив при-
тому свою силу, згубив здоров-
ля, набрався сухіт, а тепер ним
і мною та дітьми нікому заопі-
куватися.

Це зробила тільки наша ор-
ганізація РЗТ, яка виплатила
мені за час слабости мого това-
риша всю допомогу. Вона ста-
ла мені тепер у великій приго-
ді.

А. Сенік.

Тіммінс, Онт.

ВІЧЕ ОРГАНІЗАТОРКИ.

З нагоди приїзду до нашої
місцевості організаторки Жі-
ночої Секції, т-ки Зень ми вла-
штували дня 29 січня масове
віче. Сяля була майже пере-
повнена робітницями й робіт-
никами.

Т-ка Терещин, голова жін-
відділу отворила віче і поясни-
ла присутнім завдання нашої
організації, змалювала тяжке
життя робітниць в капіталі-
стичних країнах і закликала
присутніх вступати в ряди на-
ших організацій. Потім голо-
ва поклікала до слова т-ку
Зень. Організаторка говорила
про жінку організовану і не-
організовану. Вона вказала, що
капіталісти зневу приготова-
ються до війни і знов завстав-
лятимуть робітників проливати
кров за інтереси капіталістів.
Щоби не допустити до цього, ро-
бітничі повинні організуватися

і боротися проти воєнної загрози, а також організовано так виховувати своїх дітей, щоб вони вирости на борців за інтереси працюючих. Після промови ставлено організаторці багато питань, на які вона відповідала ясно і зрозуміло.

На заклик т-ки Терещин вписалася до нашого жінвідділу 7 нових членкинь.

Після масового віча відбулася забава, де ми працювали т-ку Зень.

З прибуття організаторки ми скористали дуже багато і вірю, що праця в нашому відділі піде тепер ще краще.

С. Грабчак, робкорка.

Торонто, Онт.

МАСОВЕ ВІЧЕ.

Дня 27 січня 1930 р. в Ошаві, Онт., відбулося масове віче на якому промовляла організаторка Жіночої Секції, т-ка Зень.

Віче відкрила голова місцевого відділу, т-ка Гарасимчук. Т-ка Зень говорила про те, чому жінки робітниці й фермерки повинні організуватися. Теж дуже ясно і зрозуміло говорила вона про теперішнє життя жінки робітниці в капіталістичних країнах. Вона вказала, що жінка робітниця починає тепер відігравати чимраз більшу роль в боротьбі працюючих за визволення. Робітниці виконують тепер у фабриках таку саму працю як і робітники, причому є багато більше вигискувані чим робітники. Тому вони повинні організувати боротьбу проти капіталізму.

При кінці своєї промови організаторка закликала жінок робітниць вступати до органі-

зації. Вписалася одна товаришка.

Далі слідували питання, на які організаторка відповідала річево й зрозуміло.

М. Гізар, робкорка.

Ошава, Онт.

ПІДСУМОВУВАЛИ ПРАЦЮ.

БЕЙВЮ, АЛТА.

Дня 13 січня 1930 р. відбулися річні збори відділу Жіночої Секції в Бейвю, Алта. На зборах були присутні майже всі членкині. В минулому році наш відділ працював в тяжких умовинах, і тому ми виконали мало праці. Деякі товаришки виїхали з нашої місцевості, що значно ослабило наші сили. Збори ми відбували дуже рідко через внутрішні непорозуміння.

Тепер справа стоїть інакше. Наші членкині взялися активно до праці. Правильно відбуваємо свої спільні читання, беремо активну участь в різних кампаніях, влаштовуємо концерти, представлення то що.

Я думаю, що цього року ми зміцнимо і поширимо свою працю. На цьому місці я закликаю всіх тих членів місцевого відділу ТУРФДім, яких жінки не належать ще до Жінсекції, щоб постаралися зробити їх членкинями нашої організації.

М. Вакалюк.

МУС ДЖО, САСК.

Дня 30 грудня 1929 р. наш жінвідділ в Мус Джо, Саск., підсумовував на річних зборах свою цілорічну працю. Звіт голови жінвідділу виказав, що ми відбули в 1929 р. 28 спіль-

них читань, 1 масове віче, 5 лекцій і 1 міжнародне свято. Голова сказала, що наша праця ішла дуже тяжко, бо членкині часто занедбували свої обов'язки.

Членкиня освітнього комітету у своєму звіті сказала, що наш жінвідділ використовував для спільних читань журнали "Робітницю" і "Селянку України" і книжки "Борислав сміється" та "Залізна пята". Членкині не брали належної участі у спільних читаннях, а стінна газета, яку наш жінвідділ видавав спільно з мужеським, заперла, бо не було дописів до неї.

Мистецький комітет влаштував у 1929 р. 38 забав, 11 представлень і 4 концерти, при помочі місцевого відділу Секції Молоді.

Кольпортерка заявила, що продаж і поширювання "Робітниці" велися в минулому році досить слабо.

Кращий звіт здала представниця місцевого відділу Секції Молоді. З її звіту виявилось, що відділ Секції Молоді був досить активний через цілий минулий рік. (Воно добре, що молодь гарно працювала через цілий рік, але дуже сумно, що ви, товаришки, занедбали свою працю. Замітка складача.)

Решта комітетів не приготували своїх звітів і тому не здавали їх.

Тяжко мені писати такий допис, але мушу, бо так було в нас. Головною перешкодою, яка не давала нам як слід розвинути своєї праці, були внутрішньо-організаційні непорозуміння. Ті непорозуміння ми

мусимо усунути інакше організаційна праця слабо розвиватиметься і надалі.

На тих річних зборах ми рішили, що кожна членкиня що три місяці має обов'язково здавати звіт зі своєї організаційної діяльності, як також кожна мусить читати відомости в нашій пресі про світові події і коли прийде на неї черга на наукових зборах, то мусить щось про ті події сказати.

А. Щелицька, робкорка.

ВЕЛАНД, ОНТ.

Наш жінвідділ у Веланд, Онт., відбув свої річні збори дня 30 грудня 1929 р. Хоч від того часу вже минуло кілька тижнів, то все таки я вважаю потрібним написати про ті збори до "Робітниці". Бо на тих зборах ми підсумовували всю нашу минулорічну працю, провіряли, в яких ділянках ми маємо досягнення, а в яких недостачі.

Я говоритиму вперед про недостачі, бо їх треба усунути. Помітні недостачі є в освітній ділянці нашої праці. Їх, розуміється, можна усунути, якщо лише всі наші членкині приходили би на лекції і спільні читання, які влаштовує освітній комітет. Такі лекції відбуваються кожного понеділка. На них приходять поважне число членкинь і членів, але далеко ще не всі. А треба, щоби всі приходили, бо тільки так ми можемо найскорше освідомити себе клясово.

На тих річних зборах виголошено промову про значіння нашої організації, після чого вписалося до нашого жінвідділу дві нові членкині.

Звіт заряду показав, що наш відділ брав активну участь в усій організаційній праці спільно з мужеським відділом ТУРФДім і багато допоміг успішному переведенні багатьох кампаній і іншої організаційної праці. Але все ж активність нашу треба обов'язково ще зміцнити. Для цього є оден певний шлях — всім щиро взятися до праці.

Робкорка.

КІЧЕНЕР, ОНТ.

Дня 30 грудня 1929 р. відбулися річні збори відділу Жіночої Секції в Кіченер, Онт. На зборах були присутні всі членкині. Збори відкрила голова відділу т-ка Угрин і вслід за відкриттям здала звіт з минулорічної праці відділу. Зі звіту рекордової секретарки ми довідалися, в яких тяжких умовах наш відділ працював. Товаришки пообіцяли, що в 1930 р. подвоять свої сили, і що наша праця на організаційно-освітньому полі буде успішніша чим в 1929 р.

Інструктор тов. Т. Кошурба зробив підсумки нашої освітньої праці і закликав всіх членкинь до читання книжок і нашої преси.

Т-ка Е. Бабій забрала слово і промовляла до тих членів ТУРФДім, які роками стоять в організації, а їхні жінки не належать ще до відділу Жіночої секції. Вона закликала товаришів, щоби вони послали своїх жінок до організації, тому що в теперішній час всі робітниці повинні організуватися і боротися за своє визволення. Опісля вибрано заряд на 1930 рік, який складається з сліду-

ючих товаришок: Марія Угрин голова, С. Себастьян заст. голови; Е. Бабій прот. секр.; М. Горюшинська секр.-скарбник. Контрольна комісія: Г. Дячущин, Ю. Слободзян, А. Спичин. Робкорка Е. Бабій.

На зборах вписалося до жінвідділу 2 нових членкині. Збори закінчено відспіванням Інтернаціоналу.

Е. Бабій.

ЕДМОНТОН, АЛТА.

Наш жінвідділ в Едмонтоні, Алта., відбув свої річні збори дня 6. січня. Програма зборів була довга, але ми перевели всі точки як слід.

До новою заряду увійшли: головою М. Слободян, її заступницею П. Сливка, фінансовою секретаркою М. Юрійчук, протолярною секретаркою С. Волянська, її заступницею Прокіпюк. Рівнож вибрано на тих зборах робкорський гурток з 10 товаришок, який має видавати стінну газету.

П. Сливка.

ДЕЩО ПРО НАШУ ПРАЦЮ.

Вже від довшого часу ніхто з нашої місцевості не писав про наш відділ на сторінках "Робітниці". Всі членкині спускаються на робкорку, думаючи, що лиш робкорки можуть дописувати.

В нас відбувається два рази на тиждень школа малограмотних і неграмотних. Поза це відбувається раз на тиждень спільні читання. Але приходять на них дуже мале число учасників. В нас є багато таких товаришок, які потребують цієї науки, та вони чомусь не хо-

дять на згадані курси. Товаришки завжди говорять, що вони перетяжені працею і тому не можуть приходити до школи та на читання.

В нас часто буває так, що других ми критикуємо, а до своєї поведінки і праці не хочемо критично поставитися. Багато краще було б, щоб ми щиро взялися до праці і навчилися по товаришськи критикувати себе і по товаришськи приймати критику.

Р. Личук.

Порт Артур, Онт.

ПРАЦАЛИ ТОВАРИШКУ.

Дня 2 лютого ц. р. всі наші місцеві організації працювали т-ку А. Сірську, яка залишала нашу місцевість через брак праці.

Т-ка Сірська була членкинею Жінсекції ТУРФДім і РЗТ. Згадана товаришка щиро й активно працювала в наших організаціях, тому нам жаль було розставатися з товаришкою, яка довгий час працювала з нами.

Всі члени й членкині наших організацій працювали т-ку Сірську і побажали їй найкращого успіху в усій її дальшій праці.

М. Засць.

Киркленд Лейк, Онт.

ЛЮБИТЬ ЧИТАТИ "РОБІТНИЦЮ".

Я читаю дуже уважно кожне число "Робітниці" і багато з неї скористала. Я пізнала, що є причиною нужди і визиску всіх працюючих та як треба поступати і боротися, щоб

визволитися зпід капіталістичного гнету. Але щоб успішно боротися проти капіталізму, то треба бути свідомим. Тому ми повинні читати "Робітницю" й інші робітничі газети та книжки і об'єднатися в робітничих організаціях.

Ольга Матвій.

Чеплін, Онт.

ПОДЯКИ ГОЛОВНОМУ ЗАРЯДОВІ РЗТ.

ДІТРОИТ, МІШ.

Складаю щирю подяку Головному Зарядові РЗТ за виплачення мені допомоги в сумі \$10.50, яку я одержала після моєї слабості.

Від себе закликаю всіх робітників і робітниць, котрі ще не є членами РЗТ, щоб вступали до него ще сьогодні, бо колись може бути запізно. Це є наша організація, яка дбає про робітників і бідних фермерів.

А. Ковальчук.

БРЕНТФОРД, ОНТ.

Складаю щирю товариську подяку Головному Зарядові РЗТ за виплачення мені \$52.00 допомоги. Також щиро дякую нашим місцевим товаришам й товаришкам за їх труд і допомогу, а головне т-ці М. Тантаралюк, де я перебувала через довгий час.

РЗТ є корисною організацією для робітничої класи, тому кожний робітник і робітниця повинні вступати до цієї нашої організації, яка завжди допоможе їм в часі каліцтва, або нещастя.

Р. Пекар.

Нью Йорк, Н. Й.

Т-ка Марія Хомяк зложила на листу ч. 556 на передплату "Робітниці" \$2.00; на листу ч. 2925 на пресовий фонд по \$1.50: А. Василів, М. Хомяк. Разом пресфонду \$3.00.

Рочестер, Н. Й.

Дорогі Товаришки!

Посилаю Вам поштовою переказ на суму \$10.00, з того \$9.00 на відновлення передплати за "Робітницю" що я збрала на листу ч. 3891 і \$1.00 на пресовий фонд на листу ч. 2305.

По 50 ц. на пресфонд зложили: М. Богданович, А. Зубик. Разом \$1.00.

З огляду на безробіття важко зібрати більше. Все-ж таки я буду старатися продовжувати збірку, бо для такого журналу як "Робітниця" варто і потрудитися.

М. Богданович.

Роздейл, Алта.

Тов. Йосиф Фльоркевич зібрав на передплату "У.Р.В." \$40.00; на передплату "Робітниці" \$12.50; на передплату "Ф. Ж." \$22.00; на пресовий "У.Р.В." \$11.25; на пресовий фонд "Ф. Ж." \$2.50; на пресовий фонд "Робітниці" на листу ч. 3802 по \$1.00: Я. Назаров, О. Медик; по 25 ц.: О. Мартин, М. Смотрич, В. Козак, Р. Назаров, Д. Кірейчук. Разом пресфонду \$3.25.

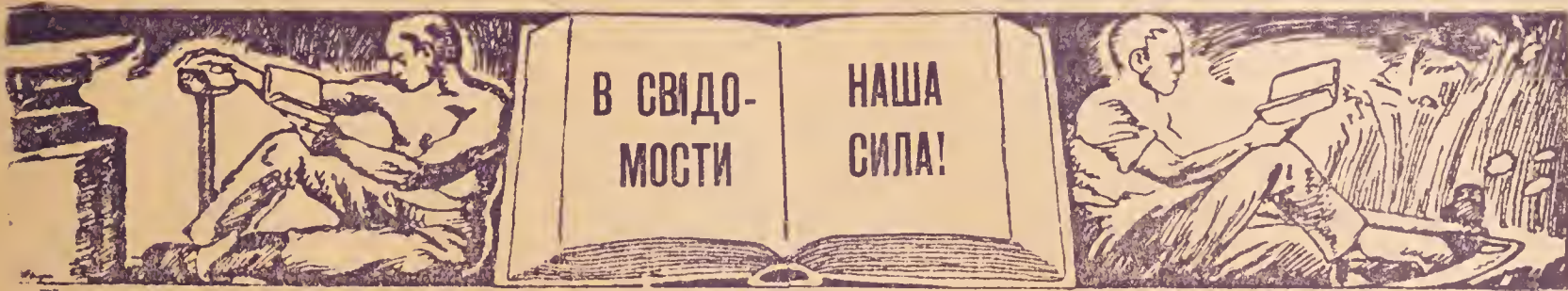
Стар, Алта.

Тов. Петро Кифорук зібрав на передплату "У.Р.В." \$15.50 на передплату "Ф. Ж." \$63.00; на передплату "Робітниці" \$17.25; на передплату "С. М." \$4.00; на пресовий фонд "Ф. Ж." \$4.00; на пресовий фонд "Робітниці" \$1.25. Разом \$105.00, але на поштову пересилку відтягнуто 38 ц. тож остається \$104.68.

На пресовий фонд "Робітниці" зложили по 50 ц.: В. А. Шапка, Ю. Я. Якімець; М. Вірста 25 ц. Разом \$1.25.

Тіммінс, Онт.

На листу т-ки М. Рожок ч. 3126 пертвували слідуєчі товаришки і товариші: Й. Стрілецький \$1.00; по 50 ц.: М. Рожок, В. Дутчак, В. Слободян, І. Гнатюк, С. Мулярчук, В. Котнюк, В. Боднар, С. Звір; Й. Сопко 55 ц.; по 25 ц.: М. Каглян, В. Мерінчук, О. Угрин, П. Любанович, П. Сорохман, І. Оноський, С. Тупер, Ю. МIRONЮК, С. Паспінський, М. Семаніч; Брелюс 10 ц. Разом \$8.35.

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ В РЕДАКЦІ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	\$2.50	Матеріалізм — філософія пролетаріату	.25
Історія культури	2.50	Що таке всесвітній союз робітників	.25
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75	Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Юда (драма в 5 діях)	.75	Іван Франко	.25
Життя й учення Чарлса Дарвина	.50	Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Жебраки життя	.50	Фабричні розговори про економію	.25
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури	.50	З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Безробітні (драма в 3 діях)	.50	Наймана праця і капітал	.20
Порадник української мови	.35	Маркс і Енгельс про диктатуру пролетаріату	.20
Фікція націй і національної незалежності	.35	Марксизм і Дарвінізм	.20
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35	Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Ми і вони (народна драма в 2 діях)	.35	Роскази про сили природи, ч. 1.	.20
Скупар (комедія на 5 дій)	.35	Роскази про фізику	.15
Світ. Людина. Суспільство	.25	Перший буквар комуніста	.15
в твердій оправі	.35	Основні засади комунізму	.15
Родина щіткарів (драма в 4 діях)	.25	Введення в національну економію	.15
Зрадник (драма в 3 діях)	.25	Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії) ..	.25	Страйкер (драматичний образ)	.10
Базар (драма в 4 діях)	.25	Що то є Профінтерн	.10
Два світи (драма на 4 дії)	.25	Радянське будівництво	.10
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25	Що таке радвлда і як вона будується	.10
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25	Хто такі комуністи і Причта про воду	.10
Куркулячі мрії (п'єса в 3 діях)	.25	Революційні пісні	.10
Крик землі (драма в 5 діях)	.25	В кігтях білого орла (поезії)	.10
Терновий кущ (драма в 4 діях)	.25	Як галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25	Козаччина	.10
Гайвороння (драма в 3 діях)	.25	Роскази про сили природи, ч. II.	.10
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25	Наука та горільчаний дурман	.10
На перелазі (п'єсна на 3 дії)	.25	Про суть і причину туберкульозу	.10
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25	Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25	Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Ціна крові (повість)	.25	Межи людиною а машиною	.05
Червона зоря (утопія)	.25	З історії царя-голода	.05
		Фармер і робітник	.05

Замовлення враз з грішми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS.. WINNIPEG

НОВА УКРАЇНЬСЬКА РОБІТНИЧО - ФАРМЕРСЬКА КНИГАРНЯ

МАЄ НА СКЛАДІ

НОВІ КНИЖКИ Й ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ Й ГАЛИЧИНИ

ЦІННІ ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ: робітничі, селянські, літературні, наукові, політичні, економічні, дитячі з науковими й прекрасними оповіданнями.

КНИЖКИ з Радянської України, Галичини й Німеччини по різних галузях науки: з історії, природознавства, економіки, соціології й ин.

ДУЖЕ ЦІКАВІ оповідання, романи, повісті, поезії, збірки творів найкращих старих і сучасних українських письменників.

НАЙНОВІША дитяча література, діточі казки, дуже дешеві, прекрасно ілюстровані.

ШКІЛЬНІ ПРИЛАДИ — тетрадки, олівці, пера і взагалі все, що потрібне дітям до школи.

ЧЕРЕЗ НАШУ КНИГАРНЮ можна замовляти всілякі такі книжки, яких нема в книгарнях, можна передплачувати старокраєві — з Радянської України й Галичини — часописи й жунали.

МАЛЬОВНИЧІ КОЛЬОРОВІ ПОСТКАРТИ, ноти для хору, поодиноких голосів і музика для українських народніх танків на п'яно, скрипку, клярнет і корнет.

ГРАМОФОННІ РЕКОРДИ Коломбія і Віктор — різних українських співаків, музикантів, як на поодинокі голоси так і хоральні.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР українських драматичних творів на американському континенті.

ПИШІТЬ ДО НАС і виберіть собі й своїм дітям для читання гарних книжок і журналів! Не марнуйте вечерами часу надаремно, читайте корисні книжки, журнали й газети.

ПИШІТЬ до нашої Робітничо-Фармерської Книгарні, яка є власністю організації. Купуючи в Робітничо-Фармерській Книгарні — ви підтримуєте робітничо-фармерську організацію. Вже вийшов другий каталог, за яким можете писати зараз.

КНИГАРНЯ МІСТИТЬСЯ ПІД ЧИСЛОМ:

600 SELKIRK AVENUE — — WINNIPEG, MANITOBA

ІНФОРМАЦІЙНЕ І ФІНАНСОВЕ БЮРО

ОДИНОКЕ УКРАЇНСЬКЕ РОБІТНИЧО - ФАРМЕРСЬКЕ БЮРО В КАНАДІ, ЯКЕ:

ПРАЦЮЄ в повній згоді з українськими робітничо-фармерськими організаціями в Канаді.

УДІЛЯЄ поради і дає моральну допомогу прибулим до Канади українським імігрантам.

ДОПОМАГАЄ імігрантам з Буковини дістатися на листу горожанства Румунії, щоби не втратили свого майна на підставі недавнього нового закону тої держави.

ПЕРЕСИЛАЄ гроші до всіх частей світа в американських доларах скоро, дешево і безпечно.

ПРОДАЄ шифкарти з краю і до краю на найліпші кораблі океану.

СТАРАЄТЬСЯ о пашпорти для подорожуючих в чужих країнах, о афідейвити й перміти.

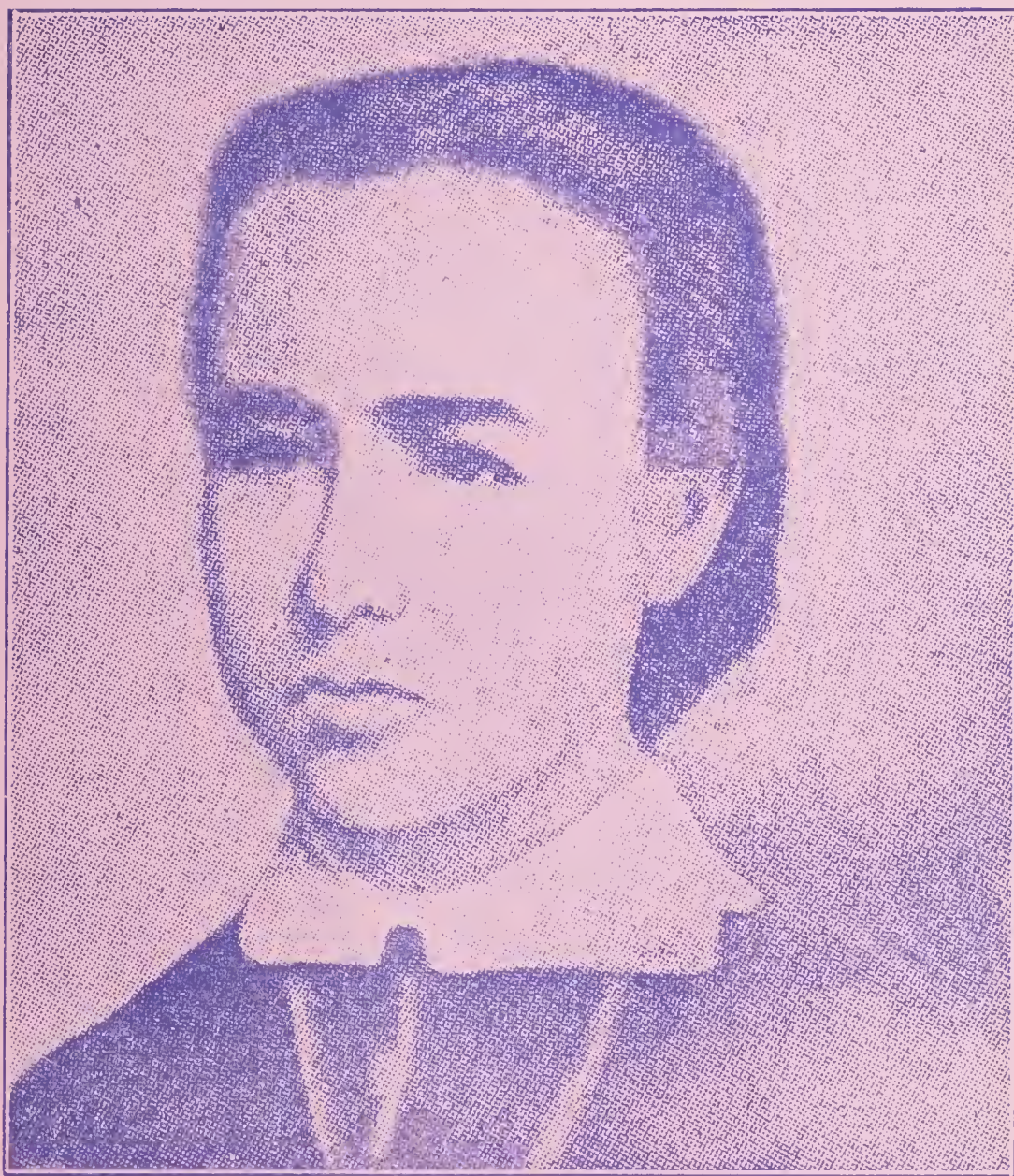
ПОЛАГОДЖУЄ всякі іміграційні справи та уділяє поради совісно і вчасно.

INFORMATION AND FINANCIAL BUREAU

600 SELKIRK AVENUE — — — — — WINNIPEG, MAN., CANADA.

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНІЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

РОСІЙСЬКА РЕВОЛЮЦІОНЕРКА Л. С. ПЕРОВСЬКА,
яку царський уряд покарав 15. квітня 1881 смертю через
повішення за вбивство царя Олександра II.

1. Квітня 1930.

Ч. 7.

Ціна 10 центів

З М І С Т

	Стор.
Загроза збройного нападу на СРСР зростає	1
У Вінніпегу зміцнено боротьбу проти безробіття	2
Зріст революційного руху у Злучених Державах -- К. Андрушкевич	5
“Ви любите на братові шкуру, а не душу...” -- М. С.	6
Брешуть в живі очі -- М. Саранчук	7
Чи вони є, чи їх немає?	7
Під увагу нашим дописувачкам	8
Два місяці серед німецьких робітниць -- Ераст	9
Комуна -- М. Йогансен	11
Працюючим рукам -- М. Сопілка	11
Молотки -- М. Хвильовий	11
Чорний Джордж -- Л. Гумилевський	12
Що мінути \$3,000.00 на військові кораблі	14
У гайдамацькому курені -- П. Аннулов	16
“Снеп шатс” -- Драпака	17
Природа й люди -- П. І. Кравців	18
Полове виховання дитини -- Д-р Плотічер	20
Чому діти неслухняні та вередливі? Ц. Коган	22
На морському дні	23
Всячина	24
Веселий кутик	24
Дописи	25—32

Ілюстрації:

Демонстрація безробітних у Вінніпегу 13 березня (виходить на Мейн стріт)	2
Демонстрація безробітних у Вінніпегу 13 березня (похід Мейн стрітом)	3
Поліцейський відділ в Бостоні готовий до обстрілу демонстрації безробітних в Червоний Четвер	5
Родичі і діти на робітничому шкільному святі	10

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орган Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українським Робітничім Домі, на розі вулиць Прічард і Мек'Грегор у Вінніпегу.

Передплата виносить: на рік \$1.50, на піврік 80 ц.
Поодинокі число 10 ц.

Авторизовано міністром пошт дня 1. грудня 1925
на поштову оплату другої класи.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

PRINTED AND PUBLISHED BY THE WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF MANITOBA, AT ITS HEAD OFFICE AND PLACE OF BUSINESS, AT THE CORNER OF PRITCHARD AVENUE AND MCGREGOR STREET IN THE CITY OF WINNIPEG, MANITOBA.

SUBSCRIPTION: PER YEAR \$1.50; PER SIX MONTHS 80c.
SINGLE COPY 10c.

AUTHORIZED BY THE POSTMASTER GENERAL, DECEMBER 1, 1925,
AS SECOND CLASS MATTER.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII.

Вінніпег, 1 квітня 1930

Ч. 7

Загроза збройного нападу на СРСР зростає

Могутній зріст соціалістичного будівництва в Радянському Союзі і чимраз гірше загнивання капіталізму заставляють цілий імперіялістичний світ прискорювати і зміцнювати свої приготування до збройного нападу на Радянський Союз. Танки, гармати і гази імперіялісти вже мають готові, але від виступу проти СРСР здержували їх досі такі дві речі: 1) ворогування між самими імперіялістичними державами і 2) страх перед робітництвом своїх країн. Зараз імперіялісти роблять все можливе, щоби усунути цих дві перешкоди.

Доки соціалістичне будівництво в Радянському Союзі йшло повільнішим темпом, доки частинне повоєнне зміцнення капіталізму придушило було класові бої в капіталістичних країнах, доти імперіялістичні держави вели підготовку до розбиття Радянського Союзу роздільно, без одного спільного плану. Проти-радянські воєнні союзи, які організували поодинокі великі капіталістичні держави, через суперечності між ними ж самими розпадалися і були нестійкі.

Але все це змінилося в останньому часі, коли Радянський Союз, зміцнивши своє господарство, рушив семимилевими кроками до соціалізму, коли він взявся зі всею рішучістю ни-

щити рештки капіталістичних елементів — куркулів і непманів, коли капіталістичний світ охопила велика криза, яка спільно з раціоналізацією виробництва сильно загострила класові бої в капіталістичних країнах. Жах перед пролетарськими революціями в своїх країнах і зміцнення центра всесвітнього революційного руху — Радянського Союзу заставили імперіялістів підприняти об'єднану акцію проти Радянського Союзу і проти всего революційного руху.

Цю об'єднану акцію імперіялісти виявили аж надто ясно минулого року в часі китайсько-радянського конфлікту. Це була їхня спроба спільного збройного нападу на Радянський Союз. Та Радянський Союз не дав себе спровокувати до війни. Він повів правильну мирну політику і міжнародній капітал зів'язав побитий во всю. Одночасно імперіялісти теж пізнали, що Радянський Союз має за собою мільйони працюючих в усіх країнах світа.

Цього стало досить, щоби вони ще сильніше об'єднали свої сили і почали оцю кампанію, оцей "хрестовий похід" проти Радянського Союзу, який ведуть слугаки капіталізму — попи в усіх капіталістичних країнах світа. Цим криком, цими брехнями і наклепами про переслідування релігії та розстріли селян імперіялісти намага-

ються настроїти суспільну думку проти СРСР, щоби тоді, коли їхні збройні сили рушать на Радянський Союз, не мати проти себе широких працюючих мас.

Характерним також є той факт, що "хрестовий похід" проти СРСР поли почали якраз після кількадевного засідання лондонської конференції "роззброєння". Виходить, що лондонська конференція не дармує, але виробляє пляни для розбиття Радянського Союзу.

Немає сумніву, що вслід за оцими попівськими брехнями і наклепами, за оцим натроджуванням суспільної думки послідує збройний капіталістичний напад на Радянський Союз.

Тому всі працюючі повинні виступити як найрішучіше проти всіх наклепів і брехонь на Радянський Союз і одночасно приготуватися до оборони нашої соціалістичної батьківщини перед збройним нападом імперіялістів.

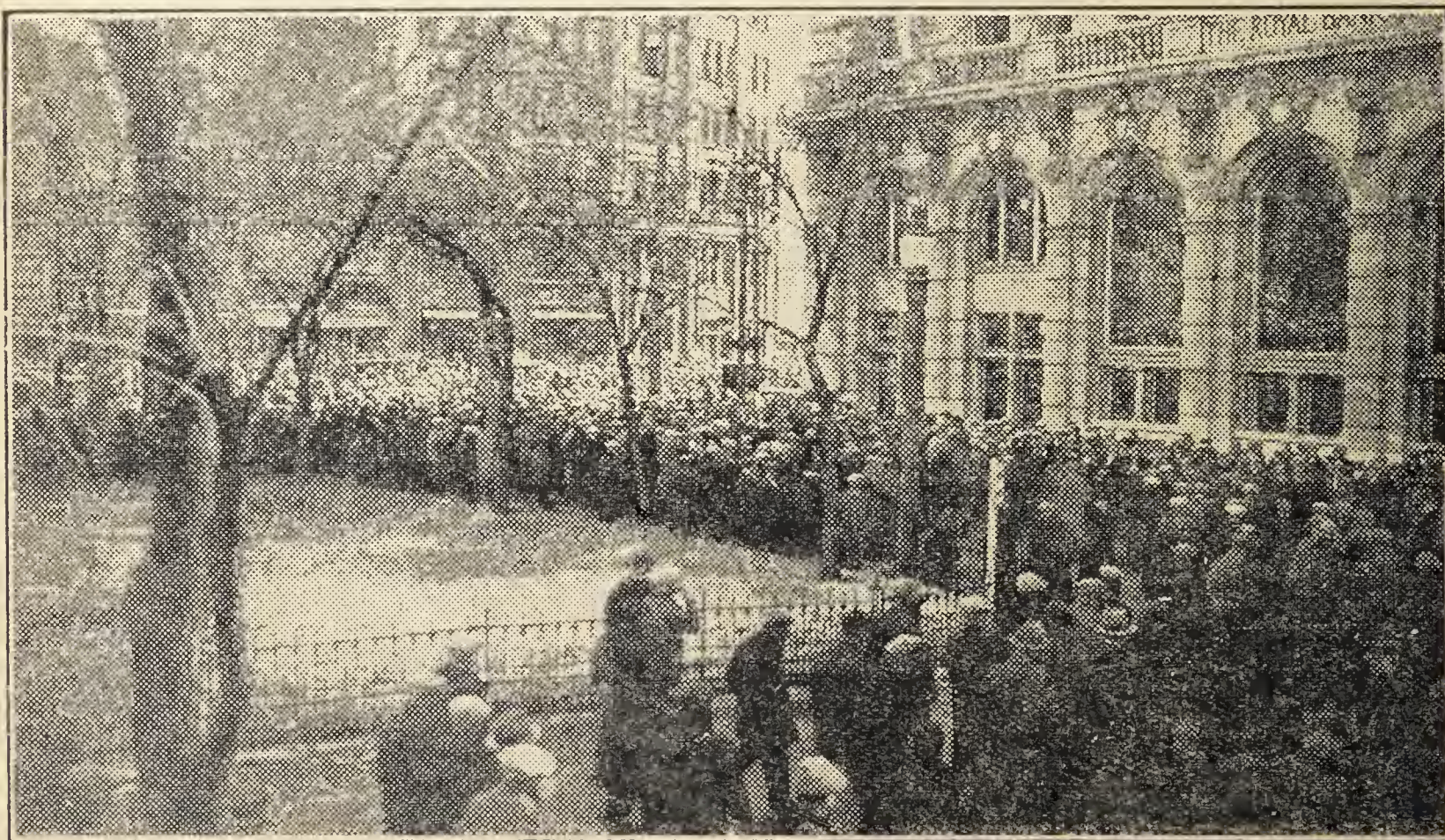
У ВІННІПЕГУ ЗМІЦНЕНО БОРОТЬБУ ПРОТИ БЕЗРОБІТТЯ

Брутальне розбиття демонстрації безробітних в Червоний Четвер на Маркет Сквері у Вінніпегу глибоко обурило і розворушило працюючих. Це ясно виявилось в тому, що як комуністична партія видала поклик, щоби працюючі відповіли буржуазії на її терор другою демонстрацією в день 13 березня, то робітництво приняло його зі захопленням.

Побачивши таке, буржуазія оскаженіла і затрівожилася. Її діткнув до живого такий прояв класової свідомости в працюючих. А вже найгірше заболіло її те, що працюючі висловились за демонстрацією без огляду на те, чи поліція дасть на неї дозвіл, чи ні.

Відомий зі своїх фашистських переконань маіор міста Веб звернувся в місцевій консерва-

ДЕМОНСТРАЦІЯ БЕЗРОБІТНИХ У ВІННІПЕГУ 13 БЕРЕЗНЯ

Похід безробітних переходить попри Ситі Гол і Роял Бенк і виходить на Мейн стріт.

тивній газеті "Трибюн" зі закликом до своїх однодумців, а головню до повернувшись з війни жовнірів, в якому підбурював їх на розбиття демонстрації безробітних. Йдучи за вказівками Веба, його однодумці, що входять до поліційної комісії, гостро поставились проти видання дозволу на демонстрацію але що вони були в меншості (два проти трьох), то такий дозвіл видано.

ШІСТЬТИСЯЧНА ДЕМОНСТРАЦІЯ БЕЗРОБІТНИХ.

Дня 13 березня, около 2 години по полудні всі вулиці міста, що ведуть до Маркет Скверу зачорніли робітничими ковтами і куртками — це робітники і робітниці спішили на демонстрацію. Міщухи і буржуазія дивились на них зі страхом і злобою.

— Містер Горн, чи вони всі комуністи? — питала грубого бизнесмена, крикливо розмальована і добре одіта міщанка. — Я не знаю? — відповів басом грубий бизнесмен, а його масні очі захмарилися при тому тривогою.

— Як що вони комуністи, то це жахливе, — продовжала міщанка.

Їх розмову перервав згирдливим сміхом, одитий у куртку робітник.

— Це ще тільки початок — кинув він їм зневажливо і пішов з вулиці на Маркет Сквер.

А там вже робітництво заповнило було площу вкрай. Число демонстрантів доходило до 6 тисяч.

Члени комуністичної партії Я. Пенер, Л. Моріс і В. Н. Колісник виголосили до демонстрантів революційні промови, причому В. Н. Колісник перечитав домагання безробітних до провінціального уряду, які демонстранти прийняли одноголосно.

ДЕМОНСТРАЦІЙНИЙ ПОХІД ДО ПАРЛЯМЕНТУ.

Рівно в годині 2.30 демонстранти вирушили з Маркет Сквер до парляменту. Похід робив собою вражіння сили і розмаху. Серединою вулиці ішли рядами більш свідомі і досвідчені демонстранти, обома хідниками нестримним потоком посувались нездисципліновані безробітні, а по обох боках вулиці стояли міщухи і з тривогою та здивованням дивились на тисячні ряди безробітних, що рішучо посувались вперед.

Похід безробітних у Вінніпегу доходить Мейн стрітом до Бродвею.

Прийшовши до парляменту, безробітні вислали до прем'єра провінціального уряду, Брекена свою делегацію, яка прочитала йому слідуючі домагання безробітних:

- 1) Праця по трейд-юнійній платні або виплачування допомоги в готівці, що рівналася би тій сумі.
- 2) Цею допомогою в готівці має завідувати асекурація безробітних, якої кошт має покривати уряд і роботодавці.
- 3) Заведення законом 7-годинного дня праці й 5-денного тижня праці.
- 4) Скасування приватних бюр праці.
- 5) Урядові бюро праці не мають давати роботи за платню нижчу від тої, що існує в даній індустрії.
- 6) Охорона безробітних робітників перед всяким визиском роботодавців, які можуть використовувати безробіття при винаймі робітників.

Прем'єр Брекен і інші представники провінціального уряду викручувались перед делегацією сіном та виявили, що уряд зовсім не цікавиться долею безробітних.

Це ще раз підтвердило ту правду, яку на кожному кроці голосять комуністи, що всі урядові тіла в Канаді і в інших капіталістичних країнах служать виключно буржуазії і є послухним знаряддям в її руках, яким вона забезпечує собі можливість визискувати і поневолювати працюючих. Своїх прав працюючі можуть добитися тільки революційною боротьбою.

ПРОВОКАЦІЙНА ПОВЕДІНКА СТУДЕНТІВ.

Демонстрація безробітних, прийшовши до парляменту застала на сходах будинку около 300 студентів. Вони нібито прийшли домагатися до провінціального уряду збудування нового університету. Про це говорили два їхні написи. Але не те говорила їхня поведінка. Вони зустріли прихід безробітних криком і букуванням. Це були переважно синки дрібної і більшої буржуазії — кандидати на фашистів

Очевидним було, що буржуазія, боячись, щоби комуністи не використали сходів парляменту для революційних промов, вислала своїх синків робити крик. А також невиключеним є, що буржуазія хотіла при допомозі студентів спровокувати безробітних до бійки і потім кинути на них поліцію і військо.

Погукавши якийсь час, студенти почали співати національні пісні. Безробітні понуро мовчали. Але як лише пролунали останні слова патріотичних пісень, з уст демонстрантів залу-

нали на різних мовах бойові, могутні звуки "Інтернаціоналу". Безробітні співали свій революційний гімн з відкритими головами.

Дійсну ціль свого приходу студенти показали в хвили, коли голова делегації т. Колісник став проголошувати відповідь прем'єра Бреке-на на домагання безробітних.

— Не даймо йому говорити, — загукали провідники студентів і на їх розказ всі студенти підняли великий крик.

Охоронці "спокою", замість здержати їх, підбадьорували цю дику товпу студентів своїми усміхами до ще більшого крику.

Тов. Колісник, маючи до проголошення важні речі, зійшов зі сходів на бік і став говорити з одного трока. Безробітні пішли за ним і уважно слухали. Побачивши це, фашистсько-студентська товпа кинулась з криком в сторону промовця. Зогляду на те, що кругом промовця було велике коло безробітних, то студенти зробили пробу пробитись до промовця силою. Та безробітним було вже цього забагато. Кількох молодих робітників обернулися і таки добре прочухрали панських синків.

Студентам на поміч зараз же прибігла поліція і заховала їх перед робітничими кулаками за свої плечі.

БЕЗРОБІТНІ ВІДНОВИЛИ ТОВАРИСТВО БЕЗРОБІТНИХ.

Другого дня, себто 14 березня безробітні відбули в Українськiм Робітничiм Домі масовий мітинг, на якому відновили Товариство Безробітних. Настрій у безробітних бойовий. Вони рішили вести боротьбу за свої права. Всі робітничі і робітники Вінніпегу, які знаходяться тепер без праці повинні вступати до цієї бойової організації безробітних.

З ДУМОК І ВИСЛОВІВ ЛЕНІНА.

"В критичних часах в життю народів бувало не раз й таке, що навіть нечисленні передні загони передніх клас вели за собою всіх, запалювали вогнем революційного ентузіазму маси, творили великі історичні вчинки".

"Соціяльне пригноблення трудящих мас, цілковита їхня мнима безпорадність перед сліпими силами капіталізму, котрий що-дня і що-години завдає рядовим робочим людям в тисячу разів тяжчих страждань, великих мук, чим усякі надзвичайні події, як от війни, землетруси і т. п. — ось у чому найглибше сучасне коріння релігії".

Зріст революційного руху в Злучених Державах

Через цілий ряд причин революційний рух у Злучених Державах не міг розвинутися до того степеня, як розвинувся в Європі. Багатьом здавалось, що ґрунт для революційного руху у Злучених Державах несприятливий. Буржуазна преса писала, що комуністи в Злучених Державах — це виключно чужинецький елемент і що до американців комунізм не прищепиться ніколи.

Це так, по крайній мірі, виглядає з буржуазної точки погляду. Але в дійсності воно мається інакше, в чім робітництво Злучених Держав переконалося, а буржуазія не тільки переконалася, а й перелякалася, коли 6 березня Комуністична Партія продемонструвала свою силу по більших містах країни. Ця демонстрація збила всі брехні оборонців капіта-

стичного ладу в Злучених Державах.

Налякана буржуазія чомусь тим разом не кпила з комуністів через свою жовту пресу, а наказала своїм посіпакам оглянути всі роди зброї, бо... “кілька тузнів комуністів будуть відбувати протест проти безробіття.”

ЧЕРВОНИЙ ЧЕТВЕР У НЬЮ ЙОРКУ.

Коли день перед демонстрацією В. З. Фостер, провідник Компартії сказав репортерам ньюйорських буржуазних газет, що на демонстрацію в Нью Йорку прийде 65,000 робітників і робітниць, то репортери тільки здвинули плечима. А як настав день демонстрації, то на Юніон Сквер прийшло до-леко більше ніж Фостер передбачував, а разом з тими, що

поліція здержала, недопустивши на саму площу, було 150,000. Тут уже не відпекаєшся від комуністів “чужинецьким елементом”. Сюди прийшло крайне голодне робітництво домогтися хліба і разом з тим поставило багато інших домагань.

“Батьки” міста Нью Йорку стягнули мілітарні сили на місце робітничого зібрання, щоб справити робітникам масакру.

Як робітництво почало формуватися до демонстраційного походу, поліція накинулася на юрбу з клобами і почала масакру. Робітники відбивалися як могли, але не видержали такого підготовленого атакую і на Юніон Сквері покалічено поверх сотні робітників і робітниць.

Можна собі уявити кількість поліції, коли сама буржуазна преса призналася, що за одним лише тов. Фостером гляділи в товпі 1,000 поліцаїв, щоб його заарештувати. Його й заарештовано, а також редактора комуністичного денника “Дейлі Воркера”, Майнора та інших видатних членів Комуністичної Партії.

РОБІТНИЦІ І МОЛОДЬ БРАЛИ ЖИВУ УЧАСТЬ В ДЕМОНСТРАЦІЇ.

Робітниці і робітнича молодь взяли дуже масову і активну участь в демонстрації. Капіталістична преса лютувала з цього приводу і подала чорним на білому, що в гущі натовпу знаходилося около 30,000 робіт-

Оден з багатьох поліцейських відділів у Бостоні (Зл. Держави), які буржуазія держала наготові для розбиття демонстрації безробітних в Червоний Четвер

ничої молоді. Робітниці і робітничка молодь боролася з поліцією та рятували своїх покалечених товаришів, яким загрожувала смерть під кінськими копитами. Рівнож значна кількість заарештованих жінок і

дівчат свідчить про їхню активну участь в демонстраціях.

Розмір статті не дозволяє нам навести тут про демонстрації в багатьох інших більших містах Злучених Держав, що відбулися подібно як і в Нью

Йорку під проводом Комуністичної Партії Америки. Дітройт заняв другорядне місце що до чисельности демонстрацій, бо там взяло участь 100 тисяч робітників і робітниць.

К. Андрушкевич.

“Ви любите на братові шкуру, а не душу...”

Просвітися!... Будем, брате,
З багрянниць онучі драти,
Люльки з кадил закуряти,
“Явленими” піч топити,
Кропилами будем, брате,
Нову хату вимітати.

Тарас Шевченко.

Деякі робітники і робітниці, що знаходяться під впливом різних релігійних сект, а спеціально українські робітники і робітниці з патріотичних таборів, можливо й щиро думають, що “святі отці” провадять боротьбу з радянським урядом за “спасення душ свого народу”, як їм про це говорять різні панські лакеї. Коли вони так думають, то думають дуже мильно, падуть жертвами своєї несвідомости. Попівня ніколи не провадила боротьби ані за “спасення душ” ані за поліпшення долі працюючих. Коли попи боролися, або боряться за “спасення душ”, то в них були і є на увазі їхні власні “душі” — майно, яке вони спасали і спасають коштом несвідомого робітництва.

“Ви любите на братові шкуру а не душу”, писав Шевченко в своїх поезіях на адресу попівні. І дуже правильно він сказав.

Перед нами статистика про багатства попів бувшої царської Росії, а в тому числі також і України з 1909 року. Ця ста-

стистика поміщена в книжці “Азбука комунізму”. Уважно її перечитайте та подумайте за чим так попівня вбивається: за “спасенням душ”, чи спасенням рублів та взагалі своїх мільйонових доходів, які здирали і здирають з “братової шкури”?

“Щорічно царське правительство відпускало церкві через Синод й іншими шляхами пересічно до 50 мільйонів рублів... У Синода зберегалося в банках до 70 мільйонів. Церкви й монастирі мали великі площі земель. В 1905 році у церков було 1,872,000 десятин, у монастирів — 740,000 десятин. Шість найбагатших монастирів мали 182,000 десятин.

“Що ж до армії самого православного духовенства, то вона досягала 1909 року ось яких розмірів:

При 52,869 церквах в Росії було:	
протоереїв	2,912
священників	46,730
дияконів	14,670
дяків	43,517

При 455 монастирях було:	
муштин-ченців ...	9,987
послушників	9,582

При 418 монастирях було:	
жінок-черниць ..	14,008
послушниць	46,811

Перечитавши повищу статистику, кожному думаючому робітникові та робітниці повинно-б стати ясно, що не релігію переслідується в Радянськім Союзі, а приватну власність, мільйони десятин землі, яке посідали попи в той час, коли мільйони селян були цілковито безземельні та працювали в них за форналів. Поза мільйони десятин землі, яку посідали

попи, вони побирали мільйони рублів річно з державної каси, які стягано силою від убогого селянства.

“Наші” в Канаді також жаліють за мільйонами десятин, які відобрано від неробів й передано убогому селянству. І ми запевняємо, що земля вже не поверне назад до рук неробів та темнителів, а останеться в посідання тих, які на ній даром працювали через довгі літа, які вміють на землі працювати.

Брат-селянин вже освідомився й “з багрянниць онучі дре, люльку з кадил закуряє” і т. д., а “кропилами нову хату вимітає”.

М. С.

ПРОГОЛОСЯТЬ ВОЄННИЙ СТАН У БЕСАРАБІЇ.

Регентська рада обговорює тепер справу проголошення воєнного стану в Бесарабії. Таку пропозицію вніс до ради міністрів генерал Петала, командант румунської армії в Бесарабії.

Як причину заведення воєнного стану та воєнно-польових судів румунська реакція подає зріст комуністичної пропаганди в Бесарабії.

Брешуть в живі очі

Страх буржуазії і її прихвостнів перед демонстраціями безробітних виявляється дуже ясно вже навіть в тому, що їхні газети, описуючи ті демонстрації, вдсятеро зменшують число демонстрантів. Коли на демонстрацію вийде 10,000 безробітних, вони пишуть 1,000, коли 5,000, пишуть 500 і т. д.

Так, наприклад в Червоний Четвер у Вінніпегу демонструвало поверх 3,000 робітниць і робітників, а вінніпегська “Фрі Прес” і “Український Голос” зробили з того — перша 400 демонстрантів, а другий 300.

Ще гірше брехнула собі “Фрі Прес”, описуючи демонстрацію безробітних, що відбулася у Вінніпегу 13 березня. Тут вона вже зменшила число демонстрантів вдвацяті, бо з 6,000 зробила 300.

Така явна брехня обурювала навіть багатьох тих, що лише приглядалися демонстрації.

Зараз після демонстрації мені довелося спостерігати таку картину.

До ресторану, де я вечеряв, прибіг хлопчик зі жмутом “Фрі Прес” під пахою і всі кинулись читати, що вона пише про демонстрацію. На першій сторінці було написано, що на демонстрацію вийшло 300 безробітних.

— Боїться сказати правду і тому бреше, — сказав один з робітників.

— Ні, це мабуть друкарська помилка, — став обороняти “Фрі Прес” другий. — Я не думаю, щоби “Фрі Прес” відважилася брехати цілому містові в очі. Всі-ж бачили, що демонструвало кілька тисяч.

— Ти занадто віриш буржуазним писакам, коли так говориш. Вони навмисно зменшують число демонстрантів, щоби хоч в той спосіб ослабити значіння і силу демонстрації.

Слово по слову і вони рішили спитати редакцію “Фрі Прес” через телефон, чи це сталася помилка друкарська, чи вона так таки написала.

Питав той робітник, що обороняв “Фрі Прес”.

— Кілько було на сьогоднішній демонстрації? — спитав він.

— Кілька соток — звучала відповідь.

— Ти брешеш, — гукнув у телефон, почервонівши від обурення робітник. Я приглядався тій демонстрації і бачив, що там було кілька тисяч.

У відповідь йому лише кракнув запертий телефон.

Отак бреше “Фрі Прес”, бреше “Український Голос” і брешуть всі інші буржуазні газети, бо тисячні ряди демонстрантів, бють по всій їх писанині про “добробут”, про здатність капіталізму задоволити потреби всіх членів суспільства, говорять про голод, холод і злидні мільйонів працюючих і тим самим виявляють необхідність повалення капіталізму, який породжує все зло, всі ті страждання мільйонів.

М. Саранчук.

Чи вони є, чи їх немає?

Хто не знає байки про вовка, який, щоби дібратися до отари, переодівся в овечу шкуру; до такого вовка в овечій шкурі подібна українська буржуазія. Вона ніяк не хоче назвати себе по імені, а лиш прикидається “трудящими” та всеукраїнськими оборонцями працюючих та ще і вмовляє в них, що української буржуазії ніде взагалі і

немає. Та простий рахунок говорить зовсім що іншого; отих зорганізованих українських буржуїв в Галичині є щось кілька тисяч. Зачинаємо рахунки:

1. “Союз Українських Купців” має більше, чим 1,000 членів; “Союз Українських Каменичників” у Львові 400 членів; не один робітник і селянин ли-

шив їм, як бариші за товар і за чинш гірко запрацьовані гроші. Союз Українських Нафтовців “Кипячки” (щойно заложений) гуртує українських буртовців і інших буржуїв, на яких тяжко працює робітник Борислав, Стебника, Мражниці і так далі.

2. “Союз Українських Хліборобів” обєднує 700 україн-

ських обшарників, попів і кулаків, що мають разом близько 500,000 моргів землі. До помочі мають вони ще "Сільський Господар", що обслуговує їх сільсько-господарськими машинами, штучними навозами і інші (бідняк не має на чім робити машинами, на штучні навози і інші штуки не має грошей). Селянин бідняк і наймит, що від ранного ранку до пізньої ночі запрацьовується на несвоїх ланах "своїх" обшарників і попів, що світа не бачить за працею і відробітками в сільського багача-буржуя за коні, за збіжжя, за позичені гроші, сільський пролетар дуже добре знає, що є українські обшарники, що є

кулаки-багачі (та дежби вони нараз поділися!)

3. Центробанк у Львові; Українбанк в Луцьку, Земельний Банк Гіпотечний (з легкої руки пана митрополита графа А. Шептицького) пустили в ліцитацію земельку не одного бідняка та середняка.

4. Такі, — вибачте за слово — кооперативи, як "Народна Торговля", кредитові з "Центробанком", страхові з "Дністром", молочарські "Маслосоюзи", об'єднані в "Центросоюзи" — це ніщо інше, як акційні товариства української буржуазії, що мають на цілі нагромадження для неї народнього капіталу і забезпечення ринку збуту. (Прямо рай для української буржуазії!) Клич "С(вій

до) С(вого по) С(вое) (читай: "С(вій) С(вого) С(кубе) це блахман в очі працюючим, щоб їх можна лекше ошукувати.

Коли до рахунку додати всіх незорганізованих буржуїв, всякі фабрики ("Нова Фортуна", "Елегант"), тартаки, млини і т. д., по цей бік Збруча, українську буржуазію в Чехії (Закарпатська Україна), Румунії (Буковина), тут в Америці, рештки петлюрівських недобитків, що вигнані українськими робітниками і селянами доживають по різних країнах своє ганебне життя, вкінці рештки кулачні і буржуазної інтелігенції на Радянській Україні — то будемо мати всеукраїнський рахунок всеукраїнської буржуазії.

Під увагу нашим дописувачкам

ПИШІТЬ ПРО ЖИТТЯ ПРАЦЮЮЧИХ У СВОЇХ МІСЦЕВОСТЯХ.

Ми вже багато разів закликали наших дописувачок, щоби заперестали обмежуватись самим лише дописуванням про внутрішньо-організаційне життя і щоби вийшли на ширше поле та писали дописи про життя працюючих у своїх місцевостях, про визиск робітниць і робітників у фабриках, майнах, готелях, пральнях тощо, про страйки, про демонстрації і т. д. Те саме піднімали деякі товаришки в нашій пресі в передз'їздових дискусійних статтях. Про те-ж саме говорять з великим натиском і ухвали ІІІ. Конференції. Але наслідків з тих наших закликів і конференційних ухвал

чомусь, на жаль, немає. Товаришки й надалі пишуть лише про мітінги, концерти, представлення, і інші виключно внутрішні організаційні справи.

А тимчасом в кожній місцевості відбувається так багато важних подій: у фабриках робітники і робітниці борються проти посилено зростаючого визиску, на вулицях безробітні демонструють проти безробіття, причому зводять бої з поліцією, попід фабриками кожного ранку відіграються болючі трагедії, в робітничих кварталах мордують робітничі родини голод і нужда. Все це речі, яких свідомі робітниці не сміють збувати мовчанкою. Бо належним висвітлюванням тих подій можна і треба справити широкі робітничі маси на

шлях клясової боротьби, можна приєднати їх в наші ряди. На тих подіях треба вчити робітництво розуміти суспільне життя, треба вчити його боротися за визволення.

А чи ви, товаришки, відгукнетесь на ті події в "Робітниці"? Чи ви висвітлюєте їх на сторінках нашого журналу? Ні, ви цього не робите. Але ви, товаришки, мусите це робити, бо це один з найбільших обов'язків, які кладе на нас в теперішній мент клясова боротьба. Ми чекаємо на ваші дописи, товаришки.

НЕ ПИШІТЬ ПРО ДРІБНИЧКОВІ СПРАВИ.

Другою великою недостачею наших дописувачок є те, що деякі з них намагаються вико-

ристати сторінки нашого журналу для поррахунків зі своїми особистими ворогами, або пишуть про такі дрібничкові справи, що їх повинні полагджувати на відділових мітінгах, або що й зовсім про них не варта згадувати.

Ми не друкуємо таких дописів, від яких тхне особистими поррахунками. На них ми має-

мо редакторський кіш. Але часом буває таке, що товаришка так вміло замастить свої особисті поррахунки організаційною закраскою, що редакція, не маючи змоги перевірити, як дійсно справа мається, помістить її допис. А такий допис, замість допомгти організації, приносить їй шкоду.

Таке витягання особистих

поррахунків на сторінки журналу треба як найрішучіше поборювати. Коли появиться в котрій місцевісти такого характеру допис, заряди жінвідділів повинні зараз же його спростувати, а ми вже тут затямимо собі імя тої товаришки, що дозволяє собі на подібні прийоми і її дописи проходитимуть належну перевірку.

Два місяці серед німецьких робітниць

Стаття радянської робітниці.

З Харкова вислано мене 1929 року до Німеччини вивчити на тамтешніх заводах справу обмотування якорів електромоторів.

Приїхавши до Берліну, я через 3 дні пішла працювати на завод Загальна Електрична Компанія. Познаймилась із майстром, що прийняв мене дуже ввічливо. Він познайомив мене з 2 обмотницями й сказав: — Дивіться, як вони працюють, а як вам буде нудно, то можете іти по всьому цеху й дивитися, що вам подобається. Через кілька хвилин після цього підійшла до мене одна робітниця і запитала: “ви більшовик”. Не знаючи, хто вона така, я відповіла обережно: “У нас в СРСР всі більшовики”. Вона, однак, не задовольнилася з моєї відповіді, взяла мене під руку, одвела у бік і показала мені квитка Комуністичної Партії Німеччини. Після цього я призналася й сказала про себе правду. Тоді я відчула, що я не одинока, що навколо мене мої товариші.

Інші робітниці спершу боялися зі мною розмовляти, а другого дня я стала діставати від них листи з запитаннями: “Хто мене післав до Берліну? Як живе в СРСР жінка-робітниця? Як у нас з індустріалізацією?” тощо. Того ж дня я дала їм листову відповідь і тоді вони прийняли мене до товариства свого, покликали на квартиру до себе.

Я дуже охоче ходила до них на квартири, придивлялася як живе німецька робітниця. На заводах ЗЕК в обмотних цехах працювало

близько 400 жінок. Платять їм там на 30% менше як чоловікам.

Серед цих 400 робітниць я знайшла 3 комуністки; але таких, що співчують компартії, переважна більшість. Коли я приглядалася до їхньої політичної роботи, тоді згадувався мені 1905 р. у нас в Росії. Вранці вони розповсюджують комуністичну літературу, передають одна одній “Роте Фане” та різні журнали.

Знайшла я там і делегаток, говорила з ними, як працюють вони серед жінок. Працювати там звичайно далеко трудніше як у нас.

Як і по всіх капіталістичних країнах там жінок експльоатують, як і всю робітничу клясу. Охорони материнства та дитинства там бракує. На ЗЕК траплялося, що жінки родили біля варстатів, а після пологів дають 6 днів відпустки.

Про будинки відпочинку робітники поняття не мають і якщо робітник або робітниця відпрацюють на заводі 16—20 років, то тільки тоді дають їм 6 днів відпустки.

Кваліфікована робітниця-обмотниця, працюючи 8 годин, не відходячи від машини, заробляє близько 120 марок на місяць. Сама ж вона мусить платити за себе страхування. Дорожнеча величезна: якщо робітниця хоче їсти й мати квартиру, то в неї від заробітку зостається 9 марок на одєжу. М'ясо може вона їсти тільки раз на тиждень, і дедалі становище робітниці гіршає. Тепер на заводі ЗЕК масово звільняють робітників, бо завод завантажений роботою тільки на 30%.

20 жовтня відбувся всенімецький конгрес робітниць. На цей конгрес робітниці пішли організовано під червоним прапором і з музикою. Мені було заборонено ходити з демонстраціями, то вони дали мені провідника, юного піонера, що одвів мене до клубу, де відбувався конгрес. В час демонстрації були сутички з поліцією. Деяких робітників заарештовано.

Конгрес справив на мене величезне враження, я на власні очі побачила, що німецькі робітниці, як треба буде, стануть на оборону СРСР.

Розмовляла я з робітницями, чому вони не вступають до компартії. Родинне життя й побутові умови у них дуже тяжкі; але, поговоривши з одною, запитала я її: "Що важливіше: сім'я чи компартія?" Як відповідь — дістала я від неї тижнів через два повідомлення, що ця робітниця вже вступила до компартії.

За ті 2 місяці, що я пробула з німецькими

робітницями та робітниками, я відчула нерозривний зв'язок німецького робітництва з робітництвом Радсоюзу. Вони дуже люблять нашу країну й кажуть: "Єдина країна, де немає тягару капіталізму, де кожний робітник вільний — це СРСР". Німецькі робітники та робітниці дуже цікавляться нашим соціалістичним будівництвом та п'ятирічкою. Вони кажуть:

— Ми не дозволимо буржуазії напасти на Радянський Союз, перешкодити будівництву соціалізму.

Ераст.

"Чим більше розвинена, чим "чистіша" є буржуазна демократія, тим більш отвертою, шорсткою і безпощадною стає класова боротьба, і тим наявніший гніт капіталу і диктатури пролетаріату."

"Великі революції висувають великих людей і розгортають такі таланти, що раніше здавалися неможливими".

ЛЕНІН.

РОДИЧІ І ДІТИ НА РОБІТНИЧОМУ ШКІЛЬНОМУ СВЯТІ.

КОМУНА.

Коли буде Комуна,

То буде місто, як море, як гори,
Таке біле й таке широке.

І вдень у дванацять

Ударять у дзвони,

І підуть кольони

Від праці до моря.

І люди — як поле пісень і пшениці
Серед темної хмари Великого бору.
Обличчя мов сон... чи секунда... чи птиці
Рудокопи-поети, матроси-лірики моря.

І ти так само її шукатимеш зором

І серце злеліє зорею-падучою птаха

Серед сотень і тисяч очей — для тебе

Око в око — солодким жахом.

То під величним вечірнім небом

Пізнає кожен, кого він хоче так ревно,

І ось так само десь під самісіньким дахом
Прочитає хтось мій розмір древній.

М. Йогансен.

ПРАЦЮЮЧИМ РУКАМ.

Благословенні чорні руки,

Дорогоцінні мозолі —

Липкі від грязі і мазюки,

Брудні від гною і землі.

Руки порепані і грубі,

Кровю напухлі пруті жил —

У безконечнім дійснім труді

Реальні творці мрійних діл.

Звідки-ж взялися дивовижні

Міста і села й фабрики?

Лискучих рельс стьожки залізні

І пароплави й літаки?

Звідки-ж взялися чуда праці

Надбані протягом століть?

Безліч машин і різні речі,

Що ними гордиться весь світ?

Видумав мозок?... безперечно —

Але який це бувби скрут,

Якби для геніяльних творців

Не було роботящих рук...

Рук роботящих мільйони

Творять на світі все добро

Ледащим і грабіжним жменям,

Що діють кривду, сіють зло.

Жилаві руки мозолисті

Кігтям грабіжним вчинять суд...

Обновлять землю і врочисто

Свободи прапор вознесуть.

М. Сопілка.

МОЛОТКИ.

Витанцьовують, сміються

Дзвінко, дзвінко молотки

Про весілля революцій —

Цоки-цоки-цокотки!

Міх задихався, не встигне,

Важко — міх — зідхав...

Грюкотіли десь машини,

Я з товаришем кував.

Іскри бризками повсюди,

І нема,

Кузьня їх вгорі закруте,

Проковтне пільма.

А у горні шаруділо

Листя золоте:

Дух міхів підняв на вили,

Віником мете.

Ну і день! Сорочка в піні,

Везерунки на спині,

А в очах персніє, синьо,

Як у червеньові дні!

...Тільки це згадав, як танки

Знову в танки молотки,

І виспівують про ранки:

Цоки-цоки-цокотки!

М. Хвильовий.

Чорний Джордж

Написав Лев Гумилевський.

Чорний Джордж мав зовсім таку білу шкіру, як і всі його товариші в Ланкшайрі. Чорним він був лише від вугляного порошу, який так сильно й глибоко в'ївся в його шкіру, що і на девятий тиждень страйку він був не багато біліший як тоді, коли скрипуча клітка викидала його разом з другими робітниками з дна майни на поверхню. Але як би страйк тягнувся і девять років і якби маленький Джордж став біліший від своїх товаришів, то й тоді мабуть він не перестав би бути для всіх Чорним Джорджем, так сильно причіпилося до нього те прізвисько, яким випадково назвала його в школі Гелен Роджерсон.

В дванацятім році життя Джордж ледве пам'ятав своє дійсне ім'я Джонстон, яке він отримав по батькові. Батько його загинув у майні, працюючи над старою галерією, куди загнала його босівська ненажерливість.

З майни витягнуто на поверхню не батька, а якусь мішанину з мяса, костей, вугілля і крови. До тої купи мяса підійшов бос і відвернувся. Над нею зупинились жена і син та гірко заплакали. Майнері, поглядаючи на боса, погрозово гомоніли. Побачивши це форман підбіг і вивів його з гурту.

— Кілько літ бойсові? — спитав бос.

— Здається, одинацять, містер Гарді.

— Все одно. Дайте йому від понеділка роботу.

— Але ж, містер Гарді, після закону ми не можемо спускати в майну хлопця, що не має ще дванадцять років...

— Зробимо виняток — відповів бос. — Не можемо-ж лишити сім'ї вбитого без піддержки.

— Ви дуже добрі, містер Гарді!

Містер Гарді розгорнув білу хустинку, обтер товсте обличчя і махнув рукою, якби від неможливості побороти свою безконечну доброту.

Так маленький Джордж став до праці.

В понеділок замість іти до школи він спустився в майну. В обідний час, чорний як негр, він забіг на шкільне подвір'я, щоби повідомити товаришів про перемену, що зайшла в його життя. Тоді то Гелен Роджерсон і крикнула:

— Джордж прийшов. Він став чорний як коменяр! Чорний Джордж, Чорний Джордж, де ти був? Чи не в пеклі, куди тебе давно збирається післати учитель.

Джордж присів на почіпки, так як сідають майнері, і, розтираючи на лиці вугільний порошок, серйозно сказав:

— Я думаю, Гелен, що в пеклі трохи ліпше. А навіть як так само, то різниця між ними є та, що пекло люди тільки видумали, а майни дійсно існують і то дуже близько нас.

— Ти будеш робити в майні Джордж? — обступили малень-

кого майнера товариші. — Але-ж це неможливе.

— Містер Гарді зробив виняток для мене зі взгляду на смерть мого батька. Він хоче допомогти нам.

— Гарна допомога! — злісно замітив рудий Джан. — Та ти пропадеш в майні.. І що ти там робиш?

— Відкочую візки з вугіллям.

— А, значить працюєш відкатчиком—зі знанням діла сказав Джан. — Зароблятимеш шіллінг і шість пеннів на тиждень. І ніхто не скрутив містерові Гарді голови за таку поміч?

Джордж покрутив головою:

— Мартін і Ендрю, з якими я роблю, були дуже злі на боса і говорили, що прийде час, коли майнері розплатяться з ним за всьо. Вони обіцяли, — додав він тихо, — доплачувати мені по два пенни зі свого заробітку.

Довго говорили школярі про Джорджа. Рудий Джан підняв в часі навчання руку і, коли учитель не дуже то ласкаво спитав його, чого йому треба, з докором сказав:

— Невже містер Гарді не міг в інакший спосіб допомогти сім'ї убитого Джонстона, як тільки взяти його сина зі школи і спустити в майну, де і старшим тяжко працювати.

Учитель витріщив очі.

— Що ти сказав? — крикнув він.

Джан холодно почав був повторювати своє питання, але

учитель кинувся до нього з піднятою лінійкою.

— Мовчи! За те зухвале питання ти будеш зараз покараний.

— Я хочу вперед почути відповідь на него, — настоював Джан при мертвій мовчанці цілої класи.

Лінійка спустилася на витягнені Джанові руки. Він стиснув від болю зуби. Учитель закричав:

— Як ти ще раз відкриєш рот, то можеш більше не приходити до школи.

Кляса замовкла. Про Джорджа більше не ставлено питань учителеві. Але всі школярі говорили про него між собою.

злим відкатчиком. Його зарібок разом з тим, що могла заробити мати пранням і дрібною випадковою працею, спасав їх від голодової смерті.

Чорний Джордж міцно тримався своєї праці, але, як вибух страйк, він застрайкував разом з іншими без всякого жалю за нею і за втраченим шілінгом та шістьома пеннами.

Вісім тижнів зівали майні чорними дірами і стояли пусті та порожні. Купи бруду поростили травою, а розкидані навколо них дрібні куски вугілля старанно вибирали майнері і спалили в печах з великою ошадністю.

Ночами Чорний Джордж

розказував йому рудий товариш. Мати не могла знайти роботи. Містечко було повне жінок безробітних майнерів і всі вони шукали праці. Мізерна допомога страйкового комітету ставала з кожним тижнем менша і менша.

Майнері були непохитні і терпеливі. Старий Мартин час від часу заходив до маленького відкатчика і, поплескавши його дружно по плечі, говорив:

— Нічого, Чорний Джордж, нічого. Допомога прийде, будь спокійний. З-за границі йде нам значна допомога від працюючих інших країн... Але якби нам прийшлося навіть умирати з голоду, то ми не піддалися би босові, Джордж, га?

— Ні, не піддалися би, — відповідав твердо Джордж.

— Адже загинати в майні під брилами вугілля теж не краще.

— Я теж думаю, що не краще, містер Мартин.

— А як нам накинуть годину праці, то ми будемо гинути там два рази більше, як гинули.

— Так, містер Мартин, нещасливі випадки завжди трапляються при кінці дня, коли робітники змучені. Нам читав про те в школі містер Смілли.

— Смілли — добрий хлопець, — замічав Мартин, а відходячи додавав, — завтра мітинг, Джордж. Прямо на вільному воздусі біля майнів.

Чорний Джордж прашався з гостем, а ранком першим з'являвся на мітинг. Він уважно слухав промов місцевих і поза-місцевих бесідників. Його маленькі руки завзято плескали їм, а його тоненький голосок звучно виділявся з товпи, ко-

“Все одно. Дайте йому від понеділка роботу”...

А Джордж учився тимчасом відкочувати візки з вугіллям. Ця робота була не по його силах і якби не поміч старих майнерів, то він ледви чи піднявся би вечером з майни на поверхню. Він був обезсилений, напів задушений вугільним порохом і тяжкою працею.

Впрочім він скоро привик і до чорної своєї шкіри і до важкого повітря в майні і до важких візків. До дня великого страйку в 1926 р. він був не

крав разом з другими хлопцями бараболі з босівських складів, днями він вартував на пікетовій лінії, а у вільний час брав книжки і переходив з рудим Джаном те, що школярі за рік вивчили в школі без него.

Але книжка дрожала в його руках. З кожним днем гостріше стирчали його плечі з під подертої куртки. Чорна шкіра присихала до костей. Він насилу розумів те, що читав, чи

ли майнері в піднесеному настрою розходилися з піснями по домах.

Ендрю було по дорозі з маленьким майнером і коли зворушена промова і піснями товпа розходилась, вони повертали разом додому.

— Ми досить твердо стоїмо, Джордж, — задоволено говорив Ендрю. На цей раз ми добємося свого, як тільки не буде надто багато зрадників. Цей тиждень буде тяжкий, занім комітет дістане гроші... Але ми перетерпимо, Джордж, правда?

Чорний Джордж згоджувався зі старим майнером без хитань.

— Ми перетерпимо і це, містер Ендрю.

— Чи не найтяжче приходить тобі, бідний хлопе.

— Так, мені не дуже то солодко...

— Але, Джордж, ти сам розумієш...

— Дятого, щоби розуміти теперішнє наше положення не треба багато розуму, містер Ендрю, тут вистарчить трохи попрацювати на дні тих дір.

— Так, ти правду кажеш, Джордж, правду.

Перед тим занім розійтися біля сутеринного вікна квартири Джонстонів, вони довго стискали один одному руки, а старий майнер тепло говорив:

—Будь терпеливий, Джордж. Як бачиш навколо себе такий підйом і витревалість, то сам переймаєшся твердістю і увірненістю. Ми добємося свого тим разом.

— Ми побідимо, містер Ендрю, — відповідав Джордж, — явно гордячись тим, що він належить до тих відважних, рі-

шучих і непохитних людей, — ми побідимо.

— Добраніч, Джордж!

— Будьте здорові, містер Ендрю!

Вдома Джордж з великою онцадністю з'їдав бараболю з сіллю і запивав те все горнятком води. Він ходив по кімнаті з великою обережністю, щоби не збудити матері, а потім засинав на довгій батьковій ліжку, повний надії на побіду.

В понеділок страйковий комітет перестав видавати допомогу. Мати разом з другими жінками пішла шукати за працею до інших місцевостей. Чорний Джордж лишився сам.

Книжка — бідна розвага для голодної людини і тому Джордж ставав з кожним днем все більше й більше розсіяним учеником. Рудий Джан вдавав, що не помічає того і про-

довжав терпеливо показувати і пояснювати.

Коло складів з бараболями бос поставив варту і Джордж приупав на дусі. Сільська допомога не могла спасти від голоду. Та й через те, що Джонстони належали до страйкерів, їм відмовлено видачу допомоги.

Чорний Джордж не міг довше вчитися. Хитаючись від ослаблення, він обняв Джана і повільно вирвав з його рук книжку.

— Не треба, Джан.

— Чому, Джордж? Що таке? Невже ти не хочеш більше вчитися?

— Я не можу, Джан.

— Ти не можеш, Джордж?

— І мені не треба, Джан, — додав він, простягаючи руки. — Дивись: я уже висох як тріска.

(Далі буде.)

Що мінути \$3.000 на воєнні кораблі

Що року всі капіталістичні держави назначують "конференцію роззброєння" у якому-небудь гарному місті. Висилають туди своїх, тренуваних уже в таких "празниках", представників і ті балакають собі що влізе про "загальне світове роззброєння". Роззброюють при цьому всі фляшки від дорогих напиктів та повні тарелі від їжі — спасають, мовляв — світ від різни та воєн.

Така "конференція морських роззброєнь" відбувається саме тепер в Лондоні. Балакають там, говорять — переливають з пустого в порожнє, як то кажуть. Але й дещо цікаве ви-

ходить з їхньої балачки. Бо обчислюють вони на цій "паціфістичній" конференції, що тоді, як вони про роззброєння балакають — капіталістичні держави видають на одну мінуту около 3,000 доларів на нові кораблі воєнні. Отже на годину видають вони вже сто вісімдесять тисяч доларів на цю "благодать", а на добу поверх 4 мільйони доларів. Цифра нічого собі, в той час, як безробітні по всіх усядах пухнуть і гинуть з голоду. Так то по новомодньому "роззброюються" капіталістичні держави і хто їм не повірить тепер?

У гайдамацькому курені

Над політичним обрієм збирались хмари. Насувались події. Наближались вирішальні дні боротьби за владу. Гайдамаки готувались до виступу. Українські курені ворушились. Чиясь “незрима” рука готувала збройні сили для боротьби за національно-буржуазні інтереси. З другого боку готувались революційні сили.

На Торговій, у штабі Червоної гвардії, безперервні чергування. Дружина робітничої молоді день і ніч наготові. Вдень — бойове напруження, чекання сутички, вночі — на графських канапах та в кріслах, звернувшись клубочком, або на долівці, підмостивши що-небудь під голову. Вдень біганина, метушня, безперервні балачки, накази. А вночі — могутнє хропіння молодих грудей. Їда насухо, де доведеться: на колінах, на столі, на підвіконні. Консерви розчиняють багнетом або австрійським кинджалом. Все по-походному, в бойовій напрузі, в чеканні чогось неминучого, важливого і трохи моторошного. Моторошність ця ніби ще більше надавала бойового настрою. Обставини спричинювали напружену цікавість. Яскравіше відчувались події.

Хоч би швидше...

Молоді бойці нетерплячі.

І не дивно, адже багато з них ще необстріляні хлопці. А рушниця пориває в бій. Клясовий інстинкт і свідомість посилюють піднесення. Зростає прагнення боротьби й перемоги.

Ждемо...

Коли ж нарешті?...

Наради всяких комісій, засідання колегії штабу Червоної гвардії тривають безперервно. На цих засіданнях і наш представник — начальник дружини — Урицький... Нарешті в двір усакає Урицький:

— Хлопці, є!...

Всі схвильовано, з нервовим чеканням обступають начальника.

— Є справа, — каже уривчасто Урицький. — Половина хлопців під командою т. Вчителя (помічника начальника дружини) — в гайдамацькі курені. На охорону й на все інше...

В чому було “все інше” — так ніхто й не

зрозумів. Та й не намагались зрозуміти: є справа й квит. Всі намагались чим-небудь себе активно виявити, зробити щось важливе, поважне і, може, виключне.

— Становись! — командує Урицький.

Ми вишикувались. У кожного з нас одно питання: “кого пошлють?”

З турбуванням стежимо за складанням списку тих, що йдуть в гайдамацькі курені на охорону й “на все інше”... Серце калатає.

— Візьмуть, чи ні?

— Попаду, чи залишать?

Нарешті, черга доходить до мене.

— Виходь!

Від радості насилу відітхнув. — Слава! Значить, і я. Значить, попав, занотовано у список. Слава! Іду на бойову операцію.

Було над вечір. Вишикувались і пішли, залишені тільки заздро дивились услід. Гайдамацькі курені містились у казармах за містом — по дорозі на цвинтар.

Шлях довгий. Зморились. Рушниця важчає. Аж ось брама казарми. Тут гайдамацькі курені.

Коло воріт вартовий — гайдамака. Стоїть мовчки, не запитує і не забороняє йти далі.

Не кажучи й слова, ми проходимо у двір. Гайдамака пропускає, здивовано дивлячись нам услід. Увійшли.

— Стій, — командує Вчитель.

Спинились. Наш невеличкий загін поринув у просторі великого казармового двору.

Нас було дуже мало. Не було чого й думати про охорону згаданих куренів. Це зрозуміли ми тільки тоді, коли увійшли в двір казарми і спинились у темряві. Проте, ніхто не висловив своєї турботи. Навпаки, всі поводитись бадьоро й весело.

Лишивши нас серед двору, Вчитель увійшов у казарму. Казарма його ніби проковтнула. Дружинники не спускають очей з напрямку, куди зник їхній начальник. Вони готові кинутися на підмогу, як тільки гукне. А навколо темрява. Тільки чорніють промежини вікон та дверей величезної казарми.

Почали потроху обдивлятися. Он у кутку стоять панцеровані автомобілі... Навколо нас по двору сновигають якісь люди. Спиняться, подивляться на нас і йдуть у казарму.

Хто вони? Вороги? Друзі?

Ставало тривожно. Всі вже розуміли, що вирішається задача з багатьма невідомими. Але говорити про це нікому не хотілось. Колегія Червоної гвардії доручила нам бойове завдання. Його треба виконати спокійно і з гідністю... Проте, наше бойове завдання було дуже сміливе і ризиковне. Ми попали в табор ворога, що готує виступ проти Червоної гвардії. До ворога, в якого кілька тисяч чоловіка, озброєного панцерниками, кулеметами й рушницями. А в нас насилу-силу — з півсотні молодих дружинників.

Проте, наша зухвалість нам допомогла. Готуючись до виступу, гайдамаки були дуже здивовані, що ми прийшли.

“Здивувати — значить, перемогти” — але, на жаль, лише на час, на строк, що потрібен ворогові, щоб схаменутися. Так було й у нас.

Приголомшені гайдамаки вислухали з’ясування Вчителя (що він казав їм, ми не знали) й дали нам одно з казармових приміщень у головному корпусі, одночасно посиливши варту коло брами.

В казармі небезпека відчувалась ще раніш. Не ми вже охороняли гайдамацькі курені, а швидше — гайдамаки охороняли нас. Довелося подбати про захист нашої дружини від гайдамак. Поставили охорону нашого помешкання. Призначили стійки. Вільні дружинники лягли на полу. Проте, ніхто не спав. Перешкоджало нервово хвилювання... Начальник нашого загону, обходячи казарми, приносив нові й де-далі тривожніші чутки. Всі зрозуміли, що ми у пастці. Становище скрутне.

Раптом всі здригнулись — телефонний дзвінок. Вкутку нашого помешкання стояв телефон.

— Галло! Коло телефону.

Учитель взяв рурку. Слухає.

— Слухаю, — відповідає Вчитель і, повісивши рурку, повертається до нас.

— Хлопці!...

Ми схвилювано збиваємось навколо Вчителя.

— Передано наказу, — каже далі Вчитель, — із штабу Червоної гвардії: негайно звідси йти. Боротьба неминуча. Що-хвилини в місті сподіваються виступу гайдамацьких куренів.

Гарно сказати — йти, а хто нас випустить?...

Почали потихеньку радитись... Раптом один з дружинників, кинувши шапкою об долівку, задеркуватو й весело сказав:

— Я знаю, ми втечемо хоч би що... Ще хлопчиком я грався тут у дворі з дітваками... Я знаю такий прохід, що нас усіх врятує.

Всі підбадьорились. Заспокоїлись.

Вчитель потихеньку зняв стійки. По одному, обережно почали виходити ми з казарми.

Зоряна зимова ніч. Холодно. Трохи моторошно, але весело. Гостро відчувається небезпека. Проте, рятунок є...

Уздовж стіни, по одному, прокрадались ми в куток двору. Спереду — вожак. Нарешті підійшли до високого кам’яного муру, що одгороджував двір казарми од дороги на цвинтар. Наш вожак почав відсувати каміння. Зробив дірку. Пролізли в дірку і всі опинились по той бік.

— Тепер, хлопці, не зівай, — каже провідник. — Як тільки що, — стріляй...

Проте, до стільби не дійшло. Гайдамаки, захоплені підготовленням до збройної боротьби, про нас, мабуть, забули...

Назад ми пройшли швидко й непомітно. Утоми як не було. По дорозі нам траплялись червоногвардійські патрулі. Спинялись, закурювали і знову йшли. На ранок бій.

П. Аннулов.

ЯК АЛЬКОГОЛЬ РУЙНУЄ ЖИТТЯ.

Лікар Бурневіль, досліджуючи 1000 ідіотів, спостеріг, що в 470 ідіотів були алкоголіки батьки, а у 74 — матері; у 65 і батьки і матері були алкоголіками.

Алькоголь руйнує не саме лише здоров’я людини, він руйнує життя цілого колективу. Так само, як алкоголь насамперед отруює в тілі людини його найголовнішу частину — нервову систему, він вносить велику плутанину в розумове життя людського колективу. Люди запаморочують свої голови спиртовими напоями й від того стають здатні на всякі безглузді та божевільні вчинки. А це, цілком зрозуміло, призводить до здичавіння та великого занепаду громадянського життя. Треба твердо і назавжди постановити — не вживати алкоголю, не пити жодних спиртових напоїв, ні в якому вигляді, ні міцних, ні легких.

“СНЕП ШАТ·С”

ЯК МОЖНА ПОКІНЧИТИ З БЕЗРОБІТТЯМ.

— А ходили ваші на демонстрацію безробітних?

— Та де там. Він лише дома герой. Як щось йому не в рехт, то не раз потягне мене поза вуха. Тому тиждень, як мня потягнув, то й досі стріляє мені у вусі. На демонстрацію не хотів іти, хоч вже п'ятий місяць без роботи і в хаті ані зломаного centa. Там треба битися з поліцією, а він страхопуд. Мене, то він відважно бє. А на демонстрацію треба йти, треба домагатися...

— Нічого, кумо, не pomoжете. То комуністи лише демонструють.

— Та хто би там не був, а я все таки кажу, що треба демонструвати, домагатися, бо як будемо спокійно сидіти, то з голоду повмираємо.

— Робітники самі винуваті за це, що вони голодують. Бо вони не шпарують. Як роблять, то всьо пускають, а як нема роботи, то тоді буряться.

— Це вже таки неправда. Бігме, що неправда. Можливо, що є одиниці, але загально брати, то робітники, які працюють лише сезоново, ніколи нічого не годні зложити.

— Та як-би воно не було, але, як-би комуністичні агітатори не заохочували цих безробітних до розрухів, то був би спокій, вони пережили б якось тих кілька місяців.

— Воно може...

— А де ви набрали таких дешевеньких аргументів? — вмішалася третя робітниця, яка стояла біля ляди й прислухувалася балачкам цих двох жінок.

— Бо воно таки правда, — відповіла сердито перша жінка.

— Вам, жіночко, не pomoже доказувати, бо ви не хочете й не вмієте думати. Я вас вже дуже добре знаю. Ви лише любите спорити, що-би показати іншим (таким самим, як ви), що ви “переперли членкиню з робучого дому”. Ви наслухалися, як хтось, що не розуміє справ, говорив так, або читав з буржуазної преси. Буржуазія і її преса все послуговуються брехнями. Ми не закриваємо цього, що комуністична партія

стоїть на чолі цих демонстрацій. Це правда. Одинока комуністична партія, що все й всюди провадить боротьбу за поліпшення долі працюючих. Я цим горджуся. Комуністична партія назначає дні для таких демонстрацій та вказує голодним, як треба боротися, що-би знести безробіття раз на все. Але заставляють працюючих виходити на демонстрації капіталістичний визиск, нужда, голод і безробіття.

— Уряд видає так багато грошей на різні непотрібні справи, а для голодних безробітних нічого не дає. В елеваторах повно пшениці, а ми мусимо голодувати. Уряд повинен видати гроші та закупити подостатком пшениці та всего іншого й роздати безробітним. Ось так можна покінчити з безробіттям.

— Ви, товаришко, говорите щиро, але мильно, — перервала третя жінка. — Правда, що цим можна помогти голодним безробітним в критичній хвилі, але таким способом не можна покінчити з безробіттям раз на все.

— А як-же?

— Треба знести приватну власність, треба перетворити продукцію з визиску на продукцію для ужитку. Таке запроваджується в Радянському Союзі.

— І там нема безробіття?

— А чи бачили ви де в газетах про демонстрації безробітних в Радянському Союзі?

— Справді ніде не бачила. Всюди відбуваються демонстрації безробітних, а в Радянському Союзі ні.

— Там нема безробіття. В Радянському Союзі робітники працюють лише по 6 до 8 годин денно і лише 4 дні на тиждень. Коли переведеться п'ятилітний план, то робітники будуть працювати ще менше годин. Коли переведеться колективізація сільських господарств, то й селяни будуть також працювати по тільки само годин, що й робітники.

— Тому то всі панські газети так кричать проти Радянського Союзу.

Перша жінка лише здихнула сильно й вийшла, а обидві другі робітниці ще довго говорили про руїну капіталістичну господарку.

Драпака.

Природа й люди

Написав П. І. Кравців.

(Продовження)

В цій боротьбі жертвами впали малопристосовані до життя організми, поступившись місцем могутнішим та пристосованішим організмам. Такий процес тривав з покоління в покоління.

Крок за кроком одноклітинні організми сполучалися спочатку в колонії. Далі колонії з найпростіших одноклітинних організмів стали виявляти щільніший зв'язок, склавши вже живе неділиме ціле, в якому окремі групи клітин почали виконувати певні функції для загальних цілей.

Таким шляхом утворились органи пересування, органи приймати та ковтати їжу, органи травлення, дихання, кровообігу тощо.

Цим був покладений перший фундамент для розподілу праці, при чому форми клітин кожного органу та їх хемічний склад змінювались відповідно до спеціальної роботи на загальну користь. Так поволі з одноклітинних простих утворювались складні, багатоклітинні організми. Разом із цим ускладнялася й діяльність цих організмів.

Весь цей складний процес повільного перетворення має загальну назву еволюції тваринного світу.

Науки — геологія та палеонтологія¹⁾ дають нам можливість простежити довгий шлях еволюції.

Історія походження й розвитку тварин та рослин записана самою землею, і золоті сторінки цього мудрого літопису відкрили й прочитали робітники науки — дослідники природи. Розколини гір-велетнів та скелі, що поодвувались, відкрили окремі шари, розташовані о-

дин на одному за правильним історичним порядком. Першу сторінку цієї великої книги життя являють собою найглибші шари.

Вивчаючи ці шари в послідовному порядку, геологія ознайомила нас з будовою кожного окремого шару. Разом з тим друга наука, палеонтологія, відкрила, що найпростіші одноклітинні істоти були перші громадяни нашої планети; після них запанували безхребетові тварини та водорості, яких заступили риби. За ними пішли земноводні (різні жаби, тритони), слідом за якими, пристосовуючися до зміни кліматичних умов на землі, з'явилися ящірки — прародичі сучасних ящірок, змії та крокодилів, що творять класу плазунів. Кістяки вимерлих ящірок, знайдені в землі під час розкопів, дають нам можливість уявити, що ці тварини мали велетенські розміри; найбільший з них, гігантозавр, мав, як гадають, до 23 сажні завдовжки; правда, хвіст цієї потвори перевищував довжину її тулуба.

В дальших шарах були виявлені кістяки нижчих ссавців та птахів, і, нарешті, в найвищих шарах, що ближче стоять до поверхні землі, ми подибуємо зорю нового життя — відшукуємо кістяки вищих ссавців, і нарешті — людини.

Отже, розглядаючи живу і мертву природу, ми добачили між ними безперечний зв'язок. Всі елементи, що складають живу матерію, є в матерії мертвої природи, при чому фізичні та хемічні явища і тут, і там відбуваються за певними загальними законами.

IV.

Вирішуючи складні питання про хемічну будову живої істоти та про форми, в яких відбувається життєдіяльність організмів, наука поділилася на дві основні течії.

Представники першої течії кажуть, що всякі процеси, які відбуваються в організмі, викликає

¹⁾ Геологія — наука про будову та склад землі. Палеонтологія — наука про копалини тварини і рослини.

особлива “життєва сила”. Тому напрямок цей і названо віталізмом (з латинського слова життя). За наукою віталістів всі процеси, що відбуваються в організмі до духовної діяльності включно, проходять за заздалегідь накресленим планом, створити який та провести в життя можна, лише маючи свідомість. Звичайно, ця наука припускає щось надприродне, що створює все живе за своєю волею та за наперед накресленим планом.

Представники другої течії — матеріялісти, навпаки, всі складні явища в організмі розглядають як вислід взаємодії фізичних сил природи на живу матерію. Вся ж різноманітність життєвих явищ, до духовної діяльності включно — це, на їхню думку, лише вислід фізично-хімічних процесів. Матеріялісти визнають лише природні закони та природні явища.

Найбільше суперечок між матеріялістами та віталістами є в питанні про душу. З погляду віталістів вона неприступна нашим органам зовнішнього почуття — вона невидима, її не можна відчувати, та й безпосередньо органічного зв'язку з тілом вона не має. Матеріялісти ж навпаки, всю духовну діяльність розглядають як вислід фізично-хімічних процесів, що виникають у певному органі — в головному мозку, що має певну будову та певний хімічний склад.

В дальшому нашому викладі ми додержуватимемося природно-наукового методу, ґрунтуючись на даних одинокі правдивої матеріялістичної теорії, причому будемо переходити від простого до складного.

Візьмемо найпростіший, одноклітинний організм — інфузорію. — Спостерігаючи інфузорію, ми побачимо в її будові цілу низку частин, що виконують спеціальну функцію. Ядро — це орган розмноження. Війки, що виходять через отвори верхньої оболонки та повсякчас рухаються — це органи руху. Тут ми знаходимо спеціальні пухирці, так звані в а к у о л і : одні — щоб приймати їжу, а інші — щоб викидати неперетравлені частини. В цій найнезначнішій живій істоті ми виявляємо, таким чином, найрізноманітніші життєві явища: за допомогою спеціальних органів інфузорія дише, живиться, перетравлює прийняту їжу, росте, розмножується та викидає геть нестравні речовини, що випадково потрапили до її організму.

Всі ці процеси відбуваються за певний послідовним порядком. Всі вони скеровані до певної мети — зберегти життя даній тварині та забезпечити через потомство існування виду.

Ми вже згадували, що всі живі істоти походять від найпростіших, одноклітинних організмів. Перші громадяни нашої планети одвоювали собі право на існування та передали в спадщину своїм нащадкам здатність боротись з оточенням. Для цього потрібно було диференціювати — ускладнити будову клітин даного організму: у нього утворились органи руху, травлення, дихання, кровообігу тощо. Так створився вже багатоклітинний організм.

Звичайно основні життєві вияви, що розглянули ми в одноклітинному організмі (інфузорії), ми бачимо і в багатоклітинному організмі, з тою лише різницею, що тут ми бачимо різноманітнішу будову та складніші функції окремих частин (органів). Всякий складний орган тварини має свій прототип у найпростішого. Так, за первообраз складно влаштованої руки людини є псевдоподії амеби, війки та джгутики інфузорії. В процесі повільного вдосконалення їх заступили складніші органи — лапи, крила і нарешті руки.

В залежності від своєї будови та зв'язаної з цим життєдіяльності всі тварини в порядку поступового розвитку (еволюції) поділяють на класи. В цьому нарисі ми не можемо докладно спинятися на кожній класі; не можемо також простежити, як поволі змінювалися їхні органи та життєдіяльність. Ми говоритимемо лише про вищу класу — ссавців. А тому що до цієї класи належить і людина — цей останній ланок довгого ланцюга тваринного царства, ми спинимо нашу увагу на будові та життєдіяльності людського організму. Власно кажучи, тіло людини походить на тіло ссавця й різниться від нього лише досконалішими формами та складнішою і різноманітнішою життєдіяльністю.

(Далі буде.)

ЧИ Є ВОЗДУХ У ПРОСТОРАХ ПОМІЖ ПЛАНЕТАМИ?

Досі думали учені, що в просторах поміж планетами нема взагалі воздуха, що там існує цілковита порожнеча. Тимчасом учений Едінгтон доказує, що думка така є помилковою, що в міжпланетарних просторах є воздух, лише так дуже розріджений, що справді могло видаватись, будьтоби його там взагалі не було.

Полове виховання дитини

Перед початком цього століття панувала думка, що нібито полове почуття починає розвиватися лише в період статевого дозрівання. Гадали, що до цього часу дитина позбавлена будьяких полових виявлень, що до цього часу дитина не знає цього стану, однак за останні 20—25 років цю думку спростовано.

Головним чином праці віденського вченого Фрейда встановили, що вже в перші роки життя дитини можна констатувати наявність статевої енергії. Всяке життя являє повільний, поступовий розвиток. І важко допустити, щоб полове почуття з'явилося одразу, раптово, в період статевого дозрівання. Фрейд вважає, що навіть немовлятко виявляє полове енергію, коли воно ссе материну грудь. І, справді, за цього моменту досить часто можна спостерігати, що обличчя немовлятки червоніє, тільки випростовується, ніжки здригаються, тобто виявляється ознаки, що мають характер полові насолоди. Не рідко у дітей 4-5 років відзначувано схильність лизати слизову оболону губ і язика одне в одного, що також розглядається, як виявлення полового інстинкту. Не доводиться говорити, що поцілунок дуже поширений серед дітей, є явно полового походження. Ми не говоримо вже за дітей, що в 5-6 річному віці виявляють впертий потяг до іншої статі.

Таким чином, позаполового дитинства не буває, і зародки полові енергії можна констатувати вже на перших порах існування людини. Правда, за нормального розвитку ця енергія не виявляється у вигляді певного прагнення до протилежного полу, але вона, безсумнівно, існує, і за сприятливих для себе умов може прибрати різних полових форм, що порушують загальний хід фізичного й психічного розвитку дитини.

Практично можна вважати, що до 7-8 років нормальна дитина в половому відношенні не виявляє ясно й свідомо своєї полові енергії хоча, повторюємо, ця енергія є й вимагає до себе з боку близьких уважного відношення. Від 7-8 років і до початку статевого дозрівання, що настає в хлопчиків приблизно в 13—14 років, а у дівчаток на 1—2 роки раніше, дитина пере-

живає лише неясні й непевні полові почуття. З настанням статевого дозрівання ці почуття посилюються, поступово усвідомлюються і набирають характеру поривань до протилежної статі. Процес статевого дозрівання закінчується в хлопців до 20—21 року, а в дівчат — до 17—18 років. Однак, цілковитого полового розвитку хлопці досягають в 25 років, а дівчата в 20.

В Єгипті є величезна споруда, створена руками людини. Система кольосальних дзеркал, розташованих під певними кутами одне відносно одного, сприймаючи на своїй поверхні сонячні проміння, відбивають їх у певному напрямкові з таким розрахунком, що вони падають на стінки величезного басейну з водою. Зібрані, таким чином, сонячні проміння, нагрівають воду до кипіння і пара, що при цьому створюється, виходячи з басейну під певним тиском, рухає мотори. Ми бачимо, отже, як сонячна енергія, способом низки обертань, дає кінець-кінцем рушійну енергію, яка в свою чергу може бути використана, щоб одержати електричну енергію, або яку іншу. Так само й енергія полова, що є наслідком хемічної роботи статевих залоз, може або залишатись такою ж, або переходити в інші форми енергії — в енергію рушійну (робота м'язів) і в енергію розумову (розумова діяльність).

За більшості випадків передчасний половий розвиток є наслідком неправильного виховання. Все те, що сприяє підвищенню збудимості нервної системи, викликаючи загострену вразливість і нервовість дитини, викликає разом з тим і передчасне пробудження полового почуття. З одного боку всі ті впливи, що виховують у дитині схильність до самозакохання й капризів, а з другого боку — все те, що його озлоблює і залякує (зайва суворість, побиття), — однаково спричиняють розлад нервової системи і, як наслідок цього, різні ненормальності в роботі статевого апарату.

Коротко кажучи, виховання повинно мати за мету не допустити, щоб увага дитини зосереджувалась на її половім інстинкті. Якщо в дитини підтримується яскраві соціальні інтереси життя, якщо її оточують здоровим дитячим

колективом, якщо з перших же років її при звичають до дисципліни, порядку, режиму, якщо ігри й праця правильно чергуються з відпочинком і сном, якщо його рухлива діяльність має достатній простір, а його прагнення до активності і самодіяльності не обмежується батьківськими заборонами, — то це й є те виховання, що забезпечує нормальний половий розвиток дитини.

Таким чином, ми бачимо, що для правильного полового розвитку дитини немає й не повинно бути будь-яких спеціальних прийомів, які можна було б об'єднати під назвою полового виховання. Полове життя дитини являє значне, але не відгороджене місце. Воно тісно переплітається з усіма іншими виявленнями її існування. І якщо ці виявлення не "обкрадується" половим життям, то дитина гармонійно й правильно розвивається, а половий бік посідає своє місце. Всі ті прийоми виховання, що не дають енергії дитини переключатись на шлях полового використання, всі ці прийоми загального виховання разом з тим є і половим вихованням.

До цих прийомів можна віднести: 1) Здорове соціальне оточення, 2) Виховна метода переключення, що за мету має за кожного випадку виявлення зайвої уваги дитини до полового, створити яскравіші інтереси, які повинні розтопити в собі це полове зосередження. 3) Фізична культура, що відволікає полове енергію дитини на шлях м'язової діяльності. 4) Усунення всіх тих моментів, що роздразнюють статевий апарат (глисти, закрепи, тісний одяг тощо), 5) Гігієна харчування (не перегодовуватися м'ясною то гострою їдою), гігієна дихання (повітря), гігієна приміщення (уникати високої температури), 6) Правильне чергування періодів роботи й відпочинку, 7) Правильний денний режим.

Ще й досі дехто гадає, що в питанні полового оздоровлення дитинства перше місце повинно посідати вміло поставлена і своєчасно розпочата полова освіта дитини. Ці гадають, що коли дитина матиме правильне висвітлення питань полового життя, то цим забезпечуватиметься й нормальний половий розвиток її. Ми не заперечуємо, що полова освіта дітей може мати велике позитивне значіння. Якщо дитина своєчасно й правильно дізнається про різні

виявлення полового життя, про своє походження і т. ін., то цим самим значною мірою буде запобігнуто небезпеку перекручених уявлень, як ґрунту для нездорової фантазії і завчасної полової активності. Адже в половім питанні загрожує не знання усього, а неправильне і негарне відношення до неї. Але разом з цим ми вважаємо, що лише одна полова освіта, як гәла словесна агітація не підкріплена фактичним станом речей, не може розв'язати завдання полового оздоровлення дитинства. Можна знати, що "лінь — є мати всіх пороків", і разом з тим бути не менш лінивим.

Тепер, однак, ми знаємо, що хоча полова енергія й дуже велику силу має, про те її можна не тільки приборкати, а й зробити з неї невичерпане джерело фізичних, духових сил та людських радощей, перетворити її в могутні рушії прогресу й соціальних досягнень колективу. Треба лише уміти використати все полове багатство людини, щоб створити з неї духовне й культурне багатство. Шлях до цього один — нормальне фізичне й психічне виховання.

Д-р. Плотічер.

ЧИ МОЖНА ВІДЗВИЧАЇТИСЯ ВІД КУРІННЯ?

Можна. І що раніш, то й легше. Коли людина курить довго й коли в неї слаба воля, це зробити вже важче. Але в крайньому разі й тут є порятунок — гіпноз, який може звільнити людину від цієї шкідливої звички.

Той, хто не спроможний кинути курити відразу, повинен потроху зменшувати кількість тютюну, що він його вкурює протягом доби. Але людина здорова, з нормальною волею, може відразу й раз-назавжди покинути курити, якщо вона добре усвідомила собі, що тютюн — це отрута і для неї самої і для її родини, і для тих, хто працює з нею разом, наприклад в офісі. Ми знаємо багатьох, що підчас відпустки, відпочиваючи, завдяки здоровому життю і різноманітним враженням, швидко кидали курити й більше вже не повертали до цигарки. Щоб "вилікуватися" від куріння, треба нормально працювати й відпочивати, правильно використовувати свій час, відновлювати свої сили не штучним будженням алкоголем або тютюном, а перебуванням на свіжому повітрі, здоровою їжею, правильним сном.

ВЕЛИКІ ДОЩІ ПО 8 ЛІТАХ ПОСУХИ.

Як відомо, в Австралії часто бувають великі посухи, які тривають і по 10 літ. На днях у краях Австралії, де населення не бачило дощу 8 літ, упали великі дощі, які очевидно викликали велику радість серед тамошніх рільників і серед цілого населення.

Чому діти неслухняні та вередливі

Примхи й неслухняність виникають у дітей головню через неправильне поводження з ними батьків. Що старша дитина, то трудніше перебороти її погані риси. Правильним поводженням, уважністю, законними, посильними вимогами, відповідним режимом, твердим розпорядком дня можна змалечку виховати дитину організовану і невередливу.

— І звідки беруться такі діти, ладу їм не дає? Ти їм одно говориш, а вони роблять інше, — скаржаться матері.

І справді неслухняні, капризні діти дуже часто бувають і в родинах робітників, і в родинах фермерів. Капризують та не слухають і менші діти, і старші. А батьки гадають, що діти родяться такі, з таким характером. Насправді-ж це не так. Батьки створили дітям такі погані звички.

Звичайно батьки не думають, як їм поводитися з дітьми: не завжди однакові з ними, не завжди справедливі, уважні до них. Одного разу багато дозволяють дітям, другого разу — ні; одного разу зважають на їх примхи, а другого разу дитині за примхи “влітає”; поцілунки, пестощі дуже часто переплітаються з лайкою, сваркою та криком.

Такі, здавалося-б, ніби безобидні картинки трапляються мало не в кожній родині:

Дитина просить надягти нове убрання, мати не дає. Дитина плаче, кричить. “На чорт з тобою, надягай нове убрання, маж його”, — кричить мати, коли їй набридли дитячі сльози. Тим, що вона не дотримала свого слова, вона показала дитині, що криком, сльозами можна багато дечого домогтися, а як така історія відбувається кілька разів, то дитина переконується, що метода її (доймати плачем) правильна, і повсякчас її застосовує. Якщо дитина насміялася, розбила що небудь, розірвала, щось зробила, мати, не розібравши що їй як, карає дитину. Кара викликає сльози. Матері сльози неприємні, вона починає тішити, цілувати дитину, запевняти, що більше не буде її карати. Така нерівна поведінка матері приводить до того, що вона втрачає авторитет.

Часто буває в родині і так, що, як дитина

зробить щось неприємне, мати загрожує їй: “Зажди, от прийде батько, він тобі дасть”. Цим мати остаточно втрачає авторитет і можна задалегідь сказати, що дитина, слухати її не буде. Буває в родині так, що один з батьків забороняє, дитина йде до другого і той йому дозволяє заборонене і цим дає дитині право не слухати другого.

В родині часто вимагають від дитини неможливого: “не бігай, не стукай, не кричи” — такі заборони часто так і сипляться на дитину. А дитина ж не може сидіти без рухів, вона ознайомлюється з оточенням, речами, вона вправляється на рухах, комбінує, збагує досвід, і, навіть бажаючи спокійно сидіти, вона частенько виконати цього не може. Таким чином з найменших років примхи і неслухняність виникають у дітей через поводження з ними батьків. Якщо в діточому віці легко змінити поведінку дитини, то що старша дитина, то трудніше перебороти ці погані риси, то більше через ті риси неприємностей від дітей. Як взяти вже школярів, то їх неслухняність та упертість дуже трудно буває перебороти. В родині виникають конфлікти, діти не слухають батьків, часто живуть по-своєму, не завжди ходять до школи й втаюють це від батьків; бувають де їм хочеться; дружать з товаришами, що їх батьки не знають; з батьками, особливо з матір'ю, грубі й нестримані. Батьки або перестають звертати увагу на таку поведінку, або пробують з нею боротися, застосовуючи часто фізичні заходи. Ці карі приводять до того, що часто дитина тікає від родини, або підкоряється, затаївши нелюбов, а часом і злобу.

А всього ж цього можна було б уникнути, якби батьки, починаючи з першого року, правильно з дітьми поводитись. Правильно поводитися з дитиною це значить: уважно ставитися до дитячих прохань і виконувати їх, якщо вони законні; вимагати від дітей однакового, до того ж такого, що по силі дитині; якщо батьки чогось вимагають від дитини, вони повинні стежити, щоб дитина це виконала.

Треба дбати, щоб у родині дитина мала твердий режим, твердий розпорядок дня. Треба,

щоб у дитини був дитячий куток, були дитячі меблі, щоб вона мала матеріал для гри, роботи.

Надзвичайно багато важить спокійний тон в поводженні з дитиною. Не слід кричати на неї, виливати своє зло: неприпустимо перехо-

дити від криків до поцілунків і навпаки, не слід дурити дитину. Ось які великі вимоги від батьків в поводженні з дитиною. Якщо батьки все відзначене виконуватимуть, авторитет їх буде значний.

Ц. Коган.

На морському дні

Море не є всюди однаково глибоке. Місцями є воно плитке, але це досить рідко трапляється. Місцями його глибина сягає й кілька кілометрів. Морське дно має такий вигляд, як наша суша: є там гори, долини, дебри й пропасти.

Для дослідження морського дна та пізнання життя морських сотворінь різні сміливі моряки надягають на себе спеціальні пуркові апарати і спускаються аж на саме дно. Ті пуркові апарати є різного роду. Найпростіший з них це гумово-залізний шлем, що важить біля 40 кілограмів, до якого вкладає нурець голову передтим заки зійде під воду. Спідні краї цього важкого шлему щільно прилягають до плечей, рамен та грудей і не пускають води до його нутра. Зі сторони обличчя шлем має віконце, через яке нурець дивиться.

Нурець, що спуститься на дно, дихає чистим повітрям, гнаним маленькою помпою, поміщеною на човні на поверхні води, через гумову трубку, яка сполучує помпу з шлемом нурця. Та гумова трубка рівночасно служить за прилад до сигналізації. При допомозі того простого пуркового апарату може людина видержати під поверхнею води на незначній глибині яких 4 — 5 годин без перерви.

ЧОМУ ДУЖЕ ТЯЖКО ДІСТАТИСЯ ЛЮДИНИ ДО ВЕЛИКИХ МОРСЬКИХ ГЛИБИН?

Одна літра змороженої води (4° Ц) важить 1 кг. Як залізти у воду у глибину 10 метрів, то вода тисне вже на людину зі силою одної атмосфери, себто на поверхню кожного квадратного см. тисне вода зі силою одного кілограма. Що 10 метрів в глиб все прибуває тиснення об одну атмосферу більше, так що на глибині 40 метрів тиснення води виносить 4 кг. на 1 кв. см., якого людина у звичайнім пурковім апараті не видержить.

ЯКИМ СПОСОБОМ МОЖНА ДІБРАТИСЯ ДО БІЛЬШИХ ГЛИБИН?

На це є спеціальний апарат, збудований американцем зі сталі у формі великої, у середній порожньої кулі, в промірі около 1½ метра. З одної сторони ця куля має досить велике вікно, через яке можна провадити різні спостереження у воді. До цієї кулі влазить нурець зі всілякими потрібними приладами (з фотографічним апаратом тощо), щільно замикається там і опісля спускають його з човна на міцній гнучкій рурці на дно моря. В тій рурці поміщена гумова трубка, через яку провадиться повітря до пуркового апарату і телефонічні дроти. Нурець має можливість все порозуміватися з людьми, що знаходяться на кораблі.

ЧИ НА ВЕЛИКИХ ГЛИБИНАХ МОРЯ ПАНУЄ ЖИТТЯ?

Проміння сонця ніколи не досягає до тих глибин і тому панує там вічний сумерк.

Без огляду на величезне тиснення води життя на тих глибинах не завмирає. Перед віконцем нурця появляються різного роду найдивоглядніші риби, різної величини, на найрізноморднішій формі: довгі-тонкі, короткі-грубі, з величезними пащами, із страшними світляними очима, тощо.

Між ними можна бачити пераз велитнів, перед якими все втікає, бо все, що стане їм на дорозі, опиниться в їх черевах.

214 ЦВЯХІВ В ШЛУНКУ ЖІНКИ.

До шпиталю в Лодзі зголосилася Міріціанна Бернасьова, жаліючись на болі в шлунку. Коли її пересвітили лучами Рентгена, виявилось, що в шлунку Бернасьової знаходяться цвяхи. Лікарі зробили операцію і витягли зі шлунка 212 цвяхів дрібніших і 2 цвяхи 5-цалеві. Всі оті цвяхи важили разом 555 грамів. Бернасьова ликала цвяхи з розпуки, що її зраджує чоловік.

ВСЯЧИНА.

ЧОМУ НЕБО Є ГОЛУБЕ?

Довшиї час думали люде й учені, що погідне небо має тому голубу краску, що сам воздух є голубий. Така думка була помилкова і тому ніяк не могли люде вняснити такого наприклад явища, чому небо при сході і заході сонця закрашується на різні краски, або чому на рівнику синява неба переходить майже у фіолетну краску, а під бігуном у зелену. Щойно під кінець минулого століття ствердили учені, що синява неба це наслідок відповідного заломлювання промінів світла в дрібнесеньких частинках пороку, водної пари та кристалів леду, що гуляють у воздуху. Чим більше цих порошинок, пари чи кристалів у воздуху, тим краску неба темніша і навпаки. Соняшні проміні, які падають на землю прямо, слабше заломлюються, перебігають, крізь полосу пороку і пари коротшою дорогою і через те теж синява неба на рівникові, в нас і на бігуні буває ріжна. І тому теж небо при сході і заході сонця є інше ніж в полудне, а зокрема при заході сонця, через те, що у воздуху є більше порошинок і пар, небо грає багатшими і більш ріжноманітними красками, ніж це є при сході.

ПІДВОДНИЙ ТУНЕЛЬ МІЖ ЕВРОПОЮ І АФРИКОЮ.

Еспанський уряд затвердив проект будови підводного тунелю, який має вести з південного кінчика Еспанії через Гібральтарський пролив між Європою й Африкою. Він є дуже вузький і тунель буде мати довжину на вісім до десяти миль.

Поки-що призначено кошти на проверчення пробної шахти під землею на обох кінцях тунелю. Тому, що терен на обидвох кінцях є скалистий, має бути стверджено при будові цих пробних шахтів, чи взагалі в цих скалах можна буде повертати тунель.

ЦУКОР З ДЕРЕВА.

Професор Беркович у Берліні відкрив секрет, на основі якого можна виробляти цукор з дерева. Він заявляє, що до свого відкриття прийшов по напруженій 14-літній праці. Пруське міністерство рільництва перевірило цей цукор і задоволене з вислідів перевірки. Ціна цього цукру далеко нижча від звичайного цукру. Спеціалісти думають, що цей винахід викличе переверот у цукровім промислі.

АЛЬКОГОЛЬ ЯК ПОМІЧНЕ СРЕДСТВО ПРИ ОПЕРАЦІЯХ

Досі уживали лікарі хлороформу та етеру, щоби знечулити організм підчас операцій. А оце недавно зробили два еспанські лікарі пробу встрикування алькоголю в жилу хорних, що мусіли бути оперовані. Показалося, що алькоголь ще сильніше знечулює організм ніж хлороформ чи етер, а притім є менше шкідливий для організму.

БУВ ПОТРІБНИЙ.

Учитель: Петрусь, чому ти спізнився сьогодні до школи?

Петрусь: А, бо я був потрібний батькові.

Учитель: Не міг батько взяти кого іншого?

Петрусь: А, ні, товаришу учитель, бо він давав мені в шкіру.

ПРИЧИНА ДЛЯ СЕПАРАЦІЇ.

Суддя: Обвинувачений, скажіть, чому ви не жите разом з вашою жінкою?

Обвинувачений: Ну, та бо світлий суд усе замикає мене в арешті!

МИМОВІЛЬНЕ ПРИЗНАННЯ.

Суддя (до полісмена): Чим провинився той чоловік, що ви його привели?

Полісмен: Він був страшно паний.

Арештований: Пане суддя, я зовсім не був такий страшно паний, як це твердить полісмен. Я такий приятель сухого режиму, як і пан суддя!

Суддя: Признається. Добре, десять днів арешту. Прошу привести наступного обвинуваченого.

ЛІКАРІ.

При смертній постелі славного французького сатирика Рабеле (автор "Гаргантюа та Панта Груель") нараджувалися лікарі про причини його недуги та як вона буде розвиватися. Рабеле був ще притомний, чув, що лікарі перешіптуються, але не розумів змісту їх слів і попросив:

— Ах, колеги, позвольте мені вмерти власною смертю. Треба згадати, що й Рабеле був лікарем.

ПРИЧИНА ДО ПЛАЧУ.

Батько (до сина, що з плачем вертає додому):

— Чого плачеш, Юрку?

Син: Бо наш учитель, що так довго хорував...

Батько (перебиває синові): Помер?!

Син: Ні, виздоровів.

РОБИТЬ ТЕ САМЕ.

— Японці мають дивні звичаї. Наприклад, коли входять у хату, то здимають обуву.

— Овва! Мій чоловік не японець, а робить те саме.

— Як то?

— Усе здимає черевки, коли вертає додому пізно вночі.

Як наші відділи святкували 8-ме березня

ЛОНДОН, ОНТ.

Дня 9 березня відбулося в нашій місцевості масове віче, яким ми відсвяткували Міжнародний день жінок-робітниць.

Віче відкрив т. С. Гаврилюк, тому що товаришка, якій було доручено головувати, захерувала, о другі не були приготвлені. Голова покликав до слова т-ку Р. Мельник, яка говорила, як почався і розвивається жіночий робітничий рух. В своїй короткій промові вона сказала, що ми жінки-робітниці повинні поступати після слів Кляри Цеткін, яка сказала: "Ми, жінчини мусимо взяти участь в кожній праці й боротьбі робітничої класи і нашим бажанням є стати в передніх рядах".

Другим промовцем був т. В. Хомик, який говорив про те, як капіталісти визискують в усіх країнах жінок-робітниць і як робітниці борються проти того визиску. Він звернув увагу робітницям, щоби виховували своїх дітей на свідомих борців робітничої класи і вказав як це робити.

Я від себе скажу таке, що наші старші товариші не звертають ніякої уваги на наш відділ. На масовому вічу було дуже мале число робітників. Я думаю, що вони повинні таксамо цікавитися нашою працею, як ми їхньою. Товариші повинні зрозуміти, що ми мусимо орґа-

нізуватися, щоби боротися проти поневолення, бо робітниці в теперішній час є більше визискувані, як робітники.

М. Мельник.

ТРАНСКОНА, МАН.

В неділю, 9 березня, старанням відділів Жінсекції і ТУРФ Дім в Трансконі, Ман., відсвятковано Міжнародний день жінок-робітниць масовим мітінгом. На цей масовий мітінг прибуло поважне число також і товаришів, членів наших організацій, як рівно ж симпатиків обох полів.

Свято-мітінг випало досить добре. Присутні були зацікавлені промовою. Одно було замітне, а це те, що кожного року попередно на цім святі виголошували промови товаришки, а цього року, з якихсь невідомих мені причин, промовцем на ньому був товариш, який виголосив довшу промову на тему: "Історія боротьби жінок-робітниць за визволення". Лекція була дуже цікава й повчаюча. Лектор перейшов історію жіночого життя й праці ще від племінного життя, коли ще не було жінок-робітниць в сьогоднішнім розумінню. Товариш переповів про життя жінки в первіснім комуністичнім, в невісничім, фєвдальшім та капіталістичнім устроях. Сказав також, як поневолювали жінку різні релігійні секти своїми

законами та забобонами, що говорили про жінку-робітницю старі письменники, а що говорять пролетарські та селянські письменники і поети.

Товариш довше спинився на ролі жінки робітниці в класовій боротьбі вже панючого часу. Він цитував Леніна, Жореса та інших визначніших робітничих соціалістичних та комуністичних теоретиків і провідників революційного робітничого руху. Переповів історію, як заведено Міжнародний день жінок робітниць та чому робітниці цілого світа повинні обходити цей день.

Присутні багато скористали з цієї лекції.

Софія.

ВЕСТ ТОРОНТО, ОНТ.

Дня 9 березня старанням місцевого відділу Жіночої Секції влаштовано концерт - мітінг, яким відсвятковано Міжнародний день жінок-робітниць.

Голова концерту т-ка А. Волошин відкрила концерт-мітінг коротким поясненням про значіння цього свята. Опісля голова покликала до слова т-ку А. Бабій, яка зясувала теперішнє положення жінок - робітниць. Вона в своїй промові порівняла життя робітниць в Радянському Союзі і в капіталістичних країнах. Робітниці тепер є багато більше визискувані ніж робітники, бо робітники є ліп-

ше зорганізовані і можуть ліпше боротися за кращі умовини, а жінки-робітниці не є зорганізовані. Вони працюють по фабриках довгі години за дуже маленьку платню. Тому жінки-робітниці повинні організуватися, бо тільки при допомозі організації вони зможуть визволитися зпід капіталістичного ярма.

Концертна програма була досить багата, і всі точки випали гарно.

Наш відділ збільшується з кожним днем. Нові робітниці прибувають і вступають до нашої організації, а головне молоді дівчата імігранти, котрі є найбільше визискувані.

Закликаю всіх тих, що ще не є в наших рядах, записуватися до нашої організації.

Робкорка.

РІДЖАЙНА, САСК.

В неділю, 9 березня ц. р. старанням відділу Жінсекції ТУРФДім відсвятковано в Ріджайна, Саск., концерт-мітінгом Міжнародний день жінок-робітниць. Салю УРД була заповнена. Як піднеслася куртина, жіночий хор при участі оркестри відспівав Інтернаціонал. Опісля т-ка П. Мамчур пояснила значіння свята і чому ми кожного року святкуємо його. Далше слідували інші точки програми: деклямації, соля, дуети і оркестральні точки. В половині програми забрала слово т-ка Гнатюк. В своїй промові вона розказала про боротьбу, яку зводять тепер робітниці за своє визволення і закликала присутніх робітниць вступати до Жіночої Секції ТУРФДім.

Після перерви почалася дру-

га частина програми. Наш жіночий хор відспівав кілька робітничих пісень, а також вступали танцюристи з танками. Цей концерт ріжнився від інших наших концертів тим, що його влаштували жінки-робітниці своїми силами. Свято закінчено Інтернаціоналом.

Робкорка.

ЛЕТБРИДЖ, АЛТА.

Міжнародний день жінки-робітниці наш жіночий відділ святкував в неділю 9. березня концертом, який ми приготували своїми власними силами. Хором проводила т-ка А. Біляк, а мандоліновою оркестрою т. І. Гладун.

Т-ка К. Коляска відкрила свято, пояснила його значіння і закликала робітниць вступати в ряди Жіночої Секції і читати журнал "Робітницю".

З рефератом про Міжнародний день жінки-робітниці виступила т-ка І. Токарюк. Вона пояснила роллю цього нашого свята у визвольній боротьбі і як переводили й переводять те свято робітниці різних країн.

Т-ка Несторук розказала присутнім, що організовані робітниці Канади, а в тому числі й Жіноча Секція ТУРФДім приготувляють висилку жіночої робітничої делегації до Радянського Союзу, щоби вона оглянула тамтешнє життя працюючих, а головне життя трудящих жінок і потім поділилася своїми спостереженнями з всіми працюючими Канади. Вона закликала присутніх піддержати висилку такої делегації.

На перерві вписалася до нашої організації 4 нових членкині.

В другій частині свята т-ка

Сопко говорила про постійний зріст безробіття в усіх капіталістичних країнах, про дійсну суть канадійського "добробуту" і про підготовку капіталістів до війни та до нападу на Радянський Союз.

В програму концерту входили гарні пісні, які виконав жіночий хор і мандолінова оркестра. Були теж деклямації, квартети і соля.

На закінчення свята жіночий хор разом з присутніми грімко відспівали Інтернаціонал.

П. Коляска.

ТІММІНС, ОНТ.

Наше жіноче свято, 8 березня ми відсвяткували концерт-мітінгом. Салю місцевого УРД була заповнена робітницями і робітниками, а в концертну програму входили пісні жіночого хору, народні танки і деклямації.

В половині концерту т-ка Майданюк прочитала реферат про Міжнародний день жінок-робітниць і пояснила, чому робітниці повинні організуватися. Після неї промовляла т-ка Сушанська. Вона говорила про досягнення нашої організації Жіночої Секції ТУРФДім і закликала робітниць, щоби вступали в наші ряди. На її заклик вписалася одна товаришка. На закінчення жіночий хор відспівав Інтернаціонал.

Слід згадати, що ми добре, приготувалися до цього свята і тому воно випало успішно. Наш жіночий відділ видав навіть спеціальне число стінгазети про значіння 8. березня.

Робкорка.

ГЕМТРЕМК, МІШ.

Міжнародний день жінки-робітниці наше Жіноче Робітниче Товариство "Просвіта" в Гемтремк, Міш., відсвяткувало великим концерт-мітінгом в салі місцевого УРД. Саля була заповнена робітницями, робітницями і робітничою молоддю.

Свято відкрила короткою промовою т-ка Крупельницька. Вона пояснила, чому робітниці цілого світа святкують 8 березня, як це свято засновано і як воно зміцнює визвольний робітничий рух.

Після відкриття місцевий український робітничий хор відспівав Інтернаціонал, т-ка Буц віддеклямувала "В майбутнє ми йдемо", а т-ка Вержанська "Вперед".

Реферат про 8. березня виголосила т-ка Шевчук. В ньому вона розказала, про життя жінки в тому часі, коли людство находилось ще в дикому стані. Жінка була тоді рівним членом в первісних громадах, а поневолено її аж тоді, коли народилась приватна власність. Від того часу і до нині жінка двигав подвійне ярмо. Але з розвитком фабричної промисловости, як виник попит на жіночу робочу силу і жінка-робітниця вийшла за межі домашнього господарства, від тоді вона почала і успішно бореться за визволення. Бесідниця зупинилася подрібно на тому, як встановлено Міжнародний день жінки-робітниці, розказала про теперішнє поневолення жінки-робітниці в капіталістичних країнах і про її вільне, нове життя в Радянському Союзі. Реферат свій т-ка Шевчук закінчила покли-

ком, щоби робітниці і робітники боролись за встановлення робітничої влади у Злучених Державах.

Публика вислухала реферат з великим зацікавленням і нагородила т-ку Шевчук за него гучними оплесками.

По рефераті т-ка Шисталюк віддеклямувала "Безробіття", а т-ка Пазій — "Пролетар".

Про потребу непримиримої боротьби проти капіталізму говорила т-ка Зельман. Вона розказала, які великі права дала Жовтнева революція робітникам і селянкам Радянського Союзу, де вони є рівноправними з муштинами та порівнала їхнє життя з життям робітниць в капіталістичних країнах. При кінці своєї промови т-ка Зельман закликала робітниць, щоби вступали до Жіночого Робітничого Товариства "Просвіта". Вписалося 4 товаришки. На закінчення т-ка М. Баран віддеклямувала "Червоний провістник".

М. Підгайна, робкорка.

СВЯТКУВАЛИ 6 РОКОВИНИ СМЕРТИ ЛЕНІНА.

Старанням компартії і місцевих українських та угорських робітничих організацій відсвятковано дня 26 січня в Летбридж, Алта., великим концертом шесті роковини смерті Леніна. В 8 годині вечером саля нашого УРД була переповнена робітницями і робітниками. Свято відкрив хор піснею "Ви жертвою в бою перівним лягли". Сцена була гарно прибранна, а посередній віднів великий портрет Леніна на тлі червоної п'ятикутної зірки.

Вступне слово говорив тов. Несторук. Опісля мандолінова орхестра під проводом тов. Гладуна відіграла кілька революційних пісень і виступали з промовами про життя і революційну діяльність Леніна т. І. Гнатюк і т-ка Кучурян. Деклямації і соля, що слідували по промовах були добре виконані.

Тов. Войтишин в українській мові, Шкелетон в англійській, а Тот в угорській розказали присутним про значіння Ленінової науки для всесвітньої революції, про соціалістичне будівництво в Радянському Союзі, про загрозу капіталістичного нападу на СРСР і закликали присутних вступати в ряди комуністичної партії.

Останньою бесідницею було т-ка Несторук. Вона говорила про те, яку науку дав Ленін трудящим жінкам цілого світа і як, поступаючи після тої науки, робітниці і селянки будують нове життя в Радянському Союзі.

На закінчення концерту тов. Маньковський виголосив деклямацію "На смерть Леніна", а потім мандолінова орхестра і всі присутні відспівали Інтернаціонал.

П. К., робкорка.

Летбридж, Алта.

ЯК МИ ПРАЦЮЄМО.

**Перші роковини отворення
Укр. Роб. Дому.**

Першу річницю отворення Українського Робітничого Дому у Форт Вил'ям, святковано п'ять днів, при великій участі робітництва.

Святкування започатковано в суботу, 22 лютого, великою

історичною драмою Б. Грінченка "За батька", яку відіграв місцевий драмгурток. Аматори розуміли свої ролі і вивчили їх добре, тому й драма випала добре.

В неділю, 22 лютого, відбувся святочний концерт. Участь в концерті брали мандолінові оркестри з Форт Вил'ям, Вест Форт і Порт Артур. Молода т-ка М. Мойсюк гарно виконала класичний танок, група місцевих танцюристок, членкинь місцевого відділу С. М. відтанцювала танок "Ромео", а т-ка Ємчук і Данилецька відспівали гарний дует.

З привітними промовами виступали: від місцевих наших організацій т. Юрчук, з Вест Форт т. Погорілець, з Порт Артур т. Мокомела та делегати на 11 всеукраїнській зїзд: т. Польний з Ошави, т. Чоповик з Торонта і т. Струсь з Мус Джо. Від КПК і ЛКМ говорив тов. Брюс.

По привітах промовляв представник ЦВК ТУРФДім т. Шатульський. При кінці промови т. Шатульський взивав присутніх жертвувати на сплату боргу нашого УРД. Концерт закінчено Інтернаціоналом, який співали всі присутні.

24 лютого вечером відбулося масове віче, на якому говорив т. Шатульський. Я не буду тут наводити промови т. Шатульського, бо про це широко написав робкор до "УРВ", як рівно ж там була поміщена резолюція, яку прийнято того вечора.

25 лютого драмгурток з Вест Форт відіграв у нас драму "Паймичка", а драмгурток з Порт Артур відіграв в суботу, 1 березня, драму М. Ірчапа "Безробітні", і цим закінчено

святкування першої річниці отворення УРД у Форт Вил'ям.

Міжнародний день боротьби проти безробіття.

День 6 березня залишиться на довго в пам'яті всіх мешканців Форт Вил'ям.

Тиждень наперед буржуазна газетка писала про страшний день 6 березня і остерігала робітництво, що без дозволу міських властей не можна робити ніяких демонстрацій. А "батьки" міста були такі "добрі", що на цей день постаралися спровадити спеціальну поліцію.

Надійшов довго очікуваний день. Безробітні під проводом комуністичної партії вирушили в похід з Українського Робітничого Дому. До походу безробітних прилучилися всі, що в той день лишилися від праці та багато робітниць.

Похід перший раз сплинувся на розі вулиць Симсон і Вікторія, де відбувся мітинг на якому говорили т.т. Гил і Брюс. Тут число демонстрантів побільшилося і заки похід дійшов до ситі Гол, число зросло до 6,000.

І власне тут, коли демонстранти сплилися перед Ситі Голом, міська влада зрозуміла, що проти такої сили робітництва не можна явно виступати і хоч поліція була наготові, то "батьки" не кинули її на демонстрантів.

Перед Ситі Голом відбувся знову мітинг. Говорили т.т. Гил і Брюс, а від комсомолу т-ка Данилецька і т. Хоминин. Після делегація Комітету Безробітних предложила міській раді свої домагання.

По цим похід рушив назад до УРД. Походів приглядалося багато людей. Були між гля-

дачами вимальовані пані та чистенько голені панове, але були і бідно одягнені робітники, яких капіталізм поневолює і яким місце було між демонстрантами.

В УРД відбувся мітинг. На ньому говорили т.т. Гил, Брюс, Біньовський, Семенов і Перуняк, а також винесено резолюцію проти підготовки капіталістичного нападу на Радянський Союз.

Міжнародний день жінок-робітниць.

Місцевий відділ Жінсекції ТУРФДім і Фінляндське Жіноче Товариство відсвяткували Міжнародний день жінок-робітниць під проводом комуністичної партії дня 9. березня в Українським Робітничім Домі концерт-мітингом.

В концерті брала участь Дівоча Мандолінова Орхестра. Виступав кілька разів хор, були деклямації та сольо-спів. Головою концерту була т-ка Стечинин.

В українській мові говорила т-ка А. Семенов. В своїй промові вона пояснила при яких обставинах повстав день 8 березня і вказала на різниці між буржуазними жіночими організаціями а робітничими жіночими організаціями. Т-ка Семенов широко розказала про теперішнє життя жінки-робітниці в Радянським Союзі і в капіталістичних державах, як рівно ж пояснила, яке становище повинні зайняти жінки-робітниці в падаючій війні.

В англійській мові промовляв т. Гил. Він говорив про початки робітничого руху взагалі, а жіночого зокрема, та про петроградських жінок-робітниць, які в 1917 році вийшли

на вулиці з окликами "Хліба і мира!" і цим дали початок великій революції. Він закликав присутніх організуватися і спільно боротися проти нової війни.

Публика на цьому концерті слухала уважно не тільки концертної програми, але і промовців та часто оплескувала їх.

А. С., робкорка.

Форт Вил'ям, Онт.

МОЇ ПРИГОДИ.

Товаришу редактор!

Кажу вам, що я як побачила свій допис в "Робітниці", з дня 15 лютого, то я з радости так свого старого обцілувала, що аж спух. Бо якже-ж не радіти, коли ви помістили мій допис та ще й замітили, що будете містити й надалі як, що я буду писати також і про тих чоловіків, які не пускають своїх жінок до організації. Буду писати і про них, бігме буду. Але хай я добре на них приглянуся. А тим часом, ще так про жінок.

От я радію, що вдалося мені написати допис, бо деж так: хиба хто коли бачив допис з нашої місцевості, яку написала би жінка? Ні, не писали. А є кому і є про що писати. Деякі жінки навіть хваляться, що граматику знають.

Може й так, але що з того? От була в нас організаторка т-ка Зень. Гарну мала промову на масовім вічу і вказівки гарні дала, як ми повинні працювати, але чи написала робкорка про її віче? Не думаю.

Я тепер все приходжу на збори жінвідділу, але ще якось не можу набрати відваги забрати слово. Так то я гово-

рила би без кінця, але на зборах треба говорити про організаційні справи і після програми, отже я мушу вчитися. А членкині так гарно говорять гм... думаю, що й писали би, але певно не хочуть.

А ще одна закарлючка. Я вже була-б набрала відваги забрати слово, якби не отой інструктор. Чого він сидить на кожних зборах? Без него ніяк членкині не хочуть зборів починати, а я думаю, що можна би. Він однаково мало говорить, сидить собі далеко позаді та лиш часом децю бовтне.

А от на останніх зборах, жінки обговорили, що добре було-б їм познакомитися з історією робітничого руху Канади, а що в УРД нема вільного часу, то вирішили збори робити коротші, тоб то переводити їх скорше і в той спосіб заощаджений час використати на читання цієї історії.

По мойому це вже не добре, я тільки-що збралася забрати слово, а тут тобі на — "Переводити збори коротше". Але послухаю яка то історія буде.

Ех, коби так мені дозволили розказати мою історію, от вам раз історія! Я мала б що говорити зна місяць, знаю все напам'ять що й читати не треба. Але, цур їй та пек! Я дуже рада що та моя історія закінчилася. А закінчилася вона тоді, як я вписалася до відділу Жіночої Секції. Тепер якось ніби починається пова історія. Вже й мої сусіди не втікають від мене, та й в хаті спокійніше. От мій старий читає "УРВ", а "Робітницю", а діти якісь мальовані книжочки, що принесли з УРДШколи.

Прочитала я "Робітницю" та й сіла писати, а діти, як знаєте, лізуть з питаннями.

Старий тільки глянув, що куди йде, зібрав дітей біля себе і саме став пояснювати їм, а все то для того, щоби мені не докучали, я це добре знаю.

Оце, значить, я добре зробила, що вписалася до жіночої організації. Треба було це давно зробити, але кажуть, що "ліпше пізно як ніколи". А що є такі чоловіки, що не пускають своїх жінок до робітничої організації, то я їх добре огляну та другим разом напишу вам децю про них, як що вони не покаються.

Ганна.

Ошава, Онт.

ЯК Я ЗБИРАЛА ПРЕСФОНД ДЛЯ "РОБІТНИЦІ".

Отримавши листи на збирання пресового фонду і на приєднування передплатників для "Робітниці", я сейчас взялася до праці. В нашій місцевості Клівленд, Огайо, було досить тяжко працювати в цьому напрямі. А тяжко було тому, що тепер панує тут безробіття і працюючі не мають грошей, а також ще й тому, що деякі робітниці і то такі, що називають себе свідомими, не хотіли жертвувати на "Робітницю" говорячи, що "Робітницю" повинні утримувати тільки канадійські робітниці. Дивно мені було, що таке говорять організовані робітниці, які вже найкраще повинні би розуміти, що такі погляди є мильні і що організовані робітниці повинні їх поборювати, а не висловлювати. І характерне при тому це, що ви-

словлювались так якраз ті товаришки, що легкодушно викидають гроші на різні непотрібні річч, на дешеві шови то що.

Я дивлюся на справу так, що як людина може видавати кілька разів тижнево по 25 чи 50 центів на шови, а не хоче дати кільканадцять центів раз чи два рази на рік на свою пресу, то такої робітниці чи робітника аж ніяк свідомими назвати не можна.

З багатьома труднощами приходиться теж зустрічатися при продаванні "Робітниці". Одні говорять, що не вміють читати, другі викручуються тим, що мають пренумеровані (а я знаю, що не мають), треті ще чимсь іншим і не купують. На ділі ж все лихо криється в тому, що наші товаришки не цікавляться клясовою боротьбою і тому не читають "Робітниці". Часто буває таке: купить товаришка "Робітницю", візьме її в руки і замість читати мене її та крутить, а сама говорить про те, як котра зі знайомих вбрана, що вона говорила на свою сусідку то що. Словом до плеткування то ми страх цікаві, але до самоосвіти то хоч трактором тягни нас.

Не краще мається справа і з товаришами. В нашій місцевості є багато таких товаришів, що називають себе свідомими, але своїх жінок до організації пустити не хочуть. Та й не тільки це, вони й не хочуть передплатити своїм жінкам "Робітницю", бо бояться, щоби вони не освідомілися клясово. У відношенні до жінок вони притримуються погляду, що жінка створена до горшків і до кухні. Зі всіми тими мильними поглядами ми мусимо боро-

тися та читати і поширювати "Робітницю", яка вчить нас, як ми, робітниці повинні боротися за своє визволення.

Збирачка пресфонду.

Кльленд, Огайо.

СВЯТКУВАЛИ РОКОВИНИ ОТВО-РЕННЯ УРД.

Дня 23 лютого наші організації у Форт Вил'ям, Онт., святкували перші роковини отворення місцевого Українського Робітничого Дому. Ми приготовлялися до тих роковин досить довго.

Цим нашим святом зацікавилось не лише членство наших організацій, але також і великий загаль українських робітників і робітниць, що вони виявили масовим прибуттям на це наше концерт-свято.

Як піднялася куртина, присутні побачили на сцені напис: "Вітайте першу річницю відкриття УРД в Форт Вил'ям!" Цей напис публіка привітала грімкими оплесками.

Тов. Н. Оліярник, голова концерт-свята заявив, що на концерті не тільки є присутні місцеві робітники і робітниці, але також і делегати з XI Зїзду ТУРФДім, які по дорозі вступили до нашої місцевості, щоби разом з нами відсвяткувати це свято. Делегати були з таких місцевостей: Польний з Ошави, Ф. Чоповик з Торонто, Брюс з Монтреалу, Струсь з Мус Джо, Погорілець з Вест Форт Вил'ям, Мокомела з Порт Артур, а ЦВК ТУРФДім презентував тов. М. Шаткульський.

Концертна програма була дуже багата і всі точки вико-

нано добре. Як перейшло кілька концертних точок, голова покликав до слова товаришів делегатів. Останнім бесідником був тов. Шаткульський. Він сказав, що організовані робітники й робітниці міста Форт Вил'ям зробили великий крок вперед, бо вдали збудувати свій УРД, в якому зможуть вести вільну працю. Тов. Шаткульський закликав всіх присутніх жертвувати на сплату довгу, що тяжить на нашо-му УРД. Робітники й робітниці щиро відгукнулися на його заклик і зложили поверх \$900.00.

Всім жертводавцям складається щира подяка, а зокрема т-ці Е. Чепсюк, яка подарувала на сплату довгу честерфілд вартості \$100.00.

Опісля членкині місцевого відділу Секції Молоді, Е. Данилецька і О. Ємчук відспівали дует, а т-ка Мойсюк виконала народний танок.

Публіка нагородила цих молодих товаришок грімкими оплесками. Потім наш мішаний хор відспівав Інтернаціонал і на цьому свято закінчило.

М. Козак.

Форт Вил'ям, Онт.

ЗБИРАЄМО ФОНДИ НА ВИСИЛ-КУ ЖІНОЧОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ ДО С.Р.С.Р.

В середу, 12 березня, наш відділ Жіночої Секції ТУРФДім у Вінніпегу влаштував товариську забаву, прихід з якої пішов на висилку жіночої робітничої делегації до Радянського Союзу.

Велике число вінніпегських робітниць радіє тим, що наша делегація поїде до Радянського Союзу, побачить тамтешнє життя працюючих взагалі а робітниць і селянок зокрема і розкаже про него працюючим Канади.

Зорганізовані робітниці Канади читають робітничу пресу і знають, якими шляхами йде соціалістичне будівництво в СРСР, але є дуже багато робітниць, які дуже мало знають про життя в Радянському Союзі, або знають про него те, що вичитали в буржуазних газетах, себто знають багато брехонь і наклепів. Тому така делегація відіграє велику роль, бо, побачивши будівництво нового життя в Радянському Союзі, вона зможе твердо вдарити по всіх тих брехнях, які ширують про Радянський Союз буржуазні газети і різномірні слуги капіталізму, а тим самим справить багатьох працюючих на шлях боротьби за радянську владу в Канаді. Всі ми, свідомі робітниці і робітники повинні активно піддержати висилку жіночої робітничої делегації до Радянського Союзу.

М. П.

Вінніпег, Ман.

ПЛЯНУЮТЬ ЗОРГАНІЗУВАТИ ВІДДІЛ ЖІНСЕКЦІЇ.

Я уважно читаю кожне число "Робітниця", але ще не знайшла в ній досі ні одного допису з нашої місцевості Торолд Савт, Онт. Не пишуть наші товаришки, а повинні би писати. Українські робітниці і робітники становлять тут більшу частину мешканців.

Капіталісти визнають нас таксамо жорстоко як і всіх працюючих в Канаді, але наші місцеві робітниці навіть чомусь не думають про зорганізування в нашій місцевості відділу Жіночої Секції ТУРФДім. А зорганізувати відділ у нашій місцевості можна, тільки біда, що нема кому за це взятися. Недалеко від нас в Торолд є відділ Жіночої Секції, але членкині того відділу чомусь не дбають про те, щоб допомогти нам зорганізуватися. А могли би вони це зробити, якби лише хотіли, бо з багатьма робітницями з нашої місцевості працюють і товаришують. Вони найліпше організуватися самим, але в цій роботі треба мати деякий досвід, тому добре було би, якби хтось досвідчений взявся до цієї справи.

Я вже говорила про заснування жінівідділу в нашій місцевості з багатьма робітницями і майже всі відповідали мені: "З ким і кого будемо організувати". Але то "з ким і кого" треба відкинути, а нам кільком, що вже зрозуміли потребу робітничої організації, треба братися за зорганізування жінівідділу. Бо воно ніколи і ніде так не було і нема, щоб всі робітниці зразу записувалися до організації і щоб притворенні організації не було різних труднощів і перешкод. Якщо робітниці різних місцевостей були би боялися труднощів, то ми сьогодні не мали би Жіночої Секції ТУРФДім. Отже йдім їх слідами.

Недавно я говорила про зорганізування відділу Жіночої Секції ТУРФДім з близькими мені двома робітницями. Вони вповні згодні з тим, що нам

треба організації, але заявили таке: "Як уже будемо організувати цю нашу організацію, то треба буде приймати до неї тільки тих робітниць, що добре живуть зі своїми чоловіками, що є добрими матерями своїм дітям, що не тягаються по ночах з чужими чоловіками, що не намазують своїх обличчів фарбами і павдром ще в постелі з ранку".

Згадай хибі дійсно є річачи, які треба усувати і направляти. Але що-ж, багато робітниць так роблять, бо так навчилися, а ми, як зорганізуємо відділ Жіночої Секції, то будемо направляти робітниць на правильний шлях і в класовій боротьбі і в приватному житті. Притому я вірю, що як ми добре поведемо працю, то багато з тих робітниць, що так поступають, як це товаришки вчислили, змінять свою поведінку і стануть добрими нашими членкинями. Отже берімся до праці і зорганізуємо в нашій місцевості відділ Жіночої Секції ТУРФДім.

П. Калинюкова.

Торолд, Савт, Онт.

НАШІ МИСТЕЦЬКІ СИЛИ МІЦНІЮТЬ.

Старання наших організацій відбувся у Ванкувер, Б. К., дня 16. лютого гарний концерт. Програма концерту була багата і тому салю місцевого УРД публіка заповнила вкрай.

Деяких виконавців концерту, наприклад, мандоліністок, які виступали з танками, публіка викликала три рази на сцену. Мандолінова оркестра грала добре, тільки деякі това-

ришки повинні заперестати хитатися, тоді як грають, бо це зменшує красу і групи.

Дирігент нашого хору відспівав з двома місцевими товаришами гарну веселу пісню, яка дуже розсмішила публіку. Присутні викликали їх вдруге на сцену. Та й взагалі всі товариші і товаришки, що виступали того вечера вивязувалися дуже добре. Я чула як присутні питали одні одних, що то такого сталося, що влаштувало такий гарний концерт. А питались вони так тому, що кілька останніх концертів були не надто добре виконані.

Наші товаришки і товариші повинні постаратися, щоб слідуєчі наші концерти були ще кращі.

Робкорка.

Венкувер, Б. К.

БАТЬКО — ДЕГЕНЕРАТ.

Клясово несвідомі українські робітниця і робітники завжди люблять вслід за попами та продажними провідниками патріотичних організацій накидатися на наші робітничі організації і на нашу працю. Найчастіше вони закидають нам, що будьто ми ніякої моралі не маємо і що ми своїм вихованням псуємо дітей. Свої закиди вони основують на тому, що раз ми не віримо в бога, то тим самим ми вже й не можемо мати ніякої моралі та не можемо добре виховувати своїх дітей. Все це підпирають такими діточими аргументами, як: "В більшовиків нема ніякої різниці між родичами, а дітьми, бо в них всі товариші!" Їм несвідомим тяжко зрозуміти, що ми маємо свою клясову мо-

раль, свої клясові правила поведінки, свою систему виховання дітей. Вони не хочуть бачити того доказаного наукою факту, що релігія не підвищує, а навпаки понижує вартість людини та що між релігійними людьми найчастіше можна зустрінути лицемірників, які, прикриваючись хрестом і побожністю, роблять великі зла людям і різні дикі вчинки.

В нашій місцевості Порт Артур є гурток католиків, які при кожній нагоді накидаються на наші організації придумують різні брехні на нас, словом стараються в усьому шкодити нам. Між ними був оден осібняк, який належав до тих, що найгірше накидалися на наші організації і наше виховання молоді. Він кожної неділі ходив до церкви, товк себе в груди, молився, слухав попівських проповідей, словом був дуже релігійною людиною. Сам він вдовець; жінка лишила йому 4 дітей. І ось недавно виявилось, що той глибоко релігійний католик звів свою чотирнадцятилітню дочку і вона з ним завагітніла. Значить, вийшло, що релігія і що-недільне ходження до церкви не здержали його від такого дикого вчинку. До тої справи вмішався суд і засудив того католика на 4 роки тяжкої в'язниці і на 5 років.

Між тутешніми портартурськими католиками ще є багато таких, що дуже точно ходять до церкви, ревно моляться, люто накидаються на більшовиків, а самі провадять таке життя, що аж гидко. Пора, щоб всі робітниця і робітники, які ще незовсім затроєні релігійним і патріотичним дурманом

залишили патріотично-релігійні табори і щоби вступали до наших організацій та вчилися в них розуміти дійсний хід життя, вчилися боротися за своє визволення.

Сусіда.

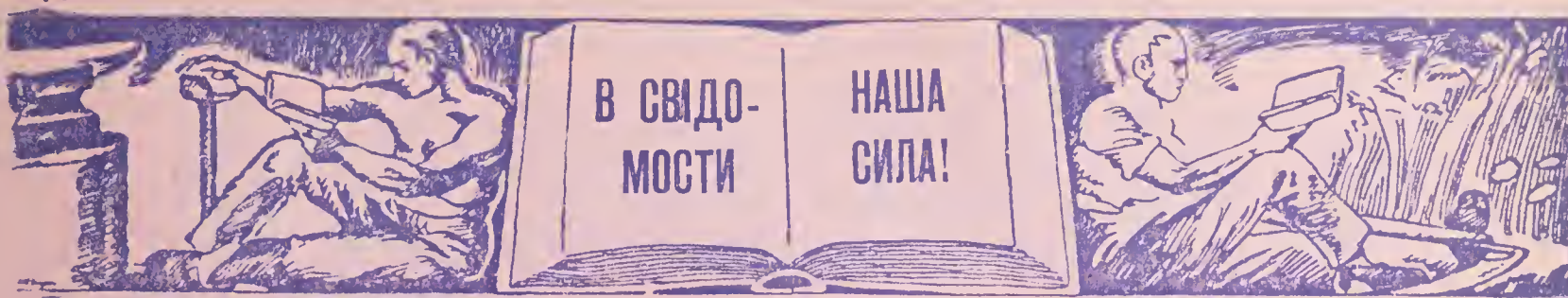
Порт Артур, Онт.

ЖЕРТВУВАЛИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "РОБІТНИЦІ"

Вінніпег, Ман.

На концерт-мітінгу з нагоди відсвяткування Міжнародного Дня Робітниць сколектовано на пресовий фонд "Робітниця" \$51.15. Зложили слідуєчі товаришки і товариші.

По \$1.00 В. Шіпот П. Николайчук, І. Гунька, А. Попік, М. Птуха, Ф. Довгун, Н. Пашко, А. Хома, Т. Байдак, А. Дідур, Олена Пура, М. В. Мохорук, О. Кобзей; Кочут 55 ц.; по 50 ц.: Г. Дрогичин, П. Карпинка, А. Бобовська, Ф. Томас, П. Дучак, А. Мойсюк, Т. К.; по 25 ц.: А. Вовк, О. Андрусик, Н. А. Мальована, Р. К., Г. Панчук, Явдоха Палій, А. Василина, Н. С., М. Гоцуляк, А. К., Антін Лазечко, Т. Безручак, Н. Н. Г., І. Головяник, Р. Чиж, М. Моцак, М. Федірчик, Т. Деда, Том Ермолович, М. Кузик, С. Лещинин, А. Чван, В. Борнич, П. Качуляк, Іван Качуляк, Боцока, Стефан Помаранський, М. Пелюх, Марія Семенчук, К. П., М. Марчук, І. Слободін, І. Луперипа, А. Кашак, М. Гута, А. Паскевич, Вікторук, Дорош, Анна Гладун, Петро Винек, Марія Оленська, М. Гольчук, Марія Волчук, М. Синюта, Ганька Гнатюк, С. Василик, Ксенька Романюк, Марія Пура, Балко, П. Гордон; по 20 ц.: Чайковська, В. Ловгиненко, Филип Рибак; по 15 ц.: Оля Федак, Дудар, Гошин; по 10 ц.: Д. Безручак, В. Олійник, С. Данлюк, П. Паславська, Н. Помаранський, К. Москаль, М. Бойчук, Ілько Бойко, Я. М., А. Стрига, К. Б., І. Гикавий, Анна Мілян, М. Семчишин, Шовік; Д. Білеский 9 ц.; по 5 ц.: І. М., В. Шатюк, Я. Смаль, І. Проданюк, Ф. Корчак, Ф. Галабійський, О. Б., П. К., П. Н., М. Г., М. Помаранська, М. Омелюсик, Кусич; С. Туранський 2 ц.; І Махорка 1 ц.; безіменних \$18.28.

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ В РЕДАКЦІ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	\$2.50	Матеріалізм — філософія пролетаріату	.25
Історія культури	2.50	Що таке всесвітній союз робітників	.25
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75	Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Юда (драма в 5 діях)	.75	Іван Франко	.25
Життя й учення Чарлса Дарвина	.50	Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Жебраки життя	.50	Фабричні розговори про економію	.25
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури	.50	З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Безробітні (драма в 3 діях)	.50	Наймана праця і капітал	.20
Порадник української мови	.35	Маркс і Енгельс про диктатуру пролетаріату	.20
Фікція націй і національної незалежності ...	.35	Марксизм і Дарвінізм	.20
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35	Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Ми і вони (народна драма в 2 діях)	.35	Роскази про сили природи, ч. 1.	.20
Скупар (комедія на 5 дій)	.35	Роскази про фізику	.15
Світ. Людина. Суспільство	.25	Перший буквар комуніста	.15
в твердій оправі	.35	Основні засади комунізму	.15
Родина щіткарів (драма в 4 діях)	.25	Введення в національну економію	.15
Зрадник (драма в 3 діях)	.25	Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії) ..	.25	Страйкер (драматичний образ)	.10
Базар (драма в 4 діях)	.25	Що то є Профінтерн	.10
Два світи (драма на 4 дії)	.25	Радянське будівництво	.10
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25	Що таке радвлада і як вона будується	.10
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25	Хто такі комуністи і Причта про воду	.10
Куркулячі мрії (п'єса в 3 діях)	.25	Революційні пісні	.10
Крик землі (драма в 5 діях)	.25	В кігтях білого орла (поезії)	.10
Терновий кущ (драма в 4 діях)	.25	Як галичан втянули в контрреволюцію	.10
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25	Козаччина	.10
Гайвороння (драма в 3 діях)	.25	Роскази про сили природи, ч. II.	.10
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25	Наука та горілочаний дурман	.10
На перелазі (п'єсна на 3 дії)	.25	Про суть і причину туберкульозу	.10
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25	Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25	Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Ціна крові (повість)	.25	Межі людиною а машиною	.05
Червона зоря (утопія)	.25	З історії царя-голода	.05
		Фармер і робітник	.05

Замовлення wraz з грошми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS., WINNIPEG

НОВА УКРАЇНСЬКА РОБІТНИЧО - ФАРМЕРСЬКА КНИГАРНЯ

МАЄ НА СКЛАДІ

НОВІ КНИЖКИ Й ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ Й ГАЛИЧИНИ

ЦІННІ ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ: робітничі, селянські, літературні, наукові, політичні, економічні, дитячі з науковими й прекрасними оповіданнями.

КНИЖКИ з Радянської України, Галичини й Німеччини по різних галузях науки: з історії, природознавства, економіки, соціології й ин.

ДУЖЕ ЦІКАВІ оповідання, романи, повісті, поезії, збірки творів найкращих старих і сучасних українських письменників.

НАЙНОВІША дитяча література, діточі казки, дуже дешеві, прекрасно ілюстровані.

ШКІЛЬНІ ПРИЛАДИ — тетрадки, олівці, пера і взагалі все, що потрібне дітям до школи.

ЧЕРЕЗ НАШУ КНИГАРНЮ можна замовляти всілякі такі книжки, яких нема в книгарнях, можна передплачувати старокраєві — з Радянської України й Галичини — часописи й журнали.

МАЛЬОВНИЧІ КОЛЬОРОВІ ПОСТКАРТИ, ноти для хору, поодиноких голосів і музика для українських народніх танків на п'яно, скрипку, клярнет і корнет.

ГРАМОФОННІ РЕКОРДИ Коломбія і Віктор — різних українських співаків, музикантів, як на поодинокі голоси так і хоральні.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР українських драматичних творів на американському континенті.

ПИШІТЬ ДО НАС і виберіть собі й своїм дітям для читання гарних книжок і журналів! Не марнуйте вечерами часу надаремно, читайте корисні книжки, журнали й газети.

ПИШІТЬ до нашої Робітничо-Фармерської Книгарні, яка є власністю організації. Купуючи в Робітничо-Фармерській Книгарні — ви підтримуєте робітничо-фармерську організацію. Вже вийшов другий каталог, за яким можете писати зараз.

КНИГАРНЯ МІСТИТЬСЯ ПІД ЧИСЛОМ:

600 SELKIRK AVENUE — — WINNIPEG, MANITOBA

ІНФОРМАЦІЙНЕ І ФІНАНСОВЕ БЮРО

ОДИНОКЕ УКРАЇНСЬКЕ РОБІТНИЧО - ФАРМЕРСЬКЕ БЮРО В КАНАДІ, ЯКЕ:

ПРАЦЮЄ в повній згоді з українськими робітничо-фармерськими організаціями в Канаді.

УДІЛЯЄ поради і дає моральну допомогу прибувшим до Канади українським імігрантам.

ДОПОМАГАЄ імігрантам з Буковини дістатися на листу горожанства Румунії, щоби не втратили свого майна на підставі недавнього нового закону тої держави.

ПЕРЕСИЛАЄ гроші до всіх частей світа в американських доларах скоро, дешево і безпечно.

ПРОДАЄ шифкарти з краю і до краю на найліпші кораблі океану.

СТАРАЄТЬСЯ о пашпорти для подорожуючих в чужих країнах, о афідейвіти й перміти.

ПОЛАГОДЖУЄ всякі іміграційні справи та уділяє поради совісно і вчасно.

INFORMATION AND FINANCIAL BUREAU

600 SELKIRK AVENUE — — — — — WINNIPEG, MAN., CANADA.

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНІЙ ЖУРНАЛ
- ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

МАТИ

15. Квітня 1930.

Ч. 8.

Ціна 10 центів

З М І С Т

	Стор.
Приготовляйтеся до 1 травня!	1
Українська контрреволюція скаженіє	2
Як радянська влада охороняє жіночу працю — Б. Маршева	3
Визиск жіночої праці в Злучених Державах — С. Шатхан	4
Провал лондонської конференції “роззброєння”	5
Хто такий папа Пій XI?	6
До політичної і економічної конференції жінок-лейборитів у Вінні- пегу — Ц.К. Жіночої Секції ТУРФДім	7
Святкуйте Перше Травня! — Ц.К. Жіночої Секції ТУРФДім	8
Що таке “Спілка Визволення України”	9
Та доки-ж? — О. Вишня	12
На серці — радість — М. Андрущенко	13
Май — О. Ведміцький	13
Науку гризуть — І. Дніпровський	13
Чорний Джордж — Л. Гумілевський	14
Степова оаза — М. Ірчан	16
Снеп шатс — Драпака	21
Постать Коцюбинського — С. Щупак	22
Природа й люди — П. І. Кравців	24
Коріння великодня	26
Всячина	27
Дописи	28—32

Ілюстрації:

Монастир, який селяни СРСР перемінили в шпихлір на збіжжя	3
Червоноармійці przygotowляються до оборони СРСР	6
Камаладеві Чаттопада	7
Знімка членів канадійської комуні в Мигаєві в 1927 році	17
Михайло Коцюбинський	22

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК.

В цьому числі “Робітниці” в статті “Святкуйте Перше Травня” зайшла друкарська помилка: замість “Вже 42 роки проминуло від часу, коли свідоме робітництво Злучених Держав почало святкувати 1 травня”, має бути **44 роки**.

В статті “Визвіл жіночої праці в Злучених Державах” теж в цьому числі “Робітниці” замість “число працюючих в Злучених Державах сягає поза 40 мільйонів”, має бути — число робітників і робітниць в Злучених Державах сягає поза **40 мільйонів**.

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орган Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітниче - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськiм Робітничiм Домі, на розі вулиць Прічард і МекГрегор у Вінніпегу.

Передплата виносить: на рік \$1.50, на піврік 80 ц.
Поодинокі число 10 ц.

Авторизовано міністром пошт дня 1. грудня 1925
на поштову оплату другої класи.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

PRINTED AND PUBLISHED BY THE WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF MANITOBA, AT ITS HEAD OFFICE AND PLACE OF BUSINESS, AT THE CORNER OF PRITCHARD AVENUE AND MCGREGOR STREET IN THE CITY OF WINNIPEG, MANITOBA.

SUBSCRIPTION: PER YEAR \$1.50; PER SIX MONTHS 80c.
SINGLE COPY 10c.

AUTHORIZED BY THE POSTMASTER GENERAL, DECEMBER 1, 1925,
AS SECOND CLASS MATTER.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII.

Вінніпег, 15 квітня 1930

Ч. 8

Приготовляйтеся до 1 Травня!

Наближається міжнародне пролетарське свято — 1. травня. До того великого нашого свята всі працюючі повинні якнайліпше приготуватися. В усіх містах Канади працюючі обов'язково повинні влаштувати великі демонстрації вулицями міст, а в усіх менших місцевостях масові мітинги і концерт-мітинги. Певним є, що буржуазія і її слуги намагатимуться перешкодити нашим масовим виступам в день 1. травня. Вулиці міст вона обсадить поліцією і кине її на наші демонстрації, як це було в день 1. серпня минулого року і як це було 6. березня цього року. На такий буржуазний терор ми повинні бути готові, бо буржуазія уже його з певністю. Нашим обов'язком, обов'язком робітничої класи є відповісти буржуазії на її терор неуступною боротьбою за вулиці і масовим вступлюванням в ряди революційних робітничих організацій — в ряди комуністичної партії, в ряди трейд-юній, в ряди ТУРФДім. В боротьбі за вулиці пролетаріят повинен приготуватися до вирішальних боїв з капіталом, до остаточної боротьби за встановлення робітничої влади в Канаді.

1. травня 1929 р., 1. серпня 1929 р., 6. березня 1930 р. — становлять важливі етапи організації пролетаріату до боротьби з капіталізмом у

новій обстановці, — становлять етапи протинаступу пролетаріату під проводом Комуністичного Інтернаціоналу. 1. травня 1930 р. буде продовженням тієї боротьби.

Сьогорічне 1. травня лякає буржуазію всіх країн. І тому до того дня горячково готуються і зброються капіталісти Європи, Азії, Африки, Австралії і Америки, а в тому числі й Канади. Але пролетаріят цілого світа приготується до того свого свята ще з більшою енергією, ще з більшим завзяттям. Пролетаріят Канади не сміє відстати під тим взглядом від пролетаріату інших країн.

В усіх містах і містечках Канади революційні робітничі організації повинні влаштувати підготовчі конференції, підготовчі масові мітинги до 1. травня. Робітничі дільниці і фабрики та заводи треба засипати летючками, які вияснювали би значіння 1. травня взагалі, а в теперішній момент, коли пролетаріят перейшов у протинаступ і зближається до вирішальних боїв, зокрема. Знову ж в день 1. травня всі робітники, робітниці і робітнича молодь повинні взяти як найчисленнішу і найактивнішу участь в своєму святі.

В день 1. травня революційні робітничі організації повинні до краю розкрити всю руйну

капіталістичну господарку і хижацьку політику та дійсну природу протирадянської кампанії всіх попів і рабів з папою римським на чолі.

Перший травень мусить міцно вдарити по цілому капіталізмові з його крізами, безробіт-

тям, раціоналізацією, всебічним гнобленням, імперіялістичними війнами і підготовкою збройного нападу на Радянський Союз.

Хай живе Перше Травня!

Хай живе перемога працюючих над капіталізмом!

Українська контрреволюція скаженіє

Українська контрреволюція в Канаді скаженіє аж піниться. В останніх числах свого "Українського Голосу" вона точить таку брудно-гидку піну, так істерично й брудно лається та так підло бреше на робітничий революційний рух, що гірше вже нікуди.

Чогож це так скаженіє петлюрівщина? Чого вона виє наче собака, якій наступлено на хвіст? А виє вона тому, що їй наступили українські працюючі не лише на хвіст, але й на горло. Як їй не скаженіти, коли вона бачить, що пролетаріят цілого світа разом з захитанням і розвалом капіталістичної стабілізації перейшов з оборонних позицій у протинаступ, коли вона бачить, що міцніє революційний рух, міцніють наші робітничі організації, коли вона бачить, що в міжнародні робітничі дні під проводом комуністичної партії демонструють тисячі робітників і робітниць. Ба, мало того, все це вона ще якось перенесла би і так дуже не скаженіла би, якби їй не нанесено було смертельного удару на Радянській Україні, де єфремівщина відкрито призналася, що шпівонила і запродувала Україну польському і міжнародньому капіталові, якби вона не потерпіла такого

ганебного провалу у своїй протирадянській кампанії тут в Канаді.

Масове пятнування петлюрівщини українськими працюючими Канади в день 30 березня вивело її до останку з рівноваги і вона попала в істерику та з безсилої злоби люто завилала, забрехала.

Якже не вити їй, не брехати, коли в одному лише Вінніпегу на протестаційний мітинг проти петлюрівщини прийшло тільки робітниць і робітників, що насилу вмістилися в УРД, коли в той день до наших організацій вступило вдвоє більше членів (101), як на петлюрівському мітингу проти "червоного терору" приймало резолюцію. Та й петлюрівці на той мітинг запросили були ще й білогвардійців. Що-ж лишалось в такому разі "Українському Голосові" зробити, як не брехнути, що більшовицький протестаційний мітинг не вдався, що протестаційної резолюції ніхто не слухав. Мусить же петлюрівщина потішати себе хоч брехнями.

Такої страшної поразки, як тепер, петлюрівщина не мала вже довгий час. В останніх часах петлюрівщина була дістала деяку змогу піднести трохи голову. Тимчасова капіталі-

стична стабілізація примусила була робітничий рух зайняти оборонні позиції на якийсь час, але теперішній протинаступ працюючих, який міцніє разом зі зростом капіталістичної кризи із розхитуванням капіталістичної стабілізації, показав їй її місце; теперішнє банкруцтво петлюрівщини на Україні і провал в протирадянській кампанії тут в Канаді показали їй, що вона труп, який капіталізм оживляє штучним застрикуванням.

Банкруцтво петлюрівщини дуже ясно виявляється теж з погромницької, програмової статті в "УГ" з 2 квітня п. н. "Як має виглядати протибільшевицький протест".

Заливаючись лайкою, брехнями та закликаючи всіх одумців громити більшовиків, "УГ" теж забороняє їм сходитися і дискутувати з більшовиками та читати робітничу пресу.

Та заборона дискутувати з більшовиками і читати робітничу пресу тотожна по суті середньовічним папським заборонам читати вірним наукові книжки. Так як католицька церква в середньовічні часи, бачучи своє банкруцтво, бачучи вищість і перемогу науки забороняла вірним читати на-

укові твори найбільших поступових вчених, так петлюрівщина, розуміючи своє банкруцтво і абсолютну перемогу марксистських ідей забороняє своїм однодумцям розмовляти з більшовиками і читати робітничу пресу. Ту заборону подиктував петлюрівщині, як і диктував католицькій церкві, страх

перед втратою зі своїх рядів тої частини робітників і робітниць, які тримаються її по не-свідомості.

Та заборона петлюрівців теж не випадкова. Її петлюрівщина видала якраз тепер тому, бо тепер робітнича преса і клясово свідоме робітництво та фармерство розкриває дійсну ро-

лю збанкрутованої петлюро-єфремівщини, а петлюрівщина проти наших правдивих фактів не має що протиставити. Отже вона вчіпилася за лайку, брехню і за заборону як за останню дошку спасення. Та це не допоможе їй. Робітниче - селянський чобіт дотопче її тепер до решти.

Як радянська влада охороняє жіночу працю

Радянська влада зрівнала жінку в усіх правах з чоловіком як політично так економічно. Але фактичне здійснення завоювань Жовтневої революції можливе лише на базі повної економічної незалежності жінки. Щоби поставити жінку на таку незалежну економічну стопу, то радянська влада старається якнайширше приміняти жіночу працю в усіх галузях народного господарства, а особливо в головній його галузі — в фабрично-заводській промисловості.

Розуміється, що в Радянському Союзі не може бути й мови про примінення жіночої праці ради дешевшої робочої сили. Таке практикується на дуже широку скалю лише в капіталістичних країнах. Жіночу працю в Радянському Союзі охороняє цілий ряд спеціальних законів, які радянський уряд видав крім тих законів, що охороняють труд працюючих взагалі.

Радянська жінка нарівні з чоловіком користується кожного року відпусткою на два, три і чотири тижні (залежно

від умовин і шкідливості даного виробництва) з отриманням повної заробітної платні за той час.

Заходи для поліпшення умовин праці, для забезпечення працюючих від нещасливих випадків, для виробничої санітарності і гігієни переводяться в усіх галузях праці, але головну увагу радянська влада

присвячує тим підприємствам, де працює велика кількість робітниць.

Із загальної суми 79 мільйонів карбованців, яке видала Вища Рада Народнього Господарства на заходи для оздоровлення умовин праці в промисловості, 15 і пів мільйонів карбованців призначено на саму лише текстильну промисло-

Петровський монастир, який селяни Радянського Союзу перемінили в шпихлір на збіжжя. З притуловища ворогів працюючих і поступу монастир став тепер корисним суспільству будинком.

вість через те, що в ній працює велика кількість робітниць.

На випадок захоруння робітниця, а також і робітник дістають безплатну лікарсько-медичну поміч, дістають протягом шести місяців, а то й довше свою заробітну платню, а в разі необхідности ще й звільняється від праці для догляду за хорим оден з членів родини.

Робітниці як і робітники користуються правом безплатно лікуватися в санаторіях і в купілевих місцях та відпочивати в домах відпочинку.

У звязку з окремішними властивостями жіночого організму радянський уряд встановив ще цілий ряд доповнюючих правил для охорони жіночої праці. Тому, що жіночий організм більш піддається професійним захворюванням і отроєнні ріжними отрутами, то Народній

Комісаріят Праці встановив список особливо шкідливих робіт, де заборонено приміняти жіночу працю. Такими є робота з оловом при високій температурі, підземні тяжкі роботи тощо.

В цілях охорони материнства, робітниць, що працюють фізично, звільняється в Радянському Союзі від праці на 3 тижнів перед родами і на 8 тижнів по родах, причому їм виплачується за той час всю їхню заробітну платню. Робітниці ж умової праці дістають шести-тижневу відпустку з повною платнею перед і шести-тижневу по родах. На протязі всього часу кормлення дитини робітниця звільняється від праці що $3\frac{1}{2}$ години на пів години для кормлення дитини.

Народження дитини звязане з расходами, які обтяжують бу-

джет трудящих. Радянська держава предбачила і той росхід та бере частину його на себе, а саме за місяць до народження дитини вона видає матері певну суму грошей на предмети догляду за дитиною, а також видає їй запомогу протягом всього періоду кормлення дитини (9 місяців).

Вище наведені основні закони для охорони жіночої праці переводяться в життя в Радянському Союзі зі всею строгістю і рішучістю, а за всякі переступлення їх радянська влада гостро карає.

Отак то охороняє жіночу працю і працю трудящих взагалі радянська влада. Працюючі Канади повинні організуватися і організовано боротися за встановлення радянської влади в Канаді.

Б. Маршева.

Визиск жіночої праці в Злучених Державах

Робітники і робітниці організуються в трейд-юнії, щоби спільно боротись проти капіталістичного визиску. Сила трейд-юній залежить від числа працюючих, що належать до них і від їх бойовости.

В теперішній час число працюючих в Злучених Державах сягає поза 40 мільйонів. З того більше як 20 мільйонів робітників і робітниць працюють у фабриках і заводах, а з поміж них лише частина кваліфікованих робітників належить до трейд-юній Американської Федерації Праці.

В усіх трейд-юніях в Злучених Державах начисляють не

більше як три з половиною мільйона робітників. Около 50 років існує Американська Федерація Праці і за весь той час вона не змогла притягнути в свої ряди більше як 11% робітників у свої ряди.

Серед неорганізованих працюючих мас Злучених Держав є групи найбільш визискуваних, яких запроданці-провідники Американської Федерації Праці ніколи не пробували втягнути в робітничий рух. Такими є негри, яких запроданча А.Ф.П. просто не принімала в свої ряди, а далі робітники імїгранти, робітниці і робітнича молодь.

В ріжних галузях промисловости у Злучених Державах працює около 9 мільйонів жінок-робітниць. Є такі галузі виробництва, де працює 90% робітниць, наприклад, в конфектних фабриках, в більшости кравецьких майстерень, на прядільних фабриках тощо. Більше як 3 мільйони робітниць працюють у фабриках і заводах, а тільки дуже незначна частина з них належить до трейд-юній.

— Жінка-мати — говорять бюрократи з Американ. Федерації Праці а за ними і багато несвідомих робітників — її діло пильнувати домашнього

огнища. Робітниці непостійний елемент у фабриках і заводах — додають вони. — Замужні працюють лише короткий час, щоби допомогти родині, а незамужні доти, поки не знайдуть судженого, а тим самим їх не треба організувати.

Отакими фразами збувають бюрократи з Американської Федерації Праці вимоги організувати робітниць. А тимчасом капіталісти втягають масово робітниць до фабрик і заводів та страшно їх визискують. Робітниці виконують зараз у Злучених Державах дуже тяжкі роботи. Вони працюють на сталевих заводах, на фабриках, де виробляється грифель і т. д.

Статистичні дані показують, що із 1,000 матерей-робітниць, які працюють у грифельних

фабриках, 133 родять недоростів. Замужні робітниці працюють у текстильних фабриках ночами, щоби мати змогу доглядати днями дітей.

Хто був у робітничих поселках Пасейку або Нью Бедфорду той знає, в якій нужді живуть там робітничі родини. Живуть вони в брудних, нездорових домах, а всю їхню нужду найкраще символізують брудні, обдерті, напівголі діти. Вони ростуть і виховуються на вулицях, бо матері працюють у фабриках і ними немає кому заопікуватися. Не бажання розкоші а економічна необхідність жене робітниць до фабрик і не тимчасовий елемент становлять вони там а постійний.

Характерним явищем є те, що у фабриках Юга робітники

дістають працю переважно тоді, коли приводять з собою до фабрики також і свою родину. І ціла родина працює тоді за яких 25 до 30 доларів на тиждень. Сам робітник не міг би вижити в тих фабриках за свій заробіток, а тимбільше не міг би утримати родини. Такому страшному визискові можуть запобігти тільки міцні робітничі організації.

Бюрократи зі старих трейд-юній не дбають про положення працюючих. За інтереси робітників і робітниць борються тепер тільки нові революційні трейд-юнії, які знаходяться під керівництвом комуністичної партії.

Робітниці повинні зрозуміти своє положення на економічному фронті і масово вступати до революційних юній.

Провал лондонської конференції “роззброєння”

Голосно розкричана буржуазними писаками і дипломатами лондонська конференція “роззброєння” провалилася зовсім і зараз доживає свої останні дні. З великого крику про створення основ під світовий мир вийшов, як це передсказувала революційна робітничая преса ще на початку конференції, великий пшик. Всі п'ять учасниць конференції замість роззброюватись кожна домогалась збільшення зброєнь для себе. І то не малого збільшення. Франція, наприклад, домогалась, щоби конференція дозволила їй довести тонаж своєї флоту за протяг шістьох років до 724,000 тон, себто, щоби

вона могла збільшити свою флоту на цілих 360,000 тон або вдвоє. Ще більші домагання поставила Італія. Вона всіма силами добивалась, щоби її флоту зрівнати з французькою. А коли взяти під увагу, що її флота менша тепер від французької на цілих 300,000 тон, то вся лицемірність імперіалістичних балачок про роззброєння стає тоді в усій своїй величині. Великого збільшення зброєнь добивались теж і три інших учасниці конференції — Злучені Держави, Англія і Японія. Але що Франція й Італія ставили найбільші вимоги, то на них тепер буржуазна преса складає вину

за провал конференції. Та на ділі, то за франко-італійськими противенствами ховались англо-американські противенства, а тим самим всі учасниці конференції причинились в однаковій мірі до провалу конференції. З імперіалістичних конференцій “роззброєння” ніколи нічого не може вийти крім більших зброєнь, бо хижакі ніколи не обітнуть собі пазурів і не вирвуть клевів. Ту операцію мусить зробити імперіалістам пролетаріят своєю революцією.

Але працюючі повинні знати ще одно про лондонську конференцію “роззброєння”. За кулісами цієї конференції весь

час розроблялися і розробляються пляни збройного нападу на Радянський Союз. Є всі дані твердити, що ціла ота скажена протирадянська кампанія, яку веде тепер папа римський, попи цілого світа і всі імперіялісти та їх ріжнородні слуги, вродилася за кулісами лондонської конференції. Зогляду-ж

на те, що ця протирадянська кампанія брехонь і наклепів вже провалюється так як її мама — лондонська конференція, то імперіялісти поробили вже заходи, щоби перед роз'їздом з лондонської конференції створити союз всіх імперіялістичних держав проти Радянського Союзу. І там вони

опрацьовують тепер “мировий пакт”, який передбачає єдиний фронт підписавших той пакт на випадок війни.

Ясно, що такий єдиний фронт імперіялісти творуть лише проти Радянського Союзу. Отже будьмо готові до оборони нашої соціялістичної батьківщини — СРСР.

Хто такий папа пій XI?

Папи римські завжди були ворогами всякого поступу. Вони палили вчених на кострах, а разом з ними і їх твори. Вони дійсні руїнники культури. А крім того вони завжди були і є підпорою визискувачів. Будучи самі великими капіталістами і визискувачами, папи завжди служили підпорою поміщикам, князям, царям і капіталістам.

Тепер на папським престолі сидить Пій XI. До отримання предстолю він був папським представником в Польщі і в 1920 р. помагав Пілсудському воювати проти Радянського Союзу. Він в 1929 р. заключив союз для гноблення працюючих з фашістом Муссоліні, він прилизується до французького імперіялізму і дуже любить американські долари. Він лютий ворог Радянського Союзу і всього революційного робітничого руху. 8. лютого ц.р. папа Пій XI. видав лист в якому закликає капіталістичний світ до “хрестового” походу на Радянський Союз. Зараз папа став на чолі найчорніших сил капіталу для боротьби проти СРСР. Отже будьмо готові до

відбою, до оборони Радянського Союзу.

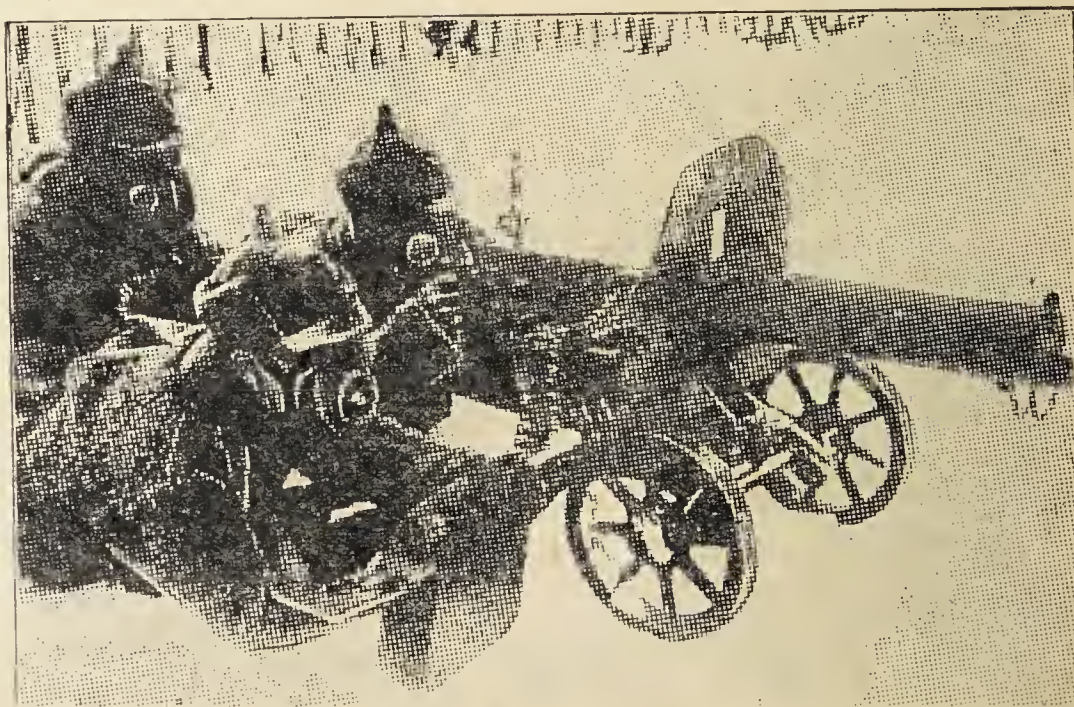
ЯК ПАПИ ВІРЯТЬ В БОГА.

В усіх, хто лише хоч трохи знайомий з історією папства, напевне немає сумнівів, що до папської віри в бога. Але даймо слово в цій справі самим папам.

Папа Бонифіцій VIII. говорив: “В діву Марію я таксамо мало вірю, як і в ослицю, а в її сина як в осла. Марія була

также само непочатою як моя мати. Релігійні тайни є комедією” і т. д.

Знову ж папа Олександр VI. говорив таке: “Кожна релігія добра, але найліпша з них та, котра найдурніша”. А в розмові з принцом Пикоди-Мирандою він прямо заявив: “Ну, говорячи правду, то я зовсім не християнин”. Він приказав між іншим намалювати образ, на яким була представлена у виді Марії його коханка, напіврозді-

Одним з найстрашніших родів зброї, якими імперіялісти планують воювати проти Радянського Союзу є отруйні гази. Тому червоноармійці вправляються до боротьби проти імперіялістів серед отруйного газу в протигазових масках.

та Джулія Фарнезе, а у її ніг сам папа.

Папа Лев Х. підсміювався з християнства таксамо як і Олександр VI. Він називав Марію поганською богинею, а про послання Павла говорив як про

“цидулки”. Кардиналові Банібу він раз сказав: “Цілий світ знає, як багато багатств придбали ми на байці про Христа”.

На ґрунті темноти і забобонів, економічного рабства і політичного поневолення вирости

і розцвіли чорні цвіти папізму. Страшне шахрайство, явне обманство, безгранична жадібність і дика жорстокість, розспуста та лицеміство — ось що представляє собою чорний цвіт папізму.

До політичної і економічної конференції жінок-лейборитів у Вінніпегу

ЗАЯВА ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ ЖІНОЧОЇ СЕКЦІЇ ТУРФДІМ В СПРАВІ ЕКОНОМІЧНОЇ І ПОЛІТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ЖІНОК-ЛЕЙБОРИТІВ.

Нас повідомили едмонтонські членкині нашої організації, що вони отримали від вас запрошення вислати делегаток на вашу конференцію. В імені 50 відділів, які начисляють 1,250 членкинь нашої організації, ми бажаємо висловити свою опінію в справі конференції і становище, яке ми наказуємо нашим членкиням зайняти в цій справі.

Наша організація складається з жінок робітників і бідних фермерів Канади. Нашою цілею є організування трудящих жінок української народності міста і села, для повалення капіталістичної експлоатації та заведення в Канаді робітничо-фермерської влади. Ми віримо, що це є одинокою дійсно робітничою політикою, за якою слід йти в теперішнім періоді загострення класової боротьби; ми є готові об'єднатися з загальним робітничим рухом лівого крила в Канаді для негайної боротьби проти імперіалістичної війни; для організування робітничої класи в бові юнії, головнo жінок робіт-

ниць, які є найбільш визискуваною частиною робітничої класи; для об'єднання з чоловіками і молодими робітниками

КАМАЛАДЕВІ ЧАТТОПАДЯ,

голова організації індійського дрібнобуржуазного жіноцтва, що бере активну участь в боротьбі проти британського імперіалізму.

ми в будівництві сильної організації безробітних, яка домагалася б “роботи або плати”. Ми є того переконання, що жінки робітниці не мають відрубних інтересів від інтересів цілої робітничої класи і уважаємо “фемінізм”, як опортуністичний і шкідливий для робітничої класи.

Теперешній період зростаючої експлоатації робітників, обниження заробітної плати, довші години праці, неминуха імперіалістична війна, зростаюча небезпека атаки на Радянський Союз, отверта зрада робітничих інтересів реформістськими зрадниками в юніях і парламентах, вимагає від робітничої класи боєвих програм, боєвих організацій і гострого відділення тих “провідників”, які проповідують “мир в індустрії”, “співробітничання з капіталістичними урядами” від рядових робітників, які є об'єднані з фактами ситуації і які шукають проводу для дальшої боротьби.

Як жінки робітниці, які не є вже більше “нечинними” в часі

війни, але є індустріальними робітницями, які беруть активну участь у веденні війни, ми відкидаємо всі пацифістські фрази як сміття, яке прикриває дійсну небезпеку і яке має на цілі заколисати робітників до сну в часі, коли пригортається сцена до нового кровопролиття. В опозиції до пацифізму, ми, разом з боєвими робітниками всіх країн, проповідуємо активну боротьбу проти війни, організування робітничої кляси в тій цілі, щоб вона, користаючи з надходячої війни, видала клич: "повалення домашнього уряду" і заложення правдивого робітничого демократичного уряду з трудящих мас цієї країни, як перший крок до соціалізму.

Ввиду цього, ми повідомляємо наші відділи не брати участі у вашій конференції, активність якої — не служити далішим засобом в мобілізуванні жінок робітниць, але — служити за колоду до дальшого освідмлення і розвитку робітників цієї країни і яка буде "каналізувати" їхні боєві сентименти в сліпі стежки "фемінізму", "пацифізму", "кооперації" і реформізму. Ми є готові злучитися з масами жінок робітниць, які можуть йти за вами на основі негайних домагань, таких, як наприклад, організування жінок робітниць цієї країни в боєві юнії. Ми не уважаємо вашу конференцію, як представництво трудящих жінок західної Канади, але як

дрібнобуржуазну колоду на дорозі їхнього дальшого клясового виховання.

Коли б висилка делегаток, які висловили б ці сентименти, мала послужити дальшому організуванні жіночих трудових мас в Канаді, ми радо зробили б це, як частину нашого пролетарського обов'язку. Але воно є ясно з активностей вашої минулої конференції і її політичної закраски, що це було б безкорисним.

За організування трудящих жінок Канади в сильний революційний рух, який був би боєвим тілом, що боровся б рамя-в-рамя з цілою робітничою клясою.

ЦК Жінсекції ТУРФДім.

Святкуйте Перше Травня!

МІСЯЦІ КВІТЕНЬ І ТРАВЕНЬ Є МІСЯЦЯМИ КАМПАНІ ЗА НОВИМИ ЧЛЕНКИНЯМИ ДО НАШОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ І МІСЯЦЯМИ РОЗКРИВАННЯ КОНТР-РЕВОЛЮЦІЙНОЇ РОБОТИ ПЕТЛЮРІВЩИНИ.

Всім нам робітницям відомо, що 1 травня є міжнародним робітничим святом. Вже 42 роки проминуло від часу, коли свідоме робітництво Злучених Держав почало святкувати день 1. травня. Від тоді працюючі маси по цілому світі святкують цей день з великою вчистістю. В цей день робітники й робітниці цілого світа підраховують свої сили, демонструють на вулицях міжнародню солідарність і протестують проти капіталістичного визиску й поневолення. І з кожним роком прилучується більше робітників і робітниць в ряди революційних робітничих організацій і виходить на фронт клясової боротьби.

В багатьох країнах буржуазна влада не дозволяє святкувати цього робітничого свята, але робітники й робітниці влаштовують першетравневі демонстрації помимо заборони. Історія клясової боротьби говорить, що в багатьох бур-

жуазних країнах лилася робітнича кров на вулицях міст підчас перше-травневих демонстрацій. Робітники й робітниці багато разів виставляли своє життя на небезпеку а то й на смерть, але перше травня таки святкували. Серед мук вмирають в бою одні, а на їх місце стають тисячі других і нема такої сили, щоби змогла здушити робітничий рух, боротьбу працюючих за визволення.

Тепер капіталістичний світ гарячково пригортається до нової війни і напевно страшнішої, як була минула війна, що тревала від 1914 до 1918 року. А в першій мірі капіталісти пригортаються до збройного нападу на Радянський Союз.

Свідомі робітники і робітниці повинні взяти в перше-травневому святі як найактивнішу і найчисельнішу участь. В день 1. травня робітництво повинно повести активну боротьбу проти

капіталістичного гнету і проти капіталістичних приготувань до війни і до збройного нападу на СРСР.

Кожного місяця травня минулими роками наші членкині збирали передплату і пресовий фонд для "Робітниці". Цього року пресової кампанії в місяці травні не буде, за те наші організації влаштовують від половини квітня до кінця травня кампанію розкривання контр-революційної роботи петлюрівщини і кампанію за членством до наших організацій. Наші членкині мусять зробити ці кампанії ударними і придбати в цих місяцях як найбільше членкинь до Жін-

секції. Крім того всі членкині Жінсекції, як також всі наші читачки повинні старатися поширювати між українськими робітницями і фермерками журнал "Робітниця".

А головно пам'ятайте, товаришки, що не сміє бути ні одної нашої членкині, яка не приготувала би працюючих і сама не святкувала би 1 травня. Влаштовуйте в день 1 травня демонстрації, масові мітинги і концерт-мітинги, словом переведіть це велике робітниче свято, як пристало клясово свідомим робітницям.

Хай живе міжнародне свято — 1 травня!

Центральний Комітет Жінсекції ТУРФДім.

Що таке "Спілка Визволення України"

В половині місяця березня вищий суд Української Соціалістичної Радянської Республіки почав судити в Харкові контр-революційну організацію "Спілка Визволення України".

Зі зізнань обвинувачених виявилось, що викрита і зліквідована в 1929 р. контр-революційна організація "СВУ" нерозривно зв'язана з усією історією клясової боротьби на Україні від Жовтневої революції аж до останніх днів. "СВУ" є наслідником нелегальної контр-революційної організації, що називалася "Братство Української Державности" ("БУД"), на чолі якої стояв той же сам Єфремов, що стоїть на чолі "СВУ". В 1920 р. "БУД" активно помагав петлюрівцям і пільсудчикам боротися проти радянської влади. Він тісно був зв'язаний з цілим рядом куркульських банд на Україні.

Після розгрому пільсудчиків і петлюрівців одна частина членів "БУД" втікла за кордон, а друга, серед них і Єфремов, заховалася в підпілля. Через деякий час Єфремов рішив легалізуватися. Через Українську Академію Наук було подано прохання до радянської влади, щоб йому було дозволено повернутися працювати до Української Академії Наук. Єфремов дав урочисту обіцянку цілковитої лояльності і йому дозволено це зробити. Але повернувшись, Єфремов знову відновив діяльність "БУД" і керував ним доти, поки після невдачного Тютюникового рейду він не розпався.

ЯК ОРГАНІЗОВАНО "СВУ".

Після розвалу "БУД-у" Єфремов зі своїми однодумцями безупинно працювали над тим, щоби створити другу контр-революційну організацію. Вони добилися повороту на Україну колишнього міністра закордонних справ УНР Ніковського і в той спосіб наладнали щільний зв'язок з контр-революційною закордонною еміграцією.

Підготовчу роботу для заснування нової контр-революційної організації група Єфремова вела в 1924, 1925 і на початку 1926 р.

У травні 1926 р. в Парижі вбили Петлюру. Закордонна еміграція і внутрішні контр-революційні елементи вирішили скористати з цієї події, щоб розгорнути широку антирадянську агітацію й одночасно оформити нелегальну контр-революційну організацію. Емігрантський діяч Чикаленко звертається тоді до Єфремова з закликом утворити організацію. У листі Чикаленко сповіщає також, що за кордоном українська еміграція вже об'єдналася для боротьби з радвладою в "Спілку Визволення України". Цей лист був за сигнал. У червні 1926 року з ініціативи Єфремова недобитки "БУД-у" влаштували збори і на цих зборах засновано "Спілку Визволення України".

ПРОГРАМА І ТАКТИКА "СВУ".

"Спілка Визволення України", як її назвали на першому засіданні президії нової організа-

ції, поставила за мету повалити радянську владу на Україні шляхом збройного повстання за допомогою чужоземних буржуазних держав і відновити капіталістичний лад у формі "Української Народньої Республіки".

Надзвичайно характерним є те, що програма "СВУ" передбачала, сплату частини боргів колишньої російської імперії

З програмних положень "СВУ" видно, що "СВУ" мала за мету ліквідувати всі Жовтневі здобутки і утворити на Україні буржуазну республіку. Майбутній державний лад на Україні повинен був прийняти форму воєнно-фашистської диктатури. Реставраторська платформа "СВУ" відбивала класові інтереси і прагнення дідаців, глитаїства та міської буржуазії.

Головні надії "СВУ" бачила в куркульстві, незадоволеному з політики радвлади.

Єфремов заявив у слідстві: "В земельному питанні прийнято передачу всієї землі, за винятком лише не величких маєтків, трудовому селянству за викупом колишнім власником з допомогою держави".

Орієнтуючись на куркульські верстви. "СВУ" звертає особливу увагу на те, щоб вплинути на ту інтелігенцію, що працює на селі — учителів, агрономів, лікарів, ветеринарів, кооператорів, землемірів, духівництво і інших.

Організація мала суворо конспіративний характер. Ухвалюють провадити всі справи строго конспіративно, приймають нових членів дуже обережно, за певними гарантіями за рекомендаціями не менше як 3-ох членів організації.

Центр систематично підтримував зв'язок з закордонною українською еміграцією. Члени "СВУ" одержували для цієї мети закордонні командирування та виконували закордоном різні доручення.

Слід відзначити, що у тісному колі керівники "СВУ" конспіративно формували кабінет майбутнього "уряду" і розподіляли міністерські портфелі.

Керівники "СВУ" перевели такий розподіл міністерських портфелів: прем'єр-міністр Єфремов, міністр освіти Дурдуківський, міністр внутрішніх справ Ніковський, міністр праці Гермайзе, міністр культів Чехівський та інші.

АВТОКЕФАЛЬНА ЦЕРКВА — ЗНАРЯДДЯ "СВУ".

Автокефальну церкву на Україні зорганізовано для контр-революційних цілей. Зорганізовано цю церкву в 1921 р., а в організуванні її взяли найактивнішу участь члени "Братства Української Державности". Митрополитом автокефальної церкви вибрано одного з активніших провідників протирадянського руху, Липківського, а притому всю свою роботу вела вона за вказівками "БУД-у".

"БУД", керуючи роботою автокефальної церкви, дуже багато уваги присвячував проповідництву. Попи автокефальної церкви при помочи проповідей насаджували в широких колах мирян контр-революційні ідеї. А крім того керівники церкви влаштовували агітаційні поїздки по Україні і втягали куркульські та інтелігентські елементи до протирадянської діяльності.

Зі зорганізуванням "СВУ" автокефальна церква перейшла під її керівництво. Попами в автокефальній церкві були переважно бувші петлюрівські офіцери.

Українська автокефальна церква весь час вела підготовку до збройного повстання проти радянської влади. Вона активно підтримувала кулацький терор проти представників радянської влади і проти сільських активістів. Зізнання членів "СВУ" виявили, що українська автокефальна церква була знаряддям в руках "СВУ" і під її проводом підготовляла ґрунт для відновлення капіталістичного панування на Україні.

ЯК "СВУ" ВИКОРИСТОВУВАЛА ВУАН.

Другою цитаделею петлюрівських заговорників була Всеукраїнська Академія Наук, яку Єфремов як віцепрезидент Академії використовував для своїх цілей. Від 1920 до 1924 р. Єфремов втягнув до ВУАН около 80 членів "БУД-у". Кабінет Єфремова у ВУАН був постійно місцем засідань центра "БУД-у" і "СВУ" та місцем зустріч заговорників з польськими шпіонами і з висланцями петлюрівської еміграції. Прикрившись плащиком науки, Єфремов і його однопумці вели контр-революціну роботу. Радянська влада очистила цілковито ВУАН від контр-революціонерів аж з викриттям "СВУ".

“СПІЛКА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ” І ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ТЕРОР.

В склад “Спілки Визволення України” входила “Спілка Української Молоді” (“СУМ”). В цій організації підготовлялися заагітовані студенти до збройного повстання проти радянської влади. Члени “СУМ-у” мали відіграти особливу важну роль при організації й керуванні повстанчими кулацькими бандами на селі. Крім того “СУМ” приготувався до терористичної акції.

“СВУ” виховувала контр-революційну молодь в дусі безумовної відданості ідеям терору і в готовності в перший ліпший момент застосувати його проти представників радянської влади і комуністичної партії.

Для поширення ідей терору, керівники “СВУ” ставили Каверду, убійника радянського представника до Польщі, Войкова, за примір контр-революційній молоді. “СВУ” в порозумінні з “СУМ” була вирішила згладити зі світа т.т. Сталіна, Скрипника і Ворошилова. Керівники “СВУ” теж висловлювалися за тим, щоби лікарі-заговірники не лічили більшовиків, а вбивали їх. Притому вони дорікали професорові Хведотові за те, що він не добив Леніна після відомого на него замаху в 1918 р. За зброю для вбивства комуністів і представників радянської влади керівники “СВУ” радили лікарям уживати не лише отрути, але й різного рода заразливі бактерії, бо при допомозі бактерій можна діяти більш непомітно.

Отже зі зізнань членів “СВУ” показалося, що заговірники увели до своєї програми крім масового терору, який вони здійснювали при допомозі куркульських банд в час “БУД-у”, теж індивідуальний терор.

Отакі то діла творили українські контр-революціонери під плащиком релігії й науки.

БАНКРОЦТВО “СВУ”.

Мимо всіх старань “СВУ” не змогла охопити своїм впливом широких мас. Вона весь час була і закінчила своє існування як група відірваних від мас інтелігентів. Свою відірваність від мас “СВУ” розуміла досить добре. Про це ясно говорить зізнання голови “СУМ”, Павлушкова, який заявив, що на збройне повстання працюючих мас проти радвлади “СВУ” не розчисляла, бо бачила, що радянська влада задо-

вольняє їх інтереси і поліпшує добробут. А розчисляла вона лише на куркульські банди та головно на збройний напад міжнародного капіталу на СРСР. Та інтервенція міжнародного капіталу мала початися після зізнань керівників “СВУ” в 1930 а найдалі в 1931 р. Коротко, “СВУ”, яку українські контр-революціонери на еміграції, а в тому числі і в Канаді намагаються представити оборонницею української науки, культури і самостійности, була імперіалістичною агентурою на Україні, яка старалась за продати її міжнародному капіталові. До цього призналися і сами керівники “СВУ”.

Всі організатори контр-революційної змови призналися до вини і заявили, що їхня робота була величезним злочином проти української радянської держави і проти українських трудящих. Нижче наводимо признавання до вини головних керівників “СВУ”.

І так Єфремов заявляє:

“Тяжко кінчати цим підсумки чиї би то не було. Це значить — визнати повною мірою політичне банкруцтво за собою, закреслити цілу політичну смугу, з усіма висновками, які з того акту можна зробити. Але їх треба зробити. І найперший з них: люди, що так можуть помилятися, повинні зійти з політичної арени раз на завжди. Вони можуть бути корисні у сфері своєї професії чи спеціальности, але в сфері політичного погляду маємо багатоголовий труп, якого вже ніякими силами не піднести”.

Найблищий співробітник Єфремова Дурдучівський визнає ще більше. Він каже:

“Визнаю, що національна програма комуністичної партії максимально задовольняє національно-культурні й політичні потреби українського народу, що національно-політичне становище України в СРСР незрівняно краще, ніж у тих частинах України, які опинилися під владою буржуазних держав: Польщі, Румунії та Чехо-Словаччини...”

“Висловлюю глибокий сум і жаль, що під впливом і тягарем минулого, яке безумовно засуджене на конання й смерть, я не мав сили й сміливости рішуче піти назустріч тому молодому, багатонадійному, що його принесла комуністична партія”...

Не менш ясно говорить теж і колишній петлюрівський міністер, Ніковський. Він каже:

“Я, як людина, що була діяльним учасником, аполітичною і прихильником всіх названих вище злочинів, вчинків і ухилів, щиро засуджую всі ті хворобливі й небезпечні соціальні й політичні групи, напрямки й течії, вважаю за святий обов'язок кожного громадянина з ними боротися, бо шлях Радянської влади, — це єдина правда

дорога державного й культурного відродження українського народу”...

А обвинувачений В. Підгаєцький просто так говорить:

...“Я не в силі зміряти всіх тих наслідків цієї своєї контрреволюційної роботи, але я певний, що вона велику шкоду зробила Радвладі на Україні й у СРСР та спричинювала не лише випадки й систему вчинків культурного шкідництва всередині Радянської України, ба й збуджувала надії та становила об'єкт розрахунків політичних, як української еміграції за кордоном, так і ворожих СРСР та УСРР капіталістичних держав, себто я фактично про-

давав Україну та Радянський Союз капіталістичному світу”...

Отак отверто призналися провідники “СВУ”, що запродували Україну міжнародньому капіталові. Українські контр-революціонери, що знаходяться в Канаді і в інших країнах на еміграції стараються захвати ті признання від працюючих, бо вони характеризують і їхню роботу, яка є рідна роботі “СВУ”. Всі українські працюючі на еміграції повинні зрозуміти це і належно провчити запродавців міжнароднього капіталу.

Та доки ж?

Народиться маненьке, кавкає...

— Що, дівчинка?

— А тож!...

— Краще б хлопець...

Отак і починається... І отак, як почалося, ввесь час:

— Краще б хлопець!

Так і росте...

І гуси пасе.

— Ні, як би таки хлопець!

І корови пасе, і коні на ніч водить, і погоничує, і за плугом ходить, і волочить...

Та пасе, та ще й рушника чи уставку вишиває, а хлопець цигарку в той час крутить. Хоч з капустиного листа чи з кізяку крутить... І все таки:

— Як би таки хлопець.

І в дівчини ніколи так часто худоба вшкоду не вскакує і ніколи в дівчини не одбирають у чужому баштані хустки, і проте:

— Як би таки хлопець!

І підростає, і по хаті товчється з ранку до вечора, і спину не розгинає од роботи, од тієї каторжної, а воно тобі батько вийде на колодки, люльку засмалить, пихкає й сумує перед сусідом:

— У тебе, Іване, добро! Два сини! А у мене нещастя — Марина та Уляна...

Сиди ото, мий, ший, вишивай, пряди, вари і чекай. Чекай, доки який-небудь “принц” із картузом на бакир, із цигаркою в зубах цвиркне з губів та процідить:

— Мабуть я тебе, Уляно, посватаю...

Ще не зовсім надумав... Може тебе, а може Ониську. Подивлюся ще...

Потім таки посватає який-небудь “принц” і ходить імператором Єрманським по хаті.

— Наварила?

— Сорочку пошила?

— А свині винесла?

— А чоботи мені помазала?

— Ти мені не той... А то я тебе той...

А потім і в неї маненьке й кавкає. Вона до “принца”.

— Може б ти, Степане, дитину подержав, доки я хоч розчешусь.

— Держи, коли ото виплодила... Воно мені без надобности.

І так ото все життя.

Та трясця ж його матері!

Дівчатка! Та до школи! Та до хати-читальні!

Та до комсомолу!

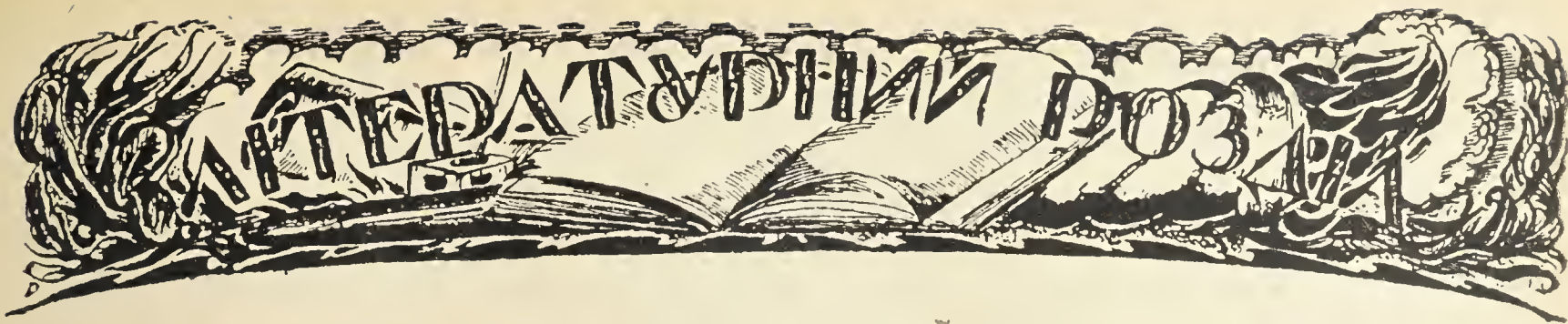
Та доки ж воно ото так буде?

А ну візьміться!

Остап Вишня.

ЖЕРТВИ БІЛОГО ТЕРОРУ.

За неповними відомостями в 66 капіталістичних, колоніальних та напівколоніальних країнах за 1928 рік забито 144,684 революціонерів, поранено та покалічено 67,309 та заарештовано 115,657. За рік по 38 країнах, крім Китаю, слухалося 1,794 політичні процеси, за якими засуджено 6,516 чоловіка, з них 96 на смертну кару і 42 на довічне ув'язнення, решту разом до 13,196 років тюрми та каторги і 203,657 доларів штрафу. Військові суди гомінданівців (в Китаї) засудили на смертну кару 23,170 чоловіка. Але як уже зазначено, ці цифри геть неповні.

НА СЕРЦІ — РАДІСТЬ.

На серці — радість голуба,
Як цвіт степів за далиною.
Моя заніжена журба
Пішла від дум кудись вдовою.
Отак пригадую той шлях,
Що степ розкраяв на трьохпілля,
І банд загонами запілля
На хуторян наводить ляк.
А потім ніч конає катом
І кольт в руках дрижить, як смерть.
Січе горошковим розкатом
На цвіт степів рясна шрапнель.
Отак пригадую той шлях,
Забутий лютим вітровінням
Й верби розпатлане гілля
І за селом заграви тління...
Прощайте дні.
Кривавий смуток
Залишив степ братам землі.
Деся у житах цвітуть сокирки
Знов у волошковій журбі.
Тепер степи межами не подерті
І рало в гроб загнав залізний кінь,
Бо ми такі бадьорі й вперті
Мчимось у даль дзвінких віків!
Співає шлях дротами телефону.
І мчить етер у далину...
Ой, скоро ми селянські гони
В одну скуємо цілину!
На серці радість голуба,
Як цвіт степів за далиною.
Мов заніжена журба
Пішла від дум кудись вдовою...

Марат Андрушенко.

МАЙ.

Многогранні підвалини — Маркса...
Зріст будови — у біблій: Ленін...
Розколихано-огнева маса

Жар повстань забирає у жмені.
І рушає... Рушай!

Має крилами
Май!

Думи маю над нами — не казка:
То сплітається вибух — пожар...
Рухи крил в Радеспубліках — ласка,
А навколо — в тих руках — удар...
Гуркотить: з краю в край:

Має крилами
Май!

Знову в кучерях маю — принада
(Під прапорами сталимо бич)...
Скоро захід промовить: зрада!
І покотить мільйоновий клич:
Пролетарю, вставай!

Має крилами
Май!

О. Ведміцький.

НАУКУ ГРИЗУТЬ.

Робфак. Робітники. Селяни.
Ні манжетів, ні фраків.
Відси Радянська земля
криється співучими тракторами.
Пахне просом, загоном і сіном.
Хоч розхристані і невзуті, —
для тебе вони, Україно,
дні і ночі науку гризуть.
Це твої плугарі, інженіри,
і разом горді насильники.
Вони залізуть в твої нетра,
і ти нетра покірно даси...
Змиють ганьбу одвічну, всі плями.
А над кожним столом, на тину
Вони повісять електричну лампу.
Ну!

І. Дніпровський.

ТОВАРИШКИ! Приєднуйте нових перед-
платниць для "Робітниці"!

ЧОРНИЙ ДЖОРДЖ

Написав Лев Гумилевський.

(Продовження)

Чорний Джордж був у роспуці. Джан безсильно стискав кулаки. Він відкинув книжку і взяв шапку.

— Я пораджуся з Гелен і з другими, що нам робити з тобою, Чорний Джордж, — сказав він, прощаючись.

— Гуд бай, Джан. Мені нічого не треба.

Джан вийшов. Джордж лежав непорушно до ночі. В той час, коли він звичайно виходив за бараболями, він встав і хотів вийти, але пригадав собі, що склади схороняє сильна сторожа. Джордж вздихнув і став шукати по кутках за лушпою з бараболь. Не знайшовши нічого, він сів на лавку. Мати могла вернутися аж другого дня. Джордж тяжко підійшов до шафи, взяв зі сільнички грудочку соли і поклав її на язик. Він довго смакував солену слину, потім проковтнув її і запив водою. Хто то постукав у вікно. Джордж здригнувся від несподіванки.

— Може це хто йде сказати мені, що склавів з бараболями не пильнують більше, — подумав він і скоро відкрив двері.

Увійшов форман. Джордж здивовано відступив взад.

— Добрий вечір! — сказав форман. — Ти не дуже голодуєш, як це мені здається, маленький Джордж? Мені здавалось, що ти вечеряв, як я постукав у вікно.

Джордж заложив руки за спину і не відповідав на насмішку.

— Чого вам треба, формане?

— Я по ділу до тебе, Джордж.

— Говоріть.

Маленький майнер держався не з меншою твердістю, як ті, яких форман обходив у ті дні. Він без усмішки сів на лавку.

— Слухай, Джордж, ти ще малий і багатьох річей не розумієш з того, що робиться кругом нас. Ти ще дуже малий, Джордж. Але бос памятає про тебе. Він завжди дуже добрий до тебе, Джордж, — ти знаєш те сам. Він не побоявся порушити закон, щоби лише

дати тобі роботу. Містер Гарді добрий бос, Джордж.

Чорний Джордж скривив рот і злісно запитав:

— А чого тобі і твому “доброму” босові треба від мене, формане Лойвуд? Може ви знову хочете дати мені роботу.

Форман кивнув головою. — Так, Джордж. Ми зібрали партію майнерів, які погоджуються вернутися до праці на давних умовах, але по 8 годин денно. Одній групі бракує відкатчика і я згадав про тебе, Джордж... Тобі тяжко жити — це я знаю. Вони, Джордж, страйкують тому, що ситі і не хочуть працювати. Ти дістанеш два шілінги і два пенни. Значить, дістанеш 1 шілінг більше як передтим. Це дістануть і другі, але ви мусите мовчати про цю надвишку. Нам треба тільки почати роботу... За вами підуть всі... Тоді, Джордж, о, тоді бос не забуде вас. Ви будете діставати ліпші місця через ціле життя. Ти знаєш, Джордж, що значить ліпше місце?

— А ви знаєте, формане, що таке страйком?

Форман махнув рукою:

— Залиши, Джордж! Що тобі до товаришів? Важне бути на доброму рахункові в боса. Бос годує тебе ціле життя. А чи багато дістав ти від товаришів?

Форман встав і, підійшовши до хлопця, сказав:

— Згодися, Джордж, а гарно будеш жити потому. Та й хто тебе буде винувати. Ти ж бо ще зовсім дитина. Невже твої товариші рішаються напасти на таку дитину, як ти? Ні, Джордж, іди сміло! Нащо погибати з голоду через те, що хтось там не хоче працювати й викликає всіх на страйк. Ти нічого не дібешся своєю впертістю, крім того, що вмиреш з голоду. Ну то якже, Джордж?

Він продовжав простягати руку. Джордж держав свої руки за спиною. Йому здавалось, що якби був сильніший, то кинувся би на формана з кулаками і розбив би йому його нена-

висне обличчя. Але він знав, що ситому форманові вистарчить рушити своїм великим кулаком, щоби Джордж відправився на цвинтар перед тими шістьма днями, які він міг ще видержати і без нічних мандрівок до складів з бараболями.

І Джордж стояв непорушно. Вид ситої людини нагадував йому про його голодний жолудок і думка про роботу звязалася з думкою про повну тарілку варених барабоць з куском хліба перед нею. Та Джордж насильно відігнав від себе ту думку. Він закусивши губи і твердо рішаючись на дальший голод, крикнув: — Заберайтесь геть звідси, формане!

Тому, що Джордж мовчав досить довго, то форман думав, що він подасть йому руку. Це й стало причиною, що гнівний крик маленького майнера приголомшив його. Він в скаженій люті стиснув кулаки:

— Ну, так здихай же як щур, проклятий хлопче! І не надійся, щоби я колинебудь забув тобі це. Я запишу тебе на чорну лісту. Як ти не здохнеш тепер, так ти здохнеш через рік.

Він потряс кулаками в дверях і вийшов.

Чорний Джордж, задихуючись від гніву, не вимовив більше ні слова, тільки твердо запер за ним двері.

Майнер Том Лоренс згодився почати з сном в понеділок роботу, якщо форман дасть йому відкатчика. Це був грубий, товстий чоловік, який нічим в світі крім горілки не цікавився. Він не голодував і міг видержати на страйку довше як другі, але йому не ставало на горівку і він спокусився на пропозицію формана. Він успів дістати від формана 2 шіллінги завдатку і сидів зі спокійною совістю в готелі “Зустріч друзів” за чаркою горівки, дожидаючи формана, щоби завершити згоду доброю випивкою.

Форман прийшов не з дуже то задоволеним обличчям. Том Лоренс заждав, доки він не сів побіч нього і підніс чарку до губ.

— Ну і що? — спитав він.

— Проклятий хлопчисько вдався в батька!

— Що-о? — спитав понуро Том.

— Що? Чорний Джордж не хоче ставати до праці?

— Цей хлопчисько здохне нині—завтра з голоду...

Том тримав чарку, не доторкаючись до неї.

— Ти піднімаєш мене на сміх, формане Лейвуд? — прихрипів він. — Чорний Джордж відказався?

— Але ж так, Том, — потвердив форман, — які тут жарти? Те паршиве щеня вигнало мене з хати, як який-небудь Ендрі, або Мартин. Він буде довго пам'ятати ту свою штучку!

— Чорний Джордж відмовився, — бурмотів Том, — Джордж відмовився...

— Що ти бурмочеш, — розізлився форман, — ніхто не бачив Чорного Джорджа! Чи ти думаєш, що ми не знайдемо другого хлопця-відкатчика?

Том Лоренс подивився на формана тверезими очима.

— Може бути, що відкатчика ти знайдеш, формане Лейвуд, але забійщика тобі тяжко буде найти...

Форман скочив.

— Що ти хочеш тим сказати?

Том Лоренс почервонів. Він уперто схилив голову і відповів:

— Тільки те, що сказав, формане!

Вслід за тим він повільно взяв повну до країв чарку горівки, яку замовив для него форман і виляв її на підлогу. Форман відскочив від стола.

— Що це значить, Том?

— Наша угода распалася, формане!...

Форман остовпів. Том Лоренс повільно встав, розплатився з власником готелю і вийшов. Він пройшов мрачними вулицями містечка до самого краю і підійшов до вікна дому Джонстонів. Він неголосно постукав. Джордж не вийшов зразу, але подивився вперед у вікно. Він міг побачити лише Томові чоботи та йому того було досить, щоби отворити двері. Том увійшов і зняв шапку.

— Добрий вечір, містер Лоренс! — сумно кивнув йому Джордж. — Чому так пізно?

Том оглянув його від ніг до голови.

— Так ти відмовився, Джордж?

Маленький майнер відповів невідразу.

— І ти вигнав формана геть, Джордж, як який-небудь Ендрі, або Мартин?

— Я вигнав його, містер Лоренс, — сказав Джордж. — Я вигнав його повторив він твердо і на чорнім лиці його сині очі сверкнули гнівом.

— Може твоя мати, Джордж, найшла добру роботу?

— Я сьогодні з'їв тільки дві грудочки соли, які запив холодною водою.

— Це правда, Джордж?

— Це така ж правда, містер Лоренс, як те, що ви старий забійщик, а я Чорний Джордж — всього тільки відкатчик.

Том Лоренс незручно приблизився до маленького майнера і ховаючи очі під нависшими бровами, буркнув:

— Може ти дозволиш мені поцілувати тебе, Чорний Джордж?

Джордж здивовано подивився на великого майнера, але скоро відповів:

— Так, містер Лоренс, як я тільки заслуговую на те і як вам не дуже противно, що я до

цього часу не можу відмитися. Але я не маю на чім загірті води...

— Я привик до вугільного пороху, Джордж.

Том Лоренс простягнув руку маленькому майнерові і, коли той вложив у неї свою суху і холодну, він міцно поцілував Джорджа.

— Цей вугільний порох, Джордж, приємніший, ніж той павдер, яким наші боси замазують свої пики. Ти добре зробив, Джордж. Я думаю, що ти завстидав не одного старого майнера і тепер форманові тяжко буде знайти страйколомів.

Джордж похитав головою. — Я чув, що вони вже найшлися...

— Ні, Джордж, ні... Форман навмисно пускає такі чутки, щоби викликати замішання...
(Далі буде.)

СТЕПОВА ОАЗА

Нарис про Канадійську Кому на Україні. Написав спеціально для "Робітниці" М. Ірчан.

ЧЕРЕЗ ВІКНО ВАГОНУ.

...“Поїзд мчався безмежними саскечеванськими степами і краєвид обабіч був такий скучний, як мій товариш подорожі. У вікні — рівний океан землі, з рідко розсіяними хуторами, що фата-морганою появляються на обрії і зникають”...

Цей початок одного з моїх канадійських оповідань, був першою думкою, коли я розбудився і виглянув через вікно. Поїзд Харків—Одеса гнав по білій рівнині степової України і я не відривав очей від утікаючого краєвиду, що прикував мої очі і покотив їх в безмежну далину, ніби в пізню осінь перекотиполе. Тільки це вже не степи далекої канадійської провінції Саскечевану, що ще так недавно навівали на мене гнітючу тоску і з вагону тихоокеанського експресу перекидали через океан мою думку на український степ “родючий, вільний, спільний”..

Хутко дванадцять років тому, як я милувався цим степом. Моє серце билось тоді радісно, хоч я не вмів пояснити тої радості. Вузьке, однобічне виховання заставляло мене перегортати в уяві сторінки історії України і зупинятися на виідеалізованих старими істориками по-

статях “чубатих козаків”, що “гарцювали на вороних” по цих степах... Аж не віриться, що цьому тільки дванадцять років! Як дуже ми змінилися, як далеко пішли вперед!... Замість козацької романтики, що розвіялась як дим, в голові бурлять-клепочуть нові думки, надії, мрії, а в очах певний ~~і~~ блід, по якому сміливим кроком йдуть мільйони об'єднані одним бажанням, одним завзяттям...

Думка думку переганяє, а все радісна, надійна, нова. Я все ще не відриваю очей від утікаючого степового краєвиду і під стукіт коліс, без слів, повторюю короткі слова з великим змістом:

— Колективізація... Індустріялізація...

А під кожним з них бездонна глибина радісної і гордої думки.

— Що ви там бачите? — розбудив мене з-за думи чийсь голос.

Глянув — це мій товариш подорожі, невідомої професії, невідомий по прізвищу і такий кислий, скучний.

— Що ви там бачите? Скука одна і більш нічого. Я не можу дивитися. Тошнить, як на пароплаві. Я, знаєте, взагалі, хворий...

І болісно скривившись, (від недуги чи від

скуки), він байдужно лягає на постіль, заплющує очі і мовчить. А я думаю:

— Оце Зінов'євщина... Округа суцільної колективізації... Хочби й мені хутчіш на Одещину. Там теж...

У вагоні тепло, на дворі лютий морозний вітер, бо на степових станційках, що промикають на очах, люде ховають голови в кожухи. І знову рівний океан землі, ніде ні деревинки, ані хутора. Села десь в балках, за вітром.

Мимоволі згадуються дні жорстокої боротьби в громадянській війні. Хто тільки не бродив цими степами? Банди Петлюри, Махна, Григор'єва, Денікіна... Кожна балка, кожна станційка має свою криваву історію...

Виходжу з вагонного переділу в коритар помитися і несподівано зустрічаю письменника Олеся Досвітнього. Від цієї зустрічі обидва щиро розсміялися. Бо хоч ми й сусіди у вагоні, але ані він, ні я не знали про це. Він був на Ізюмщині і радісно та щасливо розказує про великий ентузіазм бідноти на селі, про розкуркулювання, колективізацію. А я радісно і щиро слухаю і в тайниках серця тріваюся, щоб не

запізнитися на Одещину і не пропустити такого великого історичного моменту.

За товариською гутіркою над вечір докотилися до Одеси.

ПЕРША СЕРІОЗНА ПРИГОДА.

В останнє бачив я її близько десять років тому. І з першого знайомства покохав її. Але це були тривожні дні і довго любитися нею я не міг. З заходу на нас вдруге навалювали орди польського панства, на Перекопі гуділи день і ніч англійські і французькі гармати барона Врангеля, а в степових балках ховалися банди Махна.

В останнє бачив я її — Одесу — десять років тому. І з першого знайомства покохав її. За той час я два рази проїхав Атлантичний океан, бачив бурхливе німецьке Північне море і гладке до млости, синє свічадо каналу Ляманш. Але коли тепер перед моїми очима розлилося Чорне море, мені здається, що я ніколи не бачив ще моря. Мимохіть в уяві майнули блискавкою великі і менші порти Західньої Європи і Америки: Бремен, Шербург, Больонія, Савтгемптон,

Знімка членів канадійської комуні в Мигаєві в 1927 році.

Плеймоунт, Галіфакс, Нью Йорк... Все це неначе уві сні, бо ось, перед очима одеський порт закосичений червоними прапорами. На якорях стоять чужоземні пароплави з своїми прапорами. Але чомусь вони такі дрібні і незначні тут! Так і відчуваєш, що це тільки вимушені гості.

Я довго дивлюся на порт і не вмію пояснити, чому я схвилюваний. Порт під вільними червоними прапорами схватив мене радісними обіймами і не пускає. Цю велику, юнацьку радість може відчувати і зрозуміти тільки той, хто на протязі довгих років бродив під покровом ріжношерстних прапорів "вільних демократичних" держав і червоний прапор бачив лише в кривавій схватці робітничих мас з поліцією...

Глянув на годинник. Час в дальшу дорогу. В думці обіцяю при найблищій нагоді повернутися ще в чисту, прекрасну Одесу, а зараз — в степи, на села, в комуну...

**
*

Ще в Харків комунарі писали мені: "Сідайте в Одесі на поїзд, що йде в напрямку Жмеринки і перша станція за Роздільною — Мигаїво. Всі знають, де канадійська комунa. Попередіть нас телеграмою про приїзд, ми вишлемо підводу".

З Одеси вранці я послав телеграму, а в 12-й в опівночі, прикриваючись від морознього вітру, шукав на малій, степовій станції комунальної підводи. Але мої пошукування були даремні. З комуні не приїхав ніхто. Залишалося просидіти в холодному коритарі аж до ранку, бо до комуні 4 кілометри невідомої мені дороги. Я оперся на стіну і не міг пояснити, чому не вислали підводи. Самі ж пропонували...

З задуми розбудив мене чийсь голос:

— Ви, може, в комуну?

Перед мною стояв юнак в старій червоноармійській шапці. Я зразу повеселішав.

— В комуну. А ви напевне з підводою?

— Та ні. Ось телеграма, може б ви передали...

Глянув — моя ранішня телеграма з Одеси. І юнак без слів зрозумів, що я автор її, хоч я тільки похитав головою і міцно прикусив долішню губу.

— Не було ким передати... В нас випадково передають...

— Може б ви зараз віднесли, я заплачу вам...

— Кажу. — Йти мені важко, бо тяжка валізка...

— Та ні, я не піду. На хуторі і в комуні собаки. Боюсь...

І стискуючи в руках мою телеграму, тихо і винувато відійшов.

Через годину, на моє щастя, до останнього нічного поїзду, привезли когось з комуні і я, видряпавшись на високого американського воза, зарив в сіно ноги і ховаючись за спину погонича — поїхав. По великій, замерзлій груді коні йшли повагом, а мій візник, щоби розбалакатись, заспокоював:

— Дорога погана, але коні хороші. За хуторами поїдемо швидче... А хто ви такі будете?

— З Харкова.

— Агроном?

— Ні, просто так...

— Експурсія?

— Експурсія.

— В нас частенько бувають експурсії. Були німці, французи і просто наші... Одного разу 200 чоловік прийшли і всіх нагодували...

— А ти давно в комуні?

— Другий рік. Я з дитячого містечка з-під Одеси. Колись був безпритульним, тепер в комуні, десять нас відти...

— Що ж ти робиш в комуні?

— Коні. Ех, коні! Ну-ну!... — і цмокнув, а коні рванулися вперед і погреміли возом, аж мені дух заперло.

— І як вам в комуні? — спитав я згодом, як ми підїздили під гору.

Невеличкий візник повернувся і може в темноті дивився на мене, бо тільки через хвилину спитав:

— А ви часом не кореспондент?

— Чому так думаєш?

— Просто так. Бувають в нас і кореспонденти. Балакають, цікавляться, розпитують, а потім як напишуть, то — держись шапка! Через два дні комісія приїде...

— А хіба пишуть вони неправду?

— Цього сказати не можна. Наші газети неправди не друкують...

— Правильно, товаришок!

— Ви питали як нам в комуні. Нічого, гарно. Тепер стільки народу тягнеться до нас, що не знаємо як бути...

— А ти комсомолец?

— Звичайно.

В балці зачорніли якісь будинки.

— Це вже комуна?

— Ще ні, комуна далі. А це просто собі Вербани, сільце таке...

“Просто собі Вербани” залишилися в балці, а наша підвода, врізуючись в темінь холодної ночі, видряпалась по замерзлій груді на горбок і з гуркотом покотилася в другу балку.

— Ось там, бачите?

Я виглянув з-за спини візника і мої очі вда-рили великі плями електричного світла.

— Це млин комуні. А сама комуна захова-на в балці. Знаєте, якось з Одеси до нас летів аероплян і ледво найшов комуна. З птичого лету її тяжко доглянути в балці...

Я стільки начитався та наслухався про цю комуна ще в Америці, що тепер здавалося мені, неначе я вже тут був і все знаю.

Ми доїхали до млина, що монотонно гудів свою пісню праці в глупу, лютневу ніч. Довко-ло його декілька десятків селянських підвід. Ми повернули вправо і вїхали на широке, тихе подвір'я комуні. Зустрінув нас нічний сторож Котиляк, який і повів мене на нічліг, заспокою-ючи зграю лютих собак, що щирого гостя зу-стрінули ще щиріше: як би не сторож, то хто зна, чи не довелось би завтра повідомлять Хар-ків, що я впав собачою жертвою...

ВСТУП ДО НАСТУПНОГО РОЗДІЛУ.

“Перша Канадська Агрокомуна ім. Леніна” в Мигаїво на Одещині дуже цікава не тільки тим, що вона “зразкова”, та ще й “канадська”, а тою великою внутрішньою боротьбою, яку пережи-ла вона, через свої помилки, на протязі кількох років. Треба знати Канаду (чи взагалі Амери-ку) і психологію робітника-емігранта в ній, щоби як слід зрозуміти цю боротьбу і дати на-лежну оцінку сьогоднішньому станові комуні.

Канада — великанська країна на американ-ській півночі, що по сьогоднішній день немає ще й 10 мільйонів населення, хоч простором більша за цілу Європу. В Канаді живе до 350 тисяч українських робітників та селян, переваж-но виходців із Західньої України (Галичини, Буковини і Підкарпаття).

Хто і чого їхав в Канаду?

Ще до імперіялістичної війни десятками ти-сяч їхала в Канаду впершу чергу біднота із за-хідньо-українських земель. (Слідом за нею тяг-

нулися попи і пів-інтелігенти, що наживалися на несвідомості і темноті переселенців). Їхали селяне, їхали робітники. Думка у всіх одна: найти краще життя, заробити грошей, може до-купити в рідному краю землі і повернувшись назад — господарювати без злиднів.

Америка взагалі — це грубо егоїстична, мі-щанська країна з святим правом на власність. “Святая святих” Америки — це долар. Довко-ло його крутиться все життя, ведуться всі роз-мови, скупчуються всі мрії й надії, всі злидні і багатство.

Вплив грубого матеріялістичного і одно-часно егоїстичного американського оточення відбився дуже і на українських трудових емі-грантах. Маючи змогу більшого заробітку — одні до краю деморалізувалися, інші жили над-звичайно скупко, складаючи цент до centa, ще ін-ші, тиняючись без праці, в злиднях перебивали-ся з дня на день. А всеж мрією чи не кожного було доробитися до власного будиночку та гро-шиків в банку. Бо так робили всі, так думали всі...

Коли в Європі розгорілася імперіялістична війна — в Канаді (і цілій Америці) запрацюва-ли чортівським темпом всі фабрики і заводи. Недоставало робочої сили. Життя стало до-роже, але заробітню платню теж збільшили. Прийшли “золоті роки”. Прийшли коштом людського м'яса, але — яке діло до цього тим, що мали змогу продавати свою працю за добрі гроші, а навіть — силою заставляли тоді пра-цювати. І на банкових книжечках повиростали нові суми, в робітничих кварталах нові будиноч-ки... Але — закінчилася війна, в далекій Росії закипіла революційна боротьба, а в цілій Аме-риці вулиці кричали сотнями тисяч безробітних — і тих, що працювали цілу війну і тих, що по-вернули з фронту героями і тепер пухнули з го-лоду... Армія безробітних росла з кожним днем, по різних містах вибухали великі страйки а то й боротьба з поліцією та наємними хуліганами капіталістів. З фермів утікали збанкrotовані фермері (селяне) і поповняли ряди голодних. Революційні робітничі організації і газети були розгромлені і закриті і робітничий актив заки-нений в тюрми або силою відставлений (часто в кайданах) в Європу...

Велика заграва Жовтневої Революції відби-

лася і над просторами американської землі. Чорна реакція буржуазної і реформістської “демократії” лютувала і якби наперекір, революційні робітничі організації ще більше росли.

А на далеких українських степах, холодному Сибірі, болотах Полісся, в Білорусі й Росії.— кипіла боротьба з контр-революцією. Кожну перемогу Червоної армії вітало робітництво за далеким океаном такою радістю, що викликала сльози зворушення, але й кожному, навіть дрібну перемогу ворогів революції, переживали вони надзвичайно боляче.

На радянських землях вкінці затихли гармати. Прийшли роки голоду, злиднів, розрухи. І по американській землі покотилося поміж свідомішим робітництвом всіх націй нове гасло:

— Допоможім вільним братам радянської землі!

Спершу збирали добровільні пожертви на голодуючих, потім — почали думати про виїзд до Радянського Союзу. Виростали окремі групи, що за зложені з-поміж себе гроші рішили накупити сільсько-господарських машин і подарувати їх селянству радянських республік.

В той час загорілося білогвардійське повстання в Кронштадті. Кордони Радянського Союзу було закрито. І неорганізовані безіменні робітничі групи в Злучених Державах і Канаді почали організуватись в комуні і як комуні їхати в СРСР.

Осіною 1921 року в м. Вінніпегу, в Канаді, було з'організовано першу групу майбутніх комунарів. До неї входили переважно робітники-емігранти із Західної України. Подібні групи з'організувались і в інших містах Канади — Монтреалі і Едмонтоні. В комуну приймали радотих, хто вносив найбільше грошей. На клясову свідомість майже не звертали уваги, що й було великою помилкою. 22. квітня 1922 р. перша група українських канадійських комунарів прибула вже на ст. Мигаїво Одеської округи в складі 42 чоловік, 4 жінок і 6 дітей, а рівно через рік приїхала й друга група в складі 40 чоловік, 28 жінок і 36 дітей. Так народилася сьогоднішня “Перша Канадська Зразкова Агрокомуна ім. Леніна” в Мигаїво.

З собою привезли комунарі чимало сільсько-господарських машин, а навіть насіння для по-

сіву. (Членські паї обидвох канадських груп вносили 69.000 доларів.)

Осілі комунарі в напів-зруйнованому маєтку бувшого німця-діди́ча Келлера. З Канади попали вони в зовсім нові умовини не тільки життєві, але й праці. І тут почалась велика внутрішня боротьба, що велася на протязі п'яти років.

НА ЧИСТУ ВОДУ.

Вранці я поміж “старою гвардією” комуні — канадійцями. Засипують мене сотнями питань про Канаду, з якої я тільки 7 місяців. Живо, до дрібниць, цікавляться революційним робітничим рухом за океаном, силами контр-революції, розпитують за товаришів, знайомих... Потім переходять до справ комуні і перед мною розгортається ціла сторінка історії комунарів.

Йдемо по господарстві, що розляглося на узгіррі балки. Довколо будинки і будинки, малі й великі. Внизу гарний, почищений парк, овочевий сад і готові ями на 1,000 нових овочевих дерев, що їх засадять весною.

— Ви знаєте, товаришу, що в перших роках ми пережили велику внутрішню боротьбу, — розказує один з комунарів. — Чого тільки не було! І сльози і прокльони і дезертирство... Тепер не те. Пережили все...

— І випили на чисту воду — додає хтось з гурта.

Я слухаю і тихцем студіюю комунарів. По голених обличчях і рештках американського одіння вони ще нагадують канадійців, але по способі думання, рухах і мові — це зовсім інші люди. Коли балакаємо про деякі справи, що в Канаді були для них серйозними, на їхніх обличчях з'являється невимущена усмішка. За сім років вони переродилися. В мові зовсім затратилося слово “я”. Воно існує тільки в спогадах про Канаду.

— Коли я працював на сіпіярській залізниці в 1908 році, тоді...

В мові про комуну інакше:

— Значить, ми й рішили: треба сіяги...

Або:

— **Наші** коні хороші, сами викохали... Коли йде **наш** комунар, селяне ненадивляться...

З канадійців в комуні ще 45 чоловік. Решта комунарів це батраки з околиці та червоноармійці.

— Ми зробили велику помилку ще в Канаді, набираючи в комуну тільки тих, що мали побільше грошей. І засмітили комуну клясово несвідомим а то й чужим нам елементом. Потім тяжко терпіли через це. Скільки боротьби було, доки позбулися того елементу! Багато повернулося назад в Канаду, інші пішли на дрібне, індивідуальне господарство і тепер знову просяться в комуну...

— Скажіть, товаришу — питаю. — З якими перспективами їхали ви всі з Канади?

— Що ж, одні, найсвідоміші, їхали таки працювати в комуні і передбачали всі труднощі, що чекали їх. Інші були просто заагітовані, ще інші думали, що комунa буде щось в роді акційного товариства, де прибуток розподілятимуть поміж всіх і "роби що хочеш". А другі їхали тому, бо бачили тяжкі дні в Канаді, були й такі, що їхали через дітей, мовляв, хай діти виховуються вже в пролетарській державі. Але найтяжче було пристосуватися до нових умов життя і праці жінкам. Бували сценки, ой, бували!...

— Скільки у вас на сьогодні членів?

— Членів комуні 145, а всіх їдців 203, з того 90 чоловіків, 42 жінки, 13 підлітків і 58 дітей. Але це ще не все. До комуні влилися поблизькі хутори, а це 170 нових людей.

Комуна має 1,637 гектарів землі, а з землею бувших хуторів, що приєдналися до комуні, близько 2,100 гектарів. Має комунa велике господарство — 100 корів німецької породи, 57 коней — орлівських рисаків та племінних маток. Йоркширських свиней 145 штук, овець 1,074 штук, з того недавно одержаних з Бухари 24 чисто-смушевих баранів. Ріжної домашньої птиці до 800. Комунарі думають з них розплодити аж 16.000. При комуні є бриндзарня, що цього року здала 650 пудів бриндзі, 100 пудів вовни та 420 смушів. Щодня до Одеси відправляють з комуні 336 літрів молока. Електричний млин, збудований комунарами, перепускає в добу поверх 2,300 пудів зерна. (Один пуд має 40 фунтів).

(Далі буде.)

“С Н Е П Ш А Т С”

І ВСЕ ПРОТИ ЗАКОНА.

Судова саля було заповнена різного рода людьми. Сторож уводив та заводив назад різних переступників закона. Уведено молодого робітника.

— Ви називаєтеся Чарлс Кларсон? — спитав суддя.

— Так.

— Проти вас є оскарження, що ви хотіли поповнити самовбійство. Чи признаєтеся до вини?

— Так.

— А чи ви знаєте, що це противиться законам?

— Ні.

Покликано свідка, який здержав Чарлого від самовбивства та доніс про це до поліції. Свідок розповів усі подробиці про Чарлого, як він протягом цілого тижня нервувався, кляв, а в кінці хотів бритвою перерізати собі горло, але він

(свідок) вихопив бритву й зараз доніс про це до поліції.

— Бачите, — сказав суддя, — такий поступок, як ваш зневажає наше місто, нашу країну. Чи ви вже були карані?

— Так.

— Скільки разів?

— Чотири рази.

— О, то ви вже багато разів, ломали наші закони. Завіщо ви були карані перший раз?

— Я не мав де спати, бо не працював через довший час тому, що не було праці, й полісмен арештував мене, а в суді вкарали на п'ять днів тюрми за волокиство.

— Завіщо другий раз?

— Взяв бохонець хліба з пекаревого трока, бо був голодний й полісмен арештував мене і я дістав десять днів тюрми за крадіж.

— Третій раз?

— Мене прискаржив властитель ресторану

за те, що я з'їв вечеру й не мав чим заплатити. За це дістав також десять днів тюрми.

— А четвертий раз?

— Я просив одного перехожого кводра на вечеру, бо вже два дні нічого не їв, а полісмен приловив мене і за це я також відсидів п'ять днів у тюрмі.

— То ви професійний кримінальник!

— Я ходив кілька разів до міських урядників, щоби мені дали допомогу, а вони все відказувалися. Казали, що самотним не дають допомоги. Ходив кожного дня на офіс питати за працею і все безуспішно. Я годився працювати у фермера навіть за самий борт через зиму, але й цього не міг дістати.

— Ви вже забагато розговорилися.

— Я хочу, щоби ви мене вислухали.

— Говоріть до речі.

— Я-ж до речі. Не мав де спати зимної ночі й мене взяв полісмен з вулиці, а суд засудив за волокитство. Був голодний і взяв лише один бохонець хліба й мене засуджено за злодійство. Пішов голодний в ресторан й мене засудили, що відмовився заплатити. Просив в перехожого кводра, також засудили за жебранину. Праці не міг й не можу дістати, а іншого способу на прокормлення себе я вже не можу придумати. Тому рішився покінчити з собою. А ви мене й за це судите.

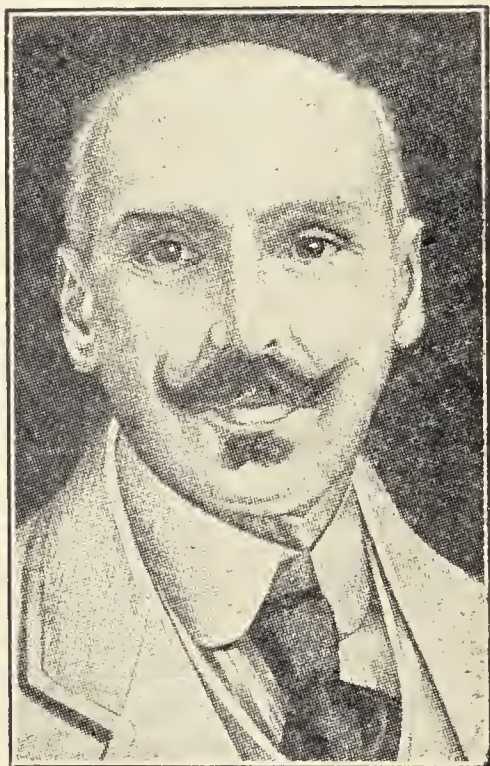
— Бо це проти закона.

— У вас все проти закона. Що-ж мені робити? Та я бажаю жити, баж...

— Десять днів тюрми!

Драпака.

Постать Коцюбинського

МИХАЙЛО КОЦЮБИНСЬКИЙ.
(З приводу 17-тиріччя смерті.)

Вага Коцюбинського в українському письменстві надзвичайно велика, насамперед тим, що він проторував для неї нові, ще невідомі перед тим, шляхи. Він був справжнім новатором, що сміливо розривав обмежене коло ідей і художніх форм, властивих українському пись-

менству, і своєю творчістю збагатив українську літературу новим комплексом ідей, новою тематикою, а головне — своїми великими художніми досягненнями.

Коцюбинський є новатор тому, що він почав писати тоді, коли в українській літературі панувала етнографічно-реалістична манера народників Панаса Мирного та Нечуя-Левицького, і від цієї манери визволився, давши нові зразки художньої творчості. А треба ж знати, що стара манера народників і нові шукання Коцюбинського позначали не звичайне розходження в формальних смаках, а цілий розрив у світогляді між новим поколінням, — поколінням Коцюбинського й поколінням “народолюбців”.

Почав Коцюбинський писати ще під впливом старої школи. Такі твори є “На віру”, “Ціпов’яз”, “П’ятизлотник”, “Помстився”. Тут Коцюбинський майже в дусі Нечуя-Левицького, або Мирного малює “тяжку мужицьку долю”, вікові мрії про землю; по-старому він виводить типів, побут села; отже, ми маємо вияви старого примітивізму, старого етнографічно-народницького ставлення до села. Це видно не тільки з змісту перших його творів, або з тих мотивів, які переважають у них, а й із самої манери писати: улюблені в попередників поетичні

образи, порівняння, улюблені сентенції, колізії то-що. Проте треба сказати, що й у цей період своєї творчості Коцюбинський уже виявляє свою вдачу хоч-би тим, що психологічно заглиблює й окремі ситуації, а головне — переживання індивідуумів.

Згодом Коцюбинський рве з реалістичною манерою й виступає переважно як імпресіоніст, заглиблюючись у свої душевні переживання, трактуючи всі проблеми життя, і навіть українського селянства, в світлі свого індивідуального світосприймання. Це — реакція Коцюбинського на невибагливе українофільське “служіння народові”. Це — відбиток настроїв і прагнень нової української інтелігенції, що замість пасивного служіння народові, хоче вести, а то й диктувати народові. Треба европеїзувати українську культуру, українське життя взагалі, треба йти за зразками цивілізованого світу. Очевидно, можна навіть писати й таке, що не приступне сьогодні масам, що може мати своє призначення для невеликого гурту інтелігенції. Головне — це вивести українську літературу на простори світової літератури.

Громадське коріння цих прагнень — у тих соціальних змінах, що того часу відбуваються на Україні. Наприкінці XIX. й на початку XX. століття Україна переживає пору інтенсивного капіталістично-промислового розвитку. На цьому ґрунті поширюються кадри нової української, а саме — міської інтелігенції. Місто родить нові ідеї; воно проторює стежки до ідей і смаків, які йдуть із Заходу. На цьому шляху покоління Коцюбинського мало бути борцем за буржуазну Україну, за її буржуазний поступ. Воно таким і було. Але інтелігенція раз-у-раз і по інших країнах не долюблювала хижацького практицизму буржуазії, він її навіть дратував. Вона виявляла цим своє прив’язання до дрібної буржуазії. А що вже сказати за українську інтелігенцію, якій економічні й політичні правові обставини надто перешкоджали цілковито асимілюватися з капіталізмом.

Мало того, що самий капітал був неукраїнський, а й обслуговувала капіталістичне господарства переважно неукраїнська інтелігенція. А що українська інтелігенція все ж не відмовлялася від своїх позицій у місті, зокрема в капіталістичному господарстві, то відбувалася нерівна

конкуренція, яка тільки підкреслювала актуальність боротьби за національне визволення, отже, через це буржуазна трансформація української інтелігенції йшла часом манівцями з періодичним озиранням на революційні сили, — сили, ворожі тодішньому ладові. Ось чому ми в творчості Коцюбинського спостерігаємо поруч із проявами глибокого індивідуалізму й навіть песимізму, поруч із естетизмом помітну чуйність до соціальних інтересів широких народних мас.

Коцюбинський, може, й не ставив собі свідомої революційної мети. Але класові суперечності підчас і після революції в 1905 р. надто виявилися, відхід інтелігенції від революції надто наявний був і великий художник відбив оці процеси в своїх творах до певної міри пореволюційному. Революційні мотиви ми знаходимо в таких творах, як “Невідомий”, “Він іде” то-що. Особливе місце своїм революційним значінням займає “Фата Моргана”. Цей твір справляє вже таке враження, що письменник ставив перед собою свідомо революційну мету висвітлити ті нові соціальні процеси й ту соціальну боротьбу, що відбувалася на селі. Своім революційним значінням цей твір визначається серед усіх творів насамперед тим, що в центрі поставлено не індивіда, а масу, ціле село.

Під впливом нових економічних стосунків українське село міняє свою соціальну структуру, своє соціальне обличчя. Коли народники бачили перед собою тільки два соціальні угруповання — поміщиків і селян, то Коцюбинський показує нові соціальні шари, куркулів і наймитів. Отже, інтереси села надто розбіжні, соціальна боротьба — надто комплікована.

Коцюбинський нам показує село, розбурхане соціальною боротьбою. Вікова мрія про землю стає актуальним гаслом класової боротьби. Але й пролетарські прагнення, інтерес до промисловости, а водночас зневіра що-до землі відбивається в цій боротьбі. Голота, сільські незаможники, середняки й вороги голоти — куркулі, несвідомі анархісти й свідомі організатори селянської революційної стихії — усю цю масу художник малює яскравими фарбами, даючи їй в динаміці, в боротьбі й відтворюючи тим величню картину соціальної боротьби. Це

— справжній соціальний твір, що викликає в читача глибокі революційні емоції.

Але ми б не сказали, що саме “Фата Моргана”, є найорганічніший твір для Коцюбинського й що саме на підставі цього твору ми повинні судити про постать письменника. Рацію мають ті критики, хто каже, що цей твір стоїть трохи осторонь від цілої його творчості. Чи не через це саме другу частину “Фата Моргана”, писану пізніше, підчас глибокої реакції й занепаду громадянських інтересів серед української інтелігенції, подано без належного соціального патосу, в вигляді революційної “хроніки”? Проте “Фата Моргана” залишається одною з найяскравіших сторінок у житті й творчості письменника.

Відомо, що пізніше Коцюбинський цілком одійшов від громадських інтересів, з своїм індивідуалізмом дійшов аж до чистого мистецтва. Треба гадати, що до цього спричинилися не тільки занепадницькі підчас реакції настрої се-

ред інтелігенції, а й особиста недуга, що все більше підточувала життя письменникове. Останні його твори — це, як висловився Коряк, “протоколи душі, гімни природі Карпат і Італії”. Індивідуалізм в останній творчості його досягає найбільших розмірів. І все ж, оцінюючи всю творчість Коцюбинського, увесь пройдений його шлях, ми повинні сказати, що хоч його творчість і була відбиток ідей і настроїв буржуазної інтелігенції, але Коцюбинський належав до тих, хто хоч і “дисгармонійно” хитався, проте тяг інтелігенцію не до буржуазії, а до трудящих мас. Тим-то твори Коцюбинського мають у собі багато революційних мотивів, а іноді й революційного патосу.

За це ми й шануємо Коцюбинського. Але ми ще шануємо Коцюбинського тому, що він, великий художник, великий майстер слова, підніс українську літературу на вищі мистецькі щаблі.

С. Щупак.

Природа й люди

Написав П. І. Кравців.

(Продовження)

Зовнішній вигляд людини з усіма дрібними обрисами окремих частин її тіла відомий кожному й тому не варто його тут описувати. Та варто згадати, що спроби довідатися, що ж є всередині людини, довго зустрічали перешкоди з боку закону й релігії. Хоч давні єгиптяни й дозволяли розтинати трупи скараних злочинців, та ці випадкові спостереження не збагатили науку більш-менш ґрунтовними даними. В третьому столітті до нашої ери грецький мислитель Арістотель висловив думку, що внутрішні органи людини збудовані за загальним пляном з вищими тваринами. Це й підтвердили далші спостереження вчених.

Коли науці дали вільне й широке право використовувати людські трупи для вивчення, тоді почала утворюватися наука про будову людського тіла — анатомія. Ця наука відкрила, що тулуб являє собою закриту дуплину, поді-

лену перегородкою (діафрагмою) на верхню та нижню половини.

У верхній половині в певному порядку розміщені органи дихання й серця; в нижній, також в певному порядку, лежать шлунок, кишковий канал, печінка, селезінка, нирки, сечовий міхур тощо.

Те, що окремі органи мають один з одним безпосередній зв'язок, викликало думку, що всі вони роблять для одної певної мети. Так були відкриті системи: травлення — шлунково-кишковий канал, кровообігу — серце, жили, система дихання — гортань, дишне горло та легені. Ми не будемо тут докладно описувати всі останні системи, нам бо доведеться говорити про них далі, коли старанно досліджуватимемо органи людського тіла.

Відкриття Шлейдена і Швана допомогли докладніше вивчити будову рослин і тварин. В 30-их роках минулого століття згадані вчені вперше заявили, що рослини збудовані з дуже

маленьких часток, ніби цеглинок, що виявляють всі основні життєві явища. Вони назвали їх клітинами.

Дальші дослідження виявили клітини і в тілі тварин. Туманну уяву про будову організму, що існувала до того часу, заступив новий погляд, за яким усі тварини і рослини збудовані з живих клітин, зв'язаних в одне ціле та об'єднаних одна з одною спільною життєдіяльністю. Сучасна біологія розглядає клітину як одиницю життя.

Озброймося мікроскопом та пошукаймо цеглинок, з яких збудовано наше тіло.

Візьмімо краплину крові, покладімо її на кусник скла та покриймо маленьким тоненьким скельцем, — це й буде препарат для мікроскопа. Крім того, візьмімо ще якнайменші кусні м'яснів із стінки кишки, печінки та мозку. Цих чотирьох препаратів цілком досить, щоб ознайомитися з пляном будови нашого тіла.

Препарат з крові покаже нам таку картину — по жовтому загальному тлі розсіяні білокривці та червонокривці. Препарат м'яснів покаже нам тканину рожевого кольору з розкиданими в ній веретеноподібними клітинками, що зв'язані одна з одною загальним ланцюгом. В препараті печінки будуть шестигранники правильної форми, що своїми краями щільно налягають один на одного. Розглядаючи препарат мозку, ми побачимо дивну картину: ніби небо, всіяне зорями та кометами, бо мозок збудовано з клітин зоряної форми.

Ми бачимо, що кожний орган складено з клітин певної і лише йому властивій форми. Зоряні клітини ми знаходимо лише в мозку, клітини шестигранної форми — лише в печінці і т. д.

Клітини, сполучаючись одна з одною, утворюють тканини, а з цих тканин будується той або інший орган нашого тіла. Органи ж, зв'язані в окрему систему та прикріплені просто або безпосередньо до кісток кістяка, і являють собою організм людини.

Ми вже знаємо, що клітина — це жива істота. За живе ж ми вважаємо все те, що дихає, живиться, росте, розмножується, старіє та вмирає. Отже й клітини людського тіла повинні виконувати всі перелічені функції. Таким чином, тіло живої людини — це ніби великий ко-

лектив клітин, а життя, що відбувається в цьому колективі, — це життя всіх клітин, що входять до його складу.

Ми вже бачили, що клітини зв'язані одна з одною в тканинах і органах і що такий же щільний зв'язок об'єднує всі органи один з одним. Інакше кажучи, всі клітини організму зв'язані загальною територією, що складає людське тіло.

Проте, існує й інший, не менш, щільний зв'язок між клітинами. Все живе походить з яйця. І багатоклітинний організм людини походить від яйцевої клітини своєї матері. Запліднене мужеським насінням, за сприятливих умов яйце збільшується до певного розміру та ділиться на дві частини — живі клітини. Ці ж клітини також діляться на дві частини кожна: нові ж клітини знов діляться і т. д. Так утворюється зародок, в якому клітини розміщуються в три шари й далі безупинно збільшуються через ділення. З верхнього шару поволі утворюється шкіра, органи почувань та нервова система (головний та спинний мозок з відхідними нервами); з середнього шару утворюються мускули й кістки, а з внутрішнього — всі внутрішні органи.

Так за 9 місяців утробного життя з маюсінського яєчка виростає дитина з усіма готовими органами, з пересічною вагою 9 фунтів. За утробного життя зародок живиться кров'ю матері та дихає її киснем. З'явившись на світ, дитина ростиме доти, доки дійде крайнього строку зросту (21 — 22 роки).

В цьому процесі зародження та розвитку плоду ми виявляємо згаданий зв'язок між клітинами. Їх зв'язує між собою кривність. Всі вони діти одної матері — яйцевої клітини. Та хоч кожна клітина нашого організму і виявляє безперечні ознаки самостійного життя, проте волю її обмежують загальні закони, обов'язкові для всіх клітин даного організму.

Отже, ми бачимо, що клітини зародку, зв'язані між собою спільною територією, кривністю та загальними законами, становлять ніби єдиний багатоклітинний колектив.

Спробуймо ж думкою пройти до цього колективу, ознайомитися з його громадянами та з умовами їх спільного життя. Виходить, що основне гасло цього колективу є праця але аж

ніяк не для себе, а для добробуту всіх. Червоною ниткою в усьому людському організмі проходить гасло цілковитої рівності. Якщо окремі клітини різняться одна від одної формою, то й це можна пояснити потребами розподілу праці — спеціалізацією. Цим же пояснюється й ціла різноманітність форм і барв, яку ми спостерігаємо, розглядаючи всі клітини нашого тіла.

Щоб зручніше було працювати, фахівець тої чи іншої ділянки повинен мати певні форми та певний хемічний склад матерії.

В переглянутих нами мікроскопічних препаратах червонокрівець — це ніби розносник. Пливучи кров'яним річищем, він захоплює з легенів кисень та хвилюю крові приносить його до клітин серця. Мускульні волокна — це механіки, за допомогою яких рухаються кишки, шлунок, сечовий міхур тощо. Печінкові клітини — це хеміки, що перетворюють поживні речовини з кишкового каналу на жовч. Клітини мозку своєю спільною роботою творять нашу свідомість, почуття та волю.

(Далі буде.)

Коріння великодня

1) Запитання: Що означає слово “пасха”?

Відповідь: Слово пасха походить од древньоєврейського коріння і в перекладі на українську мову означає, власне, “проходження мимо”. Уперве з таким значінням слово це ужито в біблії (ісход XII 23, 27 уступ), де йде річ про те, що вночі перед т. зв. виходом з Єгипту євреї заколювали невинне ягня і кров'ю його робили знаки на дверях своїх будинків, щоб відзначити їх серед будинків єгиптян. Ангел, що згідно з цією казкою, знищував всіх первенців у єгипетських домах, “проходив мимо” єврейських будинків, не коючи ніякої шкоди.

Цим же самим словом стародавні євреї означили і саме пасхальне ягня, що мусіли його з'їдати на пасху із особливими церемоніями. Звідси вираз “з'їсти пасху” означає “з'їсти жертвене ягня, кров'ю якого помазані були одвірки, щоб грізний мститель пройшов мимо”. Але це пояснення біблії не вірне, бо ніякого “ісхода” євреїв із Єгипту не було. Стародавні євреї спочатку були кочовники-скотарі. У них тоді було велике весняне свято, коли в жертву богам (духам) приносили ягня чи цапеня, кров'ю яких оббризували шатра, а м'ясо з'їдали з прісними коржами та з гіркими травами пустині. Це свято й мало назву “пасха”, цебто “змилювання лихих духів, щоб вони не шкодили худобі і людям”.

У християн слово “пасха” набуло трохи іншого значіння. Пасхою стали називати мітичного “спасителя”, завданого буцім то в жертву на

взірець єврейського ягняти. Одночасно цим словом стали називати і саме свято. Протягом перших п'яти століть християнської ери христа малювали у вигляді ягняти (залишок часів тотемізму, цебто убожування тварин).

2) Запитання: Звідки пішло свято пасхи у християн?

Відповідь: Християнське свято пасхи утворилося із 3-ох складових частин, що не мають між собою нічого спільного і поєднані у християнській церковній відправі цілком штучно. Першу і головну частину пасхи становлять стародавні обряди хліборобського плачу-тужіння над упалим у землю, замерлим було, але воскреслим і з'їденим божественним зерном. Цю частину свята християни запозичили від стародавніх наскрізь забобонних, напівдиких хліборобів. Другий елемент свята — єврейська пасха. До 325 року християни святкували її разом з євреями — 14-го числа місяця Нісана. Значить, за перших часів свого існування християнська церква сама не знала, якого ж саме дня воскрес її “спаситель христос”. Тільки 235 року на першому вселенському соборі отці церкви постановили святкувати її “у першу неділю після першого весняного повномісяччя” і тим остаточно відмежувалися від євреїв, відсунувши свою пасху на тиждень. Нарешті третя частина християнської пасхи — учення про старждання, смерть і воскресіння христа. Оповідання про це виникли не з дійсних фактів життя христа, бо таких подій, і як самого христа, ніколи не було, — а від

раніших східніх переказів та казок про добрих спасителів, що страждали, умирали і воскресали. Спасителі ці у різних народів мали всякі імена: Озирис, Аттіс, Діоніс та інші, але всі вони були не що інше, як убожування рослинної сили землі. Християнський Ісус це — комбінований образ такого східнього спасителя.

Ці три моменти християнська церква поєднала, обробила, пристосувала їх до господарських вимог християнської епохи, і вийшла дужа своїм драматизмом церковна містерія — пасха.

3) Запитання: Що таке є плащаниця?

Відповідь: Так звуть у християн священну на великій хустці подобу померлого христа, що над нею з особливою церемонією так званої “страсної п’ятниці” справляють обряд поховання, обходячи тричі круг храму.

Із стародавніх документів знаємо, що в цілому ряді дохристиянських релігій: у фінікійській, вавилонській, фригійській і єгипетській був такий же самий звичай, як у нинішніх християн. За три дні до свята воскресення будували “священну” сосну, прикрашали її стрічками,

вінками із квіток, всякими музичними струментами, а на середину чіпляли подобу самого спасителя (Адоніса, Таммуза, Аттіса, Озириса). У такому вигляді його навішували чи “возносили” на дерево: образ схожий до розп’ятого на хресті. Сосну цю з великою учтою носили по місті і вносили потім в саму святиню у храм. Округ неї віряни тужили, плачучи за своїм померлим божеством. Тужіння це відбувалося над плащаницею цього божества, цебто над труною чи ложем, де лежала дерев’яна статуя спасителя. Плащаницю прибирали квітами. Статую спасителя обмивали, мастили благовонним мастивом і сповивали у погребальні сувої. Потім із спеціальною урочистістю справляли його похорон. Величезна юрба народу з тужильницями і з жерцями попереду, співаючи похоронних молитов та гимнів, проводила труну з плащаницею до призначеної для божества могили-печери. Тужіння і ридання сягали найвищого ступеня, коли, поклавши у печеру “господа”, замуровували могильний вхід.

ВСЯЧИНА

ДИТИНА МІЖ ЛЕОПАРДАМИ.

Перед двома місяцями зникла семилітня дитина одного кольоніста в Ангоні. Родичі думали, що дитину вкрали негри. Але всякі пошукування не дали ніякого вислід. Цими днями почув один ловець у лісі плач дитини. Ціле ловецьке товариство оточило підозріле місце. Стрільці вбили п’ять леопардів і найшли в печері страчену дитину, покриту до половини загибаючої леопардною самицею. Дитина була здорова.

З ЧАСІВ ІРОДА.

В Єрусалимі копали на фундамент під новий дім і знайшли могили та намогильні плити з часів царя Ірода. Написи на плитах старожидівські і грецькі. Крім того знайшли багато посудини з часів ще давніших.

МАТИ І ДИТИНА.

В однім ньюйоськім шпиталі жінка мала привести на світ дитину і як наближався порід, лікар сказав їй, що дитині грозить смерть. Можна було ратувати матір або дитину, але не обоє разом. Коли лікар спитав її, хто має жити, вона відповіла: нехай дитина живе. Так і зробили і мати померла, а дитина буде жити.

ЗМІЯ В ШЛУНКУ.

Швайцарська преса пише про такий випадок: В селі Шатле недалеко Анмас почула одна жінка, що в її шлунку щось ворухиться. Пішла до лікаря і цей по довгих радіографічних дослідах над нею ствердив, що в її шлунку знаходиться змія довготи 50 сантиметрів. Ця жінка мусіла, певне, випити цього несподіваного гостя з джерельною водою. Жінку відставлено до шпиталю, де мусітиме піддатися операції.

ПРОДАВ ВЛАСНУ ДИТИНУ.

Один мексиканець заявив своїй 18-літній жінці, що він не признає себе батьком її сінка, якому тепер минає два роки. Тому жінка, не думаючи довго, продала дитину за 22 долари. Подруги підписали контракт продажу, який по мексиканському праву є важкий.

ДИТИНА ЗІ ШКІРОЮ ТИГРА.

До одного з віденських шпиталів привезли на лікування однорічну дитину, що походить від зовсім здорових родичів. Лице і взагалі ціла шкіра дитини є покрита плямами, що зовсім нагадують шкіру тигра. Це тим більше, що вона є сильно покрита волоссям.

Як наші відділи святкували 8-ме березня

ВИНДЗОР, ОНТ.

У Виндзор, Онт., відсвятковано Міжнародний день жінок-робітниць в неділю 9 березня концерт-мітінгом в Ріджент театрі. Свято підготували і перевели місцева частина комуністичної партії і місцевий відділ Жіночої Секції ТУРФДім.

Свято відкрив т. Капдон. Він пояснив значіння свята і хто влаштовує його та покликав на сцену жіночий хор, який в супроводі мандолінової оркестри відспівав Інтернаціонал і Йдемо вперед. Потім т-ки Король, Кристалович, Гах і Гаджос виступали з деклямаціями.

Першою бесідицею на святі була т-ка Е. Булер, яка недавно повернула з Радянського Союзу. Вона розказала присутним про вільне життя робітниць і селянок в Радянському Союзі та порівняла його з тим тяжким життям, яке ведуть робітниці в капіталістичних країнах. Теж говорила вона про те як успішно працюючі Радянського Союзу переводять в життя п'ятирічний план перебудови своєї країни і як капіталісти приготувляються перешкодити їм в тому будівництві нового життя своїм збройним нападом.

По промові т-ки Булер фінляндський мішаний хор відспівав кілька революційних пісень.

Другою бесідицею була т-ка Савух. Вона розказала, чому робітниці цілого світа святку-

ють 8 березня і закликала робітниці і робітників організуватися та організовано боротися за встановлення робітничо-селянської влади в Канаді.

Дуже зацікавили присутних місцеві піонери, які виступали з фізичними вправами. Кожну їхню точку глядачі вітали гримками оплесками. Потім ще промовляли т-ки Вандот і Кечісон.

На закінчення наш жіночий хор відспівав кілька революційних пісень, а саме: Ми рухом відважним, Прапор червоний, Разом товариші впогу й Інтернаціонал.

Робкорка.

ФОРТ ФРЕНСЕС, ОНТ.

Міжнародний день жінок-робітниць відсвятковано у Форт Френсес старанням місцевого відділу Жінсекції ТУРФДім для 9 березня концерт-мітінгом. В концертну програму входили деклямації, сольо-співи, терцети і пісні, які виконала мандолінова оркестра.

Значіння свята пояснила т-ка М. Блеска. З рефератом про 8-ме березня виступила т-ка Т. Лаврис, а т-ка А. Савчук промовляла про життя робітниць в Радянському Союзі і в капіталістичних країнах.

Свято перейшло дуже успішно. Взяли в ньому участь около 250 робітниць і робітників. А теж, не зважаючи на ве-

лике безробіття, яке панує в нашій місцевості, присутні зложили поверх 20 доларів вільної колекти. Половину з тих грошей віддано на пресовий фонд "Робітниці", а другу половину — на висилку жіночої робітничої делегації до СР СР. Крім того до нашого відділу вписалося на тому святі 5 нових членкинь.

Робкорка.

СУ СЕЙНТ МЕРІ, ОНТ.

Міжнародний день жінок-робітниць ми святкували цього року спільно з фінляндськими товаришками 9 березня в Фінляндським Робітничім Домі. Сала була заповнена робітницями і робітницями до того степеня, що багато присутних мусіли стояти. По підняттю завіс присутні побачили на сцені гарно вишитий на червоному полотні під серпом і молотом напис "Хай живе Міжнародний день жінок-робітниць!"

Свято відкрила вступним словом одна фінляндська товаришка, а потім наш хор відспівав Інтернаціонал.

Концертну програму виконали наші і фінляндські товаришки й товариші. В половині концерту т-ка Р. Щур прочитала реферат про жіночий робітничий рух в капіталістичних країнах і в цілому Радянському Союзі.

Дуже добре вивязався на то-

му концерті наш хор, яким керував т. Фівчук.

На концерті наші фінляндські товаришки ширли знімки т-ки Крупської. Вони зібрали за них \$25.35. Всі ці гроші віддано на висилку жіночої робітничої делегації до Радянського Союзу.

Концерт закінчили учні місцевої УРДШколи пісню Червоний Прапор.

А. Шарабура.

ПОРТ АРТУР, ОНТ.

Своє свято — 8 березня ми відсвяткували в неділю, 9 березня, концерт-мітінгом. Значіння свята пояснила т-ка Сорока. Потім виступали мішаний хор, мандолінова оркестра і товаришки з деклямаціями.

Реферат про Міжнародний день жінок-робітниць прочитала т-ка Р. Личук. В рефераті вона охопила історію свята і те як робітниці цілого світа святкують його. Т-ка Личук теж закликала присутних робітниць, щоб вступали в ряди Жіночої Секції ТУРФДім. На її заклик вписалося до нашого відділу Жінсекції 2 нових членкині. Кінцеве слово мала т-ка Луговик. На загальний концерт випав гарно і публіки було багато.

Робкорка.

КІЧЕНЕР-ВАТЕРЛЮ, ОНТ.

8 березня відсвятковано в Кіченер-Ватерлю, Онт., старанням відділу Жінсекції ТУРФДім концерт-мітінгом. А відсвятковано це наше свято в неділю, 9 березня. Саля, в якій влаштовано концерт, була заповнена в край. Свято відкрив

хор Інтернаціоналом, а т-ка М. Угрин короткою промовою. Після відкриття слідували співні і деклямації.

В половині концерту т-ка Е. Бабій виголосила реферат, в якому пояснила значіння Міжнародного дня жінок-робітниць. Другим бесідником був тов. Гунчак, який розказав присутним про свої враження і спостереження на XI Зїзді ТУРФДім і на VI Конвенції РЗТ.

Концерт закінчено пісню Мак червоний.

Робкорка.

САСКАТУН, САСК.

В неділю 9 березня ц. р. відсвятковано спільними силами в Саскатуні, Саск., Міжнародний день жінок-робітниць. Свято відкрила голова концерту т-ка А. Калмуцька, яка вкортці пояснила значіння цього свята. Опісля мішаний хор відспівав Інтернаціонал. Дальше продовжалася концертна програма, в яку входили хорові пісні, соля, деклямації. Жіноча Мандолінова Оркестра приготувала до цього жіночого свята кілька гарних пісень. Вона виконала такі пісні: “Більше надії, брати”, “Марш революціонерів”, “Дві хмароньки”, “Ой краще, краще”, “Червоний прапор”, “Уперед” і “Українську баркаролю”.

У половині концерту виступила з рефератом т-ка Е. Калмуцька. Вона переповіла історію Міжнародного дня жінок-робітниць. Відтак закликала жінок-робітниць, щоб вступали в ряди Жіночої Секції ТУРФДім, бо тільки спільними силами ми робітниці й робітники зможемо себе визволити знід теперішнього капіталістич-

ного гнету. На її заклик вписалося 6 нових членкинь. А також вона закликала, щоб кожна робітниця передплатила собі “Робітницю”, котра освідомить нас і виведе на шлях до нового життя.

В другій половині концерту говорила т-ка Т. Васілька. Вона говорила про життя жінки-робітниці в теперішнім капіталістичнім суспільстві і як її поневолювало в давнині. Теж товаришка вказала як буржуазія приготується до війни і закликала, щоб жінки-робітниці організувалися і спільними силами боролися проти капіталізму.

Відтак ще говорив т. С. Галіна про загальний робітничий рух і про те, чому жінки-робітниці повинні організуватися.

Останньою бесідницею була голова місцевої Жіночої Робітничої Ліги. Вона говорила про працю і значіння цієї організації.

Свято закінчено Інтернаціоналом.

Весь дохід з концерту віддано на пресфонд нашого журналу “Робітниця”.

Г. Макутра, робкорка.

ЗМІЦНІМ БОРОТЬБУ ПРОТИ НАЗАДНИЦЬКИХ ПОГЛЯДІВ НА ЖІНКУ.

Читаючи в 5 числі “Робітниці” статтю М. Биковця “Жіноча доля”, я зайшла в дискусію з одним ніби то свідомим робітником, який за одно повторював, що жінка ніколи не може добитися рівності з чоловіком. Та ще сказав він, що він, як би міг, то позабороняв би всі жі-

ночі організації і всі жіпочі журнали та газети. За причину він подав те, що як жінка належить до організації, то ходить на різні зібрання, а тим самим запедбує свою хатню роботу. Словом дивиться цей невідомий робітник на життя очима селян, які не бачуть в жінці нічого іншого як лише хатню робітницю. Або іншими словами від відстав від життя на багато, багато років і тим самим не бачить і не розуміє ролі робітниці в теперішньому капіталістичному ладі і в теперішній класовій боротьбі, не розуміє, що без участі робітниць в класовій боротьбі робітничій класі не можна мислити про визволення, про будову нового життя.

Коли я йому сказала це, то він ще гірше розізлився і сказав, що жінка ніколи не зможе зрівнатися з чоловіком, бо вона є умово і фізично слабше розвинена.

Словом виходить, що той товариш не читав дискусійних статтів, якими бито їжака, де ясно фактами доказано, що такі погляди є несумісні з правдою і що вони впрости на ґрунті вікового рабства. Хто ж поділяє такі погляди, то тим самим піддержує це рабство, а це вже ніяк недопустиме для членів наших організацій.

Ще обстоював той робітник той погляд, що будьто жінки завжди перші полишають чоловіків і зраджують їх, а чоловіки не роблять цього ніколи. Що це неправда, з тим згодиться кожний робітник і кожна робітниця. Бо ж відомим є, що в багатьох випадках розводів, чи зради винні чоловіки, а в багатьох жінки. А в переважній біль-

шості розводів не винні ні чоловіки, ні жінки, бо просто люде недобре доберуться та й мусять розходитися — якщо лише можуть. Коли ж не можуть, то гризуть одно одного до гробової дошки. І винувати за таке не можна ні жінок, ні чоловіків, а лише теперішній лад, який скоує людей своїми кайданами.

Головне на що я хочу звернути увагу — це те, що в наших організаціях є ще багато товаришів, які мають назадницькі погляди на жінок і тому наші організації повинні звернути більше уваги на поборювання таких поглядів.

В. Червона.

Вест Торонто, Онт.

ВИКОРИСТАНУ РОБОЧУ СИЛУ ВИКИДАЮТЬ НА БРУК.

Такий же самий визиск, викидання з фабрик і безробіття, які шаліють по всіх містах Канади, стискають своїми обіймами й наше містечко Кіченер-Ватерлю, Онт.

Головні фабрики в нашій місцевості — це робурні і фабрики білля. Як в одних так і других ведеться тепер процес раціоналізації, запроваджування спід-ап системи, а з ними йде викидання робітників на брук і заміна старих робітників, що працюють в тих фабриках по кільканацять років, молодими робітниками а також у великому числі і робітницями. Тих останніх заставляють капіталісти працювати за півдармо.

Процес викидання старих робітників з фабрик є жахливий. Отак приходить форман до робітника, що робить у фабриці

15—20 років і каже йому, що він квітує його. Робітник стає наче приголомшений. Адже він впробив свої сили в тій фабриці. В нього родина велика і він знає, що іншої праці йому не дістати сьогодні.

— Що ж я маю робити зі своєю родиною, зі своїми дітьми? — питає такий робітник роспучливо.

— Це мене не обходить, — відповідає форман і відходить.

В той же самий спосіб викидають капіталісти робітників і з інших місцевих фабрик, а в тому числі і з фандрів, де робітники в газах, при двиганні заліза найскорше зуживають свої сили, руйнують здоровля. Та капіталістам байдуже про робітниче здоровля. Їм ходить лише про те, щоби виробити дешевше продукти і сконкувати своїх противників та набити золотом кишені. А в той же сам час вулицями міста ходить багато молодих повних сили безробітних і ніяк не можуть найти праці, щоби заробити на прожиття.

Таке жахливе положення буде трівати доти, поки працюючі не зорганізуються і організовано не повалять капіталізму.

Тому вступайте, товаришки й товариші, до ТУРФДім, до революційних трейд-юній і до комуністичної партії.

Робітниця.

Кіченер-Ватерлю, Онт.

ЧИ ЦЕЙ ПОСТУПОК ОПРАВ- ДАНИЙ?

В нашому жінвідділі в Транскоші, Ман., трапилась ось така справа: Минувшої осені наші організації, що згуртовані при

Українським Робітничим Домі в Трансконі, піддержували кандидатуру нашого члена, який кандидував на радного до міської ради. Всі члени і членкині взяли живу участь у виборчій кампанії та докладали всіх старань, щоб вибрати члена ТУРФДім радним до міської ради. Одна наша стара членкиня відносилася до цієї виборчої кампанії дуже холодно. Тому, що ця членкиня була активною в організації й так би сказати провідницею жінівідділу, то на неї всі наші членкині звертали найбільшу увагу і примусили її висказатися, чому вона проти кандидатури товариша. Коли товаришка так байдужно відносилася до виборчої кампанії, а деколи навіть отверто заявляла, що “я можу собі голосувати на кого я хочу”, то товаришки дорікали їй за таку поведінку і кінець кінців, згадана товаришка вступила з відділу Жінсекції та парікає тепер на членкинь, що вони до неї зле відносилися, що через них вона мусіла виступити з організації.

Як ми довідалися пізніше, то товаришка мала якусь особисту уразу до нашого кандидата й через те не лише, що не голосувала на него, але й бажала, щоб він не зістав вибраний.

Зараз товаришка говорить, що вона була і є правильна. Наші членкині, які бажали б, щоб товаришка вернулася назад до організації, говорять, що товаришка мильна, а ми праві. Коли організація ухвалила піддержувати кандидатуру товариша, то всякі особистості не повинні мати місця, а всі чле-

ни повинні поступати так, як рішила організація. Так говорять товаришки, з чим не погоджується згадана товаришка. Хто тут правий? Чи поступок згаданої товаришки оправданий?

Будьте так добрі, т. редактор та скажіть коротенько своє слово під цим самим дописом. Тоді ми будемо знати, хто має рацію. Моїм бажанням було б, щоб згадана товаришка по перечитанню цього допису та відповіді редактора, вернулася назад до організації та забула про те, хто мильний, а хто правий.

Софія.

Транскона, Ман.

Замітка Редакції: Товаришка, про яку ти пишеш, Софію, поступила дуже погано. Членкиня, яка виступає через особисті порахунки проти рішень цілої організації, не повинна мати в ній місця і до того часу, поки вона щиро і відкрито не визнає за собою вини відділ не повинен прийняти її до організації.

ПАТРІОТИЧНА ШОПКА.

Дня 3 березня українські жовтоблакитники влаштували в своїй читальні протестаційний мітинг проти “червоного терору” на Україні.

По путаному відкриттю голова покликав до слова пана учителя. Пан учитель витиснув якось з себе кілька слів, які вивчив як палуга на пам'ять і почав читати якийсь папквіль про “червоний терор” на Україні. З того папквіля виходило, що Єфремова і його однопідумців арештовано за те, що вони були релігійними.

Більшості присутніх такої брехні було забагато і вони сказали докладчикови, що він говорить неправду та стали домагатися, щоб він сказав їм, що за папквіль він читає і хто написав його. Головно міцно присутні притиснули пана учителя, щоб він ясно сказав, чи єфремівців арештовано за релігійні переконання, чи за контрреволюційну роботу.

Пан учитель змішався, загубив язика, втратив голову і бігав то за куліси, то на сцену. Наші товариші за той час в'яснили присутнім, хто такі є єфремівці і за що їх арештовано. Патріоти настрапились того в'яснення і підняли великий крик, з якого перейшли на брудну лайку, якою виявили свою безсильність і темноту.

Жаль, що між тою купкою бізнесменів та гнилої інтелігенції є кілька задурманених робітників і робітниць. Найвища пора, щоб вони покинули ряди капіталістичних запродавців і приєднались в ряди класово свідомих працюючих.

Членкиня Жінсекції.

Форт Френсес, Онт.

НЕСВІДОМІЙ БАТЬКО.

В “Робітниці” товаришки часто підносять в дописах, що багато робітниць не можуть належати до організації через те, що їхні чоловіки не дозволяють їм. Це правда і проти такої заборони несвідомих робітників і проти їх несвідомости треба в ріжний спосіб боротися. В цьому дописові я додам, що забороняють багатьом робітницям вступати до організації не лише чоловіки, але також і несвідомі батьки.

Ось недавно в нашій місцевості Енсонвил, Онт., наш драмгурток грав представлення. Головну роль в ньому грала здібна молода товаришка, яка щиро горниється до організації. В часі представлення її батько прибіг до УРД і силою забрав ту товаришку до дому. Звичайно, зараз вчинилося деяке замішання, але ми його скоро наладнали, роль тої товаришки заступили іншою аматоркою і представлення скінчили. Та діло не лише в представленні, а в тому, що воно характеризує, як то деякі несвідомі батьки стоять на перешкоді до поступу своїм дітям. А характерним є те, що ті батьки, які не пускають своїх дітей до організації кохаються звичайно в п'яниці і картограйстві.

Проти такого насильства над дітьми ми мусимо в ріжний можливий спосіб боротися.

Ч. Любомира.

Енсонвил, Онт.

ЗАМАЛО ПРАЦЮЮТЬ НА ОСВІТНЬОМУ ПОЛІ.

В нашому відділі Робітничого Заломогового Товариства є багато таких членів і членкинь, що, заплативши вкладки і взявши у випадкові слабости заномогу, думають, що вони вже сповнили всі свої членські обов'язки. А найгірше є те, що між ними є чимало таких членів, що належать до організації від перших днів її заснування. А це є дуже зле, бо на освітню працю вони звертають дуже малу увагу, а тимсамим не можуть вести як належить класової боротьби.

Там, наприклад, освітній ко-

мітет влаштовує час від часу лекції, а також кожної середи відбуваються в нашому УРД спільні читання. На ті лекції і спільні читання приходять члени відділу ТУРФДім і членкині відділу Жінсекції, але дуже мало приходять членів і членкинь відділу РЗТ. А раз вони не приходять, значить не освідомляються.

Недавно пані відділи ТУРФДім, РЗТ і Жінсекції рішили спільно видавати стінну газету. За таким рішенням були всі члени і членкині. Деякі члени вже говорили, що треба зробити більші рамці для стінгазети. Всі вірили, що стінгазета піде в рух. Але тому, що всі лише вірили, а не писали дописів, то ж і діло не пішло так, як це ми плянували.

Робкорка нашого жінвідділу теж не дуже то часто пише до "Робітниці", а ми любимо читати дописи про нашу місцевість в "Робітниці" і вміємо критикувати, як щось там не понашому написано, але самі писати не хочемо. А це зле і то зле треба направити. Ми повинні точно приходити на збори, лекції, спільні читання і на підприємства, а також писати дописи як до стінгазети, так і до "Робітниці" та виконувати всі пані організаційні обов'язки.

Зимна.

Торолд, Онт.

ЗАДУРМАНЮЮТЬ СЕБЕ АЛЬКОГОЛЕМ.

В часі пресової кампанії я ходила по домах і збирала пресовий фонд та приєднувала передплатниць для "Робітниці". Бабаго темноти й нужди бачи-

ла я в часі того мого ходження. Передтим я й ніколи не представляла собі, що так багато робітників у нашій місцевості п'янують і марнують вільні години на гранні в карти. Отак прийдете до хати і застаєте: посередні хати стіл, на столі фляшка з самогоном, а кругом стола кілька робітників в карти грають.

— Ти прийшла за пресфондом? Ти хочеш, щоби ми передплачували якісь там вапні газети? — це перші їхні питання. — Але ж цього ніколи не буде. Нале освіта тут, — і показують на фляшку й карти. — Ми вже бачили таких, що багато читають, а нічого з того не мають, бо ще гіршу роботу роблять як ми.

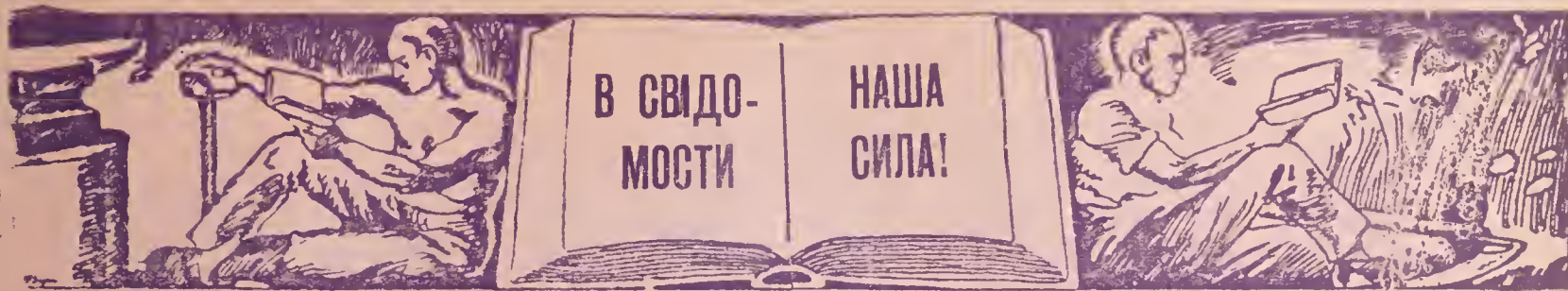
Ніякі пояснювання про потребу класової освіти і боротьби більшості з них не помагають. До забитих, затроєних алкогольем голов не легко дібрати світлим думкам.

У фабриках такі робітники дійсні раби. Вони спокійно гнуть шиї перед босами і роблять все, що їм лише ті прикажуть.

А в Червоній четвер, коли працюючі цілого світа демонстрували проти безробіття, місцеві капіталісти влаштовували деяким робітникам у нашій місцевості забаву, ніби то на те, щоби з ними забавитися. І ті темні робітники й не догадалися, що це капіталісти влаштовують забаву на те, щоби відтягнути їх від демонстрації. А все це має місце тому, що ті робітники і робітниці не читають робітничої преси, робітничих газет і затроюють себе горівкою.

Р. К.

Вест Торонто, Онт.

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ В РЕДАКЦІ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	\$2.50	Матеріалізм — філософія пролетаріату	.25
Історія культури	2.50	Що таке всесвітній союз робітників	.25
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75	Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Юда (драма в 5 діях)	.75	Іван Франко	.25
Життя й учення Чарлса Дарвіна	.50	Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Жебраки життя	.50	Фабричні розговори про економію	.25
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури	.50	З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Безробітні (драма в 3 діях)	.50	Наймана праця і капітал	.20
Порадник української мови	.35	Маркс і Енгельс про диктатуру пролетаріату	.20
Фінція націй і національної незалежності ...	.35	Марксизм і Дарвінізм	.20
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35	Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Ми і вони (народна драма в 2 діях)	.35	Роскази про сили природи, ч. 1.	.20
Скупар (комедія на 5 дій)	.35	Роскази про фізику	.15
Світ. Людина. Суспільство	.25	Перший буквар комуніста	.15
в твердій оправі	.35	Основні засади комунізму	.15
Родина шиткарів (драма в 4 діях)	.25	Введення в національну економію	.15
Зрадник (драма в 3 діях)	.25	Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії) ..	.25	Страйкер (драматичний образ)	.10
Базар (драма в 4 діях)	.25	Що то є Профінтерн	.10
Два світи (драма на 4 дії)	.25	Радянське будівництво	.10
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25	Що таке радвлада і як вона будується	.10
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25	Хто такі комуністи і Причта про воду	.10
Куркулячі мрії (п'єса в 3 діях)	.25	Революційні пісні	.10
Крик землі (драма в 5 діях)	.25	В кігтях білого орла (поезії)	.10
Терновий кущ (драма в 4 діях)	.25	Як галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25	Козаччина	.10
Гайвороння (драма в 3 діях)	.25	Роскази про сили природи, ч. II.	.10
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25	Наука та горільчаний дурман	.10
На перелазі (п'єсна на 3 дії)	.25	Про суть і причину туберкульозу	.10
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25	Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25	Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Ціна крові (повість)	.25	Межи людиною а машиною	.05
Червона зоря (утопія)	.25	З історії царя-голода	.05
		Фармер і робітник	.05

Замовлення враз з грошми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS., WINNIPEG

НОВА УКРАЇНСЬКА РОБІТНИЧО - ФАРМЕРСЬКА КНИГАРНЯ

МАЄ НА СКЛАДІ

НОВІ КНИЖКИ Й ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ Й ГАЛИЧИНИ

ЦІННІ ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ: робітничі, селянські, літературні, наукові, політичні, економічні, дитячі з науковими й прекрасними оповіданнями.

КНИЖКИ з Радянської України, Галичини й Німеччини по різних галузях науки: з історії, природознавства, економіки, соціології й ин.

ДУЖЕ ЦІКАВІ оповідання, романи, повісті, поезії, збірки творів найкращих старих і сучасних українських письменників.

НАЙНОВІША дитяча література, діточі казки, дуже дешеві, прекрасно ілюстровані.

ШКІЛЬНІ ПРИЛАДИ — тетрадки, олівці, пера і взагалі все, що потрібне дітям до школи.

ЧЕРЕЗ НАШУ КНИГАРНЮ можна замовляти всілякі такі книжки, яких нема в книгарнях, можна передплачувати старокраєві — з Радянської України й Галичини — часописи й журнали.

МАЛЬОВНИЧІ КОЛЬОРОВІ ПОСТКАРТИ, ноти для хору, поодиноких голосів і музика для українських народних танків на п'яно, скрипку, клярнет і корнет.

ГРАМОФОННІ РЕКОРДИ Колумбія і Віктор — різних українських співаків, музикантів, як на поодинокі голоси так і хоральні.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР українських драматичних творів на американському континенті.

ПИШІТЬ ДО НАС і виберіть собі й своїм дітям для читання гарних книжок і журналів! Не марнуйте вечерами часу надаремно, читайте корисні книжки, журнали й газети.

ПИШІТЬ до нашої Робітничо-Фармерської Книгарні, яка є власністю організації. Купуючи в Робітничо-Фармерській Книгарні — ви підтримуєте робітничо-фармерську організацію. Вже вийшов друкий каталог, за яким можете писати зараз.

КНИГАРНЯ МІСТИТЬСЯ ПІД ЧИСЛОМ:

600 SELKIRK AVENUE — — WINNIPEG, MANITOBA

ІНФОРМАЦІЙНЕ І ФІНАНСОВЕ БЮРО

ОДИНОКЕ УКРАЇНСЬКЕ РОБІТНИЧО - ФАРМЕРСЬКЕ БЮРО В КАНАДІ, ЯКЕ:

ПРАЦЮЄ в повній згоді з українськими робітничо-фармерськими організаціями в Канаді.

УДІЛЯЄ поради і дає моральну допомогу прибувшим до Канади українським імігрантам.

ДОПОМАГАЄ імігрантам з Буковини дістатися на листу горожанства Румунії, щоби не втратили свого майна на підставі недавнього нового закону тої держави.

ПЕРЕСИЛАЄ гроші до всіх частей світа в американських доларах скоро, дешево і безпечно.

ПРОДАЄ шифкарти з краю і до краю на найліпші кораблі океану.

СТАРАЄТЬСЯ о пашпорти для подорожуючих в чужих країнах, о афідейвіти й перміти.

ПОЛАГОДЖУЄ всякі іміграційні справи та уділяє поради совісно і вчасно.

INFORMATION AND FINANCIAL BUREAU

600 SELKIRK AVENUE — — — — — WINNIPEG, MAN., CANADA.

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНІЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

ХАЙ ЖИВЕ ПЕРШЕ ТРАВНЯ!

1. Травня 1930.

Ч. 9.

Ціна 10 центів

З М І С Т

	Стор.
Перше Травня — свято боротьби	1
Банкроцтво укрaнської контр-революції	2
Як єфремо-петлюрівщина запродувала Україну	4
Спостереження організаторки — А. Зень	6
Цікаві відомости для всіх	6
Травневі дні 1929 року в Берліні — Петер Таг	8
Кілько є мов на світі	10
Єфремівщина перед пролетарським судом	11
Війна війні — О. Соколовський	15
Червоні зорі — В. Блакитний	15
Агентам купленим — В. Сосюра	15
Степова оаза — М. Ірчан	16
Чорний Джордж — Л. Гумилевський	18
Засипана землею цивілізація	20
Природа й люди — П. І. Кравців	21
Фізкультура зміцняє жіночий організм Др. В. А. Блях	24
Всячина	24
Куховарські поради	25
Жарти	25
Дописи	26—32

Ілюстрації:

Сергій Єфремов	3
Єфремо-петлюрівщина запродує Галичину Польщі	5
Гурток фізкультурниць на Радянській Україні	6
Молочення збіжжя в колективі на Радянській Україні	23

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орган Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськiм Робітничiм Домі, на розі вулиць Прічард і МекГрегор у Вінніпегу.

Передплата виносить: на рік \$1.50, на піврік 80 ц.
Поодинокє число 10 ц.

Авторизовано міністром почт дня 1. грудня 1925
на поchtову оплату другої класи.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

PRINTED AND PUBLISHED BY THE WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF MANITOBA, AT ITS HEAD OFFICE AND PLACE OF BUSINESS, AT THE CORNER OF PRITCHARD AVENUE AND MCGREGOR STREET IN THE CITY OF WINNIPEG, MANITOBA.

SUBSCRIPTION: PER YEAR \$1.50; PER SIX MONTHS 80c.
SINGLE COPY 10c.

AUTHORIZED BY THE POSTMASTER GENERAL, DECEMBER 1, 1925,
AS SECOND CLASS MATTER.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII.

Вінніпег, 1. травня 1930

Ч. 9

Перше Травня -- свято боротьби

Перше Травня — велике свято боротьби, свято підготовки сил пролетаріату до остаточної розправи з капіталом. Перше Травня — день демонстрації працюючих цілого світа проти війни і проти капіталістичної підготовки до збройного нападу на Радянський Союз. Перше Травня — важливий етап на бойовому шляху пролетаріату до всесвітньої революції.

Цього року міжнародний пролетаріат святкує Перше Травня 41 раз. Встановив це свято 1 конгрес II. Інтернаціоналу в 1889 році. Відтоді з кожним роком, з кожним травневим святом збільшуються лави тих робітників і робітниць, які усвідомлюють собі, що єдиний вихід із капіталістичної безвиході, яка несе з собою чимраз більше визиску та злиднів, чимраз більше терору та знущання, чимраз більше грабіжництва та небезпеки нових воєн, є шлях революційного повалення капіталізму, шлях боротьби за встановлення диктатури пролетаріату, отже й шлях гуртування навколо Комуністичного Інтернаціоналу, тої єдиної політичної сили, що високо тримає прапор пролетарської революції в усьому світі.

Сьогорічне Перше Травня має особливе значіння, бо воно припадає в час жахливої економічної кризи, яка охопила цілий капіталістичний

світ і створила небувале досі безробіття та кинула в страшну нужду мільйони працюючих. Свідомі робітники і робітниці мусять ті мільйони безробітних зорганізувати і вивести на фронт класової боротьби. А зокрема велику долю тої роботи мусять працюючі виконати нині — в день I. Травня.

Сьогорічне Перше Травня припадає в час, коли загроза імперіялістичної війни нависла над світом так, як ніколи передтим від останньої світової війни. Ту загрозу війни капіталісти прикривають різними "миротворчими" конференціями типу лондонської, яка породила скажену попівську кампанію брехонь і наклепів на СРСР і яка, збираючи всі останні свої сили, намагається зараз створити єдиний капіталістичний фронт проти Радянського Союзу. В тому прикриванні воєнної загрози всіма силами помагають капіталістам зрадники робітничої класи — соціал-фашисти. Але працюючі не сміють дати замилити собі очей і мусять приготуватися, щоби перемінити ту наближаючуся імперіялістичну війну у війну горожанську — в боротьбу за встановлення радянської влади в цілому світі.

Сьогорічне Перше Травня припадає саме в час, коли перемога соціалістичного будівництва

в СРСР стала для всіх очевидним фактом. Це робить далі існування побіч себе двох в основі противних собі систем — радянської і капіталістичної — неможливим і тому капіталізм мобілізує всі свої сили, щоби розбити Радянський Союз та здавити революційний рух в усіх країнах. Такий стан річей кладе на всіх працюючих невідкладне завдання мобілізувати свої сили до оборони своєї соціалістичної батьківщини і до вирішальних боїв з капіталом.

Минулого року в день Першого Травня міжнародній пролетаріят зробив могутній крок вперед у наступній боротьбі на фортеці капіталізму. В головному місті Німеччини робітничі першотравневі демонстрації навіть перемінилися в барикадні бої. В тих боях полялася робітнича кров, яка зрушила тисячі робітниць і робітників до класової боротьби та здерла до решти маску зі зрадницького обличчя соціал-фашистів. В день 1 серпня 1929 р. і 6 бе-

резня 1930 р. працюючі двинули ще далі вперед класову боротьбу. А сьогоднішнє Перше Травня напевно піднесе революційну боротьбу на ще вищий ступінь.

Зі всіх капіталістичних країн приходять вісти за вістями, що буржуазія приготувала до розбиття першотравневих демонстрацій всі свої поліцейські сили. Вона напевне знову постарється скропити робітничою кров'ю вулиці міст і доповнити тюрми провідниками працюючих. Та робітництво не боїться тих капіталістичних приготувань. Воно теж приготувалося до свого свята і відважно зустріне поліцейські загони. В боротьбі за вулицю робітництво робить проби до вирішальних боїв за владу. І дні тих вирішальних боїв зближаються до нас скорим кроком. До них ми мусимо бути приготувані.

Хай же живе Перше Травня — боєвий етап до всесвітньої революції!

Банкrott української контр-революції

Більш цілковитого і ганебного банкрутства, як банкрутство “Спілки Визволення України” не можна собі уявити. Всі 45 членів “СВУ”, яких судить тепер пролетарський суд, одностайно засуджують всю свою контр-революційну роботу і свою контр-революційну ідею, признаються, що їхня робота привела би була до поневолення України польським і міжнародним капіталом та називають себе гнилими трупами. А робили ми, говорять вони, контр-революційну роботу тому, що не продумали її як слід і тому, що до неї гнала нас наша контр-революційна природа. Інакшою мовою, вони сами називають себе тупоголовими політиками, слугами польського і міжнародного капіталу, крайніми реакціонерами і безхре-

бетними інтелігентами. Таки ми на ділі вони і є.

Та їхня самооцінка відноситься не лише до них. Вона стовідсотково відноситься і до всієї української контр-революції як там в старому краю, так і тут за океаном. Бо вся українська контр-революція йде тими самими шляхами, що йшла “СВУ” — шляхами, що ведуть до поневолення України; вся ж українська контр-революція так же само підло запродує українських працюючих капіталістам, як їх запродувала “СВУ”.

І українська контр-революція розуміє, відчуває це. Вона розуміє, що з неї здерто маску і показано їй в її дійсному гидкому виді і тому скаженіє. Найгірше болить її те, що її реакційність, гниль, безхребетність,

підлість і продажність показують світові самі її головні стовпи — Єфремов, Ніковський, Чехівський, Дурдуківський і всі інші члени “СВУ”. Як би це робив хто інший, а не ідеологи контр-революції, то ще можна би було якось відпиратися, заперечувати то що. А так зробити цього не вдасться, бо ж кожному ясно, що голови контр-революції ліпше знають, що їх робота варта чим хвосту.

Та не зважаючи на це українські контр-революціонери поза границями УСРР роблять всі можливі спроби, щоби заховати своє ганебне банкрутство, щоби вибілити себе. А що цього не можна зробити без вибілення своєї голови — “СВУ”, то вони пускаються в тому вибілюванні на найпідлішого рода брехні.

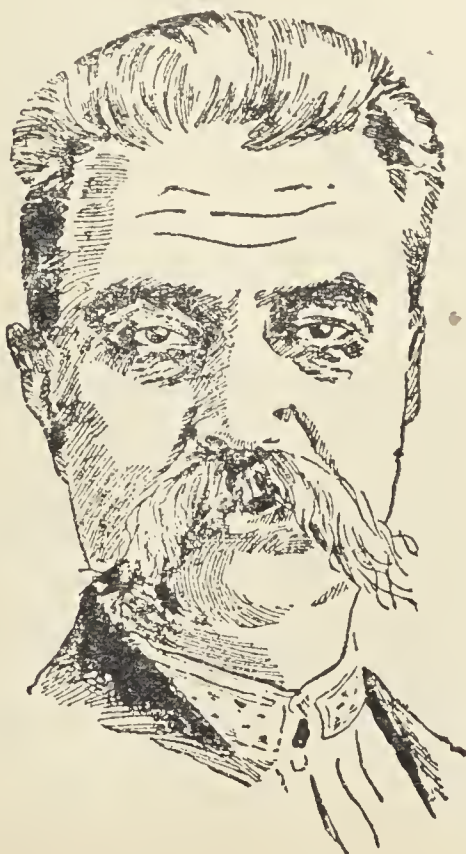
І так українські контр-революціонери дуже бажали би бачити членів "СВУ" героями. Вони хотіли би, щоби арештовані змовники кидали визови радянській владі і твердо стояли при своїх переконаннях. Але, щоби так робити, то треба мати ґрунт під ногами, треба мати хребет. А цього в гнилої, спорохнявілої української контр-революції, яка спирається на чужоземний капітал, не має.

По геройськи боротися і по геройськи вмирати можуть лише революціонери - пролетарі, бо вони є виразниками волі мільйонів, втілителями нового життя. Судять же і мордують тепер капіталісти революціонерів тисячами. За 4 роки — від початку 1925 до кінця 1928 р.р. капіталісти замордували без суду 234,141 революціонерів, скарали смертю 35,786, засудили на багаторічну тюрму 61,573. Але перед судом і перед смертю ті революціонери не гнулись, не зрікались, не засуджували своїх ідей, а гордо кидали капіталістичним суддям-катам визови: Ми ваші полонені. Ви можете судити і вбивати нас, але ідеї нашої не вбете, ідеї нашої на багнети не візьмете, бо за нами йдуть мільйони, які поважають ваш лад. Так вміють боротися і вмирати лише революціонери.

Українські контр-революціонери дуже хотіли би бачити такими непохитними всіх арештованих членів "СВУ". Та дарма, з полови шнур не всучеш, такими члени "СВУ" не можуть бути, бо вони не революціонери а контр-революціонери. Отже їх со-

братам поза границями УСРР не лишається нічого, як хоч пробувати змалювати їх твердимими в своїх рептильках.

Одну з таких спроб підмалювати єфремівський труп життєвими фарбами зробив недавно орган українських фашистів у Галичині "Новий Час". За ним передрукували це фарбування інші контр-революційні українські газети, а в тому числі й "Український Голос". Великими буквами на першій стороні написами вони, що Єфремов мав сказати: "Хочемо незалежної України". А щоби це фарбування було яскравіше, то вони ще й додали, що більшовики знущаються над арештованими, що Єфремов п'ять разів просив суд перервати переслухання, бо він перемучений, а суд відмовив його просьбі. Але ця спроба скандально провалилася. Її опрокинув не хто інший, а лише сам Єфремов.

СЕРГІЙ ЄФРЕМОВ,
голова "Спілки Визволення України".

Коли "Новий Час" прийшов на Україну, громадський обвинувач тов. Лубченко показав його Єфремову і дав йому одночасно кілька питань, які разом з відповідями Єфремова тут подаємо:

Тов. ЛЮБЧЕНКО (звертаючись до підсудного Єфремова): — Підсудний Єфремов, чи був на процесі такий випадок — у мене в руках газета "Новий Час", що виходить у Львові, де великими літерами надруковано, що "професор Єфремов п'ять разів просив, щоб перервати переслухання справи, бо він перемучений цілоденними відповідями на запити, та суд відмовив його прохання?

ЄФРЕМОВ: — ЦЬОГО НЕ БУЛО. НАВПАКИ, КОЛИ Я БУВ СТОМЛЕНИЙ, СУД ЗАДОВОЛИВ МОЄ ПРОХАННЯ.

Тов. ЛЮБЧЕНКО: Чи відповідали ви, підсудний Єфремов, на запитання голови суду так, як тут сказано: "Професор Єфремов відповів твердим, виразним голосом — Хочемо незалежної України"?

ЄФРЕМОВ: — НІ, Я ТАК НЕ ВІДПОВІДАВ. (Сміх. Сміється й підсудний Єфремов).

Тов. ЛЮБЧЕНКО: — Наскільки я пригадую, прошу або поправити, або погодитись, — ми після довгого допиту дійшли до того, що ви так заявили, що ваша робота, ходом речей, привела би була не до незалежної України, а до поневолення України. Саме так відповідали ви й засудили свою діяльність?

ЄФРЕМОВ: — ТАК, Я ЦЕ СТВЕРДЖУЮ.

Отак ганебно провалюється українська контр-революція.

Як єфремо-петлюрівщина запродувала Україну

Політична діяльність контр-революціонерів зі “Спільки Визволення України” — це одне безперестанне торгування і запродування України найріжнороднішим її ворогам. І так в дні горожанської війни партія соціалістів-федералістів, на чолі якої стояв Єфремов,єдналася з гетьманщиною, яка, як відомо спиралася на українських і російських поміщиків та капіталістів і змагала до відновлення “єдиної невідомої” Росії, до віддання України під дальше поневолення поміщицько-капіталістичній Росії.

Партія соціалістів-федералістів дозволила своїм членам в часі гетьманщини взяти участь в уряді гетьмана і в дні, коли працюючи України одностайно повстали проти гетьмана, соціалісти-федералісти на чолі з Єфремовим найшлись фактично на боці гетьманщини.

Обвинувачений Ніковський, що був за часів гетьманщини заступником голови комітету партії соціалістів-федералістів так говорить на суді про тодішнє становище згаданої партії.

Громадський обвинувач тов. Любченко питає його: Скажіть, обвинувачений Ніковський, які прошарування були проти повстання (мова йде про повстання проти гетьмана)?

Ніковський. — Ясно, що поміщики та капіталісти.

Тов. Любченко. — Селянство своєю масою повстало?

Ніковський. — Повстало.

Тов. Любченко. — Робітництво повстало?

Ніковський. — Повстало.

Тов. Любченко. — Трудяща інте-

лігесція, що була звязана з широкими масами робітництва, повстала?

Ніковський. — Так, повстала.

Тов. Любченко. — Проти повстання хто був?

Ніковський. — Центральний комітет соціалістів-федералістів.

Тов. Любченко. — А з соціальних прошарувань?

Ніковський. — Поміщики, капіталісти, фабриканти. (Сміх у залі).

СХВАЛЮВАЛИ ВАРШАВСЬКИЙ ДОГОВІР.

21 квітня 1920 року Петлюра заключив з шляхетською Польщею Варшавський договір, яким відшматував від України для Польщі около 162,000 кв. кілометрів території, з населенням около 11 мільйонів.

Голова “СВУ” (раніше голова “БУД-у”) Єфремов визнав на суді, що “БУД” — попередник “СВУ”—схвалив і Варшавський договір і загарбання польською шляхтою Галичини. І така ганебна продажна робота на мові української контр-революції називається боротьбою за “незалежність” України.

ВІДДАВАЛИ РУМУНІЇ БЕСАРАБІЮ І МОЛДАВІЮ.

Петлюрівський уряд не лише заключив з Польщею ганебний Варшавський договір, але він теж погодився на загарбання Бесарабії Румунією та ще й обіцяв додати їй Молдавію (АМСРР).

Про цю роботу петлюрівщини оден з визначних діячів “СВУ”, Товкач заявив на суді таке:

Я довідався у Єфремова, що Мацієвич — посол УНР в Румунії від імени УНР підписав декларацію про незацікавленість України Бесарабією і про відмовлення від неї, а згодом підписав також декларацію про відмовлення України і від Молдавії за ціну військової підтримки Румунією українських націоналістів в боротьбі з Радянським Союзом. В цій угоді видатну роль відігравав представник генерального штабу однієї з чужоземних держав.

І таку продажну роботу петлюрівщини “СВУ” схвалювала та продовжала.

ПОЛЬСЬКИЙ КОНТР-РОЗВІДЧИК ЧЛЕНОМ ПЕТЛЮРІВСЬКОГО УРЯДУ.

Щосаме представляв з себе уряд Петлюри — це прекрасно характеризує той факт, що товаришем міністра внутрішніх справ у ньому був контр-розвідчик Пілсудського Юзефський, а міністром земельних справ польський поміщик Стемпковський.

На запитання члена суду Волкова чи не було такого випадку, коли в петлюрівському уряді було призначено на товариша міністра внутрішніх справ Юзефського, Ніковський відповідає: — Так, це було у Винниці 1920 року.

Тов. Волков. — Цей Юзефський був давній український діяч?

Ніковський. — Ні, це був поляк і поляк перш за все. Він був учасник петлюрівських легіонерів, великий прихильник Пілсудського і його агент

Тов. Волков. — Він був контро-розвідником?

Ніковський. — Так, це його спеціальність (сміх).

Тов. Волков. — Кого тоді було призначено на міністра земельних справ?

Ніковський. — Стемпковського.

Тов. Волков. — Це давній український діяч?

Ніковський. — Це не давній, і не український діяч, а це поляк, поміщик з Поділля.

Ніковський визнає, що призначення такого міністра земельних справ —

була контроля польських землевласників над урядом Петлюри.

ДІЛИЛИ УКРАЇНУ МІЖ ПОЛЬЩЕЮ І НІМЕЧЧИНОЮ.

Для українських контр-революціонерів зі “Спілки Визво-

“СПІЛКА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ” ВИЗНАЛА ПЕТЛЮРІВСЬКО-ВАРШАВСЬКИЙ ДОГОВІР, ЯКИМ ВІДДАНО ГАЛИЧИНУ ПОЛЬСЬКІЙ ШЛЯХТІ.

лення України” мало було того, що Петлюра віддав землі Західної України польській шляхті і тому вони як вірні діти свого “батька” плянували поділити цілу Радянську Україну між Польщею і Німеччиною. Це заявив оден з головних керівників “СВУ” Дурдуківський на допиті дня 22 березня. Прокурор тов. Михайлик поставив йому питання, які були пляни “СВУ” в її зовнішній політиці, що до інтервенції і окупації? Дурдуківський відповів на него так:

“Намічалось такі комбінації: поділити Україну між Польщею і Німеччиною, дати під польський протекторат правобережну, а під німецький лівобережну Україну”.

Такі пляни треба безумовно уважати вершком “самостійницької” діяльності української контр-революції. “СВУ” могла змагатися на тому полі з одною хиба лише Лігою Бритійських Українців”, яка в своєму органі “Ню Кенедіян” віддала Англії цілу Україну з усім її населенням за одним махом. Хоч правда і те, що не лишається від них позаді і СУС, який руками “Українського Голосу” збудував для тої цілі міст з Англії до Чорного моря.

З ДУМОК І ВИСЛОВІВ В. І. ЛЕНІНА.

“Пролетаріят у Росії мордовано не більше, чим в Європі, але початок революції там (в Європі) тяжкий тому, що там немає на чолі влади ні таких йолопів, як Романов, ні таких хвальків, як Керенський, а є серйозні керівники капіталізму, яких у Росії не було”.

Сила робітничої класи — організація. Без організації мас, пролетаріят — ніщо.

На бенкеті в честь захоплення білополяками Київ в 1920 році, в присутності командувача польською армією Ридзи-Смиглого, Єфремов виголосив промову з окликами “слава нашій союзниці, Річі Посполитій!”

Спостереження організаторки

Переїзджаючи східню Канаду, як організаторка Жіночої Секції ТУРФДім, я старалася заглянути в кожну ділянку організаційного життя по відділах Жінсекції, а також я пильно приглядалася життю працюючих взагалі. Своїми спостереженнями з тої об'їздки я хочу поділитися на тому місці з читачками "Робітниця".

Всю працю, яку зробила наша організація між українськими робітницями і фермерками в Канаді можна зрозуміти найкраще, порівнявши теперішній рівень класової свідомості в українських робітниць цієї країни з тим рівнем, на якому вони стояли перед зорганізовуванням Жіночої Секції ТУРФДім.

Цілими століттями жінки були поневолені суспільними законами і звичаями. Лишені всякого права, вони були змушені обмежитися в життю ролею няньки і кухарки. Замкнені від світа, від громадського життя, жінки боялися робітничого руху, боялися належати до робітничих організацій. А тимчасом їх відсутність в робітничих організаціях болючо відбивалася, як і тепер ще відбувається на цілому робітничому русі. Не зважаючи на це, робітники через довший час не робили належних старань, щоби втягнути робітниць і бідних фермерок до робітничих організацій. Все це разом робило жінку відсталою і давало змогу різним темним силам опутувати і тримати жінок під своїм впливом. А разом з тим капіталісти почали масово втя-

гати робітниць до фабрик і заводів. Використовуючи класову несвідомість і неорганізованість робітниць, капіталісти стали жорстоко визискувати робітниць, а притому також і вживати їх за засіб для зривання заробітної платні робітникам. Це заставило робітниць і робітників зрозуміти, що їм треба спільно організуватися і спільно боротися проти капіталістичного визиску й поневолення.

Коли в 1922 році на канадійському континенті зорганізовано Жіночу Секцію ТУРФДім, робітниця і фермерки радо привітали її і радо вступали в її ряди. По широких степах Канади відділи Жінсекції росли як гриби по дощі, доки не охопили всіх більших місцевостей Канади. Правда, не всі

щиро вітали народження нашої організації. Навіть між робітницями й робітниками було багато таких, які привітали появу нашої Жінсекції ТУРФДім кпинами, мовляв, де там бабі до організації, таж ви знаєте народну пословицю яка каже: "Де дві жінки в хаті там хата неметена". Вони побуються в організації, бо це такий народ що не зуміє жити в згоді і т. д. Однак свідоміші робітники й робітниця не звертали уваги на такі замітки, а щиро взялись до праці як в організації так і над самоосвідомленням.

І що ми зараз бачимо? Які здобутки досягнула наша організація? Коли ми вступали в ряди Жінсекції, ми в більшості були неграмотні і малограмотні, а класово свідомих робітниць у той час, в наших рядах

ГУРТОК ФІЗКУЛЬТУРНИЦЬ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

було дуже маленьке число. Зараз ми бачимо велику зміну в наших членкинях. Ті колишні неграмотні і малограмотні товаришки стали грамотними і класово свідомими робітницями і відданими борцями за інтереси працюючих. Кожного тижня по наших відділах відбуваються спільні читання, різні лекції, з яких товаришки багато користають. Слід замітити, що дуже часто лекції дають ті колишні неграмотні товаришки, з чого ми дуже радіємо, бо це великий доказ, що наша організація зробила і робить намічену статуту працю Рівнож в більших місцевостях видаються стінгазети, які своїм змістом таки досить сильні. Товаришки видають їх своїми власними силами, цебто самі дописують, самі коректують і самі друкують. Пишуть вони до стінгазет дописи на різні теми: про визиск робітниць у фабриках, про приготування

імперіалістів до війни і до збройного нападу на СРСР. Про різні демонстрації, про хід організаційної праці тощо. Наша організація теж виховала багато товаришок, які прекрасно можуть промовляти до робітників і робітниць на масових вічах.

Правда, є у нас деякі недосгачі, які дуже шкодять розвиткові нашої організації, а головне це ті нездорові прояви заздрости, самолюбства і особистих поррахунків, які часто рабують нам багато часу і енергії. З цим, товаришки, треба раз назавжди покінчити. Ми живемо сьогодні вчасі великої капіталістичної кризи і шаленої підготовки усіх буржуазних країн до війни і до збройного нападу на СРСР. То ж ми, як і пристало зорганізованим робітницям, повинні звернути усю свою енергію, на освідомлення себе, на боротьбу проти капіталізму і різно-

родних слуг його, а в тому числі і проти української контрреволюції.

Товариші теж повинні присвятити більше уваги жінвідділам, а то дуже часто в нас буває таке, що замість помочи від товаришів, то дістаємо іронічні насмішки. Це дуже відємно впливає на товаришок і до певної міри відбирає в них охоту до праці на організаційному полі.

То ж присвятіть, товариші, більше уваги відділам Жінсекції, бо коли ви не сприяєте розвиткові Жінсекції, то тимсамим шкодите самі собі і робітничому рухові взагалі. Пам'ятайте слова Леніна, який сказав, що не можна втягнути в політику маси, не втягаючи в політику жіноцтва.

А ми, працюючі повинні виконувати заповіти Леніна. Отже берімся щиро до праці!

А. Зень.

Едмонтон, Алта.

Цікаві відомості для всіх.

ОЗЕРО, ЩО ПОВСТАЄ І ЩЕЗАЄ.

На полях села Лепріняно біля Риму повстало одної ночі озеро. Мешканці села дуже здивувалися, вставши рано й побачивши неіснуюче ніколи озеро на своїх полях. Озеро мало сірчані води й як таке, що надається до лічних цілей, стало голосним у цілій околиці. Але цими днями озеро щезло. Ледви мешканці прохололи з дива, коли тому кілька днів озеро знову стало показуватися при поверхні землі. Вчені ствердили, що в тому випадку діляють, певно, вулканічні сили.

АМЕРИКУ ВІДКРИЛИ ФЕНІКІЙЦІ.

Вчений д-р Бардоса відкрив недавно на скалах над рікою Куміною в Бразилії кілька фенікійських гієрогліфічних написів і більшу скількість старих посудин. У зв'язку з тим відкриттям відгребано теж і давню легенду, котра подає, що Америку мали відкрити Фенікійці тому 4 тисячі літ. Вони мали переплисти цілу Амазонку й побудувати в її околицях кілька більших міст. Коли відчитання

тих фенікійських гієрогліфів дасть додатні висліди, тоді піchnуть викопувати здовж берегів ріки Куміни погребані міста, з котрих одно, як подає легенда, мало називатися Атлантида, отже мало назву континенту, котрий по традиції і по думці деяких геологів мав знаходитися по середині Атлантийського океану.

Як бачимо, то нові відкриття змінюють погляд на деякі історичні факти.

ДЕЩО ЗІ СТАТИСТИКИ ВІЗНІВ У ПОЛЬЩІ.

Польща має 382 в'язниць, які мають поміщення для 34,868 осіб. Сама Варшава має 36 в'язниць для 9,620 осіб. У 1929 році в Польщі було у в'язницях цілої Польщі 25,073 особи, у самій Варшаві 7,458 у Львові 4,215, у Вильні 3,252. Найгустіше заселені є в'язниці у Вильні, де на 100 місць припадає аж 108 в'язнів, так що в'язниці є перелюднені. У карних в'язницях в Польщі тепер сидить 13,415 осіб, у слідчих 11,458, з чого 1,210 жінок. Політичних в'язнів Польща має 2,449.

Травневі дні 1929 року в Берліні

Остання ніч напередодні Першого Травня скривлює обличчя великого міста. Ще грають джаз-банди в “концерт-кафе”, ще миготять рекламні вогники понад дахами велетенських крамниць, ще автоами і трамваями гуркотять вулиці... Але “темпо” великого міста все більше застигається напруженою тишею чекання. Всі чекають. Занепокоєно і перово чекають... Чекають і рвуть з рук газети, багато різних газет... Одної мало. Передбачень передовиць з буржуазних “Берлінер Тагеблят”, або з Льюкаль Анцайгер” мало... А що кажуть інші?... а що кажуть ті, які?... Звичайного тиражу “Роте Фане”*) не вистачає. Мешканці Курфюрстендам, мешканці розкішного і гульбівого Вестену несуть до дому запальні сторінки комуністичної газети, запобігливо обгорнуті у вечірній, бульварний листок.

Кавярні і вулиці зарано пустіють. Тисячі поліцаїв займають позиції, — вони принесли на вулиці тривожні ознаки непокою. Велике місто скорчилося від цього неможливого, тривожного чекання.

“АМ ЕРСТЕН МАЙ — ДІ ШТРАССЕ ФРАЙ!”

Пан соціал-демократичний президент поліції — Цергібель заборонив першотравневі демонстрації. Червоний берлінський пролетаріят не згоден з резолюцією пана призедента, берлінський пролетаріят поза всіма заборонами вийде на вулиці.

Пан соціалдемократичний президент поліції — Цергібель виконує директиви своєї партії. Партія Цергібеля, партія райхсканцлера Мюллера боїться першотравневих демонстрацій, вона боїться порівняти на вулицях свої сили з могутніми походами червоних фронтовиків. Партія сьогоднішніх президентів і райхсканцлерів хоче показати Гінденбургам, що вона заслуговує на довір’я, — вона може підтримати порядок в столичному місті, вона є партією “твердої влади”.

Поліція готується.

Робітничі вулиці великого міста виставляють червоні прапори ще з вечора. Робітничі вулиці охоплені гарячкою першотравневих приготувань. Робітничі вулиці промовляють транспортами, написами на стінах, на парканах, промовляють гучними окликами: “Ам ерстен май — штрассе фрай!” (На Першого Травня — вулиці мають бути вільні!)

Біля трамвайного депа три робітнички густою червоною фарбою намагаються художньо накреслити ці літери. На другому боці вулиці кілька хлопців і дівчаток квачами, вугіллям і олівцями старанно малюють якесь страховисько. Найстарша дівчинка, задоволено оглянувши роботу підписує: “Цергібель”.

Тут теж напружено і діловито чекають...

“ГУММІ-КНІТТЕЛЬ” У РОБОТІ.

Вже Перше Травня. Про це говорять вулиці “Вестену”, пусті, як в дні звичайних свят, коли берлінець робить свій черговий прохід за місто. Про це говорять одинокі, нервові таксівки. Нема десятків тисяч вантажних, розмальованих рекламними авто, печувано мало трамваїв і автобусів, не вигукують газетярі, пусто в підвалах, а на звичайних місцях робітників, що одправляють підземні поїзди, стоять якісь генерали, з густими золотими погонами на плечах — вищі службовці дорожньої адміністрації. Сумно і злостиво вони грюкають дверима поїздів.

Берлін дивиться зараз на два своїх великі майдани, на Александер-Плац, на Потсдаммер-плац. Тут пан Цергібель обіцяв зробити найцікавіші видовища...

Дві фарби панують на Потсдаммер-плаці. Червона і синя фарби.

Червоні квіти, червоні розетки. Сині мундурні поліцаїв зафарбовують цілий майдан.

Сині мають у руках “гуммі-кніттель”. Це невеликі палиці з твердої, товстої гуми. В “роботі”, вони липають великі червоні рубці, що швидко набирають офарблення поліцейського мундиру. Одного такого рубця через обличчя досить для того, щоб родина замовляла труну. Ба-

*) “Роте Фане” — орган Комуністичної Партії Німеччини.

гато родш зроблять сьогодні такі замовлення. “Гуммі-кніттель” працюють усердно.

ВОДА І КРОВ.

Покищо більш води. Десятки тисяч людей запрудили околицю Александер-пляц. Тисячі стоять під самим фасадом поліцайпрезидіюму. Невряд хто з тих, що сьогодні побував тут, побачить ще колись більшу кількість поліцаїв. Їх теж тисячі. У патовні сотні шпиків. Всі вулиці навколо Александер-пляцу заповнено. З усіх сторін пробивається поліція з “гуммі-кніттель”, за нею нестримним потоком ідуть нові лави червоних. Поліція потрійшими шерегами кидається в одну з вулиць для того, щоб пройти її до кінця, і побачити знову її повною людей. Целіція арештує, поліції вдається вихоплювати з патовну окремих робітників, для того, щоб побачити як на місце арешту збігаються нові сотні. Поліція пабиває повні авта арештованих, для того щоб по дорозі до поліцайпрезидіюму побачити нові тисячі, що рушають на Александер-пляц. Снів і крики “Гох”. Тривожні сирени і брутальна команда — “розійтнесь”.

Через патовні протискується авто. В ньому сорок поліцаїв і двоє в цивільному убранні. Один з них має червону розетку, другий, шпиківську морду. Авто зупиняється біля поліцайпрезидіюму. У величезні ворота заводять того, що з розеткою. Його обличчя знайоме. Це комуністичний депутат ландтагу Шульце, той Шульце, що замість редактора “Форвертса” Шварца виголосшував по радіо промову проти “напцеркрейцера”.

Натовн більшає. Нема де розгорнутися “гуммі-кніттель”. Перша кров.

Тоді вода. Тоді приїздить пожежники і починають поливати патовні, поливають довго і усердно. Мусить же парешті бути спокій! Але нема спокою, нема і з кожною хвилиною опускаються все нові залізні ґрати крамниць. Все зачпнено.

Нема спокою.

Пап Цергібель хвилюється. Всі сили сюди. Але ж те саме в різних ділянках міста. Там зібралися комуністичні студенти і йдуть походом через “Унтер ден лінден”, там будівельні робітники застопорюють вулиці деревом і камінням, там молодь скидає з трамваїв страй-

толомів, там перетинають електричний дріт на підземці.

Нема спокою...

Цергібель програв, програла і його партія. Пролетаріят Берліну вийшов на вулиці.

ТУТ СТІЛЯЮТЬ!

“Най-Кельн” і “Веддінг”*) теж ще не скінчили. Шпкуються сотні нових походів, — пролетаріят продовжує відзначення першого травня.

Ввечері Цергібель знаходить, що замало крові і забагато води. Ввечері починається рішучий наступ на робітничі ділянки.

Всі на вулицях. Але поліцаїв уже тут нема. Вони несплі стримати перинетравневі походи ні “гуммі-кніттелями”, ні водою. Державний авторитет валяється на вулиці. Пап Цергібель мусить його піднести і відсвятити кровю.

Руху нема тут. Перетято трамвайні драти, заложено вулиці малеськими барикадами, з трамваїв знято керми. Робітники не хочуть мати на своєму святі поліції. Робітники не пропускають поліції в свої ділянки.

З усіх боків до червоних ділянок рушають тисячі поліцаїв. До револьверів додано скорострільні карабіни і кулемети. Поліція шпкується на рогах вулиць і розпочинає стрілянину просто в патовні. Робітники бороняться камінням. Карабінів і кулеметів не вистачає. Не вистачає пабоїв. Нові ваптажні авта довозять резерви поліції, підвозять запаси військової амуніції. Стрілянина скерована вздовж вулиць, протягом цілої ночі поліцаї стріляють безпереривно. Командир загону запитує папа Цергібеля певних інструкцій, бо від безпастанної стрілянини в руках у поліцав зінесувалося 14 карабінів. Поліцайпрезидент усе більше входить в ролю, поліцайпрезидент скеровує на робітничі вулиці напцертї авта, які зупиняються на розі і випускають тисячі куль. Зовсім темно, — розбито всі ліхтарі.

Сходить ранок. За ніч ці вулиці стали виглядати, як справжнє поле битв. На вулицях, на бруку кров. Барикади. Героїчна Кеслінерштрассе. Її поліцаям не пощастило захопити. Наскрізь ностріляна вулиця.

...Перше травня скінчилося... Ні ще не скінчилося. На ранок нові бої.

*) Великі робітничі ділянки Берліну.

РУКА МОСКВИ І ПАРОЛЬ: 200 ТРУПІВ.

Одні з численних помічників поліцайпрезидента—редактор “Форвертсу”—Кінстлер написав своїм “гуммі-кніттелем” про те, що Москва дала пароль: 200 трупів. Помічник поліцайпрезидента — редактор “Форвертсу” Кінстлер від імені своєї партії дав наказа поліції стріляти в робітників. “200 трупів” було фальшивкою й зробилося директивою, в рамках якої можна “діяти”.

Поліцайпрезидент Цергібель зробив усе, щоб виконати партійну директиву. Першого травня був недокомплект. Усього 9 забитих і сотні тяжко поранених. Директива була — 200 трупів. Поліцайпрезидент обирає нової тактики. Стріляти не вздовж вулиці, стріляти по будинках, по вікнах.

Робітники не пускають поліції до своїх ділень. Замість одної барикади на Кесліндерштрассе, виросли десятки інших. Одна частина “шупо” обстрілює барикади, друга частина стріляє просто у вікна. Стріляє цілий день і цілу ніч. Директива була — 200 трупів. Поліцайпрезидент дає наказа роздати “шупо” ручні гранати.

Берлінські міңдухи хитаються. Треба стріляти далі, — це безумовно. Бо ж державний авторитет. Але ж замість демонстрацій Першого Травня, вже барикади другого. Цергібелєві нема чого губити. Стріляти далі! Директива була 200 трупів. Поліцайпрезидент оголошує стан облоги. Після 9-ти вечора кожний, хто з'явиться на вулиці буде обстріляний. Кожне вікно, що буде відчинене, буде обстріляне. Кожна освітлена кімната буде обстріляна. Шукати зброї.

Легко сказати шукати. Як пройти за барикади? Досвідчені в соціалдемократичній тактиці “шупо” ловлять на вулицях 17 робітників, гонят їх перед собою і в такій спосіб займають барикаду. На це дивиться кореспондент “Берлінер Таґеблят” і оповідає як з будинків виводять захоплених зі зброєю робітників. В одного стара, їржава французька рушниця, “пам'ятка війни”, без затвору. В інших кишенькові пожники. Поліцайіншій лейтнант просить кореспондента завернути в одну з бічних вулиць. Догадливий репортер пише, — мовляв не треба мені дивитися що з ними буде...

Це пише репортер “Берлінер Таґеблят”.

ЖІНКИ НА ґАНКУ І ЖУРНАЛІСТ ІЗ НОВОЇ ЗЕЛЯНДІЇ.

Все чути постріли з Най-Кельну, з Веддінґу. Ще більше пострілів, ще більше трупів. Сьогодні дві жінки вийшли на ґанок будинку Германштрассе 177. Пятидесятирічна вдова Марія Ребреер і двадцятип'ятирічна ффрау Кепен. Дві жінки вийшли на ґанок порушувати державний авторитет. “Куш” Цергібель! Вогонь! Дві жінки, що сьогодні порушили державний авторитет, “справедливо” покарані. В сьогоднішній газеті Цергібель показує їхні теплі трупи. Ні не дві жінки. Три жінки, власне, загрожували державному авторитетові. На цей раз небезпека показалася з будинку Германштрассе ч. 40. Ффрау Елізе Шайбе теж вийшла на ґанок. Їй було 61 рік. Вона більше не буде виходити на ґанок “з метою порушити державний авторитет”

Не буде ні по Германштрассе, ані по якій іншій ходити. Чарлз Мака. Журналіст з Нової Зеландії. Чарлз Мака впав забитий біля будинку ч. 52 на цій же Германштрассе. На жаль ні в кишнях, ні в руках Чарлза Мака не знайдено револьвера. Не знайдено і в інших забитих.

Сьогодні 8 трупів.

Петер Таґ.

КІЛЬКО Є МОВ НА СВІТІ.

На світі є 1,500 мов, якими говорить 1,800 мільонів людей. До найбільш поширених мов належать:

- 1) Китайська — 400 мільонів; 2) англійська — 170 міль.
- 3) російська — 80 міль; 4) німецька — 80 міль; 5) еспанська — 80 міль; 6) японська — 55 міль; 7) бенгальська — 50 міль; 8) французька — 45 міль; 9) італійська — 41 міль; 10) українська — 40 міль; 11) турецько-татарська — 39 мільон; 12) гіндуська (західня в долині Ганґесу) — 38 міль; 13) арабська — 37 міль; 14) бігарська (на схід Бенаресу) — 36 міль; 15) португальська — 36 міль; 16) гіндуська (східня) — 25 мільонів; 17) телюжська (східне побережжя Індій) — 25 міль; 18) польська — 23 міль; 19) маратська (західні Індії) — 19 міль; тамульська (полудневі Індії) — 19 міль; 21) кореанська — 17 міль; 22) пенджабська (середній біг Індусу) — 16 міль; 23) аннамійська — 14 міль; 24) румунська — 14 міль; 25) раджастанська (Індії — Раджапутана) — 13 міль; 26) голендерська — 13 міль; 27) канарійська (Індії західне побережжя) 10 міль; 28) оріяньська (побережжя бенгальського заливу) — 10 міль; 29) угорська — 10 мільонів.

З мов в самій Європі чисельно перше місце займає німецька мова (79 міль). На другім місці стоїть російська мова (70 міль), на третім англійська (47 міль), на п'ятім французька (39 міль), на шестім українська (36 міль), на семім польська (20 міль), на осмім еспанська (16 міль), на дев'ятім румунська (13 міль).

Єфремівщина перед пролетарським судом

Найвищий суд Української Соціалістично Радянської Республіки, що судить контр-революційних змовників зі "Спілки Визволення України" є такий: голова суду — т. Приходько, члени суду — т.т. Волков (професор), Коробенко (робітник), Соколянський (професор), Одинець (селянин) і т-ка Корженкова (селянка)

За державних обвинувачів на процесі виступають: заступник Наркомюсту і генерального прокурора республіки тов. Михайлик М. В.; заступник прокурора найвищого суду УСРР тов. Ахматов, прокурор наркомюсту тов. Якимшин і київський окружний прокурор тов. Бистрюков.

За громадських обвинувачів у процесі беруть участь: від ВУРПС — тов. П. Любченко, від всеукраїнської секції наукових робітників — проф. Харківського С.-Г. Інституту акад. Соколовський, від федерації радянських письменників — письменник О. Слісаренко.

Обороняють обвинувачених 14 оборонців. На лаві підсудних знаходиться 45 осіб.

ХТО Є НА ЛАВІ ПІДСУДНИХ.

З яких саме сил була утворена "Спілка Визволення України" — це ясно показує їхнє соціальне походження і так, з 45 обвинувачених 20 походять з попівських родин. До цієї групи належать всі головні керівники "СВУ" — Єфремов, Чехівський, Ніковський, Дурдуківський, Павлушков і інші. Інші обвинувачені походять з поміщиків, офіцерів, царських чиновників тощо. За соціальною ознакою майже всі вони належать до буржуазної інтелігенції. Все це ясно показує, що "СВУ" створила група відірваних від працюючих мас інтелігентів, які боролись за інтереси капіталістичних недобитків на Україні.

Після відчитання акту обвинувачення 34 обвинувачених, в тому числі і всі головні керівники "СВУ" признали себе винними до тих злочинів, які закидає їм той акт, десять підсудних заявили, що визнають себе за винних — тільки частково, а один підсудний, Г. Холодний, який на слідстві визнав себе винним, тут заявив, що уважає себе невинним і обіцяє дати пояснення на те.

ДОПИТ ПІДСУДНОГО СЕРГІЯ ЄФРЕМОВА.

ЗАСІДАННЯ СУДУ 11 БЕРЕЗНЯ.

Судовий допит членів "СВУ" розпочато з допиту її голови, С. Єфремова. На запитання заступника Наркомюсту й прокурора республіки тов. Михайлика Єфремов розповідає про своє минуле. Він каже, що був за одного з фундаторів Центральної Ради. В Центральній Раді був якийсь час товаришем голови Центральної Ради, а далі секретарем міжнародних справ. За часів польської окупації в 1920 році брав активну участь в так званому "громадському комітеті", де був головою. Керував від 1920 до 1924 року т. зв. "БУД-ом" (Братство Української Державности), яке, як він сам заявляє, було підпільною контр-революційною організацією, а також по захопленні

поляками Києва помагав формувати петлюрівський уряд.

Після прогнання польсько-петлюрівських військ з України, він перейшов в підпілля на терені УСРР, проголосивши, що виїхав за кордон. З підпілля вийшов, як Академія Наук виклопотала для него дозвіл на поворот з-за кордону

ЯК ОРГАНІЗУВАЛИ "СВУ".

Прокурор тов. Михайлик запитує підсудного, як саме організовано "СВУ".

Єфремов розказує, що після перемоги радянської влади над польсько-петлюрівським військом і куркульськими бандами, він і близькі до него люди рішили далі боротися проти радянської влади. А саме вони рішили підготувати нові кадри до такої боротьби. Я, говорить Єфремов, натрапив на думку, щоби стягнути до тої роботи когось з-закордону. Так рішено і стягнуто з-закордонно Ніковського, через якого навязано тісний зв'язок з-закордонною петлюрівщиною. Матеріал для будови "СВУ" збирано в 1924 р., в 1925 і до літа 1926 р. Гаслом для заснування "СВУ" послужило вбивство Петлюри.

В червні 1926 р. Єфремов скликав своїх однодумців, на яких найбільше покладався — Дурдуківського, Чехівського, Гермайзе, Ніковського, Гребенцького і Старицьку-Черняхівську. На тих зборах засновано "СВУ".

НА ЩО ПОКЛАДАЛИ НАДІЇ ФУНДАТОРИ "СВУ".

Як свідчить Єфремов, вони визнавали, що радянська влада виїшла переможцем на всіх фронтах, але вони вважали її становище за надто важке, бо радвлада розпочала велике мирне будівництво, що має багато перешкод, на які так сподівалися Єфремова і його собратники. Саме на труднощах нечуваного великого господарського й культурного будівництва вони гадали грати, щоб повалити радянську владу. Вони також розраховували, як про це каже Єфремов, на "переродження" радянської влади.

ХОТИЛИ "ВИЗВОЛИТИ" СЕЛЯН ВІД ЗЕМЛІ, А РОБІТНИКІВ ВІД ФАБРИК.

На запитання прокурора, яку мету ставила собі "СВУ", Єфремов відповідає, що "СВУ" ставила собі за завдання повалити радянську владу на Україні і відновити капіталістичну владу типу УНР. З дальших відповідей Єфремова виходить, що "СВУ" ставило собі за завдання встановити після повалення радянської влади буржуазну диктатуру. За землю з відновленням капіталізму селяни були би мусіли заплатити поміщикам, а фабрики і заводи мали би бути перейти назад до колишніх власників-капіталістів. Частину боргів, зроблених царським урядом на здавлення визвольного руху працюючих, що припадає на Україну, "СВУ" рішила була сплатити. Автокефальній церкві, яка була знаряддям "СВУ", єфремівці рішили були дати в своїй капіталістичній державі спеціальні привілеї і державну опіку. Далі Єфремов говорить про орга-

нізаційну форму "СВУ" і її суто-конспіративний характер

Після того прокурор переходить до допиту про тактику "СВУ". Єфремов у питанні про тактику "СВУ" крутить і вперто намагається запевнити суд в тому, що "СВУ" в своїй контр-революційній роботі головно розраховувала на "переродження" радянської влади на Україні". Він намагається змалювати справу так, ніби він взагалі не сподівався на успіх глитайських повстань, бо "ці повстання не можуть дати ніякого ефекту перед регулярною армією".

Прокурор завдає тоді Єфремову ряд питань про повстанську діяльність "БУД-у", в яким Єфремов був головою і про зв'язок "БУД-у", а зокрема самого Єфремова з повстанськими бандами.

Притиснений питаннями Єфремов признається, що мав щільні зв'язки з підпільними повстанськими бандами, що давав їм ріжні поради і що в 1921 році навязав був, як голова "БУД-у", зв'язок з закордонним центральним повстанським комітетом, який планував підняти всеукраїнське повстання. Притому він і його однопідприємці приготувалися на випадок успішного повстання сформувати новий уряд.

НАЇЗД ТЮТЮНИКА І ЗВ'ЯЗОК З ПОВСТАНСЬКИМИ ОТАМАНАМИ.

На запитання прокурора, чи "БУД" дав був свою згоду на відомий рейд Тютюника, Єфремов відповідає, що "БУД" згоди не давав, що його і "БУД" було лише повідомлено і поставлено перед фактом. Проте з його дальших пояснень і відповідей виявляється, що він знав заздалегідь про цей рейд і бачився в тій справі з кількома отаманами, отже певним є, що рейд Тютюника розпочато за "благословенням" "БУД-у". Притому Єфремов теж признається, що давав свою санкцію на виступи глитайських банд.

СТАВЛЕННЯ "СВУ" ДО ТЕРОРУ.

Єфремов у своїх відповідях на питання прокурора про ставлення "СВУ" до терору крутить, що будьто "СУМ" і "СВУ" не були терористичними організаціями. Він говорить, що "СУМ" була звичайна студентська організація, яка між іншим приймала за засіб боротьби і терор, а між членами "СВУ" лише йшли балачки про терор, а далі, що він сам на терор ніколи не пішов би і що терору він ніколи не похвалював.

Прокурор доказує йому, що статуткову точку про терор ухвалили члени "СУМ-у", а це свідчить, що терор мав бути складовою частиною діяльності тої організації. Далі прокурор прочитає попередні зізнання Єфремова, в яких він визнає, що після вбивства у Варшаві радянського представника Войкова він давав моральну санкцію на терористичні акти проти представників радянської влади і що його персональні терористичні настрої підвищувалися у зв'язку з чисткою радянського апарату, ВИШ-ів тощо

Загнаний на слизьке Єфремов виправдується розстроєнням нервів, що він, мовляв, був зворушений при слідстві і не обдумав добре того, що говорив. Словом, не обдумав сердега як належало крутити і сказав правду.

ЗВ'ЯЗКИ З ЗАКОРДОННОЮ ПЕТЛЮРІВЩИНОЮ І ГОЛОВНІ ЛІНІЇ РОБОТИ.

Зв'язки з закордоном, говорить Єфремов, ми держали найчастіше через поїздки наших людей за кордон, або приїзд людей звідтіль. Притому він називає імена людей, що їздили за кордон і додає, що він за весь час передав за кордон два листи. Одного листа, говорить він, я післав через консульство...

На тому місці голова перериває мову підсудного зверненням уваги, щоб підсудний тут питання про зв'язок через чужоземне консульство не торкався, бо про це буде мова на закритому засіданні.

Далі, на пропозицію тов. Михайлика, підсудний розповідає про основні лінії, що за ними йшла організація осередків та груп "Спілки Визволення України". Звичайно, що за центр була Академія Наук. Тут перший осередок заснував сам Єфремов. Потім заснували осередок "СВУ" в інституті Наукової Мови ("Інарак"). Далі Дурдуківський заснував шкільну й педагогічну групи, а також і кооперативну (разом із Єфремовим). Чехівський зорганізував автокефальну групу.

Потім утворили осередки "СВУ" в ІНО, в кооперативному інституті, в С-Г, в Зоотехнічному інституті, зрештою організували інженірно-технічну й агрономічну групи. Таку роботу роблено в центрі а також і на провінції. Осередки були в Харкові, Одесі, Дніпропетровському, Чернигові, Полтаві, Миколаєві й Херсоні.

Були деякі спроби організувати осередки й по інших містах, але про них Єфремов "нічого не знає".

ЄФРЕМОВА ДОПИТУЄ ТОВ. ЛЮБЧЕНКО.

СПРАВЖНЯ ЦІНА ЇХНЬОЇ "НЕЗАЛЕЖНОСТІ".

Громадський обвинувач тов. Любченко зясовує, як Єфремов ставився до самостійності України. Виявляється, що основний чинник, який зробив з Єфремова "самостійника", є те, що більшовики перемагали в боротьбі з контр-революцією. Громадський обвинувач нагадує, що в постанові зїзду партії українських соціалістів-федералістів з 12 травня 1919 року зазначено, що питання про самостійну Україну повстало переважно через "більшовицьку авантюру". Тоді таки Єфремов, який був одним з фундаторів тої партії, зясовуючи цю постанову зїзду, писав приблизно таке: "Якщо там (тобто в Росії) будуть не більшовики, то ми за федерацію, а якщо більшовики — то за самостійність".

Єфремов пояснює: Я тоді не вважав більшовиків за державний елемент; я вважав, що більшовики несуть тільки елементи розкладу (деструкції) і немає в них елементів творчості. Тепер я цього не скажу, бо бачу, що більшовики будують державу.

Виявляється, що "незалежність України" часто для Єфремова та цілої партії соціалістів-федералістів була тільки за прикриття для боротьби з радянською владою. Доказом цього є спільна боротьба української контр-революції разом із контр-революційними загонами білогвардійців та з Польщею.

ЄДНАННЯ З ПЕТЛЮРІВЦЯМИ Й З БІЛО-ПОЛЬСЬКИМИ ГЕНЕРАЛАМИ.

Громадський обвинувач переходить до висвітлення безпосередніх взаємин між Єфремовим і петлюрівцями. Єфремов намагається ухилитися від отвертої відповіді на це, покриваючись імям УНР. Тоді тов. Любченко запитує:

— “Ви вітали вступ Петлюри до Києва?”

Єфремов це підтверджує.

Громадський обвинувач читає промову Єфремова, виголошену 30 травня 1920 року на вчорашньому обіді, присвяченому в'їздові Петлюри до Києва (видруковано у винницькій газеті “Україна”). Газета розповідає, що на обіді в Українському клубі був серед інших гостей також командувач польської армії генерал Ридз-Смігли. У своєму виступі Єфремов, вітаючи Петлюру, сказав таке: “Більшовицький обух, ударивши нас по голові, зробив велике діло — виховав нашу думку, на котрій мусить будуватися державна робота... Перше наше бажання тепер, щоб досвідом недавно минулого кошмару всі наші живі сили було зєднано в один моноліт, бо така однотайність особливо необхідна тепер, коли з допомогою великої Речі Посполитої ви вигнали більшовиків з нашої України. За Україну, за націю, за головного отамана Петлюру перша наша слава!” Єфремов проголошує вигуки: “За процвітання нашої союзниці — великої Польщі! Віват!” Орхестра грає (“Єще Польска не згінела”).

Потім Петлюру вітав польський генерал Ридз-Смігли. Між іншим ось лицемірні слова цього польського генерала: “Свої симпатії до України, — сказав він, — Польща стверджує кровю своїх синів, що б'ються на фронті, допомагаючи Україні визволятися з неволі”. Ця зустріч Петлюри, це безсоромне єднання соціалістів-федералістів, петлюрівців і польського військового командування досить яскраво характеризують справжнє ставлення Єфремова й всіх його однодумців до петлюрівсько-польської дружби та до петлюрівського варшавського договору, що в ньому Петлюра визнав права Польщі на кордони 1772 року та що за ним Західню Україну віддавали Польщі. Ця зустріч краще від усяких слів промовляє, як Єфремов розумів і здійснював “незалежність” України.

Оголошення цих документів справляє велике враження на присутніх.

ДРУЖБА З НІМЕЦЬКИМИ ОКУПАНТАМИ Й ЗАПОБІГАННЯ ПЕРЕД ДЕНІКІНЦЯМИ, КОРНІЛОВИМ І ГЕТЬМАНЩИНОЮ.

На запитання громадського обвинувача, як партія соціалістів-федералістів ставилася до німецької окупації, Єфремов відповідає, що прийняла, як факт.

Але виявляється, що це не так. Зачитують постанову партії соціалістів-федералістів, де сказано, що “партія й суспільність прийняла військо німців, як військо дружньої держави” і нарікають на Голубовичів уряд, що “він не по-дружньому” поведився з німецьким військом.

— Це вже, — каже тов. Любченко — не тільки “прийняли, як факт”, а щось більше.

Як ставився Єфремов до денікінщини?

Винувачений заявив, що він не вважав денікінців за державну силу, з якою можна федеруватися. Проте факти доводять інше. Адже в вересні 1919 року український

уряд за підписом Мазепи та Левицького надіслав ноту до Антанти, відзначивши в ній потребу блокувати в Денікіном. Так само склали потім договір між галицькою армією й Денікіном. Єфремов на всі ці викривальні документи, як завжди, відповідає, що “ноти він не читав, а про договір дізнався пост-фактум”. Так само Єфремов удає, ніби зовсім новим фактом для нього є повідомлення, що Петлюра провадив переговори з денікінцями й не договорився тільки через те, що денікінці відмовилися. Так само Єфремов удає, ніби він не знає, що уряд УНР увесь час шукав контакту з білогвардійцями. Виходить, що Єфремов, керівник політики партії соціалістів-федералістів, взагалі “нічого не знає”

Далі громадський обвинувач наводить докази, що члени “СВУ” хилилися свого часу в бік російського білогвардійського генерала Корнілова, який боровся за “єдину неділиму” (гарна собі незалежність) і запитує Єфремова як партія соціалістів-федералістів (на чолі якої він стояв) ставилася до гетьманщини.

Єфремов відповідає, що негативно і пробує переконати в цьому суд. Та це йому не вдається, бо громадський обвинувач наводить докази, що партія соціалістів-федералістів ставилася до гетьманщини позитивно.

Далі Єфремов на запитання тов. Любченка ще раз признається, що “СВУ” плянувала відібрати в селян землю, а в робітників фабрики, рішила була сплатити Франції, Англії й іншим капіталістичним державам ту частину царських боргів, що припадає на Україну (около 5 мільярдів карбованців) і змагала до встановлення на Україні буржуазної диктатури. З допиту теж виявляється, що Єфремов давав “СУМ” вказівки про терор, а також він признається, що говорив про знищення терором мільйона комуністів. Крім того Єфремову доводять, що він цинічний антисеміт.

ЙОГО “ВИПАДКОВІ ЗУСТРІЧІ”.

Єфремов далі змушений визнати, що радянські відрядження закордон вчених члени “СВУ” використовували для звязків з контр-революційними діями української еміграції. Підсудний Ганцов за час своєї подорожі радянським коштом побував у Берліні, Празі, Варшаві, де бачився з представниками петлюрівського уряду й закордонними членами “СВУ”. Їздив також і Черняхівський, якого радвлада відрядила закордон вдосконалювати кваліфікацію. Він цілком використав подорож для зміцнення звязків із закордонними емігрантами. Говорячи про рейд Тютюнника, Єфремов каже, що він, підтримуючи Тютюнника, не знав, що той був звязаний з генеральним штабом чужої держави (польської держави. — Замітка редакції “Робітниці”).

Тов. Любченко подає репліку: “Невже ви гадаєте, що можна формувати закордоном армію без відповідного дозволу генерального штабу?”

Єфремов безпорадно розводить руками.

Далі виявляється, що Єфремов мав звязок з Юзефським — начальником польської військової контр-розвідки й зустрічався з Юзефським в Академії. Так само Єфремов змушений визнати, що він зустрічався з Ангелом, Лозовиком, Гаєвим та іншими повстанськими отамами.

ЗА ПЛЯНОМ ЄФРЕМОВА УКРАЇНА МАЛА ПЕРЕТВОРИТИСЯ НА КОЛЬОНІЮ ПОЛЬЩІ.

Громадський обвинувач висвітлює перед судом характер того політичного "ідеалу", що за нього боровся Єфремов. Обвинувачений Павлушков на попередньому слідстві розповів, що Єфремов увесь час настирливо переконував його, що "СВУ" й "СУМ" повинні орієнтуватися на Польщу. Потребу на цю спілку Єфремов обґрунтовував навіть економічною теорією: відстала польська промисловість, мовляв, не може конкурувати на зовнішніх західно-європейських ринках з іншими країнами, проте, їй, щоб там не було, треба споживача. Україна саме й має стати споживачем фабрикантів польської промисловости. Цілком зрозуміло, що це є прагнення перетворити Україну, якщо не цілком на кольонію, то принаймні на півкольонію Польщі.

Тов. Любченко — Значить, "СВУ" вважала, що на перший час Україна повинна була-б залежати від капіталістичних сусідів. І не вважали ви, що це несхоже на незалежну Україну?

Єфремов. — Це суперечності. Я цілком згоджуюся, що тут нема чого обстоювати.

Проте за кілька хвилин виявляється, що Єфремов був прихильником відомої теорії федерації України й Білоруси з Польщею. (Теорія утворення так званої "Великої Польщі", що її висунув Пілсудський). Обвинувачений намагається запобігти розгляду цього неприємного для нього моменту й заявляє, що він довідався про цю теорію з... радянських газет.

Тоді йому доказують, що він був обізнаний з пляном польського фашизму утворення "великої Польщі" і що прихилився до него. Єфремов поставлений перед факти і, не можучи їх заперечити, заявляє: — Так.

НАДІЯ НА ІНТЕРВЕНЦІЮ.

Тов. Любченко повертається до висвітлення справи про збройне повстання. — Виявляється, що "СВУ", прагнучи вчинити загальне повстання, покладала великі надії на загострення взаємин СРСР з капіталістичними країнами та на інтервентів. Саме для цього "СВУ" й мала зв'язок із сусідньою капіталістичною державою (Польщею), сподіючися, на випадок потреби, одержати від неї військову допомогу.

ЛИЦЕМІРСТВО ЄФРЕМОВА.

Тов. Любченко запитує Єфремова, як він ставиться до Дніпрельстану. Єфремов відповідає: — Прихильно.

Тоді проголошують витяг з Єфремового щоденника, де він цинічно знущується з грандіозної ідеї Дніпрельстану, пророкуючи її загибель, бо "з грошей ларка", — пише він, — Дніпрельстану не збудувати.

Притисненому до стіни Єфремову нічого не залишається, як сказати:

— Я уважав, що це не так обертається. Тепер я вважаю, що обернулося, як слід.

Подібне лицемірство робить Єфремов у відповідях про своє ставлення до нових форм в мистецтві і літературі на Радянській Україні. Він заявляє, що ставиться до них прихильно. Але Любченко доводить, що це є чергове

лицемірство обвинуваченого. Оголошується витяг з Єфремового щоденника, де він злобно накидається на нові форми в мистецтві і літературі. Єфремов ніяковіє і викручується сіном.

Таке ж лицемірство є й у його ставленні до школи. Він і на судовому слідстві й на суді весь час заявляє, що він ніби не проти запровадження політики в школі. В своєму ж щоденнику він обурюється з приводу того, що учні вибрали до складу комітету школи комсомольців, та що діти кричать "геть буржуазію".

Після того таке ж саме лицемірство виявляє він у своїх відповідях про ставлення до Академії Наук.

ЄФРЕМОВ ЗАСУДЖУЄ СВОЮ ДІЯЛЬНІСТЬ

При кінці допиту Єфремов засуджує свою діяльність. Він характеризує період "СВУ", як період кошмару. Він говорить:

"Кошмар тому, що витрачено було багато енергії задля безнадійного діла, задля цілком шкідливої справи... Ця справа була безнадійна тому, що "СВУ" не мала на кого спиратися. Марно витратили на цю організацію багато сил, і все ж не знайшли цієї маси, на яку можна було б спиратися". "Маси не йшли за нами, — з жалем говорять обвинувачений — Ми мріяли утворити масову організацію, а коли справа торкнулася до живої дійсності, то все розпалося, як прах. З наших мрій нічого не вийшло, бо "СВУ" не знайшла підходу до мас. Трудящі маси не були зацікавлені в тих гаслах, що ми їх висунули".

"Більше безглуздої організації "СВУ" і, головне, не потрібної з фантастичними плянами, з несправданими надіями, з безпідставними сподіванками я тепер і уявити собі не можу".

Я вважаю, що зробив помилку. А ті люди, які такі помилки роблять, не мають права на політичну діяльність. Вони можуть працювати в галузі науки, але політична робота для них закінчена.

Рівно-ж Єфремов засуджує і всю свою політичну роботу за останні десять років і вважає її за помилкову та шкідливу для працюючих мас.

(Далі буде.)

СКІЛЬКИ Є УКРАЇНЦІВ.

В Америці (Канада, Зл Держави, Бразилія й т. інш.) та на еміграції близько 1,250,000. Під Чехословаччиною близько 750,000. Під Румунією (Басарабія, Буковина) близько 2,000,000. Під Польщею (Галичина, Холмщина, Волинь) близько 7,000,000. У РСФРР (Кубань, Сибір, Д. Схід і інші) в тому числі на Кубані 3,000,000 в Сибіру та Казакст. 2,000,000. — 6,000,000. В УСРР (78.8 проц. до всієї людности) близько 23,000. Разом близько 40,000,000.

ЧАСОПИС ПО РАДІО.

За три години по видрукуванню першої сторони одного з часописів у Сан Франциско, її читали вже в лабораторії Дженерал Електрик Компані. Передано її по радіо і сейчас репродуковано на спеціально придуманій до цього машині. Віддаль між Сан Франциском і лабораторією виносить 2,500 миль.

ВІЙНА — ВІЙНІ.

Хай падуть кордони і мури!
Війна смертодайній війні!
Світ новий народився з бурі,
лад старий конає в огні.

Він загине від наших ударів
і не стане во віки віків.
Гей, вставай на бій, пролетарій,
на царів, на панів, на богів!..

Подолаєм насильство і смерть ми
в останній рішучій борні —
Хай живе свобода і братерство!
Війна смертодайній війні!..

О. Соколовський.

ЧЕРВОНІ ЗОРІ.

Ударом зрушив комунар
Бетонно-світові підпори
І над розвіяністю хмар
— Червоні зорі...
— Зорі.
Промерзло згадує Париж
Про дні кривавого терору. —
І гільотини гострий ніж
— В тумані близько... Скоро... Скоро...
— О, нестерпимо — гострий зір —
О, меч мадонни комунара.
Конає в корчах всесвіт — вир
В чеканні блискавки удара.
Гуркоче грім: весняний день,
День першого юно-сонця травня
З долин, з узлісь — бурун пісень, —
— Розливно кров збудилась давня.
Криваві квіти — прапори,
Червоно бунтівливе море,
— А у горі —
— Червоні зорі.

В. Блакитний.

АГЕНТАМ КУПЛЕНИМ.

І знов ви хочете на нас,
Під регіт дикий верескливий,
В пекельній музиці розривів,
Надіть поломане ярмо...
Ну, що ж!.. Приходьте. Ми ждемо...
І ждуть на вас холодні жерла
Поставлених, де слід гармат...
Країні Рад
Таких гостей стрічать не вперве! —
І... проводжать громами їх.
Агентів куплених своїх
Намарне ви до нас послали, —
Чекають їх чи кулі, грати,
Чи Соловків далекий дим...
Не пощастить ніколи їм
Наш край з середини зірвати.
Ось цей хотів зробити так,
Але йому це не вдалося,
Хоч має й сиве він волосся,
І на грудях почесний знак.
Він, бач, хотів у завірусі
Вкраїну кинути на жах,
Цей спекулянт на довгих вусах
І на вишневих хуторах, —
Петлюра другий...
Щоб над кров'ю
Простерти крила, наче крук...
Та піднялося море рук,
І впав цей змовник сивобровий
Із Академії Наук.

В. Сосюра.

З ДУМОК І ВИСЛОВІВ ЛЕНІНА.

“Участь в роботі жінки-робітниці, не тільки
свідомої й партійної, але й безпартійної і най-
більш несвідомої, — необхідна”.

“Справжня революційна партія тільки тоді
може бути створена, коли вона притягне до се-
бе всі кращі елементи революційної класи”.

СТЕПОВА ОАЗА

Нарис про Канадійську Комуни на Україні. Написав спеціально для "Робітниці" М. Ірчан.

(Продовження)

— Минулої осені, хоч був недорід, ми здали державі 22 тисячі пудів хліба — гордо заявляє оден комунар. — А приїхали єюди — застали одну руїну. Зараз в нас 29 будинків, з них тільки кілька старих, решту будували сами...

— Помешкань недостає, будуємо і все мало. Ось великий клуб закінчимо весною, нову їдальню збудуємо, а тоді доведеться будувати великий житловий будинок. Не будуть же комунарі жити розсіяно по своїх хуторських землянках. А в нас тепер 372 чоловіків, не жарти!...

— А як сільсько-господарські машини? Ще американські?

— Сільсько-господарські машини ми передали тепер в куш. Тільки одних тракторів передали 11 штук. Деякі привезені ще з Америки, інші куповані вже тут.

— Як же організовано у вас працю?

— Перші два роки всі ми працювали безплатно під гаслом: "Працюй по своїй здібности, а одержуй з необхідности". Тоді комунарі тільки у виняткових випадках одержували гроші (лікування тощо). Але довго так не могло бути. Ми завели інший порядок, також до якогось часу. Оплату праці розбили на чотири категорії, відповідно до роду праці. Зараз комунарі, що працюють по першій категорії — одержують по 14 коп. за годину, по другій 13, по третій 12 і по четвертій 11 копійок. З свого заробітку кожний комунар віддає 50 коп. кожного дня на харчі, а від решти 50% відраховується на господарство комуні, других 50% на особисті витрати комунара, особливо на одяг. Коли ж буває врожайний рік, за комунарами залишаються всі 100% заробітку після того, як заплатять за харчі...

— А як хто не хоче працювати? — питаю.

— Хто не працює, той не їсть — відповідають мені: — Та таких випадків в нас нема, бо хоч би й хотів хтось поледарювати — не може, соромно перед другими.

— Чи відпустки дають у вас?

— Кожний комунар і кожна комунарка раз в рік мають два тижні платної відпустки, але тільки зимою. Літом ні. Літом горить в нас робота...

Харчі в комуні спільні: їдять всі в одній їдальні. Продукти не видаються окремо до помешкань, хіба у виняткових випадках (легко хворим тощо). Живуть комунарі в окремих кімнатах — сімейні в одній кімнаті, нежонаті по 2-3 в кімнаті. Кімнати чисті, затишні.

При комуні є амбулаторія, що лікарською порадою і ліками обслуговує теж поблизьких селян. Для дітей існує чотирьох-річна трудова школа, для малих ясла, організується дитячий садок. Є теж кооперативна крамниця, що має свою філію на станції. Є парова лазня, свої майстерні — кравецька, шевська, столярня, кузня... Ціле окреме містечко в степовій балці...

— Словом — живемо комуною! — гукнув хтось радісно і бадьоро. — Панові Келлерові, що колись тут сидів, навіть не снилося, що на цьому місці так буйно розквітне великий колектив робітників і наймитів...

— А тільки подумати! На цій землі жив тільки один чоловік, ну, скажемо, одна сім'я, що сама нічого не працювала. Зараз живе тут 372 чоловік і живуть гарно, ще й державі приносять користь і нікого не використовують...

— Звичайно, ми не можемо сказати, що в нас вже все дуже добре. Недостач ще багато і в господарстві і в побуті. Але з кожним роком їх все менше. Не можна ж перебудувати все зразу. От ми, колишні канадці, позмінювалися, правда? Та все таки є ще одиниці, особливо поміж жінками, що думають про Канаду, хоч там тепер біда, але — обманюють себе спогадами. Чортівські традиції держать довго людину. Ну, нічого. Поборемося ще і з традиціями і невмінням і недостачами. Все переборемо, бо ми не сами... Нове життя заставляє кожного дня, кожної години вчитися, слідкувати за всім, боротися за знання, за "правильну політику" і в житті і в господарці, скрізь... Виростемо!...

— А знаєте, товариші — кажу. — На загал — жінки у вас таки відсталі. А може я помиляюся?

— Ні, ні, це правдя — відповідають мені. — Деякі з канадських жінок переродилися і навіть дуже пішли вперед. Але деякі — ой, як відстали. Калічить Канада наших жінок дуже! Колись в краю жінка була як жінка, а в Канаді ні бе — ні ме. Ані пані ні селянка, просто біда одна. Приїхали сюди з Канади, то скільки біди було з жінками. Працювати не хотіли ані руш. Бувало повбираються і сидять собі в садку, а ми працюємо, аж піт очі заливає. Та повільно ми позбулися тих “пань”. Повертали деякі в Канаду (з богом Парасю!), а ті що залишилися, вже працюють. Правда, не всі жінки були такі і спершу. Деякі працювали, але деякі тільки “хорували”, а навіть могли наперед сказати, коли вони будуть хворі. Тепер того нема. За це ті товариші, що залишилися тут і свідомі їхні жінки — про Канаду навіть не думають...

Ми вийшли на горб. В низу — будинки комуни, ніби містечко, на дні балки високий млин і довгим рядом землянки недавніх хуторян, тепер теж комунарів...

— Ви гляньте, товаришу — показують мені. — Доки око сягає, доти наша комунальна земля. Отам кліном врізувалися досі селянські поля, а зараз й вони злилися з комуною. Вже в 1929 році околиці комуни були колективізовані на 86%. Сьогодні на повних 100%.

— Колись вовком дивилися на нас селяне, бо для них ми були якісь “мариканці” (американці) і не визнавали свят та неділів, працювали, як було треба. Багато з них не вірили, що ми щось зробимо на цих руїнах. Тепер не те...

— Спершу приходили до нас й куркулики і посміхалися: “Хазяйнуйте, хазяйнуйте! Через три місяці утічете, голобчики”.. Правда, початки були тяжкі, хоч всі ми працювали дружно, навіть понад наші сили. Але приїхали в зовсім нові умовини, не мали ніякої практики, до того гризла запекла боротьба з маловірами. Та пережили якось і тепер — куди там! Працюємо на всіх парах...

— З Галичини не приїздять до вас?

— Приїздять час від часу в гості до своїх рідних. І знаєте, тяжко зрозуміти деяким з них наше життя. Як-то так, що “нема газди”, що

“всі собі газди”, нема пана ані наставника, всі працюють і всі мають що їсти та поодягані?

— До мене приїхала була сестра з Галичини. Думав, що залишиться, бо дома злидні, аж світиться. Пожила з тиждень і нараз згадала: “Як-то — каже — ніхто у вас не молиться, нема церкви, сумно так”... І поїхала назад. Ех! Калічать ще там попи народ!...

Мені показують великий виноградник на склоні гори.

— Це вже ми садили. Тепер відведено 55 гектарів під самий виноград.

По обличчях, як баготом, почав бити морозний вітер. Комунарі хто хитнув головою, хто нахмарився.

— Поганий вітер, може знищити озимі посіви. Щастя, що немає більшого морозу. Як би сніг — не шкодило б. А то подує-подує і дивись — озимина біла. Добре, як не добереться до корінців. А нам треба врожаю. Ой, треба! І нам і державі...

Балакаю з комсомольцями, що дітьми виїхали з Канади і тямлять там своїх товаришів. Розпитують:

— А як там Джан, Гаррі, Мері, Розі? Чи комсомольцями?

— Не всі — відповідаю.

— Хіба можна так, щоби робітнича молодь була поза комсомолом? Та ще в капіталістичній країні!

Їм тяжко зрозуміти це. Але я тихцем запримічую, що комсомольці комуни куди більше розвинені інтелектуально, як їхні однолітки в Канаді. І дуже-дуже радію з цього.

Перед очима, внизу, — комуна. Мимоволі думаю: степова культурна оаза. Пройде декілька років і тут виросте містечко нового типу. Зернова фабрика...

...Довга балка і узгірря пригадують мені Рейнську долину в Німеччині. Тільки тут скрізь той час, коли і в цій балці розстеляться низом сади, на узгір'ях виноградники.

З новим життям народиться новий край.

“ЛІКВІДАЦІЯ ЗЛИДНІВ, ЯК КЛЯСИ”.

Хутір Івано-Градське півтора кілометра від комуни. На ньому всего 15 землянок, цебто хаток ліплених з глини, бо в степу ліса немає. Івано-Градці — це переселенці з Чернігів-

щини, всего декілька років, як поселилися в цій балці. Тепер хочать злитися з комуною.

В найбільшій хаті на хуторі, що не більша за комору — збори всіх хуторян. На дворі хтось б'є в кусок залізної труби і мені мимохідь згадується з історії вічевий дзвін далеких наших предків. Поволі сходяться чоловіки, жінки. Двері рип — і через поріг слово:

— Здорові були!

Присідають на лавки, а то просто на землю. Тріщить в зубах хуторян насіння, що його лускають ніби машинкою.

— Тільки не куріть, хлопці, а то подушимось — заявляє середніх літ низенький чоловічок і без слова протягнув до свого сусіда руку. Той також без слова насипав йому насіння і в хаті прибавилось нове: чірк-чірк-чірк — туп!

ЧОРНИЙ ДЖОРДЖ

Написав Лев Гумилевський.

(Докінчення.)

Том Лоренс не договорив. Він якось дивно замахав руками і вийшов, не добавивши ні слова.

Джордж здивовано дивився за ним. Він не розумів, чого Том приходив до него. Впрочім він не міг ломати собі голови такими річима, бо був дуже ослаблений і тому скоро забув про Тома. Він і рано не звязав тої дивної візити з появившимся невідомо звідки кошиком, в якому були бараболі і хліб.

Вечером, коли як завжди, зайшов до него Джан, він спитав тихо: — Розуміється, Джан, що я тепер ситий і можу вчитися, але нащо ти зробив це?

— Що я зробив, Джордж? — не зрозумів той.

— Джордж показав на кошик. Джан здвигнув плечима.

— Ми не зробили того, Джордж, хоч ми завжди хочемо допомогти тобі.

— Мати не приходила, — замітив Джордж, — вона прислала сказати, що поїхала шукати праці до Еденбургу. Я думав, що це ти, Джан.

— Хтонебудь із сусідів, — твердо відповів Джан. — Це за те, що ти вигнав формана, Джордж. Вони всі говорять про те і хвалять тебе. Але ж, Джордж, чи я не знав того, що ти зробиш так, хоч би й вмерав з голоду. Ніхто з нас не дивувався тому і я не поздоровляю тебе, Джордж. Але, як Гелен писала лист до юних піонерів до Радянського Союзу, то я ска-

зав їй, щоби вона написала їм про те, що ти зробив, Джордж. Нехай вони знають, Джордж, що і в нас є дійсні молодці.

Джордж зарум'янився так, що і через вугляну краску показався червоний цвіт румянця. Він зніяковів і запитав:

— А ви ще переписуєтеся з піонерами з Радянського Союзу, Джан?

— Розуміється, Джордж! — здивувався той такому питанні. — Чи ж ти не знаєш?

— Так я знаю, правда, — зніяковів Джордж ще більше, — я так спитав. Я хотів спитати, чи доходять ваші листи до СРСР, а їхні до вас?

— Ми дістаємо від них відповіді. Чи ж я не розказував тобі? Чи ж Гелен не показувала тобі їх листів.

— Так, я забув Джан! — змішався той докінця. — Ти даруй мені, Джан. В мене зробилась тепер така слаба пам'ять і я ледви ходжу... Ти не сердься, Джан... Джан здивовано дивився на него.

Якби мати Чорного Джорджа була могла піти на великий мітинг майнерів в Единбургу, то вона була б дещо почула про свого Джорджа. Сам генеральний секретар майнерської юнії згадав у своїй промові про маленького Чорного Джорджа, що вигнав зі своєї хати формана. Поступок малого майнера, на думку генерального секретаря, свідчив про дисципліну і готовість майнерів страйкувати до побідного кінця.

Але Джорджави мати не чула промови гене-

рального секретаря майнерської юнії. Вона душилася в смердячій парі і милянній піні в пивниці єдинбургської пральні і нічого не знала про свого Джорджа.

Чорний Джордж падав духом. Він знав, що майни пусті. Він бачив, як купи відкидків поростають травою. Він сам тільки завдяки щасливій випадковості і допомозі сусідів спасався від голодової смерті. Він вже чув про хорих з голоду майнерів. І він читав босівські умовини відновлення праці, які висіли всюди.

Страйкерам потрібна була поміч. Гірняки не хитались, але їх ломив голод і безнадійна рівнодушність навколо. Це було найгірше і майнері тратили сили й бодрість.

Ноги рудого Джана мелькнули перед його очима. Джордж пізнав їх зараз, але він зі здивуванням замітив чийсь другі біля них, яких не міг пізнати.

Він вийшов зустрічати гостей. З Джаном увійшла Гелен. Вони були веселі. Очи дівчини сяли, а уста носилу здержували крик і сміх. Джордж спустив голову. Так надто горяче сонце заставляє никнути цвіти, що довго стояли в пивниці.

— Чорний Джордж, що з тобою? — Крикнула Гелен, простягаючи йому руку. Ми з добрими вістями до тебе, а ти...

Джордж відвернувся.

— Які це добрі вісти, Джан? — спитав він.
— Я не думаю про добре. І знаєш що, Джан?
— Що?

— Я не хочу вмирати, Джан, але може було би ліпше вмерти. Я не хотів би бачити, Джан, як ми підемо працювати по 8 годин і як форман запише мене на чорну лісту, щоби я нігде не дістав роботи.

— На чорну лісту, Джордж? О ні! Зажди трохи.

— Але чи варта ждати, Джан? — усміхнувся Джордж.

Джан не відповів, а лише обернувшись до Гелен, сказав:

— Читай лист, Гелен, і тоді побачимо, що скаже наш Чорний Джордж.

— Який лист, Джан? — спитав Джордж.

— Читай Гелен містер Смілли зробив точний переклад з російської мови, Джордж. Ми самі були присутні притому.

Джордж притиснув руки до грудей.

— Чому ви хочете мені прочитати цей лист?

— Так вони ж пишуть про тебе, Чорний Джордж.

Гелен розвернула переклад і подала Джорджові лист радянських піонерів.

— Дивись на їх слова. Ми перевели дослівно і ти все будеш розуміти. Ну?

Джордж дивився на дивні букви, відмінні від англійських. Він розумів непевність діточого почерку і тому незнані слова хвилювали його ще більше.

— Дорогі, товариші! — повторяв він вслід за Гелен. — Дорогі, товариші... Ми отримали тої ваш лист, в котрім ви пишете про Чорного Джорджа.

— Ми теж гордимось таким смілим і чесним товаришом. Ми посилаємо йому наш товариський привіт. Ми дістали ваш лист напередодні того дня, коли наші товариші влаштовували збірку в користь страйкуючих англійських майнерів. Ми ходили за тою збіркою в нашій районі і ми розказали про Чорного Джорджа...

Джорджові руки через дрожання насилу держали лист. А Гелен схвильовано продовжала читати:

— Ми приготуємося до переведення Міжнародного діточого тижня. На наших мітингах ми розкажемо про Чорного Джорджа. Ми будемо говорити в ті дні про наших юних англійських товаришів і ви повинні розказати Чорному Джорджові і всім дітям майнерів, що вони мають вірних товаришів в країні, де нема босів, які посилали би дванадцятьлітніх дітей до майнів, в країні, де майни і фабрики належать робітникам, а земля селянам, де нема учителів, що бють дітей лінійками по руках за питання. І ми даємо тверду обіцянку до кінця боротися за те, за що борються наші батьки. Будьте готові!...

Чорний Джордж завмер.

— Все? — зірвалось з його поблідлих губ.

— Тут тільки підписи, — пояснила Гелен. — Хочеш прочитаю.

— Чи ж тобі мало того? — перебив її Джан, дивлячись на Джорджа. — Тобі мало того Джордж?

— О, Джан, цього досить. Цього навіть надто досить для мене, Джан!

Гелен зложила лист.

— Нам ніколи, Джордж. На нас чекають на шкільнім подвір'ю. Ми ще нікому не читали, крім тебе. Ходи з нами, як хочеш почути ще раз...

Джордж кинувся по хаті шукати за шапкою і чобітьми. Він заледви міг взутися. Дивлячись на него, Джан не міг втриматися від товариськи-лукавого питання:

— Може ти хочеш вмерти, Джордж?

Джордж мовчав.

— Щоби не бачити того, що буде, Джордж? Як форман запише тебе на чорну лісту...

Ні, Джан.

В чоботях Джордж був вищий і твердше

стояв на ногах. І він показався Джанові і Гелен зовсім іншим, коли він, блискаючи очима говорив до них:

— Чи ж ми не можемо зробити, того, що зробили працюючі Радянського Союзу в своїй країні? Ми виростемо і зробимо це, Джан. Повір мені.

— Я вірю, Джордж.

Одна секунда суворой мовчанки звязала їх всіх, як тайна присяга. Маленький майнер стиснув мовчки руку товаришам і тільки заглянув у їх очі. Він прочитав ту присягу в їх блеску і з високо піднятою головою вийшов услід за ними.

Кінець.

Засипана землею цивілізація

Еспанські завойовники, які в шіснаціятім столітті відкрили Юкатан — півострів на південному кінці Мексика — залишили звіти про великі міста, мармурні палати та дорогоцінні святині, які вони, як писали найшли в новім краю. Пізніша історія відкинула ті оповідання як фантастичні видумки, пояснюючи їх тим, що перші еспанці в Америці мусіли якось оправдати свої коштовні подорожі і тому прибільшували та прикрашували свої відкриття.

Однаке ще новіші досліді показують, що еспанці шіснацятого віку не зовсім таки неправду говорили. Хоч вони не бачили в Юкатані міст і палатів, та мабуть чули, що десь щось таке було, і могли думати, що десь далі за лісами і горами ще десь є. В той час традиція колишньої слави Мая (індіянське плем'я, що замешкує Юкатан, Гондурас і Гватемлю) могла ще бути жива.

Але щойно в половині девятнадцятого століття археологи попали на слід стародавньої цивілізації, що колись цвіла в Юкатані, Гондурас і Гватемалі, але вже в п'ятнадцятім столітті здається зовсім завмерла. Перший дослідник майської минувшини Дкан Л. Стівенс, який викопав зі землі ще лиш кілька відломків старих скульптур, прирівнював їх що до краси й симетрії зі старими грецькими моделями. Пізніші розкопки виявили справді існування — колись в дав-

ній давнині — цілої маси битих доріг, великих міст і мистецьких святинь та монументів. Немає сумніву, що стара майська цивілізація коли не попередила єгипетську, то певно може з нею порівнятися.

Однаке розкопувати власне тільки що почато і викопано з землі тільки ще перші піраміди, частини монументів та стіни будинків, а рахують, що в Юкатані, Гватемалі і Гондурасі є тисячі місць, де варто би докопуватись. Та трудність не тільки в тім, що та стара цивілізація вросла в землю та записала землею, а що вся земля зарозла густим, непрохідним тропічним лісом. Накількасот кроків від стежок, якими ходять люде, лежать навіть на верху руїни покинутих і позабутих міст, а ніхто їх не бачить, а хочби й знав, що вони там є, то через "джунглі" не добереться.

Щойно тепер аероплян дає можливість розглянутись в тій цілій території бодай хоч з гори, з повітря. Недавний полет Ліндберга з археологом Рикетсоном був першою спробою зорієнтуватись в головних центрах цивілізації Мая та бодай сфотографувати ті руїни, що ще понад землею і в таких місцях, де аероплян може спуститись. Для того, щоби цілу ту пропащу цивілізацію добути на верх бодай на стільки, як добуто єгипетську, треба буде багато десятків літ.

Природа й люди

Написав П. І. Кравців.

(Продовження)

Дальші спостереження над громадянами багатоклітинного організму відкривають нам особливості, що ніби розбігаються з інтересами окремих клітин. Якщо ми порівняємо диференційовану клітину (клітину — “спеціаліста”) з одноклітинним організмом, то нам впаде в очі, що яканебудь інфузорія вільно рухається в просторі і самостійно влаштовується там, де їй краще і зручніше. За сприятливих умов вона живе довше, ніж диференційована клітина. Волю ж її нічим не обмежено.

Диференційовані ж клітини, за деякими лише винятками, лишаються на місці свого народження й живуть недовго, наприклад, червонокрівець живе не більш як 5 тижнів.

Цікаво відзначити, що коли клітина диференційована більше, то більше обмежено й її рух та воля. Найскладніші своєю організацією клітини мозку; їх засуджено на цілковиту непо рушність, вони позбавлені можливості її розмножуватися. Виконуючи покладені на них організмом певні роботи, вони, так само як робочі бджоли вулика, не дають потомства. Правда, живуть ці клітини стільки ж, скільки живе і людина та тварина. Зародившись та розвинувшись в утробі матері, нервова клітина безупинно живе протягом усього життя людини та вмирає з останнім її конанням.

Вчений Каррель перевів такий дослід: він узяв з організму декілька куснів тканини та змістив їх у рідину, що мала ті-ж поживні речовини, які беруть клітини на місці свого звичайного перебування. Після цього Каррель наситив цю рідину киснем та підігрівав її до температури тіла, старанно пильнуючи, щоб не пройшли до цієї культури гниляві бактерії. Ці клітини, вирвані з умов спільного життя ор-

ганізму, виявили через деякий час повну життєздатність: вони почали швидко розмножуватись діленням. Тканина росла, і, що найцікавіше, диференційовані клітини, мов би скидаючи з себе ланцюги обмеження, набули круглої форми найпростіших одноклітинних організмів. Водночас ці клітини виявляли властиву їм здатність рухатися в різних напрямках. Інакше кажучи, ці клітини перетворилися на найпростіші одноклітинні організми.

Отже, диференційовані клітини, через незалежні від них обставини, потрапляють, так само як Робінзон, на безлюдний острів. Пробувши в таких умовах деякий час, ці клітини перетворюються ніби на дикунів, на одноклітинний організм, набуваючи всіх характерних властивостей останніх.

Ще цікавіші досліди переміщення з організму вже не тканини, а цілих органів у штучні умови. Такі спостереження перевів російський професор Кулябко над серцем — органом, що відзначається деякою автономністю. Минаючи класу холоднокровних тварин (жаб, черепах), в яких вирізане серце звичайно може жити тижнями, він узяв для своїх дослідів теплокровних тварин, вирізане серце яких звичайно дуже швидко зупиняє свою діяльність. Перепускаючи через жили вирізаного серця сироватку крові, йому вдалося на деякий час продовжити роботу серця.

1909 року проф. Кулябко намагався оживити мертве серце, виїняте з трупа крілика. Підвісивши його за урізок жили, що відходить безпосередньо від серця (себто аорти) до штативу, він, за допомогою особливого апарата, вливав до жил серця рідину, що мала поживні речовини крові, попереду нагріваючи її до температури тіла тварини. У вирізаному з трупу серці прокинулося життя, окремі частини його

почали скорочуватися та розширятися правильно й послідовно.

В одному з дальших дослідів проф. Кулябко оживив серце крілика, вирізане через 14 годин після смерті. В описаних вище умовах, серце проробило 3 години, після чого було покладене на лід. Через 46 годин його знову вмістили в попередні умови спостереження. Серце це знову ожило і деякий час працювало. Взагалі серце зберігало свою життєздатність протягом 66 годин після моменту смерті. В одному з дальших дослідів йому вдалося оживити серце через 7 день після смерті тварини.

Швидко після цього професор Кулябко перевів спостереження над серцем, вирізаним з трупа тримісячної дитини через 3 доби після смерті. Серце було вміщене до вищезгаданого апарата, і через 20 хвилин воно цілком нормально почало виявляти свою діяльність. Професор Каррель перевів ще такий дослід. Він вирізав у кішки весь кишківник, вмістив його в посудину з рідиною, що мала поживні речовини крові. І цей досвід закінчився цілком успішно — кишки жили і працювали протягом двох діб.

Особливо цікаві досліди Бровн-Секара. Він відтяв голову собаці, що жила в лабораторії, і провів до головного мозку сироватку крові через перерізані жили, відновлюючи таким чином кровообіг в мозку. Через декілька хвилин голова собаки, коли вимовляли її ім'я, повертала очі до того, хто її кликав.

Перелічені досліди яскраво ілюструють нам, що для добробуту всіх громадян багатоклітинного організму клітини й органи поступаються своєю волею та припиняють свою життєздатність, хоч і мають ще невитрачену життєздатність. Якими ж шляхами і способами, ніби прикута до одного місця, клітина-громадянин одержує і повітря щоб дихати, і їду, і матеріал для роботи? Задля цього всю територію багатоклітинного організму посмужено сіткою жил, якими протікає кров, як по рейках залізниці, прокладених у певних напрямках. Вся густа сітка жил починається від загального стовбура, що має назву аорти, зв'язаної з серцем. Серце — це мускул завбільшки з кулак; всередині його є дуплини. Коли серце розширяється, то воно вбирає в себе кров, що протікає, а коли стискується, то виштовхує її в аорту, звідки

окремими гілочками кров проходить до того або іншого органу.

Кожний орган має свою спеціальну кровеносну гілку. Коли така гілка входить до органу, вона починає ділитися на дрібніші й дрібніші гілки. Кінцеві ж гілки такі тоненькі, що клітина, яка прилягає до них, може одібрати кисень крові та увібрати в себе поживні речовини крові.

Через жили, що відходять від органів, кров несе від клітин вуглекислоту, одержану замість кисню, та спрацьовані клітинами речовини. Далі кров іде до другої половини серця, щоб звідти потрапити до легенів, звільнитися тут від вуглекислоти та одержати замість неї кисень.

Серце — це центр системи кровообігу. Вдень і вночі, безупинно працюючи протягом усього життя, серце розганяє кров, поширюючи її хвилю по всій території багатоклітинного організму. Серце скорчується від 65 до 70 разів на хвилину, а підчас посиленої роботи й частіше. Цікаво відзначити, що цей орган, маючи такий невеликий розмір, виявляє надзвичайну силу. За переведеними спостереженнями серце здорової людини виконує протягом доби роботу, якої досить було б для того, щоб піднести вола в 200 к. вагою на висоту около 50 метрів.

От яка складна система потрібна для того, щоб доставити кисень глибоко лежачим клітинам, відділеним від зовнішнього оточення! З другого боку, кров має обов'язок доставляти клітинам поживні речовини. Тому система кровообігу є зв'язана щільно з системою органів травлення, звідки вона й бере потрібні речовини, запозичені з їди.

Ми бачили, що кров, відходячи від клітин, відбирає у них покидьки життя — вуглекислоту та продукти розпаду білків. Задля цього ж система органів кровообігу зв'язана, з одного боку, з системою дихання, щоб виділяти вуглекислоту в повітря, та, з другого боку, зв'язана з органами виділення — нирками та потовими залозами, через які з сечю та потом виділяються спрацьовані частини білків — сечовина та сечова кислота.

Яким же способом встановлюються правильні взаємовідносини та пляномірна робота численних клітин нашого організму? Це можливо

лише тоді, коли є сувора дисципліна. Під звуку серця, під його своєрідний “тік-так”, в людському організмі суворо ритмічно йде робота. Прикладіть вухо до грудей сусіда і ви почуєте ритмічне “тік-так” — то голосне, то тихе, то повільне, то швидке. Відповідно до цього й робота клітин іде то швидше, то повільніше, то дужче, то слабше.

Так само ритмічно працюють органи дихання, змінюючи віддих видихом. Ці дві системи щільно з'язані між собою. Частішає робота серця і дихання частішає, і, навпаки, спробуйте дихати повільніше — і серце затримає темп своєї роботи. Такі зваємовідносини мають назву гармонійних. Цей ритм і гармонія являють собою важливі чинники у складній роботі організму людини й тварини.

Скільки ж громадян-клітин у людському тілі? За підрахунками вченого Бранд-Форд-

Томсона в головному мозку виявлено 9 мільярдів, двісті мільйонів клітин. Виходить, що кількість живих клітин одного мозку переважає в декілька разів кількість живих людей на всій земній кулі! І це лише у мозку — в невеличкій частині тіла. Зрозуміло, що всіх клітин у нашому організмі безліч.

Хто ж диктує закони, стежить за всією складною роботою частин цієї величезної багатоклітинної держави? Це справа керівного органу. Де ж він міститься в нашому тілі та якими шляхами й способами керує він життям та контролює діяльність клітин в органах? Для цього великого органу думки й творчості є костяний палац — череп, поставлений у людини на найвищому, почесному місці. Ножем його не дістанеш. Щоб зірвати кришку черепа, треба озброїтися пилкою, молотком то долотом.

(Далі буде.)

Молочення збіжжя в колективному господарстві на Радянській Україні.

Фізкультура зміцняє жіночий організм

Фізичні вправи для жінок потрібні аніж не менш, як і для чоловіків, але застосовувати їх треба обережніше, зважаючи на особливості жіночого організму. А особливості жіночої статі проти чоловічої позначаються ще в дитинстві.

Вік же з 12 до 15 років у дівчат є переходовий. Вони хутко зростають на височині, а тимчасом огруддя відстає в своїм розвитку. Дівчата переганяють і на зрості, і на розумовому розвитку хлопців і в 14 років ця їх перевага найдужче позначається. 14-літня дівчинка всіма розмірами тіла більша, як хлопець такого ж віку. Хутко зростають її розміри серця, а тимчасом кровоносні судини відстають у тому зрості. Утворюється становище якраз протилежне тому, що буває в дошкільному віці. Велике серце проштовхує кров через вузькі, ще недорозвинені кровоносні судини; через те стається побільшений тиск крові і досить часто розлад кровообігу та з'являється недокров'я. Посилене зростання позначається деяким зменшенням загальної працездатності та нервовою нерівноважністю.

Отже треба дбати, щоб дівчата в цьому віці особливо мали сприятливі умови для розвитку

їхнього організму. Тимчасом це є саме шкільний вік, шкільне ж навчання дечим шкідливо впливає на дитячий організм.

За найкращий засіб проти шкідливостей школи є рухання та взагалі пробування на свіжому повітрі. Гімнастика, ритмічні танки, рухливі гри, екскурсії, прогулянки — все це є за засіб зміцнити м'язи, підсилювати обмін речовин та діяльність легенів. В цьому віці можна обережно почати спортивні вправи. Кожна дівчинка, як і кожен хлопець, мусить навчитися плавати. Зимовий спорт, катання на санках, ковзані, лижви дають прекрасну змогу унешкодити шкідливі впливи в цій порі розвитку й скористуватися для зміцнення жіночого організму в переваг спорту — повітря без пилюги і сонячного світла.

Як з'являються в дівчини менструації, то в час менструацій треба дуже обережно ставитися до фізичних вправ. Перші 2—3 дні ніяких вправ робити не можна, в дальші дні, як немає великої та болісної кровотечі, можна дозволити індивідуальну гімнастику та нормальні гімнастичні заняття, окрім вправ, що на них треба дуже напружуватися.

Др. В. А. Блях.

ВСЯЧИНА

ВМЕРЛА, ВОСКРЕСЛА Й ЗНОВУ ВМЕРЛА.

В місті Гавані на Кубі вмерла була з незнаних причин дочка одного багатого купця. Коли її мали вложити до труни й цю останню мали забити цвяхами, сталося "щось нечуване", бо померша, яка в дісности була в летаргічному сні, пробудилася. Та освідомивши собі небезпеку, яка їй грозила, якщо б її живцем погребано, "воскресла" дочка купця попала в такий переляк, що не могла прийти до притомности й вмерла тепер на правду на удар серця.

ТРИНАЦЯТЬЛІТНИЙ БАТЬКО.

З Будапешту доносять, що там відбувся цікавий процес. Обжалованим являвся молодий хлопчина Л., що має всього тринадцять і пів років. Його подала 19літня дівчина до суду, назначивши батьком дитини. Дівчина домагалася аліментів. Батько хлопця довідався про все щойно з судової скарги і прибув разом з адвокатом до суду.

Оборонець хлопця твердив, що ізза молодого віку оскарженого не можна йому приписувати батьківства. Але суд признав хлопця батьком й засудив його на заплату 16 пенгів тижневих аліментів. При опущенню салі частували себе обидва діди полічниками.

ПРОДУКЦІЯ ВИНА.

Франція продукує річно 49 мільйонів гектолітрів вина, Еспанія 23 мільйони гектолітрів, Португалія 8 мільйонів, Німеччина 1 мільйон гектолітрів. Загально в цілому світі продукується річно 149 мільйонів гектолітрів вина. Найбільше пива продукує Німеччина, бо аж 48 мільйонів гектолітрів річно, Англія продукує пива 36 мільйонів гектолітрів річно, Бельгія 17 мільйонів гектолітрів, Чехословаччина 10 мільйонів, СРСР 3 мільйони, Польща тільки 1.7 мільйона. В цілому світі річно продукується 172 мільйонів гектолітрів пива.

Куховарські поради

ТЕЛЯЧА ПЕЧЕНЯ ЗАВИВАНА.

Взяти кавалок телятини від лопатки, (вибрати кістку), розбити валком на тонку паляницю, посолити і залишити на стільці. Окремо зварити на твердо 3 яйця, пократити на чвертки, також пократити в пасочки кусник солонини, кусник шинки, повкладати на розтовченім м'ясі, — звинути тісно й обв'язати шнурочком, щоб не розлетілось. Взяти один зубок часнику, пократити його на довгі, тонкі кусники і нашпикувати ним печеню, обтачати в муці та вложити на бляшку відповідної величини, на киплячий смалець (товщ). Обрум'янити з усіх сторін й покласти до рури, підлити двома ложками води прикрити і хай дуситься. Як м'яка, — готова; виняти, щоб трошка пристигла і тоді відкинути шнурочок. Кратити дуже тонким ножом. Уложити на тарілці, обляти гарячим сосом і подати. До неї додається окремо товчена або присмажена картопля, компот, квасна салата з капусти, картоплі, цибульки фасольки; гарно уложити на тарілці поцукрувати трошки, поперчити й поляти оцтом, оливою або товщем від печені.

КОВБАСКИ В ТОМАТІ.

400 грамів ковбасок (сосисців) одварити, потім злегка підсмажити на маслі (масла треба не багато). Одну ложку масла розпустити, додати одну ложку борошна, добре розмішати і влити пів склянки томату, увесь час мішаючи. Додати близько одної склянки води, що в ній варилися ковбаски, дати добре проваритися, покласти в цей соус ковбаски, накрити накривкою і тушити хвилин з десять.

СУП-ПЮРЕ З КАРТОПЛІ.

Зварити бульйон із 1 моркви, 1 петрушки, 1 пастернака, 1 цибулини. Покласти 800 грам. почищеної картоплі. Як картопля звариться, цибулю викинути, всю решту пропустити через м'ясорубку і добре розмішати з супом. Покласти 1 ложку коров'ячого масла та 100 грамів сметани. Замість сметани можна розбити 2 жовтки та 1 склянку молока і влити в суп вже як подавати на стіл. Вливаючи, треба весь час мішати, щоб суп не кипів. Окремо висушити до супу маленькі кубики білого хліба.

НИРКИ ТУШЕНІ.

З 2 нирок зняти плівки, намочити їх у холодній воді на 1 годину, потім покласти в кип'яток і, трохи проваривши, виїняти їх, порізати дрібненькими шматочками і обкачати в борошні. 1 — 2 цибулини підсмажити в маслі, покласти зверху нирки, підлити трохи води, накрити накривкою, додати 1 лавровий лист, трохи пахучого перцю і тушити до м'якості, увесь час підтрушуючи рондель. Коли уже будуть готові, додати 100 грам. сметани і раз прокип'ятити.

ВІДВАЖИВСЯ.

В'язничий сторож (до засудженого на смерть): Що бажаєте дістати на ваш останній обід?

Засуджений: Гриби! Я досі ніколи ще не їв грибів, бо все боявся, що можу втруїтися.

НА 100 ДІВЧАТ — 104 ХЛОПЦІ.

В 1925 році в Америці народилося 966,073 хлопців і 911,000 дівчат. Тепер в Америці на кожних сто дівчат є сто чотири хлопці.

БРЕХУНИ.

Зійшлися два брехуни і почали хвалитися своїм знаменитим зором і слухом. Перший з них показує далеко на стайню і каже:

— Ти бачиш ту стайню?

— Бачу.

— Бачиш ту муху, що лазить по даху? — знов питає перший.

— Не бачу — каже другий — але чую, як гонти тріщать під ногами мухи.

В ЛІСІ.

Бандит в лісі до прохожого: "Дай гроші, а ні, то смерть тобі!"

Прохожий: Грошей не маю. Але, якпустиш мене живого, то я всіх моїх багатих знайомих підмовлю, щобитуди йшли і впали в твої руки".

ДІТИ.

Мама до сінка: "Ти зів усі яблунка? Про сестру й не подумав, що прийде?"

Синок: "Саме того, що думав, я їв скоро, щобити зїсти ще заки вона прийде і захопить решту".

МАЙБУТНЯ "ПРИЄМНІСТЬ".

Дочка: Мамо, але Івась має такі погані навички!

Мати: Я знаю, але подумай, як тобі приємно буде віді-вчити його від них, коли він уже буде твоїм чоловіком!

КОКЛЮШІ ВИНЕН.

— Стидайся, Юрчику, чому кидаєш каменем у того хлопчика?!

— Бо не можу ближче приступити до нього. Він має коклюші!

БОРОТЬБА ТА ПОБІДА.

— Я держав його за поли сурдута обома руками і тарах раз у лице з одного боку, потім тарах з другого боку!

— Якже ж ти міг бити, коли ти держав його обома руками за поли?!

— Але ж це він мене бив!

ВИЗИСКУЮТЬ ЇХ, БО НЕ- ОРГАНІЗОВАНІ.

Прочитавши в "УРВ" і в "Робітниці" поклики, щоби працюючі писали дописи про своє життя і працю в фабриках, майнах, ресторанах то що, я рішила написати допис про те, якому визискові і поневоленню підпадають робітники нашої місцевості Лондон, Онт., в кравецькій шалі Гріна і Свіфта.

В згаданій шалі робітники працюють дуже тяжко, а заробляють всього від \$3.50 до 4.00 дешею. Але щоби заробити ті гроші, то вони мусять працювати дуже скоро, мусять напружувати при праці всі свої сили. А роблять вони всю роботу на пісворк. Хто не може скоро робити того боси відправляють по кількох днях праці.

А можуть капіталісти так жорстоко визискувати робітників головню тому, що вони не зорганізовані і клясово не свідомі. В тих фабриках Гріна і Свіфта часто буває таке: як лише юнійні провідники намагаються скликати робітників на мітінг і зорганізувати їх, то боси виставляють великі оголошення, що в тій самій годині спортсменки гратимуть бейс-бол, або фут-бол. І невідомі робітники лезлять на ту штучку та замість іти на мітінг, ідуть дивитися на гру в бейс-бол. Отак легко відтягають боси робітників від організації.

Але одного разу юнійному організаторові так вдалося

скликати робітників зі згаданої шапи на мітінг. Він пояснив їм, чому капіталісти так жорстоко визискують їх, закликав зорганізувати юнію і вийти на страйк. Спочатку страйкері трималися солідарно і були вигляди на перемогу. Але бос, побачивши це, встроїв штучку. Він скликав усіх робітників до шапи, а юнійного організатора не пустив. В шапі бос виступив з промовою і погрозами та просьбою заломив одностайний фронт страйкерів. Страйк ще продовжувався, але велика частина робітників стала скебами. Бос використав це роз'єднання робітників в той спосіб, що тих робітників, які трималися до останку на страйку і належали до юнії, нагнав від праці і тим самим розбив юнію.

На весні 1929 р. робітники тих кравецьких шапів рішили вдруге зорганізувати юнію. Частина робітників вже була записалася до юнії, але бос зробив тоді таке: видрукував карточки, на яких було написано "Я нижче підписаний заявляю, що більше не буду належати до юнії" і роздав їх всім робітникам та приказав підписати. Всім, що не підпишуть тих карточок, було загрожено втратою праці. Багато робітників підписали ті карточки, а багато ні, але організування юнії бос стримав тою погрозою.

Коли-ж прийшла осінь, то робітники побачили, що бос надув їх. Бо він викинув на брук багато і тих робітників,

що підписали карточки і тих, що не підписали.

Весь той визиск і підлі підступи боса повинні би навчити вже робітників розуміння своїх інтересів. Найвища пора, щоби робітники кравецької шапи Гріна і Свіфта зорганізували свою бойову юнію.

Лондон, Онт.

Робітниця.

ЗАМІСЦЬ ПРАЦІ — КЛОБИ.

День 6 березня заставив мене написати кілька слів. В той день в нашому місті Монреалі, Кве., тисячі робітників і робітниць вийшли на вулиці і заповнили їх коло Ситі голу. Всі, що демонстрували говорили тільки про одно: про голод, холод і про безробіття. Всі журилися тим, що не мають, де продати своєї робочої сили, щоби за неї купити хліба. І всі вийшли, щоби боротися проти теперішньої руйної капіталістичної господарки. Безробітні домагалися праці або хліба. Але капіталісти замість праці або хліба вислали проти безробітних поліцію. Піші полісмени були безробітних клобами, а кінні трактували кінсьми.

Цей день монреальські робітниці й робітники довго будуть пам'ятати. Ми пізнали того дня, що доки проти капіталістичного насильства ми не поставимо своєї сили, доти ми не дібемося нічого. То ж організуймося товаришки і товариші та організовано борімося.

Т. Муртсн.

Монреал, Кве.

ДЕЩО ПРО НАШУ ПРАЦЮ.

Читачки “Робітниці” може думають, що відділ Жінсекції ТУРФДім в Іст Віндзор, Онт., маленький і тому його членкині так мало дописів пишуть до “Робітниці”. А це так не є. Наш жінвідділ досить великий. Після обчислень він являється, що до кількості членкинь в ньому, 8-им з ряду в цілій Канаді. Він має досить велике число членкинь і якби вони хотіли, то моглиби добре працювати і до “Робітниці” дописувати. Але наші членкині чомусь не пишуть ні про свою працю, ні про життя працюючих у нашій місцевості.

Найголовнішими недостачами наших членкинь є те, що вони не досить активні і що деякі з них не можуть позбутися самолюбства. Через ту останню недостачу членкині часто вносять до організації непотрібні, роздори, які сприяють розвитку організаційної праці. А це, розуміється, є одночасно показником, що наші членкині замало цікавляться класовою боротьбою. Бо якби вони належно цікавилися нею, то це присвячували би так багато уваги особистим справам. Хто намагається зміцнити робітничий рух, той ніколи не сприяє розвитку організаційної праці особистими роздорами.

Збори ми відбуваємо раз на місяць, а заряд — засідання після потреби. Спільними читаннями керує організаційно-освітній комітет. Ми відбуваємо їх кожного четверга.

Що до зборів, то все було би гаразд, якби наші членкині трохи більше вивчали правила як саме належить переводити

їх. А так через те, що не всі знають ті правила, повстають часом на зборах непотрібні замішання. По мойому, то в тому є багато вини нашого інструктора, бо він повинен заставити і навчити членкинь, як належить переводити збори.

Третя Конференція Жінсекції зробила натиск на те, щоби членкині вчилися провадити організаційну працю своїми силами. Але в нашому відділі замало працюють в тому напрямі як членкині, так інструктор.

Найбільшою недостачею багатьох наших членкинь є те, що вони всю роботу кладуть на плечі одиниць, а самі лише збоку критикують, як чого ті одиниці не можуть виконати так, як цього вони бажають собі. З таким поступованням ми мусимо покінчити і всі щиро взятися до праці та до само-освіти.

Неробкорка.

Іст Віндзор, Онт.

МИ РАДО ПОМОЖЕМО.

Отримавши “Робітницю” з 1. квітня, я залишила всю домашню роботу (вона така, що її ніколи не можна скінчити) і почала читати її. В ній я наїшла допис з Торолд Савт, Онт., в яким товаришка пише, що тамтешні товаришки задумують зорганізувати відділ Жінсекції ТУРФДім. Прочитавши той допис, я дуже зраділа. Значить, в нашій околиці буде ще один відділ Жінсекції.

Авторка допису жалується, що наші торолдський жінвідділ не помагає їм в задуманій праці. Товаришки, ми радо поможемо вам в тій праці, бо ми-ж на те й належимо до організації, щоби помагати працюючим

організуватися і разом з ними боротися проти капіталізму. Як вам треба якої небудь помічі, ви сміло вдавайтеся до нас, а ми не відмовимо вам її з певністю.

Членкиня Жінсекції.

Торолд, Онт.

МОЇ ПРИГОДИ.

Цим разом хочу написати про тих чоловіків, що непускають своїх жінок до робітничої організації. Знаєте, наші чоловіки великі філософи. Жоден з них не скаже вам що “жінка до коцюби а не до організації”. Цей “аргумент” вже віджив в них свій вік. Наші чоловіки ханаються нових “аргументів”.

От питаю одного:

— Чому ваша жінка не належить до відділу Жінсекції?

— Е та що вона там буде робити, — відповідає, — вона неграмотна, буде тільки тягарем в організації. А я дорожу організацією і не хочу наложувати на неї тягару, тому й відраджую своїй жінці записуватися. Але, розуміється, я їй не бороню. Вона має свій розум.

Мой, мой, мой, гадаю собі, отось заспівав...

— Але-ж, товаришу, я сама пераз чула, як ви говорили, що наша організація є культурно-освітня організація і завданням її є освідомляти своїх членів та членкинь. Отже ж і ваша товаришка навчиться і не буде неграмотною.

— Пробував я вже, пробував вчити її і знаю, що вона не навчиться...

— Ну але...

— Ні, ні! З цього нічого не

вийде. Моя жінка нездібна до організації, немає дару, я знаю, що я роблю.

Бідне те твоє знання, сказала я і пішла далі.

Інший перекопував мене, що вони обое не можуть ходити, треба, мовляв бути комусь вдома з дітьми, а що він здібніший і "більше потрібний" в організації як жінка, то він ходить, а вона сидить дома.

Також "аргумент", подумала я. І звідки та бідна жінка набере отих здібностей, як буде сидіти вічно вдома? Чи подумав він про це?

Всіх тих "аргументів", що я чула, годі вичислити, а всі вони, мовляв, роблять за "добровільною" згодою своїх жінок. Вони ж, себто жінки, самі знають, що так повинно бути, а не інакше і кінець кінців всі вони роблять "на добро організації".

А я от читаю одну книжку з Радянської України, в якій говориться: "Століттями створена відсталість жінок, в силу цілої низки умов залишається в значній мірі щеї тепер. Наслідком цього є те, що тисячі висуваних до суспільного життя мушкетерів, багато учнів та тих, що закінчили ті чи інші інколи, не можуть вже потім знайти спільної мови, щоб продовжувати спільне життя з людиною, що не досягла їхнього культурного рівня. Не беручи на себе турбот підняти її до свого рівня, вони йдуть шляхом розриву шлюбів..." Невже-ж і наші товариші бажають собі цього?

Йти самому вперед не гарно, але треба допомогти їй жінці рухнутися з місця, бо чим більша між нами буде прірва тим

тяжче порозуміватися між собою, тим більше непорозуміння, а головне, неорганізованість і невідомість робітниць капіталісти використовують для збільшення їхнього визиску й поневолення і для зривання заробітної платні робітникам. Отже товариші повинні помагати нам, робітницям організуватися і організовано боротися проти капіталізму.

Треба дати нам жінкам змогу і допомогти вчитися. А вчитися можна тільки в робітничій організації. Тому товариші, які самі є членами робітничих організацій мусять подбати щоб і їх жінки були членками відділів Жінсекції, трейд юній і комуністичної партії, і щоб вони спільно боролися проти капіталізму.

Ошава, Онт.

Ганна.

НЕВИГІДНО НАМ, АЛЕ ПРАЦЮЄМО.

Від річних зборів вся праця нашого відділу йде краще. Освітній комітет докладає всіх старань, щоб наші жінки відділ влаштовував як найбільше лекцій і спільних читань, щоб членкині освідомляли себе клясове. Спільні читання ми відбуваємо кожного тижня у вівторок. Ми гарно поступали би вперед на освітньому полі як би так мали хоч трошки більше приміщення. А в теперішньому приміщенні ми дуже перешкоджаємо одні одним.

Наприклад, на недавньому спільному читанні було так. Ми почали читання, а відділ С. М. мітинг на сцені. Салія наша маленька і як молодь почала дискутувати, то ми не чули то-

го, що читали. Ми вже зговорилися були, щоб перервати читання і продовжати його, як молодь скінчить мітинг, але один товариш сказав нам, що на те місце вже чекає оркестра, щоб зробити пробу.

Тоді ми рішили перенестися до буфету. В буфеті засідав пресовий комітет. Він зробив нам місце і ми взялися до читання. В буфеті гомін не дуже перешкоджував нам, але зате капала нам вода з даху за обшивку, бо саме сніг топився, а дах у нашому приміщенні дірваний.

Не вважаючи на те все, ми читали й дискутували до пізньої ночі.

Отакі то труднощі маємо ми через брак доброго приміщення.

Гемилтон, Онт. *Н. Тракало.*

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ ОРГАНІЗАТОРКИ ЖІНСЕКЦІЇ ТУРФДІМ, т-ки Зень.

На подорож організаторки сколектовано на масових мітингах: в Саскатуні, Саск., \$11.00, в Ріджайні, Саск., \$13.00, в Мус Джо, Саск., \$9.50, в Форт Френсес, Онт., \$13.30 в Кобалт, Онт., \$7.20, в Кіркленд Лейк, Онт., \$9.01, в Руан, Кве., \$10.46, в Тіммінс, Онт., \$8.20, в Савт Поркюпайн, Онт., \$4.95, в Енсонвил, Онт., \$5.00, в Ошаві, Онт., \$8.00, в Монреалі, Кве., \$25.00, в Ошаві, Онт., \$4.70, в Торонто, Онт., \$13.75, в Брентфорд, Онт., \$5.00, в Кіченер, Онт., 4.12, в Лондон, Онт., \$4.30, у Віндзор, Онт., \$26.88. Разом \$183.47.

З відділових кас видали на подорож організаторки відділи Жінсекції в Саскатуні \$4.00, в Мус Джо \$5.00, в Форт Френсес \$16.70, в Тіммінс \$10.00, в Енсонвил \$3.00, в Торонто, \$10.00, в Лондон \$2.70; Ц. К. Жінсекції виплатив \$51.57. З розпродажі книжок прийшло \$10.75. Разом \$113.62.

Загально зібрано на подорож організаторки \$197.09. Росходу було \$197.09. До каси Ц. К. Жінсекції передано \$100.00.

Як наші відділи святкували 8-ме березня

ВЕСТ ФОРТ ВІЛ'ЯМ, ОНТ.

Заходом відділу Жіночої Секції ТУРФДім і української частини Комуністичної Партії Канади відсвятковано у Вест Форт Вільям, Онт., Міжнародний день жінок-робітниць в неділю, 9 березня, концерт-мітінгом.

Концерт відкрито Діточим Інтернаціоналом, який відіграла друга група мандолінової оркестри під проводом диригента т. Перуняка. Концерт випав досить добре. В програмі концерту входили деклямації, хорові пісні, дуєт, соля на п'яні, гра мандолінової оркестри і промови. Голова концерту товаришка Погорілець відкрила свято і пояснила присутнім ціль концерту та значіння Міжнародного дня жінок-робітниць.

Посередині концерту забрала слово товаришка Е. Чепесяк. Вона у своїй промові говорила про значіння Міжнародного дня жінок-робітниць, про початки організування трудящих жінок в цілому світі, а також про початки організування Жіночої Секції ТУРФДім в Канаді та в нашій місцевості. Далше товаришка говорило про імперіалістичну війну, яку капіталісти підготовляють одні проти одних і проти СРСР. Вона сказала, що ми повинні наближаючися війну перемінити в горожанську війну і повалити капіталістичний лад, а на його місце завести радянський лад. При кінці промови т-ка Чепесяк завізвала присутніх товари-

шок, щоб ставали членками Жіночої Секції ТУРФДім. На її заклик вписалося п'ять товаришок, яких ми радо привітали.

Слідуючим босідником був т. І. Погорілець. Він говорив, що всі робітниці повинні організуватися і спільно з робітниками боротися проти капіталізму, бо тепер капіталісти масово втягають робітниць до фабрик, де страшно їх вижискують.

Кінцеве слово говорила т-ка Катериняк. На закінчення публіка разом з хором відспівала Інтернаціонал.

З колекти на тому святі вилінуло \$15.86, які ми віддали на пресовий фонд "Робітниці".

Шадна, робкорка.

КОНІСТОН, ОНТ.

Старанням нашого відділу Жіночої Секції ТУРФДім відсвятковано 8-ме березня концертом. На концерт прийшло поважне число робітниць і робітників. Свято відкрили хор і мандолінова оркестра відспіванням Інтернаціоналу. Опісля т-ка Атаманюк пояснила ціль і значіння Міжнародного дня жінок-робітниць. Реферат про 8-ме березня мала т-ка Яхнічка. Теж виступала на тому святі з промовою т-ка Чорпенька з Содборі. Вона говорила про визвольну боротьбу працюючих і про участь трудящої жінки в ній. Притому т-ка Чорпенька сказала, яку важну роль відіграють робітниці і фермерки в нинішньому

суспільстві. При кінці промови вона закликала присутніх робітниць, щоб вступали до Жіночої Секції ТУРФДім.

Крім товаришок на святі промовляв теж тов. С. Куташ, концертну програму свята виконали мішаний хор і мандолінова оркестра.

Свято закінчено Інтернаціоналом.

Членкиня.

Коністон, Онт.

ВЕЛАНД, ОНТ.

Міжнародний жіночий день відсвятковано в нас концерт-мітінгом. Відкрила його т-ка Бейгер. Вона вкортці розказала, хто його влаштовує. В програму свята входили пісні, деклямації, виступи діточої мандолінової оркестри і смичкові соля.

В половині програми т-ка В. Бойчук прочитала реферат про 8-ме березня, а після неї промовляла т-ка Б. Матеек. Вона говорила про те, як жила трудяща жінка в давніші і як вона живе в теперішньому капіталістичному ладі, а також про те як робітниці почали святкувати 8 березня. Притому вона закликала робітниць, щоб вступали до Жіночої Секції ТУРФДім. На її заклик вписалося до нашого жінівідділу 4 нових членкині.

Про теперішнє велике безробіття в усіх капіталістичних країнах говорив т. В. Гунька. Він сказав, що безробіття доти давити працюючих, поки вони не зорганізуються і не повалять капіталізму.

Після того розпочато другу частину концертної програми. Ціле свято випало гарно. Треба признати, що товаришки досить добре приготувалися до того концерту і тому публіка була задоволена.

Але нас, членкинь смутило те, що одна наша товаришка М. Москалик, яка саме мала головувати на тому святі, три дні перед тим зломилася собі ногу і її мусіли відвести до шпиталю.

На закінчення свята мішаний хор відспівав Мак червоний.

Б. М., робкорка.

ТОРОЛД, ОНТ.

Міжнародний день жінок-робітниць в нашій місцевості відсвятковано в неділю, 9. березня, концертом. Вступне слово виголосила т-ка Мельник, а опісля хор при участі мандолінової оркестри відспівав Інтернаціонал. Потім слідували деклямації, соля і виступи мішаного хору.

В половині концертної програми т-ка Фекита прочитала реферат про значіння Міжнародного дня жінок-робітниць. Присутні були дуже задоволені з концертної програми і кожен точку нагороджували оплесками, а розходячися додому, шпалася нас, коли ще буде такий концерт.

Робкорка.

ДРОМГЕЛЕР, АЛТА.

Міжнародний день жінок-робітниць ми святкували концерт-мітінгом дня 9. березня. По відспіванні Інтернаціоналу голова свята т-ка Іпкифорьяк пояснила значіння свята і хто

його влаштує. Опісля слідувала концертна програма.

Реферат про 8-ме березня виголосила т-ка Позарнюк. Вона переповіла історію Міжнародного дня жінок-робітниць і пояснила, чому робітниці цілого світа святкують його. Другою бесідницею була т-ка Гнатинин. Товаришка говорила про те, яку користь принесла робітницям і фермеркам Канади наша організація Жіноча Секція ТУРФДім і закликала присутних вступати в наші ряди. В своїй промові вона вказувала на велику роль робітничої преси взагалі, а на роль "Робітниці" зокрема.

Після т-ки Гнатинини промовляв т. Лейкман. Він змалював життя трудячої жінки в минулому й тепер і порівняв невилічне життя робітниць в капіталістичних країнах з вільним життям в Радянському Союзі.

Свято закінчено пісню Червоний прапор.

Робкорка.

ЕДМОНТОН, АЛТА.

Міжнародний день жінок-робітниць нероздільно зв'язаний з боротьбою міжнародного пролетаріату за визволення з під капіталізму. Цей день трудове жіноцтво цілого світа святкує демонстраціями, мітінгами і концерт-мітінгами. В день 8. березня з тисячів плятформ лунає голос жінок-робітниць, які закликають працюючих до класової боротьби.

Наш жіпвідділ в Едмонтоні разом зі всіма свідомими працюючими обходив це свято в неділю 9 березня концерт-мітінгом. Д 8-й годни вечером вечером саяя УРД була запов-

нена. Увагу присутних звертав на себе напис: "Робітниці, вступайте в ряди Жіночої Секції ТУРФДім!"

В год 8.30 піднеслася куртина і присутні побачили на сцені гарно вдекорований портрет робітниці з написом: "Хай живе Міжнародний День жінок-робітниць!" Кругом того портрету засіла мандолінова оркестра і заняв місце мішаний хор, які разом відкрили свято Інтернаціоналом.

Вступне слово виголосила т-ка Строїч. В своїй промові вона розказала, як Міжнародна конференція жінок-робітниць в Констаті встановила в 1910 році 8. березня Міжнародним днем жінок-робітниць. Теж розказала вона, як розвивався жіночий робітничий рух до Жовтневої революції.

Дальше слідували виступи хору, мандолінової оркестри і деклямації. В половині концертної програми промовляла т-ка Зень. На початку своєї промови вона розказала, як святкують 8 березня робітниці і селяни Радянського Союзу і який величезний поступ зробили вони за 12 років існування радянської влади. Потім вона вказала серед яких умовин приходить святкувати 8 березня нам, робітницям і фермеркам в капіталістичних країнах та закликала присутних боротися проти капіталізму.

Потім т-ка Зень пояснила значіння робітничо-фермерської преси, яке постійно збільшується в міру загострення класової боротьби.

Бесідниця теж звернула присутним увагу, щоби дбали про класове виховання своїх дітей, себто щоби посиляли їх

до УРДШколи і до інших робітничих організацій, де вони виховувалися би на борців за інтереси працюючих. Виховання молоді набирає величезного значіння головно тепер, коли капіталісти горячково пригтовляються до війни і до збройного нападу на Радянський Союз.

При кінці своєї промови т-ка Зень заклкала за робітників, щоби не забороняли своїм товаришкам належати до робітничих організацій, а всіх присутніх заклкала, щоби вступали до нашої організації ТУРФДім, до бойових трейд-юній і до Комуністичної Партії.

На тому святі вписалося до нашої організації 16 нових членкинь.

Свято закінчено піснею Червоний прапор.

Робкорка.

ВЕГРЕВИЛ, АЛТА.

Відділ Жінсекції ТУРФДім у Вегревил, Алта., відсвяткував Міжнародний день жінок-робітниць в неділю, 9 березня концерт-мітінгом. Т-ка Л. Береска відкрила свято і пояснила присутнім його значіння. В концертну програму входили пісні, деклямації і виступи діткої манделінової орхестри.

Т-ка А. Бережан відчитала реферат про життя і визвольну діяльність Кляри Цеткін. Після неї т-ка О. Статник прочитала реферат про розвиток міжнародного жіночого робітничого руху, а також заклкала присутніх робітниць і фермерок, щоби вступали до Жіночої Секції ТУРФДім та щоби читали журнал "Робітницю". Більше промовців зпоміж жінок не було, бо в нашому відді-

лі є всього 9 членкинь і на них спадає вся робота. Правда, ми працюємо, щоби приєднати їх більше, але це не так легко, хоч Вегревил досить велике місто. А не легко приєднати більше членкинь тому, що місцеві робітниці волять марнувати свої вільні години на різних дрібничкових розмовах, або забавах, а вчитися не хочуть.

В другій половині програми т. А. Лежанський говорив про ролі робітниць в нинішньому капіталістичному суспільстві і чому робітниці повинні організуватися. Він також розказав, як живе і працює трудяща жінка в Радянському Союзі. Після т. Лежанського промовляв т. Соколов, який фактами доказав, що капіталісти тому так люто визискують робітниць, що вони не зорганізовані.

Так ми святкували своє свято.

О. Статник.

КОЛГОРСТ, АЛТА.

Міжнародний день жінок-робітниць ми відсвяткували в середу, 12 березня, разом з 69-тими роковинами смерті Т. Шевченка. Не святкували ми цих двох наших великих свят так, як це робили товаришки в інших місцевостях, бо ми не маємо свого приміщення і через те ми не мали змоги добре пригтовитися до них. Але ми зробили все, що було в наших силах.

Реферат про 8-ме березня виголосила т-ка Яківчук. Вона пояснила присутнім значіння цього нашого свята. Другою бесідницею була т-ка Андріячук.

Реферат про життя і твор-

чість Т. Шевченка прочитав т. Прокопчак. Крім того наші товаришки виголосили кілька гарних деклямацій.

Свято закінчено Інтернаціоналом.

Робкорка.

ВЕНКУВЕР, Б. К.

В неділю, 9. березня, ц. р. відсвятковано в УРД у Венкувер, Б. К., Міжнародний день жінок-робітниць. На це свято прийшло стільки працюючих, що насплу вмістилися в салі. Свято відкрито Інтернаціоналом, який відспівав мішаний хор. Програма концерту була велика і гарна.

При кінці першої половини концерту виступала з промовою т-ка Мідак. Вона говорила більше як пів години, але говорила так ясно, зрозуміло і цікаво, що навіть діти не шуміли, а слухали.

Після неї промовляла ще одна товаришка. На її залик вписалося до відділу 2 нових членкинь.

Робкорка.

ЯК СВЯТКУВАЛИ УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЦІ 8 БЕРЕЗНЯ В ПАРИЖУ.

Дня 16 березня жінвідділ СУГУФ-у в Парижі відсвяткував концерт-мітінгом Міжнародний день жінок-робітниць. Свято відкрила т-ка Баран. Вона пояснила значіння свята і переповіла історію визвольного жіночого робітничого руху.

Після неї промовляла т-ка Новаківська, яка говорила про те, як жила жінка в старіших часах, як вона живе в те-

перішнім капіталістичнім ладі, а як в Радянському Союзі.

Третім бесідником був т. Новаківський. В своїй промові він пояснив, чому жінки-робітниці повинні організуватися і плече-в-плече з робітниками боротися проти капіталізму.

На святі виголошено кілька гарних деклямацій, а хор відспівав кілька пісень.

З нагоди нашого свята ми влаштували колекту на пресовий фонд "Робітниці" з якої виплинуло 30 франків. Жертвували слідуєчі товаришки: Новаківська 10 фр., Михайлишин 7 фр., Маселківна 5 фр., Ляхачова 4 фр., Баранівна і Цабак по 2 фр.

Всім жертводавцям щира подяка.

М. Новаковська.

Париж, Франція.

ЖЕРТВУЮТЬ СВОЇ НАГОРОДИ НА ПРЕСФОНД "РОБІТНИЦІ".

ЕНСОНВИЛ, ОНТ.

Отримавши "Робітницю" з 1 березня ц. р., я довідалася з неї, що мені належить нагорода за приєднання передплати для "Робітниці". Я дуже рада, що добилася в змаганні нагороди, бо по правді сказавши, я ніколи не сподівалася, щоб я в такій малій місцевості як Енсонвил могла приєднати стільки передплати, аби аж дістати нагороду. Але тієї нагороди я не возьму, а жертвую її на пресовий фонд "Робітниці", бо я збирала передплату не на те, щоб отримати нагороду, а на те, щоб підтримати і поширити нашу робітничу пресу.

А. Панчук.

САВТ ПОРКЮПАЙН, ОНТ.

Дорогі Товаришки!

В останній нашій пресовій кампанії членкиня місцевого жінвідділу т-ка *О. Костиник* виграла в змаганнях ручну торбину і подарувала цю нагороду на наш відділ. А наш відділ жертвує цю нагороду на пресовий фонд "Робітниці". Отже віддайте згадану нагороду на призначену нами ціль і не висилайте її т-ці *О. Костиник*.

С. Мудрак, фін. секретарка.

ЖЕРТВУЄ СВОЮ НАГОРОДУ НА У.Р.Д.

Будучи на XI З'їзді ТУРФДім, я дізналася зі звіту пресової комісії, що я заслужила своєю щирою працею в збиранні передплати для "Робітниці" на першу нагороду (честерфілд сет, вартості \$150.00). Товаришки, я не працювала в часі кампанії для того, щоб отримати нагороду, а тому, щоб якнайбільше поширити між українськими робітницями і робітниками наш дорогий журнал "Робітницю". Бо я знаю, що наша робітнича преса вказує нам, як ми маємо боротися проти капіталістичного гнету і поневолення та відбиває різні атаки капіталістів і їх слуг.

Незадовго після того як я повернула зі з'їзду, місцеві організації святкували перші роковини відкриття нашого Українського Робітничого Дому. На тому святі я пожертвувала свою нагороду на сплату довгу, що тягнеться на нашому УРД.

То-ж прошу вислати ту суму грошей, що вартує нагорода зарядам наших відділів, які

обернуть її на призначену мною ціль.

Е. Чепесюк.

Форт Вільям, Онт.

ПОДЯКА.

Оцею дорогою складало щире товариську подяку всім тим членкиням нашого відділу Жіночої Секції, що відвідували мене, опікувалися і допомагали мені в часі моєї слабості.

Підчас сьогорічних морозів я була перестудилася і тяжко захоріла і мусіла пожитися на 3 тижні до ліжка. Через цілий час моєї слабості членкині нашого жінвідділу відвідували мене, а деякі то й не відступали цілими днями від мого ліжка. Вони опікувалися моєю дитиною і приготувляли їжу для мого чоловіка.

Я дуже вдячна за все те товаришкам і горда з того, що належу до організованих робітниць, які помагають собі в кожному випадкові.

Юлія Цмікевич.

Ріджайна, Саск.

ЗАМОВЛЯЙТЕ НОВУ КНИЖКУ!

Накладом Робітничо-Фармерського Видавничого Товариства вийшла з друку нова брошура п. н. .

ГАНЕБНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕТЛЮРІВЩИНИ

("СПІЛКА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ")

Коли хочете довідатися про змовницьку діяльність ефремівщини на Радянській Україні, так замовте собі цю брошуру, яка має 62 сторони друку більшого формату і

КОШТУЄ ЛИШЕ 10 ЦЕНТІВ.

Замовлення разом з грошми засилайте ще сьогодні на адресу:

THE WORKERS AND FARMERS
PUBLISHING ASSOCIATION
COR. PRITCHARD & MCGREGOR, WINNIPEG

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ В РЕДАКЦІ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	\$2.50	Матеріалізм — філософія пролетаріату	.25
Історія культури	2.50	Що таке всесвітній союз робітників	.25
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75	Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Юда (драма в 5 діях)	.75	Іван Франко	.25
Життя й учення Чарлса Дарвина	.50	Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Жебраки життя	.50	Фабричні розговори про економію	.25
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури	.50	З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Безробітні (драма в 3 діях)	.50	Наймана праця і капітал	.20
Порадник української мови	.35	Маркс і Енгельс про диктатуру пролетаріату	.20
Фікція націй і національної незалежності ...	.35	Марксизм і Дарвінізм	.20
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35	Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Ми і вони (народна драма в 2 діях)	.35	Роскази про сили природи, ч. 1.	.20
Скупар (комедія на 5 дій)	.35	Роскази про фізику	.15
Світ. Людина. Суспільство	.25	Перший буквар комуніста	.15
в твердій оправі	.35	Основні засади комунізму	.15
Родина щіткарів (драма в 4 діях)	.25	Введення в національну економію	.15
Зрадник (драма в 3 діях)	.25	Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії) ..	.25	Страйкер (драматичний образ)	.10
Базар (драма в 4 діях)	.25	Що то є Профінтерн	.10
Два світи (драма на 4 дії)	.25	Радянське будівництво	.10
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25	Що таке радвлада і як вона будується	.10
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25	Хто такі комуністи і Причта про воду	.10
Куркулячі мрії (п'єса в 3 діях)	.25	Революційні пісні	.10
Крик землі (драма в 5 діях)	.25	В кігтях білого орла (поезії)	.10
Терновий кущ (драма в 4 діях)	.25	Як галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25	Козаччина	.10
Гайвороння (драма в 3 діях)	.25	Роскази про сили природи, ч. II.	.10
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25	Наука та горільчаний дурман	.10
На перелазі (п'єсна на 3 дії)	.25	Про суть і причину туберкульозу	.10
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25	Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25	Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Ціна крові (повість)	.25	Межи людиною а машиною	.05
Червона зоря (утопія)	.25	З історії царя-голода	.05
		Фармер і робітник	.05

Замовлення враз з грошми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS., WINNIPEG

НОВА УКРАЇНСЬКА РОБІТНИЧО - ФАРМЕРСЬКА КНИГАРНЯ

МАЄ НА СКЛАДІ

НОВІ КНИЖКИ Й ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ Й ГАЛИЧИНИ

ЦІННІ ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ: робітничі, селянські, літературні, наукові, політичні, економічні, дитячі з науковими й прекрасними оповіданнями.

КНИЖКИ з Радянської України, Галичини й Німеччини по різних галузях науки: з історії, природознавства, економіки, соціології й ин.

ДУЖЕ ЦІКАВІ оповідання, романи, повісти, поезії, збірки творів найкращих старих і сучасних українських письменників.

НАЙНОВІША дитяча література, діточі казки, дуже дешеві, прекрасно ілюстровані.

ШКІЛЬНІ ПРИЛАДИ — тетрадки, олівці, пера і взагалі все, що потрібне дітям до школи.

ЧЕРЕЗ НАШУ КНИГАРНЮ можна замовляти всілякі такі книжки, яких нема в книгарнях, можна передплачувати старокраєві — з Радянської України й Галичини — часописи й журнали.

МАЛЬОВНИЧІ КОЛЬОРОВІ ПОСТКАРТИ, ноти для хору, поодиноких голосів і музика для українських народніх танків на п'яно, скрипку, клярнет і корнет.

ГРАМОФОННІ РЕКОРДИ Колумбія і Віктор — різних українських співаків, музикантів, як на поодинокі голоси так і хоральні.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР українських драматичних творів на американському континенті.

ПИШІТЬ ДО НАС і виберіть собі й своїм дітям для читання гарних книжок і журналів! Не марнуйте вечерами часу надаремно, читайте корисні книжки, журнали й газети.

ПИШІТЬ до нашої Робітничо-Фармерської Книгарні, яка є власністю організації. Купуючи в Робітничо-Фармерській Книгарні — ви підтримуєте робітничо-фармерську організацію. Вже вийшов другий каталог, за яким можете писати зараз.

КНИГАРНЯ МІСТИТЬСЯ ПІД ЧИСЛОМ:

600 SELKIRK AVENUE — — WINNIPEG, MANITOBA

ІНФОРМАЦІЙНЕ І ФІНАНСОВЕ БЮРО

ОДИНОКЕ УКРАЇНСЬКЕ РОБІТНИЧО - ФАРМЕРСЬКЕ БЮРО В КАНАДІ, ЯКЕ:

ПРАЦЮЄ в повній згоді з українськими робітничо-фармерськими організаціями в Канаді.

УДІЛЯЄ поради і дає моральну допомогу прибувшим до Канади українським імігрантам.

ДОПОМАГАЄ імігрантам з Буковини дістатися на листу горожанства Румунії, щоби не втратили свого майна на підставі недавнього нового закону тої держави.

ПЕРЕСИЛАЄ гроші до всіх частей світа в американських доларах скоро, дешево і безпечно.

ПРОДАЄ шифкарти з краю і до краю на найліпші кораблі океану.

СТАРАЄТЬСЯ о пашпорти для подорожуючих в чужих країнах, о афідейвіти й перміти.

ПОЛАГОДЖУЄ всякі іміграційні справи та уділяє поради совісно і вчасно.

INFORMATION AND FINANCIAL BUREAU

600 SELKIRK AVENUE — — — — — WINNIPEG, MAN., CANADA.

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНІЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

ІВАН ФРАНКО.

15. ТРАВНЯ 1930.

Ч. 10.

ЦІНА 10 ЦЕНТІВ

З М І С Т

	Стор.
Демонстрували під прапором Комінтерну	1
До всіх відділів Жінсекції ТУРФДім — Ц.К. Жінсекції ТУРФДім ..	3
Кампанія за членством до Компартії Канади	4
Товариша В. Н. Колісника викинено за оборону робітничих інтересів з міської ради	5
Як засуджено єфремівщину	6
В Індії піднімається революційне повстання	8
Робітниця й імперіялістична війна — Р. Волинська	9
Іван Франко	10
Підтримуйте жіночу делегацію до Радянського Союзу	12
Живемо вільним життям — Т. Карасева	12
Анні Павликівній — І. Франко	14
Пісня й праця — І. Франко	14
Степова оаза — М. Ірчан	15
Іван Франко на склоні літ — В. Мороз	17
“Снеп Шатс” — Драпака	19
Природа й люди — П. І. Кравців	20
Всячина	23
Веселий кутик	23
Дописи	24—32

Ілюстрації:

Першотравнева демонстрація у Вінніпегу	2
Тов. В. Н. Колісник	5
Іван Франко	10
Могила Івана Франка у Львові	11

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орган Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськiм Робітничiм Домі, на розі вулиць Прічард і МекГрегор у Вінніпегу.

Передплата вносить: на рік \$1.50, на піврік 80 ц.
Поодинокі число 10 ц.

Авторизовано міністром пошт дня 1. грудня 1925
на поштову оплату другої класи.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

PRINTED AND PUBLISHED BY THE WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF MANITOBA, AT ITS HEAD OFFICE AND PLACE OF BUSINESS, AT THE CORNER OF PRITCHARD AVENUE AND MCGREGOR STREET IN THE CITY OF WINNIPEG, MANITOBA.

SUBSCRIPTION: PER YEAR \$1.50; PER SIX MONTHS 80c.
SINGLE COPY 10c.

AUTHORIZED BY THE POSTMASTER GENERAL, DECEMBER 1, 1925,
AS SECOND CLASS MATTER.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII.

Вінніпег, 15 травня 1930

Ч. 10

Демонстрували під прапором Комінтерну

В день 1 травня демонстрували мільйони! І демонстрували вони під проводом Комінтерну. Демонстрували проти капіталізму, проти соціал-зрадників, проти безробіття, проти імперіалістичної війни і проти збройного нападу на Радянський Союз. Капіталісти змобілізували були проти демонстрантів всі свої поліційні сили. В багатьох країнах вони заборонили демонстрації зовсім, в багатьох містах розбили їх при помочі озброєних поліційних загонів, причому багатьох провідників робітничої класи поліція арештувала і посадила в тюрми.

Найбільші першотравневі демонстрації відбулися в Радянському Союзі, де Перше Травня є державним святом. В столиці СРСР Червоній Москві демонстрували не тисячі, а мільйон пролетарів і пролетарок. З революційними піснями на устах і тисячами бойових написів та плакатів машерували вони довгих 7 годин через історичну Червону Площу. Крім того там відбулася теж велика військова парада, на якій робітники і робітниці Москви вручили Червоній армії 46 аеропланів і дев'ять панцирних автомобілів, які вони збудували за свої добровільні жертви.

Подібні, тільки менші числом демонстрації і

військові паради відбулися по цілому Радянському Союзі.

З капіталістичних країн найбільші першотравневі демонстрації відбулися в Німеччині, де в одному лише Берліні демонстрували під проводом комуністичної партії понад 450 тисяч робітників і робітниць. Кожного кроку демонстрантів весь час стерегли величезні загони озброєної до зубів поліції. Після демонстрації вона "очищувала" вулиці міста від робітників цілих півтора години.

Дуже бурливі демонстрації відбулися в Австралії. В місті Дарвіні в Північній Австралії перестрашений першотравневими розрухами уряд, не покладаючись на саму поліцію, покликав був до "публічної служби" всіх державних урядовців.

Безробітні захопили були дім міського адміністратора і спали з середи на четвер на його веранді. А на Площі Свободи повіяв через цілий день червоний прапор.

У Франції уряд заборонив першотравневі демонстрації. В столиці Франції Парижі робітництво зробило було три спроби влаштувати демонстрації, але великі загони озброєної поліції розбили їх. При тому арештовано 780 робітників і робітниць. Поліція теж сконфіскува-

ла спеціальне першотравневе видання центрального органу комуністичної партії "Юманіте". Але революційне робітництво Парижу не похитнулось, а ще вище підняло революційний прапор. На капіталістичний терор воно відповіло великим першотравневим страйком, з якому взяли участь поперх 300 тисяч робітників і робітниць.

Сотки тисяч пролетарів і пролетарок демонстрували у Злучених Державах. В одному лише Нью Йорку демонструвало около 100 тисяч робітництва. Крім того великі демонстрації відбулися в Дітройт, Шікаго, Бостоні, Філадельфії і в інших містах.

Повідомлення з Південної Америки говорять, що там відбулися найбільші першотравневі демонстрації в історії. В Буенос Айресі, Аргентина, спинено було на Першого Травня всю працю.

В першотравневій демонстрації в Японії взя-

ло участь поперх 100 тисяч робітників і робітниць. Перед Першим Травнем поліція перевела в цій країні сотки арештів. В одному лише місті Токіо вона арештувала 200 робітників. Але перешкодити в той спосіб демонстраціям їй не вдалося. В столиці Японії Токіо машерували в поході поперх 15 тисяч робітників, а їх весь час пильно стерегли 6,500 поліцаїв, які арештували в часі демонстрації 100 робітників. Знову-ж в індустриальнім центрі Японії Осаці демонстрували 30 тисяч робітників і робітниць, як теж відбулися великі демонстрації і в інших містах.

Поверх 20 тисяч робітників і робітниць демонстрували в столиці Чехословаччини Празі, а в масовому мітингу взяли участь поперх 300 тисяч. В сутичці між поліцією і демонстрантами в Острау чотирьох робітників ушкоджено, а 25 арештовано.

Угорщина, Болгарія і Румунія заборонили

ПЕРШОТРАВНЕВА ДЕМОНСТРАЦІЯ У ВІННІПЕГУ

Частина великої робітничої маси, що зібралася на Маркет Сквер для першотравневої демонстрації. Фотографія знята перед формуванням походу.

першотравневі демонстрації, а щоби перешкодити насильним спробам революційного робітництва влаштувати їх, то поліція перевела перед Першим Травнем масові арештування провідних робітників і робітниць.

Уряд Пілсудського дозволив влаштувати демонстрації лише своїм служальцям соціал-зрадникам, а комуністичні демонстрації гостро заборонив. Коли-ж революційне робітництво пробувало таки влаштувати їх, то поліція в брутальний спосіб розбила ті спроби й арештувала притому сотки робітників і робітниць.

В усіх більших містах Китаю переведено напередодні Першого Травня масові арештування, а вперті спроби китайського пролетаріату влаштувати демонстрації Чан Кай-Ші розбив при допомозі війська і поліції.

Сильні першотравневі демонстрації під проводом комуністичної партії відбулися теж в Ав-

стрії, Швеції, Швейцарії, Мексиці і в інших країнах.

Що до Канади, то революційне робітництво демонструвало тут под проводом комуністичної партії майже в усіх більших містах. У Вінніпегу демонстрували поверх 4 тисячі робітників і робітниць, а около 8 тисяч взяли участь на мітингу на Маркет Сквері. В Содборі поліція брутально атакувала демонстрантів і арештувала 17 осіб. На масовому мітингу в Содборі було присутних около 5 тисяч учасників. А в Келгарі, Торонто, Форт Вільям і в Іст Віндзор буржуазія кинула на першотравневі демонстрації сильні відділи поліції, які в брутальний спосіб розбили їх, причому арештували багатьох робітників і робітниць.

Сьогорічне Перше Травня вірно виявило революційний настрій всесвітнього робітництва і набагато приблизило пролетарят до всесвітньої революції.

До всіх відділів Жінсекції ТУРФДім

ЗМІЦНІТЬ КАМПАНІЮ ЗА ЧЛЕНКИНЯМИ ДО ЖІНСЕКЦІЇ!

Дорогі Товаришки! Перед нами лишилося ще 2 тижні для ведення кампанії за новими членкинями до нашої організації. Більшість наших відділів зробили від 15 квітня до нині велику роботу. Вони розкрили перед українськими працюючими масами в Канаді контрреволюційну роботу єфремо-петлюрівщини й одночасно приєднали до організації чимало нових членкинь. Але цього не можна сказати про всі наші відділи. Деякі відділи занедбали цю важну справу, ставляться до кампанії за новими членкинями байдужно і не зробили в цьому напрямі нічого, або зробили дуже мало. А це є непростиме. Ми, товаришки, повинні і мусимо клясово освідомляти та організувати робітниць і фермерок, бо це є найважливіший обов'язок, який кладе на нас класова боротьба. Тож всі наші відділи повинні щиро і завзято попрацювати до кінця травня і приєднати до організації як найбільше нових членкинь. Напружуйте, товаришки, всі свої сили і закінчіть успішно цю важну кампанію.

Розкривайте контр-революційну роботу старо-краєвої і місцевої петлюро-єфреміщини і агітуйте робітниць та фермерок до організації в приватних розмовах, на концертах, представленнях, словом на кожному місці. Ми переконані, що ви це зробите, товаришки.

ЗБИРАЙТЕ ФОНДИ НА ВИСІЛКУ ЖІНОЧОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ ДО СРСР!

Канадійська жіноча робітничка делегація, яка мала виїхати до Радянського Союзу в половині місяця квітня, виїде аж в місяці червні. Подорож делегації відложено тому, що робітничі організації з причини безробіття не зібрали потрібного числа грошей на таку подорож. Що-ж до наших відділів, то деякі з них трохи занедбали цю справу. І то зробили це кілька старих відділів, від яких ми сподівалися більш активної підтримки цій делегації. Ми розуміємо, що тепер працюючим тяжко за гроші, але ті відділи, що активно працювали, хоч і менші членством, прислали нам по 20 до 30 доларів, а деякі старі і більші відділи прислали нам лише по 5 до 10 доларів. Є теж і такі відділи, що зовсім не при-

слали нам нічого. А це вже непростиме занедбання.

Ми закликаємо всі наші відділи щиро взятися до праці і далі збирати фонди на подорож жіночої робітничої делегації до СРСР. Зібрані гроші відділи повинні вислати до ЦК Жінсекції найдалі до кінця травня.

Товаришки, поставтеся так уважно до цієї справи, як вона на те заслуговує. Тепер, коли імперіялісти приготувляють збройний напад на Радянський Союз, поїздка нашої делегації має величезне значіння, бо повернувшись з СРСР, вона розкаже працюючим Канади про дійсний стан життя працюючих в СРСР і тим самим збільшить число оборонців нашої соціалістичної батьківщини. Отже беріться до праці товаришки!

ВИКОНУЙТЕ ТОЧНО ЧЛЕНСЬКІ ОБОВ'ЯЗКИ!

Деякі наші відділи мильно зрозуміли ухвали XI З'їзду ТУРФДім і, приймаючи нових членкинь до організації, задержують вступні вклад-

ки в себе, а ухвала з'їзду в цій справі говорить, що відділи мають засилати їх до ЦК Жінсекції безогляду на те, чи відділи мають довги, чи ні. Перестудіюйте, товаришки ухвали з'їзду, які скоро отримаєте і поступайте після них.

Теж звертаємо всім нашим членкиням увагу на одну з ухвал XI З'їзду ТУРФДім, яка говорить, що коли членкиня не платить через три місяці членських вкладок, то перестає бути добростоячою членкинею, а коли через шість, то перестає бути членкинею зовсім. Отже всі членкині, що не забрали ще у відділових секретарок своїх книжечок та не заплатили членських вкладок, повинні обов'язково зробити це до кінця місяця червня, бо в інакшому разі втратять всі членські права, себто автоматично відпадуть від організації. Тож не допускайтеся до такого, товаришки.

З товариським привітом,

За ЦК Жіночої Секції ТУРФДім:

А. СИДОР, голова. А. МОЙСІЮК, секретарка.

КАМПАНІЯ ЗА ЧЛЕНСТВОМ ДО КОМПАРТІЇ КАНАДИ

Комуністична Партія Канади розпочала цього місяця ударну кампанію за збільшенням членства і за приєднанням "Воркерів" якнайбільше нових читачів і читачок. Ця кампанія триватиме три місяці: травень, червень і липень. Вона ведеться вже в усіх провінціях Канади. Дистрікти ведуть ту кампанію шляхом змагань між собою. Дистрікт ч. 7, з головним осідком у Вінніпегу, змагається з дистріктом ч. 9 — головний осідок у Венкувер. Дистрікт ч. 3, виконавчий комітет в Торонто, змагається з дистріктами ч. 1 в Новій Шкоції і ч. 2 — головний осідок в Монреалі. Всі дистрікти стараються перевищити призначену на них квоту нових чле-

нів і передплатників "Воркерів". Членство комуністичної партії взялося енергійно до праці. Певним є, що в часі цієї кампанії ряди Комуністичної Партії Канади збільшаться кількома тисячами нових членів і членкинь, які підуть в перших рядах і поведуть за собою працюючих Канади у визвольні бої проти капіталу. Капіталістична криза, страшний визиск і небувале досі безробіття чимраз більше переконують працюючих Канади, що лише шляхом революційної боротьби під проводом комуністичної партії вони можуть основно змінити теперішнє життя.

Сьогорічні масові демонстрації проти безробіття і в день

1 Травня ясно показали, що вплив комуністичної партії серед працюючих Канади зріс і зміцнів. Що робітництво американського континенту масово виходить на фронт революційної боротьби — це теж ясно показала остання кампанія за членством Комуністичної Партії у Злучених Державах. В тій кампанії Комуністична Партія Злучених Держав замість намічених 5 тисяч придбала 6,167 нових членів і членкинь. Вона зорганізувала 76 нових партійних шапових груп, які почали видавати 68 шапових стінгазет. А від 1 квітня вона успішно веде кампанію за збільшенням читачів і читачок для "Дейлі Воркера". Це є великі досягнення і таких досягнень

теж напевно дібеться в розпочатій кампанії і Комуністична Партія Канади.

Через цілий час кампанії комуністична партія буде точно повідомляти робітництво про весь її хід і успіх. З глибин робітничої класи до партії увіллються нові бойові елементи, які стануть новою величезною силою в робітничому револю-

ційному русі.

До комуністичної партії повинні вступати всі робітники і робітниці, які розуміють потребу боротьби проти капіталізму, які розуміють, що тільки шляхом повалення капіталізму можна дійти до нового кращого життя. На цей поклик комуністичної партії повинні якнайчисельніше відгук-

нутися членкині Жіночої Секції ТУРФДім і читачки "Робітниці". Бо тільки в рядах комуністичної партії ви зможете успішно боротися проти всіх ворогів працюючої класи, проти капіталістичного невілля, за визволення всіх працюючих і за збудування соціалізму. Вступайте в ряди Комуністичної Партії Канади!

Тов. Колісника викинено за оборону робітничих інтересів з міської ради

В понеділок, 28 квітня, соціал-зрадники з незалежної партії праці лишній раз зовсім явно показали у Вінніпегу своє дійсне обличчя — обличчя служальців капіталу і зрадників робітничої класи. Вони на спілку з фашістами зпід стягу Сивік Прогрес Асоційшен, якими керує мейор Веб, викинули зі засідання вінніпегської міської ради одинокого робітничого представника у тому законодавчому тілі, комуністичного алдермена т. В. Н. Колісника. Тов. Колісник завжди вірно і чесно обороняв в міській раді інтереси працюючих і розкривав перед робітництвом закулісову роботу буржуазної урядової машини та її обслуговувачів з незалежної партії праці. Це розкривання не давало спокою вінніпегській буржуазії і її слугам, тому вони й викинули тов. Колісника з міської ради.

До зудару між тов. Колісником а буржуазними і лейборитськими алдерменами на засіданні міської ради 28 квітня

Тов. В. Н. КОЛІСНИК.

прийшло через те, що тов. Колісник розкрив кілька днів перед тим на мітингу безробітних ганебну роль лейборитського алдермена Симпкіна, який будучи головою комітету безробіття, багато причинився до того, що безробітних послано перед виданням їм мізерної допомоги на міську вуд-

ярду різати дрова. Тов. Колісник боровся проти того посилення. Він доказував, що безробітні не мають в що одягнутися зимою та що машиною можна багато більше і скорше нарізати дров за день, як безробітні можуть це зробити пилами за кілька днів. Доказуючи це, тов. Колісник боровся за повне утримання безробітних. Але буржуазні і лейборитські алдермени не звертали ніякої уваги на докази тов. Колісника і таки заставили безробітних різати дрова на вуд-ярді.

Це розкриття вивело з рівноваги лейборитського алдермена Симпкіна, бо він же вибраний голосами працюючих і страх за слідуючі вибори заставив його домагатися, щоби тов. Колісник відтягнув свою заяву про його роль в посланні безробітних на вуд-ярду. Але тов. Колісник відповів, що його заява правдива і тому він не відтягне її.

На допомогу алдерменові Симпкінові поспішили другі

лейборитські і буржуазні алдермени та фашіст-мейор Веб. Всі вони довгий час жадали від т. Колосника, щоби він відтягнув свою заяву про Симпкіна, а при тому робили теж накиди на комуністичну партію і на Радянський Союз. Тов. Колісник відбивав усі атаки і непохитно стояв на своєму становищі. Тоді Веб звернувся до т. Колісника з домаганням, щоби він відтягнув свою заяву про Симпкіна, або вийшов з салі. Та тов. Колісник рішучо відмовився зробити одне і друге.

Непохитне становище тов. Колісника змішало лейборитських і буржуазних алдерменів. Не знаючи, що робити з представником працюючих, вони покликали собі до помічі

ще міського адвоката Прудгома. Той попорпавшись в книгах, віднайшов у них потрібний їм параграф і пояснив його, що міська рада має право насильно викинути тов. Колісника зі засідання, а мейор може лише домагатися, щоби він вийшов.

Після того Веб знову звернувся до тов. Колісника, щоби він відтягнув свою заяву, або забрався з салі. Однак тов. Колісник відповів, що він рішучо не думає ані відтягати своєї заяви, ані виходити з салі.

Буржуазні і лейборитські алдермени зробили тоді п'ятнадцятихвилинну перерву, ніби то на те, щоби тов. Колісник надумався, що має робити, а на ділі то їм ходило про те, щоби самим тихцем порадитися, як

поступати далі, бо-ж було очевидним, що тов. Колісник не відступить від свого становища.

Після перерви представники буржуазії і їх слуги соціал-зрадники винесли ухвалу, щоби тов. Колісника силою викинути з міської ради. Це вони й зробили при допомозі поліції.

Цей поступок буржуазії і її слуг глибоко обурих працюючих міста Вінніпегу.

Безробітні гостро нап'ятували його слідуєчого дня на своєму мітингу, а широкий загальний мітинг зробив це на масовому мітингу в день першого травня на Маркет Сквері. Вплив комуністичної партії і її алдермена т. Колісника помітно зростає серед працюючих Вінніпегу.

Як засуджено єфремівщину

Суд над "Спілкою Визволення України", що тягнувся 5 тижнів у місті Харкові вже закінчився. В суботу 19 квітня Найвищий суд Радянської України видав свій засуд. Головних керівників і організаторів "СВУ" С. Єфремова, В. Чехівського і А. Ніковського він засудив на кару на 10 років в'язниці кожного і по 5 років позбавлення гоможанських прав; голову "Спілки Української Молоді" М. Павлушкова — на 10 років в'язниці і 3 роки позбавлення гоможанських прав; 26-ох інших підсудних засуджено на кару від 3-ох до 8-ох років в'язниці. Решту членів "СВУ", що находилися на лаві оскаржених, засуджено умовно і випущено на волю.

Пролетарський суд видав зовсім легкий засуд. Багато з членів "СВУ" заслуговували за свої провини на кару смерті. Але що всі підсудні сами вбили себе на процесі політично і розкрили ганебну й продажну роботу всієї української контрреволюційної, а притому ще й так каялись і засуджували себе і свою роботу, як не

каявся і не засуджував себе ніхто в історії політичних процесів, то пролетарський суд не хотів мазати собі рук тими політичними трупами і засудив їх зовсім легко.

Цілий процес над "СВУ" а вкінці і засуд є великою несподіванкою і страшними ударами для всієї української контрреволюції як там в старому краю, так і тут за океаном. Після арештування членів "СВУ" українські контрреволюціонери настроїлись були використати той процес для своєї пропаганди, для зміцнення своїх сил. Вони сподівались, що єфремівщина буде боротися на суді за свої ідеї і вони матимуть змогу перемелювати їх вислови на різний лад в своїй пресі і на мітингах та задурманювати ними голови несвідомим українським працюючим. Але сталось зовсім інакше. П'ять тижнів процесу над "СВУ" стали для української контрреволюції п'ятьма тижнями страшних тортур. Тортур тим більш болючих і жахливих, що тортурували їх сами їхні ідеологи,

сам їхній передовий загін, сами члени “СВУ”.

Сторінка за сторінкою розкривано через п'ять тижнів ганебну історію всієї української контрреволюції від Жовтневої революції до нинішніх днів. Більшого бруду від того, що розкрито не можна собі уявити. Незбито доказано, що вся політика єфремо-петлюрівщини від днів Великого Жовтня аж до нині — це було одне ганебне торгування і запродування України всім, кому лише і за що лише вдавалося. Українська контрреволюція за весь той казано, що вся політика єфремо-петлюрівщинам, німецьким юнкерам, польським фашистам, антантським і японським імперіялістам, румунським боярам, чеській буржуазії, словом всім, кому лише можна було запродатися. Вона виявила, що вона становить собою купу гнилі, бруду і підлоти та назвала ті свої складові частини дійсними їхніми назвами.

Зогляду на те, що суд над “СВУ” був судом над всею українською контрреволюцією, то вся її закордонна частина старалася перемальовувати хід процесу по своєму. Але всі ті спроби розбили або сами таки члени “СВУ”, або розбила їх фактами робітнича преса. Українська контрреволюція скаженіла, істерично кидалася на всі боки, чим ще гірше видавала себе і ждала на останню ставку. Вона сподівалася, що пролетарський суд засудить деяких членів “СВУ” на смерть і тоді вона зможе зробити їх мучениками і хоч трохи підреперувати свій поманий політичний віз. Та кінець процесу наніс українській контрреволюції чи не найбільший удар. Останні заяви керівників “СВУ” і легкий засуд пролетарського суду докінчили число смертельних пострілів у тіло української контрреволюції і від них вона не одужає ніколи.

ОСТАННІ ЗАЯВИ КЕРІВНИКІВ “СВУ”.

С. Єфремов у своєму останньому слові сказав:

“Я визнаю повною мірою, що моя політична діяльність протягом останніх десяти років була контрреволюційна й шкідлива для держави трудящих. Підчас суду для мене цілком ясна стала моя провина. Більше того, навіть без мене й самої справи не було б.

“Визнаючи цілком мою провину, я прохаю Найвищий суд одважити мені повною мірою, але прошу взяти на увагу те, що мої товариші тут прилюдно обіцяли дальшою своєю роботою на користь трудящих виправити свої по-

милки. Їм треба вірити, бо до старого, як у них, та й особисто в мене, не може бути повороту. Я не знаю, що мене чекає. Ваш присуд я прийму спокійно, як заслужений. Як буде дано змогу працювати, весь мій час буде віддано тільки на культурну роботу”.

“ВИБАЧТЕ МЕНІ НЕРОЗУМНОМУ”, — ПРОСИТЬ ДУРДУКІВСЬКИЙ.

“Провина моя ясна. Я визнаю її, — заявив Дурдуківський. Тут кілька разів підсудних називали політичним трупом. Така політична смерть не лякає мене, бо ніколи політичним діячем я не був. Мене мучить моя смерть педагогічна, смерть як вчителя”.

Звертаючися до своєї школи (1 київської ім. Шевченка), він просить, щоб вона простила його, свого “НЕРОЗУМНОГО ЗАСЛІПЛЕНОГО КЕРІВНИКА ЗА ТЕ, ЩО ВІН ПОСАДИВ ЇЇ НА ЛАВУ ПІДСУДНИХ”.

Дурдуківський також просить усіх колишніх учнів, і серед них тих, що сидять на лаві підсудних, вибачити йому за те, що він їх загубив і закликає їх “іти до нового життя”. Він висловлює жаль із приводу того, що “не дав змоги своїм товаришам по роботі в школі стати дійсно радянськими педагогами”.

Дурдуківський говорить: “Рідний краю, рідні робочі люди, простіть мені за те, що хотів вас уярмити, поневолити”. Він просить пролетаріят і радянську владу вибачити його “нерозумного, що думав повернути колесо історії”.

— **ВИННИЙ, ЦІЛКОМ ВИННИЙ,** — закінчує Дурдуківський, — **ВИЗНАЮ ПОВНОТОЮ СВОЮ ПРОВИНУ Й ВІДДАЮ СЕБЕ В РУКИ СПРАВЕДЛИВОГО ПРОЛЕТАРСЬКОГО СУДУ.**

“ЗАСУДЖУЮ УВЕСЬ НАЦІОНАЛІСТИЧНИЙ КОНТРРЕВОЛЮЦІЙНИЙ НАПРЯМ” — КАЖЕ ЧЕХІВСЬКИЙ.

“Я осудив контрреволюційну роботу всіх українських національних партій, що під їх впливом я був, — говорить Чехівський.

“Я визнаю, що герой української контрреволюції Петлюра служив не визволенню, а поневоленню України. Я засуджую весь націоналістичний контрреволюційний напрям діяльності та ідеологію “БУД” і “СВУ”. Осуджую остаточно й свою участь у цих організаціях. Я засуджую також свою злочинну, шкідливу політичну діяльність в автокефальній церкві. Так говорить моя вільна свідомість і мої переконання. Я приходжу до дверей Радянської республіки й прошу не зачиняти мені дверей до праці в майбутньому. Я прошу суд дати мені можливість працювати на користь соціалістичного будівництва загладити мої провини”.

ПОКАЯНІЄ МІНІСТРА УНР НІКОВСЬКОГО.

“Я говорю тут на трибуні з доброї волі. Мене ніхто не тягнув за язика. Я вважаю, що для того морального розстрілу, який тут робила прокуратура, ми, підсудні, самі подавали патрони. Хай знає радянська суспільність і там зокордоном, що так каятися нас примусити ніхто не міг.

Ми каялися з щирого бажання вбити до кінця контрреволюцію”.

Отак висловлюється про українську контрреволюцію її світоч Ніковський.

ШЛЯХ СОЦІЯЛ-ДЕМОКРАТА ГЕРМАЙЗЕ.

“Справді, у своїй діяльності за останні роки, я був контрреволюціонером. Мій шлях колишнього революціонера — до контрреволюції є цілком нормальний. Це шлях того примиренства, яким я йшов увесь час. Я прошу суд повірити мені, що я засуджую свою контрреволюційну діяльність і коли буде визнано, що я можу працювати, то я доведу щирість моїх зізнань і те, що у вас були підстави мені повірити”, — це слова Гермайзе.

“ШЛЯХ, ЯКИМ МИ ЙШЛИ, ВЕДЕ НАЗАД”.

Так заявив в своєму останньому слові голова “Спілки Української Молоді” Павлушков.

“Серед вас, — каже він, — можуть ще знайтися по закутках окремі дезорієнтовані одиниці, які можуть піти тим шляхом, який призвів нас до лави підсудних. Нехай ті дезорієнтовані й розгублені юнаки гаразд зважать досвід процесу, нехай вони повірять мені, що шлях, яким ми йшли, веде не вперед, а назад.

“Я цілком визнаю свою провину”.

Цікаве, що скаже на ті заяви головних стовпів української контрреволюції “Український Голос” зі своїми недобитками? Чи він назве їх божевільними, як це назвав він заяву підсудного Товкача в числі з 30 квітня, чи сам з розпуски збожеволіє, чи може по своїй старій звичці і практиці назве все брехнею і закінчить пророцтвом про упадок більшовиків? Словом притоптано українській контрреволюції не нагітку а таки гортанку.

В ІНДІЇ ПІДНІМАЄТЬСЯ РЕВОЛЮЦІЙНЕ ПОВСТАННЯ

В найбагатшій англійській колонії Індії піднімається революційне повстання. До того повстання проти британського імперіялізму штовхають працюючих Індії жахливі економічні умовини і великий політичний гнет. Страшний капіталістичний визиск довів країну до того, що на 300 мільйонів населення 70 мільйонів постійно голодують. Стан робітників, а зокрема стан сотень тисяч робітниць і дітей, що працюють на плантаціях гірший за стан невольників. В багатьох галузях промисловости робітництво працює по 11 а то й по 14 годин. Середня довжина життя гіндусів менша за 25 років. На 70 тисяч гіндусів припадає всього одна лікарня. В індустріальному місті Бомбеї 80% дітей робітників вмирають у першому році життя. Школами охоплено всього 4% трудового населення. А при тому всіх працюючих обложено величезними податками. Особливо-ж тяжкі ті податки, що припадають на найбільше населення. Посередні податки становлять 22% всіх державних прибутків. Соляний податок дає 6%, а земельний, що його сплачують переважно бідняки й арендарі — 16%. Зі 150 мільйонів фунтів стерлінгів (около 750 мільйонів доларів) державних прибутків уряд витрачає 70 мільйонів, себто близько 40% на військові цілі, а на сільське господарство, яким займається близько 90% всього населення Індії, витрачається менше

ніж 1% всіх державних прибутків. Отак то страшно гнобить і визискує індусів британський імперіялізм.

Стихійні повстання індусів проти того страшного гнету почалися ще на цілі роки перед світовою війною. В тому часі проти британського імперіялізму виступали індійські працюючі спільно з місцевою буржуазією. Але по світовій війні індійська буржуазія зі страху перед пролетарською революцією зрадила працюючих і перейшла набік англійської буржуазії. Вона тепер всього на всього мирно добивається в тої останньої ріжних більших прав на визиск індійських працюючих і є рішучо проти революційних виступів трудящих мас, які розгортаються там з величезною скорістю по цілій країні.

Теперішні революційні заворушення в Індії почалися з масового порушення сільного закону, яке започаткував ідеолог індійської буржуазії Ганді 12 березня в той спосіб, що в місцевості Джалапурі набрав у горщик морської води, висушив її на вогні і таким чином дістав сіль. За його приміром пішло багато населення, а коли британський уряд, який має з сільного монополію великі приходи, відповів на це порушення монополію масовими арештами, то пасивний опір започаткований Ганді перемінив-ся в революційну боротьбу.

Сам Ганді, як і вся буржуазія, є рішуче проти революційної боротьби. Він виступив проти неї в пресі і на масових мітінгах, де говорив між іншим таке:

“Мусимо бути приготовані пожертвувати людьми чистого характеру. Якщо незалежність є збудована на їх попелі, то це буде світла структура. Я буду танцювати з радості, як ви отримуєте рани від куль в свої відкриті груди, але як ви будете винні в насильстві, кроваві сльози потечуть з моїх очей”.

Але працюючі Індії не слухають назадишних, трусливих порад Ганді, а ведуть революційну боротьбу, яка приймає все більші розміри. Провід над революційною боротьбою починає обнімати молода Комуністична Партія Індії, яка доведе поневолених гіндусів до повного визволення.

Досі в Індії є десятки вбитих, сотки ранених і тисячі арештованих. Та на ділі всього про теперішнє положення в Індії не можна довідатися, бо індійській пресі замкнено гострими заборонами уста, а всі відомості звідтам проходять урядову цензуру.

Але що становище британського імперіялізму в Індії є дуже загрожене про це вказує факт, що на сторону революційно настроєних

мас починає переходити й військо.

В Індії крім 90 тисяч білих жовнірів є 125 тисяч війська з індійського населення під командою британських офіцерів. З тих 125 тисяч жовнірів уряд вважає певними лише 39 тисяч, а решту вважає непевними. Деякі військові відділи явно почали бунтуватися і для їх “усмирення” призначено спеціальні частини зложені з синків багатих слоїв населення.

Британські імперіялісти найгірше бояться революційного проводу пролетаріату і тому розгромлюють робітничі організації.

Хоч Ганді закликав тільки до пасивного опору і пятнував революційну боротьбу індійських мас та оправдував, себто говорив, що є кінечними кроваві розправи британської поліції над індійськими революціонерами, то уряд мусів арештувати його, бо його поклики до пасивного опору, серед страшно пригніченого населення стихійно череміювались в революційну боротьбу. Уряд зробив це 4 травня. Коли чутка про арешт Ганді поширилася серед населення Індії, то революційна боротьба загострилася ще більше. По цілій країні відбуваються великі демонстрації й одні за одними вибухають масові страйки, що можуть перерости в генеральний страйк і у всекраєву революцію.

Робітниця й імперіялістична війна

Жахлива мара нової імперіялістичної війни нависла тепер над світом і грозить працюючим новими стражданнями, новими муками. Капіталісти всіх країн гарячково докінчують свої воєнні приготування. А ведуть вони ті приготування руками працюючих, причому велику увагу звертають на робітниць. Всі дані говорять за тим, що з вибухом війни капіталісти втягнуть у вир воєнних знищень також і робітниць. Вони заставляють робітниць не лише обслуговувати воєнну індустрію і транспорт, але й стара-

тимуться втягнути масу жіноцтва до війська. Це практиковано на досить велику скалю при кінці останньої світової війни. Картина знищень з 1914—1918 р.р. має повторитися в багато більшому і жахливішому розмірі.

Щоби не дати працюючим протиділати воєнним приготуванням, щоби відвернути їхню увагу від тих приготувань і тим самим мати кращу змогу приготуватися, капіталісти намагаються приспати працюючих мирними балачками про мир, про конференції роззбро-

ення тощо. На той капіталістичний гачок найлегше ловляться робітниця і фермерки, які менше зорганізовані і менше класово свідомі як робітники. Тому всі класово свідомі робітниця і фермерки повинні зміцнити свою працю над класовим освідмленням трудового жіноцтва, повинні втягнути їх до активної боротьби проти воєнної загрози і проти цілого капіталізму.

Точно передсказати час вибуху війни неможливо, але одне очевидним є, що загроза імперіялістичної війни зараз біль-

ша, як була колисьбудь перед тим від дня закінчення останньої війни. А вже найбільше очевидні є шалені капіталістичні приготування до збройного нападу на Радянський Союз. Отже спокійно ждати на вибух

війни ми не повинні, ми не сміємо. Ми повинні, ми мусимо організуватися і боротися проти воєнної загрози, мусимо приготуватися, щоби, як вибухне імперіялістична війна, переіменити її на війну горо-

жанську. Хай живе непримирима класова боротьба, яка визволить працюючих зіпід капіталістичного гнету і поневолення.

Р. Волинська.

Монреал, Кве.

ІВАН ФРАНКО

ІВАН ФРАНКО.
(З приводу 14-річчя смерті.)

Передовий український поет-революціонер, велетень української літератури і науки Іван Франко народився 15 серпня 1856 року в селі Нагуєвичах Дрогобицького повіту в Галичині. Батько його був сільським ковалем. Запримітивши в свого сина хист до науки, старий коваль віддає його попереду до сільської школи т. зв. нормальної в місті Дрогобичі. Мертва шкільна наука не давала задоволення цікавому до всього хлопцеві і Франко починає вчитися сам. Він читає багато книжок і так поширює своє знання. Таку ж саму мертвечину в навчанні знаходить Франко і в гімназії, але він продовжає вчитися самотужки і так знайомиться з творами українських, німецьких, англійських, французьких, польських й інших письменників.

Скінчивши гімназію, Франко вступає до львівського університету на філософський відділ. В той саме час в Галичині починає ширитися соціалістичний рух. Франко веде в ньому перед. На другому році університетського життя поліція арештує його за участь в таємному соціалістичному товаристві, а суд засуджує

його на 9 місяців тюрми. Після виходу з тюрми, Франка прогнано з університету, а притому всі галицькі патріоти відцуралися від него і виключили його з тих гуртків де він працював перед тим. Але Франко не падає духом. З невеликим гуртком молоді він продовжує свою революційну працю - боротьбу. Він видає журнал "Громадський Друг" потім "Дзвін", "Молот", "Дрібну бібліотеку" пише свої твори і перекладає чужих письменників. А ще пізніше видає журнал "Світ", працює в газеті "Діло" і в журналі "Зоря".

В 1880 році Франко їде на якийсь час на село до товариша, щоби спочити. Там арештовано його вдруге, протримано 3 місяці в тюрмі і відпроваджено "по етапу" до родичів у Нагуєвичах. "Тяжка це була дорога, — пише Франко у своїй автобіографії, — після неї мені повідпадали нігті на пальцях".

Працюючи після того у Коломиї, Франко трохи не вмер з голоду. Та не зважаючи на скрутні обставини він працює, не покладаючи рук. Він пише літературні і наукові твори, бере активну участь в робітничих соціалістичних гуртках, а також багато працює між селянами. Популярність Франка серед селянства скоро зростала. Галицькі працюючі двічі вибирали Франка своїм представником до парламенту, але уряд не допускав його туди.

В 1881 році уряд арештує Франка в третє і забирає на 2½ місяця до тюрми. Там він написав чудове оповідання

"До світла" й низку тюремних сонетів.

В 1890 році Франко разом з Павликом засновують радикально-соціалістичну партію і

видають журнал "Народ" через який розбуркують в широких масах свідомість економічних, політичних і національних інтересів.

МОГИЛА ІВАНА ФРАНКА У ЛЬВОВІ.

Коли помер Іван Франко, не було грошей на похорон. Тому його труну просто винесено до Личаківського цвинтаря і поставлено її у якомусь знайомому склепі.

Лише весною року 1921-го труну перенесено до спеціально збудованого склепу біля могили Шашкевича. А на могилі покладено звичайний коштубатий камінь, що його видно з нашої фотографії (відзначено хрестиком). Зате львівські робітники, року 1925, на власні гроші поставили Франкові прекрасного пам'ятника, за проектом А. Коверка.

Не кидав Франко і своїх наукових студій. Вже около сорокового року життя він їде докінчувати Віденський університет, а по скінченні його готується до професури і пише великої ваги наукові твори.

В тому часі він кандидує на викладача української літератури в львівському університеті. Але галицькі патріоти в ріжний спосіб поборювали його кандидатуру і намісник Галичини не затвердив його,

подавши за причину те, що він тричі сидів у тюрмі.

Наукові твори Франка були так великої ваги, що Петербурзька та Празька академії наук обрали його своїм членом, а Харківський університет дав йому почесний докторат.

Франко був разом ученим, дослідником, письменником і громадським діячем. Своїми літературними і науковими творами Франко зробив вели-

кий вклад не тільки в українську літературу й науку, але й у світову.

Та надмірна праця і тяжкі життєві обставини знесли Франка і він почав занепадати на здоров'я. Спочатку одірало йому руки, а далі і ясність думок. Але й недужий не кидав він праці над письменством і наукою.

Помер Франко у Львові 28 травня 1916 р.

ПІДТРИМУЙТЕ ЖІНОЧУ ДЕЛЕГАЦІЮ ДО РАД. СОЮЗУ

На запрошення Жіночого Секретаріату Профінтерну делегація жінок робітниць з Канади прибуде до Москви на 1 липня.

Це дає всім робітничим організаціям більше часу приготуватися і придбати потрібних фондів.

Беріться негайно до роботи, товаришки.

Розділіть квоту, яка припадає на ваше місто між ріжні симпатизуючі робітничі юнії і

масові організації.

Коли ще до цього часу не відбулася у вашій місцевості конференція робітничих організацій, то постарайтеся негайно зорганізувати її. Посилайте номінації і фінанси до всекращого комітету в Торонто:

M. Shur,

433 Montrose Ave.,

Toronto, Ont.

Читайте понище цю історію про життя жінки в Радянському Союзі!

ЖИВЕМО ВІЛЬНИМ ЖИТТЯМ.

(Лист робітниці з СРСР.)

Дорогі Товаришки!

Засилаю вам сердечне привітання і бажаю оповістити вам, як ми, вільні жінки у вільній країні, приготуємося до Міжнародного Для Жінок Робітниць (8 березня) і надіюся, що мій правдивий опис ще більше піднесе ваш революційний дух і заставить вас стати довкола комуністичної партії.

Нам, жінкам Радянського Союзу, не треба казати, як ви від-

будете 8 березня. Ми знаємо, що вийти на вулиці з червоним прапором, це значить для вас ризикувати своїм життям, або щонайменше бути орештованими. Ми, жінки Радянського Союзу, перенесемося того дня своїми думками до вас і ми завжди будемо готові допомогти вам в тяжкій рішучій революційній боротьбі.

Коли вашим завданням на 8 березня буде підсумувати

зріст революційного руху між робітницями, ми, що вже через це все перейшли, будемо підсумовувати наші досягнення. Кожного року з нагоди 8 березня, жінок робітниць дається на відвічальні пости: червоні директори, заступники директорів, наглядачі, управителі ріжних інституцій.

Кожного року певне число невишколених робітниць береться до станків, де вони при допомозі наглядачок і товаришок в короткі часі стають фаховими робітницями в тій індустрії, до якої їх прийнято. Кожного року ми уважаємо за свій обов'язок поширити освітні організації, які дають жінкам робітницям нагоду віддавати так багато часу, як це тільки для них можливо на образования, соціальну працю і правильне колективне виховання дітей. Для цього кожного року відкривається в робітничих клубах і в мешкальних товариствах так звані діточі кімнати.

Я розкажу вам коротко, що

таке мешкальне товариство. В Радянським Союзі всі доми є націоналізовані окрім малих, які робітники можуть винайма-ти.

ЖИВУТЬ, ЯК СОЦІАЛІСТИ.

У великих націоналізованих будинках всі робітничі фамілії, які там живуть, є організовані на кооперативній засаді. Вони вибирають з поміж себе управу, яка без ніякого винагородження, дорогою товариської праці, тримає рахунки дому і яка є під контролею контрольорів, які також складаються з членів мешкального товариства, або як воно правильно називається “Житлова Кооператива”.

В останніх кількох роках такі товариства обняли майже цілі міські дистрикти і власне в них, ми жінки, робимо все, що тільки можемо, щоб завести колективну поживу, механічні пральні, малі клуби “червоні кутки” і літні забавні площі для дітей. Завдяки спробам робітниць, як також завдяки допомогі робітників, ми під цим зглядом робимо поступ. Коли наш поступ є повільний, тоді приходять нам на поміч преса і радіо.

СТОЇМО ПЕРЕД ВЕЛИКИМ ЗАВДАННЯМ.

Зараз на тринадцятому році революції, перед країною стоять величезні завдання, які ми мусимо виконати: колективізація сільського господарства, а з нею знищення куркульні, як багатой кляси. Ми знаємо, що це завдання є трудне, бо всі з нас, так дорослі, як і діти, борються з цим. Робітники і робітниці, жінки робітників, комсомол і піонери—всі знаходяться в цім русі. Около 25,000 найліпших і найпоступовіших робітників, які перейшли приготівчі курси, зістали післані на села.

На 8 березня висилається бригаду робітниць на колективні господарства, які мають допомогти селянкам завести діточі садки та яселця.

Соціальні життєві обставини в колективних господарствах розвиваються дуже скоро. Невдавно відбувся жіночий конгрес селянок колективних господарств і він був цікавим видовищем. Селянки з поморщеними лицами і твердими від праці руками говорили з запалом і розумно. Вони домагалися ліквідування куркулів, як

кляси, як також ліквідування релігії, як опіюму для працюючої кляси. Це робили напівграмотні або навіть цілком неграмотні селянки! Представте собі, як вони будуть виглядати за рік або за два в культурнім колективнім життю!

ВІДРОДЖЕННЯ.

Чи не думаєте ви, товаришки, що наша країна є країною казки, але казка та правдива. Можна написати цілі томи про життя в нашій країні, чудові мальовничі історії про переродження відсталой країни, в країну вільної творчости і праці.

Ми будемо писати вам часто про наше життя і ми бажаємо, щоб ви писали до нас і відвідали нас та переконалися самі, що ми говоримо вам правду. Ми не хочемо таїти перед вами труднощів в нашій соціалістичній країні. Ми надіємося від вас героїчної революційної боротьби, знищення імперіалізму, бо тоді вільні люди по цілім світі зможуть будувати комунізм.

З комуністичним привітом,

Т. Карасева.

(Жінка робітника, який працює в радянській фабриці Дізеля у Ленінграді.)

ЧИСЛА ТІЛЕЦЬ ЛЮДСЬКОЇ КРОВИ.

Один німецький медичний журнал пише так про число тілець у людській крові:

Коли би покласти червоні тільця крові дорослого чоловіка одно коло другого, як монети, то утворена ними лінія була би 187,000 км. довга. Значить, можна би нею окружити 47 разів земську кулю.

Коли би ми числили їх зі скорістю 10 на секунду, то треба би було 80,000 літ на почислення тих мільйонів тілець, які містяться в 5 літрах крові дорослого чоловіка.

З червоних тілець дорослого чоловіка можна би було уложити міст, який сягав би до місяця. Уложені побіч себе 35 мільярдів білих тілець людської крові утворили би дорогу 10 метрів широку і 350 км. довгу.

НОВІ ТИПИ ВОЄННИХ КОРАБЛІВ.

В останніх часах Японія побудувала собі воєнний корабель, на якому ставиться не більше й не менше, як вісім 40.6 центиметрових гармат, що несуть стрільна на віддалі 30 клм.

Тому, що в найновішій війні літаки мають відігравати велику роль не тільки на суші, але й на морі, та щоби уможливити вигідне ужиття літаків на воді, побудовано воєнні кораблі так, що вони представляють пливучі летнища. Англійська фльота має вже таких два воєнних кораблів, які виглядають так, як великі скрині. На палубі нема жадної надбудови, ані коминів. Комини уміщені з боку корабля, а простора палуба служить за летнища. На тій палубі зміститься не мало лише 36 літаків!

З ПОЕЗІЙ ІВАНА ФРАНКА.

АННІ ПАВЛИКІВНІЙ*)

Дівчина встала рано, рано:
“Піду я в поле, мамо, мамо!
Піду я в поле, до роботи,
Злоту пшениченьку полоти.
Годі сидіти дома тут:
Глушить пшеницю хопта люта;
Бурян буєє рісно, рісно,
За ним пшениці тісно, тісно;
Повій плететься геть на диво,
Хилить пшеницю криво, криво”.

“Рано ще в поле, доню, доню,
Зимнії роси в полю, в полю!
Зимнії роси, зціпнуть ноги,
Бодяччям вкриті перелогі!”

“Та доки ж, мамо, ждати, ждати?
Не сходить сонце, не видати!
Зимнії роси що ж удіють?
Та вони хопту гріють, гріють.
А поки зійти ще сонце мусить,
Хопта пшеницю здусить, здусить”.

“Ей, доню, доню, бач, з півночі
Чорная хмара валом точить,
Чорная хмара, буйна злива —
Що ж зробиш в полю, нещаслива?

“Я не боюся хмари, зливи!
Що мені вітер той бурхливий?
Я про ті тучі сміло, сміло
Буду робити чесне діло.
Нехай і повінь валом бухне,
Моя відвага не потухне,
Знесу я всяку злую долю,
А не покину праці в полю.
Робити буду без упину,
І перестану — як загину”.

ПІСНЯ Й ПРАЦЯ.

Пісне, моя ти сердешна дружино,
Серця відрадо в дні горя і сліз,
З хати вітця, як єдинеє віно,
К тобі любов у життя я приніс.

Тямлю, як нині: малим ще хлопчиною
В мамині пісні заслухався я;
Пісні ті стали красою єдиною
Бідного мого, тяжкого життя.

“Мамо, голубко!” — було налягаю, —
“Ще про Ганусю, Шумильця, Вінки!”
“Ні, синку, годі! Покіль я співаю,
Праця чекає моєї руки”.

Мамо, голубко! Зарання в могилі
Праця й недуга зложили тебе,
Пісня ж твоя в невмираючій силі
В моєму серці ясніє, живе.

Ох, і не раз тая пісня сумненька
В хвилях великих невгодин життя
Тихий привіт мені слала, мов ненька,
Сил додала до важкого пуття.

“Синку, кріпися!” — мені ти твердила, —
“Аджеж не паном родився ти чей!
Праця, що в гріб мене вчасно вложила,
Та лиш тебе доведе до людей”.

Правда, матусю! Спасибі за раду!
Я її правди не раз досвідив.
Праця дала до життя мні принаду,
Ціль дала, щоб в манівцях не зблудив.

Праця ввела мене в тайники темні,
Нею дива прояснилися земні,
Відки пісень б’є чарівна нора,
Загадка нужди людської стара.

Пісня і праця — великі дві сили!
Ім я до скону бажаю служити;
Череп розбитий — як ляжу в могилі,
Ними лиш зможу й для правнуків жити.

*) Анна Павликівна, сестра Михайла Павлика, співробітниця Франка і Павлика в соціалістичному рухові.

СТЕПОВА ОАЗА

Нарис про Канадійську Комуну на Україні. Написав спеціально для "Робітниці" М. Ірчан.

(Продовження)

Розглядаюся по хаті. На печі четверо діток, що бігають по людях своїми цікавими, трохи здивованими оченятами. На стінах — скрізь примітивні малюнки фарбами. Оригінали! Хатки, криниця, квіти (що їх немає ніде в світі), мавзолей Леніна. Над дверима, ніби в якому клубі, на вузькій паперовій бинді — напис:

"Де пани — там ярмо".

Над вікном другий:

"Робітниче й селянко, зміцнюй оборону СРСР!"

А над скринєю, що замість стола:

"Шануймо кришку хліба!"

В кутку три позолочені ікони в рушниках: Христос, Микола і ще якийсь його родич.

А над іконами знову напис:

"Радянська школа повинна боротися з релігією".

— Та це моя школярка понамальовувала і понаклеювала — пояснює ніби соромлячись, господиня хати. — Каже — стіни дуже пусті, хай хоч цим причепуємо...

— Це гарно — кажу широко.

— Та яке воно "гарно". Дитина та й годі. Якось пристала, щоб ікони винести з хати. Каже — "отрута народу". А я їй: "хай стоять, тобі не заважають". І не дозволила. А вона написала оте і над іконами приклеїла. А тепер похваляється: "Ось перейдемо в комуну, а там ікон немає". Ну — відповідаю — немає то немає... Тоді не буде, а покищо хай собі стоять. "Ви, мамо, відсталий елемент" — каже мені. І хіба з цими дітьми дійдеш до ладу? Я одне, вона друге...

А мені в думці: старе й нове. Два покоління в одній хатині. "Агітпроп" і "відсталий елемент", що все ж таки подається вже... Батьки балакають якоюсь дивною мовою — російсько-білоруською з домішкою української, а діти — чистою українською. Батьківської мішанини вони вже зовсім не знають.

В хатину набився весь Іван-Градський хутір. Починаємо збори. Обирають голову і секре-

таря. Голова як голова, але секретар малограмотний і я добровільно беруся виконувати його функції.

Доповідь комунара Саботяка про комуну і заяву хуторян вступити в члени комуні.

— Якщо ви всі постановите злитися з комунною, то знайте, товариші, що жити тут не будете. Перейдете блище до комуні, а ці землянки зруйнуємо. Переносити їх не можна, це ж земля...

— А як з дітьми буде? — дзвенить з кутка жіночий голос.

— Так як тепер в комуні: в дитячі ясла, в садок...

— Слава тобі господи! — зітхає низький чоловічок і хатина гуде від реготу.

— Хоч не будуть більше в пилюзі валятись... — додає хтось з гурта.

— Ви, товариші, добре обміркуйте цю справу!...

— Та що там! Дайош комуну! — виривається молодий голос десь від дверей.

— Що там багато думати та міркувати — розводючи руками озивається високий, худий хуторянин. — Хіба ми не бачимо? На оцих нарізках не життя нам. Вас в комуні багато і всі одягнені, у всіх хороші чоботи і хороші корови, коні, їжа людська і хліб білий і праця якось поділена. А ми без особих статтів працюємо, аж очі вилазять і — хліб як земля чорний, молока ні ложки, обірвані, босі... Та що тут міркувати!...

А від дверей знову:

— Дайош комуну!

З-під стіни, з-землі, встає молодий чоловік, одягнений інакше всіх, бо в робітничому, міському вбранні і спокійно, рівно починає:

— Товариші! Агітувати не доводиться, бо, як сказав оце Онисько, в нас все не так, як в комуні. Значить — не виходить хазяйнувати, як колись. Не ті часи. Я оце повертав з Донбасу і скрізь народ переходить на колективізацію... і кажуть: колективізація то колективізація, а чому зразу не комунна? Чому, та як, та

коли — я говорити не буду. Факт, що колективізація пішла “во всю”, як кажуть і факт, що нам тільки в комуну дорога.

— Та хто проти цього? — перепиняє невеличкий чоловічок з-землі.

— Не в тому річ, а ось в чому. Чому йде розкуркулювання, я питаю? А йде, це факт. Ось і на Вербанах вже порозкуркулювали. Чому? Тому, що ми ліквідуємо куркуля, як клясу. Зрозуміли?

Більшість зборів хитнули головами, а в деякого брови моргнули, мовляв “це ж відомо”...

— Чому йде колективізація? Чому народ, бідний народ, бідняк і середняк, йде в колектив, в комуну? А йде, це факт. Чому? Тому, що ми ліквідуємо цим злидні, як клясу... Зрозуміли?

Збори ще глибше хитнули головами.

— Куркуля не буде, факт. В колективі чи комуні окуркулитися ніхто не зможе, теж факт. І в колективі чи комуні оцих наших злиднів безпримінно не буде — два факти. А що всі ми в колективі чи комуні станемо рівні — злидник чи середняк — це вам три рази факт. Зрозуміли? Я скінчив, товариші...

— Факт! — гукнув хтось від дверей і знову хатина загуділа від сміху.

Посипалися питання практичного характеру. Ми з т. Саботяком відповідали на два боки, він на право, я на ліво, бо з одного боку питали жінки, з другого чоловіки. І коли вичерпались всі питання і всі в один голос сказали “ясно”, приступили по черзі підписувати колективну заяву.

До скрині, що замість стола, підходили спершу чоловіки, брали чорними, грубими пальцями оливце і надавлюючи — виводили незграбні літери. А з боку стояв опецьковатий чоловічок літ під 35 і вголос підказував:

— Тепер а... Тепер н... Ну, куди ти поліз? ен кажу, забув?

Це доморослий вчитель лікнепу на хуторі, що зовсім ліквідував неграмотність. Всі чоловіки і жінки Іван-Градського вміють вже розписатися. Цілу зиму вечорами сиділи і крейдою списували двері, що були замість таблиці.

Підійшли жінки, запишнені, трохи соромливі.

— Хоч не дивіться, а то не можу...

— Ой-йой-йой! — потягнулося десь від дверей. — Жінкам добре, відмолодніють. Діти в ясла, самі повкорочують юбки до колін, як в комуні і до чоловіка: “Здрастуй Іван Петрович! Ти куди, бо я в кіно”...

— Мовчіть, мовчіть — відгризалися від скрині. — Не будете більше гримати: “А що наварила? А чому кисле? А чому”...

— І поголять вам оті борідки та вуси, щоб солону на них не носили та були похожі на людей, як усі комунарі...

Хатина заклекотіла розмовою, новими питаннями один одному, сміхом, гармидером. Тільки час од часу серед того гамору падало грубе, відоме слово:

— Факт!

І з фактом в кишені, ствердженням, підписаним всіх без винятку мешканців Іван-Градського, я вийшов з т. Саботяком з землянки і навмання, степом, поправцювали в напрямі високого димаря електричного млина комуні.

НАЙКРАЩА РЕЗОЛЮЦІЯ.

В просторій їдальні збори комунарів. Прийшли теж делегати поблизького хутора. Їхні заяви приймають одноголосно. (Батраки ж!) Делегати сяють радістю, бо з сьогоднішнього дня вони вже теж комунарі.

Голова читає нові заяви.

Просяться колишні комунарі-канадці, що вийшли з комуні і вели господарство індивідуально.

...“Раньше ми утікали від вас, а тепер вертаємо назад. Ми знали, що це має бути, але не думали, що так скоро... Але коли радянська влада так постановила на 15 партз’їзді, то ми просимося назад, бо і ми були тими першими, що закладали фундамент комуні”... — пишуть бувші комунарі Палагнюк і Храпицький.

Розгортається дискусія. А потім знову голос голови і нова заява:

...“Прошу членів комуні приймати мене в комуну з сім’єю, ми всі люде робочі і передаємо все в комуну. Прийміть мене, щоби на мене більше не накладали налогу”... — пише підкуркулик-експертник Гладаренко, що колись сміявся з комуні і ворожив їй тільки шість місяців життя.

...“Тому, що в нас ще не організовано колективу я прошу прийняти мене в комуну. Сім’я

моя 37 душ хоче працювати в комунальному порядку. За всіх членів сім'ї я готовий внести пай по 300 карбованців за кожного"... — просить великий куркуль-німець Мартин Готліб.

Збори вибухають розкотистим реготом.

Це й була найкраща резолюція.

ПЕРЕМОЖНИЙ СМІХ.

Тільки одне слово, що має важливість закону:

— Розкуркулити!

Так сказала біднота хутора Ново-Майорське на своїх зборах.

— І хай комуна забирає все, бо й ми просимось в комуноу...

— Про це, товариші, ви подайте заяву в комуноу, там розглянуть і приймуть...

— Подамо...

На лавках їх п'ять — "загальне зібрання" бідноти Ново-Майорського. Хутір невеликий, але здорово куркулячий. Цих п'ять товаришів-наймити куркулів ще до недавного часу. В них на краю хутора низькі хатинки, а над ними, на горбі, великі під черепицею куркульські будинки.

Поміж ново-майорськими бідняками два цікаві обличчя: чабана Дмитра, молдаванина і Вільського, сина великого куркуля, якого обрало в комісію по опису куркульського майна.

— І рідного батька будеш описувати, Вільський! — жартом перестерігає районний уповноважений.

— Який він мені батько! — здвигує плечима Вільський. — Я вже й забув, що в мене є якісь батьки.

(Докінчення буде.)

Іван Франко на склоні літ

Спогади В. Мороза.

Моє знайомство з Ів. Франком датується від початку 1911 року. Кінець 1910 р. я приїхав до Львова, щоб кінчити свої гімназіальні студії. Я перейшов був до VII класу, а тому, що для переходу з одної гімназії (до VII класу я був у Чернівцях) до другої треба було виконати деякі формальности, і я цих формальностей не виконав, то я залишився приватистом. Це я повинен був уважати для себе нещастям, але як то кажуть, немає злого, щоб на добро не вийшло, бо це дало мені змогу зазнайомитися з Франком. А саме я попав за секретаря до Франка.

Івана Франка я знав, як і вся поступова молодь, з його творів дуже добре. Бо вже з першої гімназіальної класу ми зачитувалися пильно його творами. Хто з нас не читав його "Лиса Микиту", "Абу Каземових Капців" або "Ковалю Басіма". Це в найнижчих класах. Або якому бурсакові не пропав обід, бо читаючи Захара Беркута, чи оповідання Панталаха, він забував про все. Але живого Франка я до того часу не знав. І тому мені дуже хотілося пізнати найбільшого, та взагалі українського пи-

сьменника, стати ближче до нього й працювати з ним.

Та тут треба пояснити, чому Франко послуговувався секретарем. Адже з біографії його знаємо, що не з розкошів це він міг зробити, бо майже все своє життя жив у скрутних обставинах, не раз навіть дуже скрутних. Ще й на склоні літ навіть, де він був уже загально визнаним письменником, його матеріальні обставини не були такі світлі. То як поет дозволяв собі розкошів тримати секретаря, що виконував йому технічну роботу, то не з причин вигідности, а з інших. Саме під кінець життя Франка спіткала важка хвороба, і наслідком цієї хвороби був цілковитий параліч рук. Франкові відняло цей дуже важний для праці орган, так що він був усе одно, що без рук.

Я вже не пригадую собі тепер після кількох літ, де мене відрекомендували Франкові, щоб прийняти в нього працю. В мене в пам'яті лишилось тільки перше враження про його особу. Ми звикли завжди ідеалізувати собі великих людей. Все, що в них таке ж звичайне як і в інших людей, ми в них бачимо інакше, все в них якесь ніби то краще, як у

звичайних смертних. Такі почування огортали мене, коли я мав побачити Франка. Але мені явився цілком інший вид. Я побачив сідого дідка середнього зросту дуже виснаженого на вигляд, у протертому плащі з коміром із чорного смушку та в шапці з такого ж матер'ялу. Оце цілий Франко, це постать "Мойсея галицького народу на межі Канаану". Мені пригадалось те місце з його сповіди, де він кидаючи в лице галицьких патріотів найтяжчий докір, що його міг тільки кинути поет — "Не люблю Руси", коли ці патріоти поборюючи його кандидатуру на доцента львівського університету через те, що він був соціалістом, подавали за причину його зверхність, мовляв — "Бійтеся бога, як можна цю людину пускати на університет. Подивіться лише, в якому порваному сурдуті він ходить". — І я в одну мить уявив собі ціле життя письменникове. Воно й тепер на старості літ було таке ж просте, невибагливе, позбавлене всяких розкошів, як увесь його вік. Почуття здивовання, що спочатку опанувало було мною, змінилося швидко на сором за українську націю, що й тоді ще як слід не заопікувалась була своїм найбільшим громадянином. Це почуття ще збільшилось, коли я побачив покручені недугою руки поета, якими він не міг ніяк орудувати, і йому як малій дитині навіть треба було подавати хустинку до носа.

Мені не довго довелося працювати у Франка, бо як я вже вгорі сказав, я був приневолений виїхати зі Львова. Тільки три місяці я сповняв секретарські обов'язки у нього. Цілий час ми працювали по львівських бібліотеках здебільшого в університетській. Тоді саме він робив виписки із старо-українських пам'ятників XIV. та XV. віку (наскільки собі пригадую) і ми цілими днями від 9 до 13 або 14 години писали в бібліотеці. Ми працювали дуже інтенсивно, бо Франко вже наперед підготовляв матеріял, що його мав диктувати і ми без перестанку писали. Відкривши за моєю допомогою книжку, Франко стояв біля мене й диктував, дивлячись, чи я добре пишу. Признаюся, що спочатку мені було таки важенько працювати, бо хоч я був добре знайомий з Кирилицею, все таки робив багацько помилок не розуміючи одного чи другого. Та мій шеф був лагідний, він жартівливо зараховував це не на

карб моєї незнайомости, а тільки на карб мого буковинського уродження, бо, мовляв, ми буковинці пройшли німецьку школу і це відбилосся на нашій мові. Ці виписки ми робили увесь час як довго я працював у Франка. Тільки один чи два рази ми робили щось іншого. Раз ми писали статтю до якогось німецького журналу, а вдруге він диктував свої вірші. Це були сентенції вибрані зі старо-українських пам'ятників, що їх він вбирав у віршову форму сучасної української літературної мови. При цьому мені цікаво було спостерігати, як поет творив. Він ходив сюди і туди уздовж кімнати, що її університетська бібліотека давала в його розпорядження, і диктував, тільки деколи на хвилинку зупиняючись, щоб, може подумати, чи підібрати те, чи інше слово. А взагалі диктат ішов швидко і вірш снувався легко. На жаль, я тільки цей однісінький раз мав нагоду бачити поета, як він творив.

Після мого від'їзду на Буковину я ще раз мав нагоду в році 1913-му стрінутись з Франком. Українське громадянство в Чернівцях, за ініціативою студентства, запрохало його прочитати свого "Мойсея": Франко в цім році їздив з цим своїм твором по Галичині і ми, студенти черновецького університету задумали й на Буковині привітати ювілянта (в 1913 році саме сповнялось 40 літ його літературної праці). Мені доручили списатись із Франком і в квітні черновецьке громадянство мало честь вітати гостя.

Був гарний весняний день. — неділя. Майже все громадянство, особливо вся молодь вийшла на станцію стрічати Франка. Ще далеко було до приїзду потягу, а вже увесь великий перон вокзалу був битком набитий. На кінець довго та нетерпеливо жданий кур'єрський потяг в'їхав у вокзал. Франко, що їхав в останньому вагоні вийшов якось непомітно з потягу і опинився вже майже в товпі, аж ми його побачили і привітали. І оце рознеслася буря оплесків і окликів, що не хотіли вмовкати, тим більше, що якраз пустрився раптовий дощ і ніяк було тим, що прийшли стрічати поета, вертатись до міста. Нарешті все уляглося, і поет ледве продираючись через товпу, міг сісти на візника та поїхати до готелю, щоб трохи відпочити з дороги.

Після обіду в салі “Народнього Дому” читав поет свого “Мойсея”. Саля “Народнього Дому”, що звичайно вміщала українську черновецьку громаду, тепер зі всіма суміжними кімнатами була “по береги” повна. Коли поет вийшов на естраду, почалися овації. Від черновецького студентства вітав поета палким словом Корнило Хаклинський. Франко був видимо сильно схвилюваний теплим прийомом буковинського громадянства і не відповідав, а швидко приступив до читання твору. Читка була дуже монотонна і як би не зміст твору та не те, що сам автор його читав, і не піднятий настрій аудиторії, то можна б було вийти зі зборів з роздвоєним враженням. Можливо, що через те, що поет був схвилюваний, він так монотонно читав твір, бо на 12-й пісні де сказано:

“Сорок літ мов коваль я клепав
Їх серця і сумління...
Сорок літ я трудився навчав

і за те від українського суспільства діставав лише “каміння”, — на цих словах поет не здержався, і жаль змішаний на кінець з признанням витиснув поетові сльози в очах. Він на хви-

линку зупинився та попрохав води. Потім читка ішла далі. Майже по двох годинах скінчив поет читати твір. Подякувавши письменникові за його приїзд, громада розійшлась.

Після цього на вечір поета запросив до себе відомий професор черновецького університету Степан Смаль-Стоцький. Можна б не згадувати про цю вечірку, але на ній ще раз блиснув поет своїм умом. На вечірці крім двох представників від студентства, в тому числі і мене, було ще декілька чільніших громадян черновецьких, між ними і славіст черновецького університету покійний професор Калужняцький. За вечерою зайшла балачка і професор Калужняцький спитав, як і скільки Франко-працює, що він устигає багато писати, бо він, Калужняцький, теж багацько працює, але в нього стільки не виходить, як у Франка. На це відповів не без іронії Франко патентованому професорові по німецьки, хоч Калужняцький говорив по українському: “Wenn man jeden Tag arbeitet, so kommt es vrien heraus” (Коли що дня працювати, то тоді багацько виходить). І цією відповіддю можна охарактеризувати Франка, бо щоденна праця була девізою всього його життя, аж до самої смерті.

“С Н Е П Ш А Т С”

ЧЕРЕЗ ПОМИЛКУ.

Іван Бідолаха належав до патріотичної організації вже через кілька років. Він офіційно не приналежав до ніякої церкви, але, коли до него заходили на колекту з греко-католицької, чи православної церкви, то він кидав по кводрові одним і другим, щоби необразити колекторів.

Деколи він заходив до церкви. Коли піп говорив йому не доводило, то він відтак дома перед жінкою гостро його критикував, а коли промова попа була йому до смаку, то він кидав пятьдесят центів на тацу й підкреслював, що він не давав на боже, а лише за те, що піп сказав кілька “мудрих слів”.

В “Просвіті” йому вже надоїло. Там кожної неділі пообсідають стіл й нічого більше не говорять лише про кайзер маневри та про інші австрійські військові справи.

Різдвяних свят він також не обходив. Деревце робив “лише” для забави дітям, жінка пекла колачі, бо вже докучило все їсти звичайний хліб, а кутю варила на “святий вечір” тому, що навіть лікарі приказують їсти варену пшеницю. Хто його просив до себе на свята, то він ішов зі всею родиною, але до себе він нікого не просив, бо він не обходив свят.

Одна дитина хрещена в греко-католицького попа, друга в римо-католицького, третя в пресвітеріанського, а наймолодше осталося нехрещене. Поступ.

Рік тому назад, Іван Бідолаха прийшов на ділові збори відділу ТУРФДім. Приймають нових членів.

— Вношу тов. Івана Бідолаху.

— Попираю.

— Чи ви годитеся? — запитав голова.

— Так. Я вже давно духом з робітниками, але якось не мав нагоди записатися.

Голова обширно пояснив про завдання організації ТУРФДім та обов'язки його членства і дав нововступаючим членам статuti.

Ой, скільки то було клопоту з тим Бідолахою. Нікотрої із наших газет не читає. Жодним ухвалям не хоче повинуватися. Ніяких оподаткувань не хоче платити. Ви йому так, а він проти, ви проти, то він так. Ніхто йому не дорозказу. Централі не признає. На зборах “цитує” зі статута чого немає в статuti. “Цитує” слова попереднього бесідника й говорить те, чого попередній бесідник не говорив.

— Доки ми будемо панькатися з такими членами? Це-ж ніде не дозволено в робітничих організаціях.

— Та нехай, бо виступить.

— Яка-ж нам користь з таких членів? “Краще числом менше, а якістю вище”, як сказав

Ленін. Нехай виступає, нехай виступають всі такі, як він.

— Та-ж ви, товаришу, знали, що наша організація зцентралізована?

— Централізація централізацією, а я собі я. Я не хочу нікому підлягати.

— Ми вже більше й бавитися з вами не будемо. Ви протягом одного року нічого не навчилися, то й мала надія, що ви на будуче навчитесь. Можете собі свобідно виступити з організації без ніяких церемоній. Наші члени такого більше толерувати не будуть. Ви, певно, через помилку вписалися до нашого відділу.

— Тепер я самий побачив, що вписався через помилку.

— Ви і вродилися через помилку...

— Прошу не докучати товаришові. Не надається до нашої організації, то нехай виступає.

І Бідолаха пішов собі.

Драпака.

Природа й люди

Написав П. І. Кравців.

(Продовження)

На мозок і покладено завдання керувати багатоклітинним організмом. Глибокою борозною він ділиться на дві частини — верхню й нижню. Нервові клітини, що входять до їх складу, поділено на групи, ніби на підвідділи та секції.

Нижня частина мозку, менша розміром та безпосередньо сполучена із спинним мозком, являє собою, так би мовити, орган внутрішньої політики. Тут ми знаходимо ніби комісаріят харчування, шляхів тощо. Верхня частина, так звані півкулі великого мозку, — це орган зовнішньої політики — ніби комісаріят закордонних справ.

Органи внутрішньої політики зносяться з клітинами організму за допомогою нервів. Так само як поруч з рейками на залізниці тягнуться драти телефона і телеграфу, що сполучають окремі округи, міста і села із столицею, поряд із рейковими шляхами нашого організму, себто жилами, тягнуться нерви. Один кінець їх

зв'язується з клітинами того або іншого органу, а другий — з нервовими клітинами мозку. Таким чином, майже кожна клітина має ніби власний прямий телефонний провід.

Нижня частина мозку — орган внутрішньої політики — керує життям клітин та органів поза нашою волею та свідомістю. Дальший приклад покаже, як це відбувається. Людина спить у темній кімнаті. Сон її перериває легкий шорох за дверима. Перелякана людина схоплюється й тихо підкрадається до дверей: раптом несподівано нога людини підскакує, і вона відчуває гострий біль у підшві; запалює сірника і бачить гвіздок. Що ж сталося? Клітина підшви, виходить, протелефонувала до відповідного органу, мов би говорячи: “Мене вкололи”. Звідти прямим проводом іде терміновий наказ мускулам скоротитись. Нога поза волею людини швидко підскочила вгору, і, таким чином, клітини її були у безпечності. Так встановлюються стосунки між нижньою частиною головного мозку та органами нашого тіла.

Верхня частина головного мозку (великий мозок), де зароджуються свідомість, воля й почуття, в зазначеній роботі не бере участі. От чому, доки здорові, ми не відчуваємо, чи є в нас серце, чи рухаються наші кишки, що відбувається в селезінці, в нирках. Ми забуваємо, що в нас є голова, зуби, живіт, і коли б ми захотіли втрутитися в роботу якогось внутрішнього органу, то ми не дійшли б своєї мети. Спробуйте зупинити своє власне серце, припинити травлення в кишках! Ці спроби підуть на марне!

Але частенько трапляється, що ми не відчуваємо присутності якогось внутрішнього органу через тиснення або біль. Це значить, що нижня частина мозку — орган внутрішньої політики — своїми засобами впоратися не може; він ніби шукає допомоги в органі зовнішньої політики — великого мозку — і просить його зв'язатися з оточенням та відшукати там найпотрібніші засоби, щоб відновити порушений порядок. Для зносин же з оточенням, що є за межами нашого тіла, орган зовнішньої політики використовує ніби бездротовий телеграф. В його розпорядженні є ніби радіотелеграфні станції, розміщені на зовнішній частині тіла, на межі між нами та предметами, розташованими поза нами. За такі радіостанції і є наші органи зовнішніх почувань — очі, ніс, вуха, язик та шкіра.

Великий мозок становить, як ми вже сказали, орган свідомості, почуття й волі. Порушена функція того або іншого органу певними нервовими шляхами доходить до великого мозку, і ми в цьому разі відчуваємо біль або відчуваємо, що в відповідному органі щось негаразд. Почуття болю примушує великий мозок міркувати — виникає воля, бажання взяти поза межами тіла той або інший предмет та внести його в межі нашого тіла, наприклад, якісь ліки, щоб розвантажити переповнений шлунок.

Ми бачимо, керують нашим багатоклітинним тілом головний та спинний мозок, а також органи зовнішніх почувань, інакше кажучи, нервова система. Найголовніша її частина — це головний та спинний мозок, що має назву центральної нервової системи, тому що від них, як від центра, іде вся робота нервів та органів почувань. За допомогою нервової системи на-

ші органи мають можливість планомерно й доцільно переводити всю свою складну та різноманітну роботу.

Людське тіло можна порівняти з машиною, але від звичайної машини воно все таки різниться особливими властивостями, що має лише людське тіло. В той час як звичайна машина зі всіма найдрібнішими своїми частинами розрахована на певну спеціальну роботу — людський організм може якнайрізноманітніше переводити роботу, перебудовуючи весь згаданий вище план роботи нервової системи та пристосовуючи його до повсякчасної зміни зовнішніх та внутрішніх умов.

Підчас морозу ми мерзнемо, тремтимо від холоду, швидко пересуваємося, буваємо бадьорі. За літньої ж спеки нам стає душно, жарко, з нас ллється піт, рухи наші бувають мляві й настрій інколи гіршає. В тому й у другому випадку до змін зовнішнього вигляду людини та її самопочуття спричиняється перебудова основного плану життя під впливом зовнішніх умов.

Та, крім зазначених зовнішніх причин, на нас впливають ще й внутрішні причини, що зароджуються в нашому організмі; їх вплив такий великий, що вони можуть підкорити собі всю нервову систему з головним мозком включно. Я маю на увазі особливі хемічні побудники — гормони, нещодавно відкриті наукою. Чимало органів нашого тіла, наприклад, печінка, підшлункова залоза тощо, крім своєї спеціальної роботи, повсякчас виготовляють особливі речовини, що побуджують або, навпаки, пригнічують клітини іншого певного органа, посилюючи або послаблюючи його діяльність. Ці речовини й мають назву побудників, або гормонів.

Виготовлені клітинами побудники ідуть у кров, що розносять їх по всій території нашого тіла від одного органа до другого. Так вона діє не лише поза нервовою системою, а навіть спонукує ще керівний орган — мозок змінити план дій в той або інший бік. Таким чином, кожна клітина нашого тіла в певних межах має можливість впливати на загальний устрій життя всього організму.

Ми подамо декілька фактів, що висвітлять роль гормонів. В період дитинства в нашому тілі відбувається одне загальновідоме явище — зріст. Зріст викликають вироблені певними

залозами гормони, що є в крові. Коли ці гормони до крові вже чомусь не надходять (наприклад, через хворобу даних залоз), то людина далі не росте, і утворюється кінець-кінцем недоросток, карлик.

Гормони, що їх виробляють статеві залози чоловіки, обумовлюють появу бороди й вусів, зміну ніжного дитячого голосу на грубіший (бас, тенор), посилений розвиток кісток та м'якушів. В період же розквіту статевої стиглості цей гормон побуджує посилено діяти орган духовної творчості — головний мозок. Ми знаємо, що найкращі перлини творчості великі митці, літератори, поети, музики, творили, здебільшого в період статевого розквіту.

Таким чином, в нашому багатоклітинному організмі владу центрального керівного органу, мозку, в значній мірі обмежує участь у спільній роботі всіх взагалі клітин та деяких переважно. Щоб регулювати загальну діяльність організму, клітини й використовують виготовлені ними гормони.

V.

Без повітря й їжі жадна тварина не може існувати. Щоб сприйняти ж та засвоїти те або інше, потрібно мати, як ми бачили раніше, спеціальні органи — дихання, травлення тощо.

Тепер дещо скажемо про їжу. За характером їжі, яку приймають усі тварини, їх поділяють на три класи: 1) травоядів, що живляться виключно рослинною їжею, 2) м'ясожерців, що їдять переважно травоядів та 3) всеїдців, що їдять і рослин, і тварин.

Відповідно до їжі, яку приймає тварина, зуби кожної класи тварин мають свої відмінні ознаки — такі характерні, що за формою зубів можна довідатись, до якої класи належить та або інша тварина. Та, крім цього, у травоядів, як наприклад, у корови, об'єм шлунку утричі більший, ніж у людини й собаки, при чому його дуплину поділено на чотири відділи, з яких лише один відділ відіграє таку ж роль, як у людини й собаки. Інші ж відділи мають призначення перетирати та зводжувати рослинну їжу, а також відригувати її в дуплину рота, де тварина вдруге її пережовує. Поверхня кишок та взагалі черевних нутрощів травоядів майже втричі більша за поверхню всього тіла тварини. Пояснюється це тим, що рослинна

їжа бідна на білкові речовини, і, щоб одержати їх в потрібній кількості, треба дуже багато спожити їжі.

Людину за формою зубів та устроєм шлункового кишкового тракту приєднують до відділу всеїдних тварин. Отже людина їсть і рослини, і тварини. Цікаво відзначити, що людина споживає для їжі лише майже виключно травояди (корови, вівці, коні, зайці, крілики тощо). Щодо птахів, то з них людина вибирає тих, що споживають рослинну їжу. Хижих же тварин і птахів, як, наприклад, вовка, лисицю, собаку, орла, шуліку тощо, людина не їсть.

От чому, коли буває неврожай зерна й трави, то насамперед гинуть травояди, а за ними м'ясожерці та всеїди. Всі вони безпосередньо або посередньо харчуються коштом рослин.

Чим же живляться рослини? Відповіді треба шукати безпосередньо в рослини. Всією своєю істотою вона прагне до мертвої природи. Своїм корінням рослина заглиблюється в землю і за допомогою розгалужень, що відходять від нього, намагаються захопити якнайбільшу ділянку землі. Коріння вбирає в себе ґрунтову воду з розчиненими в ній азотовими або амонієковими солями. Звідси, спеціально влаштованою системою трубочок, вода переходить у стебло або стовбур, в гілки та досягає листя.

Вуглець (або вугілля) — це основний елемент та неодмінна складова частина матерії, а значить і рослини. Найперше завдання рослини полягає в тому, щоб видобути вуглець. Але в ґрунтовій воді вуглець не розчинюється. Рослині доводиться шукати його в повітрі. Все, що дихає, все, що горить, все, що гниє та тліє, виділяє до атмосферного повітря вуглекислоту. Гілки, що відходять від стовбура, широко розповсюджуються в повітрі, а зелене листя через особливі отвори — дихальця — захоплює вуглекислоту. Зелений колір рослини залежить від присутності особливого барвника — хлорофілу. Треба відзначити, що і стебло, і гілки своїм листям непинно тягнуться до світла. Коли ж сонячне проміння не може допуститися через сусіднє дерево, стіну або якийсь інший предмет, то дерево, обходячи перешкоду, тягнеться й далі до сонця. Тому дерево часто-густо калічить стовбур та форму своєї корони.

(Далі буде.)

ВСЯЧИНА.

ЦІННИЙ ВІНАХІД.

Пишуть з Відня, що на зборах лікарського товариства продемонстровано новий винахід віденської школи, що творить нову добу діагнози. При помочі фотографічного апарату, який збудували віденські спеціалісти, можна буде фотографувати нутро шлунка. Уся процедура триватиме 55 секунд.

НОВИЙ ФІЛЬМОВИЙ ВІНАХІД.

Колись люде дивувалися, як вперше побачили в кіні на полотні різні образи, що порушались, сміялися, плакали і т. ін. Фільмова техніка настільки поступила вперед, що тепер крім світляних образів на екрані можемо почути ще й голос, розмову і спів. Оце недавно появився новий фільмовий винахід, який дасть змогу фільмам ще й ширити бажаний запах. І Коли, наприклад, на екрані показуватимуть цвітучий сад, то глядачі в салі чутимуть запах цвітів.

СКОРОСТРІЛ — ФОТОГРАФІЧНИМ АПАРАТОМ.

Найновіший військовий винахід — це скоростріл, що, замість стріляти, робить фотографічні знімки. Має він зовсім такий самий вигляд, а навіть і такий же тягар, як звичайний скоростріл. Коли потиснемо його ручку, то не почуємо вистрілу, але натомість дістаємо фотографічну знімку того місця, куди би мала впасти вистрілена куля.

Той "скоростріл" є назначений для провадження воєнних вправ головно на літаках. Забезпечивши літаки отими "скорострілами" можна для вправи зводити у воздушних просторах зовсім приписові бої з тою різницею, що тими скорострілами цілиться на противника з тою метою, щоби відфотографувати те місце, в яке треба було би стріляти, щоби обезвладнити ворога.

Окремий самочинний апарат записує час тих знятть так, що при контролі успіхів учасників вправ можна справдити, хто перший дав влучний стріл до противника.

29-ЛІТНА ЖІНКА РОСТЕ.

Румунські газети доносять, що недавно оперували там лікарі на клініці 29-літну незамужню жінку Сусанну Феке. По операції підросла вона в протягу кількох днів на 50 сантиметрів. Лікарі добачують у цьому нову слабкість і силкуються задержати зріст.

КОШТИ ВІЙНИ.

Канада видала на державні потреби домінії від року 1867 до 1914 (значиться до світової війни) суму два і пів біліона доларів, або цілий біліон менше, ніж її коштувала світова війна! Більше ніж третина всього доходу Канади в минулому році пішла на сплату довгу, затягненого підчас війни.

З РАДЯНСЬКОГО ГУМОРУ.

Куркуль (сільський багач): Пречиста мати! Допоможи мені пролізти до сільради!

Боже дитинча: Мамо! скажи йому, що уже церкву відокремлено від держави, отже ми тут уже нічого не зробимо.

БОЇТЬСЯ ЇЇ.

Мама до дитини: Поцілуй твою няню.

Дитина: Не хочу, бо няня бє, як її цілувати.

Мама до няньки: Ти беш дитину, як тебе цілує?

Нянька: А де ж би я таке?

Дитина: Хіба-ж ти не луснула в пісок тата?

ЗБЕНТЕЖИВСЯ.

— Чого ти так збентежився, прочитавши того листа?
— Бо автор грозить мені, що вбє мене, наколи я не оставлю в спокою його жінку.

— Ну, а ти не можеш?

— Та певно, що ні, бо не знаю, котра це жінка й котрий чоловік!

ВІДПОВІЛА.

Пані: Ну, що ж, я чи ти з розуму зійшла тут — як ти думаєш?

Наймичка: Я не знаю, пані, котра з нас... Скажу тільки одне, що божевільної наймички ви ніяк не держали б.

ПОРОЖНЕ МІСЦЕ.

— Коли стати вниз головою (дуба), то кров впадає до голови. Чи так?

— Та так.

— А чому кров не паде до ніг, коли ми цілими днями ходимо на ногах?

— Тому, що ноги не є порожні.

ОДИНОКА РАДА.

Господар: Тому коневі, якого я вчора від вас купив, справді щось є. Капляє і форкає так, що мабуть має дихавицю. Що ж порадите мені на це?

Торговщик кінями: Негайно продати, як лише зможете; я також так зробив.

ПОПРАВІТЬСЯ.

Вона: — Ти обманець. Ти не дотримав своєї обіцянки.

Він: — Не журися, мила. Я тобі зроблю другу.

РОЗМОВА З БЕЗРОБІТНИМ.

В нашому місті Гемілтоні панує тепер велике безробіття. Міські і котракторські роботи, які вже почалися, заняли дуже незначну частину робітників, а решта блукають без праці. Всі місця, де лише почалася праця, облягають сотні безробітних. Боси і формани відносяться до тих безробітних грубо і з погордою. Вони навіть говорити не хочуть, а лише кидають їм через плече коротку відповідь: "Нема роботи".

На днях я говорила з одним безробітним ірландським робітником. Він сказав мені, що на ходиться без праці вже кілька місяців і не має виглядів дістати її.

— А що, на твою думку, спричинило теперішнє велике безробіття? — спитала я його.

— А бог його знає, — відповів він, — може імміграція винна, може хто інший, я не знаю.

Побачила я, що людина покликається на бога і спитала, чи ходить він на мітинги безробітних і чи бере участь в їхніх демонстраціях.

— Ні, — каже, — на мітинги і на демонстрації я не ходжу, але за те ходжу кожної неділі до церкви.

— Товаришу, — сказала я йому, — дуже зле, що ви не ходите на ті мітинги і демонстрації, бо там ви дізналися би про причини безробіття. Чи ви думаєте, що тут імміграція спричинила безробіття, коли на таких величезних просторах

як Канада є всього 10 мільйонів населення?

— Та... та я не знаю, так говорять.

— Ні, товаришу, безробіття спричинила руїна капіталістична господарка і як би ви менше ходили до церкви, де вас попи вчать бути рабами, а більше на робітничі мітинги, то ви багато дізналися би про причини нужди і поневолення працюючих.

Безробітний мовчав.

— А "Воркера" читаете?

— Ні, я й не чув про таку газету.

— Так прочитайте оце число "Воркера", а в ньому пишеться про причини безробіття.

Він сховав "Воркера" в кишеню і пообіцяв прочитати.

В теперішній час загостреної капіталістичної кризи ми повинні за всяку ціну зміцнити свою працю між неорганізованими робітниками і робітницями, а успіхи тої праці будуть великі.

Н. Тракало.

Гемілтон, Онт.

ПЕРЕСЛІДУЮТЬ РОБІТНИЧИХ ДІТЕЙ.

Капіталісти і їх ріжпородні служальці переслідують не лише старших свідомих робітників і робітниць, але також і робітничих дітей. В нашій місцевості Гемілтон, Онт., наприклад, одна робітнича родина послала своїх двоє дітей до католицької школи. По якімсь

часі ті діти почали ходити до УРД Школи а перестали (головно хлопець) ходити до церкви і до сондей скул. Коли про це дізналися керівники католицької школи, то стали гостро карати тих дітей. А карали їх в той спосіб, що залишали по школі від 4 години до 7 вечера, а при тому теж не пускали їх на обід.

Мати тих дітей чекала на них одного дня з обідом, а не діждавшись, пішла до школи, щоби дізнатись, що є з її дітьми. Прийшла вона до школи і питається:

— Де мої діти?

А "сестра" відповідає:

— Вони відбувають кару за те, що не підчиняються церковним правилам поведінки, себто не приходять до церкви.

— Не твоє діло до моїх дітей, — відповіла мати. — Де я хочу, там посилаю їх, а ти не смієш тримати їх за те в голоді пошколі.

"Сестра" відповіла їй на те, що як її діти не прийдуть другої неділі до церкви, то не матимуть чого приходити до школи.

Так і сталося. Хлопець непохитно стояв на своєму становищі і сказав, що хочби він мав кожного дня сидіти пошколі, то до церкви таки не піде. На таке непохитне становище бойового хлопця керівники відповіли тим, що вигнали його зі школи. А сестра того хлопця сама залишила ту школу і тепер вони ходять до публичної школи.

Я закликаю вас, товаришки, посилайте своїх дітей до УРД Школи і до робітничих організацій молоді, нехай вони виховуються в них на клясово свідомих борців за інтереси працюючих.

Долішна.

Гемилтон, Онт.

ПРАЦЮЮЧІ РОЗБИЛИ КОНТРЕВОЛЮЦІЙНИЙ МІТІНГ ПАТРІОТІВ.

В педілю 2 березня, йдучи з товаришем до УРД, я побачила біля ресторану патріотичні оголошення, якими вони закликали працюючих йти до них на віче. Це був їхній протестаційний мітінг проти "червоного терору". Ми обоє з товаришем рішили теж піти на той мітінг та не дати їм обдурювати клясово несвідомих працюючих.

Коли ми прийшли до їхньої салі там вже було багато клясово свідомих робітниць і робітників. Більшість неорганізованих теж була за нами. Вийшов якийсь добродій і чи зі страху, чи він такп такий нездара — досить, що він говорив так тихо, що зовсім не було його чути. За ним як піли з конопель вискочив назначений патріотами голова. Але він не встиг ще й навіть дійти до стола, як з публіки посипалися рішучі домагання вибрати голову зі салі.

— Але-ж, папове, я є вибраний головою... — почав було напрошуватись назначений голова.

— Чоловіче, чого ти там виліз? Злазій звідтам! Ми тебе не хочемо там бачити! —

загукала публіка. — Ми самі виберемо собі голову.

Патріотик намагався ще щось говорити, але публіка не дала йому прийти до слова. Потім вискочив ще якийсь панок на сцену, та публіка заставила його мовчати.

Побачили українські контрреволюціонери, що працюючі міцно взялися до них і що їм не вдасться перевести віча по своєму та й проголосили, що розв'язують віче, себто ганебно втікли з поля бою.

З розпукки вони почали співа "Ще не вмерла...", але працюючі і тут заглушили їх Інтернаціоналом.

Отаким то пшик вийшов зі спроби наших патріотів оборонити єфремівщину.

Долішна.

Гемилтон, Онт.

УКРАЇНСЬКА ТРУДОВА ЕМІГРАЦІЯ У ФРАНЦІЇ ТВОРИТЬ СВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

ДОПИС З ФРАНЦІЇ.

У Франції живе багато українських працюючих, яких недолга загнала туди шукати куска хліба. Через розпорошеність і через продажну роботу петлюрівщини нам тяжко зорганізуватися. Але не зважаючи на труднощі і перешкоди ми гуртуємося і організуємо свої сили. По містах Франції починають рости українські робітничі організації, які спільно з французькими робітничими організаціями борються проти капіталізму.

З початком цього року ми зорганізували в місті Ліле Товариство Українських Робітників і

Робітниць у Франції. Працювати приходить ся нам досить тяжко, бо не маємо потрібної української літератури, щоби вести освітню працю і не маємо фінансів, щоби набути її. Трохи літератури прислали нам американські товариші, за що ми щиро дякуємо їм.

Дня 9 березня ми відсвяткували мітінгом Міжнародний день жінок-робітниць. Тов. Садовий виступив на тому святі реферат про поневолення жінок-робітниць в капіталістичних країнах і про значіння 8-го березня. Він теж сказав, які права дала трудящій жінці Жовтнева революція та що всіх робітниць може визволити зпід капіталістичного гнету лише революційна боротьба.

На тому святі ми ухвалили поклик, в якому звертаємося до неорганізованих українських працюючих у Франції, щоби організувалися і спільно з французькими працюючими боролися проти капіталізму та різномірних його слуг, до яких належать і українські контрреволюціонери-петлюрівці.

Ми звернули у тому поклику увагу на загрозу нової імперіалістичної війни і на загрозу збройного капіталістичного нападу на Радянський Союз та завізвали працюючих боротися проти тих хижачьких плянів буржуазії.

На святі вписалося до нашої організації 4 нових членів. А опісля ми розібрали до читання книжки, які прислали нам американські товариші і розійшлися додів. Дуже здалася би нам білоруська або польська література, бо ми маємо в своїх рядах білоруських товаришів і товаришок, які можуть читати

лише по білоруськи і по польськи. Але ми якось постараємося дістати її.

Всі ми обіцяємо боротися проти капіталізму аж до його повалення.

Садовий.

Ліле, Франція.

ДЕЩО З МІСЦЕВОГО ЖИТТЯ.

Журнал "Робітницю" я дістала недавно від моєї товаришки по праці. Прочитавши його, я дуже зацікавилася і рішила написати донес до него про життя трудящих в нашій місцевості, Снятел, Ваш.

В Снятел, Ваш., панує тепер безробіття. Беробітні живуть в дуже тяжких обставинах, а виглядів на працю немає. Тим робітникам і робітницям, що працюють живеться теж тяжко, бо капіталісти дуже виснажують їх і масово звільняють від праці. Так, наприклад, в цій компанії, де я роблю, працювало поверх 300 робітників і 50 робітниць, а за останніх два місяці власник залишив при праці всього 50 робітників і 10 робітниць, решту ж всіх сквітував. Юнії ми не маємо і бос робить з нами все, що хоче. Ми робимо по 9 до 10 години щодня, за що власник платить робітникам по 3 долари і 40 центів на день, а робітницям від 12 до 16 доларів на тиждень.

Місцеве робітництво було зробило недавно бойкот на м'ясо цього нашого боса. Але цей бойкот був слабо підготовлений і, потревавши два тижні, скінчився.

Та товаришка, що дала мені читати "Робітницю", розказувала мені, що вона і її чоловік

належать до української робітничої організації, де спільно читають газети, книжки, обговорюють різні справи то що. Я також з великою охотою записалася би до робітничої організації, але не можу, бо мій чоловік не дозволяє мені. — Ти не смієш йти туди, — говорить він, — бо там більшовики. Покищо я мушу його слухати.

Українських працюючих живе тут небагато — всього кілька десятків родичів. Але до організації їх тяжко чомусь притягнути. Мають вони тут освітнє товариство, в якому є около 10 членів і членкинь, а також зорганізовано тут недавно робітничє заповомове товариство. Але, на жаль, між самими членами тих організацій немає згоди ізза різних питань. По моєму, то члени тих організацій не повинні тягнути одні сюди, а другі туди, але повинні спільно вступити до Союзу Українських Робітничих Організацій і спільно боротися проти капіталізму.

Т. П.

Снятел, Ваш.

ОБІЦЯЄМО ДАТИ ДОПОМОГУ.

В 7 числі "Робітниці" був поміщений допис т-ки П. К. з Торолд Савт, Онт., в якому вона підняла справу зорганізування відділу Жінсекції в Торолд Савт. Той допис ми уважно перечитали і обговорили на відділовому мітінгу.

Торолд Савт віддалений від нашої місцевості Торолд на 1 милю. Живе в тій місцевості багато українських робітниць і робітників, які тяжко працюють в тамтешніх фабриках і живуть у великій нужді. Ба-

гатьох з них капіталістична раціоналізація і криза викинули на брук і вони знаходяться в рядах безробітних, а багато працюють по 2 — 3 дні на тиждень. Словом робітництво Торолд Савт знаходиться в такому-ж самому тяжкому положенні, як і робітництво інших місцевостей Канади. Крім того там теж ще й панує над ними велика темнота. Безперечно, що всі свідомі робітниці і робітники повинні старатися вивести торолдсавтське робітництво на шлях боротьби проти виснагу і темноти. Наші торолдські членкині, які працюють з торолдсавтськими робітницями, стараються направляти їх на той шлях. Та й взагалі всі членкині нашого відділу стараються робити це різними способами. Ми не лише в розмовах переконуємо їх, але також в часі різних підприємств ми виробляємо стільки летючок, щоб поширити їх не лише в Торолд, але й в Торолд Савт і в околиці. А потім на тих підприємствах пояснюємо значіння робітничих організацій взагалі, а значіння Жіночої Секції зокрема. Тому нам трохи дивно, що т-ка П. К. закидає нам в своєму дописі, що ми не стараємося освідмляти робітниць з Торолд Савт. Але одночасно ми щиро радіємо, що частина робітниць в Торолд Савт пробуджується до дійсного життя і бажає організуватися та організовано боротися за нове краще життя. Ми доложимо всіх старань, щоби допомогти торолдсавтським товаришкам зорганізувати відділ Жіночої Секції ТУРФДім.

Робкорка.

Торолд, Онт.

ТРИМАЮТЬ РУКУ З ВОРОГАМИ ПРАЦЮЮЧИХ.

В "Робітниці" з дня 1 квітня 1930 р., був поміщений допис про те, як Жіноче Робітниче Товариство "Просвіта" в Гемтремк, Міш., святкувало Міжнародний день жінок-робітниць. Робкорка того товариства дуже гарно написала, як то вони закликали присутніх боротися проти капіталізму, але вона не написала, що Жіноче Робітниче Товариство "Просвіта" в Гемтремк тільки на словах проти капіталістів, а на ділах, то воно бореться разом з капіталістами проти робітників. Воно є служальцем капіталу і ворогом революційного робітничого руху. Це воно ясно показало своїм виступом проти цілості нашої організації і об'єднанням з так званими "покривдженцями", разом з якими воно тепер чимраз далі скочується в буржуазне багно. Коли член СУРО тов. Робак давав в нашій місцевості лекцію, то членкині згаданого товариства прийшли на лекцію узброєні яйцями і блек-джеками та старалися розбити її, але це їм не вдалося. Далі свого часу приїжджав до Дітройт представник ґастонських страйкерів збирати фонди на піддержку страйку. Коли він вдався до того товариства за дозволом промовляти на їхньому мітіngu, то вони йому не дозволили. Ми, сказали вони, не маємо часу на обговорення справ страйку, бо в нас головною справою є будівлення дому. Теж не бере це товариство участі в проти-капіталістичних демонстраціях і в іншій революційній боротьбі місцевого робітництва проти

капіталізму. Отакою то зрадницькою роботою пошисується це Жіноче Робітниче Товариство "Просвіта" в Гемтремк.

Ми закликаємо всіх робітниць, які через несвідомість пішли за горе-провідниками з групи "покривдженців", щоби повернули в ряди наших організацій і разом з нами боролися проти капіталізму.

Ярина.

Гемтремк, Міш.

МИ ТАКОЖ ОБХОДИЛИ ПЕРШОГО ТРАВНЯ.

Тому, що в нашій місцевості нема зорганізуваших робітників в таку боеву революційну організацію, якою є комуністична партія, ми в день першого травня не устроювали демонстрації, як це роблять по великих містах, а відсвяткували це свято концерт-мітіngом в салі Українського Робітничого Дому.

Концертна програма була досить багата з підібраними робітничими піснями, які виконувала Дівоча Мандолінова Орхестра відділу ТУРФДім. Також мішаний хор відспівав одну гарну пісню "Перше травня", а молоденька т-ка Сафьянюк віддеклямувала одну деклямацію.

Промовцями на концерт-святі були т.т. Кобзей і Бриґадир з Вінніпегу, а також т. Сміт і т-ка К. Данилюк, члени місцевих організацій. Дуже гарне вражіння винесли присутні з промови молодого т. Бриґадіра. По промові т. Бриґадіра винесено резолюцію протесту проти засуду т. Каптана в Гемптоні, Онт.

Всіх промовців публіка слухала з великим зацікавленням та нагородила їх своїми щирими та грізкими оплесками.

Софія.

Транскона, Ман.

НЕ ЖИВУТЬ, А ЖИВОТІЮТЬ.

В нашому місті Торонто є багато робітниць, які працюють ночами в готелях і ресторанах. Їх життя до того нудне, що його тяжко описати. Ночами вони працюють в ресторанах, чи готелях, а днями мусять дітьми опікуватися. Через такий стан річей вони навіть належно віддихнути не можуть.

Звичайно, що не роблять так робітниці тому, щоби розважитися, або на люксюси заробити, як це буржуазна преса пояснює, а тому, що мізерного заробітку їхніх чоловіків не вистарчає на утримання родини.

Родинного життя ті робітниці майже не мають. Буває таке, що робітниці бачаться зі своїми чоловіками тільки в неділі, бо чоловіки їхні працюють днями, а вони ночами. Та й взагалі їхнього життя ніяк життям назвати не можна, бо воно є лише животінням.

Та найгірше є те, що багато тих робітниць є клясово несвідомі. І коли ви їм скажете, щонебудь про організацію, то вони роблять великі очі і відмовляються від вступлення в ряди робітничих організацій. Правда, теперішня криза і зв'язане з ним безробіття розкривають їм очі і вони починають чимраз більше цікавитися суспільним життям. Це їхнє зацікавлення, ми організовані робітниці повинні зміцнювати і полегати їм набуті революцій-

ного погляду на світ. Коли ми це зробимо, то вони вступлять в наші ряди і ми будемо спільно боротися проти капіталізму та виборемо собі повну волю.

К. Гарасимівна.

Торонто, Онт.

ЗАМІСЦЬ НА СПІВ ПІШЛИ НА ТОЛОКУ.

Прийшов я недавно до УРД на спів і чую дирігент кличе:

— Ставайте, товариші й товаришки, на свої місця!

Поставали ми в свої партії і дивимось а сопранів і альтів немає. Що воно думаю за лихо? Наш місцевий жінвідділ на числяє поверх 20 членкинь і нікого з них на співі немає? Оглянувшись, я побачив кількох товаришок, що сиділи на кріслах (це з тих, що до співу не належать).

— А де решта товаришки?
— питаю їх.

— Пішли на толоку.

— На яку толоку?

— О тут до одної товаришки піря дерти.

Почувши це, дирігент і співаки розізлились і засмутились, бо ми саме мали приготувати пісні на концерт з приводу 14 роковин смерті Івана Франка, а тут всі альти і сопрани зідали.

— Як же це так, — стали всі критикувати товаришок, — чи не могли вони іншого дня вибрати на толоку, та й вибрали аж той день, в який ми маємо так важний концерт приготувати? Але роблять... Брак дисципліни... і т. д.

Спів прийнявся розпустити. Будучи вільним, я рішив піти подивитися на ту толоку. Прий-

шов я туди, постукав у двері, чую кричать: "Заходь". Заходжу, а там повна хата робітниць, що пропхались тяжко, між ними ж багато членкинь нашого жінвідділу. Обкидали вони мене трохи піря і я став собі в кутку та й почав приглядатися тій їхній толоці. Я думав, що наші товаришки використовують ту толоку на те, щоб поговорити з неорганізованими робітницями про класову боротьбу, про загрозу імперіалістичної війни, про теперішнє безробіття то що. Так де там, вони навіть не пробували завести на такі теми розмови, а лише говорили про різні дрібничкові справи, а далі почали співати. Ну думаю, може вони робітничим піснями підготовлять відповідний настрій і потім перейдуть на потрібні розмови. Але це не сталося. Замість робітничих пісень вони почали співати якось гайок то що. Словом почали між неорганізованих та й самі розорганізувалися.

Звичайно я не маю нічого проти того, щоб товаришки влаштовували подібні толоки. Але по перше, вони не повинні влаштовувати їх тоді, коли мають призначену якусь організаційну працю, а друге, вони повинні використовувати подібні сходни з неорганізованими робітницями на поширення наших ідей. Можна ж і треба на таких вечірках говорити про робітничий рух і про хижацьку господарку та політику капіталістів, а коли вже не чуються досить сильними на те, то повинні "Робітницю" почитати. Наші членкині в ніякому разі не повинні допускати до того, щоб на подібних вечірках, чи

в інших місцях розпливатися між неорганізованими і йти за їх проводом, як це наші членкині зробили на піряній толоці. Таке поступовання є понижуюче для організованих робітниць і воно не сміє повторитися. А коли повториться, то я ще твердше вдару по ньому в пресі і при тому подам назву місцевості.

Ваш Шкрабак.

ЯК МИ ПРАЦЮЄМО.

Вже довший час не було в "Робітницю" допису про працю нашого жінвідділу в Гемптоні, Онт. Але це не значить, що ми сидимо і не працюємо. Ні, ми стараємося робити все, що лише можемо. Наш освітній комітет докладає всіх старань, щоб поширити освітню працю між місцевими робітницями і робітницями, але це не так легко зробити, бо в нас немає доброго приміщення. На мітинги і спільні читання приходять майже всі товаришки. Видаємо свою стінну газету, до якої членкині дописують досить добрі і цікаві дописи.

Міжнародній день жінок-робітниць ми відсвяткували 23 березня концерт-мітингом. На ньому наші товаришки виступали з промовами про 8 березня і про класову боротьбу. Концерт випав добре.

В усіх інших ділянках організаційної праці наші товаришки працюють спільно з товаришами.

На днях виїхала з нашої місцевості одна з найактивніших наших членкинь, т-ка Ліліцак. Вона і її товариш так скоро і несподівано виїхали з нашої місцевості, що ми навіть не успі-

ли належно попрощатися з ними. Ми віримо, що вони будуть так же само щиро і активно працювати на організаційному полю в інших місцевостях, як працювали в нашій місцевості.

Н. Тракало.

Гемилтон, Онт.

ВЕЧІР СЕРЕД ЄВРЕЙСЬКИХ ТОВАРИШОК.

Єврейська Робітнича Жіноча Ліга в Монтреалі, Кве., влаштувала 2 березня бенкет, яким святкувала четвертиріччя свого існування. Наші жінки відділ вислав мене своєю представницею на те свято. Я радо згодилася, бо мене цікавило воно.

Прийшовши до їхньої сади, я застала гарно накрите і заставлені різними смачними перекусками столи. Коли вже зібралось багато робітників, а переважно робітниць, ми разом відспівали Інтернаціонал. Після того голова пояснила значіння свого бенкету, а також говорила про теперішнє положення жінки - робітниці в капіталістичних країнах і закликала робітниць організуватися.

По її промові Жіночу Лігу вітали представниці і представники різних робітничих організацій. Всі вони висловили товариське признание Лідзі за її енергійну працю протягом чотирьохрічного існування та за зорганізування діточої кемпи в селі Шабрудж під назвою "Новий Світ". Привітання представниці відділу Жіночої Секції ТУРФДім присутні зустріли грімкими оплесками.

Потім всі забавлялись, співа-

ли революційні пісні, слухали цікаві деклямації то що.

Бенкет закінчено заклинком, щоб всі приготувалися до святкування Міжнародного дня жінок-робітниць. Присутні обіцяли взяти участь в тому святі і привести з собою всіх знайомих працюючих. Відспівавши Інтернаціонал, ми розійшлися додів.

На тому бенкеті з українських робітниць була лише я одна. Єврейські товаришки так гарно відносилися на ньому до мене, що я довго пам'ятатиму той вечір. Розуміння єдності робітничої класи без різниці на національність значно зміцнилося в мене того вечора. Наші інтереси одні: побороти, повалити капіталізм та встановити робітничо-фермерську владу в цілому світі.

Марія Беркета.

Монреал, Кве.

НАШЕ СВЯТО.

8-ме березня ми святкували концерт-мітінг в Українським Робітничім Домі при масовій участі місцевих працюючих. Свято відкрив хор Інтернаціоналом. Вступне слово говорила т-ка Хитренька. Потім співав наш жіночий хор, мішаний хор, грала діточа мандолінова орхестра і товаришки та товариші виступали з солями, дуетами і деклямаціями.

В половині концерту промовляла т-ка Оrobeць. Вона розказала історію Міжнародного дня жінок-робітниць, пояснила його значіння і висвітлила, чому саме робітниці повинні організуватися. Теж говорила вона про причини теперішнього безробіття і про значіння

Міжнародного дня боротьби проти безробіття. Свою промову т-ка Оrobeць закінчила поклонком до присутніх робітниць, щоб вступали в ряди Жіночої Секції ТУРФДім. Вписалось 4 нових членкині.

Другим промовцем був тов. Кречмаровський, який говорив про 8-ме березня і про права, які дала робітницям СРСР Жовтнева революція.

По промовах відбулася перерва, а потім продовжувалася концертна програма, яку мішаний хор закінчив піснею Червоний Прапор.

Отак ми відсвяткували 8-ме березня. Але це не значить, що ми маємо тепер чекати аж до другого якогось свята, щоб знову влаштувати концерт то що. Ні ми повинні працювати день-денно між неорганізованими робітницями і освідомляти їх та приєднувати до організації. А цю працю між неорганізованими робітницями ми трохи так запедбали, про що свідчить навіть і той факт, що в Міжнародній день робітниць ми приєднали в наші ряди всього 4 товаришки. А можна було більше приєднати. Отже берімся до праці, товаришки!

Келгари, Алта.

Робкорка.

П'ЯТІЛІТНІЙ ПЕРЕДПЛАТНИК "СВІТУ МОЛОДІ".

Багато дітей українських робітниць і робітників, які вродилися і виростають тут в Канаді, не знають своєї української мови. А це зле, бо їм важко порозуміватися з своїми батьками і вони починають згорі дивитися як на батьків, так і на інших чужинецьких робіт-

ників, словом багато легше просякають канадійським патріотизмом, а родичам через брак спільної мови тяжче їх виховувати.

Діється все це тому, що батьки замало звертають уваги на дітей під цим взглядом. Я з власного досвіду переконана, що дитину легко навчити української мови тільки треба хотіти. Дитині треба купити український буквар і навчити її читати й писати по українськи.

Я, наприклад, зробила так. Купила своєму хлопчикові, як йому було 4 роки буквар і до сьогодні навчила його читати й писати. Тепер моя дитина менше пустує, а більше вчиться. А при тому вже й питає мене, чому він не має своєї газети.

— Ти, мамо, — говорить мій син “Робітницю”, а тато “Фармерське Життя” так чому-ж не купите мені моєї газети.

Я пообіцяла, що пренумерую йому “Світ Молоді” і оце висплаю річну передплату на него, нехай мій син буде передплатником своєї преси від 5-го року життя.

Н. Войціховська.

Капел, Саск.

СВЯТКУВАЛИ ТРЕТІ РОКОВИНИ УКР. РОБ. ДОМУ.

Наші робітничі організації в Епсонвил, Онт., святкували 6 квітня треті роковини відкриття місцевого Українського Робітничого Дому. Святкували ми ті роковини драмою т. Ірчана Родина щіткарів. Аматори відіграли її добре. Після другої дії забрав слово голова мі-

сцевого відділу ТУРФДім т. Васильк. Він пояснив значіння свята і покликав до слова т. Ткачука з Тіммінс, який репрезентував тіммінські робітничі організації. Тов. Ткачук говорив про розвиток і значіння нашої організації ТУРФДім та про досягнення працюючих Радянського Союзу в будівництві соціалізму. При кінці промови т. Ткачук закликав присутніх, щоби жертвували на сплату нашого УРД. На його заклик присутні зложили \$289.80. З того \$25.00 жертвував тіммінський відділ ТУРФДім, а \$10.00 окружний комітет наших організацій в Тіммінс.

Всім жертводавцям наші організації щиро дякують на цьому місці.

С. Г., робкор.

Енсонвил, Онт.

ТРЕБА ОРГАНІЗУВАТИСЯ.

Я живу в місцевості Трибюн, Саск. Українського працюючого населення тут немає багато. Та й ті, що є, не зорганізовані, не тримаються разом і не борються спільно проти вискувачів, що, розуміється, дуже болючо відбивається на них.

Є тут кілька багатих українських фермерів-католиків. Ті фермери виконують всі церковні обов'язки, завзято моляться, ходять до церкви, але та їхня богомільність, як і богомільність всіх попів, зовсім не перешкаджає їм жорстоко вискувати найманих робітників.

Ось недавно оден з тих багатих фермерів привіз двох робітників до праці на фермі. Стали вони з ним годитися за платню.

— Я дам вам по 25 доларів

на місяць, або по 175 доларів за 7 місяців праці, — сказав фермер.

Обчислили ті робітники, що їм прийдеться працювати від почу до ночі і що, як куплять собі за ті гроші убрання, то їм нічого не лишиться та й стали домагатися збільшення платні. Але фермер за ніяку ціну не хотів їм підвищити платні. Отже вони мусіли покинути його. А що вони вже робили деякий час в того багатого фермера, то стали домагатися в него, щоби він заплатив їм хоч щонебудь за їхню працю. Але фермер не дав їм ані одного цента. Отак то богомільні багаті фермери ссуть кров з бідних робітників.

Та й поступив так той фермер з робітниками не вперше: він вже багато разів використовував так бідних робітників.

Щоби не дати вискувати себе капіталістам і багатим фермерам, ми повинні організуватися і спільно боротися проти них.

Недописувачка.

Трибюн, Саск.

СВЯТКУВАЛИ РОКОВИНИ СМЕРТИ Т. ШЕВЧЕНКА.

Дня 23 березня ц. р. наші робітничі організації в Колмен, Алта., святкували 69 роковин смерті нашого поета Т. Шевченка. Вступне слово на святі говорив т. Галюк. Після вступного слова мандолінова орхестра відіграла кілька пісень, а потім т. Галюк виголосив реферат про життя і творчість Т. Шевченка.

В другій частині концерту наша молодь відспівала кілька

пісень, а також виголошено кілька деклямацій.

По концерті шкільна дітвора відбула разом з родичами і членством наших організацій спільний мітинг. На тому мітингу молодь здала звіт про свою працю і поступ. Представники молоді розказали присутнім, скільки вони відбули мітингів і засідань, скільки прочитали книжок і видали газет та як заховувалися в школі. Після учнів здрав звіт учитель а при кінці мітингу присутні ставили молоді різні питання, на які молодь відповідала їм

Марія Равлюк.

Колмен, Алта.

СВЯТКУВАЛИ 8-МЕ БЕРЕЗНЯ.

Міжнародний день жінок-робітниць наш жінвідділ в Енсонвил, Онт. відсвяткував в неділю, 23 березня, представленням "Родинна тайна". По першій дії т-ка Майданюк з Тімінс, Онт., виголосила реферат, в якому пояснила значіння 8 березня і переповіла історію поневолення і боротьби за визволення трудящої жінки від найдавніших часів до нині. Вона теж палко закликала робітниць, щоби організувалися.

Після її реферату докінчено представлення.

Отак хоч не гучно, але щиро святкували ми своє свято.

С. Г., робкорка.

Енсонвил, Онт.

НАШЕ СВЯТО.

Наш відділ Жіночої Секції ТУРФДім святкував Міжнародний день жінок-робітниць спільно з фінляндськими товаришками в неділю, 9 березня.

Програма свята була багата і гарна. В програму входили хорова пісні, деклямації, народні танки і виступи мадолінової оркестри.

Свято відкрила короткою промовою т-ка Шкугра. В половині свята т-ка Яхнічка відчитала реферат про Міжнародний день жінок-робітниць. Вона пояснила, як це наше свято поветало і чому ми його річно святкуємо.

Другою бесідницею була т-ка Чорненька. Вона розказала, як жила трудяща жінка в старинних часах і як її страшно визискують і поневолюють капіталісти в нинішніх днях. Теж говорила вона про вільне життя трудящих жінок в Радянському Союзі, де вона користується всіми правами нарівні з чоловіком.

Робкорка.

Содбори, Онт.

НАША РОБКОРКА НЕ ПИШЕ.

Читаючи в "Робітниці" дописи робкорок з різних відділів, вражує мене те, що ніхто не пише про наш жінвідділ в Содборі, Онт. А є у нашому відділі робкорка, але від нового року вона здається ще не написала до "Робітниці" ні одного допису. Хто уважно читає "Робітницю", той може подумати, що содборський жінвідділ нічого не робить, коли ніхто про него не пише. А ми і працюємо і є про що писати, тільки, що робкорка не пише. (Заставте її писати, а також і самі пишть, бо дописувати до "Робітниці" повинні не лише робкорки, але й всі членкині і всі читачки. — Замітка Редакції.) Ми робимо багато доброї праці, але на то-

му місці я напишу депо тільки про наші недостачі.

Найбільшою недостачею нашого содборського відділу є те, що не всі наші членкині беруть участь в організаційній праці. Через те праця спадає на одну частину членкинь і тому праця у відділі не може йти успішно. Ті активні членкині мусять грати ролі, працювати в зарядах, мити підлогу і т. д., а неактивні в той час або "хорують", або "не мають часу", або ще щось іншого роблять, чи то пак іншим викручуються. А при тому вони навіть і на збори не хочуть прийти. "Е що там, — говорять вони, — без мене одної якось обійдеться". А такого поступовання не повинно бути. Ми повинні ділитися працею і всі разом виконувати її, а робкорка повинна час від часу написати про неї.

Надія.

Содбори, Онт.

ВІДІЙШЛА ВІД НАС НАЗАВЖДИ.

Ділимося з всіми членкинями і членами РЗТ сумною вісткою, що на днях відійшла від нас назавжди т-ка Єлисавета Семака.

Покійна товаришка вродилася 25 серпня 1907 р. в селі Виженка у Виженському повіті на Буковині. До Канади покійна приїхала 1928 року. Приїхавши сюди, вона найшла тут не обіцяні панськими агентами добрі заробітки, а найшла страшний визиск і безробіття. По довнім шуканні за працею їй вдалося дістати роботу в фермера а пізніше в ресторані Ітона. Там покійна познайомі-

лася з нашими товарішками і довідалася про наші організації. Вона впершу чергу вписалася до драмспівгуртка, де щиро працювала, беручи участь в постановці штук. Пізніше товарішка вписалася до РЗТ, де була членкинею лише 5 місяців. Покійна мала теж намір стати членкинею Жіночої секції ТУРФДім, але жорстока смерть не дала їй здійснити того наміру.

Близька Семака розпрацалася з життям в понеділок, 16 березня, в 1 годині ночі. Похорон відбувся 19 березня. Тіло покійної привезено до УРД, куди прийшло багато членів наших організацій і симпатиків. Крім українських робітниць і робітників на похороні теж були присутні англійські робітниці, що працювали з покійною в Ітона.

Коли внесено тіло покійної до сали УРД, мандолінова орхестра відіграла Похоронний марш, а після настав час останнього прощання. Від відділу Жіночої Секції прощала покійну т-ка А. Зень. Вона переповіла історію короткого але тяжкого життя Е. Семак. В англійській мові промовляв над труною т. Тересьо. Від інших наших організацій прощав Е. Семаку т. Клибановський. Він говорив про тяжке життя покійної і про ту нужду, що гонить працюючих зі Західної України до Канади і з яким тяжким життям ті іммігранти тут зустрічаються.

Після працьовитих промов мандолінова орхестра відіграла Похоронний марш і тіло Е. Семак взято на цвинтар. Над могилою ще раз промовляв тов. Клибановський.

Спи, Товаришко, хай земля, по якій Ти ходила, буде Тобі легка!

А. Зень.

Едмонтон, Алта.

ЖЕРТВУЮ СВОЮ НАГОРОДУ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "РОБІТНИЦІ".

Прочитавши "Робітницю" з 1 березня ц. р., я довідалася, що мені належить нагорода за приєднування передплатниць для "Робітниць". Я дуже зраділа, бо я піколи не сподівалася приєднати стільки передплатниць, щоби аж отримати нагороду. Але що я не збирала передплати тому, щоби отримати нагороду, а тому, щоби поширити між українськими робітницями наш дорогий журнал, то я жертвую свою нагороду на пресовий фонд "Робітниць".

М. Слоньовська.

Порт Артур, Онт.

ЖЕРТВИ НА ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ФОНД ЖІНСЕКЦІЇ ТУРФДІМ.

Порт Артур, Онт.

На організаційний фонд Жіночої Секції ТУРФДім т-ка Марія Андрейчук збрала на лісту ч. 689 \$1.70. Імена жертводавців: по 25 ц.: Л. Гончар, М. Бафс, Т. Крїмінські, Т. Іванишин, Т. Газдрич 20 ц.; П. Бурак 15 ц.; по 10 ц.: Б. Бенко, Г. Костреба, Г. Кац; Г. Аксенчук 5 ц.

Т-ка Софія Дутчин збрала на лісту ч. 691 на організаційний фонд від слідуєчих жертводавців: по 25 ц.: І. Дутчин, (Нечиткий) і С. Козол; по 10 ц.: Н. Лагоден, С. Матвійшин, Л. Лесик, А. Квашук, Г. Порако, П. Курик, (Нечиткий), Т. Кода. Разом \$1.55.

Т-ка Докія Луговик збрала на лісту ч. 692 на організаційний фонд від

слідуєчих жертводавців: по 25 ц.: С. Козел, Докія Луговик, П. Леонович.

Т-ка Палаєва Сорока збрала на організаційний фонд Ж. С. на лісту ч. 688. Жертвували по 25 ц.: К. Архипчук, І. Максимов; П. Сорока. Разом 75 ц.

Т-ка Юстина Яремій збрала на лісту ч. 683 Організаційного фонду Ж. С. як слідує: по 25 ц.: Андрій Незнайомий, А. Федорук, Іван Ктитор і Ю. Яремій; Стефанія Довганин 15 ц. Разом \$1.15.

Т-ка Н. Сарахман збрала на організаційний фонд Ж. С. на лісту ч. 681. Імена жертводавців: по 10 ц.: Г. Тимко, Т. О., П. Сарахан, (Нечиткий), (Нечиткий). Разом 50 ц.

Т-ка Маланія Доскоч збрала організаційного фонду Ж. С. на лісту ч. 682. Жертвували по 25 ц.: В. Мардан і М. Доскоч. Разом 50 ц.

Т-ка Оксана Скоропад збрала організаційного фонду на ч. 676. Жертвували С. Матвійшин 50 ц.; П. Вівчарик 25 ц. Разом 75 ц.

Т-ка Катерина Макомела збрала організаційного фонду Ж. С. на лісту ч. 677. Зложили по 25 ц.: К. Макомела і Фрид Кравчук; Т. Андрейчук 10 ц.; А. Нечиткий 5 ц. Разом 65 ц.

Т-ка Катерина Січка збрала організаційного фонду Ж. С. на лісту 678. Жертвували М. Зачернюк 25 ц.; К. Січка 15 ц.; і Т. Перейма 10 ц. Разом 50 ц.

Т-ка Катерина збрала на лісту ч. 694 в користь Організаційного фонду Жіночої Секції ТУРФДім \$1.40.

Імена жертводавців: по 25 ц. зложили: Г. Тимко, М. Сорока, І. Герчак, В. Сторук; по 10 ц.: П. Надворний, Г. Порайко, А. Квашук, Т. Гурняк.

Т-ка Софія Герчак збрала на лісту ч. 695 на організаційний фонд Ж. С. від слідуєчих: по 25 ц.: В. Сачковський, П. Карпишин, С. Хома, В. Морадий і В. Вояк; І. Команько 10 ц. Разом \$1.35.

Анна Гаврилюк жертвувала на організаційний фонд Жіночої Секції 50 ц.

Т-ка Рузька Личук жертвувала на організаційний фонд Ж. С. 25 ц.

Т-ка М. Слоньовська зложила на організаційний фонд Ж. С. 35 ц.

Феврона Матійчук зложила на організаційний фонд Ж. С. 50 ц.

Анна Руснак зложила на організаційний фонд Ж. С. 50 ц.

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ В РЕДАКЦІ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	\$2.50	Матеріалізм — філософія пролетаріату	.25
Історія культури	2.50	Що таке всесвітній союз робітників	.25
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75	Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Юда (драма в 5 діях)	.75	Іван Франко	.25
Життя й учення Чарлса Дарвина	.50	Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Жебраки життя	.50	Фабричні розговори про економію	.25
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури	.50	З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Безробітні (драма в 3 діях)	.50	Наймана праця і капітал	.20
Порадник української мови	.35	Маркс і Енгельс про диктатуру пролетаріату	.20
Фіція націй і національної незалежності	.35	Марксизм і Дарвінізм	.20
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35	Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Ми і вони (народна драма в 2 діях)	.35	Роскази про сили природи, ч. 1.	.20
Скупар (комедія на 5 дій)	.35	Роскази про фізику	.15
Світ. Людина. Суспільство	.25	Перший буквар комуніста	.15
в твердій оправі	.35	Основні засади комунізму	.15
Родина щіткарів (драма в 4 діях)	.25	Введення в національну економію	.15
Зрадник (драма в 3 діях)	.25	Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії) ..	.25	Страйкер (драматичний образ)	.10
Базар (драма в 4 діях)	.25	Що то є Профінтерн	.10
Два світи (драма на 4 дії)	.25	Радянське будівництво	.10
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25	Що таке радвлада і як вона будується	.10
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25	Хто такі комуністи і Причта про воду	.10
Куркулячі мрії (п'єса в 3 діях)	.25	Революційні пісні	.10
Крик землі (драма в 5 діях)	.25	В кігтях білого орла (поезії)	.10
Терновий куш (драма в 4 діях)	.25	Як галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25	Козаччина	.10
Гайвороння (драма в 3 діях)	.25	Роскази про сили природи, ч. II.	.10
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25	Наука та горільчаний дурман	.10
На перелазі (п'єсна на 3 дії)	.25	Про суть і причину туберкульозу	.10
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25	Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25	Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Ціна крові (повість)	.25	Межі людиною а машиною	.05
Червона зоря (утопія)	.25	З історії царя-голода	.05
		Фармер і робітник	.05

Замовлення wraz з грошми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS.. WINNIPEG

НОВА УКРАЇНЬСЬКА РОБІТНИЧО - ФАРМЕРСЬКА КНИГАРНЯ

МАЄ НА СКЛАДІ

НОВІ КНИЖКИ Й ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ Й ГАЛИЧИНИ

ЦІННІ ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ: робітничі, селянські, літературні, наукові, політичні, економічні, дитячі з науковими й прекрасними оповіданнями.

КНИЖКИ з Радянської України, Галичини й Німеччини по різних галузях науки: з історії, природознавства, економіки, соціології й ин.

ДУЖЕ ЦІКАВІ оповідання, романи, повісті, поезії, збірки творів найкращих старих і сучасних українських письменників.

НАЙНОВІША дитяча література, діточі казки, дуже дешеві, прекрасно ілюстровані.

ШКІЛЬНІ ПРИЛАДИ — тетрадки, олівці, пера і взагалі все, що потрібне дітям до школи.

ЧЕРЕЗ НАШУ КНИГАРНЮ можна замовляти всілякі такі книжки, яких нема в книгарнях, можна передплачувати старокраєві — з Радянської України й Галичини — часописи й журнали.

МАЛЬОВНИЧІ КОЛЬОРОВІ ПОСТКАРТИ, ноти для хору, поодиноких голосів і музика для українських народніх танків на піано, скрипку, клярнет і корнет.

ГРАМОФОННІ РЕКОРДИ Колумбія і Віктор — різних українських співаків, музикантів, як на поодинокі голоси так і хоральні.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР українських драматичних творів на американському континенті.

ПИШТЬ ДО НАС і виберіть собі й своїм дітям для читання гарних книжок і журналів! Не марнуйте вечорами часу надаремно, читайте корисні книжки, журнали й газети.

ПИШТЬ до нашої Робітничо-Фармерської Книгарні, яка є власністю організації. Купуючи в Робітничо-Фармерській Книгарні — ви підтримуєте робітничо-фармерську організацію. Вже вийшов другий каталог, за яким можете писати зараз.

КНИГАРНЯ МІСТИТЬСЯ ПІД ЧИСЛОМ:

600 SELKIRK AVENUE — — WINNIPEG, MANITOBA

ІНФОРМАЦІЙНЕ І ФІНАНСОВЕ БЮРО

ОДИНОКЕ УКРАЇНСЬКЕ РОБІТНИЧО - ФАРМЕРСЬКЕ БЮРО В КАНАДІ, ЯКЕ:

ПРАЦЮЄ в повній згоді з українськими робітничо-фармерськими організаціями в Канаді.

УДІЛЯЄ поради і дає моральну допомогу прибулим до Канади українським імігрантам.

ДОПОМАГАЄ імігрантам з Буковини дістатися на листу горожанства Румунії, щоби не втратили свого майна на підставі недавнього нового закону тої держави.

ПЕРЕСИЛАЄ гроші до всіх частей світа в американських доларах скоро, дешево і безпечно.

ПРОДАЄ шифкарти з краю і до краю на найліпші кораблі океану.

СТАРАЄТЬСЯ о пашпорти для подорожуючих в чужих країнах, о афідейвити й перміти.

ПОЛАГОДЖУЄ всякі іміграційні справи та уділяє поради совісно і вчасно.

INFORMATION AND FINANCIAL BUREAU

600 SELKIRK AVENUE — — — — — WINNIPEG, MAN., CANADA.

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНІЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

ВІЛЬНІ СЕЛЯНИ У ВІЛЬНОМУ СЕЛІ РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ.

1. Червня 1930

Ч. 11.

Ціна 10 центів

З М І С Т

	Стор.
Буржуазні уряди — це органи диктатури	1
Хочуть використати жертви світової війни для воєнної пропаганди	3
Боротьба працюючих Індії за визволення	4
Пишіть про життя працюючих!	5
Звільняють жінку від хатнього рабства	6
Як робітниці УСРР будують нове життя — П. Н. Крижановський ..	7
Пісня про мир — М. Тарновський	9
Нехай і так — І. Франко	9
Слюсар — І. Степанюк	9
Степова оаза — М. Ірчан	10
Софія — Г. Яковенко	13
“Снеп шатс” — Драпака	16
Природа й люди — П. І. Кравців	17
Страхіття інквізиції	20
Чи звірята говорять між собою?	21
Як виникло життя на землі? — І. Паулі	22
Куховарські поради	23
Всячина	24
Веселий кутик	24
Дописи	25—32

Ілюстрації:

Залізницею на Крим	5
Відповідь Радянського Союзу всім ворогам	6
Селянки з села Немишля на Харківщині складають жертви на будо- ву літаків для Червоної армії	7
Жертви Немишлянських селянок	8
Два покоління громадян Рад. Союзу при праці в своїх клябах	11

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орган Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітниче - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськiм Робітничiм Домi, на розi вулиць Прічард і МекГрегор у Вінніпегу.

Передплата вносить: на рік \$1.50, на піврік 80 ц.
Поодинокі число 10 ц.

Авторизовано міністром пошт дня 1. грудня 1925
на поштову оплату другої класи.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

PRINTED AND PUBLISHED BY THE WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF MANITOBA, AT ITS HEAD OFFICE AND PLACE OF BUSINESS, AT THE CORNER OF PRITCHARD AVENUE AND MCGREGOR STREET IN THE CITY OF WINNIPEG, MANITOBA.

SUBSCRIPTION: PER YEAR \$1.50; PER SIX MONTHS 80c.
SINGLE COPY 10c.

AUTHORIZED BY THE POSTMASTER GENERAL, DECEMBER 1, 1925,
AS SECOND CLASS MATTER.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII.

Вінніпег, 1 червня 1930

Ч. 11

Буржуазні уряди -- це органи диктатури

ТОВ. КОЛІСНИКА ВДРУГЕ ВИКИНЕНО З МІСЬКОЇ РАДИ.

У вівторок 13 травня вінніпегські фашисти на спілку з соціал-фашистами з незалежної партії праці другий раз викинули т. Колісника з міської ради. Як і першим разом та буржуазна і соціал-фашистська кліка домагалася від т. Колісника, щоби він відкликав свою заяву про лейборитського алдермена Симпкіна, що той як голова комітету безробітних багато причинився до висилання безробітних перед виданням їм мізерної допомоги на вуд-ярду до різання дров. Тов. Колісник відповів, що він не відкличе своєї заяви, що він правди неправдою не назве. Після близько одно-годинної дискусії, в якій тов. Колісник доказав, що його заява про Симпкіна була правдива, фашист-мейор Веб все-ж таки покликав полісмена, який насильно вивів т. Колісника з тої "демократичної" буржуазної організації.

ЧОГО ВЧИТЬ НАС ТЕ ВИКИНЕННЯ.

Викинення т. Колісника з міської ради є фактом, з якого працюючі можуть і повинні багато навчитися. Воно ясно показує дійсну вартість буржуазних законодавчих тіл, дійсну вартість буржуазної "демократії і дійсну роль со-

ціал-зрадників в теперішній класовій боротьбі. Розберім все це за порядком.

Буржуазія і її різнородні служальці завжди стараються впоїти в працюючих, що буржуазні уряди є демократичними організаціями, які однаково обслуговують інтереси всього населення міст, провінцій, чи країн без огляду на те, до якої класи воно належить. Чи правда це? Звичайно, що ні. Вся праця буржуазних урядів є скерована на те, щоби добре обслуговувати інтереси багатих, щоби давати їм як найширшу змогу визискувати працюючих і щоби держати поневолених працюючих в як найбільшому спокою. Вся-ж буржуазна "демократія" є на ділі облудною маскою, якою буржуазія прикриває свою диктатуру. Бо-ж подивіться, що сталося, коли до міського уряду у Вінніпегу увійшов один дійсний представник працюючих тов. Колісник і розказав робітництву на масовому мітингу, як працюють і кому служать буржуазні і лейборитські алдермени. А сталося те, що "демократична" міська рада не витримала навіть такого малого вияву правдивого демократизму і показала своє дійсне диктаторське обличчя, себто руками полісмена двічі викинула т. Колісника з міської ради. Той факт, що його викинено не за якимсь там намаганням вивласнити з ба-

гацтв вінніпегських капіталістів, а за звичайний звіт перед працюючими про хід праці у міській раді тим ясніше показує дійсну диктаторську суть буржуазних урядів. Бо раз викидається з уряду представників народу за такі дрібні речі, то якогото роду насильства буржуазія ужила би, коли би ходило про зміну законів в користь працюючих? Вона тоді не лише викинула би таких представників трудящих з уряду, але ще й посадила би їх в тюрму, або й попросту замордувала би їх. А що воно дійсно речі так маються — це показують brutальні розправи капіталістів над представниками працюючих в багатьох європейських країнах. Викинення тов. Колісника з міської ради є одним з сильних доказів того, що буржуазні уряди є органами капіталістичної диктатури і що їх, як такі, працюючі повинні знищити в ході революційної боротьби, а на їх місці створити дійсні уряди працюючих — робітничо-фермерські ради.

Безперечно, що поза межами Вінніпегу викинення т. Колісника з міської ради є дрібною подією. Але одночасно воно є подією, яка вірно виявляє правдиву природу буржуазних державних організацій і тому з неї напевно витягнуть належну науку тисячі працюючих в цілій Канаді.

ЗРОЗУМІЛИ, ЩО ЗАЙШЛИ ПІД ДУРНОГО ХАТУ.

Що працюючі можуть багато навчитися з того викинення — це вже зрозуміла тепер і велика частина вінніпегської буржуазії та її алдерменів у міській раді. Вони побачили, що трохи задешево і досить таки глупо дали розкрити дійсну природу своєї “демократії”. Те розуміння кидає їх у злобу і заставляє шукати виходу з того дурного положення, в яке загнав міську раду комуністичний алдермен. Яскравим виявом того шукання виходу і намагання затушувати всю справу був внесок буржуазних алдерменів Ендруса і Мейбенка перед другим викиненням т. Колісника з міської ради, а також лекція, яку вчитала “батькам” міста вінніпегська ліберальна газета “Фрі Прес”. В тому внескові згадані алдермени домагалися, щоби справу т. Колісника і соціал-фашиста Симпкіна уважати їх особистою справою і закінченою, а “Фрі Прес” в своїй статті з 15 травня гостро картає “батьків” міста за те, що вони дали виявити

себе, хто вони є. З усьої тої статті аж кричить: тумани, не вчіть працюючих своєю поведінкою клясової свідомості, не показуйте, що наша “демократія” є лише маскою на диктатурі. Але вся біда в тому, що міській раді ніяково тепер дофатися від своїх рішень. Приняти т. Колісника назад до міської ради — значить дати собі полічник; не прийняти — значить дати працюючим до думання і докази на те, чим є буржуазна “демократія”. Словом “батьки” міста зайшли під дурного хату, а працюючі Вінніпегу своїми протестаційними мітінгами ще більше збивають їх з пантелику.

ПЕРЕДОВИЙ ЗАГІН КАПІТАЛІСТИЧНИХ СИЛ.

Друге, що працюючі повинні взяти в Колісниковій справі під увагу і витягнути з него належну науку є те, що сутичка в міській раді, з якої розгорнулася ціла боротьба, виникла не між т. Колісником а котримсь з буржуазних алдерменів, але між Колісником а одним з соціал-фашистських алдерменів. Це явище треба взяти під увагу тому, що воно не випадкове. Воно вірно виявляє собою ролю соціал-зрадників в теперішній клясовій боротьбі. Соціал-демократи становлять тепер головну підпору капіталізму, становлять передові загони в капіталістичних боєвих силах на цілому клясовому фронті. Тому революційному робітництву в його наступі на капіталістичний фронт завжди приходить ся зводити перші бої з соціал-фашистами. Сутичка т. Колісника з соціал-фашистом Симпкіном і опісля спільна дія лейборитів з фашистами згід стягу Сивік Прогрес Асоційшен проти тов. Колісника є маленьким, але вірним зразком того, як вислугуються капіталізові всі соціал-зрадники в міжнародньому розмірі.

ПРАЦЮЮЧІ ВІННІПЕГУ ПЯТНУЮТЬ МІСЬКУ РАДУ.

Відношення працюючих до справи тов. Колісника дуже ясно виявив масовий мітінг на Маркет Сквері, що відбувся в неділю 18 травня. Около 2,500 робітників і робітниць одноголосно (один голос був проти) нап'ятували міську раду, за її насильство над комуністичним алдерменом і винесли рішучий протест та домагання, щоби т. Колісникові було повернене місце в міській раді.

Хочуть використати жертви світової війни для воєнної пропаганди

Американські імперіялісти роблять зараз старання, щоби використати для воєнної пропаганди матерей і вдів по полеглих у світовій війні жовнірах. Уряд Злучених Держав признав на ту ціль поперх 5 мільйонів доларів. За ці гроші імперіялісти рішили влаштувати зорганізовану і переведену після своїх плянів поїздку матерей і вдів до могил їхніх синів та чоловіків на різних європейських цвинтарях. Буржуазні газети підняли з тої нагоди великий крик і поперх небеса вихвалюють “добродійність” уряду. Дивіться, мовляв, як уряд дбає за матерей і вдів по полеглих за “вітчину” (читай за інтереси капіталу) жовнірах. Він видає для них мільйони доларів і т. д. і т. д. Багато клясово несвідомих працюючих читають ті вихвалювання преси і вірять їй. Та вистарчить хоч трошки глибше приглянутися тій справі, щоби побачити, що за маскою добродійности заховані брудні, хижацькі імперіялістичні пляни.

Кожній людині, що стане ближче приглядатися організуванню тої поїздки впаде в очі те, що поїздку приготівляється не для всіх матерей і вдів по полеглих на війні жовнірах, а лише для частини з них. І так на європейських цвинтарях нараховується около 30 тисяч могил, на яких є імена вбитих американських жовнірів, а є

ще там крім того багато поодиноких і спільних могил, на яких немає ніяких імен, бо вбитих хоронено на скору руку, або похоронено лише куски розірваних тіл. До тих десятків тисяч могил американські імперіялісти думають повезти лише 11,630 матерей і вдів, а для решти матерей і вдів тих прав на поїздку вони не дають. А дуже можливо, що й це згадане число буде ще дуже значно зменшене, бо генерал Чітем і головний вкатермайстер заявили, що число матерей і вдів, яким буде дано змогу поїхати до могил виноситиме всього 6 тисяч.

Чому-ж уряд не дає змоги всім матерям і вдовам відвідати могили? Адже їх сини і чоловіки погибли в тій же самій війні? — так напевне спитає багато читачок. Діло бачите в тому, що імперіялістам не ходить про відвідини могил, а ходить їм лише про воєнну пропаганду й тому вони поступають так, щоби забезпечити собі успіх на тому полі. Вони знають, що дух шовінізму, дух воєнщини найкраще ширити при помочі прославлювання минулих воєн, при помочі роблення героїв з замордованих на тих війнах жовнірів. А така афера, як поїздка матерей і вдів до могил дає широкі можливості для такої роботи. Тут преса, шови і різні крикуни при помочу радіо такого наговорять, що аж воздух за-

гусне від воєнної пропаганди. Один з заправил тої поїздки ньюйорський капіталіст Конел, смакуючи можливості такої пропаганди, заявив: “Цих 5 мільйонів доларів є найліпшою інвестацією, що наш край міг зробити”. Тут вже є розчислення, що при помочі тої поїздки значно приготівиться суспільну думку в Злучених Державах до війни, а побідна війна означає для імперіялістів нові кольонії, нові ринки збуту і джерела сировини, нові мільйони працюючих, яких можна визискувати. Для таких то цілей американські імперіялісти влаштовують цю поїздку. Але притому всьому вони теж знають, що минула різня відкрила багатьом працюючим очі на причини воєн взагалі. Вони знають, що ті причини розуміють і багато матерей та вдів по полеглих жовнірах і тому не дають змоги поїхати до могил матерям і вдовам революціонеркам та всім певповні певним, бо бояться, щоби та поїздка з пропаганди за війною не перемінилася в пропаганду проти війни.

А щоби яканебудь мати чи вдова і з тих вибраних не розкрила їхніх плянів, що може мати широкий відгук, то імперіялісти строго контролюватимуть ту поїздку. Жінки й матері будуть їхати спеціальними поїздами і житимуть в спеціальних готелях, а вдоватку їх ще й стерегтиме ціла армія

офіцерів. Словом будуть підняті всі заходи, щоби імперіялістичні цілі були як слід обслужені.

Коли взяти під увагу, що імперіялістичний уряд Злучених Держав, не зважаючи на величезну кількість найріжнороднішої військової зброї, має згідно з угодою на лондонській конференції “роззброєння” видати цілий 1 більйон доларів на будівництво військових кораблів (гарне собі “роззброєння!”), то

стане вповні ясним, чому американські імперіялісти так старанно використовують всі можливості для військової пропаганди. Воно попросту являється останньою складовою ланкою в їх військових приготуваннях.

Дійсне обличчя американського імперіялізму теж ясно виявляється і в поділі тих матерей і вдов, що отримують право на поїздку. Ті самі капіталісти, які зовсім не встидалися посилати негрів разом з

білими на смерть, плянують відділити нігерських жінок від білих в часі поїздки до могил і то так далеко, що думають везти їх особними кораблями.

Всі матері і вдови з працюючої класи повинні розкривати і п'ятнувати дійсну ціль тої поїздки, п'ятнувати відділення білих жінок від чорних і не дати використати себе і пам'яті своїх синів та чоловіків для імперіялістичної підготовки до нової війни.

Боротьба працюючих Індії за визволення

Працюючі маси Індії, що ведуть тепер революційне повстання проти британського імперіялізму, мають за собою в тій боротьбі вже довгорічну історію. Перший великий бунт індійських працюючих проти британського імперіялізму вибух в 1857 році, себто 73 роки тому. Бунт цей записаний в історії під назвою Індійського Бунту, або Бунту Сипаїв (сипаї — це гіндуси, що служать в британській армії). Він був відповіддю індійського народу на перші наслідки введення машин в Індії, яке принесло великі знищення і голодування працюючим масам.

Траплялось багато бунтів в Індії і перед тим, але вони були меншого розміру. “Британська Енциклопедія, наприклад, говорить, що в 1764 р. “необхідно було здавити бунт, розстрілявши з гармат 30 сипаїв”. В 1824 р. 47 Бенгальський полк відказався йти до Бурми для війни проти дру-

гого індійського племені. Британські імперіялісти навели на той полк артилерію і розбили його зовсім та вичеркнули зі списку.

Але найбільший бунт тубільних жовнів в Індії мав місце в 1857 р. В тому бунті взяли участь 73 полки. Бунт почався в Мируті, близько Делгі, в тім самім місті, де вже близько два роки томляться в тюрмах “робітничого” уряду Мек-Доналда 30 індійських трейд-юніонних організаторів. Той бунт мав ту велику недостачу, що він не поширився на широкі народні маси і британські імперіялісти, стягнувши великі військові сили з Англії, криваво здавили його.

Теперішнє революційне повстання охопило широкі маси працюючих, які починають звільнятися з під зрадливого керівництва буржуазії і ведуть дійсну революційну боротьбу. Повстанці пробують захоплювати в свої руки міста, нападають і руйнують поліційні стан-

ції, влаштовують масові страйки і демонстрації та поширюють серед народу відозви, в яких закликають всіх гіндусів до повстання проти британського імперіялізму. Британський “робітничий” уряд криваво здавлює індійське революційне повстання при помочи збройної сили. Він вже вислав до Індії 40 військових аеропланів, а також приготував до висилки 226 тисячну армію. Та здавити повстання змагаючого до визволення народу йому не вдасться. Звіdomлення з північних округів Індії вказують, що прикордонні гірські племена переходять до чимраз рішучіших виступів проти британської влади. Між іншим говориться в тих звіdomленнях, що “дехто з тих повстанців носить радянську відзнаку з серпом і молотом”. Це свідчить, що революційне повстання в Індії виходить на правильний шлях, яким працюючі Індії дійдуть до повного визволення.

Пишіть про життя працюючих!

Постійні наші поклики, що би робітниці і фермерки писали до "Робітниці" про життя працюючих у своїх місцевостях, знаходять чимраз більший відгук. В останніх часах ми почали отримувати більше дописів про положення безробітних на місцях, про визиск робітниць і робітників у фабриках, готелях, ресторанах, на фармах то що. Але все-ж таки число дописів того змісту ще дуже мале. Вони попросту ще губляться між дописами про концерти, святкування, представлення то що. Цю однобічність в дописах наші дописувачки обов'язково мусять усунути. І зробити це можна зовсім легко, тільки треба взятися до праці. А писати є про що. Адже в усіх містах шаліє тепер велике безробіття; в майнах, фабриках, пральнях і інших місцях праці капіталісти підвищують напруженість праці, зривають робітникам і робітницям заробітну платню та масово викидають їх на брук; майже у всіх містах Канади відбуваються тепер бойові мітинги і демонстрації безробітних, на яких полісмени досить часто пописуються своїми клобами; в усіх місцевостях Канади іде з небувалою досі скорістю розріжничкування класових сил: з одного боку ростуть і міцніють революційні лави пролетаріату і бідного фермерства, а з другого скупчуються сили буржуазії і різнородних її слуг. Вони починають зводити між собою чимраз за-

взятіші бої. Словом в усіх місцевостях Канади відбувається стільки важних подій, що не писати про них, або обмежуватися описуванням тільки різних представлень чи святкувань рішуче не можна. Завдання відгукуватися на всі ті важні події на сторінках "Робітниці", паде на всіх українських робітниць і фермерок в Канаді, а в першій мірі на всіх членкинь Жіночої Секції ТУРФ Дім. Ми очікуємо, товаришки, на ваші дописи!

ЯК ПИСАТИ ДОПИСИ.

Щоби навчитися писати добрі дописи, треба вправлятися

в писанні, а притому теж багато й уважно читати. Шляхом вправлювання в писанні людина набуває вміння передавати свої думки на папері, а шляхом читання літературних і наукових творів та преси набуває знання. А знання і вміння передавати думки на папері — це дві головні речі, які треба набути, щоби писати добрі дописи.

Всім нашим читачкам, що хочуть вироблятися на добрих дописувачок радимо притримуватися отаких головних правил:

Занім візьметесь до писання допису добре передумайте свою тему, не

Робітнича і селянська молодь Радянського Союзу живе вповні вільним життям. Час від часу вона влаштовує колективні прогульки по країні. На картині бачимо, як гурток молоді їде залізницею до купільних місць на Крим.

пишіть такого, чого добре не знаєте і такого, що не принесе користі читачкам.

Не зневіряйтеся першими невдачами. Коли працюватимете над собою пильно і завзято, то напевне виробитеся на добру дописувачку.

Слідкуйте уважно за всіма питаннями, які видвигає громадське життя. Слідкуйте за роботою всіх політичних партій, за роботою масових організацій і за життям працюючих взагалі.

Не пишіть ніколи сплетень, які зачуєте, а перевірте кожну справу до коріння і аж тоді пишіть. Не заводіть на сторінках свого журналу особистих спорів і поррахунків.

При описуванні кожної події подавайте як найменше фраз, високопарних слів і всім відомих правд.

Не обговорюйте нараз в одному дописові багато всяких питань, бо допис, в якому намішано багато питань розпорошує думки і не приковує уваги читача.

Не пишіть задовгих дописів. Короткий, багатий на факти допис робить на читачок сильніше враження, як розтягнений.

Носіть завжди з собою записник і олівець та записуйте все цікаве, що може колинебудь придатися вам, себто все те, що ви зможете використати пізніше при писанні дописів.

Пишіть чорнилом і на одній сторо-

ні паперу. Між рядками лишайте широке місце для редакційних поправок.

Під кожним дописом підписуйтеся власним назвиском або прибраним. Але як підписуєтеся прибраним, то обов'язково подайте до редакції своє дійсне ім'я, бо в інакшому разі ваш допис не буде поміщений.

Уважно прочитайте, товаришки, всі ті правила і притримуйтеся їх та пишіть дописи. Ми ж зі свого боку обіцяємо віднести до них з належною увагою і всі добрі дописи друкувати в "Робітницю".

Звільняють жінку від хатнього рабства

Радянський уряд робить все можливе, щоби звільнити жінку від хатньої роботи, від куховарства і няньчення дітей та дати їй змогу розвивати свої здібності у всебічній громадській роботі і брати повну участь в будівництві нового життя. І так радянський уряд заводить зараз на широку скалю колективні кухні і будує великі фабрики-кухні, що приготують різноманітну їжу для багатьох робітників і робітниць зразу.

Економісти Радянського Союзу обчислили, що всі жінки в СРСР витрачають по 30 мільйонів годин денно на варення їжі для родин. Шкода від такого поодинокого варення їжі є подвійна, бо одночасно витрачається безпотрібно велика кількість часу й енергії і зв'язується хатньою роботою жінкам руки й тимсамим не дається їм змоги брати повної участі в соціалістичному будівництві. Колективні фабрики-кухні

звільняють радянську жінку від того хатнього рабства.

Творення колективних кухонь розпочато в Радянському Союзі 5 років тому назад. В жовтні 1927 року в Радянському Союзі нараховувалося 700 публичних колективних їдалень, які видавали по 550 тисяч обі-

Пятирічку за 4 роки — це відповідь працюючих Радянського Союзу всім імперіялістам, фашистам соціал-зрадникам і всім попам з папою на чолі на їх намагання перешкодити соціалістичному будівництву.

дів денно. Очевидна всебічна користь з таких їдалень поборолася початкове упередження і недовіра до них і їх популярність почала скоро зростати. Радянський уряд перейшов тоді від творення колективних кухонь до будівництва великих кухонь-фабрик, що приготують велику кількість їжі зразу. Чогось подібного не знає капіталістичний світ. Радянський Союз розпочав ту велику і корисну та визвольну для жінки роботу вперше в історії людства.

Шість місяців тому назад було в Радянському Союзі 10 таких величезних кухонь-фабрик. Досі те число вже подвоєно, а одночасно скорим кроком йде будова нових фабрик-кухонь.

Наскільки радянський уряд присвячує уваги тій справі, свідчить той факт, що за найновішим пляном він рішив видати на будову нових кухонь-фабрик 76 мільйонів карбованців (около 38 мільйонів дола-

рів). Обчислено, що за чотири роки колективні їдальні і кухні-фабрики обслужуватимуть 14 мільйонів працюючих денно. Отак робить радянський уряд з жінки-кухарки жінку керівника державою.

ОРГАНІЗУВАННЯ ДІТОЧИХ ЯСЕЛ.

Другим тягарем, що лежить на плечах жінки і не дає їй змоги брати повної участі в суспільному життю є няньчення дітей. Радянський уряд знімає цей тягар з жінки в той

спосіб, що організує при фабриках і колективних господарствах діточі ясла, де спеціальні доглядачки опікуються дітьми, а матері використовують заощаджений тим шляхом час для якоїсь іншої корисної праці.

Користь з ясел є подвійна: діти дістають в яслах добре, бо колективне виховання, а матерям знову розв'язується руки для широкої громадської праці.

Число ясел скоро зростає з кожним роком. На Україні на-

числювано в 1925 році 749 діточих ясел, а вже до кінця 1929 року те число зросло до 2,021.

1930 рік є роком буйного зростання колективів, в парі з якими йде дуже чисельне організування діточих ясел. Є вигляди, що число діточих ясел в цьому році зросте втриє. Отакими то велитенськими кроками йде в Радянському Союзі будівництво нового життя і здійснювання на практиці урівноваження жінки з чоловіком в усіх ділянках суспільного життя.

Як робітниці УСРР будують нове життя

ЛИСТ МАЙНЕРА З ДОНБАСУ

Дорогі Товаришки!

В цьому листі я напишу вам, як працюють і будують нове життя робітниці нашої вільної України. Наші робітниці мають ті самі права, що й робітники і виконують ті самі завдання. Наші робітниці ні на крок не відстають від робітників у виконанні п'ятирічного плану. Робітниці підписують договори на соціальні змагання і ведуть їх. А завдання і значіння тих змагань великі. Ними ми підвищуємо продуктивність праці, знижуємо собівартість виробів та поліпшуємо їх.

Зокрема ж наші робітниці взялися з великим захватом до освіти. Вони енергійно ліквідують неписьменність, причому багато вчиться на політичних та кооперативних курсах. В числі 25 тисяч колгоспників, що вийшли цього року

організувати колективні господарства по селах, багато, багато є жінок. Вони роблять велику роботу: ліквідують куркулів як класу. Багато робітниць, що кілька років тому

були неписьменні, зараз займають важні становища: керують кооперативами, книгарнями, бібліотеками то що. Багато робітниць вчиться на вищих освітніх курсах, а багато

У відповідь на підготовку імперіялістів до збройного нападу на Радянський Союз трудящі СРСР зміцнюють обороноспроможність своєї країни. На картині бачимо, як селянки села Немишлі на Харківщині здають золоті, срібні і мідяні монети та речі на будову літаків для Червоної Армії.

на інжинірних.

Дуже важну участь беруть жінки в трейд-юніях, де є членами фабричних і заводних комітетів. А багато є й таких робітниць, що стоять на чолі фабричних і заводних комітетів та керують великими трейд-юнійними роботами.

В усіх фабриках, заводах і копальнях іде тепер успішне організування і удіпшення діточих ясел, де матері залишають своїх дітей під доглядом спеціальних робітниць, коли йдуть до фабричної чи громадської праці. Діти мають в тих яслах прекрасний догляд і опіку. Тричі на тиждень відвідує ясла лікар, який наглядає за добрим станом діточого здоров'я. При яслах є діточі клуби, де старші діти бавляться і щонебудь малюють на папері.

Робітниці кожного підприємства, збираються кожного місяця на мітинги, де обговорюють хід фабричної і громадської праці, а також часто влаштовують освітні збори, на яких спільно читають або слухають лекцій і дискутують.

Наші робітниці теж ведуть боротьбу проти релігійного дурману і переконують працюю-

ючих, щоби переміняли церкви і синагоги на освітні інституції, шпихлірі то що. В нашому місті Сталіно за переміненням церков на театри, клуби і школи підписалося 57 тисяч робітниць і робітників з 64 тисяч дорослого населення. Попи ходили з лістами за підписами проти закривання церков, але ганебно провалилися: 89% населення сказало, що треба їх закрити. На велик-

Золоті, срібні і мідні монети та речі, які жертвували Немишлянські селянки на будову літака.

день до церкви ходили лише старі бабусі і дідусі, а робітниці і робітники працювали і притому виробили того дня ще більше продуктів як звичайно.

Жінки робітників, що зани-

маються домашньою працею, ходять вечерами на різні курси, а теж активно працюють в гуртках Міжнародної Організації Допомоги Революціонерам, Червоного Хреста, видають свої стінгазети, влаштовують концерти і представлення, поширюють пресу і літературу тощо.

Домогосподині і робітниці взяли дуже активну участь в розповсюдженні 3 позики індустріалізації. Майже кожна робітниця має тої позики на суму від 25 до 100 карбованців. Крім того робітниці вписували також своїх дітей; майже кожна дитина має позики від 5 до 25 карб. Робітниці теж збирають і жертвують гроші на допомогу політичним в'язням в капіталістичних країнах і збирають добровільні жертви на самооборону. Зараз вони збирають гроші на будову літаків, якими ми відповімо папі і капіталістам на їх "хрестовий" похід проти нашої країни. Притому велитенськими кроками зростає організованість широких мас, які під проводом ленінської партії будують нове життя — соціалізм.

П. Н. Крижановський.

Донбас, Сталіно, Шахта ч. 10.

НАЙДАВНІША ЗГАДКА ПРО ЗАТМІННЯ СОНЦЯ.

В дуже старій китайській історії "Шукінг" найшли вчені найдавнішу згадку про затемнення сонця.

Цей китайський літопис оповідає, що в п'ятому році пановання цісаря Чунг-Кханг жили на цісарському дворі два вчені, Гі й Го. Їх спосіб життя був дуже неморальний, вони не дбали про свої обов'язки, а тільки пиячили та грали в карти. Нагло в останньому місяці осені сталося щось несподіване. Сонце перестало світити й між населенням країни повстала тривога. Було так жахливо, що багато людей з переляку збожеволіло. Тільки два типи, підхмелені вином, не знали, що діялося на землі й на небесах, а це надворні вчені Гі й Го. Таке безприкладне легкування обов'язків розгнівало цісаря Чунг-Кханга.

Він приказав привести до себе обох учених і, переслухавши свідків, засудив обох на кару смерті.

Німецький астроном Опольцер посвятився дослідам тієї китайської хроніки й по довголітніх студіях дійшов до переконання, що те затемнення сонця, про котре згадується в тій історії, було 22. жовтня 2137 року перед Христом.

В ДОРОЗІ НА МІСЯЦЬ.

Будівничий "місячної ракети", німецький проф. Оберт, заповідає, що цього літа зробить спроби лету в простір на 50 км. Кошти цієї подорожі покрие з низки відчитів, яку підготовляє на сенсаційну тему: "Чи можливо є дітись на місяць?"

ПІСНЯ ПРО МИР.

У зеленій залі засідає панство,
Засідає панство — панство-генерали
Ще й пани-міністри, та ще й й премієри...
(Всі вони війною ранги добували!)

Що один порадить — другий підпирає,
Третій, погодившись, хита головою;
Всі про мир говорять і всі за війною!...
Але знов і знову про мир починають...

Всі вони воєнні знатоки великі:
Той став генералом за воєнне діло,
Той воєнміністром, а той премієром...
(Ну, і як же їм за миром?!)

Що один здобуде, то згубити шкода...
Бо й нащо здалися комусь генерали,
Як війни немає?... (Чи то у погоду
Над карком парасоль ви в руках держалиб?)

Той воєнміністра обов'язки має —
Треба обов'язки ті десь приложити;
А той премієром служить королеві —
У війну ж найкраще послужити!...

Засідає панство, мирну раду радить —
Як зменшити флоту, щоб забільше стало;
Щоб війна майбутня ще сильніша була
І... щоб їх ніяка сила не зірвала!...

У зеленій залі мармурові стіни...
Хоч і вух не мають, але знають люди,
Що — поки те панство миром управляє,
То не буде мира... Ой, не буде!

М. Тарновський.

НЕХАЙ І ТАК.

Нехай і так, що згину я
Забутий десь під тином,
Що всі мої думки, діла
Сліду не лишать, мов та мгла
На небі синім!

Нехай і так! Я радо йду
На чесне, праве діло!
За нього радо в горю вму
І аж до гробу додержу
Свій прапор ціло.

І. Франко.

С Л Ю С А Р .

Він лиш шкіра та кістяк
В нього сині очі,
Та живучий, як будяк
І як кінь робочий.

У пилу вуста та вид
І сутуле тіло.
Та міцні в його руках
Молоток, зубило.

Ось спливає ясний день
під гудіння крана,
Вся бригада—дзень, брень, брень!
Праця неустала.

Пахне нафта та мазут
Падають обрубки,
Молотками—тук, тук, тук!
Мозолясті руки.

Лижуть шабером чавун
Де глазур синіє—
І той гамір грім і шум
Пісня індустрії.

Він лиш шкіра та кістяк
Сині, сині очі,
Та живучий, як будяк,
І як кінь робочий.

Він старий уже в літах
В нього з криці тіло
І міцні в його руках
Молоток й зубило.

І. Степанюк.

СТЕПОВА ОАЗА

Нарис про Канадійську Комуни на Україні. Написав спеціально для "Робітниці" М. Ірчан.

(Докінчення.)

— Це наш парень, випробуваний добре — заявляють інші батраки. — Він не підведе...

Мене дивує, відки в бідняків таке довіря до цього куркульського синка. І мені розказують, що у великій сім'ї Вільського "оцей якось виродився". Ще з малку не ладив з батьками, а потім і зовсім покинув їх та оженився з наймичкою. В батьків не стало сина, в сина батьків, хоч жили вони на одному хуторі. Тільки батьки у великій хаті на кілька кімнат, а син в землянці під горою. Коли ж доводилося молодому Вільському заходити по ділу до старих, як членові комнезаму — його зустрічали як клясового ворога і як чужого, а син балакав з батьком з мамою теж як з чужими.

Проминули роки. Молодий Вільський ані на крок не зійшов з шляху, що ним йшла вся біднота. Жив бідно, як усі, працював і наймався, як усі. І ніхто ніколи не сказав:

— Ось там, у твого батька...

Тільки:

— Ось там, у Вільського...

А молдаванин чабан Дмитро у порваній старій кожушинці, тільки мовчить. Він вже старший чоловік, неграмотний, маломовний, але тямить багато. Наймитував ще і в дідича Келлера і в ново-майорських куркулів. Але клясову лінію держить міцно, не загнеться ніде... На зборах він тільки похитує головою. Коли ж заставляють всіх висловитися і черга доходить до його, він ніяковіє і:

— Я — як усі. Ось — і він розгортає свою порвану кожушину — хіба не видно за кого я? Свій брат і за свого стою. Ноги сходяв, очі видивив і горба нажив за чужими вівцями...

— Тепер буде краще, Дмитре...

Він посміхається легко, щоб не образити нікого і хитає сивою головою.

— Ні. Бідний був, бідний і здохну. Може дітям буде краще, а я вже так...

Як глибоко вросла в нього свідомість своєї немочі, пониження і упослідження — думаю собі. — Навіть тепер, коли бачить все власними

очима, коли самий виконує вірно всі накази бідноти — не вірить, що заживе краще. Може діти...

Обговорюють справу переселення куркулів.

— І ось, товариші — каже районний уповноважений. — Доки вас приймуть в комуни, доки вирішать де ви житимете, куркулів слід вже переселити у ваші хати, а вас в їхні. Будемо брати найбідніших, тих, що найбільше потребують...

— Дмитро! — пропонує хтось.

— Ні, ні, ні — заперечує Дмитро рукою. — В мене хатинка нічого, є такі, що гірше живуть. Ось хоч би Сировецькі. Треба подумати, а не кричати...

— Це правда. В Сировецьких поганенькі землянки і діти малі... додає Вільський.

— Словом так, товариші: ти Сировецький перейдеш в хату старого Вільського, а Вільський в твою...

Бідняки засвітили радісними очима, глянули один на одного і ніби по наказу — вибухнули голосним сміхом.

— Отак і запишемо, гаразд?

— Звичайно!

— Був ти в сусідстві з Вільським, буде він і далі сусідом тобі. А другий Сировецький хіба перейде в хату Мартина, словом поміняються?

— Єсть! — виривається з реготу усіх.

— А з Вейделіхом поміняється...

— Максим!

— Правильно! гудуть збори і знову сміх.

Я вперше бачу цих людей, але як дуже розумію їхній сміх. Сміюся й я, щиро, до сліз, і знаю, відчуваю, що це не звичайний собі сміх. Це радісний, бадьорий сміх перемоги. Сміх певний, щасливий, сміх наших великих буднів. Коли почали розпреділювати куркульські хати, хіба могла не засміятися ново-майорська біднота? Уява ж працює, спогади минулого ще свіжі. Тільки подумати: куркуль Мартин, чи Вільський і недавній наймит їх Сировецький! І тепер світ йде горі ногами, бо Сировецький

“мирним шляхом” поміняється хатою з куркулем.

Біднота сміється. Їй якось тяжко уявити собі, як почуватиметься гордий Вейделіх, Мартин та Вільський в батрацькій землянці. Вони знають, що завтра це вже буде і сміються щиро, радісно як діти.

Це сміється сила бідноти. Проминули часи суму, непевності, можна й голоті посміятися.

А скільки бідняків віддали своє життя за те,

щоб бідняцька сила могла так певно і переможньо засміятися?

Тисячі по дрібних хуторках, в селах, на фронтах.

Уява ж працює, спогади минулого ще свіжі...

СМЕРТЬ БОГА.

Спотикаючись на замерзлу землю, раннім ранком йду з кількома комунарами-активістами в Ново-Майорське.

— Ще Ново-Майорське і в нашій околиці

Два покоління громадян Радянського Союзу при праці в своїх клубах. Старші селяни і селянки читають книжки і журнали, а дітвора переглядає картини.

нікого більше розкуркулявати, — каже один з комунарів. — Знаєте, товаришу, життя так быстро мчиться вперед, що не встигаєш не то бігти за ним, але навіть слідкувати за всім. Які зміни! Які великі зміни з того часу, як ми приїхали з Канади! Не живем, а горимо. І як я міг жити колись в тій Канаді?

— “Швидче, Джан”! — перекривляючи англійською мовою канадського наставника над робітниками, покрикує з боку другий комунар. І ми всі щиро регочемо.

— Чорт знає, як могли ми слухати таке! — дивується перший. — Підкотиться бувало така груба руда собака, з рота тече пережований тютюн, ти працюєш, що сухого рубця на тобі немає, а він ще: “швидче, Джан”! Сьогодні я не можу навіть подумати, що я був таким слухняним заляканим рабом...

— Всі ми були такими... Тьфу ти чорт!

Біля перших землянок Ново - Майорського чекають нас юрбою батраки. Зустрічають веселими посмішками і традиційним:

— Здраст’є!

— Що ж, пішли хлопці!

І якимсь радісним кроком, ніби по гладкій дорозі, а не по великій груді, посунули всі на гору в напрямі великих куркульських будинків.

Розбалакуюся з майорчанами. Кажуть:

— Ново - Майорське було цаство “фатера” Вейделіха...

— Чому “фатера”?

— А ось чому. Двадцять п’ять років тому з Басарабії приїхав сюди багатий румунський німець Вейделіх з синами. Звали його сини “фатером” (батьком) і вже всі ми, наймити, звали його также. В поміщика Келлера купив він 1500 десятин найкращої землі і...

Ми дійшли до першої куркульської хати і мій оповідач не закінчив. Рядом, один біля одного, вистроїлися ніби на муштрі довгі будинки куркулів. Високі, з великими вікнами, покриті черепицею.

Слухняно вислухує старий Вільський передаточний акт комісії і підписує його. Просить тільки, щоб дозволити до завтра перебути в цій хаті. Вранці він вибереться. Стара Вільська не гаразд дозуміє українську мову і бувний її син, член батрацької комісії, по діловому пере-

кладає їй по німецькому. Стара хитає головою і задивлена в кут тільки думає..

Минають години, батрацька комісія переходить з хати в хату.

Коли дійшло до Вейделіха, то в кімнату, де в присутності його зятя списували акта, “фатер” не вийшов. Одягнений сидів в другій кімнаті і вперто щось думав. Коли ж ми заглянули до його, злісно глянув, але не сказав ні слова. На стіні, в рамках, золотом витканий пухлий, куркульський янголик і напис:

Слова ці я переклав одному з батраків:

Ich bin Dein Herr, hilf mir!

— Я твій господи, допомагай мені!

“Фатер” почув, що я розумію німецьку мову, бо підняв голову. І злими очима впився в мене. Потів підвівся і прямо мені в обличчя по німецькому:

— Це правда! Тридцять п’ять років допомагав мені бог. Тільки при його ласкавій допомозі доробився я всего...

— Чому ж він не допомагає тепер? — питаю теж німецькою мовою.

Люті очі “фатера” гаснуть. Він мовчить, сціпивши зуби. А з кута хтось з його сім’ї глухо:

— Помер і бог. Вбили бога враз з царем...

— Роз-кур-ку-лили й бога — півголосом додав один батрак. — не допомагає нікому... І молися і хрестися, все одно нічого не виходить...

Члени комісії пояснюють всій сім’ї, що сьогодні вони перейдуть в хату Сировецького, а Сировецький в їхню. Мовчать всі, ніби знали про це давно. Зять навіть спокійно сказав:

—Гаразд!

Тільки “фатер” виходить на двір. А один з комунарів каже мені:

— Весною ми з цеї хати зробимо гарну трудову школу для дітей комунарів. А в теперішній школі буде дитячий садок...

На дворі старий Вейделіх довго бурмотить прокльони і взиває бога. До його повагом підходить старий знайомий, колишній чабан “фатера” Дмитро. Пооране зморшками і злиднями ласкаве обличчя Дмитра легко-легко посміхається, але старий цього не бачить. Дмитро звертається до його ласковою, тихою мовою, ніби заспокоює:

— “Фатер”! Чого ж так турбуватися? Так вже було, хіба ви не тямите? Двадцять п'ять років тому, як ви прийшли сюди, не так переселяли бідноту. Так вже було, чого ж турбуватися?...

Але “фатер” не слухає, заходить назад в хату. А Дмитро пояснює нам:

— Коли “фатер” купував в поміщика землю, поставив був умову, що з хутора виселять всю бідноту. А жили тут в своїх землянках наймити поміщика. Поміщик обанкротився і роботи їм не було, жили хто як міг. І вимогу “фатера” поміщик виконав. Покликав поліцію, яка силою повикидала бідноту, а на землянки закидали шнури і розтягали їх кінцями, щоби їй сліду не зосталося. Бідноту ж розгоняли на всі чотири вітри. Так вже було на цьому хуторі, тільки — з іншого боку...

І колишній наймит “фатера”, а тепер “стар-

ший виконавець сільради” чабан Дмитро морщить чоло і дивиться кудись далеко в степ, ніби бачить ті дні, коли бідняцькі землянки розтягали кінцями царські поліцаї.

— “Фатер”... Ех, “фатер”! — спльовуючи вибухає Дмитро. — Найпаршивіший собака був йому цінніший, як наймит. Тепер йому не багато залишилося жити, старий вже, а ми в сирих землянках свій вік промучилися...

І досі ласкаві очі бідного з найбідніших чабана Дмитра загорілися тим радісним, переможним вогнем, що запалав ще в днях Великого Жовтня.

А в хаті біднота писала заяву про вступ в комуну.

Хутір Ново-Майорське, остання фортеця куркульства в околиці, здався.

Над ним замайоріли червоні прапори комун... Канадська Комуна, лютий 1930 р.

С О Ф І Я

Уривок з оповідання Гр. Яковенка.

“ІСТОРІЯ ЧОТИРЬОХ НАЗОВ”.

Місяць тому, на Сергія Гайворонського, що вів уночі коні на пашу, хтось тричі випалив із провалля в балці. Великої шкоди від цього віроломства він не зазнав, а проте їй досі не міг як слід орудувати правицею. Томуто Софія казала йому лізти на віз, а сама заходилася подавати снопи.

Лишалось скинути ще кільканацять снопів, щоб вивершити гарбу і правувати з нею до току, як несподівано Софію вразив стурбований вигук:

— Софіє, дивись! Що воно там?...

Софія скинула очима догори, побачила зблідлого мужа і з тривогою повернулася в той бік, куди показував він дужою рукою.

— Стрибай на землю, Сергію, хутко!.. Бандити...

Від Гайчурової садиби, прямцем на них, припавши до сідел, мчало десятків зо-два вершників.

Розбившись на партії, комунарі працювали в полі і тільки якась невеличка частина їх пора-

лась на току геть за комуною.

Жнива були в розгарі, розкидатися людьми не випадало. З Сергієвого наказу комуну охороняло тільки двоє вартових, та й то з числа нездужих до праці на полі.

Бандити, очевидно, на все це неабияк зважили і, вибравши нагоду, намірялися захопити комуну зненацька.

— Сідай на коня, Софіє!.. — тремтів Сергій, перетинаючи ножем посторонки. — Пепередь своїх, згуртуй їх до бою... Сідай! Скачи скільки духу!.. А я зостанусь тут і постараюсь затримати бандитів.

Софія метнулася до копиці, схопила приставлену збоку рушницю і заходилась квапливо її налаштувати. Мужів необміркований плян не припадав їй до серця. Змагаючись з собою, шукала вона способів повстати супроти нього.

Сергій нетерпляче підбіг до дружини — чому вона крутиться там?..

— Та сідай же на коня, Софіє, хутко сідай!.. Не зволікай, — вони не ждатимуть, поки ти надумаєшся... Сідай, кажу тобі!...

— Ні, Сергію, — обізвалась Софія, — ні, Сергію, їдь ти, а я залишусь тут... Присягаюсь, я затримаю їх!...

— Софіє!... — Сергій озирнувся назад, рипнув з розпачу зубами й мимоволі замахнувся кулаком.

— Софіє, сідай!... Ти губиш комуну...

— Сідай, — тіпалась Софія, — сідай, Сергію, сідай скоренько. Чи з твоєю пораненою рукою братися до гвинтівки?... А я не способна скакати верхи — сам ти повинен знати чому саме... Сідай, Сергію, сідай!... Вони наближаються... Скачи, бо обидва загинемо!... Рятуй комуну, Сергію!

Завагався був Сергій, та не надового. Обвівши очима опуклу постать молодої дружини, що вперше ходила при надії стати матір'ю, він зупинився поглядом на своїй товстій, утушкованій бинтами руці, — слушно, Софія має рацію... Поки вона триматиме їх на віддалі, він досягне комуні, підніме хлопців і разом з ними вирушить їй на допомогу... Але... Сергій кинувся до Софії. — Чи вчасно ж настигнуть вони до неї?

— Софіє... — промовив він білими губами.

— Сергію! Їдь... Комуна...

Крутнувши головою, схопився мерщій Сергій на коня і шаленим скоком і подався з гори до балки.

Софія мовчки похвалила його: на городах у балці він, напевне, подибає кількох озброєних комунарів — вони хоч як, а зрадять йому. Тепер за нею сталося. Треба ж їй, якщо бандити близько, відвернути їхню увагу від Сергія.

Кинувши сніп жита, щоб приладнати на ньому рушницю, Софія розпласталася під возом. Вершники вже були на такій віддалі од гарби, що комунарка без ніякого напруження відрізняла поодинокі постаті.

Було їх рівно шістнадцятеро. Загін чомусь зупинився і не рухався з місця. Вершники поставали на стремена і, подавшись наперед, закимось пильно стежили.

Ніби збоялись раптом. А може небезпеку почули... Коли так, то виходить, вартові не ловлять гав, комуни доглядаючи.

Не покладаючись проте на свої надії, озирнулася Софія на бік і притьмом скам'яніла.

Сергій досягав уже кінець балки — іще, іще

один стрибок і він спуститься в прірву. Але напередім йому, відбившись купи, неслося двоє вершників, один з них одразу спинив коня, і скинувши рушницю, прицілився. Софія мимоволі заплющила очі — розлігся короткий постріл. Сергій захитався, перегнувся на бік, але — Софія це виразно бачила — з коня не звалився і за якусь мить разом зник у балці.

Вершники поставали, на них спало вагання. Повернувшись до загону, передній питав рухами, чи й далі гнатися за втікачем, чи скакати назад.

Од загону винеслась висока, поставна людина в черкесці і, гарцюючи на коні, загрозливо замахала малахаєм.—Наздогнати, за всяку ціну наздогнати...

Вершники нехотя рушили до балки. Софія отямилась. Хіба ж поранений Сергій годен втекти від них на своїй плохенькій конячці... Ні кроку з місця... Зціпивши зуби, комунарка схопила рушницю і, повагом, не поспішаючись, двічі поспіль випалила.

Сергієва наука не пішла за водою. Мов вихором знесло переднього вершка з коня і геть кинуло на землю. Софія притиснула до грудей гарячу цівку рушниці. Чубатий юнак (він повернувся до гарби, Софія дивувалася з його рожевих, дівочих лиць) завзято боровся з смертю. Опинившись на землі, він несамовито схопився на ноги і кинувся був тікати, але відбігши пару кроків, хмільно затинявся з боку на бік і вдруге, в'юном вигинаючись, осів на землю.

Другого верхівця Софії не випало розглядіти. Надто старанно приховавав він, конаючи, лице своє від сторонніх очей. Несподіванка вразила його болючіше від самої кулі. З якоюсь незнаною допитливістю придивлялася Софія до своєї жертви.

На недалекій віддалі од неї майорів обрис тяжко пригнобленої людини. І ця, ворожа до неї істота, видавалася Софії за втілення скрайнього розпачу, — одразу втратити всі свої надії!... Сконати в безвісті серед степу, завершити шлях свій зневаженим бандитом і бути закопаному десь у глинищі нарівні з підстреленим псом, — чи ж марився їй за життя такий безславний кінець!

Обхопивши коневі шию, бандит низько-

низько схилювся і, припавши до самої гриви, дбайливо заховав у ній своє присоромлене обличчя. Кінь заїржав, нетерпляче копнув ногою, але з місця не рухнувся. Скинута йому на крижі вага раптом знесилила його. Правити на собі хазяїна, разом з його неславою, ставало над його кінську снагу.

Софія подивилася на притиснуту рушницю, на свої застрялі навколо цівки пальці, а далі кинула погляд праворуч себе, — що ж вона вдіяла лихого?

Там десь у балці зник її Сергій, а ген далі, за її спиною копошиться понад дві сотні виснажених турботами людей. Свідомість волі, свідомість свого права підтримує їх, додає їм сили боротися і переборювати. Якого ж імені гідний той, хто важиться супроти них?

Ні, не шкода їй цих людей. Яка вона вдячна Сергієві за добру науку.

Софія повернулася до побитих спиною і всю свою увагу скупчила на головному загоні.

Що там за веремія чиниться серед них... Спішилися були, поставали кружка, а потім хутко побралися на коні — ватажок тичить малахаєм на гарбу. Так і є, — вони рушили просто до неї.

Акція почалась. Верхівці зноги кинулись вскач. Розбившись парами, які понеслися праворуч, а які поскакали ліворуч, середину взяв собі ватажок. Виконувалось завдання — стиснути гарбу щільним кінцем з усіх боків, з найменшою втратою збройної сили.

Безладний, щораз виразніший тупіт кінських ніг жахом оповів Софію. Що має вона робити в своєму стані?... Тільки одне — яко мога довше тримати бандитів у степу, може Сергій попередить таки комунарів... Що вона має набоїв?... Три в рушниці і п'ять в кишені — разом вісім, не зле... З кого ж почати, — їх так забагато!...

Софія надушила скобу. Ватажків бігун звівся цапки і важко гримнувся на стерню. Мелькнула в повітрі ясно-блакитна черкеска, щедро вигаптована срібним брузументом, і миттю злилася з вороною мастю коня.

З кожним Софіїним випалом рідшали пари вершників. То це ніби зовсім не зараджувало їй. Доля зятято посувалася до жінки, несучи їй свій смертний присуд.

Задихане кінське сапання чулося вже обіруч і позад гарби.

Брязкіт зброї дедалі виразнішав і проймав Софію холодним чуттям марности її змагань. Коло помітно вужчало і мало от-от зійтися. Сили зраджували комунарку, вадило схопитись, покинути засідку, що обернулася їй самій в страшну пастку, і тікати бігти геть і геть звідси, з цього страшного місця.

Та просто неї, духом сплигнувши з коня, плазувала рачки скуйовджена руда борода. Ось рудий впереді неї, мов на долоні!.. І така вона, скуйовджена борода, так видалася їй огидна, що Софія не стрималася і востаннє випалила...

Жодного набоя... Нічим боронитись, кінець!.. Тікати мерщій!..

Несамовито вихопилась Софія із сховища і хотіла була тікати, але крок, другий, третій і вона, склавши руки на грудях, упокорено позадкувала до гарби.

За двадцять якихось ліктів від неї, спішившись, стояло двоє бандитів. Софія бачила їхні вражені обличчя, схилені рушниці — одна душею жінка, при тому вагітна!? — Ну?...

Бандити презирнулися. Мить дивного вагання, а потім рушниці скинулись догори і парюю чорних зірок пронизали Софію.

Завершилось!...

Останній прощальний погляд у бік рідної комуні, і Софія повагом присіла на стерню. Усмішка цілковитого задоволення зімкнула їй змарнілі уста. Увесь той бік балки ряснів кінними й пішими комунарами. Сергій попередив комуну.

— Сергію, ти так плекав мрію про сина...

Вистрибнула буйна сльоза і прозорою краплинкою заясніла на сполотнілому виразі. Комунарка рухнула пальцями і замовкла.

Бандити гайнули тікати. Коня з присоромленим вершником кинули біля гарби.

Ховати Софію Гайворонську зійшлося селянство з усієї округи. Того ж дня на могилі комунарки Софії сконали і “Провідна зірка” і “Капотівка” і “Червона шляхта” (назви комуні). Замість них, під радісні звуки багатотисячного зборища, народилася комуна імени товаришки Софії Гайворонської.

Отакую історію автор записав з уст голови комуні ім. Софії Гайворонської, т. Романа Зав'ялого.

“СНЕП ШАТС”

НА ДЕМОНСТРАЦІЇ БЕЗРОБІТНИХ.

“Домагаємося сімгодинного дня праці!”

“Домагаємося праці, або повної платні!”

“В 1914 році герої, а в 1930 році, волоцюги!”

Оттак пересувалися величаві червоні написи один за другим кількох тисяч голодних безробітних.

— І чого вони хочуть? — муркотів сердито якийсь бізнесмен, приглядаючись написам.

— Чого хочуть? — спитав його другий чоловік, що стояв біля него на хіднику й також приглядався демонстрації. — Хочуть заняття, або хліба.

— Але-ж сімгодинний день праці... Це не можливо. Вони домагаються чогось, що ніколи не може бути здійснене. Не мають ніякої роботи, а домагаються сімгодинного дня праці!

— Вони домагаються сімгодинного дня праці для всіх, щоби тим самим дати спрмогу працювати тим, що не працюють й зменшити безробіття.

— Але-ж це не можливе.

— Колись працювали по дванацять й більше годин на день. В той час такі самі люде говорили також, що то неможливо скорочувати години праці, але від того часу вже багато скорочено. Розвиток техніки уможливило скорочення дня праці.

Але це самі чужинці демонструють. Я дивуюся, що влада дозволяє їм демонструвати по вулицях нашого міста. Я наказав би поставити машинові кріси проти них...

— Чи це демонструють самі т. зв. чужинці, чи ні, для мене не робить різниці. Але я знаю, що ви все стараєтеся кричати на т. зв. чужинецьких робітників, коли вам треба обороняти свої власні інтереси. Безробітні демонструють по вулицях міст різних країн і навіть тих країн, де нема цього т. зв. чужинецького елемента. Безробіття, це невилічима хвороба капіталістичної системи. Ви не злостьєтеся на демонстрантів, а старайтеся розслідити, чому вони демонструють. Кажете, що ви обернули-б машинові кріси проти них. Це дуже небезпечно.

Це вже пробували в багатьох державах й без ваших наказів. Вбивали, вішали, саджали в тюрми, але справи не полагодили, бо вони провадили боротьбу лише з наслідками, а не з причинами, які викликували ці наслідки.

— То хіба прийде до того, що в Радянському Союзі? — перервав бізнесмен сердито.

— Можливо.

— Але-ж ми не допустимо.

— При кожній зміні існуючого суспільного устрою були люде, які не хотіли “допускати”, але другі люде боролися за зміну і виборювали її.

— А чи цим демонстраціям буде кінець? — промуркотів панок нервово.

— А ви казали, що то лише самі “чужинці”. Тут, бачите, є тисячі таких, які роджені в цій країні та виховані у ваших інституціях. Голод заставляє їх. Обернути проти них машинового кріса, це те саме, що бавитися з вогнем. Ви не думайте...

Панок розізлився й пішов хідником не дочекавши кінця демонстрації.

Драпака.

З ДУМОК І ВИСЛОВІВ ЛЕНІНА.

“Свобода, коли вона противорічить звільненню праці від гніту капіталу, є шахрайство.”

“Буржуазна держава не “відмирає”, як казав Енгельс, а її “нищить” пролетаріат підчас революції. Відмирає після цієї революції пролетарська держава або напів-держава.”

“Прямо можна бігтися тоді, коли у ворога є пряма лінія. Коли ворог йде викрутасами, а не по лінії, то й ми мусимо йти слідом за ним і ловити його на всіх викрутах.”

“Ми ведемо боротьбу і нашою метою є знищити класи, бо, доки лишаються робітники й селяни, доти соціалізм остає нездійснимим, і на практиці, на кожному кроці, йде непримирима боротьба.”

“Соціалістичну революцію неможливо вчинити без робітничої класи; її неможливо вчинити, якщо робітничка класа не зібрала таких сил, щоби керували десятками мільйонів прибитих капіталізмом, втомлених, темних і розпорошених сільських людей.”

Природа й люди

Написав П. І. Кравців.

(Продовження)

Ми бачимо, що рослини можуть жити лише в умовах мертвої природи. Земля, вода, сонце та вуглекислота — от елементи, з яких рослина творить свою живу матерію.

Тоді, коли коріння вбирає ґрунтову воду з розчиненими в ній речовинами, листя за допомогою хлорофілових зернят та сонячного проміння, відколюють від молекули вуглекислоти одну частину кисню.

Таким чином, утворюється оксид вуглецю (чадний газ). В той же час фіялковий промінь сонячного спектру з молекули води звільняє один атом водню. Звільнена частина водню сполучається з чадним газом. Так утворюється нова речовина — формалін, який звичайно застосовують для дезинфекції. Шість разів узята молекула формаліну перетворюється на вуглеводан — цукор. Коли діяти далі сонячним промінням, то за сприятливих умов створюється складніша молекула вуглеводану — крохмалеві зернята.

Якщо ми не дамо рослині світла, винесемо її в темне приміщення або закриємо чорною тканиною, то ми не одержимо жадного крохмалевого зернятка, доки не подіємо на рослину сонячним промінням.

Ми бачимо, що вуглеводан — цукор та крохмаль — уміщують у собі сонячну енергію в захованому (потенціальному) стані. За відповідних сприятливих умов до молекули вуглецю приєднується потім азот, сірка, фосфор та інші речовини, запозичені з ґрунтової води. Так утворюється молекула білка.

Отже, рослина виготовляє дві групи речовин, що входять до складу живої матерії: вуглеводани та азотові речовини, або білки. Рослина виготовляє також і товщі, що будовою

свої молекули також стосуються групи вуглеводанів.

Оці речовини й становлять харч людини.

Спинімо свою увагу покищо на вуглеводанах та подивімося, що з ними діється в тілі людини. Вуглеводани — це носії енергії, запозиченої рослиною від сонця; кожний атом вуглеводану має цю енергію в потенціальному, себто захованому стані. Звільнює ж енергію в нашому тілі кисень повітря, що входить у нашу кров через легені.

Червонокривці мають особливого барвника — гемоглобін, за допомогою якого вони жадібно вбирають кисень у легені та з хвилию крові розносять його по всьому нашому тілі. Тут і сполучається кисень з живою матерією нашого організму.

Серед елементів мертвої природи кисень виявляє виключний нахил сполучатися з іншими елементами. Сполучаючися з воднем, він дає воду, з залізом — оксид залізовий тощо. Але найбільший нахил має кисень до сполучення з вуглецем.

Рознесений червонокривцями по території нашого багатоклітинного організму, кисень стикається з клітинами, з яких кожна має вуглець. Кисень, зустрівши вуглець, відколює його та, сполучаючися з ним, утворює вуглекислоту. От саме в цей момент і звільняється теплова енергія, за рахунок якої зігрівається наше тіло. Утворену вуглекислоту вбирають червонокривці та уносять хвилию крові до легенів, а звідси вуглекислота йде вже в атмосферне повітря.

Горіння — це сполучення горячого тіла з киснем. Супутники горіння — тепло й вуглекислота. В нашому тілі, як ми щойно казали, кисень сполучився з вуглецем, що входив до

складу молекули вуглеводану. Тому ми й тут одержали вуглекислоту й тепло. Отже, в нашому тілі відбувається процес горіння: живучи — горимо; горючи — живемо.

Чому ж, горючи протягом всього свого життя, ми не згоряємо, як свічка або дрова, кинуті в пічку? Так буває тому, що розпад нашої живої матерії змінює її хемічний склад, отже й склад крові. Циркулюючи в мозку, кров викликає в нервовій системі роздратовання, відповідаючи на яке ми відчуваємо голод. Голод же штовхає нас в бік околицьної природи, де інстинкт — внутрішнє почуття — говорить нам, що саме треба нам ввести до нашого організму. Наша рука тягнеться до тварини та рослини. Вбиваючи те або інше, а можливо обох разом, ми вводимо їх трупи до спеціального тракту нашого тіла, що приймає речі ніби з-за кордону, які мають загальну назву їжі, додаючи до неї певну кількість речовин мертвої природи — води та соди.

Виходить, що для того, щоб покрити недостачу нашої живої матерії від безупинного горіння, ми використовуємо майже виключно живу матерію, рослин та тварин, до складу яких входять ті ж основні речовини, з яких збудовано й наше тіло.

Шлунково-кишковий тракт починається, як відомо, отвором ротової дуплини, а закінчується отвором прямої кишки. На всьому своєму протязі він вкритий слизовою оболонкою, що звогчується слизотою, яку виділяють слизові залози. Через слизоту їжа легше може проходити згори наниз на всій довжині шлунково-кишкового тракту. До дуплини цього тракту виливаються соки травних залоз: в роті — слинних, в шлунку — так званих пепсинових; в дуплину ж кишок виливається сік підшлункової залози та жовч з печінки; сюди ж долучається кишковий сік, який виділяється невеличкими залозами, що закладені в стінках кишок.

У стінках травного тракту є мускули. Вони проштовхують їжу від глотки через весь шлунково-кишковий тракт.

Рот — це своєрідний шлягбавм, що пропускає їжу до травного тракту. Брудна, засмалцьована склянка, невимита ложка, муха в юшці, специфічний запах гнилого м'яса — все це ви-

кликає у нас в мозку почуття огиди. Наш шлягбавм (рот) щільно закривається, ніс стискається, а очі звертаються до протилежного боку.

З другого боку, чисті склянка, ложка, тарілка, запах свіжо-випеченого хліба та добре звареного борщу, прозоре гроно винограду викликає в нас бажання прийняти їх та направити до шлунково-кишкового тракту. За таких випадків наш шлягбавм — рот — хутко й широко відкривається, і з цього часу починається складний акт травлення.

Міцні зуби, які щільно сидять на верхній та нижній щелепах, розривають, перегризують та перетирають їжу.

У слизовій оболонці язика розміщені смакові органи. В своїй же масі язик — це мускул, що вільно рухається на всі боки, і це дає йому можливість переміщувати прийняту їжу в усі боки ротової дуплини, а також переміщувати її з слиною. Пережована їжа перетворюється на харчовий комок, і язик направляє його до глотки.

Мускули глотки проштовхують цей харчовий комок до стравоходу, мускули ж його швидкими рухами проштовхують його до шлунку, що має такі великі розміри, що тут може вміститися весь з'їдений обід. За наказом нервової системи їжа тут затримується на 4 — 5 годин. Цьому допомагає потужний каблучковий мускул, що є у стінці шлунку близько місця виходу до дуплини кишкового каналу. Прийнята їжа перебовтується рухами мускулів шлунку, перетирається та насичується кислим соком шлункових залоз, що мають соляну кислоту та пепсин, за допомогою яких складні білки перетворюються на простіші — так звані пептони. Але на товщі й крохмаль шлунковий сік помітно не впливає.

З шлунку їжа потрапляє до тонких кишок, пересуваючись якими вона й далі перетирається, розминається і, в той же час, обливається соками підшлункової залози, змінюючи свою складну хемічну будову на простішу. Сік підшлункової залози разом з ферментами, що є в ній, і далі працює над білковими речовинами, та, крім того, він перетворює крохмаль на цукор, а товщі розкладає на гліцерин та жирні кислоти, що, сполучаючись з лугуватими речовинами соку, перетворюються на мило.

Від діяння соків залоз, закладених в стінках кишок, пептони білка переходять у найпростішу форму — в так звані амінокислоти. Таким шляхом вся складна їжа перетворюється на просту та вже розчинена йде до крові.

Слід зазначити, що через тваринну перетинку кишок та стінку жил можуть пройти лише ті речовини, що легко розчиняються у воді; такі речовини мають назву кристалоїдів. Ми бачимо, що з кишкового каналу пройшли до крові не білки, крохмаль та жир, а продукти їх розпаду: амінокислоти білків, гліцерини, кислоти товщів та цукор з крохмалю. Цільні ж білок, крохмаль та жир стосуються групи колоїдів — речовин, що в воді не розчиняються.

Амінокислоти, гліцерин та жирні кислоти, що пройшли з кишківника до крові, знову перетворюються складним синтезом організму на колоїдні речовини — білки та жири, при чому білкова молекула ускладнюється своєю будовою й дає після цього форму білка, характерну для організму даної тварини. От чому м'ясо одної тварини смаком, запахом і навіть кольором різниться від м'яса іншої (наприклад, м'ясо барана від м'яса свині). Кінець-кінцем ми харчуємося не білками та жирами їжі, а здобути з них амінокислотами та гліцери-нами.

Мимоволі з'являється думка — чи не можна замінити складну органічну їжу продуктами її розпаду — амінокислотами, жирними кислотами, гліцерином та цукром?

Це дало б можливість органам травлення не витрачати енергію та матерії на перетворення складного на просте. Та про це ми скажемо пізніше.

Прийнята з їжею вода, з розчиненими в ній мінеральними речовинами, вільно проходить через стінки травних органів до крові, що й розносить її по всій території нашого тіла. Організм же — ця складна хемічна лабораторія — використовує її, як рухоме й розчинне середовище, а солі — як складову частину живої матерії.

Побіжно ми дещо зупинимося на залозах, що відіграють роль спеціальних фабрик; вони переробляють прості речовини, запозичені з крові, на складні, на так звані с е к р е т и. Залози ці поділяють на дві групи: 1) залози зов-

нішньої секреції та 2) залози внутрішньої секреції. Перші мають вивідні протоки, через які секрет витікає наверх, як, наприклад, слінна, молочна, слізна, потові та інші подібні залози. Залози внутрішньої секреції вивідного протоку не мають і весь вироблюваний ними секрет передають до крові, що й розносить його по клітинах та тканинах організму.

Секрет залоз має ще ф е р м е н т и, що відіграють велику роль в хемічних процесах організму. Пепсин шлункових залоз, що відколює складну молекулу харчового білка, і є такий фермент. В секреті шлункової залози ми маємо стеопсин, що розкладає жир на гліцерин та товщові кислоти тощо.

Залози внутрішньої секреції виробляють ще г о р м о н и (побудники), про які ми вже вище згадували. От, коротко, ті умови, в яких складна матерія прийнятої їжі спочатку розкладається на простіші форми та знову відтворюються, перетворюючися на живу матерію нашого тіла з усіма фізичними та хемічними властивостями, що лише йому належать.

Самими чистими елементами мертвої природи не може харчуватись ні людина, ні тварина. Вони повинні пройти через рослину, в складних лабораторіях якої твориться жива матерія. Ми, звичайно, мало звертаємо уваги на рослину й часто, не зважаючи на свої вчинки недбало ставимося до неї, а проте, без перебільшення можна сказати, що після повітря й води рослина — це найважливіший чинник нашого існування.

Рослини не лише нас годують, а й гріють та зодягають. З деревинних стовбурів ми будуємо собі житло, хатню обстанову та всяке начиння. Вперто завойовуючи природу, людина нещадно винищує рослини. Швидке розмноження людського роду потребує щодалі більшої площі землі для розселення. З другого боку, розвиток культури у свою чергу також потребує вільної земельної площі для фабрик та заводів. Якщо долучити сюди густу мережу залізничних шляхів тощо, що відбирають великі ділянки землі, то ми зрозуміємо, яка величезна кількість рослин загинула для культури людини. В багатьох державах заселено майже всю площу землі. Під засіви зайнято порівняно невеликі ділянки землі. Не дивно, що перед до-

питливим розумом людини постає питання — а що буде, коли значна частина рослин загине? Де людина візьме матеріал, щоб будувати собі житло та хатнє начиння та що заступить йому дрова для палива? Перше питання, можна сказати, вже майже цілком вирішене. Тепер з за-

ліза й бетону будують і величезні палаци, і невеличкі будинки. Для хатнього начиння використовують легкий металю алюміній. У дальшому своєму розвитку техніка напевно використає задля цього й інші, стійкіші стопи металів.
(Далі буде.)

Страхіття інквізиції

У середніх віках — під впливом християнського духовенства — була сильно поширена віра у всяку силу нечисту.

Християнське духовенство навчало, що діавол працює на землі через чарівників та відьом. Тому чарівники є великими злочинцями, яких можна і треба як найгірше карати. Такі міркування не лишилися тільки на папері, а їх почали все частіше переводити в життя. Християнське духовенство наказувало по всіх країнах західної Європи пильно ловити та вбивати чарівників та відьом.

Цю ганебну науку видумано попівством на те, щоб мати можливість видавати на страшні муки і смерть сотки тисяч невинних людей, які так чи інакше, поріжнилися з церквою або з поодинокими її представниками — попами.

Перший суд над відьмами вчинили католицькі попи в 1264 р. у Франції в місті Лянґсдоці. З того часу суди над відьмами почали робити все частіше та частіше. Католицьке духовенство все більше і більше жінок палило на вогнищах.

Пізніше суд над відьмами римські папи передали окремому судові, судові інквізиторів. Інквізиторами були члени чину католицького святого Домініка, так звані Домінікане (по нашому “божі пси”).

Цей суд завів римський папа спеціально для боротьби проти еретиків. Ченці-судді допитували обвинувачених, а при цьому брали їх на страшні муки — палили розпеченим залізом, вивертали зі сугавів руки та ноги, ламали кістки, обливали окропом та гарячим олієм, заливали в горлянку розтоплене олово, пилювали то що. Одержавши за допомогою цих мук признання, католицькі ченці віддавали нещасну жертву світській владі, але з застереженням,

щоб не було “проливу крові” — це значило, що обвинуваченого треба було спалити на вогнищі. Цей суд судив також усі справи відьом та чарівників.

У протестантських країнах справи проти відьом підлягали звичайним судам, але від цього нещасливим обвинуваченим не було лекше. Їх теж брали на муки і засуджували на смерть.

Одначе в тих часах суддям не завжди доводилося звертатися до мук. Потягнені до суду жінки часто самі признавалися, що мають зносини з чортом і дуже докладно описували, як він ходить до них, як пеститься з ними то що. Це були нервово хорі жінки, які наслухавшись церковних проповідей про нечисту силу, починали маячити, — бачити й чути те, чого в дійсності вони не могли бачити або чути. Та тоді ніхто не зважав на це. Адже церковна наука вчить, що такі хороби це діло чортів, які вселяються в хору людину і мучать її. Тому хорих жінок палили так само, як і здорових.

Взагалі церковний суд був гострий і швидкий. У Франції переслідування відьом католицькою церквою особливо поширилося в 14 столітті. По інших країнах Європи воно набрало особливо розмірів у 16 та 17 століттях. Наприклад у німецькому місті Стразбурзі в жовтні 1582 р. спалено 134 відьми. В місті Оснабріці в 1588 р. протягом лише одного дня спалено 133 жінки.

В 1577 р. у французькому місті Тулюзі відразу на одному вогни спалено 400 відьом. Взагалі і в Німеччині, Еспанії, Франції, Італії та Англії відьом палено часом десятками та сотнями.

Протягом кількох століть наслідком божевільної віри християнської церкви в нечисту силу, яку завзято ширило та підтримувало духовенство і ченці, в Європі майже що дня палили

вогнища, на яких гинули старі і молоді жінки. Часто разом з матерями з наказу християнської церкви палили також їхніх дітей.

Скільки-ж загинуло жінок наслідком цієї церковної науки? Бували міста, де, протягом року палено по тисячі жінок. У Німеччині стрі-

чалися цілі округи, де після кількох літ боротьби з відьмами лишалися живими по кілька жінок. Цілі області не кажучи вже про села, зовсім безлюдніли. Назагал, протягом кількох століть християнські церкви спалили кілька мільйонів жінок.

Чи звірята говорять між собою?

Довгий час учені ломили собі голову над тим, якби то пізнати мову звірів. Важкі їх досліді довели вкінці до здогаду, що пізнати мову звірят можна буде щойно тоді, коли при розслідах її вживатимуть т. зв. методи учоловічування звірят. Метода ця полягає в тому, що досліджують звірята, яких звуки є найбільш подібні до людської мови, а винахідником її вважають д-ра Шміда з Мінхену, який посвятив ціле своє життя на розв'язання загадки звірячої “мови”.

Д-р Шмід звернув передовсім увагу на звірят, що мають гортанку подібну до людської, з язичком. До цих належали: кури, пси, жаби, гуси, коти, свині та ще деякі роди дикої птиці. Найпридатнішими для досліду показалися кури й пси — найближчі товариші людини, з якою можна найлегше порозумітися. На голос людини пес завжди прибіжить, лягає, служить на двох ногах, кидається на ворога. Кури знають голос своєї господині і не раз здалека збігаються, як вона покличе їх. Крім цього — в голосі пса можна дуже добре вичути, які почування в даний момент киплять в ньому, а хтож не заважав, що курка інакше кричить, як має знести яйце, а інакше, як “журиться”; по голосі півня всі догадуються, що оце він кличе свій крилатий гарем, щоби поділитися з ним ласощами, а оце остерігає його перед небезпекою?

Коли прислухатися уважно до звуків, що їх видає півень або пес, то між ними можна найти багато подібних до людський самозвуків й співзвуків. В бутнім й крикливім піянню півня виразно вичуваються звуки “к” і “у” — і звідти людина перевела півнів клич у своїй мові на “кукуріку”. Пес, що вие, видає зі себе дуже докладне “у”, колиж він злісний, то в його голосі чутно зовсім добре “в” і “р”.

Д-р Шмід рішив прослідити мову псів та курей дорогою оптичною. Робив він це тим способом, що при помочі дуже вразливого апарату, подібного до телефону, записував лінію голосу. В практиці виглядало це так: до мікрофону, ніжної бляшки, що знаходиться і в телефоні, кудкудакала курка або гавкав пес, бляшка дрожала, передавала свою дрож дротом до другого апарату, а той уже частоту та відхилення дряжання дуже докладно записував. Опісля казав винахідник до тогож апарату наслідувати спеціалістам людям (а відомо, що такі є) ті самі голоси, апарат знову записував і він одержав дві криві лінії: голосу звірини та людини.

Прирівнюючи до себе ці криві голосу, д-р Шмід найшов їх дуже неподібними. Крива звіринного голосу виявляла такі замотані натягнення голосової скалі, що гортанка людини до них просто не здібна. Ніжний олівець апарату записував одночасно кілька звуків у звіринній “мові” — а вже хочби чи це повторити людині — просто неможливо.

Та згодом ці досліді д-ра Шміда, повторювані раз-у-раз, принесли ще нові несподіванки. Отже виявилось, що звірята з різних країн, а то й різних околиць “говорять” ріжно. Півень із Японії, приміром, видавав якийсь такий крик, що його й наслідувати годі було. В ньому зовсім не було самозвука “к”, тільки якесь неозначене булькотіння. Це стверджено опісля й на на вище описаному апараті, а крива голосу цього півня дуже ріжнилася від кривої його побратима з Європи.

Отак зродився смілий і майже смішний здогад, що звірята, так як і люди, говорять ріжними мовами. Тим можна й пояснити собі не раз таке просте, з життя селянського подвіря взяте

явище, що коли на нього впустити заграничних курей або й з іншої околиці, то в курячому світі даного подвіря вибухала просто революція. Чужинців поштурхує кожна “своя” курка, півень, що почувається паном на своєму подвір’ї, знущується просто над ними, вони примушені держатись осібно, бойкотованою всіма громадою — і тільки згодом приходить “асиміляція” і зайдів приймають в місцеве куряче громадянство. Отсі факти пояснювали собі люди конечністю освоїтися з місцевими умовами життя; д-р Шмід каже однак, що прибувші не знають просто “місцевої” мови чи говору.

Ріжницю голосів між мешканцями різних околиць того самого звіринного роду, що зазначилася докладно на записках апарату, підтверджено навіть вухом. Дослідники, що прислухувалися до криків півнів з різних країн, виразно вичули, що деякі з них не мають просто відповідного звуку в людській мові, а знову між деякими заходить ріжниця ледви помітна для людського змислу слуху.

Всі ці цікаві досліди, що можуть принести багато цікавих відкриттів, знаходяться покищо в колісці. Стверджено тільки, що звірята говорять і розуміють свою мову.

Як виникло життя на землі?

Це питання цікавило вчених з давніх давен. Справді, звідкіля беруться тварини, наприклад, жаби, ящірки, черваки? На це питання стародавні вчені давали таку відповідь: ці тварини виникають шляхом самовільного зародження. Де ж вони виникають? У різних місцях: у воді, в мулі, в купах зерна, мертвих тваринах.

Але ось вигадали мікроскопа. За допомогою мікроскопа винайшли маленькі істотки, що жили й рухалися. Ці істотки заводилися в калюжі від дощу, в супі, в кислому молоці, в горлі хворої дитини тощо. Звідкіля бралися оці дрібненькі істоти? Нікому не спадало на думку, що вони беруться з повітря, де вони завжди є разом із порошинками. До цього ніхто не додумався. Пояснювали це явище інакше. Казали, що оці саме дрібні істотки зароджуються самовільно. Великі тварини, правда, не можуть самовільно зароджуватися з пороку, мулу, води, моху. А оці малесенькі тваринки безперечно зароджуються в поросі, в бульйоні, в землі, воді, в гнилому м’ясі. Так думали аж до половини XIX століття.

В половині XIX століття розв’язати це питання взявся славетний учений Пастер. Йому таки дійсно пощастило в цій справі.

Низкою спроб Пастер довів, що всі мікроби потрапляють у мясо, бульйон та інші продукти з повітря.

Все навкруги кишить мікробами: вони є і на річках, і в повітрі. Якщо вбити мікробів у буль-

йоні, добре проваривши його, а потім заткнути баньку з бульйоном так, щоб туди не могли потрапити мікроби, до того ж пропівши й покришку, що нею закривається банька, — то бульйон не псуватиметься протягом довгих років, і мікроби в ньому не заведуться. Один практичний француз, почувши про це, зараз же взявся виготовляти консерви й нажив собі на цьому великі гроші.

Отже Пастер своїми спробами довів, що теорія самовільного зародження не має ніяких підстав. Пастер сказав так: “тепер на землі не може бути самовільного зародження. Ніде й ні за яких умов не траплялося мені спостерігати цього явища”. Чи мав рацію Пастер, заперечуючи самозародження мікробів? Якби він помилявся, то хірургія була б цілком неможлива. Жадний хірург не міг би бути певним, що його хворий видужає після операції, якби в рані могли самовільно заводитися мікроби. Але хірургія процвітає, нагноєнь у рані не буває, якщо зробили чисто, тобто коли операційну кімнату, простирано, інструменти, вату, марлю, руки оператора було знезаражено перед операцією. Це найкращий доказ на користь теорії Пастера.

Але винахід Пастера ще не дає відповіді на наше запитання. Пастер казав, що за наших умов на землі не спостерігається самовільного зародження. Але можливо, що раніше, коли на землі були інші умови, коли вона була ще гаря-

ча, на ній могло відбуватися самовільно зародження. Ми повинні погодитися з цією теорією, бо вона найближча правди.

Що правда, є вчені, які вважають, що самовільного зародження ніколи на землі не було, і що життя занесено на землю з інших планет.

Але таке пояснення нікого задовольнити не може. Переміщаючи виникнення життя з планети на планету, ми дійдемо кінцець-кінцем до такої планети, де життя почалося уперше.

А тому найкраще піти іншим шляхом — вважати, що життя почалося на самій землі. Так воно було і справді. Якщо самовільне зародження на землі неможливе за наших сучасних умов, то був час, коли земля була ще гаряча, коли велика частина її була вкрита морем, і коли багато речовин перебували у зовсім іншому стані, ніж тепер. Ось тоді саме й виникло життя. Які попередні умови потрібні для того, щоб міг утворитися організм? Задля цього повинні існувати білкові сполучення — білок. Білок — це основа всякого організму. Можна сказати, що саме з білка виникли живі організми.

Утворення білка відбувалося мабуть таким шляхом: вуглець сполучився з азотом і дав осо-

блurve сполучення — ціян. Сполучення вуглеця з азотом можливо лише за дуже високої температури. Ось чому мають рацію ті вчені, які гадають, що життя виникло в ту пору, коли земля була гаряча. Далі ціян, прилучивши до себе воду, перетворився на білкове сполучення. Російському вченому Бахові нещодавно пощастило утворити білкове сполучення з ціяну.

Білок утворився. Але білок — це ще не організм. Він став організмом лише тоді, коли виникли сприятливі умови. Такі умови існували в морі, в цьому першому океані, що вкривав гарячу земну кору. У цьому океані грудочка білкового слизу стала організмом. Вона почала рухатися, жити, відчувати, розпліджуватися. Цій первісній грудочці були притаманні всі ті властивості, всі ті ознаки, що їх має кожний організм, який би він малий не був.

Ця первісна грудочка слизу, що почала рухатися в безмежному океані, не залишила після себе жадного сліду. Вона не мала твердих частин, які б осіли на морському дні й дійшли до наших днів. Ця грудочка слизу згнила, знесла безслідно, але вона залишила після себе численне потомство. Це — ті тварини й рослини, що населяють зараз земну кулю.

І. Паулі.

КУХОВАРСЬКІ ПОРАДИ.

КУРЧАТА ТУШКОВАНІ В ГОРЩИКУ.

Попатрати курчата, порізати начетверо, покласти в поливаний горщик з широким дном, поклавши на дно ложку масла; обсипати курчата дрібно покритою морквою, петрушкою й молодими грибами (усе це раніш попарити окропом), посолити, покласти зверху ще пів ложки масла, накрити покришкою й поставити на плиті на гарячу сковороду. Через пів години курчата пустять з себе сік, тоді обсипати їх зеленою петрушкою, помішати й нехай іше пів години пріють під покришкою. Подаючи, обсипати корінням, що в ньому вони пріли.

КУРЧАТА З ЗЕЛЕНИМ ГОРОШКОМ.

Попатравши, порозрізувати курчата надвое або начетверо, налити водою, посолити, всипати 3 — 4 склянки зеленого горошку, покласти 1 ложку масла й зварити зовсім. Тоді вийняти курчата, а в горох покласти ложку цукру, пів ложки борошна, посіченої закришки й варити під покришкою, щоб горох став м'яким. Курчата обкачати в яйці й сухарцях і підсмажити. Подаючи, обкласти горохом.

ИНДИК НАЧИНЕНИЙ РИЖЕМ.

Индик начинити таким рижем: напівзварений риж покласти в рондель з шматком масла, налити трошечки бульйону, розмішати і нехай упріє. Потім покласти дрібних родзників, посолити, розбовтати 2 — 3 яєц, розмішати і, начинивши индика, спекти його та подавати до спожиття.

КАРТОПЛЯНА САЛАТА.

1 кілограм картоплі вимити, почистити, зварити, нарізати невеликими шматочками. Пів склянки оцету, ложечку цукру, одну ложку соли розмішати, облити картоплю. Одну цибулину покрити дрібно, обсипати картоплю, потім облити її 1 — 2 ложками олії. Ця салат дуже смачна до відварних ковбасок.

ЕСПАНСЬКА ЦИБУЛЯ.

Скільки цибулини обібрати, порізати на кружалочки й намочити на годину в оцті. Потім посолити й посипати перцем. Коли розм'якне, облити підливою з гірчиці або з порванської олії й посипати зеленою петрушкою.

ВСЯЧИНА.

ЗАПАС ВОДИ У ВЕРБЛЮДІВ.

Учені слідили роками за тим, як можливо видержати верблюдами цілими днями серед великої спеки без води. Верблюди видержують без води в зимі 25 днів, а літом 5 днів. В західній Сагарі напоюють верблюдів із джерела, а що одно джерело віддалене від другого на 12 днів, то верблюди не пють цілих 12 днів. Учені твердили, що верблюд схоронює в своєму жолудку більший запас води. Але це твердження збили другі вчені. Тепер пощастило одному англійському вченому дослідити, що верблюд ховає більшу кількість води в жолудку і то в певних комірках, звідки дістається ця вода в разі потреби до прочих органів верблюда.

ВИТРЕВАЛИСТЬ СЛІПЦЯ - ІНВАЛІДА.

Один французький учасник світової війни став сліпим ізза тяжкої рани. Було це 1915 року. Не зважаючи на це, він покінчив правничі науки і став адвокатом, а відтак вибрано його послом до французького парламенту, де бере живу участь у нарадах. В останньому часі відкрив в собі ще таланти різьбарський, послугуючися при тім покищо як матеріалом різьбарською глиною. Розуміється, що різьбить з пам'яті. Прослідивши вперед пальцями форму предметів чи черти людських лиць, він відтак їх відтворює з великою точністю у глині.

ЦІКАВИЙ ДОСЛІД НА РОСТІ ДІТЕЙ.

Скандинавський лікар д-р Густав Нілін своїми дослідженнями установив правило, по якому ростуть діти. Вже давно звісно, що діти не ростуть правильно. В певних відступах часу в році ростуть, а в інших цього не спостерігається. Цей лікар робив дослід на шкільних дітях цілий рік і спостеріг, що в часі від березня до травня і від листопада до січня прибирають діти на висоті. Від вересня до листопада і від січня до березня діти росли дуже мало. В червні, липні і серпні не спостеріг росту. Щодо прибрання на вазі, то в часі росту вона надала. В часі, коли прибирали на вазі, то ріст був дуже незначний. В багатьох дітей спостеріг він більший ріст під впливом ультрафіолетних лучів ртутної лампи, але це треба робити без жадного напруження, бо це може пошкодити на інші органи.

ПАЛАТА НА ДНІ МОРЯ.

Професор Маюрі, що займається викопалисками в околицях Неаполю, Італія, віднайшов випадково на побережі моря декілька олов'яних рур з написом "Imp Caes Sept". Це дало притоку до дальших пошукувань і справді на глибині 4-ох метрів найдено палату римського імператора Септіма Севера, яка колись стояла на побережі, а відтак залило її море. В тому напрямі, щоби відстати ці дорогоцінні пам'ятки з дна моря, йдуть пильні пошукування.

ЕНЕРГІЙНА ЖІНКА.

Сильно побитий чоловік приходить на поліцію і каже:
— Пане комісар, мушу пожалітися на нелюдське поведіння ось того полісмена. Вчора вночі замість завести мене на поліцію, відпровадив мене до дому. Ну, і прошу, подивіться, як я тепер виглядаю.

Я І ШЕ ОДИН.

— Де-ж ти так біжиш, що навіть мене не бачиш?
— Хочу не допустити до бійки між двома людьми.
— Що-ж це за люди?
— Я і ще один.

ПО АРЕТМЕТИЦІ ІНАКШЕ.

— Ти і жінка то одно, правда? Так повинно бути!
— Одно? Та де-де! У нас по аритметиці виходить зовсім інакше. Я і жінка то десятеро....
— Та як?
— А так, жіночка моя становить одинку (1), а я у неї нуля (0), то разом десять...

ВІДПОВІВ.

Суддя, лисий як коліно, каже до злодія:
"Твоя душа здається така чорна, як твоє волосся".
Злодій:
"Як ви душу по волоссю судите, то що я маю сказати про вашу душу?"

ПОЕЗІЯ І ПРОЗА.

Вона: Кохання це світло світа.
Він: Так, а коли лише залюблені одружилися, приходить рахунок за це світло.

ДІТИ.

— Івасю, чи ти обібрав яблуко, заки з'їв його?
— Так, мамо.
— А де-ж лупина?
— Я з'їв її потім.

ДОСТОВІРНИЙ СВІДОК.

— Ви є покликані як свідок щодо сварки між вашим товаришем і його жінкою. Чи ви були в них, коли ті клопоти почалися?
— О, розуміється. Я був в них на весіллі!

ПРИЯТЕЛЬКА ПЕРЕСЛАЛА.

Мама: Я бачила, як листонош поцілував тебе, Марусю!..
Дочка: Так, мамо, це моя приятелька переслала мені поштою оден поцілунок.

ПОХОРОН ЗАМОРДОВАНИХ ОРГАНІЗАТОРІВ.

В понеділок, 28 квітня, похоронено в Порт Артур. Онт., т.т. Розвалу і Вовталеїнена, яких, як це виявляється, замордували капіталістичні забіяки ще в листопаді 1929 р.

Згадані товариші, як це всім відомо, були організаторами Індустріальної Юнії Лісових Робітників, яка керувала минулої зими бойовим страйком лісовиків. В часі того страйку покійні товариші обходили кемпи і підчас одного обходу вони безслідно пропали.

Тіло т. Вовталайнена знайдено в маленькій затоці, де немає більше як на два фути води, аж 19 квітня. Тіло т. Розвала знайдено в тій же самій затоці тільки на півтора милі віддалі оден тиждень пізніше. В тому місці є менше води, так що ціле тіло т. Розвала лежало на березі, а тільки голова була у воді. Це ясно говорить, що т. Розвал не втопився сам, але що його, як теж і т. Вовталеїнепа, замордували капіталістичні забіяки. Той факт стверджує ще й те, що голова т. Розвала була страшно побита, а капіталістичні служальці заєдно твердили і твердять, що знаків від побиття на ньому не було ніяких і що покійні товариші сами втопилися.

Товариші Розвал і Вовталеїнен приїхали 3 роки тому до Канади з Фінляндії. Обидва були ще зовсім молоді: оден з них мав 24 роки а другий 28.

Оба згадані товариші брали активну участь у трейд-юнійній роботі і в фінляндських робітничих організаціях та були боєвими членами комуністичної партії. А т. Вовталеїнен був ще й членом дистриктового комітету КПК.

Смерть обох товаришів є великою втратою для революційного робітничого руху. А що вони віддали своє життя за визволення працюючих, то на їх місця в революційних рядах повинні вступити тисячі нових робітників і робітниць.

В день похорону до Порт Артур зійшлося багато робітників і робітниць, щоби попрощатися покійних товаришів з останнє. В похороні теж взяла участь фінляндська дута орхестра. Від погребника Евереста ми рушили походом з тілом т. Розвала на цвинтар. Тіла т. Вовталеїненна не несено в поході, бо через те, що воно лежало вже тиждень у погребника, його завезено ще ранком того дня на цвинтар.

Насамім переді похоронного походу йшла і грала дута орхестра, а за нею несено труну. За труною кількох товаришів несли вінки від різних робітничих організацій. В поході взяли участь класово свідомі робітники і робітниці з Порт Артур, Форт Вільям і з Фест Форту. Їх було поперх 4 тисячі, причому теж їхало за труною поперх 60 автомобілів.

Над могилою промовляли товариші в англійській, українській і фінляндській мовах. По

промовах дута орхестра відіграла, а фінляндський робітничий хор відспівав кілька пісень, після чого всі резійшлись домів.

Товариші Розвал і Вовталеїнен загинули, але справа, за яку вони віддали своє життя побідить напевно.

Учасниця похорону Д. Б.
Форт Вільям, Онт.

РОБЛЯТЬ ПРАЦЮЮЧИХ ЖЕБ- РАКАМИ І БАВЛЯТЬСЯ В "ДО- БРОДІЙНІСТЬ".

В останніх часах робітниці і робітники з різних місцевостей Канади пишуть до нашої преси багато дописів про зріст нужди, визиску і безробіття. А нужда, визиск і безробіття дійсно зростають в жахливий спосіб. Зростають вони також і в нашій місцевості Кіченер, Онт. В місцевих фабриках відбувається тепер посиленний процес викидання з фабрик тих робітників, що виробили в них свою силу, що працювали в них від 5 до 20 років, а потім і капіталісти втягають до фабрик дітей і жінок, яких жахливо визискують. Робітниці і робітничу молодь капіталісти заставляють робити ту саму роботу, що робили робітники, а платять їм значно менше. А ще робітниці і молодь незорганізовані, то фабрикантам легко визискувати їх.

Викинені на брук робітники примпрають з голоду й нужди, а капіталісти з характеристич-

ною їм лицемірністю ще й використовують ту створену ними самими пужду на роблення собі слави киданням зголоднілим робітникам жебрачої милостині. Тою роботою займаються головню жінки-буржуйки, які від нічого робити, бавляться в “добродійок”.

Недавно я була на одному зібранні тих буржуйок і міщанок, щоби подивитися, як вони ведуть ту свою лицемірну роботу. Це було зібрання місцевих членкинь Червоного хреста.

Прийшла я з одною знайомою саме на час, коли збори мали початися. Але чекаємо і чекаємо, а вони не починаються.

— Чому ви не починаєте зборів? — питаю сусідки по кріслі.

— Бо ще немає голови.

Вкінці прийшла голова місця Кавхман, жінка власника робурувні. Почався мітинг. Спершу обговорювали бізнесові справи, а далі перейшли на те, чому то є стільки безробітних в місті та чому, не дивлячись на весну, більше бідних зголошується за допомогою як зимою. Ці питання буржуйки розв'язали дуже легко. Вони вирішили, що це діється тому, що “робітники не хочуть робити, а лише ждуть на їхню допомогу”. Це був великий глум над працюючим, бо працюючі не є жебраки, щоби спускатися на буржуазну допомогу, яка, до речі сказавши, є дуже а дуже мізерна. Капіталісти поставили працюючих в положення жебраків, що мусять просити на вулицях за кводрами на обід і в різних лицемірних буржуазних товариствах допомоги. І одинокі, що працюючі повинні

зробити — це відібрати в буржуазії ті багатства, які створили своїми руками, а буржуйів заставити працювати та перестати глумитися над нашою пуждою і бавитися в лицемірну “добродійність”.

При кінці мітингу до сали прийшла робітниця з 4 дітьми жебрати допомоги. Причини своєї пужди вона розказала коротко але ясно. Її чоловіка викинено з робурувні фабриканта Кавхмана, де він виробив свою силу і він не годен тепер піде найти роботи. Средства до життя в них вичерпалися і вони не мають з чого жити. Значить різні Кавхмани творять нужду, а їх жінки виробляють собі пий славу добродійних і чулосердних. Робітництво не повинно довше того терпіти. Ми повинні організуватися і під проводом комуністичної партії повалити капіталізм та встановити в Канаді робітничу владу.

Робкорка.

Кіченер-Ватерлю, Онт.

ОБРАЗКИ З КАНАДІЙСЬКОГО “ДОБРОБУТУ”.

Я читаю уважно кожне число “Робітниці” і знаходжу в ній багато дописів робітниць і фермерок. Коли читаєш, яке горе вони переносять, то хочеться плакати, але коли подумаєш, що про своє горе і боротьбу з ним, себто з капіталістичним визиском і поневоленням пишуть самі робітниці, то починаєш радіти з того. Бо якже-ж не радіти, коли читаєш дописи товаришок, що кілька років тому писали не вміли, ворожо відносилися до наших організацій і до робіт

ничого руху, що про наших членкинь говорили: “Не говори з нею, бо вона більшовичка — з нею чорт ходить”, а тепер вже поступили вперед настільки, що знаходяться в наших рядах і через пресу другим правильний шлях вказують. Я щиро радію поступом наших робітниць і фермерок і по товаришськи тисну їм руку. А при тому поділюся з читачками “Робітниці” відомостями про життя і визиск працюючих в місцевостях Ліверполю і Брукліна, Н. С.

Цих два села, бо містами назвати їх не можна, віддалені поперх 100 миль від портового міста Галіфаксу. Заменяють їх переважно анґльо-саксонці. Більшість з них займається риболовством. До недавня фабрик тут не було зовсім. Аж в минулому році побудовано папірню, яка почала цього року працювати і постачати двом видавництвам — “Галіфакс Гералд” і “Галіфакс Хронікал” папір.

Трудящі цих місцевостей сподівалися, що їм трохи полегчає, що матимуть змогу заробити трохи грошей на прожиття. Але папірня не принесла їм заробітків лише страшний визиск. Платня в папірни така мала, що зарібку батька ніяк не вистарчає на утримання навіть невеличкої родини і тому матері мусять залишати своїх дітей вдома і йти теж шукати праці. І коли котрій робітниці навіть вдасться найти працю, то зазнає вона біди на тій роботі, ой зазнає. В приватних домах, ресторанах то що робітниці працюють по цілих довгих 7 днів на тиждень, а за ту тяжку працю ді-

стають по 3 до 4 долари тижнево. Котра робітниця є фаховою кухаркою, то заробляє 5 доларів тижнево, словом оден жах. Як би мені минулими роками, був хто сказав, що існує такий страшний визиск, то я ніколи була б не повірила. А тепер вірю, бо бачу його.

Раз-у-раз мені приходить ся бачити таку сцену: в 7-ій годині ранку стара 52-ітна робітниця тягає хата від хати драбничастий візок і збирає білля до прання. Коли їй вдасться назбирати повний візок, який вона насилу тягне, то вона радіє, ще зможе на прання і прасування дещо заробити. А мусить вона так тяжко працювати, бо має нездібного до праці чоловіка і кількоро дітей, що мусять щось їсти і в щось вбратися. І чи справедливе це, що стара спрацьована мати робітниця в добі автомобілів і аеропланів мусить тягати руками візок? Ні, це є криклива несправедливість, яку творять і підтримують капіталісти. А таких матерей-робітниць є мільйони.

Надзвичайно вірно характеризують капіталістичний лад такі факти. В Брукліні є кілька церков, а в Ліверполю кільканають, але ні в одній, ні в другій містечку немає шпиталю. І ось коли недавно одна робітниця зломилась тут ногу, а зломилась так нещасливо, що кістка вилізла через панчошу, то навіть не було кому дати їй належної першої помочі. Її мусіли посадити в авто, відвезти до залізниці, а залізницею 28 миль до Бридж Вотер. В залізниці вона з болю так страшно кричала, що просто жах збирав. А все те є тому, що ка-

піталісти дбають лише про будівлення тих інституцій, які задурачують працюючих, які помагають покеволювати нас, а про шпитаї їм байдуже.

Не робить ніяких заходів про побудування лічниці і компанії-власниці папірні, хоч капацтва трапляються досить часто, покалічених робітників лікують пани в сирих мурах папірні в салері. Це є зразки капіталістичного господарства.

Ми, товаришки, повинні старатися, щоби тому господарюванню покласти край. А щоби зробити це, то ми мусимо масово вступати до революційних робітничих організацій і в їхніх рядах боротися проти капіталізму.

Д. К. Николайчук.

Ліверполь, Н. С.

ПЕРШЕ ТРАВНЯ В ЛЕТБІДЖ.

В день 1 травня в 2 годині пополудні робітниця і робітники міста Летбридж, Алта., масово прибули до міського парку, щоби з него почати першотравневу демонстрацію. Публики зібралося багато. Правда, були між нами і деякі неевідомі робітниця і робітники та міщухи, що прийшли до парку не на демонстрацію, а лише, щоби подивитися на неї. Їх можна було пізнати по тому, що коли до них підступали то заривки з першотравневими відзнаками, то вони відказувались прийняти їх.

Першим промовцем був тов. Фармер. Група компанійних хулігантів старалася в часі його промови криком перешкодити йому. По ньому промовляв т. Гладун, який закликав робітників і робітниць, щоби ста-

вали в ряди і починали демонстраційний похід. Ми сформували ряди і рушили в похід. Коли ми зробили це, юрба фашистів намагалася всіми способами перешкодити нам. Своїми спробами вони дорелли до того, що кілька наших товаришів вийшли з рядів і дали їм такого прочухана, що вони втікаючи, не знали, як ноги натягати.

Демонстраційний похід ми закінчили коло Українського Робітничого Дому, де відбувся масовий мітинг. Плону перед УРД заповнили робітниця і робітниця, а до них промовляли бесідники в англійській, українській і мадярській мовах. В числі українських бесідників, були теж бесідниця від місцевих відділів Жіночої Секції і Секції Молоді. Свято закінчено масовим відспіванням Інтернаціоналу, а вечером відбувся в Українському Робітничім Домі великий першотравневий концерт.

Неробкорка.

Летбридж, Алта.

ПЕРШЕ ТРАВНЯ В СОДБОРІ.

Робітництво міста Содборі, Онт., відсвяткувало Перше Травня великою демонстрацією, якою керувала комуністична партія. Свято почалося мітингом в 2 годині пополудні в УРД. Мітинг відкрив т. Барабан. Він пояснив значіння свята і покликав до слова т. Гіла, який промовляв в англійській мові. Другим промовцем був т. Костинюк. Підчас його промови до сали прийшов чіф поліції з групою детективів і з майором міста Фелтоном. Всі вони зробили дуже квасні мі-

ни, побачивши т. Костинюка, який пояснював значіння свята і п'ятиував капіталістичний лад. А коли т. Костинюк побачив "батьків" міста і їх тілохорошителів, він зараз же сказав, чого вони прийшли до салі та закликав присутніх бути готовими до відбою, як поліція старатиметься розбити демонстрацію.

Після промови т. Костинюка виступив т. Паркер і заявив, що капіталісти вже приготували поліцію до розбиття демонстрації. Одночасно він звернувся до робітників і робітниць з покликом, щоб не лякалися поліції і йшли на демонстрацію. Почувши ці слова мейор міста хотів дати присутнім пересторогу, щоб не йшли на демонстрацію, але, як тільки він показався на підвищенні, з уст працюючих понеслися вигук: "Геть фашиста! Прочь зі слугами капіталу! Всі йдемо на демонстрацію!" На ці слова присутніх мейор не міг нічого відповісти, але він за те дав належні прикази поліції.

Коли ми рушили походом з боевими написами з Українського Робітничого Дому до Фінляндського Робітничого Дому, щоб піти звідтам спільно до Бел парку, ми побачили відділ поліції, що манерував теж до Фінляндського Робітничого Дому. Там поліція накинута на наш похід, арештувала кількох фінляндських і українських провідних товаришів та зірвала кілька написів. Поліція сподівалася, що, арештувавши провідників демонстрації, вона настрашить тим робітників і розібере демонстрацію, але демонстранти відважно йшли далі. По дорозі поліція

в ріжний спосіб перешкаджала нам, а теж трьох фінляндських товаришок арештувала.

Похід представляв собою досить мальовничий вид. Кругом нас цілий час крутилися шеренгами поліцаї. Вони їздили на моторчиклах і автах та бігали пішком. А крім того вони покликали собі на поміч ще й огневу сторожу. Демонстранти голосно насміхалися з тих поліцейських приготувань.

Поліція думала, що через арештування промовців в парку мітингу не буде. Але вони помилилися, нашої правді уст заткати не можна і всіх, що поширюють ту правду арештувати не можна, бо нас надто багато.

Мітинг відкрив т. Ройкрофт, а опісля промовляли бесідники в ріжних мовах. В українській мові говорили т.т. Головач і Галанчук. Мітинг закінчено Інтернаціоналом. А по мітингу ми рушили походом до міста.

Демонстранти пішли походом до поліційної станції, обступили її і домагалися звільнення арештованих. Поліція напала на нас з палками, а не можучи справитись, закликала собі до помочи огневу сторожу, яка під охоропою поліції обливала демонстрантів водою. По довгих змаганнях поліція розігнала нас. Вечером відбувся в УРД величавий першотравневий концерт-мітинг.

Це перший раз в історії місто Содборі побачило таку могутню першотравневу демонстрацію працюючих, в якій взяло участь понад 5 тисяч робітників і робітниць.

Робкорка.

Содборі, Онт.

НЕ ЗАСТАЛИ ЖИВОГО.

Середнього росту, кароока молодця з десятилітнім хлопчиком висіла з потягу в долині "чорного золота". Приїхали вони в цю долину вугілля зі старого краю до любого їх батька та чоловіка, котрий від років тяжко працює в цих копальнях.

За десять років життя без чоловіка, друга приходилось їй з дитиною переживати різно... З колишньої чепурно-моторної дівчини, котра своєю красою чарувала ціле село парубків, нині осталися тільки спогади в її карих очах, бо вони не змінилися; дивилась весело, бо раділа, що ось, вже буде бачити свого любого Михася. Того Михася, котрого збиралась стрічати в рідному селі, при повороті з Канади з грішми...

З року на рік вона мріяла, що її Михась-чоловік в Канаді заробить багато грошей, з якими поверне щасливо в рідне село, купить поля, збудує новеньку хату, по канадійськи і тоді вона житиме весело і щасливо. Такі надії і мрії потішали її і всякі недостатки вона з дитиною легше переносила. А роки за роками непомітно збігали, неначе в річці весною вода. А вимріяного багатства її Михась добитись не міг, помімо його пайкращого бажання. В копальнях вугілля, праця сезонова: попрацюєш чотири — п'ять місяців, опісля копальні закриваються на сім-вісім місяців. Життя дороге, і зашпарований гріш треба проїсти за цих сім-вісім місяців. Так з року на рік повторялося.

Михась, бажаючи діпняти своїх плянів, виїжджав по за-

криттю копалень на роботу до іншої праці, але впнати іншу працю для нього було тяжко, бо таких як він було багато. Бувало, поїздить, поїздить та зпіним вертається до долини “чорного золота”. Відтак постановив ніде не виїжджати, а залишитись тут, між знайомими товаришами, з якими днями працює під землею, а вечерами в робітничій організації — ТУРФДім і РЗТ.

За десять років, він з канадійськими “гараздами” так зжився, що чогось жалко було покидати, головню організації жаль було покидати. Так постановив, до старого краю не вертати, бо крім жінки й си на, якого ще не бачив, та довгої грядки города з похилою хатиною в нього нічого більше не було. Покидати нову бідку, а вертати до старої в нього не було охоти. Приказав жінці продати все і приїхати до нього. Так вона й зробила.

— Мамо, тут мешкає наш тато? — запитав цікавий хлопчина, коли позлазили з потягу.

— Тут, мій дорогий — промовила молодниця. В тій хвилині чогось на її серцю стало тяжко, неначе тонова плита придушила її змарнілі груди. Далеко в глибині її душі вона відчувала щось непевного.

На станції, як звичайно, коли потяг приїде людей багато. Одні приїжджають, а знайомі приходять і їх стрічають; другі відїжджають, а знайомі відпроваджують. Отже назбирається поважна юрба народу.

Молодниця з сином шукали між юрбою очима свого... свого чоловіка, батька, але на превеликий жаль вони не знай-

шли. Ніхто до них не признався.

— Певно, ми змінилися, до непізнання... Таж він писав що виїде... А може... може другу має? О, ні. Мій Мхась не такий, — вперто відганяла від себе цю думку молодниця.

В той час потяг свиснув тричі і колеса зацокали по спаяних рельках. Вона відчула тугу, за цим залізним пімаком, з яким зжилася через місяць часу в дорозі, котрий приїс її в цю несприятливу, дилу долину. Не відчула-б вона цієї пущі, коли-б біля неї зараз стояв її любий Мхась, а так для неї все немиле, чуже.

Потяг, вже зник. Помчав у свою путь. Люде порозходились кожний в свою, лише осталась молодниця із сином, який дивився цікавими оченятами крізь вікно на місто. А місто, як погоріле. Немає ані одного порядного будинку.

— Мамо, мамо, хтось дуже скоро йде до станції. Це певно наші тато. Вони спізнились нас трічати. — Подивіться, мамо, ви їх знаєте...

Покл молодниця зірвалася з місця, то “тато” вже зник із зору хлопчини, і хлопчик не мав що показати мамі.

— Ох, — радісно здихнула молодниця — Як я маю його стрічати свого любого Мхася? Як довго ми не бачились, скільки горя я пережила там, а він тут? Вже десь надобре постарівся, гірш від мене... Серед рою думок, молодниця, увійшов з надвору до почикальни станції середнього віку чоловік, і промовив:

— Ви є дружина товариша Михайла Сливки?

— Так, — дряжачи, відповіла молодниця.

— Мамо, мамо це наш тато — з підскоком запитував хлопчина.

— Ні, — відповів чоловік — я лише вашого тата товариш, що разом працювали, але... лиха доля так хотіла...

— Що хотіла? — дряжачим голосом перебила молодниця. Товариш Михайла змішався, не знав що далі казати? Але молодниця вперто допитувала-ся.

— Коли йшов напрооти вас, то цілу дорогу обробляв пляни, що вам сказати, і нічого путнього моя голова не придумала. А коли вже вихопився, то вам скажу поправді. Вашого любого чоловіка й батька вчора на моїх очех в копальні забило...

— Ох, не застали живого! — зарпдала молодниця і повалилася на долівку.

Давид Синиця.

Мус Джо, Саск.

КЛАСОВЕ ВИХОВАННЯ, ЦЕ ВЕЛИКА НАУКА.

Так сказав товариш, коли по обіді ми йшли до праці. Ми жпемо на “борті” в одної родини. Батько працює днями й ночами в ресторані, мати цієї родини працює вдома коло “бортівників”, а їх одначка-дочка вчиться в середній школі (гай скул).

Одного разу при обіді ми вели розмову про теперішнє безробіття, та тяжкі умовни тих робітників, що працюють. Між іншим згадали про працю батька цієї пинної одначки, яка частенько студіює журнали моди...

— Хоч би взяти працю “вейторів”, по ресторанах. На перший погляд, ця праця виглядає легкою, але як працювати по 12 — 14 годин кожного дня через кілька років, то та людина мусить окалічити на ноги, бо ця праця найбільше опирається на ходження — сказав товариш.

— Є чутка, що “вейтори” по ресторанах і готелях починають домагатися в своїх панів, одного дня в тиждні відпочинку та коротших годин праці, — промовила мати одиначки. — Це дуже добре діло, що “вейтори” таке домагання своїм панам ставлять, — додав я.

— Не дуже-то добре, — випалила одиначка, — коли так станеться, то мій “деді” не зможе приносити більшої “пейди”, бо буде менше працювати. І я не зможу мати завжди нового “дреса”, як мають мої товаришки.

По цьому її вислові в нас обох була одна гадка, але ми її не висловили, бо обідний час закінчився. Одиначка, пишно встала і, задерши голову, пішла до школи, а ми пішли до праці. По дорозі, розмовляючи про значіння клясового виховання.

Виховавчі інституції внутрішньої буржуазної системи не виховують, а калічать робітничих дітей. Замість любови до працюючих вони впоюють в них погорду. Нлішша система виховує дітей на самолюбів, які не мають ніякого чуття серця навіть до родичів, не то до чужих. Ради порядного “дреса” вона не хоче, щоб її батько відпочивав, але хоче, щоб він тягнув те щоденне ярмо без упишу, бо вона самолюб, а це

самолюбство де вона дістала? Дістала вона його в буржуазній школі та від оточення. Батько поза щоденну працю не має часу виховувати її, бо самий може не знає виховувати, маючи те саме і росте ця дитина — одиначка на потіху буржуазній клясі, а не родичам, ані робітничій клясі, помімо того, що батько з робітником, що в дома гостює лише коротенькими годинами.

Клясове робітничче виховання — це велика наука. Бо вона вчить, що при пануванню капіталу є непримиримі дві кляси — кляса капіталу і кляса праці. Перша кляса живе паразитним життям, коштом другої кляси. Тої кляси, яка в поті чола творить все добро, а за це дістає лише гнет, нужду і злидні та всебічне калічення дітей, яких від того калічення може врятувати лише клясове робітничче виховання. Те клясове робітничче виховання можна дістати лише організаційним шляхом. Тільки в дійсних робітничих організаціях, як комуністична партія, ТУРФДім і РЗТ можна дістати його. Також треба читати робітничу пресу та вивчати робітничий рух. На місце вишукування “мод”, треба приучувати наших “одиначки” до робітничого руху та науки, бо лише в клясовім вихованні нашої молоді лежить краще завтра.

Давид Синиця.

Мус Джо, Саск.

БІБЛІОТЕКА ПІШЛА В РУХ.

Легко і радісно пишу цей допис, бо пишу про поступ наших членкинь жінвідділу в Тімміс, Онт., на полі самоосвіти. На-

ші членкині взяли тепер надзвичайно енергійно до читання книжок. Отак прийдете до УРД в ті вечері, коли відкрита бібліотека і бачите: товаришки переглядають спис книжок, визначають їх, розказують одні одним, що прочитали в книжках і радять собі які позичати. Часом буває, що товаришки легко сперечаються з бібліотекарем і між собою. Це трапляється тоді, коли 2 чи 3 товаришки хочуть позичити одну і ту саму книжку. Звичайно, що ті суперечки є щиро-товариські і нешкідливі, а собою вони показують, що серед членкинь зросло зацікавлення до читання.

Тим горненням членкинь до самоосвіти всі ми радіємо, бо досі такого великого зацікавлення книжками в нас не було. Можливо, що товаришок зрушили до читання квестіонарі Ц.К. Але тільки зрушили, бо зараз товаришки вглибившись в книжки, набули деяку звичку до читання і з охотою читають книжки без всяких покликів до читання.

Неробкорка.

Тімміс, Онт.

ВЕЛИКДЕНЬ В ТОРОНТО.

Недавно в нашому місті Торонто, Онт., проминув великдень. Як завжди це християнське свято принесло великі зиски бізнесменам і попам, а втрату грошей і духове та фізичне затроєння несвідомим працюючим. Бізнесмени, знаючи, що перед великоднем несвідомі працюючі купують багато річей, підносили ціни і раділи з бізнесу. Самогонщики і державні склади алькоголю масо-

во збували різного рода отруту, бо свячене без горілки, мовляв, не полізе в горло і збут був добрий. В тому святочному п'янствуванні ясно виявляється споріднення релігії, як духової отрути, з алкоголем, як фізичною отрутою. Пани-ж святили паски і робили все, що лише було в їх силах, щоби витягнути від працюючих як найбільше жертв і різних "належностей".

І ось маса бідноти, що через нужду, злидні і безробіття цілі місяці жила на сухому хлібі, видавала останні центи на "свячену" і позаливалася була нею в свята до того, що просто жак брав. Деякі з них ходили вулицями міста і виспівували різні брудні пісні та примушували прохожих зглядатися і насміхатися з них. Дивлячись на них, я мимоволі червоніла за їх темноту, хоч тут в першій мірі і головню винен капіталістичний лад зі своєю системою задурманювання, в якому релігія грає головну роль.

Таке було на великдень. А на другий день вся та біднота блукала вулицями міста в пошукуванні за працею, не здаючи собі справи, що за теперішнє безробіття винна у великій мірі і релігія, яка підтримує капіталістичний лад, що творить безробіття, нужду і злидні.

Задурманені попами працюючі не горнуть в ряди організованих і не борються за поліпшення умов праці та за повне визволення. Капіталісти використовують цю темноту в повнім розумінні того слова та здирають з працюючих останню шкіру.

До всіх тих, що ще вірять в

пансько-релігійні забобони я кличу, щоби глянули на світ своїми власними очима і єдналися з клясово свідомими робітницями й робітниками та боролися за своє визволення.

В. Червона.

Торонто, Онт.

КОНЦЕРТ-СВЯТО.

Українські і фінляндські робітничі та робітничі міста Венкувер влаштували ввечері на 1 травня гарний концерт-мітинг. Свято відкрили фінляндські товариші відспіванням Інтернаціоналу, а потім фінляндська робітничка діточа орхестра відіграла дві дуже гарні пісні. Після того юні піонери відіграли цікаву одноактівку, в якій представлено боротьбу шкільної дітвори проти буржуазних учителів, що намагаються за дурманити їх буржуазним способом думання. В багатьох місцях цієї штуки публіка голосно оплескувала юних виконавців.

Після одноактівки промовляли 3 бесідники. Вони ясно і приступно говорили про значіння 1 травня. Програма концерт-мітингу була дуже гарна. Наша українська молодь повинна старатися придбати таку ж саму гарну орхестру як це має фінляндська робітничка молодь.

К. Бойко.

Венкувер, Онт.

ДЕЩО ПРО НАШУ ПРАЦЮ.

Це були спеціальні збори, на яких делегат здавав звіт з 11 зїзду ТУРФДім. Збори важні, але що з того, на них прийшла лише половина член-

ків, а друга половина сиділа собі вдома. І чи можна так робити? Звичайно ні. Оджеж делегат говорив, які ухвали внісло найвище тіло нашої організації, які шляхи дальшої праці намітило воно. Не знаючи тих ухвал, не можна добре працювати, бо можна легко збитися з правильного шляху. Але деякі наші членкині не здають собі справи, що речі так маються і думають, що можна омшати так важні збори. Та й взагалі праця в нашому жінвідділі терпить багато через те, що деякі членкині заводять в організації особисті спори і порахунки. Ми рішуче мусимо ті непорозуміння усунути з організації і за те усунення мусять взятися всі членкині.

М. Доскоц.

Порт Артур, Онт.

3 ДУМОК І ВИСЛОВІВ ЛЕНІНА.

"Ми за демократичну республіку, бо це найкраща для пролетаріату форма держави за капіталізмом, але ми не маємо права забувати, що наемне рабство становить долю народу і в найбільш демократичній буржуазній республіці. Далі — всяка держава є "особлива сила для придушення пригніченої кляси."

"Перемогти велику централізовану буржуазію в тисячу разів легше, ніж "перемогти" мільйони й мільйони дрібних хазяйчиків, що своєю постійною, буденною, невидимою, незловимою, розкладаючою діяльністю здійснюють ті самі наслідки, які потрібні буржуазії, які реставрують буржуазію."

"Старе суспільство було побудоване на тому принципі, що або ти грабуєш іншого, або інший грабує тебе, або ти працюєш на іншого, або — він на тебе, або ти рабовласник, або — ти раб."

Поквітування жертв на організаційно-освітній фонд Жіночої Секції ТУРФДім

Брентфорд, Онт.

Т-ка Марія Фізор збрала на лісту ч. 1177 \$1.85. Зложили по 25 ц.: Анна Бариска, Доція Сірта, Лесь Бабінець, М. Фізор, Володимир Вухач, Анна Гнатюк; Онуфрій Гандзюк 15 ц.; по 10 ц.: Іван Василінчук, Розі Пекар.

Т-ка Анна Іванюк збрала на лісту ч. 1175 — 75 ц. Анна Іванюк 50 ц.; В. Гузул 25 ц.

Т-ка Анна Лесінська збрала на лісту ч. 1176 — 75 ц. Анна Ухач 50 ц.; Х. Наклюцька 25 ц.

Т-ка Анна Заячківська збрала на лісту ч. 1173 — 35 ц. Анна Заячківська 25 ц.; Фред Мазурек 10 ц.

Белвю, Алта.

Т-ка Кароліна Ткачук збрала на лісту ч. 1203 50 ц.; по 25 ц.: М. Ткачук і К. Ткачук.

Т-ка Анна Михайлюк збрала на лісту ч. 1204 — 50 ц. Зложили по 25 ц.: М. Якимик і А. Михайлюк.

Т-ка Олена Рошко збрала на лісту ч. 1201 \$2.10. Зложили по 50 ц.: М. Бялан і В. Вороняк; по 25 ц.: Г. Мриголаз, Н. Порохнюк, П. Стельмахович і О. Рошко; В. Джелип 10 ц.

Т-ка М. Ф. Вакалюк збрала на лісту ч. 1200 45 ц. Іван Кристоф 25 ц.; по 10 ц.: Й. Вакалюк і М. Вакалюк.

Т-ка П. Сандиляк збрала на лісту ч. 1202 \$1.20. Зложили по 25 ц.: І. Старон, Н. Моріс (хорват), Н. Сандуляк, П. Сандуляк; І. Зазуля 20 ц.

Савт Поркюпайн, Онт.

Т-ка Домка Данилюк збрала на лісту ч. 1014 — \$1.00. По 25 ц.: Д. Данилюк, Михайло Данилюк, А. Забіяка, Марія Ревега.

Т-ка Февронія Бенасюк збрала на лісту ч. 1016 — 50 ц. По 25 ц.: Февронія Бенасюк, К. Харлінська.

Т-ка Марія Гнитка збрала на лісту ч. 1017 — 60 ц. Зложили по 25 ц.: С. Гнитка, М. Гнитка; І. Скрипник 10 центів.

Т-ка Оксана Костиник збрала на лісту ч. 1011 — \$1.75. Зложили по 50 ц.: Дж. Тоноф, С. Петкеф, С. Коровсон; О. Фрумкін 25 ц.

Т-ка Анна Миронюк збрала на лісту ч. 1012 — \$1.30. Зложили: Б. Шкар 50 ц.; по 25 ц.: Я. Гіщук, А. Миронюк; по 15 ц.: В. Солонинка, Б. Левісон.

Т-ка Юдвіга Стефанська збрала на лісту ч. 1013 — 85 ц. Я. Стефанська 50 ц.; І. Гнатюк 25 ц.; Г. Кібік 10 ц.

Т-ка Олена Решітник збрала на лісту ч. 1019 — \$1.00. Зложили: Н. Шалагонь 50 ц.; по 25 ц.: І. Гнатюк, О. Решітник.

Т-ка Софрона Мудра збрала на лісту ч. 1020 — 75 ц. Зложили по 25 ц.: Т. Мурій, С. Мудра, І. Гнатюк.

Т-ка Ф. Карпюк збрала на лісту ч. 1021 — 50 ц. Зложили по 25 ц.: В. Карпюк, Ф. Карпюк.

Едмонтон, Алта.

Т-ка Марія Березюк збрала на лісту ч. 448. 35 ц. Г. Ризюк 25 ц. і М. Березюк 10 ц.

Т-ка К. Гаврилюк збрала на лісту ч. 454 \$1.10. Зложили по 25 ц.: М. Мінський, М. Гаврилюк і К. Гаврилюк, К. Кирилюк 20 ц.; Н. Пропотницький 15 ц.

Т-ка С. Волянська збрала на лісту ч. 434 75 ц. Зложили по 25 ц.: С. Волянська, А. Громик і Ф. Фрик.

Т-ка Марія Лупул збрала на лісту ч. 445 \$2.75. Зложили по 25 ц.: Марія Лупул, Текля Василяк, Софія Шарик, Петро Морис, Петро Вовгун, Іван Громик, Н. Терпеливець, Н. Стефанюк, О. Шидловський, Марія Клодницька і Микола Дранута.

Т-ка Грапина Шапка збрала на лісту ч. 456. \$2.80. Зложили: В. Кулок 50 ц.; В. Фостиняк 35 ц.; по 25 ц.: Іван Терентяк, Т. Вроді, К. Бобрник, І. Бордонюк і Грапина Шапка; по 15 ц.: Віктор Попич, Ф. Стеблеска; по 10 ц.: А. Лукіян, (Нечиткий), С. Никифорук, В. Шевчук.

Т-ка К. Пучко збрала на лісту ч. 465. 55 ц. По 25 ц.: І. Клибановський і К. Пучко; М. Кацан 5 ц.

Т-ка Анна Мокрій збрала на лісту ч. 428. \$5.35. Зложили: Дж. Пленте \$1.00; по 50 ц.: Др. Мегас, Н. Клим, Яків Семенюк, П. Волощук, Г. Морфі

40 ц.; (Нечиткий) 30 ц.; по 25 ц.: П. Домніко, Текля Козакович, Ф. Джусков, Федь Піонткевич, Іван Орищук і Анна Мокрій; Г. Вігілюк 15 ц.

Т-ка Софія Барт збрала на лісту ч. 461. 85 ц. Зложили: Ф. Сеничак 50 ц.; Софія Барр 25 ц.; Енджелін Барр 10 ц.

Колмен, Алта.

Відділ Жінсекції в Колмен, Алта. зложив на організаційний фонд \$7.50.

Ді Пес, Ман.

Відділ Жінсекції в Ді Пес, Ман. числить 10 членкинь, кожна членкиня зложила по 50 ц. на організаційний фонд.

Летбридж, Алта.

Т-ка О. Паламарчук збрала на лісту ч. 496 — 50 центів. Імена жертводавців: Тодор Капелик 25 ц., Петро Паламарчук 10 ц., Е. Цибуляк 20 ц.

ЖЕРТВИ З РІЗНИХ МІСЦЕВОСТЕЙ.

Марія Боднар з Кловер Бар, Алта. \$1.00.

Ліза Паранич з Едмонтону, Алта. \$1.00.

Марія Слободин з Едмонтону, Алта. 50 ц.

Марія Вакалюк з Едмонтону, Алта. 50 ц.

Юстина Кобзей Савт Поркюпайн, Онт. 50 ц.

Марія Мозцір з Савт Поркюпайн, Онт. 50 ц.

Марія Тантаралюк з Брентфорд, Онт. 50 ц.

Анна Воронка з Едмонтону, Алта. 50 ц.

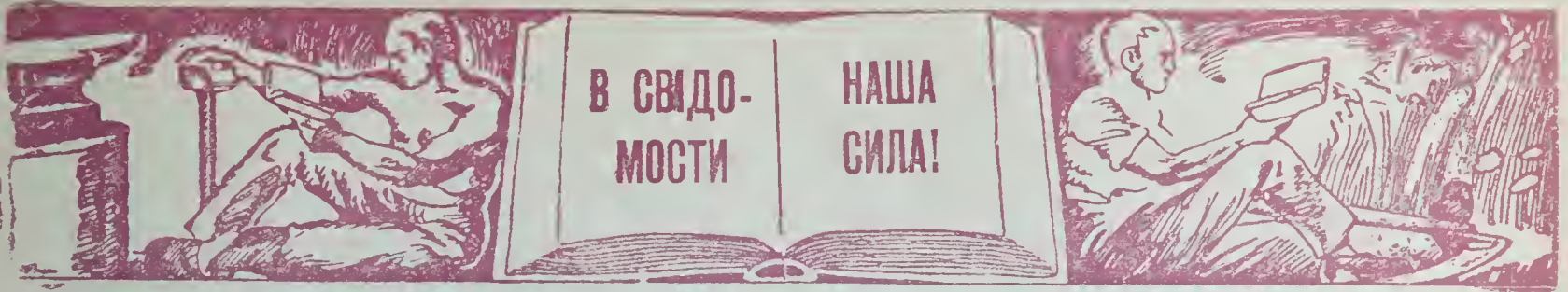
Анна Харюк з Едмонтону, Алта. 50 ц.

Текля Прокопюк з Едмонтону, Алта. 25 ц.

Настя Бортова з Брентфорду, Онт. 25 ц.

К. Агуханов з Брентфорду, Онт. 25 ц.

Гафія Мостець з Белвю, Алта. 25 ц. Марія Бошан з Белвю, Алта. 10 ц.

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ В РЕДАКЦІ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	\$2.50	Матеріалізм — філософія пролетаріату	.25
Історія культури	2.50	Що таке всесвітній союз робітників	.25
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75	Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Юда (драма в 5 діях)	.75	Іван Франко	.25
Життя й учення Чарлса Дарвіна	.50	Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Жebraки життя	.50	Фабричні розговори про економію	.25
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури	.50	З життя первісн. чоловіка і сучасних динунів	.25
Безробітні (драма в 3 діях)	.50	Наймана праця і капітал	.20
Порадник української мови	.35	Маркс і Енгельс про диктатуру пролетаріату	.20
Філіція націй і національної незалежності ...	.35	Марксизм і Дарвінізм	.20
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35	Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Ми і вони (народна драма в 2 діях)	.35	Роскази про сили природи, ч. 1.	.20
Скупар (комедія на 5 дій)	.35	Роскази про фізику	.15
Світ. Людина. Суспільство	.25	Перший буквар комуніста	.15
в твердій оправі	.35	Основні засади комунізму	.15
Родина щіткарів (драма в 4 діях)	.25	Введення в національну економію	.15
Зрадник (драма в 3 діях)	.25	Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії) ..	.25	Страйкер (драматичний образ)	.10
Базар (драма в 4 діях)	.25	Що то є Профінтерн	.10
Два світи (драма на 4 дії)	.25	Радянське будівництво	.10
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25	Що таке радвлада і як вона будується	.10
Гайдамаки (поема-п'еса)	.25	Хто такі комуністи і Причта про веду	.10
Куркулячі мрії (п'еса в 3 діях)	.25	Револуційні пісні	.10
Крик землі (драма в 5 діях)	.25	В кігтях білого орла (поезії)	.10
Терновий кущ (драма в 4 діях)	.25	Як галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Наймит (п'еса на 4 дії)	.25	Козаччина	.10
Гайвороння (драма в 3 діях)	.25	Роскази про сили природи, ч. II.	.10
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25	Наука та горільчаний дурман	.10
На перелазі (п'есна на 3 дії)	.25	Про суть і причину туберкульозу	.10
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25	Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Чня дитина (комедія на 3 дії)	.25	Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Ціна крові (повість)	.25	Межи людиною а машиною	.05
Червона зоря (утопія)	.25	З історії царя-голода	.05
		Фармер і робітник	.05

Замовлення враз з грішми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS., WINNIPEG

НОВА УКРАЇНЬСЬКА РОБІТНИЧО-ФАРМЕРСЬКА КНИГАРНЯ

МАЄ НА СКЛАДІ

НОВІ КНИЖКИ Й ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ Й ГАЛИЧИНИ

ЦІННІ ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ: робітничі, селянські, літературні, наукові, політичні, економічні, дитячі з науковими й прекрасними оповіданнями.

КНИЖКИ з Радянської України, Галичини й Німеччини по різних галузях науки: з історії, природознавства, економіки, соціології й ин.

ДУЖЕ ЦІКАВІ оповідання, романи, повісті, поезії, збірки творів найкращих старих і сучасних українських письменників.

НАЙНОВІША дитяча література, діточі казки, дуже дешеві, прекрасно ілюстровані.

ЦІКЛІВНІ ПРИЛАДИ — тетрадки, олівці, пера і взагалі все, що потрібне дітям до школи.

ЧЕРЕЗ НАШУ КНИГАРНЮ можна замовляти всілякі такі книжки, яких нема в книгарнях, можна передплачувати старокраєві — з Радянської України й Галичини — часописи й журнали.

МАЛЬОВНИЧІ КОЛЬОРОВІ ПОСТКАРТИ, ноти для хору, поодиноких голосів і музика для українських народних танців на п'яно, скрипку, клярнет і корнет.

ГРАМОФОННІ РЕКОРДИ Колумбія і Віктор — рідних українських співаків, музикантів, як на поодинокі голоси так і хоральні.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР українських драматичних творів на американському континенті.

ПИШТЬ ДО НАС і виберіть собі й своїм дітям для читання гарних книжок і журналів! Не марнуйте вечорами часу надаремно, читайте корисні книжки, журнали й газети.

ПИШТЬ до нашої Робітничо-Фармерської Книгарні, яка є власністю організації. Купуючи в Робітничо-Фармерській Книгарні — ви підтримуєте робітничо-фармерську організацію. Вже вийшов другий каталог, за яким можете писати зараз.

КНИГАРНЯ МІСТИТЬСЯ ПІД ЧИСЛОМ:

600 SELKIRK AVENUE — — WINNIPEG, MANITOBA

ІНФОРМАЦІЙНЕ І ФІНАНСОВЕ БЮРО

ОДИНОКЕ УКРАЇНСЬКЕ РОБІТНИЧО-ФАРМЕРСЬКЕ БЮРО В КАНАДІ, ЯКЕ:

ПРАЦЮЄ в повній згоді з українськими робітничо-фармерськими організаціями в Канаді.

УДІЛЯЄ поради і дає моральну допомогу прибувшим до Канади українським імігрантам.

ДОПОМАГАЄ імігрантам з Буковини дістатися на листу горожанства Румунії, щоби не втратили свого майна на підставі недавнього нового закону тої держави.

ПЕРЕСИЛАЄ гроші до всіх частей світа в американських доларах скоро, дешево і безпечно.

ПРОДАЄ шифкарти з краю і до краю на найліпші кораблі океану.

СТАРАЄТЬСЯ о пашпорти для подорожуючих в чужих країнах, о афідейвіти й перміти.

ПОЛАГОДЖУЄ всякі іміграційні справи та уділяє поради совісно і вчасно.

INFORMATION AND FINANCIAL BUREAU

600 SELKIRK AVENUE — — — — — WINNIPEG, MAN., CANADA.

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНІЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

ФАРМЕРКА.

По тяжкій цілоденній праці вона їсть свою вечерю.

15. Червня 1930

Ч. 12.

Ціна 10 центів

З М І С Т

	Стор.
Домініяльні вибори	1
Борці, яких капіталісти хочуть замордувати	3
Безробіття у Вінніпегу	4
Якщо сумніваєтеся, то підіть і переконайтеся — М. Саранчук	6
В Німеччині відбудеться Міжнародний Діточий Зліт	7
Вибрано жіночу делегацію до СРСР	7
Хто ломить організаційну дисципліну? — М. С.	8
Змучена життям — Квестія	9
Гей, не спи — В. Чумак	11
Під гармошку — М. Міхаєвич	11
Фабричне подвіря — А. Турчинська	11
Від “білого хреста” до червоного прапора — М. Гельц	12
Цергібелеві опришки — К. Найкрапц	15
“Снеп шатс” — Драпака	17
Цікаві відомости для всіх	18
Природа й люди — П. І. Кравців	19
Чому не можна карати дітей — К. Вайнштейн	22
Що треба знати про курячі яйця — Дж. Н. Конн	23
Всячина	24
Веселий куток	24
Дописи	25—31
Поквітування жертв на організаційно-освітній фонд Ж.С. ТУРФДім	31

Ілюстрації:

Анна Бурлак і Марія Делтон	3
Робітниці СРСР вчаться володіти зброєю	5
Піонери зловили їжака	10

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орган Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітниче - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українським Робітничім Домі, на розі вулиць Прічард і МекГрегор у Вінніпегу.

Передплата виносить: на рік \$1.50, на піврік 80 ц.
Поодинокі число 10 ц.

Авторизовано міністром пошт дня 1. грудня 1925
на поштову оплату другої класи.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

PRINTED AND PUBLISHED BY THE WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF MANITOBA, AT ITS HEAD OFFICE AND PLACE OF BUSINESS, AT THE CORNER OF PRITCHARD AVENUE AND MCGREGOR STREET IN THE CITY OF WINNIPEG, MANITOBA.

SUBSCRIPTION: PER YEAR \$1.50; PER SIX MONTHS 80c.
SINGLE COPY 10c.

AUTHORIZED BY THE POSTMASTER GENERAL, DECEMBER 1, 1925,
AS SECOND CLASS MATTER.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII.

Вінніпег, 15 червня 1930

Ч. 12

Домініяльні вибори

Наближаються вибори до домініяльного парламенту Канади. Відбудуться вони 28 липня. Всі політичні партії ведуть уже повним ходом підготовку до них. Буржуазія сипнула на підтримку своїх партій, на підтримку своїх кандидатів тисячі доларів, наймила за них тисячі агентів і вони пивом, грошми й обіцянками підготовляють для неї виборчий ґрунт.

Всі буржуазні і соціал-фашистські партії та кандидати поробилися тепер "великими приятелями" трудящих. Вони якось разом з проголошенням виборів побачили і банкруцтва фермерів і безробіття в рядах пролетаріату і багато, багато інших річей, яких вони не бачуть і про які вони не дбають ніколи тільки (на словах) в часі виборчих кампаній, як їм треба робітничих і фермерських голосів.

В цьому саме дуже ясно виявляється лицемірство буржуазних партій і їх кандидатів і вже найвища пора, щоби працюючі зрозуміли ту їхню підлу спекуляцію та голосували в часі виборів на своїх кандидатів — на кандидатів комуністичної партії, яка одинока бореться за інтереси працюючих і для тої боротьби посилає до буржуазних урядів своїх послів.

Буржуазні партії вже розкричують в пресі і на мітингах свої виборчі програми. Ті програми

на ділі нічим основним не різняться між собою. Вся виборча програма консерватів зводиться до тверджень, що вони, мовляв, найкраще зуміють забезпечити канадійському капіталові поле визиску всередині країни, а до того ще й обіцяють здобути заграничні ринки. Ліберали знову бомбардують консерватів своїми доказами, що вони потраплять це краще зробити. Ліберальну партію дипломатично підпирають в тому з одного боку прогресивно-фермерська партія а з другого лейборитська.

Що-ж вони мають для трудящих? О, для трудящих всі ті буржуазні партії мають по великій торбі обіцянок, яких ніколи не думають сповнити, але якими плянують притягнути багатьох легковірних, несвідомих робітниць і робітників та фермерок і фермерів до своїх виборчих бальотів.

А правда, канадійські лейборити ще мріють і на вухо буржуазії говорять, що якби вона допустила їх до влади, то вони зуміли би краще обслужити інтереси канадійського капіталу як вона. А як не вірите, говорять лейборити капіталістам, то подивіться, як віддано служать капіталові наші собрати в Англії.

Коротко кажучи всі ті буржуазні партії і їх кандидати мають за ціль як найкраще обслуго-

увати інтереси капіталу та забезпечити йому змогу визискувати працюючих не лише в Канаді, але й поза її межами.

Зовсім з іншою програмою приступає до виборів політична партія трудящих — Комуністична Партія Канади. Її програма — це програма всіх трудящих, всіх визискуваних, всіх поневолених. За неї вона бореться в кожен день класовій боротьбі, за неї вона боротиметься в домініяльному парламенті і за нею повинні голосувати всі працюючі.

Понижче подаємо в скороченні виборчу програму Комуністичної Партії Канади.

КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ БОРЕТЬСЯ ПРОТИ БЕЗРОБІТТЯ.

В Канаді є тисячі безробітних. Їх положення жахливе. Без куска хліба і без виглядів на працю вони блукають вулицями міст, а буржуазія трактує їх як волоцюг, запаковує до тюрем і частує поліцейськими клобами та депортує з Канади, як вони домагаються праці або допомоги.

Йдучи у вибори, комуністична партія першою ставить справу безробіття. Її платформа включає такі точки:

Негайна допомога всім безробітним після юнійної платні з міських, провінціальних і домініяльних фондів.

Повна асекурація проти безробіття, яку повинна заплатити капіталістична кляса таксами, які на неї має накласти уряд.

Завідувати всіми допомоговими фондами повинні самі безробітні через вибрані організаціями безробітних комітети.

Скасування всіх законів про волокитство, якими поліція тероризує безробітних і скасування всіх приватних бюро праці, поставивши нинішні урядові бюро під заряджування робітничих комітетів, які завідуватимуть асекураційною допомогою для безробітних.

ПОЛОЖЕННЯ РОБІТНИКІВ.

Сім-годинний день праці і п'ять днів праці на тиждень для всіх робітників, з двотижневою повноплатною відпусткою в році.

Усунення системи спід-ап у всіх індустріях; 15-хвилинний відпочинок два рази на день з платнею; регуляції швидкості машини самими робітниками; усунення поштових машин.

Шість-годинний день праці в копальнях, хемічних і інших небезпечних індустріях і у всіх для неповнолітніх, що є нище 18 літ віку.

Організована боротьба у всіх індустріях за підвищеною платні і проти чорної лісти.

Скасування підземної і нічної роботи та роботи в небезпечних індустріях для всіх робітників і робітниць, що мають нище 18 літ життя.

Однакова платня за однакову роботу для чоловіків і жінок.

ПОДАТКИ.

Скасування всіх посередніх податків, звільнення від податків всіх зарібників і бідних фермерів і встановлення ступеневого доходного податку.

СОЦІАЛЬНА АСЕКУРАЦІЯ.

Пенсія для старих від 55 літ віку без ніякої дискваліфікації має бути встановлена по 750 доларів на рік.

Безплатна асекурація на випадок слабости, загартування повної платні для всіх робітників в часі слабости, повної платні для жінок 6 тижнів перед родами й шість тижнів після родов.

Повна платня, без ніякого попереднього оподаткування, для покалічених при праці робітників — така, яку робітник отримував в часі покалічення, і цим має завідувати вибране робітниками даної фабрики чи індустрії тіло.

ДОМАГАННЯ ДЛЯ МОЛОДИХ РОБІТНИКІВ І РОБІТНИЧИХ ДІТЕЙ.

Мінімальна платня для молодих робітників \$20.00 тижнево до 20 літ життя.

Встановлення робітничих шкіл при фабриках і індустріях для навчання молодих робітників в часі робітничого дня. Платня для молодих робітників повинна бути після юнійної скалі. Такі школи повинні бути під заряджуванням вибраних фабричних комітетів.

Заборона праці для молоді нище 16 літ життя у всіх індустріях; безплатна пожива, одяг, переїзд і шкільні принадлежности для всіх робітничих дітей.

Скасування всіх імперіалістичних, мілітарних і релігійних навчань в школах, усунення цих навчань із шкільних підручників і т. ін. Скасування кадетів.

ЗНИЩІТЬ ПРОТИРОБІТНИЧІ ЗАКОНИ.

Усунення так званих “бунтівничих” клявзуль в кримінальному законі. Скасування депортаційного акту.

Скасування всіх законів, що відбирають в робітників право організуватися й страйкувати; скасування всіх законів, що забороняють пікетування.

Скасування всіх законів, яких вживається для здушення свободи слова, свободи преси і свободи зборів робітничої кляси. Вулиці, площі і парки у всіх містах Канади повинні бути проголошені відкритими і вільними для робітничих мітингів і демонстрацій.

Натуралізація всіх робітників-імігрантів по приїзді їх до Канади без ніякої дискваліфікації за політичну принадлежність.

Знесення депозитів для виборчих кандидатур.

Знесення всіх виборчих заборон.

ДОМАГАННЯ БІДНИХ ФЕРМЕРІВ.

Усунення всіх податків для бідних фермерів.

Усунення всіх моргеджів з бідних фермів.

Заборона викидання фермерів з фермів за незаплатення ренти, або за затягнення податків та довгів.

Заборона колектування довгів та податків з тих бід-

них фермерів, доходи яких не перевищують \$1,000, плюс зерна потрібного на насіння.

(В цій програмі зайдуть ще деякі зміни, вона буде поширена й вяснена.)

З отакою то програмою йде у вибори Ко-

муністична Партія Канади. Вона заступає інтереси всіх трудящих. Тому всі робітниці і фермерки, всі робітники і фермери повинні підтримати ту програму і віддати свої голоси на кандидатів комуністичної партії в усіх десятих округах, де вони будуть кандидувати.

Борці, яких капіталісти хочуть замордувати

Їх імена: Анна Бурлак — організаторка Міжнародної Робітничої Оборони, Марія Делтон — організаторка текстильної юнії, Г. Паверс — організатор комуністичної партії, Дж. Кар — організатор комсомолу, Г. Бреди — організатор Американського Робітничого Нігерського Конгресу і Г. Сторей — робітник-революціонер. Всіх їх є шість. Всі вони боролися і приготувляли робітництво до боротьби за визволення. І за те всіх їх капіталісти Злучених Держав арештували в місті Атланта, оскаржили за “підбурювання до повстання” і хочуть замордувати. А вирвати їх з хижих капіталістичних лап може лише організована боротьба працюючих.

Історія арешту і оскарження згаданих товаришів і товаришок така:

Дня 9 березня комуністична партія скликала в Атленті віче. Промовляти на ньому мали т.т. Г. Паверс і Дж. Кар. Але як тільки вони прийшли на віче поліція арештувала їх. По довшому допиті поліція випустила організаторів і вони прийшли до вічевої салі в хвили, як робітництво вже почало було розходитися.

Оба повернувши товариші закликали робітниць і робітни-

ків вернутися і продовжати віче. Але в той же самий час поліція кинула між робітництво газову бомбу і знову арештувала організаторів.

Тим разом обом товаришам закинено “накликування присутних на вічу до боротьби з поліцією”. Та не можучи виставити проти них відповідних оскаржень, поліція була примушена випустити їх на волю.

Анна Бурлак і Марія Делтон.

Але визвольна боротьба т.т. Паверса і Кара не давала босам спокою і вони влаштували наїзд на міську квартиру комуністичної партії та сфабрикували проти обох організаторів оскарження за “підбурювання до повстання”. Згідно із законами стейту Джорджія їм грозить смерть.

Що-ж це за закони? — питаєте ви. О, закон, на якому

основане оскарження проти обох організаторів має за собою неабияку історію. Його встановили капіталісти в 1861 році проти невільників, а в 1866 році вичеркнули з него слово невільники і в той спосіб примінили до вжитку проти “вільних” горожан. Це ясно показує, що представляють собою капіталістичні закони. Засуд на основі цього закона предбачає кару на смерть.

На підставі того самого закона теж оскаржено товаришок А. Бурлак і М. Делтон та т.т. Г. Бреди і Г. Сторей.

Їх арештовано 21 травня в хвили, як вони прибули на віче, де мали промовляти. Віче влаштував Американський Робітничий Нігерський Конгрес в справі протесту проти лінчу в Шерман, Тексас. Арештувавши, поліція оскаржила всіх чотирох за ту саму “провину”, що й Паверса і Кара.

Міжнародна Робітнича Оборона, яка боронить тих товаришок і товаришів, заявила, що справа їхнього визволення буде тяжка, бо капіталісти завзялися не випустити їх живими. Отже працюючі мусять повести як найрішучішу боротьбу і визволити тих шістьох борців.

Безробіття у Вінніпеґу

БЕЗРОБІТНІ.

Їх у Вінніпеґу є тисячі і число те постійно зростає. Кілька місяців тому назад вони хоч і примирали з голоду, але надіялись, що з приходом весни отримають роботу і тому не організувалися, не боролися. До організації безробітних вступали тоді тільки найсвідоміші з них.

Вказування комуністичної партії, що капіталізм дійшов у своєму загниванні до того ступення, де безробіття стало постійним і що воно зростатиме з деякими незначними коливаннями доти, поки працюючі не повалять капіталізму, не находили належного зрозуміння серед безробітних. Вони дивились на світ очима минулих років, коли капіталізм ще не загнив був до того ступення як тепер і сяк-так, а головню літом, розсисав безробітних по фабриках, по контракторських і міських роботах тощо. Вони дивились на безробіття очима минулих років і ждали весни.

Весна болючо завела їхні надії, бо число безробітних замість зменшитися зросло. Весна слово в слово підтвердила все те, що говорила комуністична партія про безробіття. По довгій голодній зимі безробітні зустрілись ще з більшою нуждою, ще з більшим голодом, а до того ще й остались без усяких надій і виглядів на роботу.

Міська рада віднеслась до тих злиднів і голодування без-

робітних з повною байдужністю — там боровся за їхні інтереси один лише комуністичний алдермен Колісник. Капіталісти і міщани віднесли до безробітних з погордою як до непотрібних людей на землі. Одна лише комуністична партія веде боротьбу за інтереси безробітних і тисячі безробітних міста Вінніпеґу борються тепер під її проводом за свої права.

БОРотьбу на вищий щабель.

Останніх два тижні були тижнями завзятої боротьби безробітних і тижнями тісного об'єднання їхніх сил.

В п'ятницю, 30 травня, безробітні обложили ситі гол і виставили домагання праці або повного утримання.

Вінніпегська буржуазія, як і буржуазія цілого світа спирається тепер у своєму гнобленні і пануванні на соціал-фашистів. Вона передала соціал-фашистським алдерменам з незалежної партії праці все керівництво міськими роботами і вони керують ними так, як це-го треба буржуазії.

На тих підпірачів капіталізму безробітні скерували 30-го травня свої удари. А головню скерували їх після того, як соціал-фашист Блумберг, голова комітету публичних уліпшень старався втіти від них, коли ті прийшли до него зі своїми домаганнями. Вони влаштували на него щось вроді полювання, а саме обложили обидва вихо-

ди зі ситі голу і, схопивши його на сходах за плечі, сказали:

— Давай працю або утримання!

Він хотів було викрутитись, а йому помагав другий лейборитський алдермен Флай, який накинувся з лайкою на безробітних, кажучи їм, що вони можуть здихати, як не мають що їсти.

— Ти забирайся звідси, — сказали безробітні Флайові і прогнали його, — а ти не викручуйся — це до Блумберга, — ти вже їв нині, а ми ні, отже можеш постояти трохи.

Безробітні тримали Блумберга близько годину, бомбардуючи його домаганнями.

Мейор Веб був вийшов подивитися на клопоти свого лейтенанта, але безробітні послали йому такий привіт, що він мусів втіти до середини, а Блумберга присилювали поїхати з ними до реліф офісу і дати приказ реєструвати всіх безробітних жонатих і самітних.

В понеділок, 2 червня, безробітні знову обложили ситі гол і тим разом потурбували другого лейборитського алдермена Симпкіна.

ДОМАГАННЯ БЕЗРОБІТНИХ.

Домагаємося:

1. Асекурації від безробіття без ніякого кошту для робітників, що має рівнатися трейд-юнійній платні.

2. Сімгодинного дня і п'ятиденного тижня праці в індустрії.

3. Негайного припинення

спомоганої урядом іміграції.

Такі домагання включає резолюція, яку ухвалили безробітні на своєму масовому мітингу у вівторок, 3 червня і за них вони рішили боротися. Цей мітинг був скликаний старанням комуністичної партії, а прийшло на него поперх 2 тисячі безробітних.

НАПЯТНУВАЛИ СОЦІАЛ-ЗРАДНИКІВ І ВИСЛОВИЛИСЯ ЗА ЛІНІЄЮ КОМПАРТІЇ.

На тому-ж самому мітингу безробітні винесли ще дві інших бойових резолюцій.

В першій вони нап'ятували зрадників робітничої класи соціал-фашистів, визнали, що за їхні права і за визволення працюючих взагалі бореться одна лише комуністична партія і ті робітничі організації, що є під її проводом та рішили всебічно підтримати програму комуністичної партії і її кандидатів у зближуючихся федеральних виборах.

Друга резолюція ухвалена на тому мітингу говорить, що всі робітники і робітниці, як безробітні так і ті, що працюють, повинні і мусять зорганізуватися в бойові юнії і увійти з ними до складу Ліги Робітничої Єдності та в той спосіб об'єднати свої сили для боротьби проти капіталізму. А теж вони рішили підтримати організування Юнії Лісових і Фармерських Робітників.

Бесідниками на тому мітингу були т.т. В. Н. Колісник, Л. Моріс, Т. Юен і М. Біншовський.

БЕЗРОБІТНІ ВИБОРОЛИ СОБІ ТИМЧАСОВУ ДОПОМОГУ.

— Коли негайно не даєте нам допомоги, то ми візьмемо

ту справу в свої руки, — так сказали безробітні “батькам” міста в середу, 4 червня. Того дня вони знову обложили були ситі гол і заповнили його в середині. “Батьки” настрашилися і покликали собі на поміч поліцію, яка вигнала безробітних зі ситі голу. Безробітні перейшли на Маркет Сквер, де до них промовляли комуністичний алдермен Колісник, Л. Моріс, Т. Юен і кілька безробітних.

1,500 безробітних вибрали на тому мітингу делегацію до міського комітету публичних улпшень, яка поставила йому питання праці або повного утримання для безробітних з повною рішучістю. Її домагання звучали: праця або повне утримання для всіх безробітних без огляду на те чи вони жонаті, чи самітні та як довго перебувають у місті. Досі мають тут право на допомогу лише жонаті безробітні, що мешкають у Вінніпегу більше як рік. Свої домагання деле-

гація підперла погрозою, що на випадок відмови безробітні візьмуть ту справу в свої руки.

“Батьки” міста присилювані були скликати спеціальне засідання, де рішили перевести реєстрацію безробітних та видати їм тимчасову допомогу.

Реєстрацію і видавання нужденної допомоги (по 10 тикетів на їду і по 3 на нічліг) розпочато в п'ятницю 6 червня. На разі видавано допомогу всім самітним безробітним, що зголошувалися, але за рішенням міського комітету за допомогою можуть зголошуватися лише ті, що живуть у Вінніпегу довше як рік. А теж жонатих безробітних відправлено за допомогою на вуд-ярд. Комуністична партія і безробітні завзято борються проти того поділу безробітних на жонатих і самітних, на “мешканців” і “немешканців”, яким капіталісти намагаються розбити єдність в рядах безробітних і позбавити багатьох з них допомоги.

МІТИНГИ БЕЗРОБІТНИХ.

Безробітні влаштовують тепер мітинги на Маркет Сквері майже кожного дня. Ті мітинги надзвичайно бойові. На них виступають безробітні з палкими революційними промовами, в яких висловлюються за лінією комуністичної партії і закликають присутних до боротьби проти капіталізму та його слуг соціал-зрадників. А найкращим виявом бойового настрою в безробітних є той факт, що коли до них хоче промовляти який небудь соціал-зрадник, то вони безцеремонно беруть його за комір і викидають.

Отак з піснями на устах робітниці Радянського Союзу приготуються до оборони перед капіталістичним нападом.

Якщо сумніваєтеся, то підіть і переконайтеся

Коли ви ще хоч трошки сумніваєтеся в тому, що незалежна партія праці становить собою третю буржуазну партію, то я вам раджу піти хоч на одно засідання міської ради у Вінніпегу, як там буде обговорюватися справа допомоги безробітним, або якась інша справа працюючих, а ваші сумніви напевно розвіються як дим. Виходячи з ситі голу, ви скажете так, як я сказала в понеділок, 9 червня: “Лейборити перейшли буржуазних алдерменів в обслуговуванні інтересів капіталу і в здавлюванні вільного руху працюючих”.

Інакше сказати я їй не могла після того, що я там побачила і почула. Що-ж там ти бачила такого? — питаєте ви. Гаразд, я розкажу вам.

На те засідання міської ради, на якому я була присутна, прийшла делегація безробітних зі своїми домаганнями. Як тільки речник делегації т. Біті заявив, що він прочитає домагання безробітних, то буржуазні і лейборитські алдермени так заворушились, наче що вкололо їх зі споду.

Чого це вони так занепокоїлись? — думаю я собі, аж тут один з них зірвався і каже:

— Я противлюся тому, щоби хтось ставив тут домагання.

Вони бач хочуть, щоби безробітні жебрали, а не домагались.

— Однак це є домагання, — сказав твердо т. Біті.

— Делегація має право представляти справу так, як вона у-

важає за відповідне і ви не можете їм того заборонити, — це т. Колісник до міської ради.

Тов. Біті прочитав домагання безробітних. Це були домагання праці або повного утримання для всіх безробітних муштин і жінок, жонатих і самотніх, замешкалих довго чи коротко у Вінніпегу.

Їдкими усмішками зустріли лейборитські і буржуазні алдермени домагання безробітних. Їх не підтримав жаден з них, а підтримав ті домагання один лише комуністичний алдермен Колісник, який вніс навіть відповідний внесок. Але міська рада не прийняла його, бо він був в інтересі працюючих. Не найшлось ні одного лейборита, хоч вони називають себе робітничими алдерменами, що підтримав би був той внесок. Але треба вам було бачити, як ті лейборитські алдермени підтримували внески буржуазного алдермена Мейбенка, які звернено проти безробітних.

Та послушайте вперед що то були за внески.

Перший внесок Мейбенка говорив, щоб місто наняло достаточне число людей, які мали би розсліджувати аплікації всіх тих, що зголошуються по допомогу, і подбати про те, щоби не дати нікому допомоги, хто не мешкає у Вінніпегу більше як рік.

Другий внесок Мейбенка звучав, щоб відповідним міським урядникам дати право віддавати для депортації всіх ново-

прибувших до Канади, що зголошуються до міста за допомогою.

Як бачите то ті внески не лише крайно звернені на шкоду безробітним, але ще й погромницького характеру. Але це мабуть і найбільше засмакувало лейборитам. Лейборит Флай підтримав один з тих внесків, а потім всі вони на купу говорили за переведенням їх в життя. І перевели. Проти тих внесків боровся один лише т. Колісник.

Та це ще не все, що я бачила на тому засіданні. Лейборити Флай і Блумберг виявили на ньому стільки звірячого шовінізму і ненависти до працюючих, що прямо гидко було їх слухати.

Вони люто накидалися на комуністичну партію, на всіх чужинецьких робітників і на тов. Колісника та зайшли в тих накидах так далеко, що висловились за поділом безробітних на британських підданих і чужинців і за позбавленням тих останніх всякої допомоги. Ту думку лейборитів підхопила буржуазна “Фрі Прес” і за її сторінках вже почалася трівога проти безробітних чужинців. Отакто лейборити висловуються буржуазії.

Марія Саранчук.

Боротися за комунізм — це значить боротися за те, щоб люди не гризлися між собою, як вовки, а спільними зусиллями, як товариші, йшли в похід проти ворожих сил природи й примусили їх служити людині.

В Німеччині відбудеться Міжнародній Діточий Зліт

ПІДТРИМАЙТЕ ВИСИЛКУ ДЕЛЕГАТИВ НА НЕГО!

В місяці липні ц. р. відбудеться в столиці Німеччини Берліні Міжнародній Діточий Зліт. Цей Зліт буде тривати 5 днів. Робітнича молодь виступатиме на ньому з фізичними вправами, спортовими іграми то що. А зараз по зльоті відбудеться Міжнародній Конгрес робітничих дітей. Діти з капіталістичних країн розкажуть про свої злидні, про капіталістичне поневолення і визиск. На цьому Конгресі вони вироблять пляни боротьби проти того визиску й поневолення. А діти з Радянського Союзу розкажуть, як живуть діти в першій пролетарській державі, де будується нове вільне життя — соціалізм.

Юні Піонери Канади висилають на той Міжнародній Діточий Зліт 2 делегатів і зверта-

ються до всіх робітників і робітничих організацій в Канаді за допомогою тій справі.

Пануюча кляса намагається вишколити наших дітей на покірне своє знаряддя. При помочі шкіл, церков і мілітаристичних та півмілітаристичних організацій, як кадети, бойскавти то що, вона наповняє уми дітей трудового населення протиробітничими поняттями і пропагандою. Наші діти навчається бути добрими панськими рабами та вірними оборонцями панської вітчизни! Гарматним мясом у війні за панські інтереси!

Чи трудове населення дозволить, щоби капіталісти виховували його діти на гарматне мясо для імперіялістів, на страйколомів і скебів та на реформістичних зрадників? Ні, тру-

дова кляса мусить охоронити своїх дітей від сіти, яку пани розставили на них.

Міжнародній Діточий Зліт трудового населення, це могутий визов панській клясі. Канадійське трудове населення повинно поперти цей зліт і допомогти вислати 2 дітей з Канади. Діти трудового населення Канади мусять об'єднатися солідно з дітьми трудового населення цілого світа. За ваші гроші ці діти поїдуть на другий бік, отже вишліть свою лепту на це. Посилайте своїх дітей до Юних Піонерів. Це одинока діточа організація, яка бореться за інтереси всіх дітей трудового населення!

Висилайте свої датки до:

YOUNG PIONEERS of CANADA
650 Bay Street, Toronto, Ont.

Вибрано жіночу делегацію до СРСР

Дня 23 травня відбулася в Торонто жіноча робітнича конференція, на якій вибрано делегацію, що поїде до Радянського Союзу. На конференції було около 60 делегаток, які репрезентували 35 робітничих організацій. Фінансовий звіт виказав, що в цілій Канаді зібрано на подорож делегації поперх \$1,600.

Всіх номінацій на делегаток було 19. З них вибрано 5. Склад делегації добирали так, щоби він годився з умовами назначеними першою конфе-

ренцією. До делегації увійшли: 2 фарбичні робітниці, одна служниця, одна рядовичка бойова робітниця і одна провідниця — революціонерка.

Перед тим, нім вибрано згаданих делегаток, уважно прочитано життєпис всіх номінованих на делегаток робітниць і заяви про них тих організацій, що номінували їх. А теж Конференція роководилася при виборі делегації тим, щоби вона наскільки лише можливо репрезентувала робітничу клясу всіх частин Канади, всіх її най-

важніших економічних груп, причому присвячено багато уваги її національному складові. Під тим взглядом делегаток добирали так, щоби вони по повероті з СРСР могли працювати між робітницями всіх національностей Канади.

Більше як 5 делегаток конференція не могла вибрати з браку грошей на подорож. Але одночасно вона дала екскутиві право вислати ще одну делегатку, якщо прибуде більше фондів.

Крім того конференція ви-

брала 11 делегаток на дистриктові конференції Воркерс Юніті Ліг, вибрала комісію для виготовлення резолюцій для пропозиції на Міжнароднім Жіночім Конгресі і Конгресі Червоного Профінтерну і по-

більшила комітет, який буде керувати агітаційною роботою делегації по її поверненні з Радянського Союзу.

Конференція винесла до робітниць і робітників Канади поклик, щоби завершили жер-

твування грошей на подорож делегації. Жертвуйте так багато, як можете і негайно посилайте до:

M. Shur
433 Montrose Ave.,
Toronto, Ont.

Хто ломить організаційну дисципліну?

На цю тему вже написано дуже багато статтів, виголошено багато лекцій по відділах наших організацій, ухвалено багато резолюцій на наших з'їздах, однак про організаційну дисципліну все ще треба писати на сторінках нашого журналу "Робітниця". Бо наша організація зростає своїм числом. Вписуються до неї нові члени, нові членкині, які прибули до нас з різних інших організацій, з різних оточень. Те, що вже знають старші члени і членкині в організації, того ще не знають молоді члени й членкині, які вписалися до наших організацій, щоби пізнати правила цих організацій та їхні найважливіші цілі і завдання.

Цим разом ми маємо на думці поговорити не лише з новими членами й членкинями, але також й з старшими членами і членкинями, а спеціально з старшими членкинями, які на кожному кроці більше грішать зломанням організаційної дисципліни, як нові членкині.

Що ж таке організаційна дисципліна і як ми її ломимо? Дисципліна, це коротко означає: повинуватися, піддатися ухвалам організації, ухвалам більшості членства. Хто не підчиняється ухвалам організації з якихось своїх особистих причин, з впертості, що не вийшло на її, що не пішло так, як її хотілося, то це є зломанням організаційної дисципліни, зломанням організаційних законів визначених статутом.

Простимим ще є, коли членкиня несвідомо зломить дисципліну, але ніколи не може бути простимим, як членкиня вже роки в організації й свідомо ломить дисципліну, знаючи, що робить зло, що робить на шкоду організації. Трапляються випадки в наших відділах, що через таку свідомо шкідливу роботу деяких одиниць

у відділах завмирає всяка активність, а повстає небажана сварка та анархія. Одні хочуть поставити на своїм, інші на своїм й результат з того такий, що ані одні, ані другі не поставлять на ніч, а лише вбивають роботу в організації, вбивають духа в тих членкинь, які щиро бажають працювати для добра організації.

В наших організаціях обговорюється багато різних справ. Є часом такі справи, спеціально на засіданнях зарядів, які, хоч принаймні до ділових зборів членства, треба задержати лише при зарядовцях. По обговоренню таких справ, зарядовці наказують одні другим, щоби те а те задержати і нікому до ділових зборів про те не говорити, бо воно не добре висвітлене, перекручене може пошкодити організації. На слідуючий день по засіданню заряду про ту справу говорить не лише половина членства, але й багато противників наших організацій. До ділових зборів членства вже кожний член й кожна членкиня "знають" про справу з тисячею додатків. Це є зломання дисципліни і такого члена, чи членкиню треба обов'язково потягнути до відповідальності.

Не треба дарувати таких провин, як виношування ухвал зарядів, бо це є великий переступок, це є ломання організаційної дисципліни. Коли деякі товариші, чи товаришки пропускають це, бо мовляв, що "може він, чи вона напавиться", або, щоби часом не відогнати члена, чи членкині з організації, або пропускають тому, що "хай там", то такі члени і членкині також ломлять організаційну дисципліну. Бо як прощається раз, другий і третій, то відтак вже тяжко наказувати другим, бо вони мають повне право сказати: та товаришка вже три рази не підчинилася постановам й ви її за те

не карали, то також не маєте права й мене карати”.

Пишучий ці рядки знає один випадок, який трапився в одному жінвідділі. Було двох товаришів, які могли провадити хором. Отже обговорено справу й рішено більшістю голосів, щоби провадив хором т. І. Кількох членкинь вперлися, щоби хором провадив т. Д. Меншість не хотіла підатися більшості. Вони так вперлися й хотіли показати на своїм, що розбили цілий хор. А тут, поправді сказати, не була тяжка до розв'язання справ. Всі признавали, що т. І. є здібнішим до провадження хору. Але т. Д. був одної членкині односельчаном, з того повіту, що була інша членкиня, а в іншій реєстрував рум, й тому вони так вперто боролися проти ухвали більшості і цим навіть віддали в жертву гарний мішаний хор, щоби лише поставити на своїм. І це вони робили шкідливу роботу свідомо, знаючи, що роблять зло.

Можна дати тисячі різних примірів, але всіх

їх не можна подати в одній статті. Як сказано вище, що ще простимим може бути зломання ухвали і товариської дисципліни новій членкині, яка не хотючи, або несвідомо зломала постанову, а тим самим й дисципліну організації. Але ніколи не можна простити зломання дисципліни тим членкиням, які через свої особистості, через своє малесенька “я” жертвують нашими довголітними й важкими здобутками організації.

Запам'ятаймо собі, що коли в нас не буде пошани до наших власних постанов, коли ми будемо робити в організації лише так, як нам впадає в душу, а не так, як організація ухвалить, то в нас не буде жадної корисної праці, а лише сварки і тяганина.

Для жадних впертостей та особистостей не повинно бути місця в наших організаціях! Викорінюймо ці впертості та особистості! Будуймо нашу організацію на міцній дисципліні!

М. С.

ЗМУЧЕНА ЖИТТЯМ

Секцію Молоді вона залишила вже давно. До неї вона належала лише на приказ родичів. Тепер приходить до УРД тільки на танці і часом на концерти. Всі вечери відколи потепліло проводить в парку. Там з гуртом подібних їй шукає любовних пригод. Коли їй трафиться познайомитися з гарним хлопцем, що блукає з ним до пізньої ночі, а на другий день подрібно розказує своїм близьким товаришкам, що він говорив їй, як хвалив її і які обіцянки давав. Теж саме роблять і її товаришки. Ті розмови, похвали й обіцянки дуже подібні до себе. Їх молоді хлопці завчають для таких зустрічей на память. А вчаться їх одні від одних, з дешевих любовних романів і з шовів. Тому тим похвалам ні вона, ні

її товаришки не довіряють. Але що вони приємно лоскочуть їх самолюбство, то вони радо слухають їх і переповідають собі.

Називається вона Ені, а вигляд її такий:

Обличчя округле, ляльковате з трошки задертим носиком. Брови на ньому сформовані бритвою до шнурочка, а уста і лиця напудровані і нафарбовані до тої міри, що, як то кажуть, далі нікуди. Постава в неї нічого собі, а волосся кучерявить день-в-день. Дехто уважає її гарною, а вона уважає себе красавицею. Це так би сказати і все.

Вчора я зустрів її на пікніку.

— Гало Ені!

— Гало, Квестія!

— Як чуєшся? — це я.

— Погано.

А очима міряє і стріляє до високого кучерявого хлопця.

— Яка-ж тому причина?

— О, бачиш життя надоїло мені. Живу і не знаю нащо живу. О, як я змучилася життям.

— А якби оце кучерявий хлопець заговорив, признався до тебе, то світ покращав би, чи ні? — питаю сміючись.

— На короткий час — занім я пізнала би його, а він мене. А там знову почалася би пустка.

Вона говорить ті слова байдушно і недбало, але zarazом увірено, як людина, що має досвід в таких справах. А сама вона 18-літній дівчак. Вона дивиться наперед себе, а очі її дійсно змучені, змучені.

— Слухай, Ені, тобі 18 років. Тобі тільки жити б, любитися

і боротися, здобувати життя, а ти пхінькаєш старою бабу-сею.

— Боротися... вона криво всміхнулася, — ця байка не для мене. Любитися... любов існує тільки в книжках і в шовах, а в життю існують лише короткі зустрічі, скорі розчарування, взаємні брехливі похвали й обіцянки і безконечна пустка впереді.

— Е, ти, Ені, потерпіла нині якусь невдачу і тому так чорно малюєш життя.

— Сей, я знаю, що говорю. А теж саме говорять всі знайомі мені дівчата. І говоримо ми це з досвіду.

— Якаж твоя ціль життєва?

— Ціль життєва?! Такого в мене немає.

— А чим же ти цікавишся в життю?

— Мене цікавить тільки любов. Але її, як це я сказала тобі, в життю немає. Отже я живу короткими любовними знайомствами і шуканням за ними, а теж прикрашуванням, пристроюванням себе до них. Децол.

— А чи знаєш ти причину тої життєвої пустки і беззмістовості?

— Ні.

Я розказав їй про те, що теперішній час є часом передсмертного загнивання капіталістичного ладу, що він загниває і затроює своєю гниллю все, де він лише загніздився. А він загніздився теж і в тобі, — сказав я їй. — І та вся життєва безцільність, зневіра, змучення, відчуження, відчуження пустки і нездатність на глибші почування, от хоч би навіть в любови, є лише виявом загнивання і вми-

ПІОНЕРИ ЗЛОВИЛИ ІЖАКА.

рання тої частки капіталізму, що розгніздився в тобі. Як перед капіталізмом немає нічого впереді крім загибелі, так не може бути ніякої цілі життєвої в тих, що міряють життя його світоглядом. Затрата-ж цілі життєвої позбавляє людей, а головню молодь життєвого розмаху. Їх думки і почування дрібніють до того, що вони живуть лише з дня на день, а ту пустку, де повинна бути ціль життєва заповнюють короткими любовними й іншими втіхами та дешевими радощами. В перерві-ж між тими короткими втіхами двигают свою пустку і жалуються, що вони змучені життям. Так виявляються муки вмирання старого ладу в людях. А вільні від них лише ті, що борються за нове життя, за комунізм. Вони мають перед собою велику ціль, що узмістовнює їхнє життя і дає їм внутрішній розмах і силу жити повним життям, любити повною глибокою любовю і відважно боротися за свою велику ідею, а як тре-

ба, то й жертвувати за неї життям.

— Я бажала би бути такою, але що я не є, то й все те чу-же для мене.

Вона пішла, а я думав над тим, кільки то таких калік життєвих є на світі і кільки з них зможе визбутися тої капіталістичної гнилі та стати на шлях нового життя, на шлях боротьби за него. Думаючи, я підчисляв лави організованого робітництва і радів, що вони з кожним днем зростають та зближують своєю боротьбою загибель капіталізму.

Квестія.

Боротися за комунізм — це значить боротися за розумне, планове господарство, яким керує не ринок торгашів, не сліпа стихія, не конкуренція й війна, а людський розум культурних людей, які знають, що їм треба і взгоді беруть приступом стихії природи.

Боротися за комунізм — це значить боротися за велику техніку, за культуру, за мир і братерство, за скасування війни, за дійсну волю, за перше в історії людства людське життя для всіх.

ГЕЙ, НЕ СПИ...

Гей, не спи, робітнику:
на панському смітнику
вороги не сплять!
Гордою, сміливою,
бурею бурхливою
встань, народе зраджений, як один,
[устань!]

З гимном — перемогами
новими дорогами
підемо на брань.
Блисками-пожежами
небо обмережимо,
Сполохами-ралами обрії зорем:
годі нагинатися,
годі підставлятися
під вагу ярем!

В. Чумак.

ПІД ГАРМОШКУ.

Захвилюйся тихий Доне.
Роси вод в степи хлюпни.
Ідуть тракторні кольони
На колгоспівські лани.

Попереду трактористка,
Комсомолка молода
Гей, ти Доне, сріблом чистим
Хвиль твоїх блищить вода!

В степ колгоспная пригадо!
В степ ударні труд полки!
В нас батрачка активістка,
Наймити і бідняки.

Ллється пісня, лине полем
Трактор межі розоре,
Наймит Стьопа в комсомолі
Став тепер секретарем.

Хлюпай, Доне, срібним блиском,
На колгоспівські лани,

В нас батрачка активістка,
Бригадиром чередник.

Сині обрії на взранні
Наче вінці кучугур
Ми вступили в соцзмагання
На засів нових культур.

Осередок наш зразковий
В колективізації
Міцно б'є по кулакові,
І його агітації.

Ей, хвилюйся ж , тихий Доне,
Роси вод в степи хлюпни,
Ріже трактор межі й гони
Нищить дикі буряни.

Микола Міхаєвич.

ФАБРИЧНЕ ПОДВІР'Я.

Як струни рейки, пласким подвір'ям,
Біг вагонеток, шерехіт брукту,
На купах вугіль, як чорне пір'я,
А зверху хмари від диму трухнуть.

За промфінпляни!... Вантажать крани
Понапинались упруго троси,
Гудок, що сили у простір шклянний
Індустріяльно за темп голосить.

Обабіч цехи, як довгі гроти,
В шумливих ритмах мчить п'ятирічка
Там рух, упертість, там гимн роботи
Краплини поту на чолах виткав.

Бальони баки, деркочуть свердла,
І од натуги сичить повітря,
Земля од росту блакить роздерла,
І настромила бурі на вістря.

Земля дихнула — згучить залізо,
Налились мозком сплетіння сталі,
І день у далеч трубами врізавсь
І креслить — в сонце магістралі.

Агата Турчинська.

Від "білого хреста" до червоного прапора

Спогади Макса Гельца.

На цьому місці ми починаємо друкувати спогади німецького революціонера Макса Гельца, в яких він описує свій життєвий шлях від "білого хреста" до червоного прапора і революційні бої німецького пролетаріату в 1918—21 роках. Як учасник і оден з керівників тих боїв він описав їх вірно і дуже цікаво. Читаючи ті спогади ви дізнаєтеся, як німецький пролетаріат піднявся був по світовій війні до боротьби за владу і як соціал-демократи помогли буржуазії втопити те революційне повстання в крові робітників. Всім нашим читачкам і читачам радимо перечитати ті спогади.

Є люди, що до останніх своїх днів пригадують собі всю безліч дрібниць навіть із своїх дитячих років. Але не мало й таких, кому майже всі спогади з дитинства вже десь близько половини їхнього, життя бліднуть і розпливаються примарами.

Я сам ледве пригадую собі свої вражіння й спогади з дитячих років, хоч між ними є й такі, що, безумовно, рішуче вплинули на мій дальший розвиток і визначили його.

Місця Моріц коло Різа, де я з'явився на світ 14 жовтня 1889 року, як друга дитина своїх батьків, я не можу собі пригадати. Покинув я те місце із своїми батьками, як було мені рік або два, бо батько мій переселився з Моріц коло Різа, де він працював робітником на тартаку, до Гіршштайн над Ельбою.

Поміщицький маєток Гіршштайн, з величавим замком, формою корабля, на височезній скелі, що стрімко спадає аж до самого берега Ельби, належав тоді ротмистрові Гросенгайнських гусарів Крузіусові. На тих просторах маєтках служив мій батько кілька років за наймита, а мати працювала там поденною робітницею.

Я пригадую собі, що все тоді, як було мені чотири роки, носив я батькові обід або вечерю: за ту послугу батько садовив мене іноді на коня від свого воза.

Ні батько, ні мати не могли вдень доглядати нас, дітей — а тим часом стало нас уже четверо, — то й нераз на цілі дні запирали нас у хаті, щоб ми не накоїли якого лиха надворі.

А коли, бувало, нашурубуримо в хаті, скільки ж тоді тих штурханців діставалось нам! За найменшу провину чи необачність здорово перепало мені і від батька і від матері. Аж свистить бувало ремінь по голому тілі, а потім, не вечерявши, доводилося йти спати, а то ще на кілька годин на пів або й на цілий день прив'язувано нас до стільця, та так прив'язувано, що годі й думати якось втекти.

Ні тоді, за дитячих років, ні тепер я не думав і не думаю, щоб батьки мої вдавались до цих суворих кар через свою особливу жорстокість або нелюдність. Просто, тодішні методи виховання, та ще на селі, були такі, а не інші. А ще ж мої батьки, надзвичайно просякнуті почуттям сумнінності й замилювання до порядку, мусіли зважати на те, щоб наші дитячі вибрики та наша розбещеність не заподіяла якої шкоди сусідам або поміщикам.

Ніколи не забуду того, скільки сил приклала моя мати, щоб вивчити мене читати ще довго перед тим, поки прийняли мене до сільської школи. А що майже день-у-день доводилось їй тяжко працювати в полі, крім цього, варити їсти для всієї родини та раз-у-раз латати одяг, бо метати було кому — спочатку нас було четверо, а потім шестеро, — то й не диво, що ніколи було їй турбуватися за наш духовний і тілесний розвиток. Але тих кілька годин, що лишалися їй, використовувала вона так інтенсивно, що одного разу — було мені тоді 5 років — я висмикнувся їй з-під рук і цілком поважно заявив, що зараз кинуся в Ельбу. Вона аж надто сильно наполягала руками на своє завдання вивчити мене читати. Зате, коли прийняли мене до сільської школи, я був перший, хто вмів найкраще читати.

З Гіршштайн ходив я до сільської школи в Бара, віддаленої від нас на годину ходи. Через півроку мій батько покинув своє місце в маєткові, вся родина переїхала з усіма своїми пожитками на певеличкому драбинчастому возі до віддаленого на один день ходи села Пістевіц, де батько став знову на роботу за наймита у

великому маєткові. В Пістевіц трапилось з батьком лихо — його переїхали возом і він мусів кілька місяців пролежати в ліжку.

Коли він знову видужав, найнявся за фурмана до бровару в селі Церен коло Майсен. А незабаром знову одноденна мандрівка на драбинчастому возі до маленького села Льойтевіц коло Різа. Тут найнявся мій батько за робітника в одному з маєтків.

Тимчасом минуло мені 7 років і я мусів уже помічникувати в полі, пасти гуси й корови, збирати картоплю за машиною або доглядати буряків і копати їх.

Наше перебування в Льойтевіц було теж недовге. Не минуло й року, як батько покинув те місце, і ми переселилися до села Гайда. Мій батько прослужив там спочатку кілька років наймитом у заможного селянина, а потім найнявся на роботу до цегельні. В Гайда скінчилися мої шкільні роки.

За всі вісім років моєї шкільної науки рідко, коли доводилося мені працювати над тим, що нам загадували в школі: шкільні уроки мусіли ми переважно пропускати і йти на заробітки до селян, щоб допомогти батькам. А коли ми мали змогу піти до школи, то по школі мусіли йти з книжками на поле й працювати там до пізнього вечора. І коли вкупі з батьками верталися з роботи додому, то вже було не до книжки, коли очі сами злипалися. Ми так стомлювалися, що й гадки не було про шкільні завдання.

Хоч мої батьки працювали дуже запопадливо й жили надзвичайно бережливо — батько за все своє життя ніколи не був без роботи — та хоч навіть і ми, діти, мусіли заробляти, проте, нераз давалися нам взнаки нестатки. Нераз і сухого хліба на столі не було. Ми, ті, хто угноював-землю, хто орав і засівав її, а потім збирав хліб для хазяїна, мусіли нераз бути без того, без чого життя неможливе.

Нераз, бувало, моя мати, щоб ми не голодували цілими днями, бралася на такі хитрощі: вона давала мені два мідяні пфеніги й посиляла мене до єдиного на селі пекаря, щоб я вдавав, ніби то прислав якийсь старець купити йому за ці гроші черствого хліба. Ми соромилися сказати, що той хліб був для нас. Такого черствого, мов кістка твердого хліба, що його

інакше ніхто й не купив би, крамар давав нам за два пфеніги цілий фунт, а то й два, коли тимчасом фунт хліба коштував щось із 14—15 пфенігів. З того хліба мати варила нам юшку.

Мені, дитині, й на думку не спадало, звісно, безглуздя такого стану, та й сами батьки мали аж надто мало клясової свідомости, щоб заворушилася в них думка проти причин тих злиднів. Проте, батько мій був усе що хочете, тільки не підлиза; як тільки, бувало, який доглядач із підпанків або льокаїв почне йому несправедливо дорікати, він рішуче кидав йому під ноги все барахло, йшов собі геть своєю дорогою й шукав собі в іншому місці роботи. А що він відомий був як надзвичайно сумлінний і запопадливий робітник, то й не важко було йому цю роботу знайти. Суворі релігійні звички моїх батьків не дозволяли їм ніколи лізти на рожен. Така вже, мовляв, божя воля, що є пани і наймити та що наймит повік життя свого наймитом буде, в злиднях і нестатках вік свій коротатиме, зате посмерті йому всміхнеться потойбічна доля.

Не зважаючи на злидні, мої батьки мали ту гордість, що якимсь своєрідним способом перейшла на нас, на дітей.

Кілька разів на тиждень посилали мене ввечері до того заможного селянина, що в нього батько й мати, а нераз і ми, діти, працювали, і я приносив звідти півлітри зібраного молока, а мати варила нам з нього вечерю. За те зібране молоко мусіли ми ще й платити.

Одного разу сталося так, що в моїй лихтарні — була темна ніч тим-то і взяв я її з собою з дому, — вийшла олія. Я попросив жінку того багатія підлити мені трішки олії в лихтарню й хотів їй за це заплатити два пфеніги. Не те щоб образити її, я просто не хотів брати нічого дурно. Жінка повернула мені назад мої два пфеніги, вона не розуміла, чому мені так притьмом хотілося заплатити їй ті два пфеніги. Але мені ніяково було брати що-небудь від цієї багатії жінки задурно, мов який старець. Більше як півгодини тривав своєрідний торг з нею, нарешті, вона не встояла: я поклав їй два пфеніги на дійник і пішов своєю дорогою.

Те, що так часто гіркі злидні гостювали в нас, залежало в значній мірі і від того, що недуги пожирали в нас наші злиденні заощаджен-

ня. Страхових кас тоді ще не було і з мізерних заробітків доводилось платити і дорогим лікарям і за ліки.

Мій батько заробляв на тиждень вісім марок. За те мусів він з четвертої години вранці, а іноді навіть з третьої аж до дев'ятої-десятої години ввечері важко працювати, навіть і в неділю. Він не дозволяв собі ніякої розваги і за все своє життя ні разу не був у шинку. Єдине його марнотратство було в тім, що він кілька неділь на рік, коли між другою та п'ятою годиною вдень не доводилось йому йти до економії, сідав на канапу і викурював цигарку, сповняючи кімнату запашним димом. Щоб у будні закурити цигарку — це було для нього велике, каригідне марнотратство.

В міру того, як ми, діти, підростали й помагали працювати в полі, доводилося щораз більше справляти одягу та й латати його. Мені вже було 14 років, а я ще ні разу не мав на собі нового одягу, ні штанят, ні куртки, нічогісінько, все те шила мати сама із старого одягу — з батьківських або дідівських лейбиків. Це ж була для мене величезна подія, коли я в день моєї конфірмації міг уперше причепуритися в новісіньке вбрання, щойно принесене від кравця. Цей новий одяг справив на мене більше вражіння, ніж уся конфірмація.

Було мені отож 14 років, а в дитячих розвагах брав я участь усього три рази. Раз ходили ми із школи на прогулянку до руїн якогось монастиря. Другим разом був я на виставі в ляльковому театрі. Там ставили тоді процес Драйфуса, що справив на мене незабутнє вражіння. А третій раз, уже коли мав покинути школу, я відвідав у сусідньому місті на стрілецькому святі паноптікум — на це дав мені тоді батько 20 пфенігів. Це була така подія, така першорядної ваги пригода, що всі мої брати й сестри заздрили мені.

Бувало, в суботу навантажать мені на плечі корзину й пошлють до сусіднього — на годину ходи — міста з дорученням накупити гороху, фасолі, сочевиці, крупи й проса на цілий тиждень, а при тій нагоді купити й півфунта кінського січеного м'яса. З того м'яса, змішавши його з розмоченим сухим хлібом, готувала потім мати печеню на неділю. Неділі, коли ми могли їсти м'ясо, були такі рідкі, що ми, діти,

справді таки вірили, ніби це взагалі великий злочин, коли злидарі їдять м'ясо і що їм треба з цим ховатися.

На весні, коли на берегах річки або під ого-рожею навколо сільських лугів цвіли фіялки, доводилося нам, дітям, в'язати з них маленькі букети й нести до міста на продаж. Коли я одного разу з невеличкою корзиною таких букетів ходив від будинка до будинка, на сходах, що вели до якоїсь гостинниці, знайшов я монету в 20 марок. Я приніс її додому, але батьки, не зважаючи на ті великі злидні, що ми в них перебували, не взяли собі грошей, а дали в газету оголошення, шукаючи того, хто їх згубив.

В неділю зранку, якщо не доводилося нам працювати в полі — а нераз працювали і в неділю — ходили ми, діти, з батьками акуратно до церкви. Для моїх батьків, так само і для нас, дітей, релігія з її приписами була чимось цілком серйозним. Ми й в голову собі не покладали, як то можна заснути, не відправивши вечірньої молитви, або як можна розпочинати день, не помолившись вранці. Коли батько перший сідав за стіл до сніданку, обіду чи вечері, всі ми глибоко поважним хором говорили слова застільної молитви, а, встаючи з-за столу, ніколи не забували подякувати богам.

Батька моєї матери, що був каменярь, одного разу підчас вибуху смертельно покалічило; бабуся жила ще в Гіршштайн, і мені нераз доводилось з Гайда три години мандрувати пішки, щоб однести бабусі їсти.

Серед таких обставин, розуміється, ледве чи міг я брати участь у розвагах решти селянських дітей. А коли, бувало, спробую приєднатися до них, то вони завжди дивилися на мене як на чужого. Мої однолітки школярі, особливо діти багатих селян, насміхалися з мене, і це для мене було дуже болюче. І коли мені, бувало, мати пошиє лейбика із старого вбрання, що його вже відносив батько або бабуся, мої шкільні товариші дивилися на цей з такими труднощами пошитий одяг як на об'єкт своїх жартів і насмішок. Це мене нераз призводило до розпачу. Одної неділі почали знову колюче насміхатися з мене, бо мій лейбик аж надто відрізнявся від інших. Тоді вже я не міг стримати свого гніву. Коли мене обступили кілька

товаришів, я з розпачу схопив за кулак завбільшки камінь, але не кинув його на тих, що насміхалися з мене, а поклав ліву руку на конов'яз і покалічив до крові каменем пальці й руку і з сльозами в очах сказав товаришам, що я геть одіб'ю собі пальці, якщо вони не покинуть, нарешті, своїх жартів.

Це справило таке сильне вражіння на хлоп'ят, що з того часу вони надовго дали мені спокій з їхніми насмішками й переслідуваннями.

Покидаючи сільську школу, я мав палке бажання вивчитися на слюсаря. Мені хотілося насамперед дістати якийсь фах до рук, сподіваючись, що це дасть мені колись можливість помагати своїм батькам. Я знав, що коли я буду наймитом чи заробітчанином, коли в моїх руках не буде кваліфікованого ремесла, тоді я не зможу допомогти своїй рідні, бо того, що я зароблятиму, ледве вистачатиме мені самому на життя. Найкращий на це приклад були мої батьки, що, не зважаючи на їхню запопадливість і бережливість, ніколи із злиднів не виходили.

Але вивчитись якогось ремесла я не мав ніякої змоги, бо батькам нічим було платити за науку, ні за що навіть одягу справити — це їм було не під силу; а ще ж, принаймні, три роки я не міг би нічого заробляти. Так опинився я

перед тією самісінькою злиденною життєвою стежкою, що й мій батько.

Після конфірмації пішов я за наймита до багатого селянина Кльоцше в Льойтевіц коло Різа і жив у нього два роки. Кількох його наймитів того самого року покликано до війська. Серед року хазяїн не міг нікого знайти на їхнє місце. Так довелося мені, не зважаючи на свої молоді ще роки, виконувати важку роботу. Проте, я любив ту сільську працю й знаходив у ній свої радощі. Все лихо моє було в тім, що мене дуже вже часто били. Серед сільських наймитів були такі самісінькі звичаї, як у війську. Молодший рік треба було конче бити, бо тільки так, на думку старших, можна було вивести їх у люди.

В тому самому маєткові працював ще один молодий парубок з міста, на рік старший від мене. Цей бідолаха був дуже тендітний, і сільська робота таки давалася йому взнаки. До того ще була в нього якась хронічна недуга міхура й через те уві сні непомітно для нього його міхур випорожнявся. Решта наймитів, що спали з ним на одній постелі — говорили, що йому ліньки підвестися і майже день-у-день били його мов яку худобу. Від тих нелюдських знущань цей бідолаха став ідіотом і калікою.

(Далі буде.)

Цергібелеві опришки

Другого страшного вдару Ганна вже не почувала.

Дикий біль у потилиці стягнув усю шкіру. У вухах її лунав гул.

А далі вона з моторошною швидкістю повалилася в темне провалля.

Нечутно впала вона на брук.

— Це сволота тільки вдає!

Вона вже не чула, як поліціянти вхопили її, потягли до автомобіля й кинули там на лаву.

Вантажник був переповнений.

— До участку! — ревів поліційний майор. Обличчя його було червоне від озвіріння.

Вантажник круто повернув і швидким темпом поїхав пустою вулицею. З якогось вікна щось крикнули автомобілеві навздогін. На-

ступної секунди залунав постріл у напрямі до цього будинку.

Коли автомобіль переїздив повз темнісіньку Веддінгштрассе, поліціянти майже зовсім присіли на підлогу. Попереду стояв поліціянт із наставленим назад кулеметом.

З підведеними вгору руками сиділи робітники на дерев'яних лавах.

Од поштовхів та гуркоту автомобіля Ганна поволі почала прокидатися з глибокої зомлілості. Гострий біль у потилиці присилював її швидко отямитися.

Відразу перед собою вона побачила поліцаєві чоботи, а між ними приклад гвинтівки.

Від болю вона на хвилину знов заплющила очі. Її плечі тяжко боліли.

— Що ж таке?... — безгучно шепотіла вона.

Автомобіль круто повернув на риг. Від поштовха вона вдарилася обличчям об чоботи поліція і злякано відкинулася.

Біль ще й досі не давав їй змоги зібратися з думками. Як це все було?... Де ж лишився Курт? І — хлопчик!... Адже вона тримала його за руку, коли вони переходили через майдан Нетельбека.

— Пане вахмайстре... пане вахмайстре!

Жах опанував її й присилював забути весь біль. Вона в розпачі закричала й обома руками охопила чоботи поліціанта.

— Проклята свине!...

Із зляканим криком поліціант підскочив.

Коли він у тьмяному світлі вуличного лихтаря побачив під лавою бліде, як у мерця, жіноче обличчя, він з прокльоном ударив її чоботом у лице.

— Мовчати!... червона сволота!

Її голова важко стукнулася об підлогу.

Різкий поштовх — і вантажник зупинився перед поліційним участком.

З яскраво освітленого ганку повибігали поліціанти, озброєні гумовими палицями та гвинтівками.

— Злазьте, та мерщій!

Заарештовані швидко вилазили з вантажника. Вдарами прикладів їх загнали до ганку.

— Вікна зачинити! — рикав поліціант через вулицю і в той же час встрілив на будинок по той бік вулиці, де у 2-м поверсі біля вікна щось ворушилося.

Літній чоловік, коли його ззаду штовхнули, зашпортався на порозі. Поліціант, що стояв біля нього, вдарив його кулаком у висок. Скрикнувши від болю, той похитнувся у бік другого поліціанта, а цей ударив його прикладом рушниць по запалих грудях. На сходах він раптом безсило змахнув руками. Відкинувшись назад, він, стогнучи, покотився з приступок.

— Годі вдавати! — крикнув один з поліціантів і разом з іншими вхопив того чоловіка, що лежав на кам'яних сходах і поволік його нагору.

Ганна, що тільки сама одна стояла ще на вантажнику, з жахом стежила за всім цим.

— Ні... ні... я не піду вниз. Адже ви всіх нас заб'єте! несамовито кричала вона.

Вона щосили відбивалася від поліціанта, що вхопив її й тягнув з вантажника. Він різко шарпнув її, і вона полетіла просто в ганок, де повно було поліціантів.

Крики збитих людей, їхні заклики на допомогу чути було на вулицю.

З площадки сходів почувся гучний голос:

— Двері зачинити!

Тоді били вже на сходах, аж доки всі заарештовані не зійшли нагору.

В участку повно було поліціантів. Усе це були зовсім молоді поліціанти, що вперше брали участь у “роботі”.

Заарештованих було 11, усі робітники. Ганна серед них була єдина жінка.

Молоді поліціанти зустріли заарештованих диким воєм:

— Ага... ось вони, ці червоні будівники барикад... А ну, підійди сюди, хлопче!

Кажучи це, 20-літній поліціант ударив сивого робітника кулаком у вже злите кров'ю обличчя. Не дарма їх навчали у поліційній школі в Бранденбурзі. Побачивши, що робітник ще встояв на ногах, він знов ударив його, робітник звалився на підлогу.

— Ото свиня, руки мені закаляв.

Він вийняв хусточку і старанно обтер свої руки та вилоги рукавів. Його колеги схвилювано сміялися.

— Просимо сюди. “Тут, москвичі, тепло!..

Один заарештований завив од болю і повалився до стінки.

— Руки вгору, скотино!

Молодий робітник звалився біля столу.

— Устати! Лінива свине... Висиплятися можеш удома!

Поліціант з такою силою вдарив його гумовою палицею по голові, що палиця вломила. Тоді він озвіріло вдарив ще раз кулаком.

Збиті дико кричали.

У кімнаті тхнуло кров'ю та потом. Поліціанти чимраз гірше звіріли.

Скулившись Ганна стояла під дверима, всім тілом тремтячи від хвилювання та страху. Вона геть попелотніла. Розкуйовджене волосся висало їй на чоло. Поліціанти дико зареготалися, побачивши молодицю. З нею особливо можна було добре пожартувати. Вона гарненька, ця червона сволота!

— А ну, підійди, моє золотко... Ти тут матимеш усього, що тобі треба!

Хтось штовхнув її наперед.

Кілька робітників поволі повернулися

— Мордою до стінки, руки вгору! — закричали кілька поліціантів.

Тільки один молодий робітник ще дивився на Ганну. Це був єдиний комуніст з усіх заарештованих, і він знав Ганну.

Він похмуро дивися. З такою силою стиснув кулаки, що кігті, врізалися в його руку...

І раптом закричав:

— Убивці... Собаки... Лякливі собаки... Якби в нас зброя була!...

Його терпець увірвався.

Не рахуючись з наслідками, він кричав усе це отим озвірілим опричникам, що нахабно реготалися. З лютим воєм 11-12 поліціантів кинулися на нього, посипався град ударів.

— Комуністе проклятий... мовчати!!...

— Вбити його треба... А ти, свине!

Червоні від люті, вони відштовхували один одного, бо кожному хотілося його вдарити. Він звалився на підлогу й марно силкувався прикрити свою голову руками. Ще несамовито вигукував:

— Убивці... убивці... убивці!...

Своїми важкими чобітьми поліціанти топтали його лице, били його по розкритому роті, що з нього лилася кров.

Він кричав, доки знепритомнів. Поліціанти ще били прикладами його неживе тіло.

Нарешті, вони, важко сапаючи, обернулися. В декого з них на вустах була піна.

— Ну, цей босяк готовий...

Мовчки вони поправили свої мунрури.

Електрична лампа з бляшаним ковпаком, що висіла під стелею, мирно гойдалася й її світло падало на групу заарештованих, що нерухомо, з жахом стежили за цією кошмарною сценою. Тремтячи всім тілом, Ганна тулилася у кут позад столу і без тям дивилася на молодого робітника, що мертвий лежав серед чимраз більшої кривавої калюжі на підлозі.

— Ну, що? Свині ви, такі й такі, бачили ви тепер, яка наша розправа?... Ми вам покажемо, як 1 травня святкувати!...

Ганна злякано глянула на викривлене від люті, налите кров'ю обличчя молодого поліціанта. Його очі вилазили з орбіт. Пальці були залиті кров'ю.

Ганна вже нічого не тямала. Жах за дитину, жах за чоловіка — усе це було витравлене з її свідомості. Вона стояла скам'янівши й нерухомо дивилися на цю м'язисту руку, що на ній червоніла кров молодого робітника...

За кілька хвилин її вштовхнули до вузької холодної камери, де непритомна вона звалилася на підлогу.

Клаус Найкранц.

“СНЕП ШАТС”

“Щось треба такого...”

Лейді Джонс оглянула Мері від ніг до голови.

— Ти хочеш праці?

— Так. Мене прислали з бюро праці. Ось картка.

— А ти вже де працювала в приватнім помешканню попередно?

— Ні, ще взагалі нігде не працювала.

— Чи родичі релігійні?

— Чи релігійні? О, є, так.

— Католики?

— Так, так, католики.

— Іди до кухні, а там Кейді покаже тобі, що робити. Вона від мене відходить, але нім вона відійде, то ще з пару днів покаже тобі, що робити і як робити. Будь доброю до моїх дітей.

— Добре.

Лейді Джонс положилася на “честерфілд”, а Мері пішла до кухні.

— Ти чого така молоденька шукаєш праці? — спитала Кейді, — та ж то тяжко.

— Тато не робить, мама хора... А ви відходите звідси?

— Вже мені дуже допекло. Тяжко тут пра-

цювати. Ось так від п'ятої рано до десятої вечером на ногах і на ногах.

— А чого ви кивали до мене головою, коли я з нею говорила?

— Я кивала головою, щоби ти її сказала, що ти католичка, бо вона інших не хоче до роботи. Каже, що католички дуже вірні слуги. Я не вірю, що ти тут будеш робити. Ти ще молода, а робити треба. За десять доларів на місяць!...

— Я мушу робити, бо в нас дома ані цента.

— Кейді, Кейді,—закричала Лейді Джонс.

— Що прошу?

— Цього вечера, ти не можеш мати відпустки, бо я мушу десь піти. Мусиш доглядати дітей.

— Бачиш, вже не можу мати відпустки. Минулого тиждня також не було відпустки, бо якийсь чорт надніс гостей, то треба було цілу ніч біля них ходити. Бачиш, дівчино, де ти попала? Але пробуй. А знаєш ти, як ходити біля стола?

— Було би добре, якби я знала, але я не знаю. Ви мене навчите. В нас, знаєте так, по

робітничому... Часом з тої самої миски порич і щось друге, як є...

— Тут тих посудин до чорта. Треба знати, котре до чого, котре кому, як принести, як стати, як прибратися.

— Може я колись навчуся. Буду пробувати. Вона мені казала, що як буду добре справуватися, то на другий місяць дасть мені п'ятнадцять доларів.

— То варта найменше п'ятдесят доларів. В приватних помешканнях бідні дівчата десять разів тяще працюють, як в фабриках. Там визначені години, а тут без годин треба працювати. Нам щось треба такого... такого... не знаю, як його назвати, але треба чогось, щоби всі держалися разом, щоби можна дістати більше платні, працювати поменше годин.

— Треба юнії.

— Ти добре сказала. Треба такої юнії, до якої належали би всі слуги, що працюють по приватних гавзах.

І то таки конечно потрібно цеї юнії, додам і я.

Драпака.

Цікаві відомости для всіх.

НАЙСТАРШИЙ МОЗОК ЛЮДИНИ.

В околицях Одінової в СРСР найдено кли великанського мамута, а вбезпосереднім їх сусідстві найдено теж два скаменілі людські мозки.

Вчені, перевіривши докладні дослідни над найденними клами й мозками, прийшли до переконання, що походять вони з ледової доби, отже зперед 12 тисяч років. Якщо вірити тим дослідам учених, то це був би найстарший мозок чоловіка на землі.

СТРАШНА РОЗКОПКА В ХЕРСОНІ.

В Херсоні біля одної цегольні в землі в глибині 1½ метра найдено багато людських кістяків, останки військових одностроїв і багато мідяних гузиків. На костях ніг найдено кайдани. Біля кістяків лежало кілька мідяних монет з р. 1754, що були вибиті за панування цариці Єлисавети, дочки Петра Великого. Дослідни ствердили, що в тому місці відбулася езекуція закутих в кайдани жовнірів цариці. Їх розстріляно й погребано в тому місці.

ДЕ УМИРАЄ НАЙБІЛЬШЕ ЛЮДЕЙ?

Найбільше в Румунії, а найменше в Голяндії. В Румунії умирає річно 23 особи на тисячу, в Еспанії 18.4, на Ма-

лярщині 17.1, в Польщі 16.7, у Франції 16.5, в Італії 16.7, на Литві 15.6, в Чехословаччині 15.2, в Англії 11.7, в Німеччині 11.6, в Голяндії 9.6 Відсоток смерти в Румунії є сьогодні такий самий як в Голяндії перед 50 роками.

ХЛОПЕЦЬ ЧИ ДІВЧИНА?

В одній німецькій газеті проф. гінекології д-р Унтербергер з Кенігсбергу твердить, що він найшов средство, при помочи якого можна вплинути на пол будучого новороженця. Проф. Унтербергер запевнює, що його винахід випробували 58 осіб із 100 проц. успіхом.

ПРОПАЛО ШІСТЬ МІЛЬЙОНІВ ГЕКТАРІВ ЗЕМЛІ.

В варшавських статистичних урядах панує від деякого часу велике поденервовання. Вже від ряду місяців шукають ці уряди за шістьома мільйонами гектарів землі і ніяк не можуть їх найти. Відомо, що Польщі признано по війні 39 мільйонів гектарів від ріжних її сусідів. Відомо теж, що та земля не пропала, але в статистичних книгах її нема і ніяк найти не можна. При першому статистичному перечисленню бракувало тільки 1 мільйон, але коли стали ще раз перечисляти, то виявилось, що бракує аж 6 мільйонів гектарів, себто пропав десь у книжковому хаосі простір землі в двоє більший ніж ціла Бельгія. Ото раз порядки. Можна позавидувати.

Природа й люди

Написав П. І. Кравців.

(Продовження)

Набагато гірше є справа з паливом. Правда, дрова уже давно заступило кам'яне вугілля, нафта і торф. Та за виробничим підрахунком покладів кам'яного вугілля в землі вистачить лише на 200 років. Напевно такий же стан з нафтою та торфом. Недостачу нафти відчують уже й тепер. Наука й техніка, зважаючи на це, і звернулись до так званого "білого вугілля". Під цим словом розуміють рушійну енергію швидких річок та водоспадів. Застосовуючи спеціальні прийоми, сучасна техніка перетворює рух води на інші види енергії — електрику, тепло тощо.

Більше того — людський геній бере енергію безпосередньо й від першоджерела — від самого сонця. В Америці тепер є машини, що працюють за допомогою теплової енергії сонячного проміння. За допомогою особливих дзеркал, тепла енергія сонця відбивається, згущується, а здобуте таким чином тепло заступає звичайне паливо.

Серйознішу маємо справу з одягом. Що заступить нам надалі бавовняні та інші тканини? Це питання, яке ще треба вирішити.

Та найгостріше стоїть питання — чим же будуть харчуватись тварини й люди, коли через поступовий зріст населення та розвиток культури не буде більше місця для засівів? Правда, історія людства знає випадки, коли тисячі людей, за порівняно невеликий час, змїтались з лиця землі чумою, холерою та іншими заразними хворобами. Питання про перенаселення цим тимчасово розв'язувалося. Та з таким становищем людина надалі миритися не може. Не ціною життя людей — своїх братів, а силою свого розуму вона намагається вирішити проблеми харчування.

З цього питання в науці виникло дві течії:

одна поставила собі завдання боротися з бактеріями, а друга — вишукати засоби й способи (лябораторним шляхом) одержати з мертвої природи органічні речовини, що їх виготовлюють рослини. Дженнер, Пастер, Кох, Мечніков та інші розпочали боротьбу з бактеріями. Наслідки цієї боротьби ми вже ясно відчуваємо. Запобіжні та лікувальні щеплення затримали розвиток пошестей. Якщо наука остаточно ще не вирішила цього питання, то вдальших успіхах його годі сумніватись, бо наука йде, безперечно, правильним шляхом. Цей шлях нам вказала наука про життя — біологія.

Другу частину питання взялась вирішати інша наука — хемія. Насамперед вона поставила собі завдання здобути лябораторним шляхом органічну речовину з елементів мертвої природи. Ця спроба закінчилась успіхом. Ще 1928 року Велер зумів одержати речовину (продукт неповного згоряння білка). Тепер у лябораторіях уже вдалося одержати вуглеводан (цукор) та найпростіші форми білка, при чому в процесі цієї роботи вдалося встановити й перехідні стадії, через які неминуче проходить органічна речовина в процесі свого утворення. За такі перехідні форми, як ми бачили, є формалін (підчас утворення цукру в рослинах) та амінокислоти (підчас спрощення білків у кишках).

Таким чином, нам відкривається можливість використовувати для їжі органічні речовини, виготовлені в лябораторіях з елементів мертвої природи. Щоб остаточно вирішити це питання, перевели чимало дослідів. Перший дослід перевели над цуценям. Його харчували 21 день виключно амінокислотами; від цього цуцення збільшило свою вагу на 39 грамів. Ще цікавіший перевели дослід над собакою, що поперед 17 днів голодувала. Харчуючись аміно-

кислотами, цей собака не лише повернув усю втрачену вагу, а й збільшив її ще на 1409 грамів. Нарешті, один з учнів професора Абдергальдена замінив свою звичайну їжу клізмами з амінокислот. Через 15 днів від початку дослідів він збільшив свою вагу та, що найцікавіше, протягом згаданого часу не почував ніякого голоду.

Таким чином хемічний спосіб харчуватися щодалі більшого здобуває собі ґрунту. В Німеччині вже тепер фабрики намагаються виготовлювати поживні речовини, до складу яких входять виключно амінокислоти, здобуті з білкових речовин — яйця, м'яса тощо. Все ж питання про харчування в цій формі ще не можна вважати за вирішене. В ньому виявилися дві від'ємні риси, — поперше, коли вживати згадані речовини більш-менш довго, то людину від цього нудить, іноді в неї бувають і блювоти; крім того, виготовлювати такі поживні речовини, навіть на фабриці, коштує ще дуже дорого. Треба сподіватися, що здешевлення продуктів штучного харчування, а також поліпшення їх смакових властивостей — це питання лише часу.

VI.

З попереднього ми бачимо, з якою надзвичайною енергією та впертістю бореться людина за життя, як її вигадливий розум відшукує все найновіші та найновіші шляхи для свого існування. Та грізна примара смерті все ж невпинно простує слідом за людиною. Людина знає, що все живе повинно вмерти, і свідомість цього викликає в неї одчай, страх та тремтіння.

Вже з перших своїх кроків людська думка, зустрічаючися із смертю, вперто не хотіла миритися з нею. Фантазія людини одухотворювала тоді всі предмети природи, що оточували людину. В людській уяві і каміння, і вода текучої річки, і ревучий вітер були живі істоти. Людина думала тоді, що труп померлого також живий, що він живе лише особливим загробним життям. Відкриті давні гробниці потверджують нам це. Поруч з кістяком померлого ми знаходимо в них знаряддя й зброю, витесані з каміння, кістяки заживопохованих жінок та рабів, чимало предметів домашнього вжитку та їжу. Тодішні люди вважали, що все це потрібно для загробного життя небіжчика.

Далі фантазія й містика створили уяву про безсмерття душі, про переселення її в надхмарні краї, де чекають на неї, — зважаючи на заслуги, — вічна радість або вічні муки, горе й сльози. На ідеї безсмерти душі збудовано й філософію давніх мудреців.

Але вже й серед них були філософи, що скептично ставилися до цього вчення й відкидали безсмертя душі. От що казав великий філософ давнини Марк Аврелій: "Олександр Македонський та його погонич мулів прийшли до одного й того ж — вони повернулися до загального світового початку, вони обидва розвіялись на атоми". В цих словах проглядає вже матеріялістичний підхід до вирішення питання про душу та безсмертя, і треба сказати, що лише таким шляхом можна взятись за вирішення цього питання, бо життя й смерть — це явища природи.

Та в той час, як вивчення життєвих явищ давно вже широко розгортається, відкриваючи нам цінні наукові істини, на питання про смерть довгий час не звертали особливої уваги. Очевидно, смерть вважали за неминуче лихо. Лише останнім часом біологія зацікавилася цим питанням. Тепер ми в цій справі маємо дві течії. Одна течія намагається вирішити питання про безсмертя, а друга — про нормальні межі життя. Як представник першої течії, відомий видатний біолог Вайсман, а другої великий російський учений І. І. Мечніков. На жаль, вузькі рямці цієї книжки позбавляють нас можливості цілком вичерпати це надто цікаве й важливе питання. Тому доводиться спинитися лише на найголовнішому.

Для своїх спостережень професор Вайсман узяв одноклітинні організми. Він уміщував їх в посуді з водою, що мала в потрібній кількості поживні речовини, та вводив до води кисень; крім того, він уживав заходів, щоб не пройшли до посуду гниляві бактерії, та водночас усував покидьки їх життя. За таких умов організми виявляли повну життєздатність та швидко розмножувалися діленням, при чому протягом довгого часу Вайсман не знаходив серед них жадного трупу. Це наштотувало його на думку про можливість безсмертя серед найпростіших тварин.

Але далі дослідники встановили, що пі-

сля довгого перебування в згаданих умовах такі організми почали виявляти незначний рух, переставали розмножуватися та врешті вмирали. Правда, одноклітинні організми за звичайних умов гинуть дуже швидко, і цілком можливо, що до послабленого руху, припинення розмноження та смерти спричинилося в даному разі проникненням до цих організмів якоїсь інфекції. Коли усунути побічні умови, що шкодять життю найпростіших організмів, їх життя можна було б продовжити без краю. Але таких умов одноклітинні організми звичайно не мають, тому й доводиться говорити лише про потенціальне (заховане) безсмертя.

Дальші спостереження довели нам, що диференційовані клітини багатоклітинних організмів за звичайних умов свого життя не виявляють потенціального безсмертя. Таку властивість вони набувають лише тоді, коли ці організми перебувають в особливо сприятливих умовах (досліди Карреля та інших). Правда, потенціальне безсмертя мають статеві (полові) клітини, що мають у собі зародок життя.

Ми вважаємо, що проблема безсмертя цим вичерпується; щодо іншого, то перед нами вічно стоїть певний закон природи — все живе вмирає, а на трупі його займаються вогники нового життя.

Мечніков у своїх дослідках не прагнув до того, щоб добитися безсмертя, в живій природі, він намагався лише в'яснити причини смерті, що часто в людини настає раніше крайнього строку його життя.

В своїх дослідженнях професор Мечніков намагався вивчити старість, попередника смерті, та таким шляхом вирішити питання про можливість продовжити людське життя до природних його меж.

Відомі випадки, коли люди доживали до 100 років і більше. Так, шотляндка Лизавета Вільсон померла на початку XIX століття — 115 років, Ганна Борак в Моравії померла 1883 року — 123 років, хірург Політіман помер 1825 року — 140 років, ірландський землевласник Бравн — 120 років, савоярка Лизавета Дюрієн — 114 років і т. д.

Спостерігаючи явища природи та вивчаючи її закони і не поділяючи погляду про доцільність і цілковиту гармонійність життєвих зако-

нів, професор Мечніков спинив свою увагу на недосконалому устрої людського тіла, зазначивши, що ця недосконалість залежить від не-приданих для життя й навіть шкідливих для нього рудиментарних органів. Ці органи людина одержала спадково від тварин. Але вони вже зовсім втратили, своє початкове значіння, як наприклад, так звані зуби мудроців, мускули, що мали рухати вушні раковини тощо. Відомий анатом Відерзгейм знайшов таких у людському тілі більше сотні. З них особливо впливають на здоров'я та життя товста кишка та хробакуватий виросток сліпої кишки — апендикс. Обидва зазначені органи у травоядів мають важливе значіння для травлення та досягають у них значних розмірів. Людині ж вони не потрібні, — більше того: їх присутність спричиняється інколи й до тяжких захворювань та скорочення строку життя. Захворування апендицитом та велика смертність від цієї хвороби всім відомий факт. Товста ж кишка — це найулюбленіший орган смертельної хвороби — рака. Крім того, дуплина цього довжелезного органа являє собою зручне місце розмножувати гниляві бактерії, що проходять сюди з їжею. За вирахуванням Страсбургера, в товстій кишці людини зароджується протягом доби 120 трильйонів бактерій.

Вироблювану цими бактеріями отруту виявлено в крові і в сечі. Професор Мечніков довів експериментальним шляхом, що отрута ця труїть насамперед клітини й тканини важливих щодо свого діяння органів; в той же час це збуджує діяльність клітин сполучної тканини та білокровців, яких ми згадували на початку цієї книжки.

Треба відзначити, що сполучена тканина є в усіх органах, і її клітини, як і білокрівці, мають здатність вільно рухатися за допомогою своїх псевдоподій. Ці клітини живляться по-кидьками життєдіяльності всього багатоклітинного організму. Вони захоплюють та перетравлюють мікроби, що потрапляють до організму. За згаданих умов вони ніби виконують роботу санітарів та захисників багатоклітинної держави від нападу мікробів.

(Далі буде.)

ТОВАРИШКИ! Приєднуйте нових передплатниць для "Робітниця"!

Чому не можна карати дітей

Кожна мати для дитини — перший друг. Прийшовши з роботи, вона розпитує дитину, що та робила, що бачила, що чула. Коли дитина довіряє матері, коли вона її не боїться, вона щиро оповідає їй усе, що трапилося з нею протягом дня.

Та не так буває, коли мати карає дитину за всяку провину: чи за те, що вона розбила тарілку, чи за те, що потайці з'їла грудку цукру. Побоюючись кари, дитина навряд чи розкаже матері про свій вчинок, а іноді навіть і збреше. Певна річ, що за таких взаємин мати не почує від дитини щирих оповідань про себе і не зможе, як слід керувати її вихованням.

Кара шкодить ще й тим, що кепсько впливає на здоров'я дитини. Кара викликає почуття страху, а відчуваючи страх, дитина нервується, серце їй починає прискорено битися, ноги й тіло дрожать. Якщо дитина часто переживає такий душевний стан, то в неї розвивається неврастення. Дуже часто дитину б'ють по задку. Це дуже шкідливо, бо може штовхнути дитину до онанізму. Коли бити дитину по щоці, то можна пошкодити їй слух. Залишаючи дитину без обіду або без ласощів, ми не даємо їй змоги поповнювати ті витрати енергії, що сталися протягом дня, і таким чином виснажуємо дитину.

Годі говорити про те, що карою не можна виховати в дитині гарних навичок. Візьмемо такий випадок. Дитина не хоче виконувати будь-яку роботу, її за це карають. Припустімо, що, побоюючись кари, вона звикла виконувати цю роботу. Але хай лише ви покинете її карати, вона зараз же нічого не робитиме.

Це цілком зрозуміло. Аджеж дитина виконувала роботу не через те, що в неї розвинулася любов до праці, а виключно страхаючись кари. Острах перед карою викликає лише огиду до даної праці.

Примушувати дитину стояти навколішках або в кутку, теж не можна, бо це — теж фізична кара. Деякі батьки, що не карають своїх дітей фізичними засобами, намагаються впливати на них морально. Часто-густо доводиться чути: “Я тебе не люблю”, “Я з тобою не балакаю”,

“Ти — не мій син”. Що переживає в таких випадках дитина? Як вона уявляє собі материну любов, що щезає через усяку дрібницю?

На дитину з чулою нервовою системою такі слова матері справляють надзвичайне враження й примушують її переживати невластиве її віку почуття самотності. Певна річ, що це тяжко відбивається на душевному стані дитини.

Взагалі батьки переконані, що всяку провину дитина повинна якось спокутувати, вона повинна просити вибачення, обіцяти, що не буде більше погано чинити тощо. Одні діти ставляться до цієї процедури дуже легковажно. Вони охоче обіцяють: “Мамочко, таточку, я більше не буду, я більше ніколи цього не робитиму!”, — і зараз же забувають про свою обіцянку. Для впертих і самолюбних дітей нема нічого важчого у світі, як просити вибачення.

Чи ж треба, щоб дитина каялася і заприсягалася? Певна річ, не треба.

Що ж повинна робити мати, коли дитина зробила ту чи іншу провину? Насамперед треба знайти причину цього вчинку й усунути її по змозі.

Припустімо, що дитина забруднила своє платтячко. Чи ж винна вона в цьому? Може, винна сама мати, що не прищепила своїй дитині бути охайною, не прищепила їй звичок чистоти та акуратності.

Або візьмемо такий приклад.

Дитина занадто кричить, галасує, вередує, лається, б'ється. Що робити з такою дитиною? Ясно, що з такою поведінкою дитини треба боротися. Мати повинна спокійно їй пояснити, що коли вона заважає іншим, то її треба відлучити від товариства, аж поки вона не заспокоїться й нікому не заважатиме. Звичайно дитині швидко набридає самотність, і вона погоджується підкорятися загальним правилам. Тут для неї нема нічого образливого, бо їй цілком зрозуміло, що винна вона й що вона може, коли захоче, виправити свою вину.

Отже, ніяк не можна карати дітей. Караючи дитину, ми шкодимо правильному розвиненню дитини. Дитина втрачає довіря до матери й стає брехлива.

Симпатія й антипатія тих, що оточують дитину, похвала й догана — ось найкращі засоби впливати на дитину. Для дитини похвала, лагідна посмішка матері — це найкраща нагорода. Сердитий голос, сувора догана — найтяжча кара.

Отже, матері, не карайте й не лякайте дитину, бо страх породжує брехню й облуду. Будьте лагідні з нею, будьте завжди напоготові допомогти їй, — і тоді дитина відчуватиме, що ви її найкращий друг, і між вами й дитиною буде потрібне довір'я. **К. Вайнштейн.**

Що треба знати про курячі яйця

Написав др. Дж. Н. Конн.

Яйця дуже різняться по якості. Добрі яйця мають добрий смак, м'ясисті, тяжкі на вазі, мають великий тяжкий добре округлений жовток і твердий білок. Такі яйця, наколи розбити їх для смаження, не розлазяться, як це буває з недобрими яйцями. Яйця зі складу можна легко пізнати по тому, що жовток їх розливається, чути стухлістю і ще якимсь чудернацьким запахом.

Після молока яйця є найпоживнішим кормом для людини. Вони складаються з найбільше пожаданих протеїнів, жирів, мінералів та вітамінів. Яйця є широко вживані для запобігання і лікування деяких хворіб. В таких випадках хворі вживають яйця разом з молоком, овочами, огородиною тощо.

Обсервування яйця підчас смаження також дає змогу бачити різницю в якості. Добре яйце є тверде і солідне, має тяжкий, добре округлений померанчевого кольору жовток, а несвіже яйце має рідкий, приплюснутий блідого кольору жовток і рідкий білок. Таке яйце завжди розлазиться по розбиттю. Мінерали і вітаміни найдені в яйцях узано дуже цінними для здоров'я. Кількість вітамінів у яйцях залежить від якості курячого корму і способу, яким його зберігається. Споживання курми подостатком зеленини, через зимові місяці і порох для порпання помагають збільшувати вітаміни в яйцях, які формуються в курці. Коли це є неможливим до виконання, тоді дається курам з кормом кад-ливер ойл.

Щоби в яйці було багато мінералів, які в ній повинні бути, як кальцій, фосфор, магнєзій, залізо, сірка, поташ і кілька інших мінералів в меншій кількості, для цього потрібно, щоби в

кормі було досить потрібних мінералів. Такий корм як м'ясні відпадки, мелені кости, пісок, школьки і т. ін. мають в собі багато мінералів. Деякі дослідувачі твердять, що в яйці є навіть такі дорогоцінні мінерали, як срібло, олово, мідь, кобальт і йод, і що ці складники почасти є причиною споживчої цінності яйця, як поживи.

Яйце з точки погляду поживної цінності складається з 74% води, 15% протеїну, 10% жиру і 1% мінералів та вітамінів.

Курячий корм має великий вплив на яйця. Щоби яйце випродувати, для цього курці потрібно определену скількість звисних пожив. Смак і кольор дуже зчаста залежать від якості і кількості корму. Деякий корм, що може бути вживаний в малій кількості з добрими наслідками, може бути дуже шкідливим, як годувати ним курей забагато. Ріпа у великій кількості може спричинити зеленкуваті яйця, а надвижка часнику, цибулі і риби можуть передати свій запах яйцеві. Яйце скоро прибирає запах збавленого або розкладаючогося корму. Воно може теж переняти запах з багатьох речовин, якщо лежить з ними. Щоби кури несли смачні і доброї якості яйця, то вони повинні мати чистий, свіжий і здоровий корм.

З англійської мови переклав Я. М.

Глонад Лендінг, Онт.

ТАКОЖ РЕКОРД!

Рекорд в дрібних крадіжах досягнули дві паризькі жінки, 44-літня Луція Льюо й 43-літня Зузанна Міле. Арештовані за крадіж на одному з паризьких бульварів, призналися на поліційному комісаріяті, що в останніх десятих літах вони поповнили 1,800 крадіжей. Вартість украдених предметів, які у них підчас ревізії найдено, виносить 180 тисяч франків.

ВСЯЧИНА.

ОСЕЛЯ ЗАПАЛАСЯ ПІД ЗЕМЛЮ.

В гірничій оселі Фіненбург, Німеччина, у стіп гір Гарцу в державній копальні потасової соли вода залила шиб. Робітники вратувалися. Воду стали випомповувати, аж нараз цукроварня, що є неподалеки, осунулася та розсипалася в румовища. Потім стали розсипатися сусідні дома. Мешканці втекли та розтаборорилися під голим небом. В ночі 9 травня розступилася земля на леваді, де була розтаборилася родина шахтєра Рава. Драбинястий віз, що на ньому була шахтєрева жінка з дитиною, став нечаяно поступенно зникати в розпаденій землі. Рав поміг жінці вратуватися, потім подав їй з воза дитину — та тут же пропав із возом під землею. Коло півночі утворилася пропасть біля гори, де є копальня. Дім залізничного будинка запався під землю. Зі збоці усунулося з 20 тисяч тон землі. Залізничний шлях і гостинець перервалися, утворилася пропасть на 100 метрів глибока. Води в шибках копальні є вже на 50 метрів глибоко. Катастрофу пояснюють тим, що річна вода дісталася до верств гіпсу під копальнею та пробілася крізь верстви копальні.

ЗНАЙДЕНО МУМІЮ РИМСЬКОГО ЛЕГІОНІСТА.

Із Тунісу повідомляють: В оазі Ель Нег нашли в глибині 22 метрів мумію римського легіоніста. Мумія заховалася дуже добре, бо земля пересичена радовими емаціями, що внеможливили зогнити мертвому тілу. Легіоніст належав до X. легіону та брав участь у другій пунійській війні. Це виписано на таблиці ідентичности, що завішена воякови на шії. При пошукуваннях нашли ціле озброєння легіоніста та виритий на мармурній таблиці напис: “Фабій Цестор із десятого Транспаданського Легіону. Маніпул XV. Центурія XXXII. Родився в Остії в 507 році від оснування Риму. Придільений до війська в 527 р. Центуріоном став 542 р. Здеградований за обиду по пьяному військового трибуна Манія Тарквата. За геройство в битві біля Ценне одержав лавровий вінець”. У гаманці, привязаному до легіонерського пояса, нашли 16 сестерцій (римські гроші).

ПОЧТОВА КАРТКА ВБІЙНИКОМ.

Двацять років тому пропав без сліду син одної вдовиці в Ліверпулю, в Англії. Перед кількома тижнями несподівано вона дістала картку від сина, що він виїздить найближчим кораблем з Канади до неї. Врадувана вісткою, старенька, 86-літня мати нішла до пристані довідатись, коли приїдять пароплави з Канади. Урядник взяв її картку до рук, оглянув на всі боки і побачив, що картка була надана на пошту 20 років, а чомусь тепер її доручено. Коли мати довідалась про це, впала мертва на місці.

СКРЕСЛИТЬ ТЕ ЗЕРО.

Жінка: Наш будучий зять гарно поводитьсь. Перед Канарчуками сказав, що ти звичайне зеро.

Чоловік: Так? То я йому скреслю те зеро з приданого нашої Оленки!

ТІЛЬКИ ПОЧАТОК.

Він (шойно по усішних освідчинах): Отже кажеш, люба Маню, що ти ще ніколи не була заручена?

Вона: Ні, ніколи.

Він: Якжеж це? Яж усе думав, що дівчата завсіди заручуються навіть три, чотири рази.

Вона (невинно): Ну, я сподіюся цього також. Бачиш, це моя перша нагода, яку я мала.

В СУДІ.

Суддя (до жінки): “За те, що ви злодія спіймали, треба вас похвалити. Але не гарно це, що ви його при тій оказії так тяжко покалічили.

Жінка: Я, прошу чесного суддю, не знала, що то злодій. Я ждала на мого мужа, що мав прийти з коршми, тай гадала, що то він лізе вікном.

ПРИЧИНА ДО ЗГОДИ.

— Я обожаю вас! Ах, як я хотів би бути на місці вашого чоловіка!

— Я також хотіла би!

— Чи напавду?

— А так, бо він тепер в арешті.

ЧИ ВІДМОВИВ БИ?

А.: Чи ви відмовили би приятелеві сто доларів?

Б.: Ні — але я не маю, на жаль, ніодного приятеля.

НЕ БРЕХАВ.

Полісмен, що патрулював по одній улиці в Шікаго, завважив, що якийсь молодий чоловік старається отворити порожний автомобіль при хіднику. “Що ти хочеш зробити?” спитав його полісмен. “Хочу украсти цей автомобіль, але не можу його отворити”.

“Ха-ха-ха!” — зареготався полісмен і пішов далі, думаючи, що властитель автомобіля добре зажартував собі з нього. По якимсь часі одна дівчина спитала полісмена, чи він не видів, хто вкрав її автомобіль, який вона лишила якраз на тій місці. Тоді доперва полісмен зміркував, що злодій зовсім не жартував.

СИНИЙ КВІТОК.

У великих робітнях м'ясного заводу шуміли, гуділи і вистукували в скаженому русі машини, а біля них увихались робітники. Машини своїм скаженим рухом а формани диким криком і злобними поглядами підганяли їх і в той спосіб збільшували капіталістам зиски.

З шумом розливалась з водопроводів вода по столах і цегловій підлозі та забирала з собою до каналів нечистоту, кров і людський піт.

Робітники майже не говорили між собою. Час від часу подавали вони оден одному короткими уривчастими словами або рухами вказівки і знову мовчки працювали. Так минули довгі десятигодинні дні.

А найгірше було те, що всі робітники того заводу боялися, щоби не дістати синього квітка — ознаки втрати праці — і тому вони працювали оден наперед другого. Юнії в них не було і солідарности в них не було. Кожний з них дбав лише сам за себе і тому вони не мали ніякої сили й бос що хотів те й робив з ними. Кожний з них бачив, як паганяч майже що дня давав кільком робітникам сині квітки, але всі вони думали, що коли будуть добре робити, то бос не дасть їм синього квітка. І робили вони оден наперед одного, лютим ворогом зоглядаючи на того, хто вслівавав робити найскорше. В такій убивчій праці минули дні, тижні, місяці (такі-ж були й

роки). Аж ось одного дня приїхав до заводу генеральний інспектор. А наслідки тих відвідин були ті, що вечером під конторою виплати стояв великий гурт робітників. Вони дожидали платні а в руках у них виділи сині квітки.

А. Понур.

Едмонтон, Алта.

ЯК МИ БОРЕМОСЯ ПРОТИ БУРЖУАЗІЇ І ЇЇ СЛУГ.

На поклик комуністичної партії робітниці й робітники міста Форт Вільям зійшлись в день Першого Травня до Українського Робітничого Дому, щоби рушити походом до ситі голу.

Коло третьої години по полудні робітники сформувались в ряди і з різними напесами в руках пішли походом в призначене місце. Коли демонстрація наближалась до ситі голу, тут на неї вже чекала озброєна явна і тайна поліція. Вона напала на робітницю і робітників, зривала з них червоні першотравчеві відзнаки, видирала нлякати з рук, била та називала вуличними словами.

Демонстрація скінчилась тим, що заарештували 4 товаришів і одну товаришку. Всі арештовані є активними членами Ліги Комуністичної Молоді. Поліція подикунеськи обійшлась з мирною демонстрацією. Вона ніяк не хотіла допустити, щоби перед ситі голом відбувся мітинг.

Вечером того дня відбувся в УГД величавий першотравчевий концерт-мітинг. Тов. Семенов говорив на ньому з українській мові а тов. Гавтамакі в фінляндській і англійській мовах. Рівнож промовляла арештована днем т-ка Данілецька, яку було випущено за бейлом.

Бесідники говорили про значіння Першого Травня, про класову боротьбу і закликала робітництво боротися проти капіталістичного панування та поборювати поліцейський терор.

Мітинг в парку.

Комуністична партія влаштувала 2 протестаційні мітинги проти арештування товаришів підчас першотравчєвої демонстрації. Мітинги відбулись 6 і 10 травня в Миннесота парку при масовій участі робітниць й робітників.

На цих мітингах промовці вказували на капіталістичне переслідування революційного робітничого руху, на брутальну поведінку поліції з мирною демонстрацією в Форт Вільям й інших місцевостях Канади та закликали боротися проти того буржуазного терору.

Підчас обох мітингів поліція їздила довкола парку в закріптім авті і шукала способів, щоби спровокувати робітників та розбити мітинги. Однак їй не вдалося того зробити.

На мітингах промовляли: т-ка Гніт і т.т. Парнега й Керри в англійській мові, а тов. Семенов в українській.

Концерт-мітинг КРОЛ.

Місцевий відділ КРОЛ влаштував в неділю 11 травня концерт-мітинг в справі арештованих на першотравневій демонстрації товаришів, які тепер випущені на волю за бейлом. Суд відложено на 19 травня тому, що всю цю справу передаю до вищого суду.

Концертова програма була цікава й добре виконана. В половині концерту промовляв тов. Юрчук. Він говорив про робітничий рух, розказав про значіння КРОЛ, та закликав, щоб присутні вступали до цієї організації. На його заклик вписалося до КРОЛ кілька членів.

Тов. Семенов промовляв в другій половині концерту. Він говорив про брудну роботу місцевих петлюрівців, які впали так низько, що почали доносити босам у фабриках на клясово свідомих робітників.

Між іншим тов. Семенов відчитав послідні покаяння ефремівців перед пролетарським судом в Харкові, причому сказав петлюрівцям що прийшли на концерт для шпіонажі, щоб добре слухали й подумали над тим, що говорять про петлюрівщину сами їхні лідери. Присутні кілька разів переривали бесідника оплесками.

На заклик промовця присутні зложили добровільні жертви на оборону арештованих товаришів і розійшлися додів.

А. С., робкорка.

Форт Вил'ям, Онт.

ПОШИРЮЙМО НАШУ ПРЕСУ!

Я працюю на залізничній дорозі. Недавно я рішив відвідати своїх товаришів по праці, щс працюють теж на тій самій

роботі, тільки що в такій глухій місцевості, куди, як то кажуть і дикі ворони не залітають. Поговорили ми собі на різні теми і в часі тої розмови я піддав їм думку, щоб пренумерували для своїх товаришок журнал "Робітницю". Мої товариші дуже радо згодилися на те і зложили дві цілорічних передплаті на "Робітницю". Тепер їм веселіше буде в тій глухій місцевості, бо два рази на місяць приходитиме до них журнал "Робітниця" і приноситиме вісти зі світа.

Одночасно я звертаюся до всіх свідомих робітників і робітниць, які працюють недалеко від подібних згаданій глухих місцевостей, щоб заїзджали туди і радили тамтешнім робітницям і робітникам передплачувати "Робітницю", "У.Р.В.", "Ф. Ж." а для молоді "Ю. йову Молодь." Ті наші газети і журнали приносять їм багато відомостей зі світа та будуть їх вчити, як вони повинні боротися проти визискувачів-капіталістів і різних їхніх слуг.

Л. Продан.

Квібел, Онт.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИХОВУЄ МОЇХ ДІТЕЙ.

Я вже два роки лікуюся в шпиталі від сухіт і тим самим не можу виховувати своїх дітей, яких я полишив в Ошаві. Та на велику мою радість я бачу, що моїх дітей належно виховує організація ТУРФДім в Українській Робітничій Діточій Школі. Мої діти досить часто пишуть до мене листи, з яких я бачу, що вони виростають на

клясово свідомих членів робітничої кляси. З отим коротким дописом я посилаю вам лист від моєї дочки, в якому вона описує святкування Першого Травня в Ошаві, Онт.

Лист.

Дорогий наш Тату!

Я хочу написати вам, як ми святкували велике робітниче свято Перше Травня. А святкували ми його концерт-мітингом. Свято відкрили члени Секції Молоді і старші товаришки й товариші першотравневою піснею, а потім т. Польний пояснив, чому робітництво цілого світа святкує Перше Травня.

По вступному слові співав хор і ми виголошували деклямації. Тов. Древняк деклямував вірш "Червоний спів", тов. Петришин — "Вперед", тов. Козиняк — "Не забувайте", т-ка Древняк — "Брати в союзі", а я деклямувала вірш "До наших лав".

А ще також на святі промовляли про робітничий рух і про значіння Першого Травня т.т. Богайчук, Чеканський і Гарасимчук. Свято ми закінчили Інтернаціоналом.

Я кінчу, тату і здоровлю вас щиро — ваша

Маня Пелешок.

Я радію, що моя дитина може писати до мене листи в українській мові і що вона пише про такі речі, як організаційна робота. Це я завдячую організації ТУРФДім. На цьому місці я складаю ошавському відділові ТУРФДім за те виховання і за те, що він дає змогу моїм чотиром дітям вчитися безплатно в УРДШколі щиро подяку.

І. Пелешок.

Вестон шпиталь, Торонто.

ЯК МИ СВЯТКУВАЛИ ПЕРШЕ ТРАВНЯ.

На поклик Першотравневої Конференції, яка об'єднувала під проводом Комуністичної партії різні робітничі організації, вийшло на першотравневу демонстрацію у Віндзор, Онт., понад 2 тисячі робітників, робітниць і робітничої молоді. Місцем зібрання призначено було Ланспері Парк. Ще було далеко до призначеного часу, як робітництво почало сходитись до парку, щоби задемонструвати свою робітничу солідарність і готовість боротися проти капіталізму.

Перед розпочаттям мітингу до парку прибув сильший відділ озброєної в револьвери і клоби поліції, а разом з нею приїхала їхня бета для воженьня арештантів.

Свято відкрив т. Вандон, а промовцями були т. Смит, т-ка Гімельфарб і юна піонерка Бейрон.

До першотравневого свята приготувалися не лише працюючі, але й приготувалися теж крім поліції ще й місцеві фашисти. Вони змобілізували своїх студентів з технічної школи і вислали під командою учителя до Ланспері парку. Як тільки наші бесідники почали говорити промови, ця фашистська зграя почала робити крик і шум та співати різні патріотичні пісні, стараючись перешкодити в той спосіб промовцям.

Після промов демонстранти вистроїлись в ряди і рушили походом до ситі голу. За пляном Першотравневої Конференції похід мав іти головними вулицями, але поліція боялась,

щоби віндзорська буржуазія і міщанство не побачили бойової демонстрації і силою заставила демонстрантів звернути в такі заулки, щоби мало хто бачив їх.

Перед ситі голом демонстрантів оточили тайні і явні полісмени та силою розігнали їх. Словом показали, що віндзорська "демократія" є така сама як торонтопська і як взагалі буржуазна "демократія" в цілому світі. Дійсню волю працюючі можуть вибороти собі при помочі непримирної боротьби проти капіталізму під проводом комуністичної партії.

Того-ж самого дня вечером відбувся у Фінляндському Робітничім Домі в Іст Віндзор масовий мітинг. На мітингу промовляли т.т. Смит, Женчук, оден фінляндський й оден угорський робітник та т-ка Гімельфарб. Бесідники говорили про надзвичайно тяжке теперішнє положення працюючих в усіх капіталістичних країнах і закликали робітниць і робітників, щоби, якщо не хочуть пропадати в злиднях, організувались і боролись під проводом комуністичної партії за визволення.

Оглядаючи присутніх на тому масовому мітингу мене дуже вразило те, що на ньому було зовсім мало членів і членкинь наших українських робітничих організацій. На півтора сотні місцевих членів і членкинь їх було всього около 35, з того 5 членкинь. А теж багатьох наших членів і членкинь не було на демонстрації. Товаришів я не рахувала, але з 35 членкинь нашого жінвідділу їх було всього 12. А де решта були? Сиділи в таке велике свя-

то вдома. І чи можна назвати таких членкинь свідомими робітницями? Ні. Свідомі робітниці не можуть дозволити собі сидіти в дома, коли треба самим йти і вести неорганізованих на боротьбу проти капіталізму. Деякі товаришки виправдуються тепер різними "болями голови" то що. Це є міщанські викрути і більш нічого. Я закликаю всіх наших товаришок, щоби писали в "Робітниці", як працюють їхні відділи між широким загальом працюючих. В теперішній час загостреної класової боротьби ми мусимо поширити свою працю між робітництвом, інакше ми відстанемо від ходу життя.

Членкиня.

Віндзор, Онт.

ПРАЦЯ ПОСТУПАЄ ВПЕРЕД.

Вже довгий час нічого не писалось в "Робітниці" про працю нашого відділу. Хтось може подумати що в нашій відділі ніякої організаційної чи освітньої роботи не робилось за останній час — однак так воно не є. Відколи вибрано у відділі заряд і комітети то за їхнім старанням ми встигли зробити багато праці і виробили пляни праці на літній сезон.

Лекції.

Старанням освітнього комітету в нашій відділі часто відбуваються лекції на наукові і організаційні теми. Лекції відбувались досі деколи в понеділки і кожної середи та п'ятниці. Бували випадки, що наш відділ не міг мати своїх зборів регулярно кожного понеділка, бо відпускав салю для лекцій. З цих лекцій наші то-

варішки а також і симпатиків багато скористали.

Стінгазети.

Наш відділ видає стінгазету яка називається "Вісті Жіпвідділу". Вона повинна виходити щомісяця, але точно щомісяця вона не виходить, бо не всі товаришки однаково цікавляться нею. Окрім редакційного комітету і деяких товаришок більша частина наших членкинь не дописує до своєї стінгазети. Словом товаришки за неабачили цю справу але редакційний комітет вірить, що кожна товаришка постарается дати до стінгазети оден-два дописи на рік і тим допоможуть точно видавати її.

Бібліотека.

Мину згадати на цьому місці про нашу бібліотеку і про те, як членкині користаються з неї. Около 40% членкинь стає до читання. Деякі менше читають, бо мають свої бібліотеки дома. Інші знову думають, що вистарчить з них коли вони вчаться на мітингах і лекціях.

Котрі товаришки так думають то дуже зле, бо для того, щоб набутти більше знання і ширший світогляд, треба багато читати у вільний час, хоч того вільного часу не багато є в час робітниць, але все-ж можна трохи знайти його і для читання.

В минулім сезоні пані товаришки взяли доєнт активну участь в праці драмспівгуртка. Навіть засновано було жіночий хор, який виступав кілька разів на концертах.

На поклик Ц. К. Жінсекції,

щоб всі відділи влаштували в місяці березні і травні кампанії за придбанням нових членкинь, наш відділ устроював масові мітинги, де промовляли товаришки і апелювали за новими членкинями.

Наші товаришки теж активно збирали фонди на подорож делегації до СРСР. Ми устроювали на ту ціль забави й інші підприємства. Всім нам і нашим симпатикам цікаво буде довідатися від делегаток, як працюють жінки робітниця і селянки в нашій пролетарській батьківщині.

Наші членкині беруть тепер більшу участь в масових мітингах, які устроює комуністична партія, ніж попередніми роками. Це значить, що наші членкині свідомі своїх організаційних завдань.

На закінчення кличу всіх товаришок братися до праці ще з більшим завзяттям і енергією.

Робкорка.

Вінніпег, Ман.

ШАПОВАЛІВСЬКО-МАНДРИКІВ-СЬКА "ЛЕКТОРКА".

Хоч цю лекцію пані Баран виголосила два місяці тому назад, однак я хочу дещо про неї тут написати. Я ніколи не була би писала про ті теревені, що їх плела представниця шаповалівсько-мандриківщини, але пані Баран в своїх "Вражіннях з подорожі" в газеті "Правда і Воля" хвалиться, що "побила" більшовичку, себто мене в питаннях.

Я цілком не хочу оправдуватися, бо присутні на тій лекції бачили, хто кого побив. Вони бачили, чи я не побила її балака-

лими про "Об'єднання українських жінок без різниці політичних і релігійних переконань". Та я ясно доказала, що це "Об'єднання" звичайна собі шаповалівсько-мандриківська шопка, яка має служити буржуазії.

А які аргументи давала пані Баран? Вона на вухо щось шептала голові, а голова махаючи руками кричав: "Ви большевички не питаєте більше нічого паню Баран, бо вона дуже перемучена". Але ми всі добре розуміли це перемучення. Пані Баран просто не вміла дати ніякої відповіді клясово свідомим робітницям.

Лекторка попід небеса хвалила польських жінок буржуїнок, вказуючи на їх звірячий патріотизм, Вони, говорила п. Баран, лягли окріп на українське військо в 1918—19 р.р. Після науки пані Баран то й українські жінки, що мали-б згуртуватися в шаповалівським "Об'єднання українських жінок без різниці політичних і релігійних переконань" повинні робити те саме. Значить лягти окріп на голови польським жовнірам, щоби вибороти українській буржуазії змогу виснажувати їх.

Та ж польське військо становлять члени робітничої кляси, котрі йдуть туди в своїй масі з примусу. Чи ми, трудящі жінки мали би нищити робітників другої національності? Ні, ніколи в світі. Ми будемо боротися і нищити, але не трудящих іншої національності, але свою і чужу буржуазію та їхніх слугальців.

Українська жінка, казала лекторка, виросла серед цвіток, пахучих трав, та вихована

такими ніжними словами як: Іване, Іванку, Івасю, Івасюню, Іванцю і т. д. Словом говорила вона про жінку буржуйку. Бо трудяща українська жінка, як живе на фармах, то цвітів не бачить за злиднями, а як живе в місті, то замість пахучих цвітів вдихає в себе різкі шкідливі гази та випари, а замість гарних здрібнілих слів чує вуличну лайку босів.

Про цих робітниць, без різниці на їх національну приналежність, пам'ятає тільки комуністична партія, одинокий оборонець робітничих інтересів. Буржуазія та її прислужники в тому числі й українські ведуть завзяту боротьбу проти комуністичної партії, однак вони не зроблять їй нічого, бо вона опирається на всіх трудящих.

Пані Баран на своїй лекції почала була накидатися на комуністичну партію і Радянський Союз, однак під натиском присутніх, яким вже було забагато брехсень, вона мусіла заперестати ті накиди.

Нас ніколи не застрашить ніхто. Ми йдемо шляхом класової боротьби, в якій під проводом комуністичної партії повалимо капіталізм і здобудемо повне визволення.

Робкорка, А. С.

Форт Вил'ям, Онт.

ВИКИНЕНОГО ЗІ ШКОЛИ МИ ПІСЛАЛИ НА В.О.К.

Дня 23 травня наші місцеві організації в Торолд, Онт., влаштували товариську вечірку, на якій прощали молодого т-ша Бойчука, що від'їжджав на ВОК до Вінніпеґу. Від відділу ТУРФДім промовляв на тій ве-

чірці гов. Топольницький, від відділу РЗТ — тов. Салик, від живвідділу — т-ка Барановська, від відділу С. М. — т-ка Марчин. Теж виступали з промовами т.т. Бончар і Слободян.

Вони розказали присутнім, що тов. Бойчука викинули капіталісти зі школи, бо він, будучи класово свідомим юнаком, не хотів вступити до кадетів. Тов. Бойчук зрозумів нашу капіталісти організують бойскавські та кадетські організації і боровся проти них та сам відмовився вступити до них. За те шкільна управа "демократичної" Канади викинула його зі школи.

Тов. Бойчук вихований в пролетарській сім'ї і в робітничій організації Секції Молоді ТУРФДім, де активно сповняв усі членські обов'язки. Тепер наші організації вислати його на ВОК, де він збагатить своє знання, яким послужить опісля робітничому рухові.

Членкиня РЗТ.

Торолд, Онт.

ПОМОГЛИ МЕНІ, БО Я ЧЛЕН- КИНЯ Р.З.Т.

Я щиро дякую Головному Зарядові РЗТ за виплачення мені \$52.50 за допомоги. Я пролежала довгий час в шпиталю і, вийшовши з него, найшла без средств до життя та не мала де подітися. Але що я належу до РЗТ, то члени РЗТ, товариші і товаришки Тантаралюк, приймили мене і дали мені приміщення на цілий місяць, за що я складаю їм на цьому місці дуже щиро подяку.

А теж я дякую місцевому за-

рядові РЗТ за куплення для мене потрібних мені в шпиталі річей, а опікунам і опікункам хорих дякую за їхні часті відвідини.

Одночасно я кличу до українських робітниць і робітників, які ще не є членами РЗТ, щоби записувалися до цієї нашої організації, а напевно будуть задоволені і раді з того, як і я є. Бо ж тільки подумайте: хто був би мені поміг в часі моєї недуги, якби я не була членкинею РЗТ? Ніхто. А так за два роки приналежання до цієї організації я два рази хоріла і, заплативши тільки \$12.00 вкладки, отримала аж \$87.50 за допомоги. Звичайно я не випиувалася до організації, щоби її використовувати, але раз я дійсно захоріла, то Головний Заряд і місцеве членство прийшли мені з допомогою.

Наші вороги стараються ширити різні брехні на РЗТ, але робітниці і робітники не повинні вірити тим брехунам, а лише випиуватися до РЗТ і будувати робітничий рух та забезпечити себе допомогою на випадок хвороби або каліцтва.

Розалія Пекар.

Брентфорд, Онт.

ПОБОРЮЙМО ЗЛІ ЗВИЧКИ.

Вже не раз писалося в нашому журналі про те, як повинна заховуватися на кожному місці свідомо робітничо-фермерська молодь. Про це говорить теж дуже часто і на зборах відділів Секції Молоді. А все таки часами наші молоді товариші а то й товаришки поведуться так, що аж страх. Під цією злою поведінкою я розумію велику сваволю, крики там де не слід, не-

послух старшим то що. А вже крайній час, щоб ми позбулися всего цього. Звичайно, є час і покричати і побавитися, але не все. Необхідно час від часу і серйозно застановитися над чимось, перечитати книжку, журнал чи газету. Бо з самого крику з самої сваволі ми нічого не скористаємо.

В кожній місцевості є певний гурт молоді, з яким, як то кажуть, не можна дати собі ради. Вони страшенно пустують, поводяться так неначе виросли в лісі і ніби довкола них нікого нема. Не помагають напимнення ні учителів, ні родичів. А цьому треба зарадити за всяку ціну, бо отой пистий гурт шкодить всім тим, що хочуть жити не лише самими криками та збитками. Товариші і теваришки, що знають вже міру всему і бажають окрім забав теж почитися дечого повинні організовано повести боротьбу з тими пустунами.

Старші товариші й товаришки часто дивляться на нас з недовірям, бо бачуть, що деякі наші товариші й товаришки багато сваволять, а замало працюють. А не всі ж такі. Тому треба контролювати самих себе. Треба, щоб сама молодь повела боротьбу проти тих, що шкодять її розвиткові. Це треба робити розумно. Не бійкою, а поясненнями і напимненнями, а далі приміненням ріжних організаційних кар.

То ж всі разом до контролю себе. Така саме контрола напевне pomoже активізувати членство і з байдужних свавільників зробити добрих членів нашої організації.

М. Гондорф, юнкор.
Монтреал, Кве.

ЗБІЛЬШУЮТЬ БІБЛІОТЕКУ.

В п'ятницю, 18 квітня, ц. р. учні УРДШколи в Торонто, Онт., влаштували базар. До цього базару молоді товариші й товаришки приготувалися три тижні. Вони збирали жертви на листи а також і ріжні річі.

В п'ятницю рано вся наша шкільна молодь була в УРД і приготувалася до базару. Одні накривали кольоровими паперами столи, другі прибивали ті папері цвяхами, треті готували тикети, четверті розкладали річі і т. д. Словом всі були заняті. Старші товариші приготувалися були помагати молоді, але молодь вправилася сама. За короткий час все було готове.

Впорядкувавши речі, молодь розділила між собою працю, себто призначила, хто має що продавати на базарі і розійшлася домів. Членкині жінвідділу взяли на себе готування перекусок на вечір.

Вечером молодь заняла всі свої місця. Коло 7 години почали сходитися старші товариші і товаришки. Дивляться, тут юнаки кричать "Бийте цвяхи, лише десять центів", тут дівчата — "Купуйте тикети на чоколяду", а там знову ще щось іншого — словом базар.

Час минав скоро. Около 10.30 базар закінчився і всі задоволені розійшлися домів. А найбільше була задоволена шкільна молодь.

Весь прихід з базару призначено на закупню книжок до юнацької бібліотеки. Наша молодь матиме тепер більше книжок до читання.

На одне я хочу звернути на цьому місці увагу, а це на те, що не всі родичі шкільних ді-

тей прийшли на той базар. Родичі повинні більше звертати уваги на працю дівтори.

Кінчаючи допис, я закликаю всю нашу шкільну й організовану молодь збільшувати самотужки свої бібліотеки й користати з них.

А. Качмар, юнкорка.

СВЯТКУВАЛИ 4 РОКОВИНИ ІСНУВАННЯ С. М.

В суботу, 5 квітня, ц. р. наш едмонтонський відділ Секції Молоді ТУРФДім влаштував в УРД масовий мітинг робітничої молоді. На тому мітингу промовляв організатор Секції Молоді т. Бобисюк. Він пояснив присутним, чому робітничо-фермерська молодь повинна організуватися і яку працю виконує наша організація Секція Молоді. По закінченні промови присутні ставили бесідникові багато питань, на які він відповідав ясно і правильно.

В неділю, 6 квітня, ми влаштували свої членські збори, на яких знову говорив т. Бобисюк, де він дав нам багато корисних вказівок, як ми повинні вести свою працю.

Вечером того самого дня наш відділ святкував концертом четверті роковини існування Секції Молоді ТУРФДім.

Свято відкрив короткою промовою т. Г. Яцук. А в половині концертної програми промовляла т-ка М. Карпишин. Вона закінчила свою промову покликом до молоді, щоб вона вступала в наші ряди.

Після т-ки Карпишин забрав слово т. Бобисюк. Він говорив про положення трудящої молоді в капіталістичних країнах і

вказував, чому молодь повинна організуватися. Публіка нагородила бесідника грімкими оплесками.

В другій частині концерту молодь виступала з піснями й деклямаціями. А концерт закінчено відспіванням Діточого Інтернаціоналу.

Юнкорка.

Едмонтон, Алта.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Українська робітнича громада в містечку Росарія, Аргентина, потерпіла велику втрату. Дня 26 лютого ц. р. померла наша активна товаришка Катерина Е. С. Ожівська. Покійна народилася 5 травня 1899 р. в селі Нестанічах, повіт Радехів, Галичина. Життя К. Ожівської було повне терпінь і страждань робітничо-пролетарки. Гнана нуждою з рідного села виїжджає вона в 1923 р. до свого мужа до Німеччини, де разом довгий час працюють на ланах німецьких баронів. По двох роках побуту в Німеччині покійна тозаришка разом зі своїм маленьким сином вертає до своєї рідні. А чоловік їде до Аргентини. А це тому, що не вистарчало грошей на дальший побут в Німеччині. В 1928 р. вона приїжджає до свого чоловіка до Аргентини. Приїхавши до Росарії в Аргентині, вона стає тут до праці в різні Свіфта, де набирається ревматизму, на який і вмирає.

Похорон т-ки Ожівської відбувся 27 лютого. В ньому взяли участь багато робітників і робітниць. Після того, як тіло покійної винесено на вулицю оден з товаришів сказав пращальну промову, в якій розка-

зав про її тяжкий життєвий шлях. Одночасно бесідник закликав присутних, щоби вступали до робітничих організацій і працювали в них так активно, як це робила покійна т-ка Ожівська.

Присутний.

Росарія, Аргентина.

ПОДЯКА.

Оцею дорогою складаю щирі товариську подяку Головному Зарядові РЗТ за виплачення мені запомог в сумі \$36.75. Теж дуже щиро дякую тимпінським і енсонвільським опікунам хорих і товаришів та товаришці Патіміч. Першим дякую за їхні часті відвідини, а другим за їх опікування мною. Заразом кличу робітниць і робітників, щоби вступали до РЗТ.

Розалія Герчук.

Енсонвил, Онт.

ЖЕРТВИ НА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ОСВІТНІЙ ФОНД ЖІНСЕКЦІЇ ТУРФДІМ.

Колмен, Алта.

Відділ Жінсекції в Колмен, Алта. зложив на організаційний фонд \$7.50. Він оподаткував членкинь по 50 ц. Відділ числить 15 членкинь.

Ді Пес, Ман.

Відділ Жінсекції в Ді Пес, Ман., числить 10 членкинь, якожна членкиня зложила по 50 ц. на організаційний фонд.

Летбридж, Алта.

Т-ка О. Паламарчук збрала на лісту ч. 496: Тодор Капелик 25 ц., П. Паламарчук 10 ц., Е. Цибуляк 20 ц. Разом 50 ц.

Т-ка М. Голя збрала на лісту ч. 491 по 50 ц.: А. Басо, Н. Н.; по 25 ц.: А. Богачик, С. Романюк, Р. Миронюк, Д.

Дідух, М. Голя, Н. Н.; Н. Н. 10 ц. Разом \$2.60.

Т-ка Івонна Миронюк збрала на лісту ч. 484 по 50 ц.: І. Ластівка, І. Миронюк; по 25 ц.: Г. Петранич, Ю. Лазарюк; М. Левко 30 ц. Разом \$1.80.

Зложили по 50 ц. слідуючі товаришки: І. Голя, Е. Булеховська, І. Токарюк, К. Коляско, Р. Рогожа, М. Кучурян, А. Борденюк, А. Стасюк, К. Бойда, С. Шлемко.

Сейнт Кетерінс, Онт.

По 50 ц. зложили слідуючі товаришки: А. Паладійчук, С. Микула, А. Бізнар, А. Притула, М. Ромко, М. Пилипник.

Спеден, Алта.

Т-ка К. С. Думна збрала на лісту ч. 1144: І. Ландяк 50 ц.; по 25 ц.: С. Бойчук, Спеден Трейдінг Пост, М. Роземберг, К. С. Думна; З. Матвійчук 10 ц. Разом \$1.60.

Т-ка К. В. Граб'як збрала на лісту ч. 1143: К. В. Граб'як 25 ц., С. Бойчук 15 ц. Разом 40 ц.

Т-ка О. Кирилів збрала на лісту ч. 1140: С. Бойчук 25 ц.

Гардівил, Алта.

Т-ка П. Коляска збрала на лісту ч. 495 по 25 ц.: П. Коляска, Н. Коляска, Д. Пашківський, Н. Кокошка, А. Стефанюк, Д. Тригуб, І. Кокошка, Т. Кошман. Разом \$2.00.

Коністон, Онт.

Т-ка Ф. Процьків збрала на лісту ч. 1022: Я. Шпак \$1.00; Д. Білава 50 ц.; по 25 ц.: А. Довін, А. Мойсюк, Ф. Процьків, Й. Богонос, Д. Апостол; А. Перейма 20 ц.; Я. Никифорчин 10 ц. Разом \$3.05.

Т-ка М. Приймак збрала на лісту ч. 1028 по 25 ц.: П. Рабський, В. Приймак, М. Приймак, С. Кормило. Разом \$1.00.

Тіммінс, Онт.

Т-ка М. Рубанець збрала на лісту ч. 766: Д. Матимиш 50 ц.; по 25 ц.: Т. Палагнюк, М. Рубанець. Разом \$1.00.

Т-ка З. Мороз збрала на лісту ч. 767: В. Максимів 50 ц.; по 25 ц.: Т. Палагнюк, З. Мороз. Разом \$1.00.

Т-ка К. Василик збрала на лісту ч. 768 по 25 ц.: К. Василик, О. Угрин, С. Маркевич, В. Максимів, В. Н. Д. Калиник, Т. Любанович, І. Остроський,

А. Калинюк, І. Бойчук, В. Дудчак, П. Бойчук; по 10 ц.: І. Тупер, В. Вікмет, О. Олексюк, Д. Солобай, В. Гулька. Разом \$3.50.

Т-ка П. Сушанська зібрала на лісту ч. 769 по 25 ц.: Н. Шевчук, С. Матіяшов, П. Сушанська. Разом \$1.00.

Т-ка К. Василюк жертвувала 50 ц.

Т-ка М. Мадрик зібрала на лісту ч. 771: С. Бутинець 50 ц.; по 25 ц.: Г. В. П. Паламбарюк, І. Молодецький, І. Бойчук, М. Гулька, І. Жонсон; І. Сем'яннич 20 ц.; Й. Шум 15 ц.; по 25 ц.: О. Угрин, Т. Чиконавік, Д. Солобай, М. Сушанський, К. Ребачук, А. Сацюк, М. Маслечко, В. Комарик, Т. Несійк, В. Вікмід. Разом \$3.5.

Т-ка В. Мороз зібрала на лісту ч. 772 по 25 ц.: М. Бойчук, В. Мороз, П. Бойчук, В. Комарик, В. Бондар; А. Брелюс 15 ц. Разом \$1.40.

Т-ка М. Чепіль зібрала на лісту ч. 775: М. Чепіль \$1.00; П. Шутяков 50 ц.; по 25 ц.: М. Бойчук, А. Калинюк, Н. Д. Ткач. Разом \$2.25.

Т-ка Л. Карча зібрала на лісту ч. 776 по 50 ц.: Л. Карча, Н. Сем'яннич; по 25 ц.: П. Бойчук, А. Калинюк, П. Мазепа, В. Боднар; по 10 ц.: Т. Любанович, Н. Федак. Разом \$2.20.

По 50 ц. жертвували: А. Шевчук, О. Майданюк, Р. Волчок, П. Остафійчук, Р. Романюк.

Т-ка М. Сеник зібрала на лісту ч. 783 по 50 ц.: М. Сеник, І. Данильчук; по 25 ц.: П. Візінський, П. Бойчук, К. Крамар, 15 ц.; по 10 ц.: М. Бойчук, О. Угрин. Разом \$1.85.

По 50 ц. жертвували: А. Смух, Г. Панчук, М. Григоряк, Р. Малиновська.

Т-ка А. Сеник зібрала на лісту ч. 788 по \$1.00: І. Рисак, М. Михайлюк, Т. Мохорук; І. Повада 50 ц.; А. Андрейчук 40 ц.; по 30 ц.: П. Осадець, М. Михайлюк (Руан), М. Сиротюк; по 25 ц.: А. Зінгіль, К. Кантимір (Норанда), М. А. Заремба, І. С. Яшан, Г. Марищук, П. Залозецький, М. Сиротюк; А. Синик 15 ц.; по 10 ц.: М. Малярчук, Т. Малярчук, Н. Комінянко. Разом \$7.00.

По 50 ц. жертвували: З. Максимюк, М. Крамарюк, А. Біленька, К. Скрипник, К. Мельничук, Н. Бойко, М. Самборська.

Т-ка М. Берник зібрала на лісту ч. 794: М. Берник 50 ц.; по 25 ц.: М. Маланчин, О. Кушнір, В. Задорожний, Й. Слобода. Разом \$1.50.

Т-ка А. Спасюк зібрала на лісту ч. 797: А. Спасюк 50 ц.; по 25 ц.: І. Спасюк, П. Савчук. Разом \$1.00.

Т-ка Е. Імхович зібрала на лісту ч. 799: Е. Імхович 50 ц.; О. Денисевич 25 ц. Разом 75 ц.

Т-ка Є. Кіяшко зібрала на лісту ч. 801 по 25 ц.: Є. Кіяшко, Н. Кіяшко. Разом 50 ц.

Т-ка М. Рожок зібрала на лісту ч. 802 по 25 ц.: М. Рожок, О. Угрин, І. Молодецький; К. Рибачук 20 ц.; П. Шестенюк 10 ц. Разом \$1.05.

Т-ка А. Козлов зібрала на лісту ч. 803 по 25 ц.: С. Гвайт, А. Гришкевич. Разом 50 ц.

Т-ка А. Мафтурак зібрала на лісту ч. 804 по 25 ц.: В. Максимів, Т. Палагнюк, А. Калинюк, П. Бойчук, П. Шутяков, А. Мафтурак. Разом \$1.50.

Т-ка А. Камінська зібрала на лісту ч. 805 по 25 ц.: А. Калинюк, П. Бойчук, В. Максимів, А. Камінська; А. Мітерко 20 ц. Разом \$1.20.

Т-ка М. Чіпіль зібрала на лісту ч. 775: М. Чіпіль \$1.00; П. Шутяков 50 ц.; по 25 ц.: В. Бойчук, А. Калинюк, Н. Ткачук. Разом \$2.25.

Дромгелер, Алта.

Т-ки А. Харик і А. Никифоряк жертвували по 50 ц.; М. Жерська 25 ц.

Т-ка К. Гнатишин зібрала на лісту ч. 529 по 50 ц.: Ю. Гаснюк, Л. Андріящук, К. Небога; по 25 ц.: Ф. Лесиф, В. Зінкевич, Й. Церковняк, В. Данилюк, Н. Харик, С. Никифоряк, К. Гнатишин, І. Стратійчук, К. Стратійчук, О. Гайсал, І. Іванійчук, І. Стефанюк, А. Гасал. Разом \$4.75.

Т-ка М. Жарська зібрала на лісту ч. 530: Е. Жарська 25 ц.

Т-ка М. Делявська зібрала на лісту ч. 532 по 25 ц.: Н. Корбутяк, І. Драган, І. Марковецький; М. Делявська 15 ц. Разом 90 ц.

По 25 ц. жертвували: М. Жерська, К. Турчин;

По 50 ц. жертвували: І. Поворозник, А. Дел; А. Стефанюк 25 ц.; К. Позернюк 30 ц.

Т-ка Р. Беркожа зібрала на лісту ч. 535 по 25 ц.: Р. Беркожа, Г. Вакар, Н. Фицуляк. Разом 75 ц.

Т-ка С. Бояновська зібрала на лісту ч. 537: Г. Сорковняк 50 ц.; по 25 ц.: Г. Гнатковська, О. Ангел; Р. Барчинський 15 ц.; по 10 ц.: М. Бойчук, М. Захарук. Разом \$1.35.

Т-ка А. Маковецька зібрала на лі-

сту ч. 539 по 25 ц.: В. Маковецький, А. Маковецька. Разом 50 ц.

Т-ка В. Павлюк зібрала на лісту ч. 543: Г. Воїренко 50 ц.; по 25 ц.: В. Павлюк, І. Барабаш, К. Виросток, Р. Бенней. Разом \$1.50.

Т-ка Н. Данилюк зібрала на лісту ч. 545 по 25 ц.: С. Грудзевич, Н. Данилюк; Н. Корбутяк 10 ц. Разом 60 ц.

Т-ка Ф. Зібіяка зібрала на лісту ч. 547: Ф. Забіяка 50 ц.; по 25 ц.: І. Драган, С. Грудзевич. Разом \$1.00.

По 50 ц. жертвували: Р. Серета, М. Мельничук, М. Данилюк, А. Березка.

Т-ка Ю. Юрківська зібрала на лісту ч. 551 по 50 ц.: Ф. Пулін, Т. Блазіна; по 25 ц.: Л. Йофі, П. А. Генлі, Б. Озутсон. Разом \$1.75.

Т-ка К. Крицул зібрала на лісту ч. 555: Е. Мачсар 50 ц.; по 25 ц.: К. Іванчук, М. Гисол, А. Тормас, К. Крицул. Разом \$1.50.

Т-ка М. Марчук зібрала на лісту ч. 556 по 50 ц.: А. Зінкевич, В. Панько; по 25 ц.: В. Андро, М. Марчук. Разом \$1.50.

Т-ка А. Гоян зібрала на лісту ч. 561 по 25 ц.: В. П. Никифоряк, С. Грудзевич; Ю. Одинський 15 ц.; по 10 ц.: І. Паранчич, І. Маковецький, Б. Бений, А. Гоян. Разом \$1.05.

Т-ка М. Коломиець зібрала на лісту ч. 562 по 25 ц.: М. Коломиець, В. Кривий. Разом 50 ц.

Т-ка А. Білецька зібрала на лісту ч. 563: О. Білецький 30 ц.; по 25 ц.: А. Білецька, Р. Білецький; П. Білецький 20 ц. Разом \$1.00.

Т-ка А. Тимош зібрала на лісту ч. 564 по 25 ц.: П. Кошман, Ю. Келій, А. Тимош. Разом 75 ц.

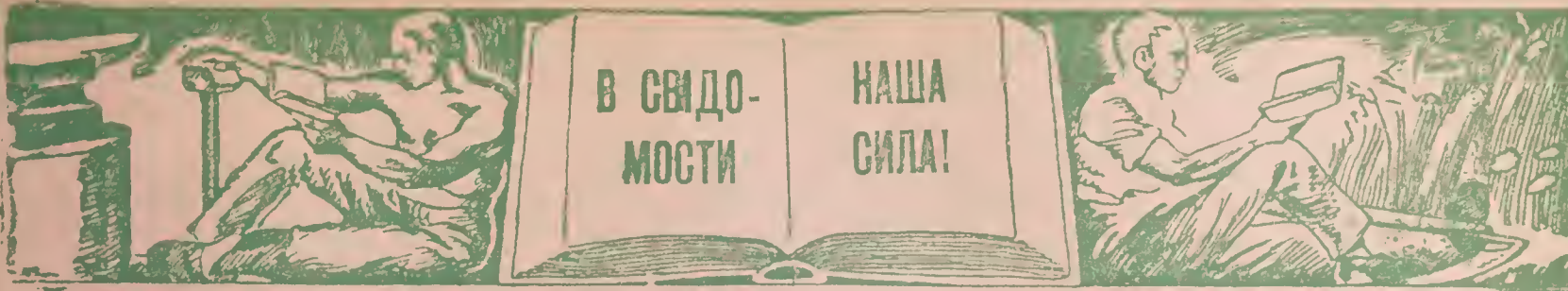
Т-ка В. Формос зібрала на лісту ч. 560 по 50 ц.: М. Ливіцький, Д. Левіцька, Г. Вакарук, В. Формос, Ю. Формос. Разом \$2.50.

Гилкрест, Алта.

Т-ка А. Королук зібрала на лісту ч. 504: А. Королук 25 ц.; по 10 ц.: В. Грегорійчук, Д. Данилюк, В. М. Фербей, М. Гнідан. Разом 65 ц.

Т-ка О. Лелюк зібрала на лісту ч. 509 по 25 ц.: П. Лелюк, О. Лелюк. Разом 50 ц.

Зложили по 50 ц. слідуючі товаришки: М. Куницька, А. Івасюк, С. Костюк, Ф. Порайко, М. Олійник, К. Кебич, О. Грещук.

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ В РЕДАКЦІ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	\$2.50	Матеріалізм — філософія пролетаріату	25
Історія культури	2.50	Що таке всесвітній союз робітників	25
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75	Карл Маркс, його життя і діяльність	25
Юда (драма в 5 діях) ..	.75	Іван Франко	25
Життя й учення Чарлса Дарвина	.50	Як кріпаки боролися за волю з панством	25
Жебраки життя	.50	Фабричні розговори про економію	25
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури	.50	З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	25
Безробітні (драма в 3 діях)	.50	Наймана праця і капітал	20
Порадник української мови	.35	Маркс і Енгельс про диктатуру пролетаріату	20
Федерація націй і національної незалежності ...	.35	Марксизм і Дарвінізм	20
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35	Заробітна плата, ціна і зиск	20
Ми і вони (народна драма в 2 діях)	.35	Роскази про сили природи, ч. 1.	20
Скупар (комедія на 5 дій)	.35	Роскази про фізику	15
Світ. Людина. Суспільство	.25	Перший буквар комуніста	15
в твердій оправі	.35	Основні засади комунізму	15
Родина щіткарів (драма в 4 діях)	.25	Введення в національну економію	15
Зрадник (драма в 3 діях)	.25	Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	10
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії) ..	.25	Страйкер (драматичний образ)	10
Базар (драма в 4 діях)	.25	Що то є Профінтерн	10
Два світи (драма на 4 дії)	.25	Радянське будівництво	10
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25	Що таке радвлада і як вона будується	10
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25	Хто такі комуністи і Причта про воду	10
Куркулячі мрії (п'єса в 3 діях)	.25	Револуційні пісні	10
Крик землі (драма в 5 діях)	.25	В кігтях білого орла (поезії)	10
Терновий кущ (драма в 4 діях)	.25	Як галичани втягнули в контрреволюцію	10
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25	Козаччина	10
Гайвороння (драма в 3 діях)	.25	Роскази про сили природи, ч. II.	10
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25	Наука та горільчаний дурман	10
На перелазі (п'єсна на 3 дії)	.25	Про суть і причину туберкульозу	10
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25	Людське суспільство в передістор. розвитку	10
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25	Хто такі комуністи і чого вони хочуть	10
Ціна крові (повість)	.25	Межі людиною а машиною	10
Червона зоря (утопія)	.25	З історії царя-голода	10
		Фармер і робітник	10

Замовлення враз з грошми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS., WINNIPEG

НОВА УКРАЇНЬСЬКА РОБІТНИЧО - ФАРМЕРСЬКА КНИГАРНЯ

МАЄ НА СКЛАДІ

НОВІ КНИЖКИ Й ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ Й ГАЛИЧИНИ

ЦІННІ ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ: робітничі, селянські, літературні, наукові, політичні, економічні, дитячі з науковими й прекрасними оповіданнями.

КНИЖКИ з Радянської України, Галичини й Німеччини по різних галузях науки: з історії, природознавства, економіки, соціології й ин.

ДУЖЕ ЦІКАВІ оповідання, романи, повісті, поезії, збірки творів найкращих старих і сучасних українських письменників.

НАЙНОВІША дитяча література, діточі казки, дуже дешеві, прекрасно ілюстровані.

ШКІЛЬНІ ПРИЛАДИ — тетрадки, олівці, пера і взагалі все, що потрібне дітям до школи.

ЧЕРЕЗ НАШУ КНИГАРНЮ можна замовляти всілякі такі книжки, яких нема в книгарнях, можна передплачувати старокраєві — з Радянської України й Галичини — часописи й журнали.

МАЛЬОВНИЧІ КОЛЬОРОВІ ПОСТКАРТИ, ноти для хору, поодиноких голосів і музика для українських народних танків на пляю, скрипку, клярнет і корнет.

ГРАМОФОННІ РЕКОРДИ Коломбія і Віктор — різних українських співаків, музикантів, як на поодинокі голоси так і хоральні.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР українських драматичних творів на американському континенті.

ПИШТЬ ДО НАС і виберіть собі й своїм дітям для читання гарних книжок і журналів! Не марнуйте вечорами часу надаремно, читайте корисні книжки, журнали й газети.

ПИШТЬ до нашої Робітничо-Фармерської Книгарні, яка є власністю організації. Купуючи в Робітничо-Фармерській Книгарні — ви підтримуєте робітничо-фармерську організацію. Вже вийшов другий каталог, за яким можете писати зараз.

КНИГАРНЯ МІСТИТЬСЯ ПІД ЧИСЛОМ:

600 SELKIRK AVENUE — — WINNIPEG, MANITOBA

ІНФОРМАЦІЙНЕ І ФІНАНСОВЕ БЮРО

ОДИНОКЕ УКРАЇНСЬКЕ РОБІТНИЧО - ФАРМЕРСЬКЕ БЮРО В КАНАДІ, ЯКЕ:

ПРАЦЮЄ в повній згоді з українськими робітничо-фармерськими організаціями в Канаді.

УДІЛЯЄ поради і дає моральну допомогу прибувшим до Канади українським імігрантам.

ДОПОМАГАЄ імігрантам з Буковини дістатися на лісту горожанства Румунії, щоби не втратили свого майна на підставі недавнього нового закону тої держави.

ПЕРЕСИЛАЄ гроші до всіх частей світа в американських доларах скоро, дешево і безпечно.

ПРОДАЄ шифкарти з краю і до краю на найліпші кораблі океану.

СТАРАЄТЬСЯ о пашпорти для подорожуючих в чужих країнах, о афідейвіти й перміти.

ПОЛАГОДЖУЄ всякі іміграційні справи та уділяє поради совісно і вчасно.

INFORMATION AND FINANCIAL BUREAU

600 SELKIRK AVENUE — — — — — WINNIPEG, MAN., CANADA.